

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

V ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 18. märts 2013

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Ametivanne

Istungi rakendamine

2. Arupärimine koduomanike võlakaitse seaduse kohta (nr 277)

3. Arupärimine korruptsioonikuritegude kohta (nr 278)

4. Arupärimine kaitsepolitsei töötajate lisatasu kohta (nr 280)

5. Arupärimine Politsei- ja Piirivalveameti korruptsioonikuritegude statistika kohta (nr 285)

6. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu kaheksanda töönädala esmaspäevast istungit.

1. Ametivanne

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid, täna on meil võimalus ära kuulata Riigikogu liikme ametivanne. Seoses Riigikogu liikme Urve Palo volituste peatamisega asus alates 15. märtsist Riigikogu liikmeks Tiit Tammsaar. Palun teid, Tiit Tammsaar, Riigikogu kõnetooli ametivannet andma!

Tiit Tammsaar

Riigikogu liikme ametivanne: asudes täitma oma kohustusi Riigikogu liikmena Riigikogu XII koosseisus, annan vande jääda ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale. Tänan!

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid, nüüd on võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Kolleeg Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Annan üle arupärimise sotsiaalminister Taavi Rõivasele, see puudutab Sotsiaalministeeriumi arengukava. Nimelt jõudis täna Eesti Päevalehe vahendusel avalikkuseni Sotsiaalministeeriumi plaan kulutada ligi miljon eurot Austraalia teadlaste väljatöötatud lapsevanemate koolituse programmi sisseostmiseks ja selle kohandamiseks Eesti jaoks. Ajal, mil Eestis elab 63 000 last vaesuses või vaesusriskis, on miljoni euro eest niisuguse programmi ostmine täiesti vastutustundetu. Peavad ju need lapsed kannatama tühja kõhtu. Keskerakond on aastaid seisnud selle eest, et vaesuses elavate laste perede elu leevendada. Seni on kõik mõistlikud ettepanekud, näiteks tasuta koolilõuna laiendamine põhikooliõpilaste kõrval ka keskkooliõpilastele, tagasi lükatud. Põhjenduseks on toodud, et riigil ei ole raha toimetulekuraskustes laste ja perede enamaks toetamiseks, aga nüüd on meil miljon eurot Austraalia teadlaste väljatöötatud koolitusprogrammi ostmiseks ja kohandamiseks. Me küsime, kas ministri hinnangul on arengukava plaani teostamine mõistlik ning kuidas see aitab kaasa vaesusriskis elavate laste elu parandamisele. Samuti uurime, kas tema arvates on arukas osta miljon eurot maksev programm. Veel küsime, kas plaanitakse ka ise Austraaliasse programmiga tutvuma minna. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Head kolleegid! Eelmisel kolmapäeval andsime siit puldist üle arupärimise justiitsminister Hanno Pevkurile seoses kriminaalpoliitika arengusuundadega, kuna leidsime, et ettekanne, mille minister Riigikogu saalis arengusuundade elluviimise kohta tegi, polnud sisult ammendav. Seoses sellega oli meil justiitsministrile 17 küsimust. Paraku juhtus nii, et Riigikogu juhatus leidis 17 küsimuse esitamise olevat ilmselgelt mittemõistliku – küsimusi oli liiga palju – ja seetõttu esitame uue arupärimise, milles on justiitsministrile kümme küsimust. Alla on kirjutanud 17 Riigikogu liiget, nende hulgas 15 sotsiaaldemokraati ja kaks demokraatide ühenduse liiget. Küsimused on iseenesest samad, puudutavad kriminaalpoliitika arengusuundasid aastani 2018. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Olen juhatuse nimel võtnud vastu kaks arupärimist. Kui need vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis edastan need otsekohe adressaatidele.

Nüüd annan edasi teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ning määranud neile juhtivkomisjonid: esiteks, Riigikogu liikmete Priit Toobali, Kalev Kallo, Olga Sõtniku, Jüri Ratase, Tarmo Tamme, Eldar Efendijevi, Enn Eesmaa, Peeter Võsa, Lauri Laasi, Vladimir Velmani, Valeri Korbi, Mihhail Stalnuhhini, Heimar Lengi, Marika Tuus-Lauli, Aivar Riisalu, Mailis Repsi, Ester Tuiksoo, Yana Toomi, Viktor Vassiljevi, Aadu Musta ja Kadri Simsoni s.a 12. märtsil algatatud Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu rahvaalgatuse võimaldamiseks, juhtivkomisjon – põhiseaduskomisjon; teiseks, põhiseaduskomisjoni s.a 12. märtsil algatatud Riigikogu liikme staatuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – põhiseaduskomisjon; kolmandaks, Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 13. märtsil algatatud riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – majanduskomisjon; neljandaks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 13. märtsil algatatud riigivaraseaduse § 81 täiendamise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – majanduskomisjon.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimise justiitsminister Hanno Pevkurile.

Head kolleegid, palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 83 Riigikogu liiget, puudub 18.

Läheme selle nädala päevakorra kinnitamise juurde, pävakord on teil laudadel. Panen selle nädala päevakorra kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Poolt hääletas 80 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Pävakord on kinnitatud.

2. Arupärimine koduomanike võlakaitse seaduse kohta (nr 277)

Esimees Ene Ergma

Läheme tänase päevakorra juurde, alustame arupärimistele vastamist. Esimene on Riigikogu liikmete Mihhail Stalnuhhini, Kalev Kallo, Tarmo Tamme ja Vladimir Velmani 29. jaanuaril 2013 esitatud arupärimine koduomanike võlakaitse seaduse kohta (nr 277). Palun kõnepulti kolleeg Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Härra minister! 14. jaanuari Eesti Päevalehes ilmus artikkel, kus kirjutati, et viimase paari aasta jooksul on pangalaenude tõttu koduta jäänud hinnanguliselt umbes 4000 inimest, mis on Eesti jaoks tohutu arv. Artiklis viidatakse sellele, et laenumaksete tasumisega on probleeme ligi viiendikul eluasemelaenu võtnud eestimaalastel. AINUÜKSI eelmisel aastal panid Eestis tegutsevad pangad sundmüüki umbes 850 kodu.

Kahjuks põhjustavad kuritegevust suures ulatuses just sotsiaalsed probleemid. Siinkohal on põhjust tuletada härra siseministrile meelde tema enda 2009. aasta detsembrikuus kirjutatud ja ajaveebis avaldatud artiklit "Vajame koduomanike võlakaitse seadust". Kui lühidalt kokku võtta, oli artikli sisu see, et hädas olevate kodulaenu võtjate jaoks pakutakse lahenduseks isikulise võlakaitse seadust. 2011. aasta aprillis jõustus võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus, kuid vaadates ülaltoodud arve, ei näe küll, et see seadus täidaks oma eesmärki.

Meie, kokku neli Riigikogu liiget, küsime härra ministrilt järgmist. Esiteks: "Kas teil on andmeid selle kohta, milliseks kujuneb kodu

kaotanud inimeste edaspidine saatus?" Teine küsimus: "Kas siseministrina leiate, et selline lahendamata probleem võib kallutada kodu kaotanud inimesi kuritegelikule teele?" Kolmandaks: "Miks ei ole teie üks valimislubadusi reaalselt inimesi aidanud?" Neljandaks: "Olete avaldanud oma ajaveebis arvamust, et on vaja palju hoolikamalt kontrollida täitemenetluses hüpoteegiga tagatud nõudeid. Kuidas ja kuna kavatsete ministri ametis olles antud idee ka reaalselt ellu viia?" Ja viiendaks: "Olete väitnud, et täitemenetlusega kaasnevad suured täituritasud, mis kannab võlgnik ja mille võrra tema võlakoormus võlausaldaja ees suureneb. See on jätkuvalt lahendust vajav probleem. Milliseid tegevusi kavandate selle lahendamiseks?" Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun kõnepulti siseminister Ken-Marti Vaheri!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Head arupärijad, tänan arupärimise eest! Viis küsimust puudutavad võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadust, millega siseministril on küll võrdlemisi vähe kokkupuudet, aga ma püüan neile vastata.

Kõigepealt, kas on andmeid selle kohta, milliseks kujuneb kodu kaotanud inimeste edasine saatus? Neid andmeid ei ole eriti kerge leida. Te viitate oma küsimuses kodu kaotamisele. See on kindlasti äärmiselt kahetsusväärne ja kurb, kui inimesed peavad endale võetud kohustuste tõttu, mida nad ei suuda täita, oma kodust välja kolima ja rendipinna või väiksema eluruumi soetama. Kui minna siit edasi võlgade ümberkujundamise juurde, siis teatavasti võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus jõustus 5. aprillil 2011. Seega pole see jõus olnud isegi mitte kahte aastat.

Praegune seis, nii palju kui meil õnnestus välja selgitada, on järgmine. 2012. aastal esitati maakohtutesse kokku 28 võlgade ümberkujundamise avaldust. Selle aasta jooksul rahuldati viis avaldust. Ringkonnakohtutesse esitati 13 määruskaebust, lõpplahend on välja kuulutatud 12 asjas. Viis määruskaebust on edasi kaevatud Riigikohtusse. Rohkem kui pooltel juhtudel oli võlgade ümberkujundamise avalduse põhjuseks enam kui üks võlgne-

vus. Enamiku avalduste esitamise põhjused olid seotud võlgadega, mis on tekkinud krediitdilepingutest, sealjuures on eluasemelaenu- dele viidatud umbes kolmandikul lahenditest. Umbes viiendikul juhtudest oli võlgnevus tekkinud krediitkaardilepingu võlgadest. Käenduslepingutest tulenevad võlgnevused olid avalduse põhjusena toodud välja veerandil juhtudest. Mõningatel juhtudel toodi põhjuseks ka võlg Maksu- ja Tolliametile.

Küsite, kas ma siseministrina leian, et selline lahendamata probleem võib kallutada kodu kaotanud inimesi kuritegelikule teele. Ei ole vähimatki kahtlust, et kui inimese elus juhtub midagi traagilist, siis see mõjub väga halvasti tema enesehinnangule, ühiskondlikule sidususele ja ka käitumisele tervikuna. Seda juhul, kui inimene ei näe mingit muud alternatiivi. Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse põhiline siht oli luua Eestis pankrotimenetluse kõrvale alternatiiv nendele inimestele, kes tahaksid raskest seisust välja tulla pankrotti vältides. 2011. aasta aprillis kehtestati sarnaselt juriidiliste isikute saneerimismenetlusele ka eraisikute võlgade ümberkujundamise menetlus. Selle seadusega taheti anda inimestele, kel on võimalik teatud kohustused katta, võimalus oma võlad ümber kujundada ja raskest seisust välja tulla. Kindlasti vähendab see ka muid negatiivseid mõjusid, millele te oma küsimuses viitasite.

Kolmas küsimus puudutab seda, miks ei ole seadus inimesi reaalselt aidanud. Sellele vastates pean viitama kogu selle 2009. aastal alguse saanud protsessi eesmärgile. Ma tuletan hea meelega meelde ajalugu, millises seisus võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus üldse valmis. Kui te mäletate, 2009. aastal hakkasid majanduskriisi tõttu päris suures hulgas leibkondades ilmneva probleemid laenude tagasimaksmisega. Eelkõige on juttu olnud kodulaenu võtjatest, keda Eestis on 160 000. Eestis seadustikus oli kuni selle ajani niisugune lünk, et eraisikul ei olnud võlast vabanemiseks või võlgade ümberkujundamiseks mingit muud võimalust peale pankrotimenetluse. See ei olnud kindlasti euroopalik. Euroopalikku õigusraumi kuulub eraisiku võimalus võlgu ümber kujundada ja selline võimalus seadusega 2011. aasta 5. aprillil loodi.

Aastal 2009, kui hakati välja töötama seda eelnõu, oli tegemist laiapõhjalise töögrupiga,

mis moodustati Riigikogu õiguskomisjoni juurde. Seda juhtis õigusteadlane Paul Varul ja sinna kuulusid mitmed oma ala tipud. Tagasi vaadates võib öelda, et võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse näol on tegemist eelmise koosseisu kõige mahukama parlamendi enda algatatud eelnõuga, mille parlament ka seadusena vastu võttis. See sai seaduseks ja on jõustunud. Meie siht on olnud kahesuunaline. Esiteks, pakkuda selle seadusega senisest suuremat kaitset eluasemelaenuga kodu soetanud peredele, keda on olnud ligikaudu 160 000, ja teiseks, luua võimalus füüsilisest isikust võlgnikele, kes on ajutiselt – ma rõhutan: ajutiselt! – sattunud makseraskustesse ning soovivad nendest võlgade ümberkujundamise abil ja pankrotti vältides välja tulla.

Toon välja neli olulisemat muudatust, mis selle seadusega tehti. Esiteks, tagatiseks seatud kodu suurem kaitse. Seadus võimaldab kohustuste vähendamist pandiga tagamata nõuete osas ehk siis näiteks selles osas, mis puudutab põhiosa, mis jääb üles pärast tagatise müümist. See iseenesest on sundinud võlausaldajaid ehk siis peamiselt pankasid ja muid krediidiandjaid märksa suuremale koostööle võlgnikuga, kui see oli enne selle seaduse vastuvõtmist. Püütakse vabatahtlikult tasakaalu leida. Võlausaldajad on enam motiveeritud andma kodulaenuga ajutiselt kimpu jäänutele laenupuhkust või neid makseid ajatama. Seda eelkõige põhjusel, et alates 2011. aasta 5. aprillist on võimalik kohustusi vähendada, enne seaduse jõustumist sellist võimalust Eestis ei olnud. Pankadel oli märksa suurem kaitse. Kui keegi oli jäänud võlgu, oli rikkunud teatud ajaks sõlmitud lepingut, mille ta oli ise vabatahtlikult kohustuse võtmiseks sõlminud, siis oli pankadel võimalik sisuliselt kohe sundtäitmist nõuda. Nüüd on pangad hoopis enam motiveeritud kõigepealt järele mõtlema, kas on mõistlik minna välja sundtäitmise peale ja kinnisvara müüa või on targem jõuda võlgnikuga kokkuleppele, anda talle näiteks maksepuhkust. Eeldus on loomulikult see, et võlgnik suudab ajutisest makseraskusest üle saada ja parema kokkuleppe sõlmida.

Teine põhimõte on kõrvalnõuete vähendamine. Lõpetatud on aastail 2008 ja 2009 viljelatud praktika, mille kohaselt tagatise müümise järel õhku jäänud nõuetele rakendati üüratuid tarbimislaenu intresse, samuti muid põhjenda-

tud nõudeid. Kohus saab nüüd kõrvalnõudeid oluliselt vähendada, kuni seaduses sätestatud suuruseni.

Kolmandaks, täiendava tagatise küsimise keeld. See on väga tähtis põhimõte! Teatavasti me keelasime võlakaitse seadusega täiendava tagatise nõudmise pelgalt kinnisvara turuväärtuse vähenemise tõttu, mis oli enne selle seaduse jõustumist võimalik ja mida prooviti eriti aastail 2008 ja 2009 pankades rakendada. Kui turg kukkus, hakati isikutelt nõudma täiendavaid tagatiseid. Kui neid ei suudetud esitada, otsustati enamasti võlgnikuga lepingu lõpetamise ja sundmüügi kasuks.

Ja neljandaks, täitekulude vähendamine. Täituritasu ja täitemenetluse kulud loetakse edaspidi hüpoteegi müümisel selgelt hüpoteegisumma sisse, seega kinnisasja omaniku kulud on väiksemad. Samuti on olnud juttu kohutäituri lisatasude kaotamisest.

Sellised on põhilised muudatused ja selle seaduse siht. Võib juurde öelda, et võlakaitse seaduse rakendamisega lühendati ka kohtulahenditest tulenevate nõuete aegumise tähtaega 30 aastalt kümnele, lühendati võlavabastuse tähtaega ja muudeti odavamaks võlgniku kaitse täitemenetluses.

Kui te küsite, mida saaks veel teha, siis vastan, et alati on võimalik teha rohkem. Selle seaduse rakendamise pädevus on peamiselt Justiitsministeeriumi valitsemisalas. Esiteks on võimalik märksa tõsta inimeste teadlikkust, parandada arusaama selle seaduse mõjudest, anda inimestele rohkem õigusabi, teadvustada võimalusi, mis seadusandja on alates 2011. aastast loonud. Kindlasti saab olla märksa nõudlikum kui seni.

Samas tahan toonitada, et selle seaduse loomisel oli eesmärk kindlasti leida tasakaal ühelt poolt võlausaldaja huvide ja teiselt poolt võlgniku huvide vahel. Vahest mäletate aega umbes poolteist aastat tagasi, kui me parlamendis selle eelnõu üle vaidlesime. Need vaidlused olid väga tulised, me kulutasime kümneid ja kümneid tunde, et see eelnõu saaks seaduseks. Usun, et nüüd on meil olemas väga oluline nurgakivi, millele toetudes saab ajutistes makseraskustes võlgnikke aidata. Nende isikute puhul, kes ei ole sattunud mitte ajutistesse, vaid n-ö jäädavatesse raskustesse, on aga ainuke võimalus võlast vabaneda ikkagi pankrotimenetluse kaudu.

Neljas küsimus: "Olete avaldanud oma arvamist, et on vaja palju hoolikamalt kontrollida täitemenetluses hüpoteegiga tagatud nõudeid. Kuidas ja kuna kavatsete ministri ametis olles antud idee ka realselt ellu viia?" See teema ei kuulu siseministri valitsemisalas. Võin öelda siia juurde lihtsalt mõne kommentaari. Täitemenetluses on probleemiks esitatud nõuete õigsuse sisulise kontrolli piiratus. Üks lahendus võiks olla, kui võtta pangalt kui hüpoteegipidajalt õigus pöörduda pandi realiseerimiseks otse kohtutäituri poole, ilma et see nõue oleks kohtus tunnustatud. Ka võiks täitemenetluses taastada võlgniku lihtvastuväite võimaluse, mis kehtis enne 2006. aastat. See on aga väga selgelt parlamendi diskussiooni teema ja ma kutsun teid üles selle üle arutlema.

Kindlasti on ka selles valdkonnas suur probleem inimeste vähenemine õigusteadlikkuseks. Ei osata oma õiguste kaitseks kuhugi pöörduda enne, kui juba hilja on. Valitsus on viimastel aastatel ja ka ma ise justiitsministri ametis märgatavalt suurendanud riigi panust riigi õigusabisse. Seda tehakse ka tänavu, näiteks suurendatakse mittetulundusühingute kaudu õigusabi osutamise mahtu. Nii et riik on siin samme astunud ja astub ka edaspidi.

Ja viimane küsimus: "Olete väitnud, et täitemenetlusega kaasnevad suured täituritasud, mis kannab võlgnik ja mille võrra tema võlakoormus võlausaldaja ees suureneb. See on jätkuvalt lahendust vajav probleem. Milliseid tegevusi kavandate selle lahendamiseks?" Jah, täituri lisatasude üle oli võlakaitse seaduse menetlemise käigus väga tõsine arutelu. Minu teada Justiitsministeerium praegu hindab neid täituritasusid ja ma loodan, et õiguskomisjonile antakse teada, kuhu on jõutud või kuhu peagi jõutakse. Võib arvata, et lähitulevikus võib eeldada riigilõivudega sarnaselt ka täituritasude kontrolli kohtumenetluses. Täitemenetluse puhul tõesti on see spetsiifiline probleem, et näiteks sama võlgniku vastu algatatakse täitemenetlusi mitme täituri juures ja selle tõttu võib võlgnik põhjendamatult kanda ainuüksi täitekuludena ebaproportsionaalselt suure summa. Aga jällegi, kutsun parlamenti üles diskuteerima eelkõige selle üle, kuidas täitekulusid paremini jagada ja võlgnikku võimalikult vähe koormata. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra siseminister! Jätkame küsimustega. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud siseminister! Võlakaitse seaduse kohta ilmusid pool aastat tagasi uudised, et sellest ei saa suurt keegi abi, sest kohtud keelduvad menetlusi arutusele võtmast. IRL-i kuuluv õiguskomisjoni esimees Marko Pomerants ütles, et ta võtab sügisesse tööplaani selle seaduse ülevaatamise ja kutsub enda juurde ka seaduse põhiautorid. Teie olite üks neist. Kas praegu ei ole ikkagi olukord jõudnud sinna maani, et tuleks tagasi tulla selle seaduse algtookeks olnud Keskerakonna mõtte juurde, et kui on võetud kodulaen ja selle tagatis on kodu, inimene aga satub hätta, ei jaksa võlga tagasi maksta ja annab oma kodu võtmed ära, siis ei saa talle enam laenujääki tarbimislaenu intressiga maksta jätta? Selline reegel kehtib Põhjamaades. Kas meil ei oleks mõttekas tunnistada, et me katsetasime keerulisemat lahendust, aga see pole töötnud ja tuleks minna lihtsamat teed, et kodulaenu tagatiseks ongi seesama kodu?

Ken-Marti Vaher

Hea meelega vastan pikalt. Kõigepealt, Keskerakonna eelnõu ei ole olnud võlakaitse seaduse loomise aluseks. Ma olen ise seda avalikult kommenteerinud ja seda on seletatud ka 2009. aastal põhjalikult, mis oli teie esitatud mõnest paragrahvist koosnenud eelnõukese probleem. Neid probleeme oli päris hulgi. Põhjamaades ei ole säärased põhimõtteid, nagu te praegu oma küsimuses väitsite. Aga proovin kiht kihi haaval kommenteerida.

Kõigepealt, kui vaadata eelnõu, mille te kunagi esitasite, siis selle probleem oli eelkõige see, et te mõõtsite kõiki võlgnikke ühe mõõdupuuga, sõltumata makseraskuste põhjustest, kinnisvara vale hindamise põhjustest, võlgniku enda käitumisest jne. Üks võlakaitse seaduse võlgade ümberkujundamise väga selgeid põhimõtteid on, et see protseduur on isikuline. Võlgade ümberkujundamine toimub kohtumenetluses, iga kaasust arutatakse eraldi, iga taotlust arutatakse eraldi ja seadus annab raamid, mille piires kohtul on otsustamisvõime. See on väga tähtis põhimõte.

Teie eelnõus ei arvestatud ka juhtudega, kui isikul on mitu eluaset. Näiteks oli eluase omandatud edasimüügi eesmärgil, laenu aga ei kasutatud sihtotstarbeliselt. Või laenu võtsid koos mitu isikut, tagatise andis hoopis kolmas isik jne. On selge, et kui see eelnõu, mille te esitasite aastal 2009, oleks saanud seaduseks, siis praegu me räägiksime väga suure tõenäosusega sellest, et kõikidele uutele kodulaenu võtjatele, keda on 160 000, oleks seatud uusi tingimusi. See oleks toonud kaasa omafinantseeringu suurenemise, laenu tähtaegade lühendamise, kindlasti ka tagatise väärtuse hindamise veelgi rangemaks muutmise, loomulikult ka laenuintresside tõusu. Lühidalt kokku võttes oleks see teinud Eestis kodulaenu võtmise märgatavalt raskemaks ja ma arvan, et väga paljudele, tuhandetele peredele sisuliselt võimatuks.

Teatavasti on Eesti inimesed pigem koduomaniku usku, soovitakse endale kodu soetada. Rohkem kui 90%-l Eestis leibkondadest on mingi eluase, elamispind nende endi omandis. See seis erineb väga palju näiteks Saksamaa omast, kus see protsent on alla poole. Ainult 40% perekondadest on seal kodu omanikud, 60% eelistab pigem rendi- või üürisuhet. Aga kuidas inimesed saavad oma kodu omanikuks? Paratamatult on väga vähe neid, kes saavad jõukaks tänu pärimisele või loteriivõidule. Üldiselt tuleb ikkagi võtta kodulaen ja kodulaenu võtjaid ongi Eestis palju. Neid tuleb ka juurde ja eesmärk on leida mõistlik tasakaal, et ühelt poolt oleks võimalik kodulaenu edaspidigi võtta, et selle tingimused ei muutuks ebamõistlikuks, ja teiselt poolt oleks võimalikult palju ka võlgniku huve arvestatud. Enne 2011. aastat, kui võlakaitse seadus ei olnud jõustunud, olid võlausaldaja õigused ebaproportsionaalselt suured. See peab olema rohkem tasakaalus.

Te mainisite oma küsimuses ka probleemi, mis puudutab võlga, mis pärast pandi või hüpoteegi realiseerimist üle jääb, ja seletasite, kuidas on see sätestatud teistes riikides. Esimest korda pärast meie riigi vabanemist annab võlakaitse seadus alates 2011. aasta 5. aprillist võimaluse võlgade ümberkujundamise menetluseks, et aidata ajutistes makseraskustes olevaid inimesi, kelle pant on realiseeritud. Kui jääb veel maksta võla põhiosast mingi summa, siis kohus saab seda vähendada nii palju, kui ta mõistlikuks peab. Nagu ma ütlesin, see on

äärmiselt oluline muudatus. See on sundinud võlausaldajaid ehk siis krediitiasutusi ja pankasid tegema võlgnikuga palju tihedamat koostööd, arvestama juba eos võlgniku seadusest tulenevaid suuremaid õigusi ja sellest tulenevalt pakkuma talle maksepuhkust, ajatama makseid, rääkima läbi.

Teatavasti kodulaenu on pikaajalised laenu, pikaajalised kohustused, mis võetakse 20, 25, 30 aastaks. Küllap iga pank on pigem läbirääkimistest huvitatud, kui tegemist on ajutistes makseraskustes perega. Võtame näiteks leibkonna, kus mõlemal inimesel on olnud töö. Pank on hinnanud, et need isikud võivad osta ühepereelamu, aga kahjuks üks pereliige on kaotanud töö, teine on võib-olla jäänud osaajaga tööle, näiteks töötab 75%-se koormusega. Nad on ajutiselt maksevõime kaotanud, aga võib eeldada, et tegemist on inimestega, kes võiksid oma maksejõu mingi aja jooksul taastada. Pank pigem tuleb nendele inimestele vastu kui paneb pandi sundmüüki ja lõpetab lepingu.

Julgen öelda, et me oleme võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadusega leidnud tasakaalupunkti sel määral, nagu see 2011. aasta alguses, kui seadus vastu võeti, võimalik oli. Samas olen veendunud, et siit on võimalik liikuda edasi. Kindlasti ma toetan kahel käel, et parlament analüüsib viimase kahe aasta praktikat ning leiab need kohad seaduses, mis vajaksid täiendamist või muul viisil muutmist. Nagu ma ütlesin, õiguskomisjoni laua taga istusid töögrupis väga erinevate huvigruppide esindajad. Arvamused olid erinevad. Teatavasti sellist regulatsiooni Eesti õigussüsteemis seni polnud, meil on olnud ainult heas mõttes pretendent juriidiliste isikute võlgade ümberkujundamise näol, mida me nimetame saneerimiseks. Me lõime samasuguse võimaluse ka eraisikutele, aga ma näen vajadust seda lihtsustada, bürokraatiat vähendada. Loomulikult on vaja koolitada ka kohtuid, kes on selle õiguse rakendajad, iga eraldi kaasuse läbiarutajad. Siit saab minna minu arust edasi sinnapoole, et kogu regulatsioon võlgnikule veelgi arusaadavamaks ja lihtsamaks teha.

Samas loomulikult ei tohi ära unustada, et me ei saa ebaproportsionaalselt riivata ka võlausaldaja huve. Võlausaldajate liigne piiramine toob paratamatult kaasa selle, mida ma mainisin oma vastuse alguses. See toob kaasa

selle, et teiste võimalike laenuvõtjate üldine olukord halveneb märksa, aga paljud noored pered tahaksid praegugi endale kodu soetada. Seda me lubada ei saa, et olukord nende jaoks halveneks. Ma kutsun parlamenti üles tõesti seda teemat analüüsima, õiguskomisjon hakkabki seda tegema. Ja Justiitsministeerium on siin tema peamine partner.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud proua juhataja! Härra minister! Teatavasti olete homme Narvas uut ilusat politseihoonet avamas. Ma ei tea, kas te leiate oma päevakavas 15 minutit selleks, et Kreenholmi saarel ära käia ja vaadata, mida Sisekaitseakadeemiale teoreetiliselt pakutakse, et see kolida saaks. Samas on mul ka üks teine pakumine: kas te nõustuks tagasiteel Tallinna või juba Narva sõites minema vaatama üht asulat Kohtla-Järve lähistel, kus elavad need, kes kaotasid oma kodu seetõttu, et seadus on meil selline, nagu ta on?

Ken-Marti Vaher

Täna tähelepanu juhtimise eest! Aga tuletan meelde, miks me seda seaduseelnõu välja töötama hakkasime ja väga lugupeetud inimestest töögrupi kokku panime. Täpselt nende murede tõttu, mida te mainisite – inimesed on sattunud raskustesse ega suuda laenu tagasi maksta. Ma ütlesin siis ja ütlen ka täna välja: minu hinnangul ei käitunud mitmed Eesti krediitiasutused ja pangad pangandusbuumi ajal piisavalt vastutustundlikult, vaid tegutsesid tõenäoliselt turu hõivamise eesmärgil. Me mäletame seda laenurallit, me mäletame televiisoris näidatud reklaame, kus nafta purskus otse sohvast. Sellise pealetükkivusega ja sellise tohutu lainetusega pakuti inimestele n-ö odavat raha, soodsat võimalust soetada endale kodu.

Ma julgen arvata – ja see arvamus kujunes paljudes diskussioonides ning ka näidete varal, mida me õiguskomisjoni töörühmas ja õiguskomisjoni istungitel arutasime –, et pangad ei kontrollinud küllalt põhjalikult laenuvõtjate tausta, nende võimekust laenu tagasi maksta. Ka sel põhjusel kasvas laenuvõtjate arv Eestis mõne aasta jooksul plahvatuslikult. Eesti oli, kui te mäletate aastaid 2006, 2007 ja 2008,

kõige kiiremini kasvava kodulaenu võtjate arvuga riik Ida- ja Kesk-Euroopas.

Teie viidatud probleemi taga on kindlasti väga suur traagika. Neid inimesi, kes on oma kodu kaotanud, on palju olnud. Kuni 2011. aasta aprillini oli neil valida ainult üks tee: saada võlast vabaks pankrotimenetluse kaudu. Kaks aastat tagasi löime seadusandjana võimaluse pankrotimenetlust vältida, mida saavad kasutada eelkõige need inimesed, kellel on ajutised makseraskused, mitte alalised. Nii et võimalus on olemas, aga seni on seda kahjuks veel vähe kasutatud. Loodan, et hakatakse rohkem kasutama. Ma kindlasti tervitan seda, et me vaatame üle selle menetluse nõrgad kohad, võib-olla on see liiga keerukas. Aga eesmärk on anda inimestele rohkem võimalust just nimelt ennast aidata. Ja seda me saame teha sellesama kohtumenetluse kaudu, mida nimetatakse võlgade ümberkujundamise menetluseks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Hea minister! Millega te põhjendate väidet, et koduomanike võlakaitse seadus on inimesi aidanud, kui me näeme, et sundmüükide arv on iga aastaga kasvanud? Mullu läks sundmüüki lausa rekordkogus kinnisvara.

Ken-Marti Vaher

Ma selgitasin üsna pikalt – te olite saalis ja kuulasite minu juttu –, mis on võlakaitse seaduse siht. Selgitasin ka seda, et seaduse pakutav kaitse on kahesuunaline. Kodulaenu võtjatele pakub see suuremat kaitset sel teel, et alates 2011. aasta 5. aprillist on keelatud täiendava tagatise küsimine, kui kinnisvara turuväärtus on vähenenud võlgnikust mittetulenevatel põhjustel. Teiseks, tagatiseks olev kodu on paremini kaitstud kui seni. Väga oluline muudatus puudutab eelkõige kohustuste vähendamist või üldse kaotamist juhul, kui pant on realiseeritud, aga võla põhiosast jääb midagi maksmata. See on väga tähtis põhimõte, mis seni Eestis ei ole kehtinud. Oleme rääkinud ka täitekulude ja kõrvalnõuete vähendamisest selle seaduse abil. Oleme rääkinud sellest, et võlavabastuse aega on lühendatud – kui senine tähtaeg oli jäik viis aastat, et saada võlavabas-

tust näiteks pankrotimenetluses, siis seda tähtsusega on lühendatud ja kohtule on antud suurem võimalus igale juhtumile individuaalselt läheneda, hinnates väga erinevaid asjaolusid. On täiesti selge, et võlgnikke puudutavates menetlustes peabki lähenemine olema individuaalne, mitte mingil juhul ei tohi lüüa ühe lauaga. Asjaolud on erinevad, inimeste taust on erinev, makseraskuste põhjused on erinevad jne.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Härra minister! Kuulan teie vastuseid ja mõtlen, et meie minister kaitseb pankasid rohkem kui neid inimesi, kes on kaotanud oma kodu. Või ma eksin?

Ken-Marti Vaher

Ma arvan, et te võite küsida ka töörühma või õiguskomisjoni liikmetelt, kui tulised vaidlused olid meil 2009. ja 2010. aastal näiteks pangaliiduga. Need olid väga tulised ja pingelised vaidlused ning julgen küll öelda, et mitte kellelgi pole alust väita, et mina toonase õiguskomisjoni esimehena kaitsesin või kaitsen nüüd kuidagi ebaproportsionaalselt võlausaldajate huve. Kaugeltki mitte! Nagu ma ütlesin, see seadus tasakaalustab paremini võlausaldaja ja võlgniku positsioone. Enne 2011. aasta 5. aprilli, enne selle seaduse jõustumist, oli Eesti seadustik tegelikult võlausaldajate poole kreenis, nüüd me halvendasime võlausaldajate seisust. Ja nagu ma ütlesin, see sündis tulistes vaidlustes.

Ma arvan, et neid vaidlusi on mõistlik jätkata, sest nagu kogu Eesti õiguskord ei saa olla midagi staatilist, nii areneb ka võlgade ümberkujundamise menetlus, arenevad selle menetluse põhimõtted teisteski Euroopa Liidu riikides. Viimase kümne aasta jooksul on need liikmesriigid, kellelt me võtsime eeskujut, suhtunud oma regulatsioonidesse samuti paindlikult ja neid muutnud. Võtame kas või mitmed Skandinaavia, ka Kesk-Euroopa riigid. Oleks patt, kui me ütleksime, et nüüd on vai maasse löödud, väga oluline seadus on oma esialgsel kujul vastu võetud ja selle teemaga me rohkem ei tegele. Kindlasti tegeleme! Kaks aastat saab täis, parlamendikomisjon teeb oma analüüsi,

kindlasti teeb seda ka Justiitsministeerium. Eelmise parlamendikoosseisu ajal sai loodud hea alus, millelt on võimalik edasi liikuda, et inimeste õiguspäraseid ootusi ja proportsionaalseid huve paremini kaitsta, nende õiguste teadlikkust tõsta ehk neile teada anda, et üldse on olemas võimalus võlgu ümber kujundada.

Ja loomulikult tuleks teha see menetlus inimestele veelgi lihtsamaks. 2009. ja 2010. aastal, kui me selle menetluse esimest korda Eestis seadustasime, olid mitmesugused arvamused. Kõlas ka seisukohti, et seda võimalust võidakse kuritarvitada. Mitme huvigrupi esindajad ja ka meie poliitikud avaldasid kahtlust, et kohtud vahest lausa ujutatakse avaldustega üle, et tuhanded avaldused lähevad kohtute poole teele. Midagi sellist juhtunud ei ole. Pigem tuleb tunnistada, et avaldusi on olnud liiga vähe, neid võiks olla rohkem. Me peamegi jõudma oma analüüsis põhjusteni, miks avaldusi on vähe ja kas on võimalik inimesi, kes tõesti on hädas, paremini aidata, muuta menetlus nende jaoks lihtsamaks ja sellega edasi liikuda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mart Nutt!

Mart Nutt

Austatud härra siseminister! Kas teil on statistikat selle kohta, kuidas koduomanike võlgnevused jagunevad Eestis omavalitsuste kaupa? Ma ei küsi loomulikult kõikide omavalitsuste kohta, vaid küsin, millistes piirkondades on see probleem kõige teravam.

Ken-Marti Vaher

Pea ütlema, et sellist ülevaadet ma esitada ei saa. Teie küsimuse peale me selgitame selle hea meelega välja, kui võimalik on. Aga arvan, et probleem võib olla rängem paikkondades, kus on töötus suurem. Kunagi hindasid pangad inimesi, kes laenu võtsid, üldiselt kui maksejõulisi isikuid. Kui kaotatakse töö, siis satutakse laenumaksetega hätta ja selles mõttes võime laenuvõlgnevuse selgelt siduda töötuse suurusega ühes või teises piirkonnas. Positiivne on see, et viimase poolteise-kahe aastaga on töötus Eestis jõudsalt vähenenud, sellest tulenevalt on vähenenud ka nende inimeste arv, kes on kimpus oma laenumaksetega. Aga selline korrelatsioon on üsna selge.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud siseminister! Avan läbirääkimised. Palun kõnepulti kolleeg Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Lugupeetud minister! Ministri pikka-aastast vastustest jäi kõlama selline toon, nagu oleks viimasel kahel aastal, kui võlakaitse seadus kehtinud on, kodulaenu maksmisega raskustesse sattunud inimeste olukord märgatavalt paremaks läinud. Faktid seda ei kinnita. Eelmisel aastal pandi sundmüüki ligi 850 kodu ja aasta enne seda Postimehe andmetel 833 kodu. Kui me arvestame, et valdavalt ei ole leibkonnad, kes on võtnud kodulaenu, üheliikmelised, siis see tähendab, et tuhanded inimesed on jäänud oma kodust ilma, need on pandud sundmüüki.

Mis on sundmüügi viga? Sundmüügi viga on see, et see on peale pandud panga tingimustel. Valdavalt toimub kiirmüük ja kui need kodulaenu on võetud buumi ajal, siis tõenäoliselt sai kodu ostetud märksa kallimalt, kui see nüüd kiirkorras maha müüakse. Nagu teada, määravad Eestis sõlmitud pangalepingud selle laenusuhte niimoodi, et isegi kui kodulaenu tagatiseks ja ka lisatagatiseks võetud kinnisvara maha müüakse, tuleb laenajal alles jäänud võlaosa kuni viimase sendini pangale ära maksta. Nii et omanik on kaotanud sissemaks, ta on kaotanud kodu ja kui kodu müüakse odavamalt, kui oli soetushind, peab ta maksma edasi laenujääki.

Nüüd võlakaitse seadusest. Viimased andmed, mis mul olemas on, on sellised, et kohustusse on oma võlgu ümber kujundama soovitud minna 61 taotlejat, neist 51 taotlust aga ei võetud arutusele. Nii et tõepoolest, kui panna kõrvuti rohkem kui 1500 sundmüügis olevat kodu ja kõigest 10 taotlust, mis arvesse võeti, siis võib väita, et see seadus on välja töötatud, kulutades meeletult töötunde, aga ta ei abista eriti kedagi.

Tutvustasime juba buumi ajal põhimõtet, mis kehtib näiteks Rootsisis. Kui inimene läheb kodulaenu võtma, siis pank hindab tema kodu, teeb seda ausalt ja ütleb, et see kahetoaline korter maksab näiteks 70 000 eurot. Seejuures pank arvestab sellega, et kui laenuvõtja järgmise 30 aasta jooksul satub hätta, siis tema

kodu müüakse selle hinnaga maha ja pank saab oma raha tagasi. Eestis aga oli buumi ajal nii, et pank teadis, et ta võib laenu anda ka märksa suuremas summas, sest pangale riski ei ole. Pank saab kogu senise sissemaks ja isegi odavalt müües saab ta ka laenujäägi tõenäoliselt kätte. Kui ei saa, siis jääb inimest koormama tarbimislaenu intress. Inimene kaotab kõik, ka panga riskid on laenuvõtja õlule pandud.

Mis on selle asja juures veel halb? See, et see tõukas tagant kinnisvara hindade tõusu. Praegu hirmutatakse, et kodulaenude selline leevendamise mehhanism teeks edaspidi kodulaenu kallimaks. Mina arvan, et see hoiaks ära paanilise kinnisvara hindade tõusu, mis ei ole mitte kuidagi põhjendatud. Lihtsalt pangad ei anna enam kordades suuremaid laene, kui kinnisvara väärt on, ja järelikult ei saa enam küsida sellesama kinnisvara eest kordades kõrgemat hinda, kui see väärt on. Ostja saab järgmised 30 aastat pangale maksta väiksema summa oma sissetulekust, kui ta praegu ülehinnatud kinnisvara puhul tegema peab.

Nii et üks lihtne ja loogiline mehhanism, kuidas ära hoida Eestis kinnisvaramulli, lõrtsiti jälle ära. See lõrtsiti ära seadusega, mille nimi on võlakaitse seadus ja mis senimaani pole suurt mitte kedagi aidanud. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhin! Kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhin

Lugupeetud proua juhataja! Kolleegid! Härra minister! 2008. aasta sügisel tuli minu juurde vastuvõtule üks vanem proua. Nagu pärast selgus, oli ta algharidusega. See selgitab väga palju seda, mis temaga juhtus, aga juhtus temaga selline asi. Proual oli tol ajal – ja on ka praegu, jumal tänatud! – Narva vanalinnas kahetoaline tore hruštšovka. Teatud hetkel vahetas ta töökohta, läks ühest asutusest teise tööle, paar kuud oli ilma tööta ja jäi kommunaalmaksetega võlgu. Korterühistu esimees, kes nüüd juba ammu esimees selles majas ei ole, hakkas teda survestama, lõpuks sisuliselt võttis käest kinni ja viis ta ühte krediitkontorisse, kus palus tal võtta võlgu see summa, mis ta võlgu oli, pluss selle, mis esimehe arvestuse järgi oleks tal veel vaja läinud lähima poole aasta

jooksul. Proua kirjutaski lepingule alla. Siis, kui ta minu juurde tuli, oli probleem selles, et selleks ajaks oli ta *circa* aasta maksnud intresse, oli maksnud juba palju rohkem sellest summast, mis ta võlgu võttis – 7000 krooni, seni ajani mäletan –, ja polnud põhivõlga kustutanud. Algas tema korterist väljatõstmise protsess.

Kui ma lugesin tema krediitkontoriga sõlmitud lepingut, tõusid mul ihukarvad püsti, sest nii fantastilist dokumenti ma ei osanud endale isegi ette kujutada. Võtsin ühendust juristidega, hakkasime asjaga tegelema ja väga kiiresti selgus, et ainuüksi selle, ma ütlesin, kuritegeliku kontori tõttu kaotas oma korteri ca 30 peret. Miks seda linnas ei teatud? Sest nad valisid väga targasti kliente, eelistades neid, kes ei olnud võimelised aktiivselt võitlema, kelle eluhoiak oli passiivne ja kes kannatasid kõik rahumeeli ära. Linnas neid inimesi märgata ei olnud, sest nad viidi koos mööbli ja asjadega, mis kohvritesse ära mahtusid, Narva linnast 40 km kaugusele ühte asulasse, mida ma soovitasin härra ministril homme vaatama minna. Nad elavad majades, kus ei ole vett, kanalisatsiooni, kütet, elektrit – ei ole üldse mitte midagi.

Kui me asusime seda asja uurima, siis oli sellel teemal juttu kõigis kohalikes lehtedes, aga ühest lehest ei pääsenud mööda mitte keegi. See trükiti tiraažiga 30 000 ja jagati tasuta igasse korterisse. Nii et kõik teadsid sellest probleemist. Teadsid politseinikud, teadsid kohtud, prokuratuur – kõigile oli teada, mis toimub, aga mitte keegi ei sekkunud. Moodustus üks volontääride grupp, kes hakkas hädasolevaid inimesi, sh ka neid, kellel korterist väljatõõtmine veel ees pidi olema, aitama. Hakati kirjutama avaldusi ja pöörduma politseisse, prokuratuuri ja mujalegi. Sellised sulid ja pätid, nagu selles laenukontoris olid, kardavad avalikkuse huvi. Nad lõpetasid tegevuse meie linnas poole aastaga, kadusid ära.

Aga mis ma tahan öelda? Mitte ühegi avalduse alusel, mis esitati, ei algatatud ühtegi kriminaalasja. Mitte keegi ei võtnud tõsiselt seda, mis toimus ja mis toimub edasi, ainult et teistes kohtades. Needsamad kriminaalidest pätid, kes tollal tegutsesid vaikselt Narvas ja kes said välja aetud, tegutsevad praegu teise nimega firmamana teistes linnades. Mul on selle kohta informatsioon olemas. Ja nad teevad prakti-

selt sedasama, otsivad kõige nõrgemaid inimesi, et nad ära õgida.

Skeem oli neil umbes selline. Võlgade tõttu kaotab inimene korteri, korter pannakse müüki, osa sellest rahast läheb selleks, et võlg tasuda, ülejäänud jaotatakse omavahel. Kusjuures kõik need isikud olid tuntud, kogu nende tegevus oli linnas teada. Nad isegi pürgisid poliitikasse, neil oli oma valimisnimekiri, nad kavatsesid kogu meie linna ja võib-olla tulevikus kogu regiooni oma sööklaks teha.

Milleks ma praegu seda räägin? Me kuuleme siin tavaliselt ilusaid ümmargusi lauseid, et on vaja seda, on vaja toda, rohkem kontrollida jne. Miks? Miks seda rääkida, kui juhtuvad sellised asjad nagu see, millest ma praegu rääkisin – ja neid episoodide on kümneid –, ent teile alluvas asutuses, härra minister, ei pööra sellele keegi tähelepanu? Miks ei võeta tõsiselt inimesi, kes täiesti tasuta aitavad teisi, koostavad avaldusi, pöördumisi politseisse jne? Miks keegi ei tegele selle probleemiga? Sellega polekski vaja tegelda seadusandja tasemel, aga alumisel tasemel, seal, kus me kõik oleme, peaks küll.

Nii et jah, eelmisel aastal 250 müüki pandud korterit on ainult väike osa sellest, mis tegelikult kinnisvara valdkonnas toimub. Ajakirjanikud, kellest ma rääkisin, küsitlesid ainult suurimaid panku, aga laenukontoreid, kes sigatsevad üle Eesti, on väga palju. Nende töö tagajärg on aina uued ja uued kodutud. Mida selle probleemiga teha, kui teie ei tee mitte midagi, seda ei oska öelda mitte keegi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun järgmisena kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Me kuulsime siin ministrilt paljusõnalist selgitust, kuidas on võlakaitse seadus koduomanike hädas aidanud ja olukorda paremaks muutnud. Tegelikult me näeme, et asjade seis on aasta-aastalt aina hullemaks läinud. Mullu loovutasid Eesti inimesed pankadele ligi 900 kodu. Viimase paari aasta jooksul on pangalaenude tõttu koduta jäänud umbes 4000 inimest. Laenumaksete tasumisega on probleeme pea ühel viiendikul eluasemelaenu võtnud elani-

kest. Sundmüüki pandud kodude arvu pangad ei avalikusta ja siiani on sellega tegelenud vaid ajakirjandus. Ajakirjandus on kogunud andmeid ja väidab, et mullu läks sundmüüki rekordkoguses kinnisvara. Sundmüükide arv kasvab iga aastaga. Mullu võeti eraisikutest võlgnikelt ära 56% enam kinnisvara kui aastal 2011. Alates 2007. aastast on enampakkumisel maha müüdnud üle 4000 kinnisvaraobjekti.

Ega asi pole ainult kinnisvaras. Küsimus on hoopis laiem. Paari kuu eest oli õiguskomisjonis arutlusel Euroopa Liidu direktiiv, mis ülevõtmise korral kaitseks paremini meiegi tarbijaid. Siis aga ilmus kuskilt välja seaduseelnõu, mis valmis Eesti Pangaliidu ja Eesti Liisingühingute Liidu lobitöö tulemusena ning mis ei kaitse laenuvõtjaid, nagu oli algne eesmärk, vaid hoopis panku ja teisi laenuandjaid. Selle elnõu alusel saavad pangad makseraskustes peredele laenulepingu veelgi kergemini üles öelda kui praegu ja võib vaid oletada, kui palju laenuummikus inimesi selle tagajärjel kodu või muu laenu tagatiseks antud vara kaotab. Ei möödu ju päevagi, kui me ei kuule traagilistest juhtumitest, kus terved pered jäävad kodust ilma. Näeme ka seda, kuidas järjest uute laenulepingute sõlmimise korral kasvavad võlasummad mitmekordseks. Alles hiljuti avalikustati juhtum, kus üks inimene laenas Bigbankist raha. Ta sõlmis laenulepingu, kuid ei saanud pangast mitte sentigi, mitte ühte eurot, samas laen kasvas seitsmekordseks võlaks ja maksegraafik sõlmiti aastakümneteks.

Näeme, kuidas pangad müüvad võlglasti internetis. Laenuhaldurid ütlevad selle peale, et tegu pole nende murega, pöörduge sotsiaalosakonna poole. Aga kohtusse ei ole võlgades inimestel ju suurt asja.

Meie riik ei kaitse abitusse olukorda sattunud inimesi, ka see paljukiidetud koduomanike võlakaitse seadus ei ole neid aidanud. Ma leian, et see oli puhtalt valimisloosung ja selleks on see seadus ka tänaseni jäänud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised.

3. Arupärimine korrupsioonikuri-tegude kohta (nr 278)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde, mille on esitanud Riigikogu liikmed Mihhail Stalnuhhin, Valeri Korb, Vladimir Velman, Lauri Laasi, Peeter Võsa, Eldar Efendijev, Viktor Vassiljev ja Yana Toom 30. jaanuaril s.a korrupsioonikuritegude kohta (nr 278). Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Eile oli mul ja muidugi ka kõigil teil meeldiv võimalus veel kord vaadata vana toredat filmi "Kevade", kus kõlas taas meie elu lahutamatuks osaks saanud kuulus lause "Mis kinni ei jää, saab kinni löödud!". Arupärimine, millest ma praegu hakkan teile rääkima, on oma sisult tegelikult korduv. Juhtus selline haruldane asi, et ühelegi eelmise arupärimise küsimusele, mille vastus nõudis kindlat seisukohta, ei saanud pärijad mingit vastust.

Aga nüüd sellest, mis teemast jutt on. Tege- mist on ühe toiminguga. Mullu 28. juunil toimus Narva Linnavalikogu istung, kus tehti otsus, et alates 2. juulist kehtib Narva ametiasutuste uus struktuur, milles enam ei ole Narva Linnavalitsuse Linnavara- ja Majandusameti kommunaalmajandusosakonda. Lihtsustatult öeldes pidi üks osa struktuurist mõni päev pärast seda otsust kaduma. Kui keegi ei tea, siis sellised otsused võetakse vastu pärast seda, kui neid on kaalutud kuude kaupa. See plaan oli elektroonilises linnavalitsuses üleval neli kuud. Seega oli teada, et säärane otsus tuleb – koalitsioon on teinud kõik selleks, et uus struktuur vastu võtta. Ometi tegi Narva Linnavalitsuse Linnavara- ja Majandusameti direktori kohusetäitja proua Tamara Luigas sellise toiminguga, et vabastas selle kaduva struktuuri juhi töölt ja pani sellele kohale mõni päev hiljem ühe teise härra. Osakond pidi kaduma 2. juulil, uue juhi tööleping oli alla kirjutatud üks päev enne volikogu istungit ja samal päeval astus too inimene justkui ametisse.

Ma selgitan nüüd asjade tausta neile, kes ei ole kohalikus omavalitsuses töötanud. Toiming tehti ette teades, et too üksus kaob, ja inimene pandi tööle teatud töölepinguga. Oli ette teada, et koht läheb koondamisele ja tänu sellele saab

asjaosaline üsna kopsaka kompensatsiooni. Vähe sellest, see tööle võetud härra võttis kohe haiguslehe ja pödes õnnelikuna tundmatut haigust kaks kuud ja 12 päeva. Kogu selle aja jooksul sai ta muidugi väga ilusat palka, 1188 eurot 50 senti pluss lisatasud, kokku peaaegu 1500 eurot. Ma loodan, et te saate mu mõttest aru: ta ei töötanud mitte päevagi, ta oli haiguslehel, ta ei teinud selles ametis mitte midagi! Inimene võeti tööle, vabastati peagi ametist ja talle maksti kokkuvõttes 7206 eurot, millele lisandusid sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmaks summas 2377 eurot.

Selge see, et Narva Linnavalitsus nägi selles sulitempu, kirjutas avalduse politseile ja sai vastuse, et kõik on korras. Tähendab, sellist formuleeringut nad kirja ei pannud, nad lihtsalt ütlesid, et nad jätavad selle asja menetlemata. Ja nüüd mul on mõned väga konkreetset küsimused kaheksa Riigikogu liikme nimel – need on siin kirjas, kõik neli küsimust. Palun, et seekord, kui palutakse vastust "jah" või "ei", siis nii vastakegi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun nüüd siseminister Ken-Marti Vaheri kõnepulti vastamiseks!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Head arupärijad! Ma olen täiesti nõus, et see on väga kummaline arupärimine. Aga eks me ole siin ka varem kuulnud selliseid arupärimisi, milles proovitakse saada ühe või teise ministri seisukohta küsimustes, mis on kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest tulenevalt kohaliku omavalitsuse enese otsustada. Omavalitsusel on õigus juhtida kohalikku elu iseseisvalt ja on teada, et minister ei sekku, kui teil on mingi vaidlus mõne oma endise alluvaga, kes teile ei meeldinud, sest väidetavalt ta hakkas juhtima tähelepanu Narva Linnavalitsuse korruptsioonile. Kordan: väidetavalt ja väidetavale korruptsioonile. Ja te lasite ta lihtsalt lahti, sellepärast et te tegite struktuurimuudatuse.

Aga palun pöörduge kohtu poole! Kordan: pöörduge kohtu poole! Te teate väga hästi, et teil on see võimalus. Te teate, et igas konkreetses asjas annab õiguslikke hinnanguid kohtus. Neid ei anna Vabariigi Valitsuse üks, teine või kolmas liige.

Kui te tahate küsida, miks keskkriminaalpolitsei korruptsiooni uuriv büroo ei algatanud menetlust, siis ma võin teile vastata nii, nagu ma vastasin eelmisel korral. Politsei- ja Piirivalveameti keskkriminaalpolitsei korruptsioonikuritegude büroo ei algatanud 2012. aasta oktoobris kriminaalmenetlust. Narva Linnavalitsuse kantselei kaebas selle otsuse edasi Viru Ringkonnaprokuratuuri, kes asus samuti seisukohale, et menetluse mittealgatamine oli põhjendatud. Te viitate siin reaalsele kahjule. Teil on alati võimalus pöörduda konkreetse kahju sissenõudmise taotlusega kohtusse. See on teie õigus! Kui te ei ole rahul ühe või teise ametnikuga, kes on aastaid teie linnavalitsuses töötanud, ja nüüd on rahulolematuseks justkui konkreetne põhjus, siis te saate pöörduda kohtu poole. Ma eeldan, et te olete seda ka teinud. Te saate pöörduda ka Ida-Viru maavanema poole, kellel on tulenevalt Vabariigi Valitsuse seaduse §-st 85 õigus teostada järelevalvet maakonna kohalike omavalitsusüksuste volikogude ja valitsuste haldusaktide õiguspärasuse üle.

Ma hea meelega vastan sellele osale arupärimises, kus te küll mitte otseselt, aga kaude küsite, mida on tehtud selleks, et vähendada Eesti riigis korruptsiooni. Kasutangi võimalust ja peatun sellel, mida on tehtud alates 2011. aastast, kui ma olen ise siseministri ülesandeid täitnud. Vastan teile nii, nagu olen seda siin puldis teinud ka mitmel korral varem.

Kõigepealt, ma olen ise ka veendunud, et rasked varjatud kuriteod – ja sellist liiki on kindlasti ka korruptsioonikuriteod – vajavad senisest veelgi enam tähelepanu. Ma olen kogu selle kahe aasta jooksul, mil ma siseministri ametis olen olnud, sinna hulga ressursse suunanud. Võin rääkida ka konkreetsetest tegudest.

Eelmise aasta alguses me taastasime Politsei- ja Piirivalveametis keskkriminaalpolitsei, mille eesmärk on olla eelkõige keskne kompetentsiüksus raskete varjatud kuritegude uurimiseks kogu Eestis. Keskkriminaalpolitsei koondatakse informatsiooni, vahendab kogemusi, tutvustab head praktikat, häid meetodeid ja standardeid, et kogu Eestis lähenetaks nendele rasketele kuritegudele üheselt. Tähelepanu all on kindlasti ka omavalitsustes ilmnev korruptsioon. 1. jaanuarist 2012 tegutseb keskkriminaalpolitseis esmakordselt moodustatud kesk-

ne korrupsiooni uurimise büroo. Selle võimekust suurendatakse ka tänavu, eraldades büroo tegevuseks nii raha kui ka tehnilisi vahendeid.

Teatavasti Politsei- ja Piirivalveameti kesk-kriminaalpolitsei pädevuses on korrupsiooni uurimine 220 omavalitsuses. Kuus Eesti suu-remat omavalitsust ehk siis kuus suuremat lin- na on Kaitsepolitsei ameti pädevuses ja kaitse- politseile oleme samuti raha juurde andnud. Ka oleme laiendanud kaitsepolitsei pädevust, uurimaks võimalikke korrupsiooniilminguid eelkõige riigi asutatud või riigi omandis oleva- tes äriettevõtetes ja avalik-õiguslikes organi- satsioonides. Lisaks tegutseb eelmise aasta algusest keskkriminaalpolitseis kriminaaltulu jälitamise ja konfiskeerimise üksus.

Võib öelda, et kriminaaltulu avastamise võimekus oli aastal 2011 Eestis võrdlemisi tagasihoidlik. Asjaomaseid ressursse on suu- rendatud pea kolm korda. Koosseis ulatub paa- rikümne inimeseni ja ma arvan, et eelmise aasta tulemused nendes kriminaalasjades, mil- le puhul kriminaaltulu on konfiskeeritud, rää- givad tegelikult enda eest. Aga need on esime- sed sammud, sel aastal tahame veelgi edasi liikuda.

Miks me keskendume kriminaaltulule? Mi- nu hinnangul me saame raske varjatud ja orga- niseeritud kuritegevusega kõige paremini hak- kama, kui me suudame riigina nõrgendada seda peamist motiivi, mis kannustab organi- seeritud kuritegelikku maailma tegutsema. See motiiv on kriminaalne raha, kriminaalne tulu.

Lõpetuseks veel tervikuna korrupsiooni vähendamisest riigi tasandil, eelkõige üldistest sammudest. Nagu te teate, võeti aastal 2004 vastu Vabariigi Valitsuse esimene korrupsioo- nivastane strateegia "Aus riik". Nüüdseks on see saanud päris mitu järge. Kaks kuud tagasi, tänavu jaanuaris kiideti heaks ettepanek koos- tada uus korrupsioonivastane strateegia, mis hõlmab väga suurt hulka mitmesuguseid sam- me ja meetmeid, et korrupsiooni riigis ja üldse ühiskonnas vähendada. Kinnitati "Ausa riigi" uue järje lähteülesanne, loomaks strateegia aastateks 2013–2017. Sellega tahetakse saada ühele poole selle aasta lõpuks, töörühm on tööd alustanud. See strateegia keskendub pea- miselt erasektorile, aga ka omavalitsustele ja püüab Justiitsministeeriumi vedamisel veelgi ühtlustada ka ennetavaid samme. Püüame koondada neidki samme, mis on suunatud kor-

ruptsiooni uurimise võimekuse suurendami- sele. Täna!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Jätkame küsimustega. Palun, kolleeg Mihhail Stalnuh- hin!

Mihhail Stalnuhhin

Härra minister! Mul on tekkinud mulje, et teil on probleeme eesti keelest arusaamisega. Loen ette küsimuse, millele tahaks siiski vas- tust saada: "Andke hinnang olukorrale, kus mingi kõrge ametnik võtab mingi isiku tööle ametisse, mis läheb koondamisele kolm päeva peale mainitud isiku tööle võtmist. Kas teie arvates on kirjeldatud olukord juriidiliselt kor- rektne?"

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Nagu ma ütlesin, kui te soovite saada hinnanguid ühe või teise kaa- suse kohta, mis on seotud teie enda poliitilise võimu juhitud Narva Linnavalitsusega, siis pa- lun pöörduge kohtu poole, kes hindab asja- olusid, toimunut, tehiosid kogumis ja saab langetada lõppotsuse. Seda loomulikult teie esitatud kaebuse alusel. Kas te soovite rahalist hüvitist? Nagu ma arupärimisele vastates ütlesin, te olete pöördunud keskkriminaalpolitsei poole, et alगतataks kriminaalmenetlus. Ei keskkriminaalpolitsei ega prokuratuur, kes kuulub teise valitsemisalas, Justiitsministeeriumi valitsemisalas, ei ole leidnud põhjust alगतada kriminaalmenetlust. Seega teil jääb tõenäoliselt üle nõuda tekitatud kahju asja- omastelt isikutelt sisse tsiviilkohtupidamise korras. Ma olen täiesti veendunud, et kui te seda teete või kui te olete juba sellise hagi sisse andnud, siis te saategi toimunu kohta hinnangu just sellelt instantsilt, kes niisugust hinnangut on õigustatud andma. See on kohus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud siseminister! Ma ei kahtlusta teid küll selles, et te eesti keelt ei valda, ja samuti arvan, et härra Stalnuhhin saab eesti keelest aru. Aga mul tekkis küsimus, kuidas aidata härra Stalnuhhinit, kui ta soovib, et üks Vaba-

riigi Valitsuse minister võtaks kohtupidaja rolli enda peale ja ütleks oma seisukoha, kas tegemist on kuriteokoosseisuga või mitte. Mida te härra Stalnuhhinile soovitate? Kas näiteks alгатada seaduseelnõu, mis kohustaks ministrit teinekord kohtunikuks muutuma, või mida sellises olukorras teha, et me seda küsimust ei peaks iga kuu uuesti arutama?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Võib-olla on paslik veel kord selgitada, mida võib teha siseminister oma valitsemisalas ja justiitsminister oma valitsemisalas. Miks ma räägin nendest kahest ministrist? Sest teie küsimus puudutab kriminaalmenetluse algamist või mittealgatamist ja see puudutab nende kahe ministri valitsemisala. Nagu te teate, 2004. aastast juhib kriminaalmenetlusi prokuratuur ja kriminaalmenetluse uurimisfunktsiooni täidavad uurijad. Need kaks ministrit ei sekku ega tohigi Eesti Vabariigi seaduste ja ka õigusriigi põhimõtete kohaselt kriminaalmenetlustesse sekkuda. Ma ei ole seda teinud ega kavatse kunagi tegema hakata. Ma arvan, et ka teised Eesti Vabariigi ministrid ei ole sellist asja teinud – nad ei ole kasutanud telefoniõigust seni ega tee seda tõenäoliselt ka edaspidi. Ma väga loodan, et kui näiteks teie erakond võimule saab, siis ka teie ei hakka sellist praktikat Eestis juurutama. See oleks seadusvastane ja kindlasti mõjuks meie õigusriigi alustele äärmiselt negatiivselt.

Seega, kriminaalmenetluse algamist ja algamata jätmise otsuseid langetavad kriminaalalused, kellel on selleks seadusega antud õigus. Te olete kasutanud võimalust pöörduda keskkriminaalpolitsei poole. Teil on alati võimalus pöörduda ka Politsei- ja Piirivalveameti sisekontrolli poole, kui teil on kahtlus, et ühe või teise kriminaalmenetluse algamata jätmise otsuse puhul on tegemist kellegi kallutatusega. Te saate pöörduda sisekontrolli poole, kes neid väiteid kindlasti kontrollib, ning saate pöörduda ka prokuratuuri poole, kes on, nagu ma juba mainisin, kriminaalmenetluse juhtija Eestis varsti pea kümme aastat.

Mulle tundub, et me oleme valinud riigina tasakaaluka tee, kus on võimalik kahtluste korral pöörduda eri instantside poole, kasutada kaebeõigust. Ja nagu ma ütlesin, kui kriminaalmenetluse korras ei saa teie soovid rahuldatud, siis te saate valida teisi kohtumenetluse vorme

ja nõuda sisse ka väidetava tekitatud kahju või lahendada selle probleemi mingil muul viisil. Me oleme üles lugenud sammud, mis te olete selles asjas astunud, ja ma annan teile juba teist korda nõu, mida veel võiks teha. Mul on raske teid rohkem aidata. Minu hinnangul on kõige parem nõuanne pöörduda Eesti kohtusüsteemi poole, sealt saab lõpliku vastuse küsimustele, mis te oma arupärimises esitasite.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra siseminister! Avan läbirääkimised ja palun kõnepulti Mihhail Stalnuhhini! Kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma tean ise ka suurepäraselt, kuhu ja mis puhul mul on õigus pöörduda. Praegu me vestleme teiega siin Riigikogus, vestleme nagu Riigikogu liige ja üks valitsuse minister ning ma lähtun ühest lausest, mis mulle väga meeldis ja mille ütles siin välja sotsiaalminister Taavi Rõivas: minister vastutab kõige eest, mis toimub tema ministeeriumi haldusalas.

Praegu on tegemist ühe väga lihtsa küsimusega, asi pole ainult konkreetnes juhtumis. Te ehk saite aru, et küsimus, mille ma oma kohalt esitasin, ei olnud konkreetne, see oli mõnevõrra abstraktne, see puudutas mudelit. Kujutame endale ette järgmist olukorda. Riigikogu spiiker – mitte proua Ergma, vaid oletuslik võimalik spiiker – teab, et 1. juulist lõpetab mingi osakond Riigikogus töö, ometi võtab ta kaks päeva enne seda, kui see osakond laiali saadetakse, ametisse uue juhataja. Miks te olete kogu aeg kinni selles Narvas? Ikka Narva ja Narva! Mõelge natuke, lähenege olukorrale laiemalt, kaaluge ka teisi juhtumeid! Näiteks meie siin otsustame muuta Siseministeeriumi struktuuri, ära kaotada mingi osakonna või ametikoha, aga teie kaks päeva enne seda, kui see kaob, võtate sinna tööle mõne inimese ja sõlmita temaga niisuguse lepingu, et pärast talle makstakse selle kaotatud töö hüvitiseks ühe päeva töö eest nelja kuu palk ja kui ta on haiguslehel, siis veel see raha ka. Kas see on normaalne?

Ma küsingi teilt just nimelt seda ja ma loodan, et teil on julgust anda oma hinnang. Seni te seda teinud ei ole, te oskate ainult keerutada.

Te kogu aeg räägite mingitest asjadest, mis siia üldse ei puutu. Jah, praegu käib üks kohtumenetlus Narvas ja tõenäoliselt seda, mis seal lõpuks otsustatakse, ei ole võimalik ennustada. Sest nagu selgub, inimesed kirjutavad alla protokollidele, mida nad läbi ei lugenud. Inimene ei oska eesti keelt, protokoll on eesti keeles, talle loetakse ette, mida ta rääkis. Kuskil ülekuulamisele aga selgub, et ta pole sellist asja rääkinud. See on üsna tüüpiline muuseas.

Ma tõin konkreetse näite, rääkides ühest juhtumist, mis leidis aset möödunud aastal. Mulle pakub huvi, kui aus ja millise iseloomuga te olete, meie siseminister. Ma tahaksin kuidagi teada saada, kas need elamisload, mis kunagi anti kurjategijatele Venemaalt, on tagasi võetud. Teilt on siin saalis selle kohta kaks korda küsitud, te pole vastust andnud. Te ei julge seda teha. See on tegelikult häbiplakk, et siseminister ei julge teatud teemadel lihtsalt rääkida. Kuidas see üldse võimalik on?!

Et meie vaatajad-kuulajad aru saaks, millele te ei tahtnud vastata, ma loen need küsimused ette. Küsimus nr 1: "Kas asjaajamine, mille käigus vormistatakse tagasiulatuvaid käskkirju, millega mh koormatakse kohaliku omavalitsuse (või riigi) eelarvet, on Teie arvates kooskõlas Eesti Vabariigi seadusandlusega?" Öelge mulle, kolleeg, kas tõesti on sellele küsimusele võimatu vastata! Kuidas see puutub konkreetsele asja? Kellel on vaja ministrit, kes kardab sellisele küsimusele siin Riigikogus vastata? Edasi: "Andke hinnang olukorrale, kus mingi kõrge ametnik võtab mingi isiku tööle ametisse, mis läheb koondamisele kolm päeva peale mainitud isiku tööle võtmist. Kas teie arvates on kirjeldatud olukord juriidiliselt korrektne?" Miks te saadate mind kogu aeg kohtusse?! Minu teada te olete jurist, kui ma ei eksi. Kas tõesti on raske sellisele olukorrale hinnangut anda?

Kolleegid, asi pole konkreetse juhtumise, asi on selles, et me ei saa oma küsimustele vastuseid. Asi on ka selles, et kord töötab üks loogika, teinekord töötab teine. Ja väga naljakas on kuulata väidet, et mina ei kasuta telefoniõigust. Üks teie kolleeg, endine siseminister mõni aeg tagasi kasutas seda ja hiljem ei näinud selles midagi halba. Toila volikogu puhul – mäletate seda? Aastaid tagasi – neid juhtumeid on palju, ma lihtsalt räägin sellest, mis on inimestel rohkem meeles – kuskil keva-

de alguses arreteeriti üks pedofiil ja sellest arestist sai rahvas teada peale seda, kui kahed valimised olid juba möödas. Seda selleks, et see ei mõjutaks IRL-i valimistulemust, sest too Hanson oli IRL-i liige. Kas tahate öelda, et see toimus täitsa juhuslikult, et ei kasutatud telefoniõigust?

Ausalt öeldes mul on häbi kuulata selliseid vastuseid. Jah, te oskate ümmarguselt rääkida, aga igauks, kes kuulab neid küsimusi ja teie vastuseid, saab aru, et te lihtsalt kardate. Mida te kardate? Ma ei saa aru, te olete siseminister. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

4. Arupärimine kaitsepolitsei töötajate lisatasu kohta (nr 280)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi järgmise arupärimise juurde, mis kannab numbrit 280. Arupärimine on esitatud kaitsepolitsei töötajate lisatasu kohta, vastab siseminister Ken-Marti Vaher. Palun Riigikogu kõnetooli arupärimist tutvustama arupärijate esindaja Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Austatud härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! See arupärimine ei nõua vastajalt mingit julgust, siin on lihtsalt faktilist täpsust vaja. Arupärimise teema on kaitsepolitsei töötajate lisatasu. Lühidalt, jutt on sellest, et Siseministerium saatis Rahandusministeeriumile kooskõlastamiseks eelnõu kaitsepolitsei ametnike, päästeteenistujate ning politseiametnike töötasustamise kohta, mille järgi tõusevad suure hulga ametnike palgad. Me siin rääkisime möödunud esmaspäeval, et oletatavasti on need palgad tõusnud sellel aastal 6%, õigemini 6–9%. Eelnõu aga näeb ette kehtestada eraldi kuupalgamäärad kaitsepolitseis töötavatele politseinikele ning tavaametnikele. Kehtima jääb ka palgamäärade diferentseerimine piirkondlikul alusel, mille järgi saavad Ida-Virumaal töötavad kaitsepolitseinikud 25% ning Harjumaal 15% kõrgemat palka.

Sellest tulenevalt esitame meie, neli Riigikogu liiget, neli küsimust. Esimene küsimus on, mis põhjusel saavad Ida-Virumaal töötavad

kaitsepolitsei ametnikud 25% palgalisa. Kui see on tingitud suuremast töökoormusest, siis miks on see ühes ja samas ametis olevatel töötajatel diferentseeritud Eesti eri piirkondades? Kui see on tingitud vajadusest töötada pealinna eemal, siis miks ei saa palgalisa kaitsepolitsei ametnikud näiteks Tartumaal või Pärnumaal? Teine küsimus on, mis põhjustel saavad Harjumaal töötavad kaitsepolitsei ametnikud 15% palgalisa. Kolmas küsimus: "Palun tutvustage metoodikat, mille alusel arvutatakse kaitsepolitsei ametnikele palgalisa!" Ja neljandaks tahame teada, kas vastab tõe, et kaitsepolitsei ametnikud saavad Siseministeeriumilt lisatasu 15–25% nendes piirkondades, kus valitsuskoalitsioon ei ole võimul.

Lisatasudega on üldse kummalised lood. Nojah, mõnikord nimetatakse Ida-Virumaad Eesti Siberiks. Ma tuletan meelde, et NSV Liidus maksti neile, kes töötasid kaugel põhjas, lisaraha, mida nimetatigi severnajaks, põhja rahaks. Kunagi oli nii, et vähemalt Narvas eesti koolides töötanud õpetajad said sellist lisatasu, pärast see lõpetati. Aga mitte kunagi pole lisatasu saanud arstid, mitte kunagi pole seda saanud ehitajad ega energeetikud ainult sellepärast, et nad töötavad ja elavad Ida-Virumaal. Tahaks saada selgust, kas süsteem on rajatud geograafia ja seotud konkreetsete kohtadega. Nii et ootame vastuseid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli siseminister Ken-Marti Vaheri, et arupärimisele vastata!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Head arupärijad, tänan teid arupärimise eest! Vastaksin kahele esimesele küsimusele koos. Need puudutasid seda, miks saavad Ida-Virumaal töötavad kapo ametnikud 25% palgalisa ja miks on Harjumaal töötavatel kapo ametnikel see lisatasu 15%.

Kõigepealt Ida-Virumaast. Ida-Virumaa kui Euroopa Liidu ja NATO idapiiri äärses maakonnas ning ka Harjumaal kui riigi julgeoleku seisukohast strateegiliselt tähtsa maakonna puhul on see lisatasu vajalik ja põhjendatud. Eesmärk on, et kaitsepolitsei ametnike töötasu oleks vastavuses nende vastutusvaldkondadega. Nendes piirkondades tehtav töö mõjutab

suurel määral riigi julgeoleku stabiilsust. Näiteks on Kaitsepolitsei ameti Ida osakonna üks ülesanne ära hoida riigi põhiseadusliku korra ja territoriaalse terviklikkuse vägivaldsele muutmisele suunatud kuritegusid, samuti Eesti Vabariigi vastu suunatud luure- ja õõnestustegevust.

Nagu teada, moodustavad Ida-Virumaa elanikkonnast suure osa mitte-eestlased, kellel on hulgaliselt kontakte meie naaberriigis ja kellest paljud elavad ka Venemaa foruumis. Sellest tulenevalt on piirkonnas naaberriigi mõjutustegevus ulatuslik. Regioonis on ka sügavad sotsiaalsed probleemid, rahva rahulolematus võib seal suur olla ning naaberriigi propaganda ohutab seda järjepidevalt takka. See eristab Kaitsepolitsei ameti Ida osakonna tööd näiteks Lõuna ja Lääne osakonna omast.

Harjumaal kohtuvel nii palju, et seal makstav kõrgem töötasu on tingitud mitmest asjaolust. Näiteks Harju maakonnas asuvate Kaitsepolitsei ameti struktuuriüksuste töökoormus on tunduvalt suurem ning selles piirkonnas tuleb kaitsepolitseil täita ka menetluslikult vastutusrikkamaid ja keerulisemaid ülesandeid. See tingib teatud spetsiifiliste pädevuste ja oskuste koondamise keskusesse, milleks on meie pealinn Tallinn. Lisaks on Harjumaal ametnike teenistuskohustuste hulgas regionaalsete struktuuriüksuste töö koordineerimine ja ka töötajate juhendamine. Kõiki neid põhimõtteid järgides on palku diferentseeritud juba aastaid.

Küsite ka metoodika kohta, mille alusel arvutatakse kapo ametnike palgalisa. Palkade diferentseerimisel arvestatakse regionaalset eripära, just seepärast tagatakse kahes piirkonnas kõrgemad palgad kui teistes regioonides. Diferentseerimise kehtestamise eesmärk 1999. aastal oli maksta kõikides Eesti piirkondades konkurentsivõimelist palka ja anda kaitsepolitseile võimalus seeläbi võimekam ametnikkond komplekteerida.

Lõpetuseks te küsite, kas vastab tõe kuu-lujutt, et kapo ametnikud saavad Siseministeeriumilt lisatasu nendes piirkondades, kus valitsuskoalitsioon ei ole võimul. See on kohatu spekulatsioon, mis jäägu teie südametunnistusele. Vastamiseks aga räägin natuke ajaloost. Palga diferentseerimine ei ole seotud koalitsiooni võimul olekuga, kuna sellist süsteemi rakendatakse 1999. aasta algusest. Kui vaadata ajas tagasi, siis 1999. aastal moodustasid Ees-

tis valitsuskoalitsiooni Eesti Koonderakond, Eesti Maarahva Erakond, Eesti Maaliit ning Eesti Pensionäride ja Perede Erakond. Ametisse astuvad valitsust toetas ka Eesti Keskerakonna fraktsioon. Valitsusse kuulusid veel ka Arengupartei liige ja Rahvaerakonna liige. Vahepealsel 14 aastal – mõtlen perioodi 1999. aastast kuni aastani 2013 – on valitsuskoalitsioonis olnud Eesti Reformierakond, Isamaaliit, Mõõdukad, Eesti Keskerakond, Res Publica, Eestimaa Rahvaliid, Sotsiaaldemokraatlik Erakond ning Isamaa ja Res Publica Liit ehk IRL. Sel perioodil on peale Edgar Savisaare ja Jüri Ratase olnud Tallinna linnapead ka Jüri Mõis, Ivi Eenmaa, Peeter Lepp ja kahel korral Tõnis Palts. Võttes selle kõik kokku, tahan veel kord öelda, et palga diferentseerimine tuleneb märksa rängemast töökoormusest, raskematest tööülesannetest ja suuremast vastutusest teatud piirkondades.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, teile on vähemalt üks küsimus. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud härra minister! Ma nüüd ei saa aru. Võrumaa on ka Euroopa Liidu ja idanaabri piiril, tööpuudus on seal viimastel aastatel olnud pidevalt suurem kui Ida-Virumaal. Keskmine palk on seal väiksem, rahulolematust ka täitsa olemas – rahvast on vaid vähem, seepärast on seda vähem näha. Täpselt samuti on kanalid väljaspool piiri, kõike on saadaval ja kontakte on seal ka tohutult. Ma ei saa aru, kui kõik tingimused langevad kokku, kas vahe on ainult selles, et seal on setud ja eestlased, Ida-Virumaal aga on 96% venelasi. Kas ainult selle vahe pärast saab kapo Ida-Virumaal seda suurt lisatasu?

Ken-Marti Vaher

Me rääkisime kõigepealt põhiseadusliku korra ja territoriaalse terviklikkuse vägivaldsele muutmisele suunatud kuritegudest. Me räägime kindlasti ka korruptsioonikuritegudest, mille laialdane ulatus mitmes Ida-Virumaa linnas, mis kuuluvad Kaitsepolitsei ameti pädevusse, on kahjuks märgatav. Nagu te teate, 2012. aastast alates kuuluvad korruptsioonikuriteod Eesti suuremates linnades, millest mitu asub Ida-Virumaal, kapo pädevusse.

Aga jah, meie idanaabri õõnestustegevus on keskendunud eelkõige Ida-Viru maakonnale. Nendel aspektidel ma juba peatusin. Seal on tegu märkimisväärse propagandarünnaku ja -lainetusega, mis mõjutab eelkõige Venemaa infoväljas asuvat muukeelset elanikkonda. See on väga oluline tegur, mida me riskianalüüsis oleme arvestanud, ja just sellega on Ida-Viru maakonna kaitsepolitsei ametnike lisatasud põhjendatud, igati õigustatud. Ma arvan, see tagab sealsete meeskondade komplekteerituse, selle, et Ida-Virumaal teevad vastutusrikast tööd, mis on kaitsepolitsei ametnike peale pandud, tõesti targad, töökad ja asjatundlikud inimesed. Ma arvan, et see on igati põhjendatud otsus. Mis puutub teie püüdu võrdsustada Ida-Virumaa olukorda Võrumaa omaga, siis võin väga pehmelt, diplomaatiliselt väljendudes öelda, et riskianalüüsid seda teie püüdu ei toeta.

Aseesimees Jüri Ratas

Ülo Tulik, palun!

Ülo Tulik

Lugupeetud minister! Kas teil on informatsiooni, kui palju oli vabu töökohti kapo Ida-Virumaa osakonnas enne lisatasude kehtestamist sealsetele töötajatele ja kuidas on vabad töökohad nüüdseks täitunud?

Ken-Marti Vaher

On täiesti selge, et see 25%-suurune lisatasu, mida kaitsepolitsei ametnikud Ida-Virumaal saavad, on parandanud meeskondade komplekteeritust ning soodustanud võimekate inimeste tööleasumist selles maakonnas. Lisatasu on kindlasti mõjunud hästi. Mis puutub näiteks korruptsioonikuritegudesse, siis alates 2007. aasta suvest kuuluvad kaitsepolitsei ametnike pädevusse juhtumid mitmes selle maakonna linnas. Seegi õigustab lisatasu olemasolu. Viimastel aastatel on kaitsepolitsei ja kohaliku prokuratuuri koostöö tulemuslik olnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Mart Nutt, palun!

Mart Nutt

Austatud härra siseminister! Te mainisite, et mõningad meie naaberriigi organid on oma

tegevuses Ida-Virumaal aktiivsemad kui teistes Eesti piirkondades. Kas teil on andmeid selle kohta, kas ida poolt tulnud spetsialistide ja raha abil on üritatud mõjutada valimisi Ida-Virumaal, toetades või koolitades mõningaid kandidaate?

Ken-Marti Vaher

Nende võimalike intsidentide kohta saate lugeda kaitsepolitsei aastaraamatutest, mis annavad minu arust piisava tasakaalukusega suhteliselt hea ülevaate aastate jooksul aset leidnud juhtumitest. On täiesti selge, et meisse võib-olla mitte kõige sõbralikumalt suhtuvate riikide tegevus hoogustub eelkõige valimiste eel. Saame seda tõenäoliselt näha ka tänavu, kui seisavad ees kohalikud valimised. Mäletame kõik väga eredalt, mis toimus 2011. aasta parlamendivalimiste eel. Eks see ole mingil moel paratamatus, aga tähendab meie julgeolekuasutustele kindlasti suuremat töökoormust eelkõige nendel aastatel, kui Eestis toimuvad valimised.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Tahan teilt küsida sellist asja. Miks te mõtlete, et idapropaganda võimalused – toonitan, just võimalused – on Ida-Virumaal suuremad kui mujal Eesti riigis, näiteks pealinnas või Saaremaal?

Ken-Marti Vaher

Me ei ole täheldanud väga jõulist idast tulevat propagandat Saaremaal. Me ei ole seda lihtsalt täheldanud, ükski riskianalüüs ei ole seda välja toonud. Kindlasti need kanalid ulatuvad Tallinna ja neid ideid levitatakse aktiivselt meie pealinnas. Aga Ida-Virumaa kokkupuude selle propagandaga on ikkagi märksa ehedam. Seda me oleme aastaid teadnud, et Eesti avalike infokandjate, avaliku teabe vahendite mõju selles piirkonnas – ma räägin eelkõige muukeelsest elanikkonnast – on märgatavalt väiksem kui Venemaalt tuleval infol ja propagandal. See on lihtsalt paratamatu fakt, mida me peame arvestama. Seda on tõdetud ka mitme selles maakonnas tehtud uuringu tulemusel, kui on päritud, mis infokanaleid selle maakonna linnade ja muude asulate venekeel-

sed elanikud kasutavad. Loomulikult on Eesti riigi ülesanne viia meiepoolset objektiivset informatsiooni võimalikult palju ka nende inimesteni, aga tegelikult iga inimene otsustab ise, millist teavet peab ta tõepäraseks, millist vähem tõepäraseks. Aga muukeelse elanikkonna seas on kindlasti vaja tööd teha.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Mihhail Stalnuhhini! Kahaksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Eelmisel esmaspäeval ma rääkisin siin nõiajuttu, kuidas mõeldakse välja igasuguseid müüte ja pärast neid korratakse, silmad kandilised, ise ka hakates uskuma, et midagi säärast on olemas. Jumal hoidku, miks vaadatakse Tallinnas või Ida-Virumaal Vene kanaleid? Kas te sellest tõesti aru ei saa? Kas te arvate, et inimene hakkab vaatama kanalit, kus näidatavast ta sõnagi aru ei saa ja kus subtiitrid ei ole, tõlget ei ole? Venekeelset elanikkonda on üle 30%, aga ühe käe näppudest vist piisab, et kokku lugeda kõik saated, mida vene keeles Eesti oma kanalitel edastatakse.

Kas te tahate üldse ära keelata teleri vaatamise, kui te ise midagi selles vallas ei tee? Te ei tööta ju selles suunas absoluutselt! Palun tehke üks korralik Eesti kanal, mis toodaks venekeelseid saateid nende jaoks, kes siin Eestis elavad! Või ootate, millal kõik saajaprotsendiliselt eesti keele ära õpivad?

Eks te hakka lõpmatuseni meile siin rääkima seda juttu võõrkanalitest jne. Vaadake, ma vaatan Vene kanaleid, mul on fantastiline valik. On olemas esimene kanal, mis on ametlik kanal, ma kuulan seda ametlikku seisukohta. See on umbes nii viisi, nagu ETV-st vaadata, mida minister ütles kriisi kohta ja kui toredad on meil lood tegelikult. On olemas ORT TV, mida ma vaatan igal õhtul. Vaatan sealt uudiseid, aga see on juba positsioonilise hoiakuga kanal ja teie vist sellest ei tea. Te ei kujuta ette, mida venelased üldse vaatavad. On olemas NTV, mis on enamasti kriitiline, ja on olemas üsna kriitiline REN TV. Kas te arvate, et seal kõik räägivad ühte ja sama asja? Seda on vapustavalt huvitav vaadata, kui kokku saavad ühelt poolt kommunistid, teiselt poolt liberaal-

lid, Jedinaja Rossija parempoolsed. Ja seda on võimalik iga päev vaadata. Inimesed vaidlevad, ei ole ühte seisukohta, mida sulle pähe surutakse! Vaata, kuula ja mõtle, kellel neist õigus on! Seepärast neid vaadataksegi, sest käiakse välja erinevaid seisukohti, antakse võimalus valida üks neist.

Aga see selleks. Seni, kuni Eestis lõimumine, integratsioon ei õnnestu, te räägite kuritahtlikust Venemaa televisioonist. Aga integratsiooni takistab väga ka selline kõne, nagu praegu küsimustele vastates siseminister ette kandis. Vaadake, 1999. aastal rääkis keskera-kondlasest siseminister haldusreformist, mis pidi riigis toimuma. Kujutage ette, haldusreform käib juba 15 aastat vähemalt, aga ei toimu mitte midagi. Ja äkki tekkis mul küsimus, miks on nii, et igas piirkonnas on mingeid muudatusi tehtud, aga Narva seisab, nagu ta seisis. Seal ei toimu mitte midagi. Olen küsinud, kuidas Narvaga saab, seal on ju ka integratsioonivõimalused olemas. On Vaivara, Narva-Jõesuu – arenguvõimalusi on mitmesuguseid. Vastuseks on olnud, et Narva on punane linn, see jääb oma piiridesse, ei tohi seda kaugemale areneda lasta. Kuulge, kui te niiviisi inimestesse suhtute, mida te tahate siis vastu saada? Meid mõjutab televisioon, meid mõjutavad hinnad kauplustes, meid mõjutab see, kuidas teie meiega suhtlete.

Nüüd selle väite juurde, et kapo lisatasud aitavad võidelda korruptsiooniga. Ma ei tea, kuidas seda teile jutustada, aga vaadake aastaraamatu "Kuritegevus Eestis" eri aastate väljaandeid. 2006. aastal oli tavapolitsei avastatud korruptsioonikuritegude arv 511, 2005. aastal oli see arv 477, 2004. aastal 439. Aastast aastasse, 2004. aastast alates 2006. aastani see arv kasvas ja see tähendab, et politsei töötas, otsis ja leidis. No muidugi ei ole juttugi 12 000 korruptsioonijuhtumist, millest Pihl rääkis umbes sellel ajal, aga siiski.

2007. aastast hakkas korruptsiooniga tegelema kapo. Samal aastal oli avastatud korruptsioonikuritegude arv 278. Järgmisel, 2008. aastal see natuke kasvas – 326-ni. Aga aastate 2009, 2010 ja 2011 arvud on vastavalt 203, 223 ja 196. Kurat, kogu aeg te räägite, et korruptsioon, korruptsioon, korruptsioon, korruptsioon! See oli teie valimisloosung 2003. aastal. Te olete elus nii kaua, kuni te korruptsiooniga võitlete. Ja kui seda ei ole, siis

te lihtsalt mõtlete selle välja. Teil on vaja, et inimesed kardaks seda.

Tegelikult korruptiivne kuritegevus on, aga see on sellistes raamides, et see ei ole mingi katastroof. Ja nüüd te teete selliseid leiutisi, et panete kaitsepolitsei, kes tegelikult peaks riigi julgeolekuga tegelema, sorima ehituskaupade poe arvetes. Praegu ma mõtlesin seda lugu, mis on seotud ühe Narva endise abilinnapeaga. Mees arreteeriti, teda hoiti peaaegu kaks nädalat kongis ja seati tingimuseks, et kirjutad alla avaldusele, et sa lahkud abilinnapea ametist – siis saad välja. Ja kirjutaski alla. Praegu on kohtus kogu süüdistus, mis talle esitatakse, see, et ta sai jõulumüügil ehituspoest hinnalalandust, nagu said ka teised tuhanded inimesed. Ma olen teile seda lugu mitu korda rääkinud.

Järgmises arupärimises tuleb aga jutuks valdkond, kus korruptsioon on tõesti olemas. Me püüame aru saada, miks meie siseminister, kes nii hästi oskab rääkida, sellega ei tegele.

Asesimees Jüri Ratas

Aitäh! Mul on palve, et me siin Riigikogu kõnetoolis ei vannuks ega kutsuks sarvilisi appi. Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbi-rääkimised. Arupärimisele on vastatud.

5. Arupärimine Politsei- ja Piirivalveameti korruptsioonikuritegude statistika kohta (nr 285)

Asesimees Jüri Ratas

Liigume edasi järgmise arupärimise juurde, mis on täna neljas ja kannab numbrit 285. Tegemist on arupärimisega Politsei- ja Piirivalveameti korruptsioonikuritegude statistika kohta, vastab siseminister Ken-Marti Vaher. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks Mihhail Stalnuhhini, et arupärimist tutvustada!

Mihhail Stalnuhhin

Austatud härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakonna koostatud aastaraamatute "Kuritegevus Eestis 2010" ja "Kuritegevus Eestis 2011" andmetel on Politsei- ja Piirivalveameti töötajate toime pandud korruptsioonikuritegude arv kasvanud nii absoluutarvudes kui ka protsentuaalselt. Politsei- ja Piirivalveameti töötajad panid 2010. aastal toime 35 ja 2011. aastal

47 korruptsioonikuritegu, mis moodustavad korruptsioonikuritegude koguarvust vastavalt 13% ja 24%. Eeltoodust tulenevalt on meil teile järgmised küsimused, härra minister. Esiteks: "Millega seletate seda, et iga neljanda korruptsioonikuriteo sooritaja Eestis 2011. aastal oli teie poolt juhitava Politsei- ja Piirivalveameti töötaja?" Ja on veel kaks küsimust, millele palume siit puldist vastata. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun kõnepulti siseminister Ken-Marti Vaheri, et arupärimisele vastata!

Ken-Marti Vaher

Austatud Riigikogu juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Head arupärijad, tänan arupärimise eest! Mulle on esitatud kolm küsimust, mis puudutavad Politsei- ja Piirivalveameti nn korruptsioonikuritegude statistikat. Kõigepealt alustuseks nii palju, et tegu on kahjuks jälle teie tõlgendusega, mis puudutab Politsei- ja Piirivalveameti töötajate väidetavalt toime pandud korruptsioonikuritegude arvu. Ma hea meelega selgitan, mida need aastaraamatute arvud tähendavad, mis nende taga on.

Statistika näitab seda, et 2010. aastal registreeriti 29 kuritegu, 2011. aastal 47 kuritegu, mis on seotud Politsei- ja Piirivalveametiga. Selguse huvides on oluline märkida, et need arvud sisaldavad ka võimuliialdusega seotud kuritegusid, mida käsitleb karistusseadustiku § 291. Sellised teod kuuluvad küll ametialaste süütegude alla, kuid need seisnevad selles, et ametiülesannet täitnud isik on relva, erivahendit või vägivalda ebaseaduslikult kasutanud. Neid juhtumeid ei loeta tavapäraselt korruptsioonikuritegude hulka. Silmas tuleb pidada teistki aspekti: see statistiline näitaja kajastab ka neid võimalikke kuritegusid, mida kõnealuse institutsiooni töötajad toime ei pannud. Näiteks kui politseiametnikule pakuti pistist, et ta süüteomenetlust ei alustaks, kuid seda pistist ei võetud vastu, siis kajastub see statistikas Politsei- ja Piirivalveameti real. Kui me sellised juhtumid välja võtame, siis oli 2011. aastal Politsei- ja Piirivalveameti ametnikega seotud n-ö klassikalistest korruptsioonikuritegudest 13 seotud pistise või altkäemaksu võtmisega. Lisaks registreeriti kaks omastamises, üks kelmuses ja üks ametialases võltsimises seisnud kuritegu. 2010. aastal registreeriti kaheksa

altkäemaksu või pistise võtmist ning üks omastamine.

Seega on küsimus väga selgelt tõlgendamises. Me oleme palju kordi siin saalis arutanud ja ka vaielnud, kas asjaolu, et Politsei- ja Piirivalveametis suudetakse sisekontrolli või mõne muu asutuse hea töö tulemusena korruptsioonijuhtumeid avastada, on hea või halb. Kas see, et ühe aasta jooksul toodi Eesti Vabariigi kohtusüsteemis päevavalgele kolme kohtuniku võimalik korruptsioonikuritegu, on hea või halb? Minu hinnangul on see hea. See näitab riigi võimekust astuda vastu ka rasketele korruptsioonijuhtumitele ja kindlasti on sellised kõik seadusrikkumised, mis pannakse toime õigussüsteemis ja õiguskaitse-süsteemis endas. Tõenäoliselt pole nii mõnelgi teisel Ida- või Kesk-Euroopa riigil selliseid paljastusi ette näidata, võib-olla ei suudeta päevavalgele tuua ühtegi kohtuniku toime pandud õigusrikkumist ja ka raskeid korruptsioonijuhtumeid. Kas me tõesti usume, et nende riikide õiguskaitse-süsteemis ei olegi probleeme? Ma arvan, et see on äärmiselt ebausutav. Kui arenevas, alles 20 aasta eest iseseisvaks saanud riigis selliseid juhtumeid justkui ei ole, siis see näitab tegelikult, et riik ei ole suuteline õiguskaitse-süsteemis ette tulevat korruptsiooni avastama, ja see näitab riigi nõrkust. Seega, kui meil aastal 2011 oli tegemist 13 juhtumiga, siis see näitab ka seda, et süsteem on võimeline ennast ise puhastama. Loomulikult on alati võimalik teha rohkem, aga iseenesest on paljastamine tugevuse märk ja näitab, et sisekontrollisüsteem on paremini tööle saanud. Selles mõttes on viimase kahe aasta jooksul kindlasti astunud samm edasi.

Küsite ka seda, kas korruptsioonikuritegude arvu kasv politseis on põhjendatud minu tööstiili ja poliitiliste vaadetega. Nagu ma ütlesin, see on kindlasti suur pluss, et riik on võimeline avastama korruptsiooni ka õiguskaitse-süsteemis. Kui tegemist on õigusrikkujast, näiteks riigivargast või korruptandist politseiniku, kohtuniku või prokuröri-ga, siis see on üks hullemaid asju, mis võib olla. Seepärast peame tegema kõik, et sääraseid isikuid meie õiguskaitse-süsteemis ei töötaks. Me teame, et ka arenenud ja väga arenenud riigid ei ole sellest lõplikult vabad. Nii mõnigi suurriik on kogenud, et ühes või teises julgeolekuasutuses on aastakümneid tegutsenud teise riigi luureagent.

Ka arenenud riikide õigussüsteemides tuleb ikka ette n-õ aususe kohustust rikkuvaid riigiametnikke ja Eestigi ei ole sellest veel puhas. Peame selles osas veelgi samme astuma, aga kui võrrelda olukorraga, kust me tuleme, siis võib öelda, et oleme päris hästi edasi liikunud. Vaadake kas või meie positsiooni sellesamas Transparency Internationali koostatud korruptsiooni tajumise tabelis. Selle indeksi alusel hinnatakse korruptsiooni olemasolu ühiskonnas, nii avalikus kui ka erasektoris. See tabel näitab, et me oleme ikkagi liikunud oma saatusekaaslastega ehk teiste Ida- ja Kesk-Euroopa riikidega võrreldes kiiremini edasi.

Juhin tähelepanu ka sellele, et kui vaadata korruptsioonikuritegude arvu 2011. aastal – 2012. aasta analüüsi andmeid meil veel pole –, siis võrreldes 2010. aastaga on korruptsioonikuritegude üldarv enam-vähem sama. Ja minu hinnangul polegi õige võrrelda korruptsioonikuritegude üldarvu, vaid eelkõige raskete korruptsioonijuhtumite arvu. Korruptsioonikuritegude kategooriaid on mitu, on kergemad juhtumid ja raskemad juhtumid, ning me saame võrrelda ikkagi omavahel võrreldavat. Kui paneme kokku kõik korruptsioonikuriteo koosseisud, mida klassikalises mõttes korruptsioonikuritegude all mõistetakse, ja hakkame üldarvu aastati omavahel võrdlema – lugupeetud küsija seda osaliselt tegi –, siis minu arvates see head üldpilti ei anna. Me peame eelkõige keskenduma rasketele varjatud korruptsiooni juhtumitele ja neid arve omavahel võrdlema, siis saame pildi, kas meie võimekus kasvab, kas me saame rääkida sellest, et riik suudab paremini korruptsiooni avastada.

Räägin veel kord sammudest, mis me korruptsiooni ohjeldamiseks oleme astunud. Alates 2011. aasta 10. oktoobrist oleme laiendanud kaitsepolitsei uurimispädevust. Kaitsepolitsei uurimisalasse jäävad kõrgemad riigiametnikud ning Tallinna, Tartu, Narva, Pärnu, Kohtla-Järve ja Jõhvi kohaliku omavalitsuse juhid, samuti avalik-õigusliku, riigi osalusega või riigi asutatud juriidilise isiku juhatuse nõukogu liikmed, kui nende võimaliku korruptiivse tegevusega kaasneb oht riigi julgeolekule. Nagu olen siit puldist varem öelnud, seda pädevust on kavas laiendada, sest katmata on veel mõned ametikohad, millega on seotud tõenäoline oht riigi julgeolekule. Selle eelnõu ettevalmistamine käib.

2012. aastal taastasime sisulises mõttes keskkriminaalpolitsei. Lisaks identiteedi taastamisele oleme loonud kaks eraldi üksust: kriminaaltulu jälitamise ja konfiskeerimisega tegelev büroo ning korruptsioonikuritegude büroo. Need kesksed üksused on moodustatud just nimelt selleks, et kogu Eestis tuvastada raskete varjatud kuritegudega, kaasa arvatud korruptsioonikuritegudega tekitatud kahju ja saadud kriminaalset tulu. Mis puutub ametnikesse, siis võib öelda nii palju, et korruptsioonikuritegude büroos on tänavu koosseisu suurendatud ja tervikuna on 2013. aastaks keskkriminaalpolitsei menetlusvõime parandamiseks eraldatud kokku 1,4 miljonit eurot.

Kolmas küsimus: "Milliseid meetmeid kavandate korruptsioonikuritegude arvu vähendamiseks Politsei- ja Piirivalveametis?" Nagu ütlesin, üks tähtis meede on tõhus sisekontrollisüsteem. See hõlmab teenistuslikku kontrolli ja valdkondlikku juhtimist. Samuti peab juhtide vastutustunne ja igapäevane kontroll tagama, et organisatsioon toimib õiguspäraselt. Korruptsiooniriski puudutava teadlikkuse tõstmisel on oma roll kindlasti ka keskkriminaalpolitsei ja kaitsepolitsei spetsialistidel ja ekspertidel, kes saavad mitmesuguste koolituste ja muu juhendamise abil organisatsioonides teadvustada korruptsiooniriske, samuti anda tegevusjuhiseid, kuidas rakendada varajase avastamise mehhanismi ning kujundada hoiakuid, mis välistavad korruptsiooni.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on vähemalt üks küsimus. Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Arupärimine on muidugi seotud rohkem Politsei- ja Piirivalveameti korruptsioonikuritegudega, mitte kohalike omavalitsuste juhtide omadega. Aga mina tahan tulla tagasi selle juurde, et te alustasite üht oma vastust niisuguse huvitava sissejuhatusega, et rääkisite nõndanimetatud statistikast. Kolleegid kasutavad arupärimises Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakonna koostatud aastaraamatu statistikat ja mul tekkis küsimus, kas Eesti riigis on erinevad statistilised andmed. Tuleb välja, et on Justiitsministeeriumi statistika ja Siseministeeriumi oma, ning võib-olla järgmisena selgub, et igal ministril

on oma statistika. Tahaksin natuke selgitust selles küsimuses.

Ken-Marti Vaher

Eestis on kriminaalpoliitika eest vastutav ministeerium Justiitsministeerium ja asjaomase statistika koondaja ning selle ametlik esitaja on samuti Justiitsministeerium. Te kasutate kindlasti õigeid aastaraamatuid ja õiget statistikat. Lihtsalt teie arupärimise esimeses lõigus on viidatud, et need andmed kajastavad Politsei- ja Piirivalveameti töötajate toime pandud korruptsioonikuritegude arvu. Minu selgitus põhines tõsiasjal, et esiteks, see statistiline näitaja sisaldab ka võimuliialduse juhtumeid, mida klassikalisteks korruptsioonikuritegudeks ei peeta. Ja teiseks, see statistika kajastab ka selliseid juhtumeid, kus politseiametnikule on pakutud pistist, seda aga ei ole vastu võetud. Seega politseiametnik ei ole korruptsioonikuritegu toime pannud, aga statistiliselt läheb see selle rea peale kirja kui juhtum. Selle tõttu ma selgitasingi Politsei- ja Piirivalveameti rida aastaraamatutes, millele te viitate – "Kuritegevus Eestis 2010" ja "Kuritegevus Eestis 2011".

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud kolleegid! Härra juhataja! Luge mul põgusalt teile tutvustada mõningaid arve. Nii nagu meie kuulajad-vaatajad, kuulete teiegi siin saalis ühte ja sama juttu. Selles ministeeriumis on kõik korras, omavalitsustes on kõik kehvasti. Mina usun rohkem Justiitsministeeriumi aastaraamatut "Kuritegevus Eestis" ja ma tutvustan seda ka teile.

"Kuritegevus Eestis 2009": registreeritud korruptsioonikuritegude arv oli 203, sh politsei 35, kohalikud omavalitsused 33, tehnöülevaatus 33, riigiasutused 27, muu 23, juriidilised isikud 20, vanglad 15, koolid 12 ja kohus 1. Seega, riigiasutused, politsei, tehnöülevaatus, vanglad ja kohus kokku 111 ehk 54,7%. Kohalike omavalitsuste osakaal on 16% ehk seal on 3,5 korda vähem korruptsioonikuritegusid kui riigiasutustes, mille tegudest teie ei kuule kunagi midagi.

"Kuritegevus Eestis 2010": registreeritud korruptsioonikuritegude arv kokku 223, sh politsei 29, kohalikud omavalitsused 36, juriidilised isikud (kaasa arvatud SA-d, RMK ja KIK) 32, määratlemata 26, tehnöülevaatus 26, kaitsevägi 23, ministeeriumid ja maavalitsused 20, Maanteeamet 8, vanglad 11, muu 6, MTÜ-d 5 ja kohus 1. Seega, riigiasutused ehk politsei pluss tehnöülevaatus, pluss kaitsevägi, pluss ministeeriumid ja maavalitsused, pluss Maanteeamet, vangla ja kohus kokku 118 ehk 52,9%. Kohalikud omavalitsused aga 16% ehk seal on 3,25 korda vähem korruptsiooni kui riigiasutustes.

Aastaraamat "Kuritegevus Eestis 2011", mis on viimane, 2012. aasta ülevaadet veel ei ole: registreeritud korruptsioonikuritegude arv 196, sh Politsei- ja Piirivalveamet 47, kohalikud omavalitsused 36, tehnöülevaatus 25, muu juriidiline isik 24, ministeeriumid ja muud valitsusasutused 22, Maanteeamet 10, vangla 8, muu 5, MTÜ-d 2 ja osa käib lahtri alla "määratlemata". Seega, riigiasutused ehk Politsei- ja Piirivalveamet pluss tehnöülevaatus, pluss ministeeriumid, pluss Maanteeamet, pluss vanglad kokku 112 ehk 57,1%. Kohalike omavalitsuste osakaal on 18,4%. Vahe on jällegi umbes kolmekordne.

Selline on tegelik olukord ja võib üksta-puha kui ilusti siin puldis rääkida, see ei muuda mitte midagi. Esiteks, peale seda, kui kapo on tavapolitsei asemel hakanud tegelema korruptsioonikuritegudega, on avastatud juhtumeid märksa vähem. Mõnel aastal on neid juba 2,5 korda vähem olnud. Ja teiseks, tegeldakse konkreetselt kuue omavalitsusega, mis 2007. aastal olid kõik Keskerakonna juhtida. See on siht, see on suund, see on teatud eesmärk. Kõik on arusaadav. Paraku jäetakse unarusse paljugi, mis toimub ülejäänud valdkonnas. Selline on minu arvamus. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

6. Vaba mikrofon

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Peale haamrilööki palun registreeruda neil Riigikogu liikmeil, kes

soovivad sõna võtta vabas mikrofonis. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mul oli veel üks väga tobe lugu paberil kirjas, aga ma arvan, et nii palju negatiivset on jutuks olnud, et ma parem räägin teile midagi head. Ma tahan teile öelda, et eelmisel nädalal tuli välja üks raamat. Ma tegelesin sellega peaaegu kaks aastat. Kui uskuda minu tööaja märkmeid, siis kulus selleks poolteist tuhat tundi tööaega. Nüüd aga on mul väga hea meel teada anda, et üks päev enne emakeelepäeva ilmus "Vene-eesti õppesõnastik", mis sisaldab 20 500 artiklit. Seoses sellega ma tahan teile öelda, et see raamat teeb selgeks, miks eesti keele õppimisega muulaste hulgas on lood nii kehvad, nagu nad on.

Kui siin oleks keegi, kes seda teemat enam-vähem valdaks, näiteks Mart Nutt, minu vana kolleeg Riigikogu üheksandast koosseisust, ja ma küsiksin, mida on vaja selleks, et õppida leksikat, eesti sõnu, siis kindlasti tema kogunud inimesena vastaks mulle, et kui tegu on käänduvate sõnadega, siis on vaja teada mitut vormi: nimetav, omastav, osastav, sisseütleva lühike vorm. Ja mõnel sõnal on ka mitmuses vorme, mida oleks vaja eraldi teada. Kui aga tegemist on verbidega, siis on õige jube lugu – oleks vaja teada üheksat vormi, et sõnu õigesti kasutada.

Miks ma üldse hakkasin seda sõnaraamatut koostama? Sellepärast, et kui ma umbes kaks aastat tagasi võtsin rahvusraamatukogu kataloogist nimekirja vene-eesti sõnastikest – tahtsin oma õpikusse panna viited teostele, kus on kõik need sõnavormid olemas – ja tellisin kõik need 34 sõnastikku siia endale tööle, siis ma avastasin, et nende hulgas on 33 sellist, kus on iga sõna puhul kirjas ainult nimetav või ma-infinitiiv. Seega, kui inimene on tahtnud viimase 30 aasta jooksul korralikult eesti keelt õppida, siis tal lihtsalt ei ole seda võimalust olnud. Üks sõnastik on selline, kus on kirjas kõik vormid, aga see on välja antud väikese tiraažiga ja sedagi Narvas. Nii et see on lokaalse ulatusega, mõeldud meie keelekursuste jaoks.

Seega, kolleegid, kui teilt järgmine kord küsitakse, miks venelased nii kehvasti eesti keelt valdavad ja miks nad ei õpi piisavalt hästi, siis võite vastata kas või seda, et ei ole olnud

ühtegi head sõnastikku. Vähemalt kuni eelmise nädala teisipäevani seda ei olnud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Vladimir Velmani!

Vladimir Velman

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Hakkan kolmandat korda siin saalis rääkima teemal, mille pärast mul süda valutab ja mis minu meelest on väga tõsine. Selleteemalistele küsimustele minister Juhan Partsilt sisulist vastust tulnud ei ole. Jutt on uutest kiirrongidest, mida Eesti Raudtee hakkab katsetama juba lähipäevadel.

Probleem on selles, et need uued rongid, need head ja ilusad rongid, mis peavad sõitma hakkama keskmise kiirusega umbes 140 km tunnis, on juba ostetud. Praegu on Eesti Raudtee rongide keskmine kiirus maksimaalselt 70–100 km tunnis. Samas ei ole midagi tehtud selleks, et oleks ostetud tarkvara, mis aitaks korraldada päästetöid, kui suurel kiirusel juhtub mingi õnnetus. Päästemeeskonnal, mis on moodustatud Eesti Raudtee juures, pole vajalikke kraanasid, infrastruktuuri, paralleelteid – kas paralleelseid rööpapaare või maanteid. Kas neid pole tõesti saanud ehitada? Kui midagi juhtub – annaks taevas, et ei juhtu, aga kui juhtub –, siis Eesti Raudtee pole selleks valmis, et avariasse sattunud rongid kiiresti eemaldada. Need võivad kummuli kukkuda või muul viisil tee sulgeda.

Sellest probleemist rääkisid mulle paljud raudteetöölised. Täna kutsuti Pääsküla depoesse kohalike omavalitsuste ja regionaalpolitika toetusrühma liikmed, aga kahjuks oli see kokkusaamine määratud ajale, mil veel alalised komisjonid töötasid, nii et mina sinna ei jõudnud. Aga mina juhin veel kord tähelepanu, et Eesti Raudtee pole valmis neid ronge korralikult teenindama, ja mul jääb ainult üle korrata meie hümni sõnu: "Su üle Jumal valvaku, mu armas isamaa!" Paistab nii, et peale Jumala kellegi peale loota pole. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, vaba mikrofonid on lõppenud. Head ametikaaslased, tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 17.25.
Istungi kestus 2 tundi ja 25 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 19. märts 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Välisteenistuse seaduse ja avaliku teenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (366 SE) kolmas lugemine

2. Võlaõigusseaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (372 SE) teine lugemine

3. Kriminaalmenetluse seadustiku § 199 täiendamise seaduse eelnõu (376 SE) teine lugemine

4. Sotsiaalhoolekande seaduse ja sellega seotud seaduste muutmise seaduse eelnõu (357 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu kaheksanda töönädala teisipäevast istungit. Head kolleegid, kas on üle anda eelnõusid või arupärimisi? Eelnõusid ega arupärimisi üle anda ei soovita.

Teated. Kolmapäeval, 20. märtsil s.a osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: kaitseminister Urmas Reinsalu peaministri ülesannetes, keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus ja siseminister Ken-Marti Vaher.

Riigikogu juhatus on registreerinud Riigikogu liikme Tiit Tammsaare Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni liikmeks ja kinnitanud tema asumise majanduskomisjoni liikme kohale.

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimised justiitsminister Hanno Pevkurile ja sotsiaalminister Taavi Rõivasele.

Head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks on registreerunud 86 Riigikogu liiget, puudub 15.

1. Välisteenistuse seaduse ja avaliku teenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (366 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme tänase päevakorra juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud välisteenistuse seaduse ja avaliku teenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 366 kolmas lugemine. Kas on läbirääkimissoove? Läbirääkimissoove ei ole. Kuna eelnõu 366 on juhtivkomisjoni ettepanekul vaja seadusena vastu võtta, siis asume lõpphääletuse juurde.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud välisteenistuse seaduse ja avaliku teenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 366. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 85 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 1.)

2. Võlaõigusseaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (372 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane teine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 372 teine lugemine. Ma palun ettekanadeks kõnetooli õiguskomisjoni liikme Igor Gräzini!

Igor Gräzin

Austatud proua aseesimees! Lugupeetud kolleegid! See võlaõigusseaduse muutmise eelnõu on teie ees teist korda ja kõik taandub siin kahele-kolmele põhimõttelisele asjaolule. Seaduse idee on selles, et teha võlgniku elu raskemaks, sundida võlgnikku täitma oma kohustusi võlausaldaja suhtes suurema hoolega ja

mitte lasta võlakohustustel liiga kaua kesta. Põhilised muudatused on järgmised. Kehtestatakse 60-päevane maksetähtaeg, kusjuures lepingus on ette nähtud, et üle selle maksetähtaeg kesta ei tohi. Võlausaldajale eraldatakse 40 eurot kohtukuludeks, et ta võiks hagi esitada ja dokumente menetleda ning alates kauba, teenuse ...

Aseesimees Laine Randjärv

Palun korraks vabandust, ettekandja! Head kolleegid, kevadsumin on saalis liiga suur. Palun jätkame!

Igor Gräzin

Aga nii ilus! Võlgnikule kehtestatakse 30-päevane maksetähtaeg alates kauba, teenuse või muu hüve saamisest, välja arvatud juhul, kui see on sõnaselgelt teisiti kokku lepitud ja kui see ei ole asjaolude kohaselt võlausaldaja suhtes äärmiselt ebaõiglane. Nii et peamised on need kolm asja: 60- ja 30-päevane maksetähtaeg ning 40 eurot kohtukuludeks.

Komisjon vaatas eelnõu läbi 11. märtsil ja otsustas konsensuslikult saata selle tänaseks täiskogu päevakorda, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ning saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lugemine lõpetatakse, 20. märtsiks. Sellisel juhul oleks kolmas lugemine homme. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei ole laekunud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 372 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

3. Kriminaalmenetluse seadustiku § 199 täiendamise seaduse eelnõu (376 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Kolmas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku § 199 täiendamise seaduse eelnõu 376 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni liikme Marika Tuus-Lauli!

Marika Tuus-Laul

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikogu õiguskomisjon arutas kriminaalmenetluse seadustiku § 199 täiendamise seaduse eelnõu 376 esmaspäeval, 11. märtsil s.a. Arutlust võtsid osa kõik õiguskomisjoni liikmed ja seda juhatas Marko Pomerants. Kohal oli ka Siseministeeriumi sisejulgeolekupoliitika asekancler Erkki Koort. Muudatusettepanekuid eelnõu 376 kohta õiguskomisjonile ei esitatud. Konsensuslikult otsustati saata eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks, 19. märtsiks 2013 ja teha ettepanek teine lugemine lõpetada. Kui teine lugemine lõpetatakse, siis on ettepanek saata eelnõu kolmandale lugemisele 27. märtsiks. See otsus oli samuti konsensuslik. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Marika Tuus-Laul! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Ka käesoleva seaduseelnõu kohta ei ole muudatusettepanekuid laekunud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 376 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

4. Sotsiaalhoolekande seaduse ja sellega seotud seaduste muutmise seaduse eelnõu (357 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme tänase neljanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud sotsiaalhoolekande seaduse ja sellega seotud seaduste muutmise seaduse eelnõu 357 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Täna võimaluse eest tutvustada sotsiaaldemokraatide eelnõu 357, teisisõnu sotsiaalhoolekande seaduse ja sellega seotud seaduste muutmise seaduse eelnõu! Eelnõu väljatöötamise tingis vajadus, et lapsetoetus ja vajaduspõhine peretoetus jõuaksid kõige vaesemate perede lasteni. Sotsiaaldemokraadid on juba viiendat korda esitanud Riigikogu menetlusse eelnõu, hoidmaks lahus toimetulekutoetust ja

lapsetoetust, et need, kes kõige rohkem abi vajavad, ei jääks üsna sümboolse lapseraha tõttu toimetulekutoetusest ilma. Muuseas, mitte ainult sotsid, vaid ka terve mõistusega omavalitsused, nagu näiteks Tartu, on teinud ettepaneku jätta toimetulekutoetuse määramisel kõik peretoetused arvestusest välja. Seega soovitakse eelnõuga lõpetada olukord, kus üks kategooria inimesi on lapsetoetusest sisuliselt ilma jäetud, ja just need, kes seda kõige rohkem vajaksid – toimetulekutoetuse taotlejad. Nimelt läheb lapsetoetus sel puhul arvesse kui abivajaja sissetulek, mis tähendab, et sedavõrd vähem saab inimene toimetulekutoetust. Toimetulekutoetust saava pere esimene liige peab hakkama saama 76,70 euroga, iga järgmine pereliige 61,36 euroga kuus, millest peab jaguma toidule, riietusele, jalanõudele ning muudele kaupadele ja teenustele esmavajaduste rahuldamiseks.

Eelnõu teine pluss on asjaolu, et sellega laiendatakse vajaduspõhise peretoetuse saajate ringi peredega, kelle sissetulek ületab suhtelise vaesuse piiri, ent kellele pärast eluasemekulude tasumist jääb kätte summa, mis on allpool toimetulekupiiri. Eelnõuga soovitakse leevendada kasvavat ebavõrdsust ja vastuolulist väärtustamist, mis ühiskonda veelgi lõhestab.

2005. aastal jõustus sotsiaalhoolekande seaduse muudatus, mille tulemusena hakati toimetulekutoetuse määramisel sissetulekuna arvesse võtma riiklike peretoetuste seaduse alusel makstavaid igakuiseid lapsetoetusi. Toonase muudatusega kaasnes toimetulekutoetuse tõstmine 500 kroonilt 750 kroonile, mis pidi olema hoovaks, et inimene otsiks endale tööd ja töötada oleks kasulikum kui elada abirahadest. Seejärel nulliti lisaks ära ka paljulapseliste perede toetused – mõistagi ainult nende jaoks, kes vajavad toimetulekuks hädasti abi.

Nüüd oleme aga hoopis teises situatsioonis, meie toimetulekutoetuse piir on ajale jalgu jäänud ja on hädapäraseimakski toimetulekuks kaugelt liiga väike ega vasta sotsiaalhartanõuetele. Statistikaameti värskemad andmed (need on aastast 2011) arvestavad üheliikmelise leibkonna elatusmiinimumiks ehk absoluutse vaesuse piiriks 186,26 eurot, millest 85,10 kulub ära toidule. Eesti peretoetused on universaalsed toetused ja neile on õigus nii jõukal kui vaesel lastega perel. Laste kasvatamisega kaasnevad kõigile peredele paratama-

tult kulutused, millest väikese osa on riik võtnud enda kanda. Praegu toetab riik neid lastega peresid, kes niigi endaga toime tulevad. Peredele, kus vanemad on töö kaotanud või kelle palk on nii madal, et neil on õigus toimetulekutoetusele, makstakse lapsetoetuse võrra vähem toimetulekutoetust. Seetõttu jääb lapsetoetus jõudmata nende peredeni, kes seda kõige enam vajavad. Lapsetoetus peredele, kus kasvab üks või kaks last, on praegu 19,18 eurot lapse kohta kuus ja see ei ole tõsiselt võetav hoob, mis jagaks ühiskonna tulu pisutki lastega perede kasuks. Ehkki 2004. aastaga võrreldes on seegi raha kaotanud vähemalt poole oma ostujõust, on valitsusliidul tahtmine ja seni ka voli külmutada see pisku lõviosale meie lastest. Ligi 94% lastest sirgub ühe- või kahelapselistes peredes. Oludes, kus rahvaarv kahaneb, kus sündimus langeb hoolimata sellest, et sünnitusealiste naiste arv on veel tipus, teeb seesugune lühinägelikkus nõutuks.

Seega on omaette kurbloolisus selles, et senised universaalsed lapsetoetused arvestatakse pere sissetulekute hulka, kui asi puudutab toimetulekutoetuse määramist, ja mõistagi selles, kui madalale on aetud suhtelise vaesuse piir. Ühe inimese kohta kuus on see praegu 280 eurot, alla 14-aastase lapse koefitsient tolles valemis on aga kõigest 0,3. Nii näiteks võib üsna kasina palgaga töötav ja ükski üht või kaht last kasvatav ema jääda vajaduspõhisest lapsetoetusest lihtsalt ilma.

Vajaduspõhise peretoetuse loomisega sooviti eelnõu seletuskirja andmetel toetada rohkem neid, kes reaalselt enam abi vajavad ja kellel on rohkem lapsi. Kahjuks ei taga vastu võetud seadus vajaduspõhise peretoetuse jõudmist kõige suuremas vaesuses elavate peredeni. Ja see muudatus on seejuures suurel määral ristitud lapsetoetuste reformiks! Võtame näiteks miinimumpalgaga töötava kahte alla 14-aastast last kasvatava ema, kes saab netopalgana kätte alla 300 euro, millele lisandub 38,36 eurot lapsetoetust ning 150 eurot elatist. Kuu sissetulek on siin ümmarguselt 500 eurot kuus. Pärast eluruumi alaliste kulude mahaarvamist jääb perele kuus kätte alla 190 euro, mistõttu neile makstakse talvekuudel toimetulekutoetust. Kuna sellise pere puhul on vaesuspiir 448 eurot, jäävad nad vajaduspõhisest peretoetusest ilma. Selliseid näiteid võiks tuua veel ja veel.

Eelnõuga lõpetatakse toimetulekutoetuse arvestamisel lapsetoetuse arvamine perekonna sissetulekute hulka ja tagatakse lapsetoetuse jõudmine iga pereni, samuti laiendatakse vajaduspõhise peretoetuse saajate ringi toimetulekutoetust saavate peredega, kus kasvavad lapsetoetust saavad lapsed.

Valitsuse väide varem esitatud samasisulise eelnõu kohta oli, et lisaraha võimaldamine võib endaga kaasa tuua täiendavaid toimetulekuriske ning demotiveerida inimesi endale sissetulekuid otsima või teenima, aga eesmärk on ennekõike motiveerida tööd otsima ja vältida olukorda, kus toetuste suurendamisel või korralduse muutmisel on abirahadest elamine kasulik. See väide pole korrektne. Ärgem unustagem riiklike peretoetuste seaduse eesmärki! Riiklike peretoetuste seaduse eesmärk on tagada lastega peredele laste hooldamise, kasvatamise ja õppimisega seotud kulutuste osaline hüvitamine.

Austatud rahvasaadikud! Nüüd mõne sõnaga ka seaduse rakendamise seotud kulutustest ja oodatavast tulust. Sotsiaalministeeriumi andmetel rahuldati 2012. aasta esimese 11 kuu jooksul keskmiselt 3475 lastega leibkonna toimetulekutoetuse avaldust kuus. Lapsetoetuse mitteamisemisel toimetulekutoetuse hulka suurenevad kulud toimetulekutoetusele 145 000 eurot kuus. Kuna eelnõu see osa on kavandatud jõustuma 1. aprillil, kuluks eelnõu seadusena jõustumisel 2013. aastal toimetulekutoetusele täiendavalt 1,309 miljonit eurot.

Veel ühest arvutusest. Sotsiaalkomisjonis selgus, et Sotsiaalministeeriumi andmetel oli 2013. aasta jaanuaris ja veebruaris kokku 40 toimetulekutoetust saavat lastega peret (muuseas, nendest 48% olid ühe lapsega pered), kellel 1. juulist jõustuva seadusmuudatuse kohaselt poleks õigust vajaduspõhisele peretoetusele. Me tegime siin ka väikese arvutuse. Vajaduspõhise peretoetuse maksimine toimetulekutoetust saavate leibkondade lastele suurendab kütteperioodil vajaduspõhise peretoetuse maksimise kulusid keskmiselt 335 eurot kuus. Väljaspool kütteperioodi sellised leibkonnad toimetulekutoetuse saajateks üldjuhul ei kvalifitseeruks. Seega kuluks eelnõu teise poole seadusena jõustumisel 2013. aastal vajaduspõhise peretoetuse maksimiseks täiendavalt 1350 eurot.

Sotsiaaldemokraadid on seisukohal, et seaduse osa, mille sisu on vajaduspõhise peretoetuse jõudmine kõigi lasteni, peaks jõustuma üldises korras ehk teisisõnu kümne päeva jooksul pärast Riigi Teatajas avaldamist, ja seaduse see osa, mis puudutab toimetulekutoetuse ja lapsetoetuse lahus hoidmist, jõustuks 1. aprillil. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Suur tänu, Heljo Pikhof! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Rein Aidma!

Rein Aidma

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikogu sotsiaalkomisjon arutas seaduseelnõu 357 sisu teisipäeval, 12. märtsil s.a. Kuulanud ära seaduse algataja esindaja Heljo Pikhofi – ma ei hakka kordama seda, mida me täna siit puldist juba kuulda võisime –, jätkati arutelu Sotsiaalministeeriumi esindaja osavõtul, kes tutvustas ministeeriumi ja Vabariigi Valitsuse seisukohta kõnesoleva seaduseelnõu kohta.

Sotsiaalministeeriumi koostatud seisukohas tuletati meelde, et toimetulekutoetus on vaesuse leevendamise abinõu, mida rakendatakse n-õ viimase meetmena juhul, kui inimene ei ole suuteline tööga või sissetulekut asendavate muude vahenditega tagama perekonnale piisavaid elatusvahendeid. Valitsusliidu programmis on ka ette nähtud, et peretoetuste maksimisel peab edaspidi kehtima põhimõte, mille järgi toetatakse rohkem neid, kes realselt enam abi vajavad, ja neid, kel on rohkem lapsi. Sotsiaalhoolekande seaduse § 3 kohaselt on sotsiaalhoolekande üks üldisi põhimõtteid isiku ja perekonna toimetuleku soodustamine. Samuti on oluline ka isiku vastutus enda ja oma perekonnaliikmete toimetuleku eest. Seega on eelkõige eesmärk motiveerida inimest tööd otsima, et vältida olukordi, kus toetustest elamine võib muutuda kasulikumaks kui töötamine.

Mis puutub ettepanekusse maksta vajaduspõhist peretoetust kõigile toimetulekutoetuse saajatele, siis käesoleva aasta alguses ministeeriumis tehtud ülevaatest selgus, et jaanarikuus oleks toimetulekutoetuse saajate hulgas, keda arvuliselt oli 3700, olnud 23 niisugust peret,

kellele see eelnõu laieneks. Veebruaris said toimetulekutoetust 3900 lastega leibkonda ja nende hulgas oli selliseid peresid samuti 23, s.o 0,6% kõigist toimetulekutoetuse saajatest. Ministeriumi esindaja tõi välja ka selle, et eelnõu järgi saaks toetust ühel kuul, kuid vajaduspõhise peretoetuse saamine on praegu ette nähtud kolmeks kuuks. Erandeid või muudatusi ei ole siin kavas teha.

Ilmselt on vajaduspõhise peretoetuse maksimise teema tõepoolest oluline, mistõttu on ministeriumist tulemas sellesisuline muudatusvõi täiendusettepanek. Kuid kuna see osa arutelu all olevast eelnõust jääb kogu seaduseelnõu ettepaneku juurde, siis terve eelnõu sotsiaalkomisjon ei toetanud. Ootame ära, millal ministeriumist tuleb ettepanek vajaduspõhise peretoetuse maksimise kohta sellistele peredele, mida juba kahel kuul oli 23. Hiljem võib see arv muidugi muutuda.

Sotsiaalkomisjoni 12. märtsi istungil otsustati konsensuslikult saata seaduseelnõu 357 täiskogu päevakorda, teha ettepanek eelnõu suures saalis tagasi lükata – poolt oli 5 komisjoni liiget, vastu 4 – ning määrata eelnõu komisjonipoolseks ettekandjaks siinkõneleja. Ma tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Asume küsimuste ja vastuste juurde. Palun, Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud ettekandja! Loomulikult on toimetulekutoetus viimane abinõu, mida inimene läheb küsima, kui ta on tõelises hädas. Millega sa seletad seda, et need kõige vaesemate perede lapsed peavad hakkama saama 61 euroga ja lapsetoetust nad ei näe? Kas sulle ei tundu, et kui juba minimaalne toidukorv on 81 eurot, siis tehakse neile lastele ilmselgelt liiga, nad jäetakse vaesusesse? Meie valitsuse perepoliitika paraku soosib seda, nagu näha.

Rein Aidma

Aitäh! Ega sajabrotsendilist, kõikide juhtumite katet ei õnnestu enamasti riiklikul tasemel kõigile hädasolijatele teha. Esiteks tuletan meelde, et pere ise peab samuti hoolitsema oma sissetulekute suurendamise eest. Eelkõige võivad pere sissetulekud loomulikult kasvada uute töökohtade tekkimise kaudu ja seda saab

ka riik toetada. Teisest küljest on nendele, kes on ajutiselt hädas paljudel muudel põhjustel, on see siis erialaste oskuste vähesus või mis tahes, ette nähtud mitut liiki toetused, millega on võimalik hädasolevaid perekondi toetada. Kui nüüd veel kord nimetada neid 23 peret, mis ministerium suutis käesoleva aasta kahe kuu jooksul välja selgitada, siis nende probleemi lahendamisega tegeldakse ja ma loodan, et seal tuleb ka vastus eelnõu teise osa ettepaneku kohta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Hea kaasettekandja! Kui me seda n-ö vajaduspõhist lapsetoetust menetlesime, siis me juba juhtisime tähelepanu, et selline olukord tekib. See, et nüüd on sellest aru saanud ka Sotsiaalministerium ja sotsiaalkomisjon, on väga tervitatav. Ma saan aru, et teile ei meeldi ainult eelnõu algataja persoon. See on pool seadust. Teine pool seadust on peretoetuste ja toimetulekutoetuse küsimuse lahendamine ning siin ma tuletan meelde, et sellesisulise eelnõu esimene lugemine on lõpetatud, see seisab komisjoni riivil. Kuidas siis nii, et poole eelnõu puhul on juba esimene lugemine lõpetatud, aga teise poole puhul, kuigi idee on väga õige, jõudis komisjon järeldusele, et eelnõu tuleb esimesel lugemisel tagasi lükata?

Rein Aidma

Aitäh! Ma juba juhtisin tähelepanu, et tervikuna ei ole see seaduseelnõu, arvestades ka kulusid, mida käesoleva aasta eelarvesse ei ole planeeritud, tõepoolest rakendatav. Eelnõu teine pool, mille kulud on suurusjärgus kümme korda väiksemad, on põhimõtteliselt rakendatav, aga enne peab ministerium ära tegema täpse sisulise analüüsi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Tänan, proua eesistuja! Lugupeetud kaasettekandja! Stenogrammi huvides oleks õige täpsustada komisjonis esitatud andmeid – jaanuaris 23 peret, veebruaris 23 peret, aga kokku 40 leibkonda. 23 peret ühes kuus ja 23 peret

teises kuus, aga need arvud võivad iga kuu muutuda. See tähendab, et kahe kuuga on 40 leibkonda – nende perede laste arvu ministereerium öelda ei osanud – olnud just sellises situatsioonis. See on kahe kuu näide. Mis te arvate, miks ei võiks seda teist poolt, mida ministereerium asub lahendama, ka komisjon käsitleda, et lahendus tuleks varem? Sotsiaaldemokraadid on võimaluse pakkunud.

Rein Aidma

Aitäh! Komisjoni istungi stenogrammi lugedes võin täpsustavalt öelda, et nende perede hulgas, keda nii jaanuaris kui ka veebruaris oli 23, on kuus kattuvat leibkonda. Nii on siin kirjas. Ja see tähendab ikkagi seda, et nendele peredele ette nähtud toetuse täpselt arvestamiseks on tarvis niisugust analüüsi, mida komisjon oma ametnikega ei ole pädev tegema. See pädevus on ainult ministereeriumil. Ootame ära nende täpse analüüsi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof, teine küsimus!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud ettekandja! Kui rääkida, et inimesed peaksid otsima tööd ja ise oma sissetuleku eest hoolitsema, siis nii nagu ma oma ettekandes ütlesin, paljud lapsevanemad töötavad miinimumpalgaga. Kui naine kasvatab üksi kahte last ja saab mingi väikse summa elatisrahaks, siis on ta talvekuudel sunnitud küsima toimetulekutoetust. See ei ole laiskusega seotud, lihtsalt palgad on sellised. Inimene teeb täiskohaga tööd, aga elab töises vaesuses. Palun selgitage ikkagi täpsemini! Kui lapsi kasvatab inimene käib tööl ja saab miinimumpalka, millega on siis põhjendatud, et ta ei saa lapsetoetust, et see viiks ta nagu tööturult välja?

Rein Aidma

Aitäh küsimuse eest! Mul ei ole käepärast statistikat, kui paljud nende hädas olevate perede töökäijatest saavad miinimumpalka. Seda tuleb täpsemalt uurida. Aga peretoetused on ju tegelikult ka üks osa sissetulekutest, mida lastega pered saavad kasutada. Ma ei ole kindel, aga võib-olla võiksid need miinimumpalga saajad kandideerida hoopis kõrgema palgaga kohale, tõsta oma professionaalset taset, mille

tulemusel nende perede sissetulek kasvaks. Kui me räägime pere murest, kuidas omadega välja tulla, siis on see ikkagi ka pere enda vastutus, mitte et riik peaks looma kõik tingimused ja kinni maksma ka selle, kui pereliikmete haridustase või näiteks professionaalne ettevalmistus ei ole piisav. See on igal juhul märk, et inimene ise peab samuti pingutama niisuguse kvalifitseerituse nimel, et tema tööd tasustaks piisavalt kõrge palgaga.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Te rääkisite katteallikatest ja ressurssidest. Tahaks täpsustada, kui palju on vaja vahendeid, et realiseerida see ettepanek, mida me praegu menetleme. Praegusest eelarvest on neid muidugi väga raske leida, aga te ütlesite, et tuleva aasta eelarves võib need allikad üle vaadata ja neid suurendada. Kas ministereerium on teinud need arvestused ja millisest summast me räägime?

Rein Aidma

Aitäh küsimuse eest! Praegu käsitletava seaduseelnõu esimese osa kuludeks oleks 2013. aastal olnud 1,3 miljonit eurot. Mis puutub vajaduspõhise peretoetuse maksmisesse selle sees, siis see tähendaks 171 000 eurot täiendavat kulu 2013. aastal. Kordan veel kord, et seda viimast ministereerium praegu menetleb. Ma loodan, et me saame sealt võimalikult kiiresti andmed, ja eelnõu selle osa alusel on siis võimalik nende perede olukorda leevendada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt, teine küsimus!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Lugupeetud kaasettekandja! Numbritega mängides tundubki nii, nagu oleks ainult 6 ja samas 46 ja siis 40. Järsku te olete nii kena ja ütlete, kui palju on kahe kuu jooksul olnud selliseid peresid, leibkondi, kes on sellest toetusest ilma jäänud? Kui suur see arv on, lihtne matemaatiline tehe?

Rein Aidma

Aitäh küsimuse eest! Ma saan korrata seda, mida oleme teada saanud ministeeriumi ametnikelt, kellel on kõige täpsemad ülevaated: 23 peret jaanuarikuus ja 23 peret veebruarikuus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kajar Lember!

Kajar Lember

Aitäh! Hea ettekandja! Ma kuulan siin neid arve ja meelde tulevad täna hommikul raadiost kuulnud "Libauudised". Rohke Debelakk tegi seal sellist võllanalja, et seoses jätkuvate külmadega töötute arv Eestis kogu aeg väheneb ja see peaks nagu valitsusele rõõmu tegema. Mulle tundub, et koalitsiooni poliitika ongi natuke selline, et kui inimesi on liiga vähe, siis nendele justkui ei peakski seadust rakendama. Kas teil oli ka juttu sellest, mitu peret või mitu last peaks n-ö hammasrataste vahele jääma, et meie eelnõu võiks toetuse leida?

Rein Aidma

Aitäh küsimuse eest! Kahjuks "Libauudis-tega" me komisjonis ei tegelnud ja sellele küsimusele me vastust ei otsinud.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu! Kas soovitakse avada läbirääkimisi?

Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 357 esimesel lugemisel tagasi lükata. Me peame selle ettepaneku läbi hääletama. Valmistume hääletamiseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud sotsiaalhoolekande seaduse ja sellega seotud seaduste muutmise seaduse eelnõu 357 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 43 Riigikogu liiget, vastu oli 37, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust. Seaduseelnõu 357 on menetlusest välja langenud. (Tabel 2.)

Head kolleegid, tänane päevakord on am-mendatud. Soovin kõikidele kaunist päeva jätku! Kohtumiseni homme!

Istungi lõpp kell 10.39.

Istungi kestus 39 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 20. märts 2013
Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Kinnisasja omandamise riigikaitse-
seda piirangud
2. Algoritmiline profileerimine
3. Jahiseadus
4. Siseministeriumi valitsemisala asu-
tuste juhtide määramise tähtajad
5. Pangateenuste tõrked

Istungi rakendamine

1. Võlaõigusseaduse ja tsiviilkohtumenetlu-
se seadustiku muutmise seaduse eelnõu (372
SE) kolmas lugemine
2. Looduskaitse seaduse ja riigivaraseaduse
muutmise seaduse eelnõu (289 SE) kolmas
lugemine
3. Riigikogu otsuse "Korruptsioonivastase
erikomisjoni moodustamine" eelnõu (380 OE)
teine lugemine
4. Tuleohutuse seaduse muutmise seaduse
eelnõu (363 SE) teine lugemine
5. Kemikaaliseaduse muutmise seaduse eel-
nõu (350 SE) teine lugemine
6. Ravimiseaduse muutmise ja sellega seon-
duvalt teiste seaduste muutmise seaduse eel-
nõu (332 SE) teine lugemine
7. Looduskaitse seaduse muutmise seaduse
eelnõu (287 SE) teine lugemine
8. Muuseumiseaduse eelnõu (374 SE) esi-
mine lugemine
9. Eesti Vabariigi ning NATO Euroopa vä-
gede kõrgema peakorteri ja NATO arenduse
kõrgema ülemjuhataja peakorteri vahelise Pa-
riisi protokollilise lisakokkuleppe ratifitseerimise
seaduse eelnõu (384 SE) esimene lugemine
10. Eesti Vabariigi ning NATO Euroopa
vägede kõrgema peakorteri ja NATO arenduse
kõrgema ülemjuhataja peakorteri vahelise Pa-
riisi protokollilise lisakokkuleppe ratifitseerimi-
suga seonduvalt seaduste muutmise seaduse
eelnõu (385 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, head kolleegid ja lugupeetud
valitsusliikmed! Ma õnnitlen teid kõiki kevade
alguse puhul! (Aplaus.) Alustame esimest ke-
vadist infotundi. Palun teeme kohaloleku kont-
rolli!

Kohalolijaks registreerus 39 Riigikogu lii-
get, puudub 62.

Tänases infotunnis osalevad järgmised va-
litsusliikmed: kaitseminister Urmas Reinsalu
peaministri ülesannetes, keskkonnaminister
Keit Pentus-Rosimannus ja siseminister Ken-
Marti Vaher.

1. Kinnisasja omandamise riigikaitse- seda piirangud

Esimees Ene Ergma

Alustame küsimuste esitamist. Kuigi täna
on registreeritud ainult viis teemat, siis selleks,
et me jõuaksime kõik teemad läbi arutada,
annan ma esialgu võimaluse esitada iga teema
kohta kaks kohapeal registreeritud küsimust.
Kõigepealt on kolleeg Jevgeni Ossinovskil kü-
simus kaitseminister Urmas Reinsalule, kes on
täna peaministri ülesannetes. Palun!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud
kaitseminister! Teatavasti on seaduse kohaselt
lisaks väikesaartele ka paljudes Kagu-Eesti ja
Ida-Virumaa omavalitsustes luba maad osta
ainult Euroopa Majanduspiirkonna riikide ko-
danikel ja juriidilistel isikutel. 2011. aasta lõ-
pus oli Riigikogu menetluses seadusmuudatus,
mille kohaselt sooviti lubada Eestis pikaajali-
selt elavatel mittekodanikel osta kuni 0,2 hek-
tari ulatuses maad ka neis omavalitsustes, kus
see praegu on riigikaitsealistel põhjustel keela-
tud. Tollal leidis Riigikogu riigikaitsekomis-
jon, et Kaitseministerium peaks välja töötama
uue kompleksse lahenduse, mis ei lähtuks

mitte omavalitsustest, vaid oleks riigikaitsele tähtsusega objektide põhine. Aasta hiljem, 15. novembril 2012, vastas justiitsminister minu kirjalikule küsimusele, et Kaitseministeerium ei ole veel sellekohast analüüsi valitsusele esitanud. Millal me võime analüüsi oodata? Mis suunas teie mõtted liiguvad ja kas on lootust, et millalgi kord muutub?

Urmas Reinsalu

Aitäh, austatud arupärija! Kõigepealt lubage mul valitsuse nimel samuti parlamenti kevade alguse puhul õnnitleda! Küsimus, mis puudutab riigikaitsele piiranguid, on väga tõsine ja kaalukas. Kaitseministeerium on juba astunud mitmeid samme. Ma nimetan neid. Esiteks, 1. aprillist jõustuva planeerimisseaduse muudatustega tuleb Kaitseministeeriumiga kooskõlastada kõigi üle 28 meetri kõrguste ehitiste kavandamine. Samuti käivitub käesoleval aastal maakonnaplaneeringute koostamise protsess ja Kaitseministeerium on oma lähteseisukohad maakonnaplaneeringute kohta koostanud. Käimas on ka planeerimis- ja ehitusõiguse kodifitseerimine. Ka selles valdkonnas kavatakse Kaitseministeerium esitada oma seadusandlikud ettepanekud, mis puudutavad riigikaitseobjektide julgeolekuperimeetri kaitse küsimusi, laskemoonaohualas asuvatele kinnisasjadele esitatavaid nõudeid ja müratsooni ning, nagu ma nimetasin, ka radaritele kohaldatavaid nõudeid. Samuti on kõne all kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse rakendamise seonduvad küsimused seoses riigikaitseobjektide vahetus läheduses asuvate kinnisasjadega. Me kavatsime välja töötada tervikliku käsitluse, sh seadusandlikud ettepanekud. See on sees ministeeriumi järgmise aasta tööplaanis.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski, esimene täpsustav küsimus!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Eestis registreeritud juriidilised isikud võivad osta kinnisasja ka riigikaitsele piirangutega aladel ning Eestis registreeritud juriidilise isiku omanikuks võib teatavasti olla ka isik, kellel ei ole Eesti kodakondsust. Oleme praktikas näinud, et mittekodanikud saavad praegusest korrast mingil määral siiski mööda

hiilida ning maad osta. See on inimestele küll bürokraatlikum ja keerulisem ning on tekkinud teatud rühm tegelasi, kes selle möödahiilimise pealt raha teenivad. Selles kontekstis küsin, kas teie arvates on selline nendel aladel korrast mööda hiilides kinnisasja omandamine toonud kaasa riski Eesti julgeolekule. Kui ei ole, kas sellise piirangu kehtestamine just pikaajalistele elanikele, kellel on Eestiga püsiv suhe, on sisuliselt õigustatud?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Kindlasti peab seadus olema eesmärgipärane ja täitma talle seatud ülesannet ning piirangud peavad olema proportsionaalsed. See on põhiseaduse nõue. Ma ei eita, et see juriidiliste isikutega seotud asjaolu on tõepoolest üks takk, mis vajab analüüsimist. Tuleb kindlaks teha, kas sellised kinnisasja omandamise piirangud on mõistlikud, võib-olla tuleks neid laiendada või eesmärgipärasemalt rakendada. Kaitseministeeriumi esindajana ei võta ma kindlasti sellist hoiakut, et piirang on ilmtingimata asi iseeneses. Vastupidi, on olemas riigi julgeolekuhuvid, mis on täiesti legitiimsed ja põhiseaduspärased. Kaitseministeeriumi huvi on kaitsta neid julgeolekuhuvisid proportsionaalselt, mitte seades tsiviilkäibe üleäärased piirangud. Ma ei vastandaks siin üht või teist kinnisasjaomanike rühma teisele. Tahan viidata, et kehtiv kord, mida parlament on põhjalikult arutanud ja mille ta on ka heaks kiitnud, ei ole valitsuse hinnangul Euroopa Liidu õigusega vastuolus. Võimalikud muudatused, lähtudes just nimelt riigikaitse- ja julgeolekuhuvidest, on analüüsi all. Me vaatame neid muudatusi terviklikult, pidades silmas eesmärke, mida need piirangud peaksid täitma.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski, teine täpsustav küsimus!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Minu viimane küsimus teile on natukene laiem kui tavaline küsimus kaitseministrile peaministri ülesannetes. Te mainisite Euroopa Liidu õigust. Pikaajaliste elanike direktiivi kohaselt peavad liikmesriigid oma territooriumil elavaid pikaajalise elaniku staatuses olevaid isikuid kohtlema mitmes valdkonnas oma kodanikega võrdselt. Direktiivi koha-

selt tuleb tagada võrdne juurdepääs üldsusele kättesaadavatele kaupadele ja teenustele, sh elamispinna hankimisel. Teatavasti on eeskätt Narvas ja selle lähistel inimestel probleeme kinnisvara ostmisel ja müümisel, kuna ei müüjatel ega ostjatel ei ole tihti Eesti kodakondsust. Kas me teie arvates kohtleme seda arvestades pikaajalisi elanikke elamispinna hankimise korra küsimustes oma kodanikega võrd-selt?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Mis puudutab kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse kooskõla Euroopa Liidu õigusega, siis saan öelda, et need kitsendused on põhjendatavad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 65 lõike 1 punktiga b ja lõikega 3 ning samuti OECD konventsiooniga ühinemise tingimuste kokkuleppega. Ma rõhutan, et tulenevalt Euroopa Liidu toimimise lepingust on liikmesriigil õigus võtta kõik vajalikud meetmed, mis on õigustatud avaliku julgeoleku seisukohast. Ka Euroopa Liidu toimimise leping rõhutab, et need meetmed ei tohi kujutada endast suvalisi diskrimineerimisvahendeid. Veel kord tahan kinnitada, et kehtiv kord ei ole valitsuse hinnangul vastuolus Euroopa Liidu õigusega. See, kas eesmärgist ehk riigikaitse ja avaliku julgeoleku huvidest tulenevalt tuleks neid reegleid muuta, on põhjaliku ja tervikliku analüüsi teema, mis on puutumuses ka planeerimis- ja ehitusõiguse reeglite kodifitseerimisega, mida Justiitsministeerium kavandab. Kaitseministeerium esitab oma tervikliku käsitlemise järgmise aasta jooksul.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kohapeal registreeritud küsimustega. Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra minister! Te lugesite ette terve hulga piiranguid, mida mina nimetaksin militaarpiiranguteks. Need on kavas lähemal ajal kehtestada. Mul tekkis kahtlus, ega me suures juhtimistuhinas äkki nende piirangutega üle ei pinguta. Teiseks küsin, miks see kinnisasjaküsimus nii kaua venib. Ma mäletan, et see teema on kümnekond aastat siin saalis olnud. Mihhail Stalnuhhin on korduvalt seda teemat üles tõstnud. Kas Kaitse-

ministeerium ei saa siis kuidagi lõplikku seisukohta võtta?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma tuletan meelde, et seadusi kehtestab parlament. Parlament on nimetatud seadust põhjalikult arutanud ja leidnud, et Kaitseministeerium peaks seda riigikaitse seisukohalt terviklikult analüüsima. Me teemegi seda, nagu ma ütlesin. Mis puudutab riigikaitseküsimustes ülepingutamist, siis tahan öelda, et riigikaitsehuvid on kindlasti kaalukad ka seda tüüpi seaduste tegemisel. Ma sugugi ei alavääristaks omandiõiguse teostamisel avalikke huvisid, sh julgeolekuhuvisid. Kahtlemata peavad piirangud olema legitiimsed ja proportsionaalsed. Me võtame seda kindlasti võimalike muudatuste korral arvesse. Kuid mul ei ole vähimatki põhjust täna eeldada ja ka valitsus ei väida, et parlamendi vastuvõetud kord oleks kuidagiviisi vastuolus kas meie rahvusvaheliste kohustuste või põhiseadusega.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud härra minister! Mul on hea võimalus teile meenutada, et Mart Laar, teie eelkäija ministrina, soostus selle ettepanekuga, mille me parlamendis seoses kõnealuse küsimusega tegime. Aga küsin väga lihtsalt ja soovin saada lihtsat vastust. Kas on loota, et see kord, millest juttu on, inimlikustatakse ning lõpetatakse Narva ja Narva-Jõesuu 0,2 hektari suuruste aianduskruntide omanike kiusamine julgeolekukaalutluste sildi all? Näiteks ei rakendata selliseid piiranguid Soomes ja Lätis, nagu eelmisel arutelul selgeks sai.

Urmas Reinsalu

Aitäh, austatud küsija! Ma tahan veel kord kinnitada, et riigikaitsehuvid on oma iseseisvust teostada sooviva riigi legitiimsed huvid. Kindlasti ei realiseerita neid huve eesmärgiga kedagi mingitest piirangutest lähtuvalt kiusata, nagu te ütlesite. Ka kehtestatud reeglid on legitiimselt kindlaks määratud ja parlament on need paika pannud. Vastates küsimusele, kas siin tuleb muudatusi, rõhutan ma veel kord, et Kaitseministeerium vaatab asju riigikaitsehu-

videst lähtudes. Me analüüsime võimalikke muudatusi seoses planeerimis- ja ehitusõiguse muudatustega. Me tahame jääda riigikaitse eesmärkide raamidesse. Kas need võimalikud muudatused toovad kaasa reeglite leevenemise või jäigemaks muutumise, sõltub analüüsi tulemustest.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Algoritmiline profileerimine

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Olga Sõtnikult siseminister Ken-Marti Vaherile. Palun, Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Ma soovin jätkata seda teemat, mille ma algatasin oma kirjalikus küsimuses mõni aeg tagasi. Oma vastuses te kirjutasite, et elektroonilise side seaduse § 111¹ lõigetes 2 ja 3 märgitud andmeid võib uurimisasutus küsida vaid prokuratuuri või kohtu loal. Sama paragrahvi lõike 1 kohta selline piirang ei käi. Teisisõnu võib uurimisasutus korjata andmeid sideallika ja side sihtpunkti kohta, side kuupäeva, kellaaja ja kestuse ning sideseadme asukoha kohta, ning seda kõike ilma prokuratuuri ja kohtu loata ja teadmisetä. Kas see on nii, nagu ma praegu ütlesin? Kui on, siis kas siin pole riivatud inimeste õigust eraelule, mida kohtud ja prokuratuur peavad kaitsma?

Ken-Marti Vaher

Täna teid küsimuse eest! Teistele infotunnis osalejatele võis see teema pisut selgusetuks jääda. Ma paari sõnaga selgitan. Lugupeetud Riigikogu liige küsis, kas Eestis tegeldakse algoritmilise profileerimisega. Ta on esitanud sel teemal Siseministeriumile mitmeid küsimusi, millele on ka vastatud. Kokku on neid küsimusi olnud 12. Ma võin korrata üle põhilised seisukohad. Siseministeriumi valitsemisala ametid ei tegele algoritmilise profileerimisega, see ei ole ka Eesti seadustega lubatud. Viidatud on elektroonilise side seaduse §-dele 111 ja 112. Ma saan korrata ainult seda, et sideettevõtjatel on elektroonilise side seaduse

kohaselt kohustus neid andmeid säilitada, aga juurdepääsu nendele andmetele saab konkreetsete päringute alusel. Kõikide päringute kohta jääb alles sõltumatu logifail. See teema on ka avalikkusest mõni aasta tagasi läbi käinud. Nende sõltumatute logifailide üle teevad järelevalvet prokuratuur ja Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjon. Ma saan lõpetuseks lisada, et sideettevõtjatega sõlmitud lepingute alusel ei edastata sideandmeid Siseministeriumi valitsemisala asutustele reaalajas, vaid võimaldatakse konkreetseid päringuid teha vastavate lubade alusel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Olga Sõtnik, esimene täpsustav küsimus!

Olga Sõtnik

Aitäh! Härra minister! Te küll ei vastanud minu küsimusele, aga eks ma pean teile veel ühe kirjaliku küsimuse saatma, et täpsemat vastust saada. Ma jätkan Skype'i teemadel. Hiljuti ilmus artikkel selle kohta, et väidetavalt on Venemaa luurel ligipääs Skype'is peetud vestlustele. Sellest ongi minu küsimus mingil määral ajendatud. Skype'i on ju läbi aastate reklaamitud kui väga turvalist suhtlusvahendit, mida me kõik kasutame, seda kasutavad mõnes riigis ka näiteks dissidendid, selleks et võidelda oma riigi ebademokraatliku valitsuse vastu, aga seda kasutavad ka kurjategijad. Kas Eesti õigussüsteemis peetakse Skype'i sideettevõtjaks, kelle suhtes on võimalik teha toiminguid, mida sätestab elektroonilise side seaduse § 113? See paragrahv ütleb selgelt, et sideettevõtja peab võimaldama jälitus- või julgeolekuasutusele juurdepääsu sidevõrgule jälitustoimingu teostamiseks või sõnumi saladuse õiguse piiramiseks.

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Mis puudutab seda, kas Skype, mille üle me kõik eestlastena kindlasti väga uhked oleme, on sideettevõtja, siis elektroonilise side seaduse kohaselt ei ole tegemist sideettevõtjaga. Skype on internetis olev infotehnoloogiline platvorm. Nagu me oleme ka kirjalikult vastanud, on tehniliste vahendite täpsemate nüansside ja nende kasutamise seotud seadusest tulenevad selged piirangud. Teie küsisite, kas Eesti riik teeb

kõik mis võimalik, et avastada ja ära hoida kuritegusid ning kas siin tehakse ka rahvusvahelist koostööd. Eesti riik teeb kindlasti kõik endast oleneva ka rahvusvahelise koostöö raames, eriti püüame avastada piiriüleseid ja organiseeritud kuritegusid. Me suurendame riigi suutlikkust ja võimekust siin iga aastaga. Suurendamine tähendab ressursside eraldamist, inimjõu koolitamist ja tihedamat koostööd heade partneritega. Nii et vastus on kindlasti jaatav. Me suurendame pidevalt oma riigi suutlikkust ja võimekust, et piiriülesele kuritegevusele vastu astuda. Te ütlesite väga õigesti, et raske varjatud kuritegevus on rahvusvahelises, eelkõige näiteks narkokaubandus, internetikeskkonnas toimuvad ründed jms.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Olga Sõtnik, teine täpsustav küsimus!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Härra minister! Kas ma sain teie vastusest õigesti aru, et Eesti riigil on võimekus Skype'i kõnesid ja sõnumeid pealt kuulata ning Microsoft on teile võimaldanud selleks vajalikud vahendid?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Nagu ma mainisin, sellele küsimusele ei saa ma vastata ei jaatavalt ega eitavalt, sest teave tehniliste vahendite kohta, mida kasutatakse selle teabe kogumiseks, on riigisaladus. Te küsite selliste nüansside ja detailide kohta, mida ei ole võimalik täpsustada. Seda ei teinud me avalikus vastuskirjas teie küsimustele ja kindlasti ei lähe ma kaugemale ka teie küsimusele infotunnis vastates.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Alustab kolleeg Valdo Randpere.

Valdo Randpere

Aitäh! Hea minister! Ma loodan, et ma nüüd omakorda mingit suurt saladust ei paljasta. Kümmekond aastat tagasi töötasin ma IBM-is, kus Skype'i installeerimine ei olnud mitte ainult mittesoovitav, vaid lausa keelatud, kuna IBM-i arvates oli see ebaturvaline suhtluskeskkond. See võis tingitud olla muidu-

gi ka sellest, et meil oli olemas oma, tunduvalt ägedam platvorm. Aga ma tahtsin sellest lähemalt küsida, kas Eesti riik on andnud üldse mingeid soovitusi, milliseid suhtluskeskkondi Eesti riigiasutused peaksid kasutama ja võiksid kasutada ning millest nad peaksid hoiduma.

Ken-Marti Vaher

Suur tänu küsimuse eest! Mis puudutab riigiasutusi, siis ma arvan, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on siin kindlasti oluliselt pädevam, seal on olemas eksperdid. Mul puudub teave, kas on antud üldisi soovitusi, milliseid platvorme kasutada. Selle küsimuse juurest me liigume tõenäoliselt edasi üldise probleemi juurde, mis puudutab kõikide riigiasutuste infotehnoloogilist teenindamist. Näiteks on mitme ministeeriumi valitsemisalas, ma arvan, viimase viie-seitsme aasta jooksul eri ametiasutuste infotehnoloogiline teenindamine kokku koondatud. Hea näide on siin kindlasti Registrate ja Infosüsteemide Keskus, mis haldab kogu Justiitsministeeriumi valitsemisala infotehnoloogiat, korraldab hankeid ja osutab teenuseid. Ka Siseministeeriumis on selline asutus juba päris mõnda aega olemas olnud, see on Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus. Samasugune ettevõtmine toimub Rahandusministeeriumi valitsemisalas. Siit jõuame järgmise küsimuseni: kas on mõistlik konsolideerida või ühte kohta koondada eri ministeeriumide infotehnoloogiline teenindamine, kaasa arvatud teie küsitud suhtluskeskkonnad, teatud ühised platvormid, võib-olla ka infotehnoloogilised arendused? See on teema, mis on valitsuses arutelul. Ma loodan, et me liigume siin edasi, sest ressursside mõttes on tegemist tõenäoliselt olulise võimalusega hoida kokku maksumaksja raha ja võib-olla pakkuda ka paremat teenust.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Nagu ma aru sain, te väitsite nii vastuses kirjalikule küsimusele kui ka täna saalis, et Eesti võimud ei tegele algoritmilise profileerimisega. Aga kas teie ministrina olete teadlik profileerimisest mujal maailmas, näiteks sellest,

mis toimub mitme allika väitel Ameerika Ühendriikides ja puudutab interneti kaudu otseselt ka eestlaste õigusi, vabadust ja privaatsust internetis?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Küsimustes viidati ühele konkreetsele lepingule, mis väidetavalt on mõnda maailma riiki puudutanud. Mainiti nimelt UKUSA-nimelist lepingut. See leping on meie ekspertidele ja Siseministeriumile tundmatu. Meil ei ole informatsiooni ka selle kohta, mis puudutab teie mainitud väidetavat sekkumist digitaalsesse privaatsusse mõnes maailma suurriigis. Ma saan öelda ainult seda, et Eesti Vabariigis on sõnumi saladust puudutavad riivid – ma saan aru, et see huvitab teid selle küsimuse juures eelkõige – võimalikud ainult kohtu loaga. Kordan üle selle põhilise tuuma, mida ma olen maininud oma kirjalikes sõnavõttudes ja millele olen tähelepanu juhtinud. Eesti riigis tehakse kohtu loal näiteks jälitustoiminguid, eelkõige kuulatakse pealt, umbes 1% kriminaalasjade ehk 400–500 kriminaalasja puhul. 60% nendest kriminaalasjadest on rasked narkokuritegevuse juhtumid, 10% on ametialased kuriteod, 10% on varavastased kuriteod ja 10% isikuvastased kuriteod. See ütleb meile, et pealtkuulamisjuhtumeid on vähe, pealtkuulamise õigustatus nende kuritegude lahendamisel on aga väga suur, sest teistmoodi neid kuritegusid lahendada on raske. Nii et ma julgen öelda, et pealtkuulamine Eesti Vabariigis ei toimu kindlasti selliselt, nagu väidavad mõned kuulujutud, mida levitatakse.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra siseminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Jahiseadus

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Ester Tuiksoolt keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannusele. Palun!

Ester Tuiksoo

Täna, proua juhataja! Austatud keskkonnaminister! Ka mina soovin kõigile ilusat kevadet! Küsida soovin aga järgmist. Riigikogu menetluses on jahiseaduse eelnõu, mis pidi

olema vastu võetud 1. märtsiks s.a. Tahangi küsida, mille pärast või kelle tõttu selle seaduseelnõu menetlemine on peatunud. Seda ei ole isegi keskkonnakomisjoni koosolekute päevakorras.

Keit Pentus-Rosimannus

Hea küsija! Meil on vastastikused ilusa kevade soovid. Mis puudutab keskkonnakomisjoni päevakordi, siis need kinnitab keskkonnakomisjon, kuhu minu teada kuulub kaks esindajat ka teie fraktsioonist. Mis põhjusel keskkonnakomisjon ei ole päris mitu nädalat pidanud võimalikuks jahiseaduse eelnõu aruteluga edasi minna, on ka mulle mõnevõrra ebaselge. Ühtegi takistust selleks, et terviklik jahiseaduse eelnõu võiks tulla saali teisele lugemisele, ministeeriumi poole pealt enam ei ole. Meil on olnud nõupidamisi komisjoni liikmetega ka kahe lugemise vahel. Keskkonnaministerium on komisjonile pakkunud uusi kompromissettepanekuid, mis kõik need õhus olnud küsimused maha võtaksid ja võimaldaksid selle seaduseelnõu valmimise väga pikaks veninud protsessiga lõpule jõuda. Mina küll innustan kõiki parlamendiliikmeid ja eriti kõiki keskkonnakomisjoni liikmeid selle eelnõu aruteluga edasi liikuma. Vajadus uue jahiseaduse järele on tõepoolest väga suur, seda oodatakse. Kui see protsess parlamendis ülemäära pikaks venib, siis ilmselt tekitab see tõesti põhjendatud küsimusi, miks ikkagi töö seaduseelnõuga lõpule ei jõua.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo, esimene täpsustav küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna, proua juhataja! Austatud keskkonnaminister! Kehtiv jahiseadus kohustab keskkonnaministrit moodustama jahipiirkondi. Selle kohustuse täitmiseks andis seadus aega kümme aastat, seega oleks jahiseaduse nõuetele vastavad jahipiirkonnad pidanud olema moodustatud hiljemalt 1. märtsiks 2013. Aga jahiseaduse eelnõu menetlemine on jäänud venima. Teadaolevalt jäi tähtajaks moodustamata 64 jahipiirkonda ja nendes on ka jahipidamine seiskunud. Mis nendest piirkondadest edasi saab?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Teile on paraku pisut eksitavat informatsiooni jagatud. Jahipiirkonna kasutamise õigus ei ole sugugi seiskunud. Tähtajalised kasutusload on kõikides piirkondades (Eestis on kokku 324 jahipiirkonda) välja antud. Kehitiv jahiseadus ehk jahiseaduse praegune versioon annab ammendava loetelu põhjustest, millal jahipiirkonna kasutamise luba kas tühistatakse või selle kehtivus lõpeb. See loetelu on seaduses kirjas ja selle alusel me ka toimetame. Selleks et neile 64 piirkonnale, mis on kunagised rendijahipiirkonnad, anda kindlus, et mingisugust segadust ei teki, on kriitilise tähtsusega, et uus jahiseadus vastu võetaks. Kasutuslubade esimesed tähtajad lõpevad selle aasta suvel, juuli alguses. Senikaua on kasutusluba seaduse alusel kehtiv. Jaht küll ei jätku, sest veebruari algusest on jaht selleks jahiaastaks lõppenud, aga kasutusload on täiesti kehtivad. Ka mina olen kuulnud eksitavat informatsiooni, justkui oleks mingisugune probleem kasutuslubadega, aga seda ei ole. Selleks et probleemi ka ei tekiks, ma veel kord innustan teid jahiseaduse eelnõu menetlemisega edasi minema, sest see annab garantii ka nendele 64 piirkonnale.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo, teine täpsustav küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna, proua juhataja! Hea minister! Te kindlasti rahustasite selle vastusega jahimehi rendijahipiirkondade teemal. Aga ma soovin teie käest veel küsida. Eesti Jahimeeste Selts on soovinud ulukikahjude reservi moodustamist ja Keskerakond on seda toetanud. Miks on Keskkonnaministeerium ja ka koalitsiooni osapooled olnud siamaani sellise reservi moodustamise vastu? Äkki te selgitate?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Siin oli jällegi ühes küsimuses sees kaks teemat. Teatud hulk Eesti Jahimeeste Seltsi väga mõjukaid liikmeid on olnud pikka aega seisukohal, et tuleks moodustada riiklik fond, mis teisisõnu tähendab soovi panna maksumaksjale lisakoormus, sest maksumaksja peaks võtma enda kanda ka jahikahjude kompenseerimise. Seda versiooni ma kindlasti toe-

tada ei saa. Mul on hea meel, et suurem osa minu headest partneritest Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonist on sama meelt. Aga mis puudutab kompromissettepanekut, mille Keskkonnaministeerium on komisjonile saatnud, siis see näeb ette, et seaduses kinnitatakse üle, et Eesti Jahimeeste Seltsil või jahipiirkonna kasutajatel endil on võimalik selline reservfond moodustada. Selts saab ise leppida kokku need põhimõtted, mille alusel seltsi liikmed hakkaksid fondi makseid tegema. Eelkõige oleks selle fondi mõte tasandada regionaalsetid ebaühtlusi. Kui mõnes Eesti piirkonnas saavad jahimehed jahikahjude ärahoidmisega väga hästi hakkama, siis teises piirkonnas seis nii hea ei ole. Selle fondi kaudu oleks võimalik neid ebatasasusi likvideerida. Selles kompromissettepanekus sisaldub muu hulgas võimalus, et kui reservfond taotleb toetust Keskkonnainvesteeringute Keskusest, kuhu laekub jahimeeste endi makstav aastatasu, siis selle aastatasu raames oleks Keskkonnainvesteeringute Keskusel võimalik see taotlus rahuldada. See on kompromissettepanek. Ma arvan, et see peaks olema vastuvõetav kõigile, ka teie fraktsioonile, kes on teinud ettepaneku fond moodustada.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid, ma saan väga hästi aru, et jahiseadus on Riigikogu liikmetele väga südamelähedane, aga võrdse kohtlemise printsiibist lähtudes annan ma praegu võimaluse esitada ainult kaks kohapeal registreeritud küsimust. Kui meil jääb aega üle, siis võime küsimustega sellel teemal jätkata. Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Samuti kaunist rohelist kevadet teile! Küsimus on selline. Suurmaaomanikud on teatanud, et neil on plaan keelustada jahipidamine nendele kuuluvatel maadel. Kuidas teie suhtute sellesse üleskutsesse või ideesse just sellest vaatevinklist, mis puudutab metsloomade populatsiooni?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Sõltumata sellest, kas tegu on suurmaaomanike või väikemaomanikega ja suu-remal või väiksemal maa-alal jahiga tegele-

jatega, arvan ma, et äärmuslikud aktsioonid ei aita mõistlikule kompromissile jõuda. See oli minu seisukoht ka eelmisel aastal, kui selline aktsioon käivitati. Ma tõepoolest loodan, et sel aastal ei ole enam põhjust sellist praktikat jätkata. 2011. aastal, kui minust sai keskkonnaminister ja ma võtsin oma eelkäijalt selle seaduse tegemise üle, siis oli pingeid kahe osapoole vahel õhus üksjagu ja esimesed nõupidamised seaduse teksti üle olid ausalt öeldes kaunis närvilised. Mida aeg edasi, seda rohkem tekkis mõistlikku suhtumist ja üksteisemõistmist. Ma arvan, et pingeid ei ole enam tõepoolest niivõrd palju ja vajadus äärmuslike aktsioonide järele ei ole enam aktuaalne. Aga loomulikult on eelkõige maaomanikel küsimus, mis põhjusel on parlamendis uue jahiseaduse eelnõu menetlemine takerdunud. Maaomanike hulgas on neid, kes õige pisut tunnevad, et neid on kuidagi petetud. Alguses anti maaomanikele signaal, et ollakse valmis nende õigusi samamoodi väga põhjalikult järgima ja kaitsma, nüüd aga ei ole kellelegi üllatus, kui intensiivselt mõned väga mõjukad jahimehed taas kord Riigikogus lobitööd teevad. Ma väga loodan, et külma meelt ja tasakaalu hoidmist parlamendis jagub ning jahiseaduse eelnõu ei hakka väga ühele või teisele poole kalduma.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Eesti põhiseaduse järgi on ulukid üldrahvalik vara, mida tuleks riigi ja rahva huvides kasutada säästlikult ja heaperemehelikult. Ministeeriumist Riigikogule esitatud seaduseelnõu järgi tahetakse ulukid anda suurmaaomanike omandusse, ulukid erastada. Minu arvates see seaduseelnõu sellepärast toppama jäänud ongi. Miks ministeerium järjekindlalt sellist poliitikat ajab?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh, hea küsija! Mulle tundub, et teil on ees hoopis mingi muu eelnõu, mitte see, mille valitsus parlamendile esitas. Peamine konflikt, mille ka õiguskantsler juba eelmise parlamendikoosseisu ajal välja tõi, puudutab tõepoolest omandiõigust, aga eelkõige maaomandiõigust.

Ma arvan, et on üks hea paralleel, mida tasub tuua ja mille üle võiks mõelda. Kui te olete korteriomanik, siis selleks, et keegi saaks teie korterisse tulla ja seal toimetama asuda, on tal loogiliselt võttes vaja teie luba. Kui me jahist räägime, siis maa puhul on olukord selline, et sõltumata sellest, et te olete maaomanik, lülitati nõukogude ajal maa, mis tol ajal kuulus Nõukogude Liidule, ilma teilt nõusolekut küsimata ühe või teise jahipiirkonna koosseisu. Seda, kes teie maa peal jahirelvaga ringi käib ja jahti peab, te võite teada, kui tegu on vastutustundliku ja mõistliku jahimehega, aga ei pruugi teada. See seaduseelnõu, mille me valitsusega parlamendile esitasime, annab aluse jahimeeste ja maaomanike kokkulepete tekkimiseks ning selle nõukogude ajast pärit olukorra likvideerimiseks. Jahiuluk jääb ka uue jahiseaduse vastuvõtmise järel ikkagi peremeheta varaks. Minu arvates on selle jahiseaduse eelnõu läbiv filosoofia väga selgelt see, et uluk ei kuulu ei maaomanikule ega jahimehele. Me ei peaks ka metsa käsitlema kui loomade farmi, kus jahimehel on õigus loomi kütimas käia, vaid mets on jahiloomade kodu ja nii tuleb seda käsitleda.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, proua minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Siseministeriumi valitsemisala asutuste juhtide määramise tähtajad

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Andres Anveltilt siseminister Ken-Marti Vaherile. Palun!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Märtsi alguses lõppes PPA uue peadirektori määramise tähtaeg. Kõik me teame, et selleks oli aega ligi kolm kuud. Praegu juhivad seda riigile olulist ametkonda kohusetäitjad. Ma julgen väita, et Eestis pole päris kaua olnud sellist olukorda, kus otsene ja konkreetne poliitsei juht puudub. Selline peataolek mõjub kindlasti demotiveerivalt kogu isikkoosseisule. Kas te olete nii hea ja informeerite meid, Riigikogu liikmeid, ja ka avalikkust tähtaegadest, millal te olete valmis tulema avalikkuse, õiguskomisjoni ja valitsuse ette PPA uue juhi

kandidaadiga? Millise tähtaja olete andnud sihtotsinguga tegelevale Siseministeeriumi komisjonile? Millised need tähtajad on?

Ken-Marti Vaher

Täna väga küsimuse eest! Peab ütleva, et ega mõnda aega ei ole olnud ka sellist olukorda, kus Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor oleks enne tähtaega ametist tagasi astunud, nii nagu juhtus novembris 2012, millest tulenevalt kõik muud toimingud ongi tehtud. Ma tuletan natuke ajalugu meelde. Eelmise aasta lõpus otsustas Raivo Küüt, olles viis aastat Politsei- ja Piirivalveametit juhtinud, ametist lahkuda. Lahkumise kuupäev oli 1. märts. Eelmise aasta lõpul tegeles Riigikogu sellega, et muuta seadust, mis määrab kindlaks peadirektori kandidaadile esitatavad nõuded. Seadust muudeti just nimelt selleks, et kandidaadile esitatavad nõuded vastaksid enam tegelikkusele. Tegelikult on aga see, et Politsei- ja Piirivalveamet on ühendamise tulemusel kasvanud 5500-lise töötajaskonnaga ametiks. Sellest tulenevalt on mõistlik panna seaduses rõhk eelkõige pikaajalisele juhtimiskogemusele, varem seda nõuet ei olnud. 1. jaanuaril need muudatused jõustusid. Avalik konkurss kuulutati välja 4. jaanuaril, mõni päev pärast seaduse jõustumist. Me läheme praegu edasi sihtotsinguga. Nagu ma olen öelnud, me ei räägi mitte kuudest, vaid nädalatest. Täna konkreetseid tähtaegu öelda ei ole mõistlik. Me liigume edasi nii kiiresti kui võimalik, võttes piisavalt aega, et välja valida sobilik ja tugev juht sellele Eesti suurimale avaliku sektori organisatsioonile.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andres Anvelt, esimene täpsustav küsimus!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Ma liigun nüüd teise jõuametkonna juhi juurde. Nimelt kukub juuni keskel ka Kaitsepolitsei ameti peadirektori ametisoleku tähtaeg. Sinna on jäänud alla kolme kuu. Me teame, et selle ametikoha kandidaadid, kes tulevad väljastpoolt ametit, peavad läbi tegema julgeolekukontrolli, mis kestab vähemalt kolm kuu. Siit minu küsimus: kas te saate kinnitada, et meie tähtsaima julgeolekuasutuse juhi kandidaadiga ei teki sama probleemi mis PPA juhiga? Ega peale 15. juunit ei

asu kaitsepolitseid juhtima kohusetäitja? Sellist olukorda ei ole Eesti Vabariigis küll enne olnud. Kas te saate kinnitada, et sellist olukorda ei tulegi?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Saan sellele küsimusele vastates viidata ajaloole ja rääkida sellest, kuidas ja millise aja jooksul nimetati ametisse praegune kaitsepolitsei peadirektor. Kaitsepolitsei eelmise peadirektori Aldis Aluse ametiaeg lõppes 15. juunil 2008. Siseminister saatis oma ettepaneku valitsusse 20. mail 2008. Vabariigi Valitsus kinnitas kaitsepolitsei praeguse peadirektori ametisse 29. mail 2008, otsuse jõustumise kuupäev oli 16. juuni. See kindlasti ei tähenda, et me peaksime lähtuma kuidagi sellest kronoloogiast, mille ma praegu ette lugesin. Ma tõin lihtsalt näite, kuidas talitati 2008. aastal ja millised olid siis tähtajad. Täpselt samamoodi saan vastata Kaitsepolitsei ameti peadirektori kohta. Täna algas kevad. Ma arvan, et kevade varajases etapis me saame siin selgust ja ma kindlasti annan oma ettepanekust seaduse kohaselt teada. Erinevus Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori ametisse nimetamisest on siin selles, et arvamust ei küsita mitte ainult õiguskomisjonilt, vaid ka julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjonilt. Kaitsepolitsei ameti peadirektori ametisse nimetamiseks on vaja kahe komisjoni arvamust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andres Anvelt, teine täpsustav küsimus!

Andres Anvelt

Aitäh! Ma ei saanud ikkagi esimesele ja teisele küsimusele konkreetset vastust. Aga mulle teeb see tõsiselt muret. Ida Prefektuuri uus ülem on kohusetäitja, praegu ei ole ülemat määratud. Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuse juhatajat otsiti ka, kui ma ei eksi, seitse-kaheksa kuud ja sellise olulise infotehnoloogilise valdkonna juhtimine oli katmata. Sellest avalikkuses küll väga palju ei räägitud. Kas see on viimase aja trend Siseministeeriumis, et võtmepersonali küsimusi lahendatakse libadi-lobadi? Kes selle eest vastutab? Minu andmetel on ka välismeedias, näiteks Soome meedias, juba räägitud Eesti politsei peadirektori valiku keerdkäikudest. Kas see

on teie probleem või ministeeriumi, ametkonna probleem? Mispärast need asjad ei edene? Kes vastutab?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Siseministeeriumi valitsemisala on kõige suurema töötajate arvuga, meil on 10 000 töötajat. Mis puudutab oluliste ametikohtade täitmist, siis ma arvan, et siin ei ole oluline mitte kvantiteet, vaid kvaliteet. Need inimesed peavad saama oma tööga hakkama ja parandama ühe või teise asutuse toimimise või ka oma ametikoha ühe või teise funktsiooni täitmise kvaliteeti. Kui ühe või teise ametikoha täitmisele kulub teatud aeg, siis on sellel kindlasti omad põhjused. Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuse juht on ametis alates veebruarist algusest. Peab ütleva, et ei ole lihtne leida sellele ametikohale inimest olukorras, kus infotehnoloogiaga seonduvate ametikohtade täitjate palganumbrid juhvivad meie statistikas kõiki palgadedetabeleid. Lisaks oli Siseministeeriumis enne seda, kui mina ametisse asusin, juhtivate ametikohtade arv väiksem. See oli üks väiksemaid ministeeriume üldse, ebaoproportsionaalselt vähese jõuga, arvestades valitsemisala suurust. Oleme moodustanud struktuurireformi kaudu mitmeid ametikohti, et tekiks strateegiline vaade valitsemisalale, olgu näiteks toodud asestantslerite kohad, aga ka muud ametikohad. Ma olen alati öelnud, et eelistan seda, kui leitakse võimekam inimene, isegi kui see võtab pisut kauem aega, sellele, kui inimene leitakse kohe, aga tema töötulemustes ja senises kogemuses ei saa lõpuni kindel olla. Mis puudutab Ida Prefektuuri, siis prefekti leidmine on kindlasti PPA uue juhi ülesanne. Oleks vastutustundetu kinnitada prefekt ametisse enne, kui ei ole asunud ametisse PPA uus peadirektor.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Alustab kolleeg Lembit Kaljuvee.

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Minu arvates peaks ministril olema selle pika aja jooksul välja kujunenud kindel seisukoht, kes peaks sellel ametipostil olema või võiks olla. Minu arvates on nii, et sinul, Ken-Marti, ei ole

oma kandidaati või ei julge sa seda välja käia. Kuidas siis on? Kas sul on oma kandidaat ja millal me selle mehe või naise nime teada saame?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Nagu ma olen selgitanud, 2009. aastal valis seesama valitsuskoalitsioon avaliku konkursi teel Politsei- ja Piirivalveameti uue peadirektori. Eelvaliku tegi hindamiskomisjon. Täpselt samamoodi talitasime sellel korral. Nagu te teate, avalik konkurss ei õnnestunud, nagu ei ole õnnestunud päris mitmed avalikud konkursid muudski riigiasutustes. Avalik konkurss on üks viis leida sobivat kandidaati. Kindlasti on see üks eelistatud viis, kui aga konkursi kaudu ei leita head kandidaati, siis on teine viis liikuda edasi sihtotsinguga. Nagu te teate, on hindamiskomisjon, mille ma olen moodustanud ja kuhu kuuluvad näiteks riigisekretär, riigi peaprokurör ja Siseministeeriumi kõrgemad ametnikud, kandidaadiks pakkunud ühe jõuametkonna juhti, vanglateenistuse juhti Priit Kama. Olles pidanud heade parlamendijõududega konsultatsioone, ma Priit Kama kandidatuuri ei esitanud, sest poliitilise toetuse saamise võimalus ei olnud suur. Me liigume sihtotsinguga edasi. Ma tahan jõuda lahendusele ja saada ettepanek kandidaadi kohta nädalate, mitte kuude jooksul. Me liigume edasi nii kiiresti kui võimalik, samas peame võtma piisavalt aega, et see valik saaks tehtud põhjendatult ja kaalutletult.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus. Palun, kolleeg Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu, proua juhataja! Härra minister! Me oleme juba üheksa aastat olnud Euroopa Liidu ja NATO liikmesriik. Euroopas on üldiselt komme asju süsteemselt ajada, aga juhtide vahetamine toimub Eestis, vähemasti teie haldusalas, natuke kummaliselt. See on ju teada. Miks on teil planeerimistöö kehvasti tehtud? Miks on nii, et talv saabub taas kord ootamatult?

Ken-Marti Vaher

Täna teid küsimuse eest! See küsimus oli ajendatud peamiselt Politsei- ja Piirivalveameti

juhi konkursist. Ütlen meenutuseks 2012. aasta kohta, et Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor ei lahkunud ametist nii, nagu tuli täna kevad, mis oli ette teada, või nagu tuleb mõne kuu pärast suvi, mis samuti on ette teada. See lahkumine oli ootamatu. Teatavasti oli selle põhjuseks Ida-Virumaal aset leidnud taatlemis-skandaal, millega seoses selgus korralagedus juhtimises, selgus, et info ei liikunud ning Politsei- ja Piirivalveameti juhtide korraldusi ei täidetud. Sellest tulenevalt otsustas politsei peadirektor enne tähtaega lahkuda. Tähtaeg oleks saanud 1. jaanuaril 2015. Sellest tulenevalt on tehtud ka muud sammud, mida ma kirjeldasin juba eelnevatele küsimustele vastates. Ma olen teiega täiesti nõus, et süsteemset planeerimist ja juhtimist Eesti avalikus sektoris tuleb parandada. Meie kõigi eesmärk peab olema süsteemsuse suurendamine, võimekuse kasvatamine ja eelkõige juhtimise parem kvaliteet. Politsei- ja Piirivalveamet on Eesti suuruselt teine tööandja, seal on 5500 töötajat, sellest suurem on ainult Eesti Energia. Minu hinnangul on see, kuhu Eesti politsei on 20 aastaga jõudnud, silmapaistev ja see on saavutatud väga paljude oma tööd hästi tegevate politseinike abiga. Siit edasi minna on võrreldamatult raskem, aga seda tuleb teha. Eelkõige saab seda teha kvaliteetse juhtimisega, tippjuhiga, tema meeskonnaga ja temale alluva politseilise hierarhiaga.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Pangateenuste tõrked

Esimees Ene Ergma

Oleme jõudnud viimase küsimuseni. Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul, küsimus kaitseminister Urmas Reinsalule peaministri ülesannetes!

Marika Tuus-Laul

Austatud härra minister! Tuletan meelde, et viimastel päevadel ja nädalatel on olnud päris palju probleeme ühe meie suurema kommerts-pangaga, kes pole suutnud teenust pakkuda. Kaardimaksete tegemisel on olnud pikaajalisi katkestusi, on olnud probleeme neti- ja mobiilipangas, isegi sularaha väljavõtmisel. Neid

katkestusi on olnud korduvalt, mis näitab, et probleem on sügavam. Lisaks sellele on tõrkeid ka kaardimakseid haldavas ettevõttes. Kas valitsusliikmed on sellele probleemile tähelepanu pööranud, kas see üldse läheb neile korda? Eestis kehtib ju hädaolukorra seadus, kus sätestatakse, et sularahateenus on elutähtis teenus.

Urmas Reinsalu

Aitäh! See on väga õigustatud küsimus ja tarbijate pahameel on kindlasti mõistetav. Mis puudutab hädaolukorra seaduse alusel kehtestatud elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamist, siis paradoksaalselt just nimelt 15. märtsil, mõni päev tagasi, jõustus üks Eesti Panga määrus. Nimelt kehtestab pankade elutähtsate teenuste puhul makseteenuse toimepidevuse nõuded Eesti Pank. Ei möödunud paari päevagi ja 19. märtsil toimus Swedbankis IT-süsteemide rike. Reedel kestsid häired kella kahest kella poole neljani päeval, läinud esmaspäeval 9.30-st 11.30-ni. Tõrked tekkisid Eesti Vabariigis asuvates serverites ja tänaseks on olukord stabiliseerunud. Finantsinspeksioon teeb Swedbanki kui elutähtsa teenuse osutaja üle selles küsimuses järelevalvet. Selles määruuses, mille Eesti Panga president on kinnitanud, on ära toodud makseteenuse ja sularaharingluse kirjeldus ning kehtestatud toimepidevuse nõuded, mille järgi katkestuse maksimaalne lubatud kestus on 12 tundi ja igal juhul peab elutähtsa teenuse osutajal olema toimepidevuse plaan, mille kohaselt on võimalik kiiresti taastada elutähtsa teenuse osutamine vähemalt 70% ulatuses keskmisest tehingute arvust. Kõnealuse juhtumi puhul taastati elutähtsa teenuse osutamine kahe-kolme tunniga. Aga loomulikult on tegemist inimestele eba-meeldiva juhtumiga. Finantsinspeksioon peab seda põhjalikult analüüsima ja vajaduse korral tegema krediitiasutusele ettekirjutusi, et inimesed nende tõrgete tõttu ei kannataks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul, esimene täpsustav küsimus!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra minister! Panga presiesindaja on üsna selgelt öelnud, et neid tõrkeid võib ka edaspidi tulla, samas teame, et

rahast ei peaks pankadel puudust olema. Vaatame, kui palju nad ikkagi kasumit teenivad – sadu miljoneid eurosid puhaskasumit. Vahel tundub, et võib-olla on riigi "koostöö" kommertspankadega isegi liiga hea. Millal võiks saada teoks see, et riik jätab kommertspankade ärihuvide esindamise, hakkab seisma rohkem inimeste eest ja paneb Eestis ka pankadele suurema sotsiaalse vastutuse? Mis te arvate?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Kindlasti on kõnealusel juhtumil riigi ülesanne teha järelevalvet, kehtestada reeglid ja jälgida, et krediidasutused peaksid teenuste osutamisel nendest reeglitest kinni. Praegusel juhul on tegemist kontrollija ja kontrollitava positsioonidega. Mis puudutab panga enda käitumist, siis Swedbank on teinud avalduse, et inimesed saavad nende poole pöörduda ja pank on nõus põhjendatud tsiviilkahju hüvitama. Rõhuasetus on siin sõnal "põhjendatud". Ma küsisin Tarbijakaitseametilt, kas nende poole on sellel põhjusel pööratud. Tarbijakaitseameti juht kinnitas, et nende poole ei ole pööratud. Tarbijakaitseamet kindlasti nõustaks inimesi, kellel on tekkinud põhjendatud kahju seoses sellega, et sellist tüüpi teenust ei osutatud. Ma arvan, et siin on küsimus ka pangaliidu heas tavas. Me mäletame juhtumeid, kui teenust ei ole osutatud ja pangad on öelnud, et nad omakorda osutavad siis mingit teenust tasuta, et teenuse osutamata jätmist kompenseerida, näiteks on saanud tasuta teha makseid internetipangas või midagi muud. Ma esitan siin üleskutse sotsiaalse mõõtme osas ka pankadele. Arvestades selle teenuse suurt mõju on selge, et üksikinimesel on taotlust tsiviilkahju hüvitamiseks väga vaevaline ja keerukas esitada, aga pangad võiksid siin teha oma hea tava reeglistiku. Kui mingi teenuse osutamine tehnilistel põhjustel ka mõõdetavates kriteeriumides katkeb, siis nad võiksid kompenseerida selle kahju oma heausksetele klientidele positiivse sammuga, mis oleks ette teada ja hea tavaga kehtestatud.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise, kuna infotunni aeg on läbi. Suur tänu küsijatele, suur tänu vastajatele! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu kaheksanda töönädala kolmapäevast istungit. Soovitakse üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Alustab kolleeg Heljo Pikhof.

Heljo Pikhof

Austatud Riigikogu juhataja! Head Riigikogu liikmed! Annan sotsiaaldemokraatide ja Riigikogu demokraatide ühenduse viie liikme nimel üle seaduseelnõu. Eelnõu on koostatud eesmärgil laiendada vajaduspõhise peretoetuse saajate ringi peredega, kelle sissetulek ületab suhtelise vaesuse piiri, ent kellele pärast eluasemekulude tasumist jääb kätte summa, mis on allpool toimetulekupiiri. Eelnõuga soovitakse lõpetada olukord, kus osa peresid – ja just need, kes abi kõige rohkem vajaksid, nimelt toimetulekutoetust taotlevad pered – on vajaduspõhisest peretoetusest ilma jätetud. Eelnõuga soovitakse leevendada kasvavat eba võrdsust ja vastuolulist väärtustamist, mis ühiskonda veelgi lõhestab. Ma arvan, et me selle eelnõuga likvideerime valitsuserakondade praagi. Ma usun, et nad pole seadust küll niimoodi planeerinud, aga välja on ometi nii kukkunud. Eelnõu pealkiri on "Riiklike peretoetuste seaduse, sotsiaalhoolekande seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu". Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon algatab ravimiseaduse § 20 täiendamise seaduse eelnõu, mille eesmärk on hinnakokkuleppega hõlmatud ravimite ekspordi regulatsioon.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Kainist kevadet teile kõigile! Koos heade kolleegidega Keskerakonna fraktsioonist esitan arupärimise kultuuriminister Rein Langile. Arupä-

rimine tugineb suuresti Riigikontrolli koostatud eriaruandele, mis käsitleb kultuuri rahastamist ja kultuuritegevuse edasist planeerimist. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Proua juhataja! Head kolleegid! Mul on au anda Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel üle eelnõu kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmiseks. Nii omavalitsuste vabatahtliku liitumise kui ka planeeritavate tsentraalsete territooriumi haldusjaotuse ümberkorralduste tõttu võib Eestis hakata omavalitsuste arv vähenema, omavalitsuste territoorium ja elanike arv aga suurenema. Suureneb selliste omavalitsuste arv, mis koosnevad erineva identiteediga kogukondadest, millest paljudel oli kaugemas või lähemas minevikus ka omavalitsuslik staatus. Lähtudes kirjeldatud muudatustest on suurenemas osavalla või linnaosa roll omavalitsuslikus halduskorralduses ning on tekkinud vajadus seaduses täpsustada osavalla või linnaosa juhtimisega seotud asjaolusid. Eelnõu eesmärk on toetada omavalitsuste vabatahtlikku liitumist, samuti luua mitmest territoriaalsest struktuuriüksusest, osavallast või linnaosast koosneva omavalitsuse juhtimises demokraatlike põhimõtete rakendamiseks seaduslik alus ka omavalitsusesiseselt, territoriaalse struktuuriüksuse tasemel. Seaduseelnõu sisu on osavalla või linnaosa halduskogu mõiste toomine seadusandlikku ruumi ning osavalla või linnaosa vanema ametisse määramise või ametist vabastamise protseduuri sidumine osavalla või linnaosa halduskoguga. Palun eelnõu toetada! See on väga hea eelnõu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Austatud Riigikogu juhataja! Head kolleegid! Riigikogu jahimeeste toetusrühma ja jahimeeste sõprade nimel, kelle hulgas on kõikide poliitiliste jõudude esindajaid, anname üle jahiseaduse täiendamise seaduse eelnõu. Eelnõu seadusena vastuvõtmisega soovime luua selguse ning välistada olukorra, kus alates 1. märtsist

2013 seatakse kahtluse alla ning vaidlustatakse jahipidamise seaduslikkus rendijahi piirkondades, seda seoses sellega, et riik ei ole suutnud kümne aasta jooksul täita temale pandud ülesandeid. Eelnõu loob õiguselguse ja välistab võimaluse, et tekivad riigile kulukad õigusvaidlused. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen juhatuse nimel vastu võtnud neli seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, otsustab juhatus nende menetluse kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimine vastab seadusele, siis edastan selle otsekohe adressaadile.

Täna ei ole mul teile midagi head teatada peale selle, et on juba kevad. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 91 Riigikogu liiget, puudub 10.

1. Võlaõigusseaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (372 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Me võime alustada tööd tänase päevakorra punktidega. Esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, kuna selle seaduse vastu võtmine nõuab Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis palun teeme veel kord kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 89 Riigikogu liiget, puudub 12.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 372. Palun hääletada!

Poolt hääletas 89 Riigikogu liiget, vastu oli 1, erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 3.)

2. Looduskaitseseeduse ja riigivara-seaduse muutmise seaduse eelnõu (289 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud looduskaitseseeduse ja riigivara-seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Palun kõnepulti kolleeg Kalev Kallo Keskerakonna fraktsiooni esindajana! Kaheksa minutit.

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Oleme täna jõudnud seaduseelnõu 289 kolmanda lugemiseni. Eelnõu seletuskirja kohaselt peaks pärast eelnõu seaduseks saamist muutuma looduskaitsepiirangutega maade riigile omandamise korraldus senisest õiglasemaks, paremaks, läbipaistvamaks, jälgitavamaks, selgemaks ja arusaadavamaks ning peaks olema tagatud riigieelarveliste vahendite sihtotstarbeline kasutamine. Täpselt samasuguseid loosungeid kuulsime aastate eest, kui arutasime minister Jaanus Tamkivi algatatud looduskaitseseeduse muudatusi. Mõtlen neid muudatusi, mis tegid lõpu maadevahetusele selle klassikalises tähenduses. Kas toonane minister valetas või ei adunud protsesside kogu keerukust? Möödunud kolmapäeval esitati siin saalis hulk küsimusi, mille lähtekoht oli tõsine kahtlus, kas riigil on võimekust tagada keskkonnaministri paljukiidetud maade omandamise uue korra realiseerimine mõistliku aja jooksul. Muu hulgas avaldati kahtlust, et selle muudatuse tõttu võivad need inimesed, kes on olnud maaostujärjekorras pika aja jooksul, mõned juba aastast 2004, järjekorras nihkuda, nii et nende kord võib halvimal juhul kätte jõuda kümne aasta pärast. On ilmne, et evides parlamendis enamust, on keskkonnaminister algusest peale olnud kindel, et eelnõu, mille ta on algatanud kõige halva lõplikuks likvideerimiseks ja õigluse jaluleseadmiseks, saab soovitud kujul seaduseks ning maal jääb looduskaitsepiirangute eest ainsaks hüvitusmeetodiks piirangutega maade omandamine raha eest. 2013. aasta eelarves vähendati looduskaitsepiirangutega maade omandamiseks riigieelarves ettenähtud summat 2012. aasta 3,2 miljoni eurost 1,5 miljoni euroni. Eelnõu seletus-

kirja kohaselt on omandamisjärge ootavate maatükkide koguväärtus 40 miljonit eurot, seega tuleb siis, kui rahastamine jääb samale tasemele, järjekorras viimastel oma järge oodata ligemale 27 aastat. Eks me ole ennegi kogenud koalitsiooni üleolevat suhtumist kaaskodanikesse, kuid 27-aastane ooteaeg on kahtlemata uus tase. Usun, et pikast ooteajast kannustatud kaaskodanikud osutuvad niisama leidlikuks.

Olen üsna veendunud, et selle eelnõu seaduseks saamise mõjusid ei ole sisuliselt hinnatud. Keskkonnaministeeriumil ja selle eelnõu eest müürina seisnud keskkonnaministril kas puudub arusaam protsesside tegelikust loogikast või püütakse saavutada hoopis teisi eesmärke, kui meile siin on selgitada püütud. Kui viimastel aastatel on looduskaitseliste maade omandamiseks eraldatud riigieelarvest ca kolm miljonit eurot aastas, on nn ootejärjekorra lühenemine tingitud peamiselt riigi korraldatud enampakkumistel kasutatud tasaarveldamise võimalustest. Omandatava riigimaa eest tasutakse looduskaitseliste maaga. Tasaarveldamise võimalus on kõrgel hoidnud ka Maaameti korraldatud enampakkumistel saavutatud hinnatasemeid, seda eriti metsamaade osas. Olukorras, kus looduskaitseliste maade peamiselt Eesti residentidest omanikel kaob võimalus tasuda riigi müüdava maa eest neile kuuluva looduskaitsealuse maaga ning ka pangad ei ole väga altid meie inimestele ja firmadele maa soetamiseks laenu andma, omandavad maad välismaiste äriühingute siinsed tütarfirmad ning seda senisest tunduvalt madalamate hindadega. Riigimaa enampakkumisel osalejate ringi vähenedes alanevad ka enampakkumise lõpphinnad, samas ei vähene aga looduskaitsepiirangutega maa väärtus. Seega tuleb selle eelnõu seaduseks saamise korral riigil müüa sama koguse looduskaitsepiirangutega maa omandamiseks senisest hoopis rohkem riigimaad, metsamaa puhul kuni 30–40%. Kas see ongi eelnõu seletuskirjas rõhutatud riigieelarveliste vahendite sihtotstarbelise kasutamise tagamine? Ma arvan, et mitte. Kui riik ei suurenda looduskaitseliste maade soetamiseks eraldatud vahendeid hüppeliselt, käesoleva aastaga võrreldes vähemalt neli korda, siis ei liigu järjekord edasi isegi senise, samuti mitterahuldava kiirusega ning paljudele meie kaaskodanikele jääb nende eluajal saadav hüvitus

helesiniseks unistuseks. Kordan: see, et järjekord on lühenenud ligemale pooleni algsest, on minu arvates tulenenud enampakkumisel kasutatud tasaarveldamise võimalusest. Tänu sellele võimalusele on järjekorras kiiremini liikunud ka need inimesed, kellel pole olnud võimalust enampakkumisel osaleda. Selle võimaluse kadumise korral aeglustub nende liikumine järjekorras. Pole mõtet arvata, et kõik seletuskirjas mainitud metsa- ja muud firmad kukuvad nüüd järjekorras tahapoole. Kes kuhu järjekorras liigub, pole tänaseks selge, seda pole eelnõu koostamisel analüüsitud. Riik hakkab enampakkumisel vähem raha saama, mõistliku hüvitamiskiiruse saavutamiseks tuleb mitmekordistada riigieelarvelisi vahendeid.

Lõppkokkuvõttes olen veendunud, et selle eelnõuga soovitud eesmärged ei saavutata ning mõne aja pärast oleme jälle menetlemas eelnõu, mis muudab tekitatud olukorda järjekordset selgemaks, läbipaistvamaks jne. Lugupeetud eelnõu algatajad ja koalitsiooniosalisel võiksid mõelda, kelle hüvanguks nad tegutsevad ning kas pideva muutmise asemel ei oleks õigem jääda enam-vähem töötava, Reformierakonna enda loodud süsteemi juurde, et koos pesuveega mitte ka last minema visata. Nagu eespool öeldud, hakatakse mõne aja pärast, kui asi on ummikusse jooksnud, menetlema järjekordset selleteemalist eelnõu. Sellest lähtudes Keskerakonna fraktsioon selle ajutise vaheetapi hääletuses ei osale. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalev Kallo! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Läheme seaduseelnõu lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud looduskaitse- seaduse ja riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu 289. Palun hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 50 Riigikogu liiget, vastu oli 20, erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 4.)

3. Riigikogu otsuse "Korruptsioonivastase erikomisjoni moodustamine" eelnõu (380 OE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab põhiseaduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Korruptsioonivastase erikomis-

joni moodustamine" eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnepulti põhiseaduskomisjoni liikme Väino Linde!

Väino Linde

Auväärt Riigikogu! Head kolleegid! Hea istungi juhataja! Tuletan meelde, et täna arutlusel oleva eelnõu eesmärk on luua s.a 1. aprillist kehtima hakkavast uuest korruptsioonivastastest seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks Riigikogus korruptsioonivastane erikomisjon.

Eelnõu vaatas põhiseaduskomisjon üle esmaspäeval, 18. märtsil oma koosoleku teise päevakorrapunktina. Peab ütleva, et selle eelnõu kohta oli tehtud üks muudatusettepanek, mille olid esitanud head kolleegid sotsiaaldemokraadid. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni muudatusettepanek nägi ette asendada hea kolleeg Kalev Kotkas Helmen Küti-ga, samuti hea kolleegiga. Põhiseaduskomisjon toetas esitatud muudatusettepanekut.

Lisaks sellele vaatasime üle sõnastuslikud muudatused, mida olid teinud keeleteimetajad. Ka need kiideti komisjonis heaks. Lisasime eelnõusse viite, et tuleb tühistada praegu veel menetluses olev eelnõu, mis käsitleb korruptsioonivastase seaduse kohaldamise erikomisjoni liikmete asendamist.

Lõppkokkuvõttes teeb põhiseaduskomisjon Riigikogu suurele saalile ettepaneku eelnõu ot-susena vastu võtta. Siis oleme andnud väärilise panuse käimasolevasse kevade alustamise protsessi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Väino Linde! Teile on küsimusi. Kolleeg Peep Aru, palun!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud esimees! Hea ettekandja! On selline hea tava, et kui esitatakse muudatusettepanek, siis on tavaliselt toodud ka põhjus, miks see esitatakse, ja loomulikult on ära toodud selle muudatusega kaasneda võivad mõjud. Kas praegu ka nii oli?

Väino Linde

Aitäh, hea kolleeg nii Riigikogus kui ka põhiseaduskomisjonis! Julgen väita, et seekord põhiseaduskomisjon ei läinud väga sügavuti, et saada teada põhjusi, miks kolleegid Sotsiaalde-

mokraatliku Erakonna fraktsioonist sellise ettepaneku esitasid. Aga ma usun, et kindlasti oli neil selle ettepaneku esitamiseks põhjus ja erikomisjon hakkab oma tööd väga hästi tege-
ma.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Aidma!

Rein Aidma

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea kolleeg põhiseaduskomisjonist! Sa nimetasid ühe argumendina, miks see eelnõu tuleks otsu-
sena vastu võtta, seda, et see annaks panuse
kevade alustamise protsessi. Kas sa selgitaksid
paari lausega seda täpsemalt?

Väino Linde

Aitäh, hea kolleeg, hea küsimuse eest! Ma
usun, et nii nagu kevad muudab looduses kõik
valgemaks, soojemaks ja ka tõsiselt võetava-
maks, võiks seda teha ka Riigikogu otsus kor-
ruptsioonivastase erikomisjoni moodustamise
kohta sellel väljal, mida see komisjon saab
oma tööpõlluks nimetada.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg
Väino Linde! Kas kolleegid soovivad läbirää-
kimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi
ei avata. Seaduseelnõu kohta, nagu kolleeg
juba ütles, on esitatud üks muudatusettepanek
Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt,
mida juhtivkomisjon on täielikult arvestanud.
Me võime minna Riigikogu otsuse eelnõu
lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletu-
sele põhiseaduskomisjoni esitatud Riigikogu
otsuse "Korruptsioonivastase erikomisjoni
moodustamine" eelnõu 380. Palun hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 70 Riigikogu liiget,
vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu
on otsusena vastu võetud. (Tabel 5.)

4. Tuleohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (363 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud tuleohu-
tuse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine

lugemine. Ma palun ettekandeks kõnepulti
õiguskomisjoni liikme Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Lugupeetud eesistuja! Armsad kolleegid!
Meie ees on tuleohutuse seaduse muutmise
seaduse eelnõu numbriga 363. Selle sisu kohta
ütlen niipalju, et eelnõu eesmärk on korrastada
praktilas tekkinud probleeme ning tagada isi-
kutele suurem õigusselgus tuleohutuse seadu-
ses sätestatu järgimiseks. Ühe sellise problee-
mi tõttu on vaja tuleohutuse seaduses täpsus-
tada, et näiteks ehitises suitsetamisel või lahti-
se leegi kasutamisel tuleb vältida tuleohu tek-
kimist.

Riigikogu õiguskomisjon arutas seda sea-
duseelnõu esmaspäeval, 11. märtsil s.a. Koos-
olek algas kell 11 ja lõppes kell 11.30, juhatas
Marko Pomerants ja protokollis Tiina Kärnsa.
Osa võtsid Kalle Laanet, Andres Anvelt, Igor
Gräzin, Kalle Jents, Marika Tuus-Laul, Neeme
Suur, Peeter Võsa, Siim Kabrits ja Valdo
Randpere ning nõunik Linnar Liivamägi ja
nõunik-sekretariaadijuhataja Raini Laide. See
oli koosoleku kolmas päevakorrapunkt. Koos-
olekule olid kutsutud siseministri nõunik Ma-
riko Jõeorg, Siseministeeriumi pääste- ja krii-
sireguleerimispoliitika osakonna juhataja Priit
Laaniste ning sama osakonna nõunik Martin
Lambing. Selle seaduseelnõu kohta muudatus-
ettepanekuid ei esitatud.

Otsustati saata eelnõu täiskogu päevakorda
täna, 20. märtsil 2013 (konsensuslikult), teha
ettepanek teine lugemine lõpetada (samuti
konsensuslikult) ja kui teine lugemine lõpetat-
akse, saata eelnõu kolmandale lugemisele
27. märtsil s.a. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Peeter Võsa! Palun, kol-
leeg Andres Jalak!

Andres Jalak

Aitäh! Austatud ettekandja! Paragrahvi 5
täiendatakse lõikega 4, mille kohaselt tuleb
lahtise leegi kasutamisel ja suitsetamisel välti-
da tulekahju tekitamist. See on ju siililegi sel-
ge. Mis selle muudatusega tegelikkuses muu-
tub? Kas komisjonis oli ka arutelu, mis meet-
meid võiks võtta?

Peeter Võsa

Mis puudutab seaduse sõnastust, siis meetmete üle arutlust ei olnud. Aga selle seaduse selge eesmärk on vältida retsiidivset käitumist, kui inimesed süüdimatult kodus suitsetavad ja käivad lahtise tulega hooletult ümber, mida see iganes siis tähendab, kas tõrvikuga tuppale tulemist või põrandale lõkke tegemist. Kui selle tagajärjel juhtub õnnetus, siis seda inimest, kes on korduvalt niimoodi käitunud ja kelle käitumine on retsiidivne, on nüüd võimalik selle eest karistada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma tahan täpsustada esimesel lugemisel kuulnud. Kui me selle muudatuse vastu võtame ja kui siis hooletust suitsetamisest või lahtisest leegist, näiteks jõulukuusel, tekib tulekahju, aga see korter on kindlustatud, kas siis see muudatus annab kindlustusfirmale põhjuse kindlustussummat mitte maksta? Kui ma olen sellest õigesti aru saanud, siis võib-olla saaks infot ka selle kohta, kas komisjon on asjaomastelt ametnikelt küsinud, kui laialt selline praktika maailmas levinud on.

Peeter Võsa

Aitäh! Täpselt sellises sõnastuses komisjon seda küsimust ei arutanud, ei käsitletud seda, kuidas on see probleem lahendatud muudes riikides. Aga üks on ometigi selge: nii nagu tänapäeval enam keegi purjuspäi autorooli ei istu ja peab seda mõistlikuks, niisama mõistlikuks võiks pidada ka seda, et kuskil toas või küüni all jõulukuuse juures, kus ka napsu võetakse, suitsu ei tehta ja see ongi mõistlik käitumine.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Peeter Võsa! Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu kohta ei ole ka muudatustettepanekuid.

Seaduseelnõu 363 teine lugemine on lõpetatud.

5. Kemikaaliseaduse muutmise seaduse eelnõu (350 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud kemikaaliseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnepulti keskkonnakomisjoni liikme Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud kolleegid! Keskkonnakomisjon arutas nimetatud seaduseelnõu oma istungil 11. märtsil. Päevakorrapunkti juhatas sisse komisjoni esimees, kes tegi väikese ülevaate menetluse käigust. Kuna seaduseelnõu kohta muudatusettepanekuid ei laekunud (ettepanekute esitamise tähtaeg oli s.a 27. veebruar) ja eelnõus on enne teist lugemist tehtud vaid keelelisi ja tehnilisi muudatusi, mis ei muuda eelnõu sisu, siis oli komisjoni esimehe ettepanek asuda kohe menetluslike otsuste juurde.

Otsustati teha Riigikogule ettepanek võtta see seaduseelnõu täna teisele lugemisele, teha Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu 350 teine lugemine lõpetada ja kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta eelnõu 350 kolmas lugemine Riigikogu täiskogu päevakorda kolmapäeval, 27. märtsil ja siis see seaduseelnõu ka seadusena vastu võtta. Kõik need otsused langetas komisjon konsensuslikult. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Jaanus Tamkivi! Küsimusi teile ei ole. Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid ei olnud.

Seaduseelnõu 350 teine lugemine on lõpetatud.

6. Ravimiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (332 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud ravimiseaduse, karistusseadustiku ja riigilõivuseadu-

se muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun kõnepulti sotsiaalkomisjoni liikme Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Riigikogu täiskogu lõpetas Vabariigi Valitsuse algatatud ravimiseaduse, karistusseadustiku ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu esimese lugemise 30. jaanuaril 2013. aastal. Muudatusettepanekuid Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega komisjonid ei esitanud. Küll aga saatsid eelnõu kohta oma ettepanekuid ravimite tootjate ja müüjate ning patsientide ühingu esindajad, samuti Sotsiaalministeerium.

Sotsiaalkomisjon arutas eelnõu oma istungitel 21., 26. ja 29. veebruaril ning 11. ja 18. märtsil. Sotsiaalkomisjon kaasas aruteldesse ja kutsus oma istungile arvamust avaldama ja oma ettepanekuid tutvustama Eesti Apteekide Ühenduse, Eesti Patsientide Nõukoja, Eesti Ravimihulgimüüjate Liidu, Eesti Apteekrite Liidu ja Sotsiaalministeeriumi esindajad. Komisjoni istungil 21. veebruaril osalesid Sotsiaalministeeriumi ravimiosakonna juhataja Dagmar Rüütel, Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Tanel Teras, Ravimiameti inspeksiooniosakonna peainspektor Hille Kask ja õigusnõunik Andrus Varki, Eesti Apteekrite Liidu esindaja proviisor Helve Monvelt, Eesti Ravimihulgimüüjate Liidu esindaja Mari Krass, Eesti Ravimitootjate Liidu juhataja Riho Tapfer, Eesti Apteekide Ühenduse esindaja Kadri Tammepuu ning Eesti Patsientide Nõukoja juhatuse liikmed Kaido Kolk ja Kadri Kiuru.

Eesti Patsientide Nõukoda tegi ettepaneku muuta seadust nii, et ravimid ei tohiks apteegis paikneda avariilistel ja ravimite väljapanek apteegis ei tohiks ravimi valimisel võimaldada kliendi kokkupuudet ravimiga. Sama põhimõtet toetas ka Eesti Apteekrite Liidu esindaja. Sotsiaalkomisjon leidis, et tegemist on olulise teemaga, kuid eelnõu 332 eesmärk on eelkõige võtta Eesti õigusruumi üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/62/EL ja patsientide nõukoja ettepanek selle eelnõuga otseselt ei haaku. Komisjon leidis, et kuna suur osa apteekidest on loonud klientidele võimaluse vahetult käsimüügiravimitega tutvuda, vajab see teema põhjalikumalt osapoolte küsitlemist

ja mõjuanalüüsi ning selle juurde tullakse tulevikus tagasi.

Sotsiaalkomisjon on teadlik tootjate murest, mida põhjustab eelnõu § 1 uue punkti 14 jõustumine alates 2. juulist 2013. Selle punktiga täiendatakse ravimiseaduse § 17 lõigetega 5–8, mis tulenevad otseselt direktiivist. Muudatusega sätestatakse tingimus, et importida võib vaid toimeainet, mille tootmine vastab Euroopa Majanduspiirkonna headele tootmistavadele või neile võrdväärsetele nõuetele. Nõude eesmärk on tagada, et imporditava toimeaine tootmine vastaks Euroopa Majanduspiirkonnas kehtivatele headele tootmistavadele, mis on kokku lepitud toimeainete ja ravimite kvaliteedi tagamiseks. Sellest tulenevalt sätestatakse nõue, et imporditava toimeainega peab olema kaasas eksportiva ühendusevälise riigi pädeva asutuse kirjalik kinnitus, millest nähtub, et imporditava toimeaine tootjale kohaldatakse ühenduse tootmistavadele vähemalt võrdväärseid nõudeid ning eksportiva riigi pädev asutus kontrollib asjaomast tootjat regulaarselt. Selle sätte jõustumise tähtaeg 2. juuli ei ole enam kaugel. Euroopa Komisjon, kaasates liikmesriikide ravimiameteid, on intensiivistanud toimeainete tootmiskohtade inspekteerimist väljaspool Euroopa Majanduspiirkonda. Eesmärk on jõuda nimekirja kanda võimalikult palju toimeaineid või leppida eksportivate riikide pädevate asutustega kokku kinnituskirjade väljastamises. Nimekirja täiendamise kohta hoiab Euroopa Komisjon oma veebilehel üleval ajakohast infot ning Ravimiamet on ka Eesti ravimitootjaid sellest teabeallikast teavitanud. Uuele korrale üleminek on siiski küllaltki järsk ning ei ole välistatud, et tekivad toimeainete tarne häired ja seetõttu omakorda ravimite tootmise ja tarne häired. Tegemist ei ole vaid Eesti probleemiga, sellega seisavad silmitsi kõik Euroopa Liidu ravimitootjad. Eesti ei saa kehtestada teistsugust jõustumise tähtaega, küll aga loodame, et Euroopa Komisjon suudab anda endast parima probleemi lahendamiseks.

Komisjonis tekitas tõsiseid arutlusi eelnõu § 1 punktis 35 sätestatud ravimiseaduse § 33 lõige 2², mille kohaselt peab ravimite kaugmüügil teise Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriiki ravim vastama sihtliikmesriigis kehtivale müügiloale. Selle sõnastuse vaidlustas ka Eesti Apteekide Ühendus, kes pakkus välja

järgmise sõnastuse: "Ravimite kaugmüügil teise Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriiki peab ravim omama sihtliikmesriigis kehtivat müügiluba. Ravimite kaugmüügil teisest Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigist Eestisse peavad olema täidetud kõik Eestis kehtivatest õigusaktidest tulenevad nõuded ravimile ja selle pakendile. Kaugmüügiks teise Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriiki ei loeta ravimi müüki või kättetoimetamist teises Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis viibivale Eesti Vabariigi kodanikule ja/või isikule, kelle püsiv elukoht on Eesti Vabariigis." Tekkis küsimus, miks peaks internetiapteegi asukohariigi elanikule, kes näiteks viibib ajutiselt teises liikmesriigis, toimetama kätte ajutise asukohariigi kehtivale müügilole vastava ravimi. Komisjonis arutati pikalt ravimiseaduse § 33 lõike 2² võimalikku muutmist, nii et Eesti Vabariigi kodanikul ja/või isikul, kelle püsiv elukoht on Eesti Vabariigis, oleks võimalik ravim kätte saada välisriigis ka juhul, kui ravimil sihtliikmesriigis müügiluba puudub. Näiteks kaalusime järgmist sõnastust: "Ravimi kaugmüügiks teise Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriiki ei loeta ravimi kättetoimetamist isikutele, kellele ravim on väljastatud Eestis väljakirjutatud retsepti alusel või kellele on ravimialase teabe ja nõustamise mõistmiseks vajalik Eesti müügilole vastav ravim." Samuti oli kõne all sõnastus: "Kui sihtliikmesriiki õigusi ei piira, siis Eestist eemal viibivale kodanikule on lubatud kätte toimetada Eestis kaugmüügiõigust omavalt isikult ostetud ja Eestis turustada lubatud ravimit." Ometi ei ole üks ega teine variant kooskõlas direktiiviga ning neid soovitada ei saa. Samale seisukohale asus Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakond, kellelt küsisime nõu ja arvamust. Direktiivi 2001/83/EÜ artikli 85c lõike 1 punkt c sätestab üheselt, et liikmesriikides müüdavad ravimid peavad vastama selles liikmesriigis kehtivale müügilole igast aspektist, sh peab müügilole vastama pakendi märgistus. Müügiloa andmisega kinnitatakse ka ravimi omaduste kokkuvõtte, pakendi infoleht ja pakendi märgistus, mille mittevastavus kinnitatule on käsitatav ravimi müügilole mittevastavusena.

Eesti Apteekide Ühendus tegi ettepaneku kehtestada ravimite kaugmüügi sätestamisel ülemineku-aeg ja määrata selle jõustumise ajaks 1. juuli 2013. Sotsiaalkomisjon leidis, et

ravimite kaugmüüki reguleerivate sätete jõustumise aega ei muudeta, kuna ravimite kaugmüügi keelamise lubamatus on teada olnud juba alates vastavast Euroopa Kohtu otsusest 2003. aastast. Eelnõukohane ravimite kaugmüügi võimaldamine mitte ei kohusta apteekke kaugmüügiga tegelema, vaid selleks luuakse võimalused ja kehtestatakse nõuded. Seega, kui apteek on ravimite kaugmüügist huvitatud, võib ta sellega endale sobival ajal alustada.

Eesti Apteekrite Liit juhtis tähelepanu, et ravimiseaduse § 33 uues lõikes 2¹ sätestatud piirang, mille kohaselt on kaugmüügi korras tellitud ravimite kättetoimetamine lubatud ainult posti- või kaubaveoteenuse vahendusel, ei ole põhjendatud. Liit tegi ettepaneku lubada ka apteekril endal ravimeid kätte toimetada. Komisjon toetas seda ettepanekut.

Sotsiaalministeerium tegi ettepaneku, mille kohaselt oleks ravikindlustuse seaduse alusel sõlmitud hinnakokkuleppega hõlmatud ravimite väljaveoks vaja müügiloa hoidja või tema esindaja nõusolekut. Samuti tehti ettepanek, et rahvatervise kaitse huvides peaks Ravimiametil olema õigus ravimi väljavedu keelata. Eesti Ravimihulgimüüjate Liit oli selle ettepaneku vastu, kuna see piirab kaupade vaba ja piiranguteta liikumist. Sotsiaalministeerium ja Ravimiamet selgitasid, et ettepanek on Eesti ravimikasutajate huvides, sest nii tagatakse ravimite järjepidev ja katkestusteta saadaval olek Eestis ning seda hinnatasemel, mis on tunnustatud vastuvõetavaks Eesti ravikindlustusele. Ravimiamet tõi probleemseid näiteid ravimite puudujäägi kohta nende Eestist väljaveo tõttu. Samas rõhutati, et igasugune ravimite väljaveo piiramine kas müügiloa hoidja või Ravimiameti poolt peab olema asjakohaselt põhjendatud. Komisjon avaldas Sotsiaalministeeriumi ettepanekule toetust, kuid muudatusettepanekut komisjon ei esitanud, sest Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium asus seisukohale, et toote nõuetele vastavuse seaduse §-st 43 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 98/34/EÜ lähtuvalt tuleb eelnimetatud muudatusettepanekutest teavitada Euroopa Komisjoni ja teisi lepinguriike. Protseduur näeb ette aga kolmekuulist konsulteerimisperiоди. Kuna kõne all oleva eelnõu eesmärk on eelkõige võtta Eesti õigusruumi üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/62/EL,

otsustas komisjon eespool käsitletud küsimuses algatada eraldi eelnõu.

Sotsiaalkomisjon otsustas teha eelnõu kohta 11 muudatusettepanekut. Lubage mul neid tutvustada. Muudatusettepanekuga nr 1 täiendatakse eelnõu narkootiliste ja psühhotropsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise sätetega. Muudatusettepanek on seotud eelnõu § 1 punktiga 32 (uus punkt 31), mille kohaselt tunnistatakse kehtetuks ravimiseaduse § 31 lõige 2. Kuna nimetatud ravimiseaduse muudatuse kohaselt ei ole apteekidel narkootiliste ja psühhotropsete ainete ja neid sisaldavate ravimite käsitlemiseks tarvis Ravimiameti eraldi luba, st kõigil apteekidel tuleb retsepti või tellimislehe laekumise korral olla valmis nimetatud ravimeid tellima ja pakkuma, ei ole narkootiliste ja psühhotropsete ainete ning nende lähteainete seaduse § 4 lõiked 6, 7, 8 ja 12 enam ajakohased ning need tunnistatakse kehtetuks. Samuti on ajakohane muuta narkootiliste ja psühhotropsete ainete ning nende lähteainete seaduse § 2 punkti 5, jättes kehtivas sättes sõnastusest välja sõna "apteekidele".

Kuna seaduseelnõuga muudetakse rohkem kui kolme seadust, siis tuleb muuta ka eelnõu pealkirja.

Muudatusettepanekud nr 2, 3, 5, 6, 7 ja 10 on sõnastust täpsustavad või normitehnilised parandused.

Muudatusettepanekuga nr 4 kaotatakse piirang, mille kohaselt on kaugmüügi korras tellitud ravimite kättetoimetamine lubatud ainult posti- või kaubaveoteenuse vahendusel.

Muudatusettepanekuga nr 8 muudetakse seoses seaduse jõustumise aja muutmisega eelnõu § 1 punktis 65 (uus punkt 64) sätestatud ravimiseaduse §-s 115¹ kehtestatud ravimite vahendamise tegevusloa saamiseks vajalike andmete ja dokumentide esitamise tähtaega ning määratakse selleks kaks kuud pärast käesoleva seaduse jõustumist.

Muudatusettepanekuga nr 9 tuuakse heade turustamistavade, ravimite kaugmüügi veebilehe logo ja ravimipakendi turvaelementide nõuetega seonduvad eelnõu jõustumise sätted ravimiseaduse rakendussäteteks ning täiendatakse ravimiseadust §-ga 115².

Muudatusettepanekuga nr 11 muudetakse eelnõu jõustumise sätteid. Eelnõu § 1 punkti 31 jõustumisel jäetakse kolm kuud ülemineku-

ajaks, mis tähendab, et alates 1. juulist 2013 peavad kõik apteegid olema valmis retsepti alusel narkootilisi ja psühhotropseid ravimeid müüma.

Sotsiaalkomisjon tegi konsensuslikult järgmised otsused: teha ettepanek saata eelnõu täiskogu päevakorda 20. märtsil ja teha täiskogule ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Maret Maripuu, väga põhjaliku ettekande eest! Küsimusi teile ei ole. Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Nagu öeldud, seaduseelnõu kohta on esitatud 11 muudatusettepanekut. Vaatame need järgemööda läbi. Esimese, teise, kolmanda, neljanda, viienda ja kuuenda muudatusettepaneku on esitanud sotsiaalkomisjon, neid on täielikult arvestatud. Seitsmenda, kaheksanda, üheksanda, kümnenda ja üheteistkümnenda muudatusettepaneku on esitanud samuti sotsiaalkomisjon ja neid on täielikult arvestatud.

Seaduseelnõu 332 teine lugemine on lõpetatud.

7. Looduskaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (287 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud looduskaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnepulti keskkonnakomisjoni liikme Annely Akkermann!

Annely Akkermann

Hea eesistuja! Head kevade algust, head kolleegid! Looduskaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 287 võeti Riigikogu menetlusse 2. oktoobril 2012 juhatuse otsusega nr 143 ja juhtivkomisjoniks määrati keskkonnakomisjon. Keskkonnakomisjon on arutanud seda eelnõu kokku kuuel korral, esimese ja teise lugemise vahel on eelnõu käsitletud komisjoni istungitel neljal korral. Looduskaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine lõpetati 24. oktoobril ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 7. november

2012 kell 16. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei esitatud.

Eelnõu esimese ja teise lugemise vahel, 11. detsembril ja 28. jaanuaril, kuulati komisjoni istungitel õiguskantsleri, Nõva Vallavalitsuse, Eesti Erametsaliidu ja Eesti Jahimeeste Seltsi arvamusi eelnõu kohta. Komisjoni 12. veebruari ja 12. märtsi istungitel arutati loodusobjekti kaitse alla võtmise otsuse vormiga seonduvat. Keskkonnakomisjon otsustas oma 12. märtsi istungil teha Riigikogu täiskogule ettepanek lõpetada eelnõu 287 teine lugemine ja kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, siis saata eelnõu kolmandale lugemisele.

Ma annan kiire ülevaate muudatusettepanekutest, mis komisjoni istungitel tekkisid. Räägin sellest, mis on nende tagamaad. Kõige tihedam ja üsna vastandlikelt seisukohtadelt alanud debatt toimus muudatusettepanekute nr 1 ja 2 üle. Riigikohtu 2011. aasta 31. mai otsusega kohtuasjas 3-3-1-85-10 tunnistati põhiseadusega vastuolus olevaks looduskaitseseaduse § 10 lõikes 1 määratud kaitse alla võtmise otsuse vorm – määrus. Riigikohtu põhjenduste kohaselt tingis määruse vormi põhiseadusvastasuse asjaolu, et selles vormis otsuse tegemisel ei ole piisavalt selge, millisel viisil tuleb tagada isikute õigused kaitse alla võtmise menetluses, ega ole selge, kas ja millisel viisil on isikul võimalik seda otsust vaidlustada. Looduskaitseseaduse § 10 lõikega 1 sarnane regulatsioon sisaldub ka sama paragrahvi lõigetes 2, 6 ja 7, seetõttu tuleb muuta ka neid lõikeid.

Kaitsekorra kehtestamisega kaasnevaid piiranguid saab liigitada järgmiselt. Esiteks, kinnisasjal omandiõiguse teostamist piiravad reeglid. Nende hulka kuuluvad keeld ehitada, keeld majandada raieküpset metsa, keeld muuta kõlvikut ja muud seda laadi piirangud, mille eesmärk on otseselt muuta kinnistu füüsilist seisundit tegevusega, milleks on üldjuhul õigustatud ainult kinnistu omanik. Sellised piirangud vastavad kõige selgemalt üldkorralduse mõistele.

Teiseks, igäihe kohta kehtivad piirangud. Siia kuuluvad metsas viibimise ning metsasaaduste korjamise õiguse lisapiirangud. Need piirangud on mõeldud kõikidele isikutele, kes võivad üldjuhul neid õigusi teostada muudes õigusaktides sätestatud juhtudel omandiõigusest sõltumatult. Tulenevalt sellest, et piiran-

gud on suunatud abstraktsele isikute ringile, ei vasta sellised piirangud klassikalises mõttes üldkorralduse tunnustele.

Kolmandaks, piirangud, mis seatakse avalikult kasutatavatele asjadele, eelkõige teedele ja veekogudele. Siia kuuluvad eelkõige majandustegevuse piirangud (kalapüük, laevatamine, vesiehitised) ning liikumispiirangud. Need piirangud on alati suunatud abstraktsele isikute ringile ega vasta klassikalises mõttes üldkorralduse tunnustele.

Neljandaks, piirangud, mis seatakse riigimaale. Riigi kui maa omaniku kohta kehtivad piirangud on küll üldkorralduse tunnustega, kuid haldusorgan määrab neid sisuliselt iseendale ja puudub vajadus kohaldada isikute õiguste kaitseks haldusmenetlust. Riigimaale seatavad reeglid, mille eesmärk on igäihe õiguste piiramine, on eespool viidatud põhjustel pigem üldnormi kui üldkorralduse tunnustega.

Eelnõu menetluse käigus kaaluti järgmisi lahendusteid. Esiteks, võimaldada kaitsekorda kehtestada ainult korraldusega. Kaitsekord sisaldab üldkorralduse iseloomuga sätteid. Selle lahendustee korral kohaldatakse haldusmenetluse seaduses sätestatud haldusakti andmise regulatsiooni. Kui kaitsekord kehtestatakse ainult üksikaktiga, tuleks ala kaitse alla võtmise korral üldnormi iseloomuga sätteid kehtestada üksikaktiga. Seda lahendusteed sooviti vältida.

Teiseks, võimaldada kaitsekorda kehtestada ainult määrusega. Üldjuhul sisaldab kaitsekord üldnormi iseloomuga sätteid. Selle lahendustee korral tuleks eraomanike huvide kaitse tagamise eesmärgil kehtestada halduskohtumenetluse seadustikus kaitsekorras sisalduvate üldkorraldusliku iseloomuga sätete vaidlustamiseks võimalus määrusi vaidlustada. See oleks Eesti õiguskorras pretsedenditu ja seetõttu sooviti seda lahendusteed vältida.

Akti liigi seaduses kindlaksmääramata jätmine kohustab Vabariigi Valitsust, keskkonnaministrit ja kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valima loodusobjekti kaitse alla võtmise korral sellist akti liiki, mis on vastavuses akti sisuga, arvestades looduskaitse seaduses, haldusmenetluse seaduses ja Riigikohtu üldkogu 2011. aasta 31. mai otsuses sedastatuga. Kui õigusakti andja valib vale liigi ja see vaidlus-

tatakse, tunnistatakse õigusakt kohtus õigusvastaseks.

Muudatusettepanek nr 3 puudutab kallasraja tõkestamist. Eelnõu §-st 1 jäetakse välja punkt 13, mille kohaselt ei või kaitsealal, hoiualal, püsielupaigas ja kaitstava looduse üksikobjekti kaitsevööndis anda nõusolekut kallasrada tõkestada ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta. Varasemalt sätestas eelnõu, et on vaja ka kohaliku omavalitsuse nõusolekut, kuid arutelu käigus otsustati, et dubleerivat tegevust ei ole vaja sätestada, kui kaitstava loodusobjekti valitseja nõusoleku nõue on juba olemas.

Muudatusettepanekutega nr 4, 5 ja 9 lewendatakse kaitstaval loodusobjektidel jahilukite lisasöötmise keeldu ja sätestatakse lisasöötmise võimalus valitseja nõusolekul. Eelnevalt tulenevalt jäetakse looduskaitseaduses alles metssea lisasöötmise keeld metsise püsielupaigas.

Muudatusettepanek nr 6 sätestab, et loodushoitööde toetust ei ole võimalik taotleda nende poollooduslike koosluste jaoks, mille puhul taotletakse hüvitist linnukahjustuste eest.

Muudatusettepanek nr 8 sätestab, et kaitsekohustuse teatist ei ole vaja Riigimetsa Majandamise Keskusele kätte toimetada.

Muudatusettepanekud nr 10 ja 11 on seotud eelnõu seadusena jõustumise uue tähtajaga, milleks on s.a 1. mai. Muudatusettepanekud on vormistatud Keskkonnaministeeriumi ettepaneku alusel.

Komisjon tegi oma 12. märtsi istungil menetluslikud otsused: teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta eelnõu 287 teine lugemine Riigikogu täiskogu päevakorda 20. märtsil ehk täna (konsensuslega), teha Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu 287 teine lugemine lõpetada (samuti konsensuslikult), kui eelnõu 287 teine lugemine lõpetatakse, teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta eelnõu kolmas lugemine Riigikogu täiskogu päevakorda kolmapäeval, 2013. aasta 27. märtsil (samuti konsensuslik otsus), ning teha Riigikogu täiskogule ettepanek panna eelnõu 287 lõpphääletusele ja seadusena vastu võtta (see otsus oli samuti konsensuslik). See on kõik. Suur tänu!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Austatud ettekandja kindlasti teab sellist looduskaitseobjekti nagu Tallikõsõ ja on kuulnud selle sihtkaitsevööndi kehtestamisega seonduvast. Kas selle seaduseelnõu puhul on kuidagi reguleeritud olukord, kus loodusobjekti kaitset soovitakse tugevdada ehk soovitakse kehtestada sihtkaitsevöönd, kuid omanikud ei ole nõus? Kuidas reguleeritakse riigi ja omaniku vahekorda? Selles olukorras on riik omanikele öelnud lihtsalt nii: "Tere, mina olen riik ja mina kehtestan siin reeglid." Ei ole jälgitud kompensatsioonimehhanismi ega midagi muud sellist. Kuidas sellisel puhul need vastuolud lahendatakse?

Annely Akkermann

See seaduseelnõu on loodud looduskaitse alla võtmise protsessi täpsemaks reguleerimiseks. Mis Tallikõsõ ala puudutab, siis siin ongi reguleeritud see põhimõtteline vaidlus, kas objekt võetakse looduskaitse alla üldkorralduse või määrusega. Oluline on põhimõte, et nendel isikutel, kelle maid konkreetsel alal soovitakse looduskaitse alla võtta, oleks kaebeõigus. Selle seaduseelnõu seadusena jõustumise korral tekib neil võimalus vaidlustada see otsus haldusmenetluse raames. Teine oluline aspekt selle eelnõu puhul on ajalise piiri seadmine. Kui menetlus käib, siis võib näiteks ehituslube ja muid majandustegevust puudutavaid menetlusi selles piirkonnas peatada mitte kauemaks kui 28 kuuks. Eestis on menetlusi, mis kestavad aastaid, ja siis on nendel aladel, mis tegelikult ei ole veel kaitse alla võetud, muu majandustegevus määramatult ja väga pikaks ajaks peatatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud ettekandja! Mul on veel selline küsimus. Kui loodusobjekt võetakse kaitse alla või neid tingimusi karmistatakse, siis toimuvad avalikud arutelud ning omanikud võivad selgelt väljendada teatud ettepanekuid. Seadusmuudatusega ju reguleeritakse, et kõik ettepanekud ja vastuväited tuleb väga selgelt väljendada. Kui need ettepanekud on protokolli tud ja nende seas on näiteks õiguskantsleri

seisukoht selle protsessi kohta, kas siis riigil tekib kohustus teha õiguskantslerile ettepanek, et ta analüüsiks olukorda ning esitaks oma arvamuse, kas riik toimib nende omanikega õigesti?

Annely Akkermann

Seaduseks saades võimaldab see eelnõu omanikel oma huvide kaitseks halduskohtusse pöörduda. Riik on kohustatud ikkagi põhjendama kaitse alla võtmise äärmist vajadust. Kui selle eelnõu raamest pisut välja minna, siis ma ütlen, et minu arvates tekib alade looduskaitse alla võtmisel väga palju vastuseisu just seetõttu, et alasid ja piirkondi kaitstakse paberil ja omanikele ei hüvitata piiranguid, mis pannakse nende omandi kasutamisele. Ennist seadusena vastu võetud eelnõu 289 on seotud ju täpselt sama probleemiga, et omandile pannakse suured piirangud, aga hüvitist peavad inimesed ootama 10–15 aastat.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita.

Eelnõu 287 kohta on laekunud 11 muudatusettepanekut, mis kõik on juhtivkomisjonilt. Alustame nende läbivaatamist. Esimene, teine, kolmas, neljas, viies, kuues, seitsmes, kaheksas, üheksas, kümnes ja üheteistkümnes muudatusettepanek. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada.

Teine lugemine on lõpetatud ja seitsmes päevakorrapunkt käsitletud.

8. Muuseumiseaduse eelnõu (374 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kaheksanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud muuseumiseaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli kultuuriminister Rein Langi!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! On rõõm teatada, et valitsuselt on Riigikokku laekunud väga hea eelnõu. Kultuuriministerium alustas muuseumiseaduse muut-

mise seaduse eelnõu ettevalmistamist juba 2011. aasta lõpus. Põhjus oli see, et 1996. aastal vastu võetud muuseumiseadus ja selle alusel kehtestatud määrused ei vasta enam muuseumikogude halduse tänapäevastele nõuetele, reguleerimata on museaale puudutava informatsiooni veebis kättesaadavaks tegemine ning põhjendamatult on piiratud riigile kuuluva muuseumikogu kasutada andmist muudele muuseumidele. Väljatöötamiskavatsuse järelduste kohaselt leiti, et otstarbekaim lahendus kehtiva seaduse muutmiseks, mis sisaldab nii seaduse täiendamist kui ka osalist deregulatsiooni, on uue muuseumiseaduse tervikteksti esitamine. Selle aasta 7. veebruaril kiitis Vabariigi Valitsus uue muuseumiseaduse eelnõu heaks ja saatis selle arutamiseks Riigikogule.

Täna Riigikogu täiskogu istungil esimesel lugemisel oleval muuseumiseaduse eelnõul on neli peamist eesmärki, mida ma lühidalt tutvustan. Kui seda eelnõu võrrelda 1996. aasta muuseumiseadusega, siis need ongi need suuremad muudatused.

Esiteks, eelnõu sätestab kogumispõhimõtete koostamise nõuded, mille eesmärk on parandada kogumisotsuste ja seeläbi muuseumikogude kvaliteeti ning suunata muuseumi selgitama oma otsuseid laiemale avalikkusele. Mitmed Eesti muuseumikogud on pikaajaliste subjektiivsete kogumisotsuste tagajärjel paisunud hoomamatult suureks, sisaldades muu hulgas nõukogude perioodil muuseumidesse kohustuslikus korras arvele võetud materjali. Kokku on kõigis Eesti muuseumides ca 8,6 miljonit museaali, sh 7,6 miljonit museaali on riigimuuseumides. Kehtiv muuseumiseadus annab muuseumidele täieliku sisulise vabaduse asjade museaalina arvelevõtmise üle otsustamisel ega nõua oma otsuste põhjendamist. Kuigi pärandvara vastuvõtjal või kingi saajal on õigus vara vastuvõtmisest keelduda, teeb sageli valiku ja "kogumisotsuse" muuseumi asemel siiski asjade annetaja, sest puuduvad selgelt sõnastatud põhimõtted, millele muuseum saaks oma äraütleva otsuse põhjendusena viidata.

Teiseks, seaduseelnõu reguleerib muuseumide infosüsteemi MuIS kasutuselevõttu. Infosüsteemi kasutuselevõtt on vajalik selleks, et muuta efektiivsemaks museaalide üle arvestuse pidamise süsteem ning teha muuseumides leiduv informatsioon veebis üldsusele vabalt kättesaadavaks. Suure koguse museaalidega

kaasneb info haldamise probleem. Kuidas saada ammendavat ülevaadet muuseumides leiduvast infost? Kuidas muuta muuseumikogu kasutamine nii muuseumitöötajatele kui ka avalikkusele hõlpsamaks? Kuidas muuta museaalidega seotud teave analüüsitavaks ja uuritavaks? Tänapäevase ja tõhusa töökorralduse saavutamiseks otsustati viia museaalide ja muuseumidesse hoiule võetud asjade üle arvestuse pidamine paberilt elektroonilisse infosüsteemi.

Kolmandaks, eelnõuga laiendatakse isikute ringi, kellele võib riigile kuuluva muuseumikogu halduslepinguga kasutamiseks anda. Tänu sellele muutub paremaks muuseumide igapäevane toimimine ning laieneb nende arenguvõimalus. Lahtiseletatult on muudatuse eesmärk võimaldada muuta riigi- ja munitsipaalmuuseumide senist juriidilist vormi ning tõhustada muuseumide igapäevast toimimist ja laiendada nende arenguvõimalusi. Kehtiv seadus lubab ainult keskmuseumi või maakonnamuseumi (seda praktikas alates 2008. aastast enam ei eksisteeri) kogu kasutada anda ainult riigi poolt või riigi osalemisel asutatud sihtasutustele. Kultuuriministeeriumi hinnangul puudub põhjus piirata muuseumikogude kasutada andmist kehtival kujul. Sihtasutusel kui eraõiguslikul juriidilisel isikul on võrreldes riigi- ja munitsipaalmuuseumiga majandustegevuse korraldamisel teatud eelised, mis loob eeldatavalt paremad võimalused muuseumikogu eksponeerimiseks ja täiendamiseks. Lisaks sellele võimaldab sihtasutuse vorm märksa lihtsama ülesehitusega ning konkreetsete volituste ja vastutuse jaotamisega kahetasandilist juhtimismudelit.

Neljandaks, uue muuseumiseaduse eelnõu näeb ette luua rahvusvahelise näituse kahjuhüvitise süsteem, et seeläbi aktiveerida rahvusvahelist näitusevahetust. Eelnõu sätestab rahvusvahelise näituse omanikule tekkinud kahju riigi poolt hüvitamise tingimused. Näituse kahjuhüvitise süsteem võimaldab muuseumidel korraldada rohkem kõrge tasemega välisnäitusi. Praegu on mitmed sellised näitused jäänud toimumata liiga suurte kindlustusmaksete pärast või seetõttu, et museaalide omanik ei aktsepteeri eraõiguslikku kindlustust. Eelnõu järgi peab riigimuseum tagama välisriigist Eestisse näitusele saadetud teoste säilimise. Juhul kui teosed saavad kahjustada, tagab

riik hüvitamise riigieelarve vahenditest, sama põhimõtte kehtib ka Eesti näituste puhul välisriikides. Süsteem ei rakendu automaatselt kõigile näitustele, vaid kahju hüvitamise tagamist saavad taotleda riigimuseumid ja riigi asutatud sihtasutusena tegutsevad muuseumid ainult olulise ajaloo- või kunstiväärtusega näituse puhul.

Uus muuseumiseadus kohaldub eelkõige riigi asutatud ja riigile kuuluvat muuseumikogu kasutavatele muuseumidele. Munitsipaalmuuseumile, avalik-õigusliku juriidilise isiku muuseumile ja eramuseumile kohaldatakse seadust üksnes siis, kui need muuseumid peavad museaalide üle arvestust muuseumide infosüsteemis MuIS ehk süsteemis, mis vastab rahvusvahelisele dokumenteerimispõhimõttele. MuIS-i kasutamine on muuseumide jaoks tasuta, kuid liitumise eeltingimus on, et muuseumi tegevus vastab muuseumiseaduses sätestatud ülesannetele. See tähendab, et muuseum kogub, säilitab, uurib, vahendab ning eksponeerib inimese ja tema elukeskkonnaga seotud vaimset ja materiaalselt pärandit hariduslikel, teaduslikel ja elamuslikel eesmärkidel.

Muu hulgas täpsustati eelnõus munitsipaalmuuseumile, avalik-õigusliku juriidilise isiku muuseumile ja eramuseumile tegevustoetuse määramise korda, et kõigil muuseumidel, olenemata omandivormist, oleks võrdne ligipääs riigieelarvelisele toetusele.

Seaduse rakendamise tulemusena korrastub Eesti muuseumimaastik tervikuna, aktiveerub rahvusvaheline näitusevahetus, paraneb kultuuripärandi kättesaadavus ning avarduvad kasutusvõimalused teistes valdkondades, sh loomemajanduses ja ettevõtluses. Mõtestatud kogumisotsused parandavad muuseumikogude kvaliteeti ja nii tagatakse ka eelarveliste vahendite läbimõeldud ja otstarbekas kasutamine. Uus muuseumiseadus on kavandatud jõustumata 1. juulil 2013. Algataja esindajana ma väga palun, et Riigikogu selles graafikus ka tegutseks. Palun eelnõu toetada! Täna väga!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, austatud minister! Teile on küsimusi. Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Me oleme uut muuseumiseadust tõesti küllalt

kauda oodanud. Aga eelmisel arutelul tekkisid ja ka praegu on mõned küsimused, mis vajavad täpsustamist. Esiteks, tulevikus on muuseumihoidlatele kehtestatud palju rangemad tingimused. Mis see tähendab? Kas näiteks munitsipaalmuuseumid, kes praegu võib-olla ei vasta nendele rangematele tingimustele, mis on muidugi ühelt poolt õigustatud, ja vajavad rohkem aega, et hoidlaid korda teha, võivad kaotada oma fonde, kollektsioone?

Rein Lang

Aitäh, hea Eldar! Selle seadusega ei looda küll muuseumikogude säilitamisele mingeid lisatingimusi. Need tingimused, mis praegu olemas on, peaksid samas vormis jätkuma. Asjad ei lähe siin sugugi karmimaks. Ma saan aru, et sisuline mure on see, et paljudel muuseumidel on hästi suured kogud ja nende hoidmiseks ei ole õigeid tingimusi. See ongi üks põhjus, miks me näeme ette, et kogumispoliitika tuleb teha selgeid muudatusi. Muuseumikogud peavad moodustuma kogumispoliitika alusel, et ei oleks dubleerimist ja muuseumisse ei võetaks asjatult uusi museaale, ei koormataks veelgi enam hoidlaid, mis teadupoolest on paljudel muuseumidel tõesti üsna viletsas seisus. Aga ma kinnitan, et selle seadusega ei muudeta museaalide hoidmise tingimusi karmimaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Urve Tiidus, palun!

Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! On igati normaalne, et tänapäeva muuseumid on kättesaadavad ka virtuaalselt. Selles eelnõus on sees punkt, mille toimima hakkamise korral muutuvad digitaalsed kujutised muuseumis olevatest asjadest väga paljudele inimestele paremini kättesaadavaks. Kas on olemas mingid arvutused, mis see kõik muuseumidele maksma läheb? Mis te arvate, kas selle mõjul inimeste huvi muuseumide ning üldse selliste ajalooliste asjade ja igasuguste museaalide vastu kasvab?

Rein Lang

Aitäh! MuIS eksisteerib ka praegu ja juba töötab, see on täiesti kättesaadav 24 tundi ööpäevas. Üle poole Eesti museaalidest on selles-

se sisestatud. Nii et tegemist on omamoodi olemasoleva olukorra seadustamisega. Riiklikud infokogud peavad olema seaduse tasemel tehtud ja nende pidamine täpselt samamoodi seadusandja aktsepteeritud. Nii et mingisugust erilist lisaressurssi selle seaduse vastuvõtmine MuIS-i seisukohast ei tähenda. Kuidas MuIS-i kaudu museaalide kättesaadavus võiks mõjutada muuseumides käimist? See on väga hea küsimus. Mina pigem ennustan, et neil, kes MuIS-i sisenevad ja vaatavad, millised asjad on olemas Eesti muuseumides, tekib huvi neid asju ka elusast peast näha. Ma arvan, et see mõju on pigem positiivne, aga eks elu näitab. Kindlasti ei saa anda mingisuguseid täiesti vettpidavaid prognoose. MuIS-i kõige suurem tähtsus on ikkagi see, et meie muuseumides leiduvad museaalid muutuvad võrgus kättesaadavaks ka teiste riikide kodanikele, kelles võib tänu sellele tekkida näiteks huvi tulla siia maa- le ja uurida lähemalt, millega siin tegemist on. Loomulikult on see oluline ka teiste riikide uurijatele.

Aseesimees Jüri Ratas

Aadu Must, palun!

Aadu Must

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Vahva on tajuda teie optimismi, kusjuures suurt osa sellest ma jagan, eriti seda, mis puudutab internetiteenuse kasutamist, ja olen nõus sellega, et see suurendab inimeste huvi muuseumide vastu. Teisest küljest on arvamused, et see seadus muudab kohe kõik paremaks, liiga optimistlik. Kui raha näiteks ei ole, siis seadus üksi ei muuda mitte midagi suureks ja ilusaks. Ma tahan küsida aga usalduse kohta, mis on põhiline. Ma olen sellest seaduseelnõust rääkinud paljude muuseumitöötajatega. Julgen öelda, et ma olen pigem olnud eelnõu mõõdukas kiitja kui kiruja. Hämmastav on aga see, et on väga suur usalduse kriis. Kui ma olen öelnud, et vahel ongi vaja viies õllekapp maha müüa, siis olen vastuseks kuulnud, et Lang – ma ei pea silmas mitte muuseumidirektor Langi, vaid minister Langi – sunnib maha müüma mitte kuuendat õllekappa, vaid Köleri maali, et saaks inimestele palka maksta. Kuidas kaotada see usalduskriis?

Rein Lang

Aitäh! See on Eesti ühiskonnas praegu väga levinud, et ükskõik mida riigivõim või kohalik võim ette ei võta, see põhjustab ikka mingil moel vastureaktsiooni. Eks teatud roll ole selles ka ju meie enda poliitikutel, kes külvavad usaldamatust ja hirmu omaenda väikeste eesmärkide saavutamise nimel. Mina võin küll kõigile muuseumijuhtidele kinnitada, et selle seadusega muuseumide olukord kindlasti halvemaks ei muutu. Kõik see, mis puudutab kogumispoliitikast tulenevaid õigusi ja kohustusi, on ju ka praegu tegelikult olemas. Puudub lihtsalt, nagu ma ettekandes märkisin, seadusandja täpselt antud alus, millele toetudes võiks keelduda näiteks lugupeetud inimeselt muuseumikogusse vastu võtmast üht või teist eset, kui inimene ise arvab, et see peaks sinna kuuluma, aga objektiivselt võttes see võib-olla nii ei ole. Selle usaldamatuse on väga paljus esile kutsunud ka muuseumijuhid ise, kes moel või teisel ei ole oma ülesannetega hakkama saanud. Kui me vaatame Eesti keskmuseumide, siis näeme, et nende areng on olnud väga kiire ja jõuline ning seda on nii Euroopa kui ka Eesti maksimaks ja ulatuslikult rahastanud. Kindlasti ei ole niisugune hüppeline areng jõudnud aga kõikidesse Eesti muuseumidesse ja see on põhjustanud osas inimestes teatavat frustratsiooni. Eks osa inimeste puhul tuleb kindlasti arvestada ka seda, et nende enda tegevus ei ole võib-olla olnud kõige efektiivsem.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Siin on ära toodud muuseumitegevuse erinevad vormid: riigimuseum, avalik-õigusliku juriidilise isiku muuseum, munitsipaalmuuseum ja eramuseum. Samas teame, et on olemas ka selline võimalus muuseumi pidada nagu sihtasutus või mittetulundusühing, mis on avaliku sektori kontrolli all ja mis juriidiliselt on nagu eramuseum, aga sisuliselt on tegemist avaliku sektori korraldatava muuseumitegevusega. Kas seaduses ei võiks olla kirjas nüanss, et on olemas ka selline asi nagu avaliku sektori kontrolli all olev eraõiguslik isik, kes muuseumi peab? Kas sellest nüansist tule-

nevalt ei ole erinevusi muuseumide rahastamises, mis sõltub siiski muuseumi kuuluvusest?

Rein Lang

Aitäh! See on küll huvitav küsimus. Me ei ole kunagi mõelnud, et võiks aru saada nii, et MTÜ vormis peetavat muuseumi üldse selle seaduse kontekstis vaadata ei saa. Mina leian, et sõna "eramuseum" seda täpselt tähendabki. Miks on sihtasutused eraldi välja toodud? Eestis on sihtasutuste kohta vastu võetud eraldi seadus, see on see põhjus. Aga MTÜ vormis peetava muuseumi peaks sõna "eramuseum" ära katma, sõltumata sellest, kes on MTÜ asutajad või liikmed.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Jents, palun!

Kalle Jents

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Kas ja kui palju seaduseelnõu sinu arvates muudab maakonnamuseumide tegutsemist tulevikus? Kas sa näed mingeid põhimõttelisi positiivseid muutusi, mida selle seaduse rakendamise võiks kaasa tuua, või mis suunas maakonnamuseumid tulevikus peaksid liikuma?

Rein Lang

Aitäh! Maakonnamuseumidega on selline lugu, et maakonnamuseum ise peab langetama otsuse, kas tegemist on kohaliku identiteedi asutusega ehk mäluasutusega kohalikus tähenduses või on tegemist üleriikliku mingi teema muuseumiga. Näiteks on mul hea meel märkida Palamusel tegutseva muuseumi väga tugevat orientatsiooni Eesti kooliajaloo jäädvustamisele ja tutvustamisele. Tegemist on väga selgelt üle-eestilise teemaga. Samas leidsime näiteks Iisaku Muuseumi puhul väga kiiresti kohalike omavalitsustega ühise keele, et tegemist on just kohalikku identiteeti käsitleva mäluasutusega. Kohalikud omavalitsused jäid kiiresti nõusse sellega, et nad hakkavad koos riigiga asutama uut eraõiguslikku isikut ja riik teatavas ulatuses tagab selle isiku finantseerimise, kuid otsuste tegemisse sekkub juba oluliselt vähem. Otsuseid muuseumi tuleviku kohta saavadki langetada ainult kohalikud inimesed ise. Kas see toimub ühe maakonna või paari omavalitsuse piires, see on alati otsustamise küsimus. Iisaku Muuseum on endas

kandnud hästi palju Peipsi-äärse kultuuri identiteeti ja sellisena on tema tegevus kindlasti väga põhjendatud. Aga seda tegevust Tallinnast Kultuuriministeeriumist juhtida on minu arvates lihtsalt totter. Seda peab tegema kohapeal. Maakonnamuuseumid tulid Kultuuriministeeriumi haldusalasse ju vaevalt neli aastat tagasi. Me läheneme iga muuseumi tegevusele eraldi, inglise keeles öeldes *case-by-case*. Me vaatame, milline on nende perspektiiv ja võimalus suhestuda kohaliku omavalitsusega, ning sedamööda arendame oma edasist tegevust. See tegevus on olnud väga edukas. Mitte igal pool ei ole muuseumijuhid sellest võib-olla aru saanud, küll aga on kohalikud omavalitsused meiega tihti väga nõus olnud edasiste sammude asjus.

Aseesimees Jüri Ratas

Urmas Klaas, palun!

Urmas Klaas

Aitäh, härra aseesimees! Hea minister! Tegemist on kindlasti väga vajaliku seaduseelnõuga. Ma küsin ühe teema kohta, mis on ka kõne all olnud. Nimelt ei reguleeri eelnõu avalik-õiguslike institutsioonide muuseumitegevust. On toodud näiteks Tartu Ülikooli muuseum. Kõne all on olnud ka erialamuuseumide tegevus, on arvatud, et näiteks maanteemuuseumile ei ole sellist seadust vaja. Sellega seoses on tekkinud konflikt mõtlemises. Kas see seadus ei peaks andma üldise muuseumiideoloogilise suuna kõigile muuseumidele ja kas see seadus ei peaks reguleerima kõigi muuseumide tegevust?

Rein Lang

Aitäh! Ma üritan seletada, milline on Kultuuriministeeriumi lähtekoht. Esiteks, mainitud maanteemuuseumile see seadus kindlasti laieneb, kuna tegemist on riigiasutuse struktuuriüksusena toimiva muuseumiga. Mis puudutab ülikoole, siis teadupoolest on kõik Eesti ülikoolid avalik-õiguslikud isikud. Ma räägin nendest ülikoolidest, mis tegutsevad ülikooliseaduse või Tartu Ülikooli seaduse alusel. Põhiseaduse kohaselt on nad vabad ise otsustama selle üle, mida nad teevad. Seda nimetatakse autonoomiaks, teaduse autonoomiaks. Kui ma õigesti mäletan, siis põhiseaduse üks paragrahv ütlebki, et teadus ja kunst ning nen-

de õpetused on vabad. See tähendab, et ülikool võib ise otsustada, millise muuseumi ta teeb, milline on selle muuseumi tegevus, mida kogutakse ja kuidas seda eksponeeritakse. Riigil on jõuga sellesse seaduse tasemel sekkuda küll võimalik, aga see peab olema ülimalt põhjendatud, sest see on põhiseaduslik riive. Mina ei arva, et me peaksime tingimata muuseumiseadusega seadma avalik-õiguslikele ülikoolidele oma muuseumide haldamisel mingisuguseid piire. Kui ülikoolid soovivad, et nende muuseumid oleksid riiklikus infosüsteemis, siis sõlmib riik nendega kindlasti halduslepingu. On mõeldav ka selle tegevuse riigieelarveline lisarahastamine, aga see ei ole vajalik kõikidel juhtudel. Ma olen ülikoolide autonoomia suur pooldaja ja jätaksin selle nende otsustada. Neil on õigus otsustada, kas nad kasutavad sõna "muuseum" näiteks teatud kogude puhul, mis oma iseloomult on hoopis teaduskogud. Miks võtta neilt ära õigus panna ukse peale silt "Muuseum", mis siis, et see ei ole võib-olla legaaldefiniitsiooni alusel muuseum? Sama lugu on tegelikult ka eramuuseumidega. Meil on hulk väga tublisid inimesi, kes on leidnud aega, tahet ja vahendeid midagi koguda. Kui nad soovivad seda nimetada muuseumiks ja panna tee peale üles viida, miks neid siis takistada? Aga see ei tähenda veel seda, et see oleks muuseum klassikalises juriidilises mõttes, millele seaduses laienevad teatavad õigused ja kohustused.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Täna käib jutt muuseumidest. Me teame, et meil on põhiliselt kolme tüüpi muuseum: riiklikud, munitsipaal- ja eramuuseumid. Elu on näidanud, et riigimuuseumist munitsipaalmuuseumiks võib päris lihtsalt saada. Ma ei räägi eramuuseumidest. Aga mul on küsimus, kas ministeeriumil on plaanis lähitulevikus mõnest munitsipaalmuuseumist riigimuuseum teha.

Rein Lang

Aitäh! Ei ole praegu seda plaani ja keegi ei ole tulnud ka otseselt seda võimalust pakkuma. Meile on tehtud ettepanekuid võtta teatud kogud keskmuseumide kogudesse, aga sellist

ettepanekut, et keegi oleks pakkunud otseselt oma institutsiooni kui niisugust riigimuseumiks, ei ole meile laekunud. Kui laekub, siis Kultuuriministerium kindlasti väga põhjalikult kaalub, kas see on otstarbekas. Selleks et asju museaalidena säilitada, ei pea tingimata olema olemas institutsioon, ammugi veel riiklik institutsioon. Selleks on hulk muidki meetodeid ja vahendeid.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Küsin § 22 "Museaali muuseumikogust väljaarvamine" kohta. Selle lõike 1 punktis 4 on öeldud: "Museaal arvatakse muuseumikogust välja, kui museaal on enne muuseumikogusse arvamist omaniku tahte vastaselt tema valdusest välja läinud või teisest riigist välja viidud ning antakse üle omanikule või tagastatakse teisele riigile." Siin on kirjas "antakse üle". Kuidas on tegelikult? Siin ei ole määratud, kuidas toimub see otsustamine, kas antakse üle. Kellel see otsustuspädevus on, millistel põhimõtetel see otsus tekib? Siin öeldakse küll, et see toimub ministri, valla- või linnavalitsuse või juriidilise isiku juhtorgani otsusel, aga millistel põhimõtetel selline otsus langetatakse?

Rein Lang

Aitäh! Tagastamine teisele riigile saab toimuda ainult riikidevahelise kokkuleppe alusel. Üldiselt on riigid selles küsimuses väga ettevaatlikud. Teine maailmasõda viis muuseumikogusid ühest riigist teise ja kui sõda lõppes, siis leiti need kuskilt ja nende baasil tehti riiklikke muuseume. Valitseb selline segadus, et on põhimõtteliselt otsustatud, et neid nõudeid üksteisele ei esitata, et mitte avada Pandora laegast. See muidugi ei tähenda, et teatud juhtudel ei jõutaks riikide vahel kokkuleppele, et mingid asjad tagastatakse nende esialgsele omanikule. Neid kokkuleppeid on ja neid sünnib iga päev. Aga selles küsimuses ollakse väga ettevaatlikud. Riikidevahelise küsimuse kohta ütlen ma, et see on puhtalt kokkulepete ja välislepingute küsimus. Mis puutub riigisisest protsessi, siis ma kujutan ette, et kui Eestis peaks tulema mingi kohtupretsedent – näiteks algatab keegi kohtuasja ja soovib Eesti

riiklikust muuseumist või MuIS-iga liitunud munitsipaalmuuseumist mingi asja kätte saada –, siis tuleb arvestada, et kohtuotsused on teatavasti täitmiseks. Mingit haldusmenetlust omandireformi seisukohast Eestis tulla ei saa, kuna teadupoolest on omandireformi aluste seaduses selgelt öeldud, et see ei laiene museaalidele, mis on riiklikes muuseumides.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Mul on ka küsimus põhifondide kohta. Meil eksisteerib selline lihtne ja palju aastaid kehtinud kord, et on põhifond ja abifond. Nagu te ütlesite, praegu on põhifondis väga palju museaale, mis on arvele võetud eelmise aja mitmesuguste nõuete tõttu. Hästi, inventariseerimine käib. Kuhu nüüd need endised museaalid lähevad? Ma praegu natukene spekuleerin. Kas need lähevad abifondi? Aga siis jäävad fondihoidlad ikka niisama suureks probleemiks. Ma toon ühe näite. Näiteks oli koolimuuseumides küllaltki palju esemeid, siis aga need muuseumid ühekorraga likvideeriti. Kuhu sattusid kõik need museaalid? Turule! Me ei saa neid asju, mis oleksid meie jaoks väga-väga tähtsad, enam tagasi. Siit tulenebki minu küsimus.

Rein Lang

Aitäh! Eldar, kui sa oled selle eelnõu tähelepanelikult läbi lugenud, siis sa tead, et see eelnõu ei kajasta sellist võimalust, et museaalid satuksid turule või muuseumikogust oleks võimalik midagi abikogusse kanda. See on tegelikult kultuurikomisjoni otsustada, kas luua selline võimalus või mitte. Ma jätaaksin selle lahtiseks. Kultuurikomisjonis on see teema ju arutusel olnud ja ma loodan, et kultuurikomisjon arutab seda teemat veelgi põhjalikult. Aga eelnõus, mille valitsus on esitanud, selline võimalus puudub.

Aseesimees Jüri Ratas

Urmas Klaas, palun!

Urmas Klaas

Täna väga, härra aseesimees! Härra minister! Juttu oli maakonnamuuseumidest. Tõepoolest, need on erineva meetodilise tasemega ja

erinevate kogudega. Aga on üks selline probleem, millel on kaks poolust. See on nende kogude hea tervis ja säilimine. Ühest küljest oleks tarvis tagada paremad hoiutingimused teatud museaalidele (siin oli juttu näiteks Köleri töödest), teisest küljest jällegi, kui me räägime keskhoidlast ja keskfondist, siis öeldakse, et äkki võetakse midagi käest ära. Palun selle kohta kommentaari! Kas ministeeriumil on plaanis just nimelt maakonnamuuseumides museaalide hoiutingimusi parandada?

Rein Lang

Aitäh! Eesti museaalide hoiutingimusi parandab oluliselt Eesti Rahva Muuseumi uue hoone valmimine, mille hoidlatesse saab hoiule anda maakonnamuuseumides olevat vara, mida ei suudeta kohapeal korralikult säilitada. Teiseks on meil plaan vabaõhumuuseumi arendamise käigus mõelda kindlasti ka Tallinnas ühele keskele fondihoidlale, mis muidugi ei saa olla lõputult suur, aga mingil määral peaks eriti Põhja-Eesti muuseumide vajadust rahuldama. Ma ei jaga seda arvamust, et kõigis Eesti muuseumides on hoiutingimused halvad. Sa viitasid Köleri maalile. Viljandi Muuseumis olev Köleri maal on väga hästi hoitud, ei ole probleemi. Need asjad on erinevad. Minu arvates on väga oluline, et kogumispoliitikas lähtutaks ikkagi realiteedist, mitte vastu võttes kõike seda, mida parajasti ukse taha tuuakse. Kui me hakkame kõike vastu võtma ja museaalidena kirjeldama, siis me peaksime varsti terve Eestimaa muuseumihoidlatega katma, aga see ei ole kahjuks võimalik.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Minu küsimus on § 2 kohta, kus räägitakse muuseumide õiguslikust seisundist ja ülesandest. Siin on öeldud, et munitsipaalmuuseum on valla või linna ametiasutuse hallatav asutus või selle struktuuriüksus, ja siin räägitakse, et eramuuseumi võib asutada eraõiguslik juriidiline isik või füüsilisest isikust ettevõtja. Kui lugeda seletuskirja, siis selgub, et eraõigusliku juriidilise isikuna tegutseva eraõigusliku muuseumi võib asutada ka riik, kohalik omavalitsus ja äriühing. Füüsilisest

isikust ettevõtja peab sinna juurde tegema kas mittetulundusühingu või sihtasutuse, sest eraõigusliku juriidilise isikuna tegutsev muuseum on üldjuhul sihtasutus või mittetulundusühing. Miks FIE ei saa osutada lihtsalt muuseumiteenust, vaid peab veel need üksused looma?

Rein Lang

Kust te seda loete? Vabandust, aga § 2 lõige 4 ütleb järgmist: "Eramuuseum on eraõigusliku juriidilise isiku või selle struktuuriüksusena tegutsev muuseum või füüsilisest isikust ettevõtjale kuuluv muuseum."

Aseesimees Jüri Ratas

Urve Tiidus, palun!

Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Minu küsimus on natuke üldisem. Siin on selline tabel, kus näidatakse ära Eesti muuseumide omatulu teenimise protsent. Selle kohta ma siiski ei küsi. Ma küsin hoopis järgmist. Kuidas te hindate Eesti inimeste, eriti noore põlvkonna kultuurihuvi muuseumides näidatava vastu ajal, mil tehnoloogia areng on teinud maailma ja igasuguse info niivõrd kergesti kättesaadavaks?

Rein Lang

Aitäh! Sellele on väga lihtne vastus. Hea Urve, mine keset tööpäeva kas Kumusse või Lennusadamasse ja sa näed seal tuhandeid noori inimesi, kes tunnevad väga suurt huvi selle vastu, mida Eesti muuseumid endas sisaldavad. Küsimus on selles, kuidas seda kõike pakkuda. Eestis on muidugi ka neid muuseumi, kus käib mõni inimene päevas ja mõnel päeval ei käi ühtegi inimest.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud minister! Ma loengi sedasama paragrahvi ja seletuskirja, kus on öeldud, et eraõigusliku juriidilise isikuna tegutsev muuseum on üldjuhul sihtasutus või mittetulundusühing. Ka füüsilisest isikust ettevõtjale jäetakse õigus muuseum asutada. Kas ka FIE peab tegema mittetulundusühingu või piisab sellest, kui FIE näiteks loetleb oma teenuste hulgas

muuseumiteenuse ja siis ta võibki muuseumiteenust osutada?

Rein Lang

Jah, nüüd sain ma aru. Ei ole vaja tingimata mittetulundusühingut teha, võib ka FIE-na seda asja majandada. Paragrahvis 4 on see kirjas. Kui seletuskiri ei ole selge, siis tuleb seda korrigeerida.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea küsija, kas te saite oma küsimuse ikka esitatud? Vastaja tuli ju poole küsimuse pealt sisse. Selge, see oligi teie küsimus ja te ei taha enam rohkem küsida. Mõistan. See on hea. Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Hea juhataja! Austatud kolleegid! Riigikogu kultuurikomisjon on muuseumiseaduse eelnõu senimaani arutanud neljal korral. Esiteks oli väga positiivne see, et kultuuriminister rohkem kui aasta tagasi tutvustas kultuurikomisjonis uue muuseumiseaduse kontseptsiooni ja kaasas Riigikogu liikmed uue muuseumiseaduse väljatöötamise juba varakult. Tänu sellele olid Riigikogus esindatud erakonnad aegsasti kursis võimalike probleemide ja küsimustega ning kultuurikomisjoni arutelud eelnõu üle on olnud väga konstruktiivsed.

Esimene arutelu oli 18. veebruaril, mil otsustati määrata juhtivmenetleja, kes hetkel seisab teie ees. Järgmine arutelu oli 26. veebruaril s.a, kui minister Rein Lang ja Kultuuriministeeriumi kultuuriväärtuste osakonna muuseuminõunik Marju Reismaa tutvustasid uue muuseumiseaduse eelnõu ja vastasid komisjoni liikmete küsimustele. Samal koosolekul otsustati saata eelnõu täiskogu päevakorda 20. märtsil (see otsus tehti konsensuslikult), teiseks otsustati teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (ka see otsus tehti konsensuslikult) ning kolmandaks otsustati määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, seega on tähtaeg 4. aprillil 2013 (ka see otsus tehti konsensuslikult).

11. märtsil arutas kultuurikomisjon muuseumiseaduse eelnõu üldpõhimõtteid koos huvigruppidega. Arutelul osalesid Kultuuriminis-

teeriumi kultuuriväärtuste asestantsler Anton Pärn ja muuseuminõunik Marju Reismaa, muuseuminõukogu esimees Merike Lang, Tartu Ülikooli Ajaloo Muuseumi direktor Mariann Raisma, Tartu Ülikooli õigusnõunik Aliis Liin, Viljandi Muuseumi direktor Jaak Pihlak, Mahtra Talurahvamuuseumi direktor Riina Annus, Eesti Maaomavalitsuste Liidu büroo tegevdirektor Ott Kasuri ning nõunik Taimi Saarma, Eesti Linnade Liidu tegevdirektor Jüri Võigemast ning Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsiooni ja Eesti Kultuuritöötajate Ametiliidu juhatuse esimees Ago Tuuling.

Arutelu käigus toodi esile, et eelnõus vajaksid täpsustamist mõisted. Mitmed olulised valdkondlikud mõisted nagu "muuseum", "kultuuriväärtus", "teaduskollektsioon" ja "kogumispõhimõtted" on eelnõus jäänud kas sõnasutamata või on arutelu osalejate arvates sõnasutatud puudulikult. Leiti, et muuseumide infosüsteemi tähendust tuleb veel kord analüüsida. Kõne all olid ka needsamad teemad, millest siin saalis on juba täna räägitud, näiteks muuseumiseaduse eelnõu kohaldamisala ja selle kohaldamise seos muuseumide infosüsteemiga. Oluliseks peeti ka museaalide üleandmise ja kogude terviklikkuse tagamise põhimõtte vahelist tasakaalu või selle leidmist. Juhiti tähelepanu, et eelnõu sätestab vaid riigimuuseumi juhi ametikoha täitmise, kuid ei ava, kuidas valitakse teiste muuseumide juhid. Kõik need teemad on esindatud kultuurikomisjoni laekunud kirjalikes arvamustes ja ettepanekutes. On laekunud kirjalikud ettepanekud Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioonilt, Eesti Muuseumiühingult, Tartu Ülikooli muuseumidelt ja Eesti Maanteemuuseumilt. Lisaks loetletutele käsitlevad need ettepanekud mitmeid tehnilisi küsimusi, aga tehakse ka ettepanek täpsustada näiteks museaalide muuseumikogust väljaarvamise korda.

Lõpetuseks kutsun kõiki osalema muuseumiseaduse eelnõu avalikul arutelul, mis toimub 3. aprillil algusega kell 12 Riigikogu teabekeskuses, museaalne kohvipaus algab kell 11.40, korraldajad on Riigikogu teabekeskus, kultuurikomisjon ja Riigikogu muinsuskaitse ühendus. Arutelu teema on "Eesti – tulevikumuuseum?" ning ettekannetega esinevad Kultuuriministeeriumi, muuseumiühingu, riigimuuseumide ja sihtasutuste esindajad, õppejõud, Riigikogu liikmed ja dokumendihalduse

asjatundjad. Kõik huvilised on oodatud, osavõtt on vaba ja registreeruda saab kultuurikomisjonis. Osavõtt on tasuta. Aitäh! Ootan küsimusi.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrán eelnõu 374 muudatuse tepanekute esitamise tähtajaks s.a 4. aprilli kell 17.15.

Kaheksanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

9. Eesti Vabariigi ning NATO Euroopa vägede kõrgema peakorteri ja NATO arenduse kõrgema ülemjuhataja peakorteri vahelise Pariisi protokolliga lisakokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (384 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume üheksanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ning NATO Euroopa vägede kõrgema peakorteri ja NATO arenduse kõrgema ülemjuhataja peakorteri vahelise Pariisi protokolliga lisakokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli kaitseminister Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Austatud istungi juhataja! Austatud parlamendiliikmed! See kokkulepe allkirjastati 2012. aasta sügisel. Kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu eesmärk on reguleerida NATO rahvusvaheliste sõjaliste peakorteri staatus. Kõik NATO liikmesriigid, kelle territooriumil asub NATO sõjalisi peakortereid või kes kavatsevad neid oma territooriumil asutada, on sõlminud kokkuleppe, millega täpsustatakse liitlasvägede peakorteri võõrustamise tingimusi ning peakorteri töötajate staatus. Üldjoontes on mõtte selles, et NATO sõjalisele peakorteri, kui see Eesti territooriumile luuakse, loomulikult Eesti Vabariigi otsusel ja

kutsel, kohaldatakse teatud soodustusi, mis on laias laastus võrdsed diplomaatilistele esindustele kohaldatavate maksusoodustustega. Eestis asub üks NATO sõjalise peakorteri staatusena asutus – NATO küberkaitsekoostöö keskus. Selle töötajaid, nende positsiooni ja soodustusi hakkabki see lepe puudutama. Eestis ei ole praegu töös mingite teiste NATO peakorteri võrdsustatud asutuste loomist. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ministrile küsimusi? Ei ole. Austatud minister, ma tänan teid! Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Tõnu Juuli!

Tõnu Juul

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Riigikaitsekomisjon arutas Pariisi protokolliga lisakokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu enne esimesele lugemisele esitamist 12. märtsi istungil, kus eelnõu algataja esindajatena osalesid Kaitseministeeriumi õigus- ja haldusküsimuste asekanstler Taimar Peterkop ning õigusosakonna juhataja asetäitja Ingrid Muul.

Pärast NATO-ga liitumist võttis Riigikogu 10. oktoobril 2004 vastu Põhja-Atlandi lepingu osalisriikide vahelise relvajõudude staatus reguleeriva kokkuleppega ja protokolliga Põhja-Atlandi lepingu alusel loodud rahvusvaheliste sõjaliste peakorteri staatus kohta ühinemise seaduse. Viimasena mainitud Pariisi protokolliga lisakokkulepet me täna arutamegi. Ka eelmise seaduse menetlemisel oli toona juhtivkomisjon riigikaitsekomisjon.

Pariisi protokolliga osapoolteks on kõik NATO liikmesriigid, lisakokkuleppe on sõlminud need NATO riigid, mille territooriumil on NATO sõjalise peakorteri staatuses olevad asutused. Pariisi protokolliga lisakokkuleppe sõlmimisega luuakse õiguslik keskkond selleks, et NATO kohalolekut Eestis vajaduse ja võimaluse korral suurendada.

Eestis asub seni üks NATO sõjalise peakorteri staatusena asutus, milleks on NATO küberkaitsekoostöö keskus. Selle asutuse staatus on reguleeritud Pariisi protokolliga ning käesoleva lisakokkuleppe seadusena ratifitseerimise ja vastavate seaduste loomise korral saab kokkulepet laiendada ka küberkaitsekoostöö keskuse personalile.

Riigikaitsekomisjon otsustas 12. märtsi istungil konsensusega teha Riigikogu juhatusele ettepanek lülitada arutluse all oleva seaduseelnõu esimene lugemine Riigikogu kaheksanda töönädala päevakorda 20. märtsil. Ühtlasi otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega teha Riigikogule ettepanek arutlusele oleva seaduseelnõu esimene lugemine lõpetada ja muudatusettepanekute esitamise tähtjaks määrata seaduse kohaselt kümme tööpäeva ehk 4. aprilli tööpäeva lõpp. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määratud eelnõu 384 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 4. aprilli kell 17.15.

Esimene lugemine on lõpetatud ja üheksanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

10. Eesti Vabariigi ning NATO Euroopa vägede kõrgema peakorteri ja NATO arenduse kõrgema ülemjuhataja peakorteri vahelise Pariisi protokolliga lisakokkuleppe ratifitseerimisega seonduvalt seaduste muutmise seaduse eelnõu (385 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kümnenda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ning NATO Euroopa vägede kõrgema peakorteri ja NATO arenduse kõrgema ülemjuhataja peakorteri vahelise Pariisi protokolliga lisakokkuleppe ratifitseerimisega seonduvalt seaduste muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun kõnepulki kaitseminister Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Austatud juhataja! Austatud parlamendiliikmed! Nimetatud seaduseelnõu on tegelikult n-ö sabaseadus. Selleks et eelmise punkti raames arutatud rahvusvaheline leping, Pariisi protokolliga lisakokkuleppe, meie riigi õiguskorda jõustada, tuleb teha muudatusi 15 seaduses.

Need puudutavad ennekõike maksusoodustusi ja ka muid soodustusi võimaldavaid erandeid meie õigusaktides. Need soodustused on võrreldavad Eestisse akrediteeritud diplomaatide soodustustega. Seaduse jõustumise tähtjaks on planeeritud 1. juuli, mis võimaldab pärast seaduse vastuvõtmist vastu võtta ka valitsuse ja ministri määrused. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ministrile küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma palun ettekandjaks Riigikogu kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Tõnu Juuli!

Tõnu Juul

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Riigikaitsekomisjon arutas Pariisi protokolliga lisakokkuleppes tulenevat seaduseelnõu enne esimesele lugemisele esitamist 12. märtsi istungil. Sellel istungil osalesid Kaitseministeeriumi õigus- ja haldusküsimuste asekancler Taimar Peterkop ning õigusosakonna juhataja asetäitja Ingrid Muul.

Arutluse all olev seaduseelnõu tuleneb Pariisi protokolliga lisakokkuleppes, mille ratifitseerimise seaduse eelnõu esimene lugemine äsja lõpetati. Seaduseelnõu eesmärk on muuta lisakokkuleppe rakendamiseks vajalikke seadusi ning seeläbi lisakokkuleppe jõustada. Seadusi on vaja muuta selleks, et lihtsustada Eestis asuvate või siin tulevikus asuvate NATO liitlasvägede sõjalise peakorteri staatusega asutuste tööd, tagades nii Pariisi protokolliga ja selle lisakokkuleppe rakendamise ning liitlasvägede peakorteri sõltumatuse. Eelkõige puudutab muudatus peakorteri staatusega asutuse personali.

Riigikaitsekomisjon otsustas 12. märtsi istungil konsensusega teha Riigikogu juhatusele ettepanek lülitada arutluse all olev seaduseelnõu esimene lugemine Riigikogu kaheksanda töönädala päevakorda kolmapäevaks, 20. märtsiks. Ühtlasi otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega teha Riigikogule ettepanek arutluse all oleva seaduseelnõu esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks on seaduse kohaselt kümme päeva ehk 4. aprilli tööpäeva lõpp. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 385 esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrän eelnõu 385 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 4. aprilli kell 17.15. Kümenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

Head ametikaaslased, tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile edu töös!

Istungi lõpp kell 15.56.

Istungi kestus 2 tundi ja 56 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 21. märts 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu juhatuse valimine

Istungi rakendamine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu kaheksanda töönädala neljapäevast istungit. Täna on meil päevakorras Riigikogu juhatuse valimine. Väljakujunenud tava kohaselt saab eelnõusid ja arupärimisi üle anda pärast juhatuse valimise lõppemist.

Kõigepealt teated. Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise kultuuriminister Rein Langile.

Ja nüüd, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks on registreerunud 97 Riigikogu liiget, puudub 4.

1. Riigikogu juhatuse valimine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme tänase päevakorra juurde. Eesti Vabariigi põhiseaduse § 69 kohaselt valib Riigikogu oma liikmete hulgast Riigikogu esimehe ja kaks aseesimeest. Tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest korraldab Riigikogu esimehe ja aseesimeeste valimisel hääletamist, selgitab valimistulemuse ning lahendab protestid Vabariigi Valimiskomisjon. Valimiste korraldamisel lähtub Vabariigi Valimiskomisjon Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-st 7, § 81 lõikest 2 ja §-dest 86–89.

Enne valimistoimingute juurde asumist lubage mul teile lühidalt tutvustada Riigikogu juhatuse valimisega seonduvat. Esmalt valitakse Riigikogu esimees. Riigikogu aseesimehed valitakse samaaegselt pärast Riigikogu esimehe valimist. Kandidaadi võib üles seada Riigi-

kogu liige. Pärast Riigikogu esimehe valimist seatakse üles Riigikogu aseesimeeste kandidaadid. Ülesseatu peab andma kandideerimiseks oma nõusoleku. Hääletamine on salajane ning see toimub hääletamisedeli täitmise teel. Igal Riigikogu liikmel on nii Riigikogu esimehe kui ka aseesimeeste valimisel üks hääl. Hääled loetakse avalikult kohe pärast hääletamise lõppemist. Protest hääletamise korraldamise kohta esitatakse valimiskomisjonile kohe pärast hääletamise lõppemist ja hääletamistulemuste kohta viivitamatult pärast hääletamistulemuse teatavaks tegemist. Valimistulemus kuulutatakse välja kohe pärast võimalike protestide läbivaatamist. Riigikogu esimeheks saab kandidaat, kellele on antud üle poole kehtivatest häältest. Kui ükski kandidaat ei saa üle poole kehtivatest häältest, korraldatakse kahe enim hääli saanud kandidaadi vahel valimise lisavoor. Võrdse häälte arvu puhul heidetakse liisku. Kui Riigikogu esimehe kandidaatide nimekirjas on ainult üks kandidaat, osutub ta valituks, kui saab rohkem poolt- kui vastuhääli. Hääletamise korda tutvustan enne hääletamise väljakuulutamist.

Kas Riigikogu liikmetel on seni kõneldu kohta küsimusi tekkinud? Küsimusi ei ole.

Hea Riigikogu! Kas keegi Riigikogu liikmetest soovib üles seada Riigikogu esimehe kandidaadi? Palun, Andres Jalak!

Andres Jalak

Lugupeetud eesistuja! Austatud kolleegid! IRL-i fraktsioon esitab Riigikogu esimehe kandidaadiks akadeemik Ene Ergma. Head kolleegid, mul on ettepanek meie ettepanekut toetada – tegemist on väarika kandidaadiga. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Head kolleegid, kas on veel ettepanekuid? Rohkem kandidaate üles seada ei soovita. Proua Ene Ergma, kas te olete nõus kandideerima Riigikogu esimehe ametikohale?

Ene Ergma

Jah.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun anda oma nõusolek ka kirjalikult!

Lugupeetud Riigikogu, kes on selle poolt, et sulgeda Riigikogu esimehe kandidaatide nimekiri? Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 97 rahvasaadikut, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Riigikogu esimehe kandidaatide nimekiri on suletud.

Head kolleegid, kuulutan välja vaheaja Riigikogu esimehe kandidaadi nime kandmiseks hääletamissedelile. Vaheaja lõppemisest annan märku helisignaaliga.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valimiskomisjon on valmis läbi viima Riigikogu esimehe valimist. Komisjoni liikmed kontrollivad siinsamas teie ees hääletamiskasti ja pitseerivad selle turvaploommiga.

Kast on kontrollitud ja pitseeritud.

Lubage mul tutvustada hääletamise korda. Valimiskomisjon annab nimekirja alusel Riigikogu liikmele hääletamissedeli koos ümbrikuga. Seejuures palun Riigikogu liikmetel esitada hääletamissedeli saamiseks valimiskomisjonile oma isikut tõendav dokument, st Riigikogu liikme tunnistus, pass, ID-kaart või juhiluba. Hääletamissedeli saamise kohta annab Riigikogu liige allkirja. Hääletamissedel täidetakse hääletamiskabiinis. Kuna Riigikogu esimehe kandidaate on ainult üks, hääletab Riigikogu liige kandidaadi poolt või vastu, märkides hääletamissedelil kandidaadi nime juures ristiga lahtri "poolt" või "vastu". Hääletamissedel, millel on märgistatud rohkem kui üks lahtri või millel ei ole märgistatud ühtegi lahtri, loetakse kehtetuks.

Hääletamine toimub Riigikogu saali kõrval fuajees. Te väljute hääletamisruumi saali tagaksest. Fuajees on üles seatud lauad, kust saate hääletamissedeli ja ümbriku. Pärast hääletamissedeli kättesaamist teete hääletamiskabiinis oma otsuse, asetate hääletamissedeli ümbrikusse ning suundute hääletamiskasti juurde. Pärast seda, kui ümbrik on märgistatud valimiskomisjoni pitsatiga, lasete oma hääletamissedeli isiklikult hääletamiskasti. Kui te olete hääletamissedeli täitmisel kogemata eksinud

või sedeli rikkunud ning märkate seda enne sedeli hääletamiskasti laskmist, on teil rikutud sedeli tagastamise korral õigus saada uus hääletamissedel.

Kas Riigikogu liikmetel on küsimusi hääletamise korraldamise kohta? Küsimusi ei ole.

Valimiste ajal tohivad hääletamisruumis lisaks Riigikogu liikmetele viibida ainult valimiskomisjoni liikmed ja valimiskomisjoni teenindavad isikud. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 87 lõike 5 kohaselt on Riigikogu liikmetel hääletamiseks aega 30 minutit hääletamise algusest arvates. Kell on 10.16, hääletamine lõpeb kell 10.46. Hääletamise lõppemisest annan märku helisignaaliga, mille järel palun kõigil Riigikogu liikmetel koguneda tagasi istungisaali.

Kuulutan välja hääletamise Riigikogu esimehe valimiseks.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Lugupeetud Riigikogu, kuulutan hääletamise Riigikogu esimehe valimisel lõppenuks. Vaheaeg on läbi, kell on 10.46. Palun hääletamiskast saali tuua!

Head kolleegid, kas Riigikogu liikmetel on hääletamise korraldamise kohta proteste? Proteste ei ole.

Läheme järgmise protseduuri juurde. Kõigepealt palun kontrollida hääletamiskasti ja seda, ega hääletamiskasti turvaploomm ei ole rikutud. Tänan!

Palun valimiskomisjoni liikmetel asuda hääli lugema!

Austatud Riigikogu, Riigikogu esimehe valimise hääletamistulemuste kontrollimiseks annan sõna Vabariigi Valimiskomisjonile. Palun, valimiskomisjoni aseesimees Meelis Eerik!

Meelis Eerik

Austatud Riigikogu, loen avalikult Ene Ergma poolt antud hääled: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81. (Aplaus.) Vastuhääled: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13. Kehtetud sedelid: 1, 2, 3, 4, 5,

6. Sedelid olid kehtetud seetõttu, et olid täidetud kas mõlemad lahtrid või ei olnud täidetud kumbagi.

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, teen teatavaks hääletamistulemused Riigikogu esimehe valimisel.

Vabariigi Valimiskomisjoni protokoll hääletamistulemuste kohta Riigikogu esimehe valimisel.

"Vabariigi Valimiskomisjon tegi hääle lugemisel kindlaks järgmised arvud. Nimekirja kantud Riigikogu liikmete arv – 101, hääletamissedeli saanud Riigikogu liikmete arv – 100, hääletamisest osa võtnud Riigikogu liikmete arv – 100, kehtetute hääletamissedelite arv – 6, Riigikogu esimehe kandidaadi Ene Ergma poolt antud hääle arv – 81, vastu antud hääle arv – 13. Protokoll on koostatud 2013. aasta 21. märtsil kell 11.02." Alla on kirjutanud Alo Heinsalu, Vabariigi Valimiskomisjoni esimees.

Kas Riigikogu liikmetel on hääletamistulemuse kindlakstegemise kohta proteste? Proteste ei ole, sel juhul palun vormistada Vabariigi Valimiskomisjoni otsus!

Austatud Riigikogu, kuulutan välja hääletamistulemuse Riigikogu esimehe valimisel.

Vabariigi Valimiskomisjoni otsus nr 10 "Riigikogu esimehe valimise tulemuste kindlakstegemine". Tallinn, 21. märts 2013. "Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 7 lõike 5 ja § 82 lõike 1 alusel Vabariigi Valimiskomisjon otsustab tunnistada Ene Ergma valituks Riigikogu esimeheks." Alla on kirjutanud Alo Heinsalu, Vabariigi Valimiskomisjoni esimees.

Lugupeetud Riigikogu esimees, õnnitlen teid ja annan istungi juhatamise üle! (Aplaus.)

Esimees Ene Ergma

Suur tänu kõikidele, kes mind toetasid! Suur tänu ka neile, kes mind ei toetanud! Elame edasi, töötame edasi! Aitäh teile kõigile! (Aplaus.)

Lugupeetud kolleegid, alustame teist osa, st Riigikogu aseesimeeste valimist. Riigikogu aseesimeeste valimisel kehtib põhimõtteliselt sama protseduur, mille tegime läbi esimehe valimisel. Riigikogu aseesimeesteks saavad kaks enim hääli saanud kandidaati. Esimeseks aseesimeheks saab kahest enim hääli saanud kandidaat ja teiseks aseesimeheks saadud hää-

te arvult teine kandidaat. Võrdselt hääli kogunute vahel korraldatakse valimise lisavoor.

Head kolleegid, kas teil on küsimusi? Tundub, et ei ole. Kas keegi Riigikogu liikmetest soovib seada üles Riigikogu aseesimehe kandidaadi? Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Umbes kuu aega tagasi soovis Rainer Vakra keskkonnakomisjoni aseesimehe valimistel Karel Rüütlile mütsi silmile tõmmata. Siis me istusime Eiki Nestoriga maha ja kinnitasime üle, et kaks aastat tagasi opositsiooni-leeris sõlmitud kokkulepe peab. Täna olen ma aru saanud, et poliitikas on pikaajaliselt garanteeritud sageli siis, kui mees annab sõna ja mees murrab sõna. Aga mitte selle jaoks ei tulnud ma siia Riigikogu kõnetooli, et rääkida sotside sõnapidamisest, vaid selleks, et esitada üks hea Riigikogu aseesimehe kandidaat. See on inimene, kes ka kõige kriitilisemas seisus siin Riigikogus on alati säilitanud lugupidamise iga oma kolleegi vastu, inimene, kes austab meie kõikide valijaid ja kes loomulikult peab väga oluliseks Riigikogu head mainet ja on selle nimel kõik teinud. Ma esitan Riigikogu aseesimehe kandidaadiks Jüri Ratase ja loodan, et te toetate seda, et ta jätkab oma senist tööd. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud kolleegid! Nii nagu kaks korda varemgi on juhtunud, esitab Eesti Reformierakonna fraktsioon Riigikogu aseesimehe kandidaadiks Laine Randjärve. Laine on oma tööga Riigikogu juhatuses väga tublilt hakkama saanud ja seetõttu esitab fraktsioon ta üksmeelselt uuesti sellele ametikohale. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Head kolleegid! Mul on hea meel esitada Riigikogu aseesimehe kandidaadiks kolleeg Eiki Nestor. Eiki on selles saalis üks staažikaimaid ja kindlasti ka üks

kõige kogenumaid parlamendiliikmeid. Ta tunneb parlamendi tööd – ja mitte üksnes suure saali tööd – läbi ja lõhki ning on lisaks üks veendunumaid parlamentaarse demokraatia eestkõnelejaid Eestis.

Esimees Ene Ergma

Tundub, et rohkem ettepanekuid ei ole. Härra Jüri Ratas, kas te olete nõus kandideerima Riigikogu aseesimehe ametikohale?

Jüri Ratas

Jah.

Esimees Ene Ergma

Palun see nõusolek ka kirjalikult! Proua Laine Randjärv, kas te olete valmis kandideerima Riigikogu aseesimehe ametikohale?

Laine Randjärv

Jah, olen küll.

Esimees Ene Ergma

Palun nõusolek ka kirjalikult! Härra Eiki Nestor, kas te olete nõus kandideerima Riigikogu aseesimehe ametikohale?

Eiki Nestor

Jah, olen küll.

Esimees Ene Ergma

Palun seegi nõusolek ka kirjalikult!

Lugupeetud Riigikogu, kes on selle poolt, et sulgeda Riigikogu aseesimeeste kandidaatide nimekiri? Palun hääletada!

Poolt hääletas 93 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Riigikogu aseesimeeste kandidaatide nimekiri on suletud.

Kuulutan välja vaheaja Riigikogu aseesimeeste kandidaatide nimede kandmiseks hääletamissedelile. Vaheaja lõppemisest annan märku helisignaaliga.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud Riigikogu liikmed, kuulutan vaheaja lõppenuks. Vabariigi Valimiskomisjon on valmis läbi viima Riigikogu aseesimeeste valimist. Palun komisjoni liikmetel kontrollida siinsamas saalis teie ees hääletamiskasti ja pitseerida see turvaplommiga!

Kast on kontrollitud ja pitseeritud.

Head kolleegid, hääletamiskord on sama, mis Riigikogu esimehe valimisel. Rõhutan, et Riigikogu liikmel on hääletamisel üks hääel ja ta märgistab hääletamissedelil lahtri ristiga selle kandidaadi nime juures, kelle poolt ta on. Kas headel kolleegidel on küsimusi hääletamise korra kohta? Tundub, et ei ole. Hääletamiseks on aega 30 minutit alates hääletamise algusest. Praegu on 11.17, me jätkame 11.47.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Kell on 11.47, kuulutan hääletamise Riigikogu aseesimeeste valimisel lõppenuks. Palun hääletamiskast saali tuua!

Kas Riigikogu liikmetel on hääletamise korraldamise kohta proteste? Tundub, et ei ole. Palun kontrollida hääletamiskasti ja seda, ega hääletamiskasti turvaplomm ei ole rikutud! Palun nüüd valimiskomisjoni liikmetel asuda hääli lugema!

Riigikogu aseesimeeste valimise hääletamistulemuste kontrollimiseks annan sõna Vabariigi Valimiskomisjonile. Palun!

Meelis Eerik

Loen ette antud hääled. Jüri Ratas – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31. (Aplaus.) Laine Randjärv – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38. Eiki Nestor – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28. (Aplaus.) Kehtetud sedelid: 1, 2, 3. Sedelid olid kehtetud, kuna täitmata olid kõik lahtrid või täidetud oli rohkem kui üks lahter.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid, kas on proteste? Ei ole. Sel juhul palun vormistada Vabariigi Valimiskomisjoni otsus!

Kolleegid, palun tähelepanu! Kolleeg Jüri Ratas, palun minge kohale, võtke Kadri ka kaasa!

Head kolleegid, loen ette Vabariigi Valimiskomisjoni protokoll Riigikogu aseesimeeste valimise hääletamistulemuse kohta. "Vabariigi Valimiskomisjon tegi häälte lugemisel kindlaks järgmised arvud: nimekirja kantud Riigi-

kogu liikmete arv – 101, hääletamissedeli saanud Riigikogu liikmete arv – 100, hääletamisest osa võtnud Riigikogu liikmete arv – 100, kehtetute hääletamissedelite arv – 3. Riigikogu aseesimeeste kandidaatidele antud häälte arv: Riigikogu aseesimehe kandidaadi Jüri Ratase poolt antud häälte arv – 31, Riigikogu aseesimehe kandidaadi Laine Randjärve poolt antud häälte arv – 38, Riigikogu aseesimehe kandidaadi Eiki Nestori poolt antud häälte arv – 28." Protokoll on koostatud 2013. aasta 21. märtsil kell 12.02. Alla on kirjutanud Alo Heinsalu, Vabariigi Valimiskomisjoni esimees.

Austatud kolleegid, Riigikogu juhatus on valitud. Palun nüüd Riigikogu juhatuse liikmed minu juurde! Me ootame veel otsuse ära. Te vormistate otsuse ära. Palun tulge siia, siis vormistame otsuse! Tulge-tulge! Võite siia istuda ja siia ka. Ma ootan otsust. Aitäh!

Vabariigi Valimiskomisjoni otsus nr 11 "Riigikogu aseesimeeste valimise tulemuste kindlakstegemine". Tallinn, 21. märts 2013. "Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 7 lõike

6 ja § 82 lõike 1 alusel Vabariigi Valimiskomisjon otsustab: tunnistada Laine Randjärve valituks Riigikogu esimeseks aseesimeheks ja Jüri Ratase Riigikogu teiseks aseesimeheks." Alla on kirjutanud Alo Heinsalu, Vabariigi Valimiskomisjoni esimees.

Veel kord: nad on ära valitud. (Aplaus.)

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Palun nüüd aseesimeestel kohale istuda! Me jätkame eelnõude ja arupärimiste üleandmisega, kui keegi seda soovib. Soove ei ole. Riigikogu istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 12.05.

Istungi kestus 2 tundi ja 5 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 25. märts 2013

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine kalapüügi korralduse kohta Peipsi järvel (nr 287)
2. Arupärimine riskiperede ning laste ja eri-vajadustega laste hoolduse kohta (nr 283)
3. Arupärimine elektri üldteenuse hinna kohta (nr 284)
4. Arupärimine eksimuse kohta riigihankel (nr 288)
5. Arupärimine alusetult määratud trahvide tagastamise kohta (nr 286)
6. Arupärimine palgatõusu kohta Politsei- ja Piirivalveametis (nr 291)
7. Arupärimine illegaalide kohta (nr 293)
8. Arupärimine politseinike ja piirivalvurite lahkumise kohta Politsei- ja Piirivalveametist (nr 296)
9. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu üheksanda töönädala esmaspäevast istungit. Head kolleegid, palun tähelepanu! 25. märts on Eestis leinapäev ja ma teen ettepaneku alustada istungit leinaseisakuga, mälestades märtsiküüditamise ohvreid. (Leinaseisak.)

Lugupeetud kolleegid, nüüd on võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Ma palun kõigepealt kõnepulti proua Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kolm seaduseelnõu. Esiteks, toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Teiseks, ühis-transportiseaduse eelnõu. Nimetatud kahe seaduseelnõu menetlemisel esindab Vabariigi Valitsust majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Kolmandaks, mahepõlluma-

janduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle seaduseelnõu menetlemisel esindab Vabariigi Valitsust põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni kuuluvatel Riigikogu liikmetel on üle anda arupärimine. Arupärimine puudutab eelmisel nädalal ajakirjanduses avaldatud informatsiooni, et Eesti Energia omakapitali laiendamise vajadus võib küündida kuni 1 miljardi euron. Samas jääb sellest materjalist mulje, et nõukogul puudub ülevaade, milleks raha plaanitakse kulutada või kuhu investeerida ja millal see võiks toimuda. Meil on hea võimalus esitada selle kohta nüüd siis juba rahandusministrile, kelle haldusalasse Eesti Energia valitsuse otsusega Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalast läheb, hulk küsimusi. Näiteks, kui praegu on otsustatud laiendada Eesti Energia aktsiakapitali täpselt 350 miljoni euro ulatuses, siis rahanduskomisjonil on rahavoogude prognoosist tulenevalt informatsioon, et järgmisel aastal plaanitakse eraldada veel 200 miljonit. Ajakirjandusest tuleva info põhjal võib see summa olla veelgi suurem. Tahame ministri käest teada, kui palju täpselt raha planeeritakse, mille alusel on täiendavad 200 miljonit eurot planeeritud, sest riigieelarve strateegia seda ette ei näe. Samuti küsime, mis põhjusel ei võta Eesti Energia, kelle netovõlakohustused omakapitali suhtes on 41%, investeringuteks laenu. Kokku on küsimusi kaheksa ja loodame saada ministrilt neile adekvaatsed vastused. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatuse nimel olen vastu võtnud kolm seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja

töökorra seadusele, otsustab juhatus nende menetlemise kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimine vastab nimetatud seadusele, siis edastan selle otsekohe adressaadile.

Head kolleegid, nüüd teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ning määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Riigikogu sotsiaalkomisjoni s.a 20. märtsil algatatud ravimiseaduse § 20 täiendamise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon; teiseks, Riigikogu liikmete Karel Rüütli, Tiit Tammsaare, Kalvi Kõva, Rainer Vakra, Rein Randveri, Tõnu Juuli, Ülo Tuliku, Helmen Küti, Aivar Riisalu, Lembit Kaljuvee, Ester Tuiksoo, Heljo Pikhofi ja Annely Akkermannini s.a 20. märtsil algatatud jahiseaduse täiendamise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on keskkonnakomisjon; kolmandaks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Riigikogu liikmete Rainer Vakra, Inara Luigase, Lembit Kaljuvee, Kalle Laaneti ja Deniss Boroditši s.a 20. märtsil algatatud riiklike perefondide seaduse, sotsiaalhoolekande seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon; neljandaks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 20. märtsil algatatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on maaelukomisjon.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 21. märtsil esitatud eelnõud Euroopa Liidu asjade komisjonile. Esiteks, alternatiivkütuste pakett. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade, direktiivi eelnõu ja teatise kohta arvamust andma majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 11. aprill kell 16. Teiseks, neljas raudteepakett. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ning neljanda raudteepaketi kohta arvamust andma majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 11. aprill kell 16.

Head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 86 Riigikogu liiget, puudub 15.

Läheme selle nädala päevakorra kinnitamise juurde. Päevakord on teil laudadel. Panen hääletusele selle nädala päevakorra kinnitamise. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 79 Riigikogu liiget, vastu oli 0, erapooletuid oli 0. Selle nädala päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine kalapüügi korralduse kohta Peipsi järvel (nr 287)

Esimees Ene Ergma

Läheme selle nädala esmaspäevase päevakorra juurde ja alustame arupärimistele vastamist. Esimene arupärimine on Riigikogu liikmete Marika Tuus-Lauli, Valeri Korbi, Priit Toobali ja Heimar Lengi 13. veebruaril s.a esitatud arupärimine kalapüügi korralduse kohta Peipsi järvel. Palun kõnepulti kolleeg Valeri Korbi!

Valeri Korb

Head kolleegid! 13. veebruaril s.a vormistasime arupärimise, mille me saatsime proua keskkonnaministrile. Arupärimise teema on kalapüügi korraldus Peipsi järvel. Oma arupärimises me kirjutame Peipsi Harrastuskalastajate Klubi murest, et viimase viie aasta jooksul on nii kutselistel kaluritel kui ka harrastuspüüdjalatel jäänud kalasaagid Peipsi järvel järjest väiksemaks. Kutseliste kalurite mure on, et järve kalapopulatsioon on viimasel ajal kõvasti vähenenud.

Teine kalaliikide säilimist ohustav probleem Peipsil on see, et kalatöösturitel on siiani lubatud järvel traaliga kala püüda. Harrastuskalurid ei pea seda õigeks, sest noodaga tõmmatakse välja kogu parv ja kaaspüügil tõmmatakse välja ka alamõõduline kala. Varemalt seda ei tehtud ja ilmselt on see luba antud kalatöösturite survele. Harrastuskalastajatel ei ole siiani mingit väljundit, sest nende probleeme ei ole kuulda võetud, samas süüdistavad suurtöösturid just harrastuskalureid "nende" kala väljapüüdmises. Rannaelanikel oli varem luba kasutada enda söögiks kala püüdmiseks ühte võrku, püüda ei tohtinud vaid keeluajal. Seejärel muudeti korda ja ühe võrguga lubati püüda sügisel ja kevadel, hiljem juba ainult kevadel. Rannaelanikud kardavad, et kui nii edasi läheb, siis ei tohi rannaküla elanik enda tarbeks varsti üldse enam võrguga püüda ning see luba antakse vaid kalatöösturitele.

Meil on lugupeetud ministrile vormistatud viis küsimust, millele tahaksime vastuseid. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Valeri Korb! Palun teid, keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus, vastamiseks kõnepultil!

Keit Pentus-Rosimannus

Austatud Riigikogu esimees! Head arupärijad ja teised huvilised! Kõigepealt tuleb muidugi algatuseks öelda, et erinevalt arupärijate andmetest või arvamusest leiavad teadlased, et kalavarude seisund Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järvel on hea. Kui me räägime saagikusest ja saakidest, siis viimase viie aasta jooksul on saagid kasvanud umbes 30%. Kalurite sissetuleku seisukohast on kindlasti oluline see, et ka kala väärtus, hind on kasvanud ligi kaks korda. Nende järvede kalavarude puhul tehakse koostööd Venemaa Föderatsiooniga. Teisiti ei olekski see mõeldav, sest kala püüavad järvedel kalamehed nii Eesti kui Vene poolel ning varude seisundi hindamisel ja parandamisel on kindlasti suur osa nii Eesti kui ka Vene teadlastel ja nende omavahelisel koostööl.

Nüüd konkreetsete küsimuste juurde. Esimese küsimuse olid arupärijad sõnastanud selliselt: "Mida kavatses valitsus teha Peipsi kalavarude päästmiseks?" Mõne sõnaga selgituseks, et kalavarude hea seisundi tagamiseks tehakse igal aastal nii Peipsi, Lämmi- kui ka Pihkva järve kohta teadusuuringuid. Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni valitsuse koostöö Peipsi, Pihkva ja Lämmijärve kalavarude säilitamiseks ja kasutamiseks käib 1994. aastal sõlmitud kokkuleppe alusel moodustatud Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni valitsuse vahelise kalapüügikomisjoni kaudu. Järelevalve tõhustamiseks on kehtestatud terve hulk meetmeid, näiteks veekogule saabumise eelteade ja põhjanoodalaevade elektrooniline jälgimine. Eesti kalurite saake hinnates saab öelda, et viimasel viiel aastal on saagid olnud stabiilsed, eelkõige koha- ja särjesaak, või siis haugi, latika ja ahvena puhul pigem tõusva trendiga. Nii et kui me vaatame järve kalasaaki kokku, siis 2008. aasta 2100 tonnilt on see kasvanud eelmise aasta 2700 tonnini. Tänu kohale ja ahvenale on järve kalasaagi väärtus esmakokkuostu hindade järgi tõusnud viie aasta taguselt kolmelt miljonilt eurolt eelmise aasta 5,3 miljoni euroni.

Kui rääkida nendest varudest, mis nii heas seisus ei ole, siis drastiliselt on langenud ainult

tindi arvukus, mistõttu selle kala püük on praegu keelatud. Tindi, mis iseenesest on hästi lühiajaliselt püütav ja mitte eriti väärtuslik kala, kadumise taga on teadlaste hinnangul eelkõige röövkalade ehk siis ahvena ja koha suur arvukus. Ka on teadlased seisukohal, et tindi arvukuse vähenemine on osaliselt tingitud keskkonnatingimuste muutumisest viimastel aastakümnetel ja kindlasti on tegemist järve arenguga kaasneva protsessiga. Teine liik, mille arvukuse vähenemine Peipsil on tõepoolest märgatav, on Peipsi siig kui sellele järvele ainuomane liik. Peipsi siia arvukus on vähenenud eelkõige Peipsi praeguste siiale ebasobivate keskkonnatingimuste mõjul, ennekõike atrofeerumise või atrofeerumisega kaasneva koelmute halva olukorra tõttu. Põhjuseks on ka mitme aasta lühikesed talved – seda ei saa küll öelda selle aasta kohta – ja taas röövkalade väga suur arvukus.

Teine küsimus: "Miks pole Peipsil kehtestatud ahvenate püüdmisel alammõõtu, nagu see on merest püügil, et takistada väikesemõõduliste kalade püüki ja kaitsta kalaliigi säilimist?" Taas kord saan ma viidata teadlastele, kelle soovitusel ja tööd on aluseks olnud. Teadlaste seisukoht on, et Peipsis elavale ahvenale ei ole vaja alammõõtu kehtestada. Tegemine on Peipsis väga arvukalt levinud kalaga, mis jõuab enne tööduspüügi saakidesse sattumist enamasti ka kudedele ja järglasi anda. See on eelkõige põhjus, miks alammõõdu kehtestamist pole vajalikuks peetud. Nagu öeldud, on ahvenat järves üsna arvukalt ja praegused kaitsemeetmed on teadlaste hinnangul piisavad. Probleem on pigem selle väga arvuka röövkala toidubaasis, mida napib, ja see võib omakorda piirata ka ahvena kasvu. Kui nüüd ahvena alammõõdu kehtestamist siiski kaaluda või selle üle mõelda, siis peamine probleem, mille eest sellisel puhul hoiatatakse, oleks just nimelt tagasiheid. Kui vette hakatakse tagasi heitma neid isendeid, kes on eluvõimetud, oleks tagajärjeks lihtsalt kalade suremuse varjatud kasv ja kindlasti ka keskkonnareostus.

Kolmas küsimus: "Miks on Peipsil lubatud suurtöösturitele traalidega kalapüük kalavarude pideva vähenemise tingimustes?" Ma pean ütlema, et see küsimus jäi natuke segaseks, sest Peipsi tööduspüügil ei ole traale juba umbes 20 aastat kasutatud. Ilmselt on selle küsimuse puhul tekkinud mingisugune eksitus.

Neljas küsimus: "Miks on rannaelanikele võrguga püüdmise võimalusi aasta-aastalt ahendatud?" Taas kord, kui vaadata tegelikku olukorda, siis ei ole rannaelanike ja harrastuspüüdjate võrgupüüki aastate jooksul mitte kitsendatud, vaid pigem on liigutud vastupidises suunas. Nii näiteks on alates 2001. aastast lubatud kaldast kuni ühe kilomeetri kaugusel nakkevõrguga kala püüda kevadel juba 1. märtsist. Niisiis on püügiperioodi hoopis pikendatud. Need võimalused on peamiselt mõeldud väga efektiivselt toimima särje ja natuke vähemal määral ahvena püügiks. Särje ja ahvenavaru hea seisu tõttu ei ole praegu ette näha ka kevadise püügi sulgemist. Paralleelina võib tuua, et väikesaare elanikel on samuti lubatud saare ümbruses samal perioodil kalastada kuni kolme võrguga püüdja kohta. Tegu on nende piirkondade eripäraga.

Viies küsimus: "Kas on kavas hakata Peipsile kalamaime tootma? Kas sellist kohustust ei peaks panema kalatöösturitele, kelle firmad valdava osa kalast välja püüavad?" Tuleksin tagasi arupärimisele vastamise alguse juurde. Üldiselt hinnatakse Peipsi kalavarude seisu heaks ja asustamist peetakse vajalikuks kasutada tõesti väga äärmuslikel juhtudel. Kala ei peaks mitte väljastpoolt sisse tooma, vaid kõige efektiivsem on ikkagi looduslik taastootmine ja see saavutatakse just nimelt mitmesuguste kaitsemeetmete abil, milleks on nii püügimahule seatavad piirangud kui ka keeluajad, kui nende järele on vajadust. Ka panustame me praegu KIK-i kaudu palju sellesse, et taastada Peipsi kalade kudealad, ja seda eelkõige vanajõgede avamise ja puhastamise teel.

Kui veel teadlaste juurde tagasi tulla, siis ainuke liik, mida teadlased on soovitanud Peipsi kalastikku ja hüdroloogilist hetkeseisu arvestades juurde tuua, oleks seesama eespool mainitud Peipsi siig, et säilitada seda Peipsile ainuomast kalaliiki, aga seda ka ainult loodusliku potentsiaali taastamiseks. Pikas perspektiivis, kauge vaatenähtena ei ole see kindlasti kestlik ja mõttekas, sest üldjuhul on kasvandustest tulev noor kala väga kerge saak järves elavatele röövkaladele.

Sellised on vastused teie esitatud küsimustele. Hea meelega vastan lisaküsimustele, kui neid on tekkinud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, proua minister! Jätkame küsimustega ja alustame kolleeg Lembit Kaljuveest.

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! See on tore, et Peipsi kalavarude olukord on suhteliselt hea, aga aeg-ajalt on küsimusi tekkinud sinna väljastpoolt Peipsi piirkonda tulnud kalapüüdjal ning Peipsi rahvas ise ei ole minu arvates ka rahul sellega, kuidas riik kalapüüki ja kalatöötlemist suunanud ja korraldanud on. Mida teie ministrina arvate, kas Eesti riik on kehtestanud vajalikud seadused ja korrad ning kas neid täidetakse? Kas need seadused on head ja kas me täidame neid häid või halbu seadusi? Kas me peaksime sellesse valdkonda rohkem sekkuma või mis te arvate?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Kindlasti on kontroll vajalik ka Peipsil – mitte ainult Peipsil, aga ka Peipsil. Tuleb kontrollida ja jälgida, et seadustest kinnipidamine tõesti tagatud oleks. Rahulolematuse kohta võib öelda, et kui tegu on piiratud varuga ja kvootide seadmisega, siis ilmselt on kuidagi automaatselt sisse kodeeritud, et kalamehed, kelle jaoks järvel või merel käimine on ikkagi sissetulekuallikas, tahaksid loomulikult rohkem püüda. Aga üldiselt võib Peipsi puhulgi öelda, et vastutustundlikud kalamehed saavad väga hästi aru vajadusest kvote kehtestada, sest lõppkokkuvõttes on see ka nende huvides, et kogu kala piltlikult öeldes paari aastaga välja ei püütaks või ei püütaks välja seda kala, mis on liiga noor, liiga väike. Aga rahulolematust oli ka näiteks sellega, kui varem kehtestati kvoot terve aasta peale. Aasta algusest vastavalt ilmaoludele avanev püük tähendas sageli seda, et kvoot püüti väga kiiresti täis. Sel aastal on just nimelt kohalike kaluritega läbirääkimiste tulemusel ja nende ettepanekul kvooti esimest korda jagatud poole aasta kaupa, et mitte kogu kvooti ei püütaks kohe aasta alguses täis. See on üks näide, kus me oleme kohalike inimestega nõupidamise tulemusel muudatusi teinud. Aga üks ettepanek on kostnud veel. Näiteks on üks ettepanek, mida siin Riigikogus väga tõsiselt arutab Igor Gräzini veetav Peipsiveere toetusrühm, selle kohta, kuidas tagada kohalikele kaluritele

tõesti võimalikult individuaalne püügiõigus. Individuaalse püügiõiguse termini üle on siin ka varem mõtteid vahetatud ja mõnel juhul on see mõiste saanud natuke äraspidise tähenduse. Suur hulk kohalikke kalureid peab mõistlikuks, et püügiõigus oleks konkreetsetel kaluril, tõepoolest temal indiviidina või individuaalselt, et püügiõigust ei jagataks ilmtingimata ettevõtete kaupa. Kas seda on võimalik teha, kas sel teel oleks võimalik tekitada olukord, kus kohalike kalurite õigused oleksid hästi tagatud ja kaitstud, me arutame. Me arutame seda koostöös kohalike kaluritega ja kindlasti ka parlamendi Peipsiveere toetusrühmaga. Alati on võimalik muuta reegleid kohalike jaoks veel paremaks, aga loomulikult tuleb kõigi nende muudatuste puhul silmas pidada, et kalavarud ei saaks kahjustatud, et need ei oleks mitte ainult ühe aasta perspektiivis, vaid ka kaugemas tulevikus heal järjel. Ma arvan, et kui vaadata saakide kasvu ja Peipsi kalavarude olukorra üldist paranemist, siis võib öelda, et varasematel aastatel tehtud otsused on olnud õiged ja mõistlikud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Aitäh, lugupeetud minister, vastuste eest! Aga on veel üks küsimus, mille ma tahan teile esitada. Leian, et Peipsi järv ja jõed on kalurite jaoks üks kalandussüsteem ja vist ei ole õige neid eraldi vaadata. Kui rääkida aga kaluritega, siis selgub, et ajalised reeglid on Peipsi järve ja jõgede jaoks, võtame näiteks Narva jõe, erinevad. Kõige suurem erinevus on sellest aprillist, kui on kudemisaeg. Millega see on seotud?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Põhiline tüliõun peitub siin ilmselt selles, millised reeglid kehtivad harrastuspüüdjatele, kas need peaksid olema täpselt samasugused, kui on kutselistel kaluritel. Kui me vaatame saaki, mida harrastuskalurid välja püüavad, siis see on ikkagi mitu korda väiksem, ja mõju, mida nad avaldavad kalasaakidele üldiselt, ei ole nii märkimisväärne, et neile peaks ilmtingimata kehtestama kutseliste kaluritega ühesugused piirangud. Aga ma tean, et see mure on olemas. Ma tean, et see on

uuesti päevakorrade kerkinud, ja me oleme lubanud – mitte ainult Narva jõe puhul, vaid ka teistes piirkondades, kus samasugune küsimus on tekkinud – arutada seda teemat koos harrastuskaluritega. Kui on vaja mingisuguseid reegleid muuta, siis tuleb seda ka teha.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea minister, te mainisite Narva jõe. Mulle tuli meelde, et kuskil Narva kandis, ma ei tea täpselt, kas Narva veehoidlas, kasvatatakse tuurakala. See on Eestis päris laialt müügil tavalistes poodides, Prisma, Maximas on müügil tuurakonservid jne. Kellele meeldib, see ostab. Mulle ta ei meeldi, on väga rasvane. Aga kui juba mitu aastat müüakse tuurakala, siis tekib mul küsimus, kuhu on jäänud tuura mari ehk must kalamari ehk kaaviar. Ma olen seal kandis elavatelt tuttavatelt küsinud, kas seda on või ei ole, liigub või ei liigu. Minu käest on vastu küsitud, et kui palju ma siis tahan. Ma ei ole tahtnud. Ma küsin nüüd teie käest: kas see mari on olemas või ei ole?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh, austatud härra Vassiljev! See on kindlasti väga oluline küsimus. Keskkonnaministril ja Keskkonnaministeeriumil puudub detailne ülevaade, kuhu jõuab mari, mis tuleb sellest tuurast, mida kasvatatakse Narva Elektriamaade töös tekkiva sooja vee basseinis. Kuhu see mari täpselt jõuab, sellest mul ülevaadet ei ole ja ma arvan, et ei peagi olema. Ma olen teiega nõus selles osas, et Eesti kala võiks meie oma turule oluliselt rohkem jõuda. Mulle meeldiks ka, kui poes oleks Eesti kala müügil palju rohkem, kui me praegu seal näeme. Sageli tehakse järeldus, et kuna meie poodides Eesti kala kättesaadav ei ole, siis on kalasaak väga kehv. See ei ole päris nii, sest paraku läheb suur osa meie kalast ekspordiks. Samamoodi on see muide ka Peipsi ääres. Ma arvan, et kui Peipsi kohalikud kalurid saaksid müüa ja müüksid kala sealsamas kohapeal, siis tõenäoliselt oleks ostuhuvilisi väga palju. Nii et selles osas ma olen teiega nõus, Eesti päritoluga kala võiks meil müügil olla kindlasti palju rohkem.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, proua keskkonnaminister! Avan läbirääkimised. Kutsun kõnepulti kolleeg Lembit Kaljuvee.

Lembit Kaljuvee

Proua esimees! Head kolleegid! Minu huvi Peipsi-äärsete elanike olukorra ja elu vastu just kalamajanduslikust seisukohast mitmekordistus siis, kui kolleeg Aivar Kokk sattus n-ö poliitilistel ajenditel tule alla, aga mina vaatan ainult asja majanduslikku poolt. Viimastel aastatel on püütud Eestis Peipsist kala umbes 2000 tonni. Kui seda töödelda ja siis rahasse ümber panna, võiks sinna maha jääda umbes kaks miljonit eurot. See tähendaks päris suurt hulka töökohti. Aga kahjuks see raha sinna praegu maha ei jää, sest sellest 2000 tonnist kalast püütakse üle poole mustalt. See kala läheb sealt minema, selle eest ei saa maksutulu, seda ei töödelda, kuigi töötlemisvõimsused on kohapeal olemas. Ma saan aru, et Aivar Kokk tahtis seda probleemi lahendada ja lubas kohalikele kaluritele, et seadused ja kohapealne asjaajamiskord tehakse niisuguseks, et kala hakkab teenima selle piirkonna rahva huve. Aga praegu on kahjuks riik asja niimoodi suunanud ja korraldanud, et kala, mis Peipsis kasvab, teenib selle piirkonna rahvast ainult väga vähesel määral. Tegelikult peaks enamiku sellest kalast püüdma kohalik rahvas, kohapeal peaks toimuma ka esmatöötlus ja siis läheks kala turgudele. Me peaksime vaatama Eestis selles suunas, et kohalik ressurss teeniks kõigepealt kohapealset rahvast, see oleks õige. Siia ei peaks parteipoliitikat sisse tooma, vaid lähtuma just kohalike inimeste vajadustest. Muidugi tuleb arvestada ka harrastuskalureid, kohalikke pensionäre, kes tahavad seal püüda, ja üldse iga mehega, kes tahab vahel Peipsi järve õnge sisse visata. Aga põhimõtteliselt peaks riik lahendama küsimuse nii, et kohapealset ressursi püütakse ja töödeldakse kohapeal. See peaks olema see, millest me lähtume. Siis oleks seal ka töökohti rohkem, siis oleks koolis rohkem lapsi ja elu läheks edasi.

Ma vaatan, kuidas Peipsi ääres on eelmisel sajandil eri võimude ajal elatud ja millal on paremini elatud. Paremini on elatud sel ajal, kui kohalikku ressursi on majandatud õigesti ja paremini. Seda võib näha selle järgi, millal seal kandis on ehitised kerkinud, millised need

ehitised on olnud, kas need on olnud piirivalvepunktid või kirikud, koolid, restoranid või majutusasutused. Nii et me peaksime edaspidi vaatama seda Peipsi äärt päris tõsiselt, ja vaatama just majanduse aspektist, vaatama, et see ressurss, mis seal on, saaks kohapeal väärindatud. Väärindajad on kohapeal olemas. Me ei tohi teha selliseid seadusi, mis lasevad selle ressursi mustalt, ilma makse maksmata ja odavalt kohapealt minema viia. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lembit Kaljuvee! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Eldar Efendijevi!

Eldar Efendijev

Proua eesistuja! Austatud kolleegid! Ma tuln siia selleks, et natukene aidata ministrit. Viktor Vassiljev püstitas väga olulise küsimuse, ma tahan ainult natuke lisainformatsiooni anda. Minister ütles õigesti, et nn Narva tuura kasvatamine toimub Narva Elektrijaamade kanalite infrastruktuuris. Mõni aasta tagasi aga sattusid need väikesed kalakesed juhuslikult ka Narva veehoidlasse ja nüüd nad elavad seal väga vabalt. Mis sellest välja tuleb, on väga raske hinnata, aga võib minna ka niiviisi, et kasvab välja terve suur populatsioon. Kas see on hea või ei ole, on ökoloogiliselt praegu väga raske hinnata, sest see on uus liik ja pole teada, kuidas see nišš arenema hakkab.

Kalamarja kohta saab öelda niipalju – ja teie teate seda ka väga hästi –, et seda võib maailmas müüa ainult kvootide alusel. Need on rangelt piiratud ja Eestil seda kvooti ei ole, mistõttu ei saa Eesti tuuramari olla ka turul ega meie restoranides, kohvikutes või veel kuskil. Osaliselt kasutatakse seda marja väikeste kalade kasvatamiseks, mis on arusaadav. Teiseks, siseriingis seda ikkagi liigub, aga ametlikult ei tule ta muidugi mitte kunagi välja enne, kui Eesti saab kvoodi. Kas me saame või mitte, see on väga suur ja raske küsimus. Kui Eestil õnnestub läbirääkimistel väike kvoot saada, siis satub see mari samuti sinna tuuramarja impeeriumisse.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised.

2. Arupärimine riskiperede ning laste ja erivajadustega laste hoolduse kohta (nr 283)

Esimees Ene Ergma

Järgmise arupärimise on 11. veebruaril s.a esitanud Riigikogu liikmed Heljo Pikhof, Helmen Kütt, Rannar Vassiljev, Andres Anvelt, Rein Randver, Marianne Mikko, Karel Rüütli, Jaan Õunapuu, Neeme Suur, Jevgeni Ossinovski, Eiki Nestor, Kalvi Kõva ja Kalev Kotkas. Arupärimine on riskiperede ning laste ja erivajadustega laste hoolduse kohta (nr 283). Palun kõnepulti kolleeg Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Proua juhataja! Austatud sotsiaalminister! Head kolleegid! Jätkan Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel küsimustega, mis puudutavad laste õigusi ja kaitset. Konkreetsemalt on meie arupärimine riskiperede ning laste ja erivajadustega laste hoolduse kohta. Eesti liitus 1990. aastate alguses ÜRO lapse õiguste konventsiooniga, kus on sõnastatud rahvusvaheliselt tunnustatud väärtused, mis tuleb suhetes lastega tagada. Konventsioonist kinnipidamist hindab aeg-ajalt ÜRO lapse õiguste komitee. Pärast ÜRO komitee viimast kontrollkäiku tõdeti, et on mitmeid probleeme, mis vajavad kiiret lahendamist. Samadele puudustele on juhtinud tähelepanu ka Riigikontrolli audit. Nimetatud on näiteks lastekaitse-süsteemi ebatõhusust, süsteemi liigset orienteeritust tulemustele, samuti jätavad soovida Sotsiaalministeeriumi koordineeriv roll, laste kohta statistiliste andmete kogumine ja järelevalve. On selge, et laste õiguste puhul on vaja minna kaugemale, teha kõik selleks, et tagada nende õigused ja kaitse.

Eesti on tuntud riigina, kus sotsiaalvaldkonna kulutused on ühed väikseimad Euroopa Liidus. Osa ühiskonnateadlasi on nimetanud meie ühiskonda suisa riskiühiskonnaks. Eestis elab üle 60 000 lapse vaesuses ja suur hulk lapsi kasvab peredes, kes on toimetulekutoetuse saajad. Ka hiljuti avaldatud Riigikontrolli aruandest nähtub, et olukorra parandamiseks vajavad laste hoolekanne ja kaitse suuremat ning kiiremat riigipoolset sekkumist. Lastehoolduse ja kaitse küsimused on enamjaolt omavalitsuste korraldada, samas ei ole ligikaudu 60%-s Eesti omavalitsustes üldse lastekait-

setöötajat või pole neid piisavalt. Seetõttu tuleb lõivu maksta peamiselt ennetustöö pealt, millega ei jõuta piisavalt tegelda. Omavalitsustel pole ka vajalikku ülevaadet eri riskirühmadesse kuuluvate laste kohta. Probleemiks on see, et lastega ei jõuta piisavalt tegelda õigel ajal. Eraldi murekoht on erivajadustega laste hooldamine, kus omavalitsuste võimekus on väga erinev. Sageli käsitletakse meil riskiperedena nn sotsiaalselt kohanematuid perekondi, kelle puhul on riskantne maksta lastele mõeldud toetusraha otse lastevanemate kätte. Riskid varitsevad ka peresid, kes peavad toime tulema ebasoodsatest tingimustest tulenevate raskustega.

Eelöeldust tulenevalt on meil kuus küsimust. Näiteks, milliste kriteeriumide alusel määratletakse nn riskipered, kas majanduslike, sotsiaalpsühholoogiliste (suhted peres), hoiakuliste või mingite muude näitajate, näiteks vanemate vaimse tervise alusel? Kuidas selline perede määratlemine hakkab toimuma? Oma hinnangu peavad olenevalt sellest, kas tegu on lasteaialapse või koolilapsega, andma ju eri institutsioonide eksperdid – lasteaiaõpetaja, õpetaja, perearst või pereõde, mõningatel juhtudel ka politsei, lastekaitsetöötaja või sotsiaaltöötaja. Kümnekond aastat tagasi oli Eestis hinnanguliselt 4000–5000 last, kes ei täitnud koolikohustust või olid vanemliku hoolitsuseta, ja 100–200 last, kellel ei olnud päris kodu või kes elasid tänaval. Nüüd tahakski teada, kas need arvud on kümne aastaga suurenenud või vähenenud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Heljo Pikhof! Palun kõnepulti lugupeetud sotsiaalministri Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head arupärijad! Head Riigikogu liikmed! Ma soovin kõigepealt siiralt tänada 13 Riigikogu liiget selle eest, et nad on need küsimused tõstatanud. Ka minu jaoks on lastekaitse ja laste majandusliku olukorraga seotud küsimused äärmiselt olulised. Nagu te ilmselt hästi teate, on Sotsiaalministeeriumi eestvedamisel koostamisel uus lastekaitsealadus, mis kõige otsemalt tegeleb enamikuga teie tõstatud küsimustest. See protsess on hästi avatud ja väga paljusid osapooli kaasav.

Ma loodan, et nendel teemadel tuleb väga tõsine ja konstruktiivne arutelu ka parlamendis, kui seaduseelnõu sinnamaani jõuab.

Samuti on minu jaoks väga oluline teema Eesti laste majanduslik toimetulek. Kuigi aasta-aastalt on suhtelises vaesuses elavate laste hulk Eestis vähenenud, pean sellegipoolest jätkuvalt oluliseks toetada majanduslikult just neid lapsi, kes abi kõige rohkem vajavad. Täpselt sellest eesmärgist lähtuvalt hakkab käesoleva aasta keskelt toimima uus lastetoetuste süsteem. Vajaduspõhise lapsetoetuse kaudu tegeldakse kõige otsesemalt selle probleemiga ning aidatakse neid lapsi ja peresid, kus elatakse suhtelises vaesuses. Ma olen üsna veendunud, et juba käesoleva aasta keskel, aga päris kindlasti lähematel aastatel kahaneb see tõttu, et me oleme lastetoetuste süsteemi oluliselt reforminud, suhtelises vaesuses elavate laste hulk veelgi. Ma olen alati valmis väga tõsiselt kaaluma kõiki ettepanekuid ja ka ise selle nimel tööd tegema, et oleks ettepanekuid, kuidas lisaks vajaduspõhisele lapsetoetusele saaks arvestada just nimelt nende laste huve, kellel riigi abi kõige rohkem vaja on.

Läheme nüüd teie küsimuste juurde. Ma loen need kiiresti ükshaaval ette. Esimene küsimus: "Milliste kriteeriumide alusel on määratletavad nn riskipered – majanduslike, sotsiaalpsühholoogiliste (suhted peres), hoiakuliste (perevägivald ja autoritaarne kasvatussüsteem) või mingite muude näitajate (nt vanemate vaimne tervis) alusel?" Esiteks soovin märkida, et meie Sotsiaalministeeriumis ei soovita kasutada mitte väljendit "riskipere", vaid "lapsed, kelle kasvukeskkond ei taga parimal võimalikul viisil lapse individuaalsete vajaduste rahuldamist". Pereliikme puue, vaimne tervis või vaesus ei pruugi alati automaatselt tähendada riski ega ohtu lapsele. Kui peres on hea kasvatuspraktika ja laps on vääratus, siis on lapse huvid keerulistele probleemidele vaatamata kaitstud. Küsimus on selles, kuidas selgitada välja need lapsed ja pered, kes vajavad täiendavat kõrvalist tuge ja abi. Esiteks tuleb luua olukord, kus abivajavatest lastest teatamine muutub iga lastega töötava spetsialisti, aga ka kodaniku käitumise loomulikuks osaks. Samuti tuleb suurendada vanemate vastutust otsida abi õigeaegselt. Nagu ma juba sissejuhatavalt ütlesin, on koostamisel uus lastekaitseadus, mis valmib eeldatavalt selle

aasta lõpuks, ja see täpsustab muu hulgas lastega töötavate spetsialistide kohustust teavitada abivajavast lapsest.

Teine küsimus: "Kuidas selline perede määratlemine hakkab toimuma – oma hinnangu peavad andma ju erinevate institutsioonide eksperdid?" Sotsiaalministeeriumi tellimisel valmis eelmisel aastal lapse heaolu hindamise juhendmaterjal, mis on kasutamiseks kohalike omavalitsuste lastekaitsetöötajatele. See aitab identifitseerida lapse vajadused ja planeerida tuge lapsele ja tema perele. Lastekaitsetöötajad peavad töötama tihedas koostöös võrgustikuga, kuhu kuuluvad vanem, õpetaja, arst ja politseitöötaja, juhtumikorralduse põhimõttel, mille ettevalmistatav lastekaitseadus samuti sätestab, nagu ka kohustuse hinnata lapse vajadusi tema heaolust lähtuvalt. Arusaadavalt ei ole võimalik koondada kogu vajalikku kompetentsi igasse kohalikku omavalitsusse, kus elanike arv on väga väike. Seetõttu planeerib riik luua rakendusmehhanismi, mille kaudu on multiprobleemsete juhtumite korral võimalik abi saada nn konsultatsioonimeeskonnalt. Viimane hakkab koosnema eri valdkondade spetsialistidest ning on loodud kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöö toetamiseks. Selline konsultatsioonimeeskond on paindlik vajaduse korral kohapeale sõitma ja tegelema seal konkreetsete juhtumitega kõige kõrgemal professionaalsel tasemel, mis Eestis on.

Kolmas küsimus: "Kümmekond aastat tagasi oli Eestis hinnanguliselt 4000–5000 last, kes ei täitnud koolikohustust ja/või olid vanemliku hoolitsuseta, ja 100–200 last, kes ei omanud päriskodu või elasid tänaval (Avatud Eesti Fondi poolt 1999. aastal korraldatud tänavalasteteemalise ümarlause tulemus). Kas need arvud on kümne aastaga suurenenud või vähenenud?" Esmalt olgu mainitud, et kui arupärimise esitajad on kasutanud Avatud Eesti Fondi poolt 1999. aastal korraldatud tänavalasteteemalise ümarlause tulemusi, siis tuleb kindlasti arvestada, et tegemist ei ole kõiksete andmetega. Nimetatud andmete puhul ei ole teada, kas lapsed on kajastatud ühekordselt või on iga juhtumit käsitletud uuna ning selle tulemusel võivad lapsed olla ka mitmekordselt kajastatud. Seega ei ole meie edastatavad arvud võrreldavad arupärimises olnud arvudega. Samas saame saata arupärijatele kirjalikult infot aastate 2003–2011 kohta. See statistika on meil

olemas nii vanemliku hoolitsuseta kui ka abivajavate laste kohta. Ütlen veel kord, et need arvud ei ole võrreldavad arupärimises toodud arvudega, sest allikad ja ilmselt ka meetodiline sisu võivad mõneti erineda, kuid kindlasti annab see teile pildi trendidest. Näiteks võib öelda, et ühe aasta jooksul varjupaigas viibinud kuni 17-aastaste laste arv on võrreldes 2003. aastaga vähenenud enam kui poole võrra. Kui 2003. aastal oli lapsi, kes hulkurluse tõttu sellesse asutusse sattusid, 327, siis 2011. aastal oli neid 161. Samuti on lastekaitse spetsialistide arv alates 2003. aastast suurenenud 30 võrra. Aga ma teen ettepaneku, et aja kokkuhoiu huvides saadame teile täpsemad tabelid meili teel ja vajaduse korral saame seda arutelu kindlasti detailsemalt jätkata.

Neljäs küsimus: "Mida on kavas teha selleks, et Eestis tunnustataks senisest rohkem lapsehooldusteenuste valdkonna töötajaid, et tõuseks nii selle tegevusala maine kui töötasu?" Väga hea küsimus. Ettevalmistatav lastekaitse seadus seab pädevusnõuded lastekaitsetöötajale, täienduskoolituse läbimise ning atesteerimise kohustuse, samuti loob supervisioonisüsteemi, mis aitab lastekaitsetöötajatel vältida läbipõlemist. Planeeritud sammud aitavad Sotsiaalministeeriumi hinnangul tõsta ühelt poolt kohaliku tasandi lastekaitsetöö kompetentsi ja teiselt poolt väärtustada lastekaitsetööd.

Viies küsimus: "Sageli vajatakse puuetega ja/või erivajadusega laste jaoks integreeritud ja kodupõhiseid teenuste vorme. Millisel tasandil peaks neid pakkuma, arvestades kohalike omavalitsuste väga suuri erinevusi nii elanike arvu kui rahaliste ressursside osas?" Kuues küsimus: "Pikaajalist rehabilitatsiooni või hooldusravi vajavatele lastele abi andmine on ebapiisav. Üldjuhul toimub selliste laste hooldamine kodus, lastekodus elavaid lapsi üritatakse sageli hospitaliseerida. Puudega last hooldaval lapsevanemal, enamasti emal, ei ole võimalust enesetaastamiseks, ta jääb kõrvale töö- ja hariduselust. Samuti on puudulik talle pakutav psühholoogiline tugi ja koolitus. Kas on kavas nimetatud teemat põhjalikumalt analüüsida meie tööturu ja tööjõupuuduse kontekstis?" Teie lahkel loal ma vastan nendele kahele küsimusele koos. Omavalitsuste üks põhilisi seadusjärgseid ülesandeid on elanikele avalike teenuste kättesaadavaks tegemine. Iga laps on

eriline ja kui tal peaks erivajadusest tulenevalt olema vaja eriõpet või tugispetsialiste õppekasvatusteenust või muid toetavaid teenuseid, sh hoiuteenust või rehabilitatsioonialast nõustamist, siis näeb seda kõige paremini lapsele kõige lähemal asuv omavalitsus. Seepärast on igati loomulik, et just kohalik omavalitsus osutab vajaduse korral last ja peret abistavaid tugiteenuseid ning hoolitseb selle eest, et need teenused oleksid kättesaadavad. Kuna suure hooldusvajadusega, näiteks raske intellektipuudega, püsiva raske psüühikahäirega ja käitumishäirega lastele osutatavad teenused, nagu õpetamine, arendamine, rehabilitatsioon, järelevalve tagamine ja hooldus, nõuavad kompleksset lähenemist ja kompetentsi ning on ressursimahukad, siis ei ole väiksematel omavalitsustel kõige otstarbekam keerukamate teenuste süsteemi välja arendada ja elujõulisena hoida. Suure abivajadusega ja ebahühtlaselt paiknevate abivajajate puhul on mõistlik korraldada teenuste osutamist mitme omavalitsuse koostöös ja osutada neid komplekselt, et lapsed kõik vajalikud teenused võimalikult ühest kohast kätte saaksid. Omavalitsused võivad sellealast koostööd teha juba praegu. Hea näide on Viljandimaa Omavalitsuste Liidu loodud maakondlik sihtasutus Perekodu, mis teenindab kogu maakonda ja seostatuna haridusteenusega osutab kõnealusele sihtgrupile komplekselt mitmesuguseid teenuseid.

Riik finantseerib sotsiaalkindlustussüsteemi kaudu laste rehabilitatsiooni teenuseid, rahastab raske ja sügava puudega lastele osutatavat lapsehoiuteenust, võimaldades vanematele ajutist puhkust hoolduskoormusest, ning eraldab vahendeid hooldajatoetuse maksmiseks neile, kes oma last ise kodus hooldavad. Lisaks rahastab riik haridussüsteemi kaudu hariduslike erivajadustega laste õpet riigikoolides, tagades õpilaskodus elavatele lastele nii järelevalve kui tugiteenuse. Samas ei ole põhjust hoida saladuses seda, et nii minu kui kogu Sotsiaalministeeriumi jaoks on järgmisel eelarveperioodil väga selgeks prioriteediks rahastada just nimelt neid teenuseid, mis on seotud oma lähedaste inimeste hooldamisega. See puudutab ka neid lapsevanemaid, kes ei saa seetõttu tööle minna, et lapsel on erivajadused ja samas ei ole piisavalt võimalusi hooldusteenuseid kasutada. See on kindlasti seotud investeringutega, aga teema on veel laiem. Mul on hea meel,

et te nende teemade kohta küsite, need on olulised ja vajavad lisaks Eesti oma võimustele vähemalt investeeringute osas kindlasti ka Euroopa Liidu vahendite tuge. Veel sellel aastal on Sotsiaalministeeriumil plaanis suure hooldusvajadusega lastele ning sügava intellekti- ja liitpuudega lastele, nende peredele osutatavad teenused põhjalikult üle vaadata. Eelmise aasta lõpul viisime kohalike omavalitsuste seas läbi küsitluse suure hooldusvajadusega lastele osutatava abi kättesaadavuse ning abivajaduse kohta. Selle küsitluse tulemused saame võtta aluseks tulevaste tegevuste kavandamisel. Eesmärk on välja töötada optimaalne, individuaalsetest vajadustest lähtuv integreeritud toetuste ja teenuste süsteem, kus suure hooldusvajadusega lastele ja nende peredele tagatakse tugiteenuste (tugiisik, isiklik abistaja, transport) kaudu ligipääs avalikele teenustele – haridusele, rehabilitatsiooniteenustele – ning vajaduse korral lasteaia- ja koolivälisel ajal hoidja järelevalve spetsiaalse lapsehoiuteenusena. Laste vaimse tervise valdkonnas kavandame Norra finantsvahendite abil planeeritava raske ja püsiva psüühikahäirega laste vaimse tervise programmi raames arendada ja katsetada 2014. ja 2015. aastal statistionaarset teenust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Palun küsimus, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Täna vastuse eest! Vastus oli väga ümmargune ja mõnes kohas jäi mulje, nagu te polekski Riigikontrolli auditit lugenud ega teaks nendest puudustest, mis sinna kirja pandud on. Rääkisite sellest, et konsultatsioonimeeskond peaks hindama, kas laps on riskiperest, millised need riskid on jne. Samas ei tähenda see seda, et ennetustööle hakatakse tulevikus mingit tähelepanu pöörama. Lastekaitsetöötajaid on vaid 38 omavalitsuses, Riigikontroll ütleb aga otse, et lastekaitsetöötaja peaks olema igas omavalitsuses või vähemalt peaksid lapsed kuuluma n-ö mõne lastekaitsetöötaja alla, et nad õigel ajal abi saaksid. Palun seleta, kuidas sa kavatsed seda ellu rakendada!

Taavi Rõivas

Aitäh! Sotsiaalministeerium ja ka sotsiaalminister isiklikult on igati teadlikud Riigikontrolli tähelepanekutest. Kogu oma vastuse aja, kokku umbes 15 minutit, ma kirjeldasin, millised on plaanid tulevikus nendele väljakutsetele vastata. Ma rääkisin väga spetsiifiliselt. Ei saa öelda, et see jutt on ümmargune, kui ma rääkisin näiteks tugimeeskondadest, kes on valmis vajaduse korral minema appi ka nendes omavalitsustesse, mis on tõesti väga väikesed ja kus selliseid erilisi juhtumeid võib väga harva ette tulla, osutama ka seal pädevat abi kõrgemal võimalikul tasemel. Me soovime luua mobiilse või vähemasti paindliku tugistruktuuri, kus on tõesti olemas kõik vajalikud erialaspetsialistid, ja osutada seda teenust ühtlaselt üle Eesti. Kõik, kes on kursis sellega, mismoodi valmistatakse ette lastekaitseadust, teavad, et erialaspetsialistid arutavad praegu kõiki neid teemasid. Nagu ma ütlesin, jõuame käesoleva aasta lõpuks seaduseelnõuga sinnamaani, et toome ta parlamenti. Siis arutame siin ühiselt, nii sotsiaalkomisjonis kui ka suures saalis, mida me saame teha selleks, et lastekaitse oleks ühtlaselt ja kvaliteetselt üle Eesti tagatud.

Mis puudutab etteheidet, et Sotsiaalministeeriumil või riigil peaks olema tsentraalsem vaade nendele teemadele, siis see küsimus on meil lahendamisel. See ei tule niisama lihtsalt. See eeldab teatud pädevuste tsentraliseerimist, mis ei pruugi ilmtingimata kohapeal, näiteks maavalitsustele, meeldida. Aga ma usun, et kui me peame nendega nõu, siis on võimalik leida selline lahendus, mis on eeskätt laste huvides. Me peame tunnistama, et maavalitsustel on selles osas erinev pädevus ainuüksi juba seetõttu, et on maakondi, kus kõnealuseid juhtumeid on väga palju, ja on maakondi, kus nende väiksuse tõttu on juhtumeid palju vähem, mistõttu ei saa nende küsimustega sama spetsiifiliselt tegelda. Nii et need teemad on ministeeriumi jaoks vägagi prioriteetsetena päevakorral ja täna ma soovisingi anda teile n-ö ettevaatavalt vastused, mismoodi me soovime nendest probleemidest jagu saada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud minister! Te räägite meile tulevikuplaanidest, ometi on teada, et lapsed vajavad kaitset juba täna. Täiesti lubamatu on olukord, kus Eestis on kuhjunud nii palju probleeme. Ma toon Riigikontrolli aruandest veel ühe väljavõtte. Soome Vabariigi laste hoolekande seaduses on selgesõnaline kohustus dokumenteerida kogu teave, mis on laste hoolekande menetluses saadud. Seejuures tuleb menetlust alustada juba siis, kui saadakse teada lapsest, kes võib vajada omavalitsuse hoolekannet. Riigikontroll toob välja, et Eesti riigis kohalikel omavalitsustel praegu sellist kohustust ei ole, kuid Riigikontroll soovib selle kohustuse kiiremas korras kehtestada. Seletage veel kord ära, kuidas on meil Eesti riigis juhtunud nii, et väga paljudes olukordades isegi ei teata, kui palju lapsi meil puudust kannatab, millises olukorras nad elavad, ja appi minnakse alles siis, kui on juhtunud midagi väga tõsist.

Taavi Rõivas

Aitäh! Riigikontrolli audit hõlmab aega, kui mina olin teie kolleeg parlamendis, ja võib-olla ei ole mul väga paslik toonast aega kommenteerida. Mina räägin teile sellest, mis paremaks muutub. Ma usun siiralt, et kõiki neid küsimusi, mis on tõstatatud Riigikontrolli auditis, on võimalik lasta ekspertidel analüüsida, käesoleva aasta jooksul on võimalik pakuda välja lahendused, mis vähendavad tõenäosust, et kahe, kolme või enama aasta pärast saaks selliseid etteheiteid teha. Arutame ühiselt, mismoodi asju paremaks muuta, ärme jääme kinni sellesse, miks on nii läinud. Me ei otsi süüdlasi, miks süsteem on viimase 20 aasta jooksul selliseks kujunenud. Meie süsteemis on ka päris palju asju hästi, seda ei tasu samuti kõrvale jätta. Kriitikat, mis on nii lastekaitse korralduse kui ka muude teemade kohta tehtud, katsume võtta konstruktiivselt ja seda me praegu Sotsiaalministeeriumis teemegi. Me ei otsi süüdlasi, me ei otsi niivõrd põhjusi, mis ühe või teise etteheite põhjustas, vaid püüame vaadata tulevikku, et lastekaitseaduse uus terviktekst saaks olema selline, kus need probleemid on väga olulisel kohal. Ma pean ütleva, et Sotsiaalministeerium ei ole lastekaitseadust töösse võtnud sugugi mitte viimastel kuudel. See oli töös juba enne seda konkreetset

Riigikontrolli auditit, see võeti teravdatud fookusesse juba minu eelkäija ajal. Auditist on meil kindlasti võimalik saada täiendavat väärtuslikku sisendit, aga see audit on vaid üks osa. Me tahame teemale palju põhjalikumalt läheneda ja kaasata eksperte, nii nagu ma ütlesin. Siin on väga palju kohti, kus Haridus- ja Teadusministeeriumi ning meie pädevus vähemasti osaliselt kattub. Ka nemad on sellesse protsessi kaasatud, samuti maavalitsused, omavalitsuste liidud.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra sotsiaalminister! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Ma palun kõnepulti Inara Luigase!

Inara Luigas

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma ei kavatsenud täna siin esineda, aga kuna üks puudega lapse ema Võrumaalt kirjutas mulle kirja, siis ma tahaksin väga jagada teiega selle kirja mõtet. Kuna teema on see, et väga paljud lapsed ja lastega vanemad on meil jäetud tähelepanuta, ja me räägime siin probleemide lahendamisest, siis on väga võõrastav kuulda, et me keskendume tulevikule. Nagu me ei oleks aasta või viis aastat tagasi teadnud, millised protsessid Eestis käivad ja mida need endaga kaasa toovad. Mul on väga kurb kuulda, et sotsiaalminister keskendubki tulevikule, öeldes, et kõik tuleb, lahendusi otsitakse. On väga kurb, et Eesti riigis osutatakse probleemidele tähelepanu alles siis, kui lastega on juhtunud mingi õnnetus.

Ma tutvustan teile natukene selle ema kirja: "Minu poeg on sügava puudega, tema pension on 255 eurot ja 60 eurosentit ning sotsiaaltoetus 43 eurot ja 98 eurosentit, kuu sissetulek on 299 eurot ja 58 eurosentit. Kooli sõidab ta esmaspäeva hommikul ja koolinädal lõpeb neljapäeva õhtul. Ta elab minuga koos. Kui ta käib koolis 16 päeva, tuleb õpilaskodu eest tasuda 317 eurot." Sellest kirjast võib näha, et lapsevanemad peavad tasuma koolikäimise eest rohkem, kui see laps saab kokku sissetulekut. Loomulikult ei pea lapsevanemad maksma mitte ainult koolis käimise eest, vaid lapse eest tuleb hoolitseda ka siis, kui ta on kodus – tuleb osta rohtusid, hügieenitarbeid, riideid, toitu. Kui sotsiaalminister ütles, et kõikide probleemide lahendamisel on suur kohustus kohalikel

omavalitsustel, siis ema kirjutab nii: "Pöördu-
sin ka Võru linna sotsiaalosakonna poole, seal
öeldi, et toimetulekutoetus ei tule teil välja."
See tähendab, et ju siis vaadati kõiki tulusid ja
kulusid ning leiti, et toimetulekutoetust see
pere ei saa. Siis öeldi, et võimalik on maksta
ühekordset toetust. Ema tegi oktoobris avaldu-
se, kuid veel paar nädalat tagasi polnud seda
avaldust rahuldatud. Mis kõige kurioossem,
ametnikud ütlesid, et miks te ta sinna kooli
panite, kui teil ei ole võimalik maksta. Koolis
käib laps Maarja külas, kus on Räpina Aian-
duskooli üks päevane õppevorm.

Siit minu küsimus sotsiaalministrile: kas
sotsiaalminister üldse teab, mis toimub kohali-
kes omavalitsustes? Kui pädevad on meie
sotsiaaltöötajad? Ma ei ütle, et nad ei ole tub-
lid, neil lasub väga suur koormus, aga riik ei
tohi siin küll mitte mingil juhul kõrvaltvaataja
rollis olla. Kui lugeda veel Riigikontrolli aru-
annet laste hoolduse kohta kohalikes omava-
litsustes, siis on konkreetselt välja toodud ka
maavalitsuste ja maavanemate puudjääv osa
kogu selles olukorras. Mul on väga suur palve,
et sotsiaalminister ei keskenduks tulevikule,
vaid riik tuleb korda teha juba täna, lapsed
ootavad juba täna riigilt kaitset. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Inara Luigas! Rohkem
kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised.

3. Arupärimine elektri üldteenuse hinna kohta (nr 284)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikme-
te Kalev Kallo, Priit Toobali, Aadu Musta,
Viktor Vassiljevi, Yana Toomi, Mailis Repsi,
Kadri Simsoni, Aivar Riisalu, Marika Tuus-
Lauli, Mihhail Stalnuhhini, Lauri Laasi, Enn
Eesmaa, Tarmo Tamme ja Olga Sõtniku
11. veebruaril s.a esitatud arupärimine elektri
üldteenuse hinna kohta. Palun, kolleeg Kalev
Kallo, kõnepulti!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid!
Härra minister! 9. veebruaril avalikustas Eesti
Energia oma jaanuarikuu üldteenuse hinna.
Üldteenuse hind, mis kujuneb börsihinnast ja
kulupõhisest marginaalist, oli jaanuaris 5,84

eurosentit kWh kohta. Samal ajal pakkus ette-
võtte börsihinnal põhinevat elektripaketti
"Muutuv" hinnaga 5,4 eurosentit kWh. Arves-
tades börsihinda, oli elektripaketi "Muutuv"
marginaal koos käibemaksuga 0,29 senti ning
üldteenuse marginaal 0,72 senti kWh kohta.
Kui võrrelda Eesti Energia üldteenuse margi-
naali teiste ettevõtete marginaalidega, siis oli
Eesti Energia müügmarginaal kõige odavama
üldteenuse marginaalist 47% kallim. Kahjuks
jäid 35% Eesti kodutarbijatest lootma üldtee-
nusele, mis on paraku osutunud kõige kalli-
maks variandiks. Eelmise aasta 27. septembril
peetud Vabariigi Valitsuse pressikonverentsil
avaldasite arvamust, et kodutarbija, kellel ei
ole elektrikütet, ei pea elektrituru avanemise
pärast muretsema ning võib jääda rahulikult
üldteenuse peale. Pressikonverentsil ütlesite:
"Ma olen natuke majandusministrina vastuolu-
lises rollis, kuid ma olen ise mõelnud tarbija-
na, et see inimene, kes tegelikult ei kasuta
elektrikütet, tõenäoliselt käitub kõige mõistli-
kumalt ja esialgu lähebki selle üldteenuse pea-
le." Sama mõtet kordasite 2. detsembril portaa-
lis Delfi, kus laususite, et on kaks varianti: kas
sõlmida müüjaga börsihinnal põhinev leping
või üldse mitte midagi teha, teisel juhul saab
tarbija seaduse järgi elektrit iga kuu selle
hinnaga, mis oli börsil.

Meie arupärimine on esitatud 11. veebruaril
ja kujutas olukorda, mis oli kujunenud jaanua-
rikuu arvete põhjal ehk veebruari alguses. Siia
juurde tahaks öelda, et veebruari arvete põhjal
olukord märtsi alguses palju ei erinenud. Ole-
me esitanud teile selle kohta neli küsimust.
Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalev Kallo! Palun
kõnepulti majandus- ja kommunikatsioonimi-
nister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Lugupee-
tud Riigikogu liikmed! Head küsijad! Vastan
teie küsimustele.

Esimene: "Millele tuginedes soovitasite Te
eelmise aasta lõpus kodutarbijal jääda üldtee-
nuse peale?" Üldise märkusena ütlen, et üld-
teenus on seadusega ette nähtud olukord, kui
elektritarbija ei otsusta sõlmida ühtegi konk-
reetset müüja pakutud elektri ostu-müügilepin-

gut. Teiseks, arvestades, et kõik tarbijad on avatud elektriturule olukorras olnud ainult mõnda aega, mõned kuud, ei maksa teha järeldusi, milline on tarbija kõige mõistlikum käitumine.

Nüüd konkreetselt minu kommentaaridest pressikonverentside küsimuste peale. Tuleks vaadata elektrituruseaduse vastavat paragrahvi, mis defineerib üldteenuse mõiste. Nimelt ütleb § 76¹ lõige 1, et väiketarbijal on õigus osta mõistliku, põhjendatud ja võrdse kohtlemise põhimõtet järgiva hinnaga elektrienergiat võrguettevõtjalt, kelle võrguga tema elektripaigaldis on ühendatud. Ma rõhutan siin lause osa, mis räägib võrdse kohtlemise põhimõtet järgivast hinnast. Nimelt on ka Konkurentsiamet, kelle eksperdiarvamustele majandusminister paljuski tugineb, lähtunud sellest põhimõttest, mille sisu vajab tõenäoliselt lähitulevikus veel regulaatorit ehk Konkurentsiameti ja võrguettevõtjate vahel selgeks vaidlemist. Me teame, et tänaseks on Konkurentsiamet algatanud menetluse teie küsimuses viidatud Elektrilevi üldteenuse marginaali seadusega kooskõlas olemise kohta. Minu informatsiooni põhjal peaks Konkurentsiameti menetlus jõudma mingisuguse vahetulemuseni kahe nädala, maksimaalselt kuu aja jooksul, sest see eeldab sisulist koostööd ettevõttega. Siis me saame uues olukorras elektrituruseaduse mõistetele adekvaatse tõlgenduse. Ma julgen kahelda, kas üldteenuse marginaali suur erinevus, võrreldes ühe ja sama ettevõtte või kontserni kuuluva ettevõtte pakutavate muude lepingute ja seal olevate müügmarginaalide suure vahega, on kooskõlas § 76¹ lõikega 1. See peaks selguma siis, kui Konkurentsiamet selles menetluses lõpptulemuseni jõuab. Teine aspekt on loomulikult see, et lisaks hindab Konkurentsiamet, kas ettevõtte tuletatud üldteenuse marginaal vastab kulupõhisuse põhimõttele ehk kas on võimalik selgelt eristada ainult üldteenuse osutamise seotud põhjendatud kulusid ja mõistlikku ärikasumit, et hinnata, kas see marginaal, mis on jaanuarikuu puhul küsimusi tekitanud, vastab seaduse mõttele ja piisaval määral tarbijakaitse nõuetele elektriturul. Kui see menetlus on läbi, siis me saame tõenäoliselt anda ka hinnangu. See on kindlasti oluline vaidlus, sest üldteenuse müügmarginaali küsimus on üsna tähtis, arvestades, kuidas elektrimüüjad tulevikus turul oma müügmarginaale kujundavad.

Teine küsimus: "Elektrimüüjad oli võimalik inimestel eelmisel aastal valida kuni 10. detsembrini. Huvitaval kombel hakati rääkima võimalusest, et üldteenuse kaudu tulev elekter võib kujuneda kõige kallimaks, alles 10. detsembril, kui energiafirmade portaalid olid üle koormatud ning inimestel ei olnud enam võimalust üldteenuse asemel valida elektripaketti. Miks ei suudetud näha sellist ohtu ette varem?" Majandusministeerium tutvustas mitte midagi varjamata kogu teavituskampaania vältel oma analüüse võimaliku elektriinna kohta. Selgitasime, et üldteenus ei ole sotsiaalabi, vaid see tagab igale väiketarbijale võimaluse osta elektrienergiat hõlpsasti ning selgelt võrreldava – nagu ma juba varem ütlesin, näeb seadus ette hinna arvutamise alused – ja mittediskrimineeriva hinnaga. See tähendab, et ühte väiketarbijat ei tohi eelistada teisele ning Konkurentsiamet kontrollib üldteenuse hinda. Igal võrguettevõtjal – neid on Eestis mitu – kujuneb üldteenuse hind erinevaks, sest hind sõltub konkreetse võrguettevõtja teeninduspiirkonnas olevate üldteenuse kasutajate arvust.

Kolmas küsimus: "Eelmise aasta 2. detsembril ütlesite Delfile, et Te ei näe elektriinna tõusus erilist probleemi. Kas Te olete ka täna sellel seisukohal?" Kindlasti tuleb selle Delfi kommentaari puhul, kui jääda selle raamesse, vaadata konteksti. Loomulikult on iga sugune hinnatõus ebameeldiv, kuid Eesti elektriturul avamine ja elektrienergia eest õige hinna maksmine on pikemas perspektiivis nii väiketarbijale kui ka tõenäoliselt Eesti majanduse konkurentsivõimele ja arengule kasulik. Väiketarbijal, kui me vaatame esimesi kuid, on elektrienergia hind kasvanud keskmiselt 20%. Samas ei tohiks see mõjutada kaupade ja teenuste hinda üle 1%, kuna elektrienergia on väiketarbijate tegevuses oluliselt väiksem osakaal kui suurtarbijate tegevuses, kes on juba kolm aastat ostnud elektrienergiat vabalt turult. Hinnatõusu leevendamine hinna reguleerimise kaudu on vähetõenäoline, küll aga toetatakse energia kokkuhoiu saavutamist. Ühest küljest on tegemist hindade võrdsustamise protsessiga avatud turul. Kaupade hinnatase on jõudnud juba lähiriikide omaga samale tasemele. Teenused on Euroopa keskmisest veel tükk maad odavamad. Teenuste puhul viib hinna üles üks selle peamine kulukomponent – tööjõukulu. Eesti on olnud üks kiirema kasvuga riike ka

palkade osas. Kuigi mõnel aastal, 2009–2010, on palgatõus olnud hinnatõusust väiksem, on palgad üle mitme aasta vaadates kasvanud tarbijahindadest kiiremas tempos.

Neljas küsimus: "Mida on plaanis ette võtta, et tagada ka üldteenuse tarbijatele kulupõhise marginaaliga elektri hind?" Nagu ma varem ütlesin, ei kujuta üldteenus endast sotsiaalabi, vaid on väiketarbija võimalus osta elektrienergiat selgelt võrreldava hinnaga ka sel juhul, kui tal puudub elektrileping või on senise müüjaga sõlmitud leping ootamatult katkenud. Sisuliselt on üldteenus elektrienergia müük, kuid see ei allu otseselt turutingimustele. Üldteenuse hind koos teenuse osutamisega seotud kulutuste ja kasumimarginaaliga kujuneb sõltuvalt sellest, kui palju iga konkreetse võrgu ettevõtja teeninduspiirkonnas on üldteenuse kasutajaid, ning nagu ma selgitasin, kontrollib üldteenuse hinda tagantjärele Konkurentsiamet. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Jätkame küsimustega. Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Elektri hind tervikuna on sel aastal tekitanud muidugi kõigile inimestele väga palju peavalu. Kui elektri hind iseenesest kujuneb börsil, nagu kinnitatakse, siis kaks kolmandikku sellest, mis inimesel tuleb maksta, on määratud osa. Siin on küsimus võrgutasudes, mille kohta on kinnitatud, et nende määra kontrollib Konkurentsiamet, need on kulupõhised ja arvestavad investeeringuid. Aga möödunud nädalal liikus info, et näiteks Eleringi kasum oli kolmandik kogukäibest. Minul tekib küsimus, kas Konkurentsiamet ei ole siis olnud oma ülesannete kõrgusel. Kas te oskate lisada veel palju selliseid erafirmasid, kes saavad puhaskasumit ühe kolmandiku käibest? Tõenäoliselt on siin ettevõttele elanike arvel ikka väga palju vastu tulnud.

Juhan Parts

Aitäh! Ei tahaks enne, kui Eleringi majandusaasta aruannet pole üldkoosolekul arutatud, hakata praegu siit puldist andma hinnanguid selle kohta, millele te viitasite. Fakt on, et sellise monopoolse ettevõtte, nagu on põhivõrgu-

teenuse pakkuja, tariif kujundatakse kulupõhiselt. Sellel on eraldi komponendid, muutuvad komponendid, seal arvestatakse investeeringuid, mis muide teatud määral erinevad tavapärasel turul tegutseva ettevõtte investeeringutest. Konkurentsiamet on see institutsioon, kes peab leidma tasakaalupunkti investeeringute põhjendatuse, pikaajaliste investeeringute tempo ja investeeringute tasuvusest tarbijahinnale tuleva mõju vahel. See on majanduslik otsus. Osa põhivõrgu investeeringuprogrammist on kinnitanud Riigikogu, kui me peame silmas näiteks ühendusi Soomega. Need on tähtajalised, kinnitatud Riigikogu tahtel. Kui me mõtleme põhivõrgu teist olulist investeeringut, mis on tekitanud avalikkuses küsimusi, investeeringut avariireservjaama, mida ehitatakse Kiisale, siis loodetavasti on teile teada, et Eesti põhivõrgu ettevõttel on rahvusvaheline lepe Loode-Venemaa ja Balti riikide energiasüsteemi kuuluvate ettevõtetega ning ettevõttel on kohustus tagada avariireservvõimsus mahus, mis puudutab kõige suuremat seadet selles võrgus. Me teame, et senimaani on Eesti süsteemi operaator rentinud avariireservvõimsust Lätilt, aga tähtaeg saab otsa ja lätlastel ei ole seda reservvõimsust enam pakkuda. Nii et ka see on ajakriitiline otsus. Küsimuse esitamine avalikkuses nende kahe investeeringu kohta on minu arvates põhjendatud, aga siin on olemas väga selge selgitus, et nende investeeringute tegemata jätmine oleks kõigile tarbijatele lõpuks oluliselt kahjulikum.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! On arvamus, et üldteenuse puhul peab toimima konkurents nii nagu kõikide teiste puhulgi, ja on ka arvamus, et sobiliku elektritarnija leidmiseks võiks korraldada elektrilevi riigihanke. Mis te arvate, kuidas oleks võimalik tekitada üldteenuse puhul konkurents, ja kas te pooldate riigihanke korraldamist?

Juhan Parts

Aitäh! Ma isegi ei tea neid arvamusi. Üldteenus, nagu ma ütlesin, on seaduses fikseeritud kohustus, et võrgu ettevõtja, kelle võrk ulatub konkreetsele tarbijale, kellele see on mõeldud, peab olema konkurents. Kui see ei ole võimalik, siis peab olema konkurents teistele tarbijatele, kellele see on mõeldud. Kui see ei ole võimalik, siis peab olema konkurents teistele tarbijatele, kellele see on mõeldud. Kui see ei ole võimalik, siis peab olema konkurents teistele tarbijatele, kellele see on mõeldud.

liste inimeste puhul nende koju, peab müüma elektrit seadusest tulenevatel tingimustel. See on teema, millest ma teie kolleegidele vastates siin just äsja rääkisin. Kui inimene ei taha otsustada üldteenuse kasuks, siis sellisel juhul on tal võimalik valida eri müüjate vahel. Ja nagu me oleme näinud selle kahe kuu või natuke pikema aja jooksul praktikas, on nende müüjate müügitargimarginaalid erinevad. Tõsi küll, müügitulu osakaal energia lõpphinnas ei ole väga suur, aga ometi, kui iga eurosent on tähtis, siis tarbija seisukohast konkurss toimubki nii, et valitakse eri müüjate vahel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Kui teie lauset tsiteerida, siis möödunud aasta lõpul te arvasite, et tõenäoliselt käitub inimene kõige mõistlikumalt, kui ta läheb üldteenuse peale. Kuidas teile nüüd, ligi pool aastat hiljem tundub, kas te panite selle soovitusena puusse või julgete ka täna seesugust soovitusi jagada?

Juhan Parts

Aitäh! Te võimendate seda minu soovitusi üle. Te peaksite panema selle konteksti, lugema küsimusi, mis ajakirjanikud sellel valitsuse pressikonverentsil esitasid, ja minu vastuseid neile. Kui te annate ministri soovitusel n-ö institutsionaalse tähenduse, et see on ainus õige, absoluutselt õige valik, siis te tõlgendate selle pressikonverentsi stenogrammi minu arvates valesti. Küll aga oli see tol ajal väga õige soovitus juhuks, kui inimesed tahtsid teada, mis saab siis, kui nad mitte midagi ei tee, kas nad jäävad siis elektrist ilma.

Teine küsimus on nüüd, kas üldteenuse marginaal või küsitud marginaal, see sõltub võrguettevõtjast, on seadusega kooskõlas. Sellele veel vastust ei ole. Üldine soovitus, mida majandusministeerium on kogu aeg jaganud, on see, et iga tarbija peab kindlasti – kas enne, kui turg 1. jaanuarist avanes, või tulevikus – õppima selgeks lepingute sõlmimise ja hinna jälgimise nii palju, kui see talle vajalik on. Arvestades, et turu avanemise eel oli väga palju emotsioone, pinget ja ebakindlust – võib-olla nüüd on neid natuke vähem –, ei pruukinudki see, kui üks tarbija ühe kuu vaatas, mil-

liseks hind võib ühe või teise paketi kujuneda, ja ei sõlminud ühtegi lepingut, olla vale lähenemine. Täna on juba märts, meil on kahe kuu kogemus. Nagu ma sissejuhatuses ütlesin, arvan ma, et me jõuame aasta-kahe jooksul veel korduvalt ümber hinnata, milline soovitus kõige parem oli. Kui jaanuarikuu oli läbi, siis ütlesid kõik ju ühest suust, et oi, kui rumalad me olime, oleks võinud sõlmida selle börsihinna paketi, siis oleksime teatud hulga eurosid võitnud. Ma ei välista seda, et aasta või kahe pärast oleme olukorras, kus me ütleme, et vaat, kui rumalat juttu me siis ajasime, oleks võinud võtta selle pikaajalise fikseeritud hinnaga paketi ja võib-olla kolme aasta perspektiivis oleksime võitjad. Nii et jätkuvalt on seisukoht, et iga otsust peaks ikkagi tarbija ise kaaluma, eri variantidel on erinevad riskid ka väiketarbija jaoks. Praegu oleme juba palju targemad, kui me olime neli kuud tagasi, sest me näeme, mis reaalsuses toimub, väga palju on uut informatsiooni. Ma arvan, et kindlasti tasub tarbijatel, kes ei ole ühtegi lepingut sõlminud, mõelda, kuidas edasi toimida, ja kui leping on sõlmitud, siis ei tähenda see, et see peab olema igavene, et ei või otsida teist müüjat või korrigeerida valitud lepingu tingimusi.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Kas kolleegid soovivad avada läbi-rääkimisi? Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Ega suurt vajadust polekski olnud sõna võtta, aga siiski. Üldiselt kehtib siin põhimõte, et iga Riigikogu liige võib küsida, mida ta tahab, ja samas on vastajal õigus vastata, mida tema tahab, sõltumata esitatud küsimusest. Ma püstitasin küsimuse, kas see on kuidagi Konkurentsiametis süü või möödalaskmine, kui Eleringile on kooskõlastatud sellised hinnad, et ta saab lõdva käega ühe kolmandiku käibe ulatuses kasumit. Sellele tuli pikk vastus, kui tähtsad on investeeringud, mis on vaja teha. Ma absoluutselt ei eita investeeringute vajadust. Muidugi näitas minister ka Riigikogu poole, et ise olete otsustanud. Jah, Soome ühendused Estlink 1 ja Estlink 2 on tõesti energeetika arengukavas, mille Riigikogu on heaks kiitnud. Nii on see tõesti otsustatud. Samuti ei pane keegi kahtlu-

se alla reservvõimsuse ehitamist Kiisale. Need investeeringud on vajalikud, aga küsimus ei olnud ju sellega seotud. Küsimus oli, mille põhjal on Konkurentsiamet andnud Eleringile nii soodsad tariifid. Loomulikult tarbijate arvel, tarbijad maksavad selle kõik kinni, et ühe kolmandiku käibe ulatuses saadakse puhaskasumit. Sellistel tingimustel supleks ju iga eraettevõtte vabaturul kullas, kui ükskõik millisest käibest kolmandik tuleb puhaskasumina. See on midagi, mis on ebanormaalne, ja siit tekibki küsimus. Kui rõhutatakse, et võrgutasud on Konkurentsiameti kontrolli all, jälgitakse rangelt nende kulupõhisust jne, siis tekib tõsine kahtlus, kas Konkurentsiamet on eapädev või ei ole hinnad Konkurentsiameti kontrolli all, kui nende kooskõlastatud hindadega on võimalik saada selliseid ülikasumeid, mille loomulikult peab tarbija kinni maksma, mis minu arvates ei ole õiglane. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Palun vabandust, lugupeetud minister soovib vastata!

Juhan Parts

Kuna Kalev Kallo kritiseeris mu küsimusele vastamist, siis tahan talle mitte kriitika korras, vaid palvena öelda, et lisaküsimustega tuleks jääda ikka arupärimise raamidesse. Kuna arupärimine puudutas üldteenust, siis me oleks võinud rääkida üldteenusest ja tema marginaalist. Mis ei tähenda seda, et ma hea meelega ei võiks vastata võrgutasude teemal. Mul on lihtsalt palve esitada mulle arupärimine – väljaspool saali me saame rääkida nendest asjadest teisel moel – võrgutasude kohta, sealhulgas ka, mis on väga oluline, võrgutasude kujundamise meetodika kohta. Minu arvates vääriks see teema teie küsimust ja minu vastuseid, siis me saaks neid asju rohkem lahti rääkida. Siin on üsna suur oht langeda süüdistuste alla või ka lihtsalt valesti mõistetud saada. Võib küsida, milliste reeglite kohaselt saab n-ö reguleeritud ettevõtetus, monopoolne ettevõtetus oma tariife kehtestada, kas lühiajalise mõjuga või pikaajalise mõjuga, kuidas arvestatakse investeeringuid, milline on tegelikult regulaatori roll, kuidas seda korrigeeritakse sõltuvalt erinevatest majandusnäitajatest jne. Selle taga on väga pikk ja väga ühtlustatud üleeuroopaline metoo-

dika, mille kohaselt neid korrigeeritakse. Kõige lihtsam on tegelikult võtta mingi number, hakata sellega lajatama ja inimesi desinformeerida. Ma hea meelega ootan neid küsimusi, sest minu arvates väärrib see teema käsitlemist. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Nüüd lõpetan tõesti läbirääkimised.

4. Arupärimine eksimuse kohta riigihankel (nr 288)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Tarmo Tamme, Kadri Simsoni, Mihhail Stalnuhhini, Vladimir Velmani, Eldar Efendijevi, Priit Toobali, Viktor Vassiljevi ja Ester Tuiksoo s.a 13. veebruaril esitatud arupärimine eksimuse kohta riigihankel. Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Proua juhataja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Meie arupärimise sisu on eksimuse riigihankel. Sihtasutus Tallinna Teletorn sõlmis 2010. aasta mais rekonstrueerimisprojekti elluviimiseks avatud hankemenetluse riigihanke tulemusena lepingu KMG Ehitusega, kuid paar kuud hiljem ettevõtte katkestas ehitustööd. Uue ehitaja leidmiseks viis sihtasutus läbi väljakuulutamiseta läbirääkimistega riigihanke, et objekt saaks valmis Tallinn 2011 kultuuriaasta raames. Paraku avati renoveeritud teletorn ikkagi alles 2012. aastal. Rahandusministeerium asus seisukohale, et väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluse korraldamine ei olnud selle juhtumi puhul õigustatud, ning soovitas Ettevõttele Arendamise Sihtasutusel algatada tagasinõue. EAS nõudiski toetuse saajalt tagasi 25% hankel lepingu summast, sest hankel ei olnud kasutatud seadusest tulenevat õiget menetlusliiki. Hanke maksumusest 25% on 981 662 eurot. Jaanuari lõpus otsustas Vabariigi Valitsus eraldada majandusministeeriumile 827 246 eurot, et korvata osaliselt SA Tallinna Teletorn riigihankeseadusega vastuolu minekust tekkinud kahju. SA Tallinna Teletorn peab omavahenditest leidma 154 416 eurot. SA Tallinna Teletorn loodi 2009. aastal riigi enamusosalusega ettevõtte AS Levira

poolt ning sihtasutusele anti üle ka teletorni hoonestusõigus.

Seoses eelöelduga on meil härra ministrile neli küsimust. Ma loodan, et härra minister loeb need küsimused ette, kui ta meile vastab. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Tarmo Tamm! Palun, lugupeetud minister Juhan Parts, kõnepulti!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Enne kui ma küsimuste juurde lähen, juhin tähelepanu, et selle arupärimise preambuli teine lõige ei vasta tõele. Ma ei tea, kust te olete võtnud, et EAS on 25% hankelepingu summast tagasi nõudnud. See ei ole korrektne väide.

Esimene küsimus: "SA Tallinna Teletorn nõukogus on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindaja. Kas Teie hinnangul oli väljakuulutamisetähtaajaga läbirääkimistega hankemenetluse korraldamine põhjendatud?" Oli põhjendatud. Tallinna Teletorni vaateplatvormi rekonstrueerimise, konverentsi- ja näitusekeskuse ehitamise projektijärgsete ehitustööde elluviimiseks sõlmis SA Tallinna Teletorn 17. mail 2010 avatud hankemenetluse riigihanke tulemusena lepingu AS-iga KMG Ehitus. KMG Ehitus lõpetas alusetult lepingu täitmise, katkestas ehitustööd ja lahkus ehitusobjektilt, mistõttu Tallinna Teletorn oli sunnitud 23. juulil, s.o kaks kuud pärast esialgse lepingu sõlmimist, võlaõigusseaduse § 116 lõike 2 ja hankelepingu punkti 17.5 alusel lepingust taganema. Tegemist oli Tallinna Teletornist sõltumatu ettenägematu sündmusega. Lisaks eelmainitule oli Tallinna Teletorni näol tegemist Tallinn 2011 kultuuriaasta olulise projektiga ning üleriigilise tähtsusega turismiobjektiga. Eelkirjeldatust lähtuvalt ei olnud Tallinna Teletornil võimalik ajalise piiratuse tõttu kasutada avatud hankemenetlust. Edaspidise hankemenetluse liigi valikul konsulteeriti enne Rahandusministeeriumi riigihangete ja riigiabi osakonnaga, mille tulemusel otsustati väljakuulutamisetähtaajaga läbirääkimistega hankemenetluse kasuks. Nii et seda ei teinud SA Tallinna Teletorn ühepoolset, vaid konsulteerides Rahandusministeeriumi vastava osakonnaga.

Valitud menetlusliigi raames oli tagatud piisav konkurents ja pakkumuste paljusus. SA Tallinna Teletorn tegi pakkumuste esitamise ettepaneku neljale ehitusettevõtjale, kes olid osalenud ka varasemas projekti ehitust puudutavas riigihankes. Lisaks kajastati teletorni ehituse ja uuendamise riigihanke läbiviimist laialdaselt ka meedias ning huvitatud ehitusettevõtjad olid sellest hankest teadlikud. Eeltoodut kinnitab asjaolu, et SA Tallinna Teletorn poole pöördus hankedokumentide saamise sooviga ka uusi ettevõtteid, näiteks OÜ Fund Ehitus. Seega oli hankemenetluse läbiviimine avalik. Asjast huvitatud ehitusettevõtjatel oli võimalus hankel osaleda. Seeläbi oli tagatud riigihanke üks olulisemaid põhimõtteid, milleks on olemasoleva konkurentsi tingimustes pakkumiste võrdlemise kaudu parima pakkumise väljaselgitamine. Kirjeldatud olukorras täiesti uue hanke läbiviimine ei oleks lisaväärtust andnud. Eksperdid on lausa vastupidisel seisukohal: kuna ehituse hinnad olid vahepeal oluliselt tõusnud, oleks uue hanke korraldamisega kogu projekt veelgi kallimaks muutunud, mis oleks olnud aga vastuolus projekti rahaliste vahendite säästliku ja otstarbeka kasutamise põhimõttega.

Teine küsimus: "Eelmise aasta 28. mail analüüsis EAS Rahandusministeeriumi soovist algatada tagasinõue SA Tallinna Teletorni vastu seoses väidetavalt vale hankeliigi valikuga ehitustööde teostamiseks. Tookord leidis EAS, et Rahandusministeeriumi seisukoht ei ole põhjendatud, mistõttu puudub alus toetuse osaliseks tagasinõudmiseks. Millistel põhjustel muutis EAS oma seisukohta?" Küsimuses esitatud väide EAS-i seisukoha muutumise kohta ei ole täpne. EAS ei ole selle projekti rahastamise tagasinõude otsust teinud, kuna on jätkuvalt seisukohal, et SA Tallinna Teletorn ei ole ehitushankes hankemenetluse liigi valikul eksinud. EAS-i hinnangul oli see, et sihtasutus kasutas ehitaja lahkumise järel väljakuulutamisetähtaajaga läbirääkimistega hankemenetlust, sisuliselt seadusega kooskõlas. Seega ei ole EAS oma mais välja öeldud seisukohta muutnud. Kuna Rahandusministeerium ja Ettevõtjate Arendamise Sihtasutus jäid hankemenetluse liigi põhjendatuse osas eriarvamusele, jõudis arutelu ka valitsusse ning päädis potentsiaalse rikkumisega seotud summa osalise katmisega.

Kolmas küsimus: "Valitsus otsustas korvata riigihankeseadusega vastuollu minekust tekkinud kahju reservist. Tegemist on pretsedendiga. Millistel kaalukatel põhjustel otsustati selline erakorraline eraldis teha? Kas ei ole karta, et sellisest pretsedendist võib saada tava?" Küsimuses esitatud väide on ekslik. Valitsus otsustas Tallinna Teletornile välja maksmata toetuse katta riigieelarvest, kuna Rahandusministeeriumil oli tekkinud kahtlus riigihangete seaduse õiguspärasuses rakendamises. Majandusministeeriumil, EAS-il ega ka EAS-i nõustanud juristidel sellist kahtlust ei olnud. Raha eraldati valitsuse reservist, mitte Euroopa vahenditest seepärast, et vältida võimalikku riigiasutustevahelist kohtuskäimist. Seejuures oleks kohtuskäimise pidanud algatama Rahandusministeerium ise, sest EAS on vastavalt struktuuritoetuste seadusele selliste otsuste langetamisel iseseisev, sõltumatu ning ta ei pea ühel või teisel moel valitsuse soovitusi või taht arvestama. Ma juhin tähelepanu, et ka majandusministeerium leidis seda küsimust põhjalikult analüüsid, et EAS-il on selles õiguslikus vaidluses EAS-i, Tallinna Teletorni ja Rahandusministeeriumi vahel tugevamad argumentid. Mis puudutab küsimust, kas tegemist on pretsedendiga, siis julgen öelda, et pretsedendiga ei ole tegemist kahel põhjusel. Esiteks, ka kõigi teiste avaliku sektori investeringute puhul, mille suhtes on tehtud tagasinõude otsus, eraldatakse vastav summa ikkagi riigi või kohaliku omavalitsuse eelarvest. Täpselt samasugune juhtum, mis on jõudnud teatud vahetulemuseni, puudutab meremuuseumi. Sellel juhul EAS kui rakendusasutus arvestas Rahandusministeeriumi audiitorite seisukohta. EAS ja meremuuseum käisid kohut. Ja mis me esimese astme kohtu otsusest äsja teada saime? Saime teada, et hoopis meremuuseumil oli õigus, mitte aga Rahandusministeeriumil ega EAS-il, kes selle juhtumi puhul nõustus osa Rahandusministeeriumi argumentidega. Kohus aga toetas meremuuseumi. Teised juhtumid, kus ehitusettevõtja on pärast riigihanke võitmist jätnud lepingu täitmise pooleli ja katkestanud ehitustööd, jäävad majanduskriisiaega. Kindlasti on kõnealune juhtum andnud kogemusi nii hankijatele kui ka Rahandusministeeriumile.

Neljäs küsimus: "2012. aastal tuli EAS-ile kokku tagasi nõuda toetusi 3 miljoni euro

ulatuses. 2011. aastal oli sama näitaja vaid 140 000 eurot. Millistel põhjustel on toetuste tagasinõudmise maht oluliselt kasvanud?" 2012. aasta lõpu seisuga on EAS võtnud üles kohustusi kokku 689,9 miljoni euro eest. Aastate 2007–2013 kogueelarvest suurusjärgus 784 miljonit eurot moodustab see 88%. Selle mahu juures on EAS tagasi nõudnud *ca* 0,47% ehk 3,2 miljonit eurot kumulatiivselt perioodi kohta. Viimasel kahel aastal on tagasinõude summad olnud vastavalt 833 000 ja 2,1 miljonit eurot. Tagasinõuete mahu kasv, arvestades finantseeritavate projektide kogumahtu, ei ole märkimisväärne, kui vaadata meie partnerriikide üldist praktikat samalaadsete programmidega. Tagasinõuete mahu kasv, võrreldes varasemate aastatega, on tingitud sellest, et kuna periood hakkab lõppema ja projekte on realselt ellu viidud, siis on oluliselt kasvanud järelkontrollide maht. Loomulikult on n-õ kasusaajad tagasinõudeid ka kohtus vaidlustanud ja lõplik tõde selgub siis, kui tuleb kohtuotsus. Kokkuvõtvalt tähendab see, et paljud projektid on suhteliselt samaaegselt lõppenud või lõppemas ja lõpparuannetest on selgunud tagasinõudeid tingivad rikkumised. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Palun, küsimus kolleeg Tarmo Tammelt!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Ma saan aru, et keegi ei eksinud ja ühtegi seadust ei rikutud. Miks siis valitsus maksis oma reservist, maksumaksja rahast 827 246 eurot ehk ligi 13 miljonit krooni? Kas te võite sellele loogilise vastuse anda? Miks selline eraldis siis tehti, kui kuskil midagi ei rikutud, kuskil ei eksitud?

Juhan Parts

Selgitan veel kord. Rahandusministeerium, kes on Euroopa raha kasutamise üle finantskontrolli teostav riigiasutus, viib läbi vastavasisulisi auditeid. Auditis esitatavad seisukohad ei pruugi olla viimne tõde. Neid seisukohti omakorda kas arvestab või ei arvesta valdkonna või programmi rakendusasutus, kelleks kõnealuse juhtumi puhul on Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus. Meie praktikas on näiteid, kus EAS on kohustatud, seda muide vastavalt

struktuuritoetuse seadusele, neid otsuseid ise-
seisvalt langetama. Audiitori seisukoht ei ole
selles osas kunagi n-ö viimane sõna. On
näiteid, kus EAS on audiitori seisukohti vägagi
arvestanud. Aga nagu ma tõin näite oma vas-
tuses, meremuuseumi puhul andis kohus õigu-
se meremuuseumile. Teisisõnu, Rahandusmi-
nisteeriumi audiitorid olid seisukohal, et mere-
muuseumi ehitamisel on väidetavalt olnud
ebatäpsusi, mille tõttu ei tohi meremuuseumile
nii suures ulatuses Euroopa vahendeid välja
maksta. EAS oli Rahandusministeeriumi audi-
itorite seitsmest argumendist kahega nõus ning
mindi kohtusse. Selgus aga, et tegelikult oli
õigus meremuuseumil. Teletorni puhul asus
EAS seisukohale, et ta on käitunud õiguspära-
selt ja ka Tallinna Teletorn kui kasusaaja on
käitunud õiguspäraselt. Tegelikult oli õiguslik
situatsioon selline, et kohtusse oleks pidanud
minema Rahandusministeerium EAS-i vastu,
et miks ta selle põhjal ei liigu edasi. Küsimus
oli loomulikult selles, kas riigil on mõistlik
sisuliselt enda vastu kohut käia, kui õiguslikud
arvamused on võrdlemisi erinevad. Siiaamaani
olen ma selles küsimuses olnud suhteliselt
erapooletu. Majandusministeerium ei ole kui-
dagi seotud selle konkreetse projekti rakenda-
misega ega ühegi sisulise juhtimisotsusega. Ka
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi
juristid arvasid, et Rahandusministeeriumi
audiitorite seisukoht ei ole õiguslikult sada
protsenti vettpidav. Rahandusministeerium jäi
oma seisukoha juurde. Mõistlik oli mitte võtta
Euroopa vahendite kasutamisel täiendavaid
riske, vaid kasutada maksumaksjate raha. Ju-
hin tähelepanu, et ka SA Tallinna Teletorn ja
tema asutaja AS Levira, mis muide ei kuulu
100% riigile, vaid selles on ka Prantsuse ka-
pitali, olid valmis 15% vaidlusalusest summast
ise katma. Selles mõttes oli siin kokkulepe,
aga selle tulemusena maksumaksja raha täien-
davalt ei kasutatud. Needsamad Euroopa va-
hendid saab kulutada teistele avaliku eesmär-
giga projektidele, ettevõtte panustas omalt
poolt natuke ning me hoidsime ära pikka aega
ja kulusid nõudva kohtuprotsessi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Hea minister!
Ma küsin natuke laiemalt. Kõikide avalikkuse
tähelepanu all olevate kallite objektidega, mis
on ehitatud, on olnud probleemid. Võtame va-
badussamba, Lennusadama, nüüd siis teletorn.
Praegu ehitatakse Tartu külje alla ühte väga
suurt objekti, ERM-i. Kuidas teile tundub, kas
selle ehitusega laabub kõik suurepäraselt või
on samasugused probleemid, et läheb kalli-
maks, ehitaja lahkub objektilt ja tuleb leida
lisavahendeid? Milline on selle ehituse seis
praegu ja kuidas tundub, mis tulevikus saab?

Juhan Parts

Aitäh! Majandusminister ei ole otseselt
selle ehitusega enam seotud, sest teadupärast
finantseeritakse Eesti Rahva Muuseumi 100%
riigieelarvest ehk Euroopa vahendeid ei kasu-
tata. Seal on osapoolteks Kultuuriministee-
rium, Rahandusministeerium, Riigi Kinnisvara
AS ja Eesti Rahva Muuseum. Aga ma hoiduks
siiski selliseid mustvalgeid järeldusi tegemast.
Te suutsite lugeda kolmeni. Kui need kolm
projekti läbi käia ja vaadata nende osakaalu
ehituses üldiselt, siis see osa, kus on problee-
me, on pigem väike kui suur. Siin on õige
palju kritiseeritud Ettevõtlu Arendamise
Sihtasutust, ka teie olete kritiseerinud. Aga kui
me vaatame neid vaidlusaluseid asju, siis ma
üritan veel kord öelda, et need on vaidlusalu-
sed summad, kus on oma tõde kasusaajal, oma
tõde audiitoril ja oma tõde otsustajal. Küllap
on oma tõde ka valitsusel, kes on mingeid po-
liitilisi programme algatanud ja sinna ressursse
suunanud. 0,47% kogu Ettevõtlu Arenda-
mise Sihtasutuse programmidest, mille maht
on umbes 780 miljonit eurot, ei ole väga palju.
Loomulikult me võiksime ihaleda, et töö oleks
täiesti perfektne, aga tihtipeale ei olegi tegu
mitte kuritarvitamise juhtumitega, vaid need
ongi sellised elust tulevad teemad, kus prot-
sessi osapooltel on erinevad arusaamad.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra
minister! Avan läbirääkimised ja kutsun kõne-
pulti kolleeg Tarmo Tamme.

Tarmo Tamm

Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud minis-
ter! Mul ei olnud plaanis kõnetooli tulla, aga

kui ma kuulasin ära ministri jutu, siis ega ma millestki aru küll ei saanud. Fakt on ju see, et uue ehitaja leidmiseks viis sihtasutus läbi väljakuulutamisetega läbirääkimistega riigihanke, et objekt saaks 2011. aastal valmis. Tegelikult valmis objekt 2012. aastal. Nii et kui tuua põhjenduseks see, et objekt pidi kiirendatud korras valmis saama, siis võikski riigihangete seadusesse sellise punkti sisse viia, et väljakuulutamisetega läbirääkimistega riigihanget võib korraldada kellegi suva järgi.

Teine asi on see, et Rahandusministeerium asus ju seisukohale, et väljakuulutamisetega läbirääkimistega hankemenetluse korraldamine ei olnud kõnealusel juhul õigustatud. Kas kaks ministeeriumi ei saa siis omavahel läbi ega suuda suhelda, et saaks ühtemoodi aru, mis on õige. Ma arvan, et pean siin Rahandusministeeriumi uskuma, sest miks siis valitsus otsustas eraldada reservist 827 246 eurot ja selle summa välja maksta. Ja kui härra minister ütles, et ka Levira maksis solidaarselt 154 416 eurot, siis ma küsin, milles see solidaarsus väljendub. Levira osalus SA-s Tallinna Teletorn – ma ei oska öelda, kui neid protsente omavahel võrrelda, siis peaks see olema väga väike, aga minu teada on nende osalus päris suur. Need summad ja proportsioonid ei ole võrdsed. Fakt on see, et 827 246 eurot ehk 13 miljonit krooni maksumaksja raha maksti välja. Tuua põhjenduseks seda, et taheti vältida kohtuvaidlusi ja ma ei tea, mida veel – ma arvan, et need ei ole argumendid, mida peaks tõsiselt võtma. Ma usun selle juhtumi puhul Rahandusministeeriumi, ja seni, kuni see raha on välja makstud ja pole kohtus vaidlustatud, arvan ma, et see on põhjendamatult välja makstud raha. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Austatud minister, te võite osaleda läbirääkimistes, aga mitte kohapealt, vaid kõnepuldist.

Juhan Parts

Lugupeetud arupärija! Ma tõesti püüdsin selgitada lihtsalt ja arusaadavalt. Veel kord: see kõik on üks maksumaksjate raha. Üheks raha allikaks on Euroopa Liidu vahendid, mille suhtes audiitoril ja selle projekti kasusaajal ehk SA-l Tallinna Teletorn olid erinevad arvamusel. Väga lihtne. Me oleks võinud minna sellega kohtusse, vaielda võib-olla aasta ja tulemus

oleks olnud täpselt sama. See praktiline lahendus olukorras, kus on erinevad õiguslikud arusaamad, on minu arvates mõistlik. Ma loodan, et te panite tähele ka ühte teist asjaolu. Pange ennast SA Tallinna Teletorn seisu, kes ehitas ju üldrahvalikult olulist objekti. Lepingujärgne ehitaja marssis objekti pealt ära, aga sihtasutus oli ju andnud lubadusi, arvestades kultuuripealinna staatust ja igasuguseid tähtsaid üritusi, ning pidi leidma mingi lahenduse. Loomulikult ta konsulteeris, muide ka sellesama Rahandusministeeriumiga. Konsulteeris EAS-i ja minu teada ka majandusministeeriumi inimestega. Selle tulemusena leiti kõige praktilisem lahendus, et tehakse lihtsam hange, kus on võimalik osaleda erinevatel pakkujatel – ja nii ka läks –, et ajaliselt selle projektiga kiiremini edasi liikuda. Aitäh!

5. Arupärimine alusetult määratud trahvide tagastamise kohta (nr 286)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Mihhail Stalnuhhini, Lauri Laasi, Marika Tuus-Lauli, Valeri Korbi ja Vladimir Velmani tänavu 12. veebruaril esitatud arupärimine alusetult määratud trahvide tagastamise kohta (nr 286). Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Austatud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Eelmisel aastal määras Ida Prefektuur 180 inimesele trahvi taatlemata kiirusemõõtja alusel. Selle aasta jaanuari keskpaiku tagastas kohus 105 inimesele trahviraha. Trahvid, mis määrati Ida Prefektuuris 180 inimesele taatlemata kiirusemõõtjaga kiirust mõõtes, moodustavad kokku koos täituri tasuga ümmarguselt 30 000 eurot. Trahvid teatavasti makstakse tagasi riigieelarvesse läinud trahviraha arvelt, kohtutäituri tasud Politsei- ja Piirivalveameti eelarvest. Sellist olukorda ei saa mingil moel normaalseks pidada, sellepärast esitasin koos kolleegidega siseministrile neli küsimust. Loodan, et härra minister loeb vastates ka küsimused ette, aga igaks juhuks tutvustan siiski viimast küsimust. Kas teie, härra siseminister, peate vajalikuks kõigilt nendelt isikutelt, kellest said ohvrid seetõttu, et kiirust mõõdeti taatlemata kiirusemõõtjaga, oma töötajate nimel vabandust paluda? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mihhail Stalnuhhin! Palun nüüd kõnepulti lugupeetud siseministri Ken-Marti Vaheri!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud arupärijad ja muud Riigikogu liikmed! Täna teid arupärimise eest, mis puudutab alusetult määratud trahve. Mulle on esitatud neli küsimust.

Kõigepealt: mida on tehtud selleks, et ei korduks olukorrad, kus kiirust mõõdetakse taatlemata kiirusemõõtjatega? Eelmise aasta novembrikuus, s.o 2012. aasta novembris algatasin ma Siseministeriumis teenistusliku järelevalve, mille siht oli välja selgitada, kas nn taatlemisskandaali käigus esile tulnud rikkumised olid üksikjuhtumid või on tegemist laiemaga probleemiga, mis puudutab Politsei- ja Piirivalveameti sisekontrolli juhtimist. Eesmärk oli selgeks teha, kas kontroll on korraldatud läbimõeldult, efektiivselt ja otstarbekalt ning kas suudetakse ka ametnike teenistuslastele rikkumistele objektiivselt reageerida. Veel pidi teenistusliku järelevalve käigus uuritama, kas teenistuslaste korralduste täitmise regulatsioon tagab korralduste täpse ja tähtaegse täitmise.

Eelmise aasta viimastel päevadel teenistusliku järelevalve aruanne esitati. Selle kokkuvõtte on kättesaadav ka meie koduleheküljel. Kui lühidalt öelda, siis leidsime hulga puudusi sisekontrollisüsteemis. Politsei- ja Piirivalveametis olid üsna segased kontrolli, teenistusliku järelevalve ja distsiplinaarvõimu rakendamise vahelised seosed ja asjaomane töökorraldus. See oli ka üks põhjus, miks jäid Ida Prefektuuris aset leidnud juhtumi distsiplinaarvõimete kokkuvõttes toodud ettepanekud päris mitme kuu jooksul rakendamata. Nagu te ehk mäletate, sisekontrolli raport valmis 2012. aasta alguses, aga selle ettepanekud olid kuni eelmise aasta sügiseni ellu viimata. Samuti oli probleem halvasti korraldatud valdkondlik juhtimine. Valdkondlik juhtimine on peadirektori asetäitjate kohustus. Nad peavad oma valdkonda juhtima süsteemselt, läbimõeldult ja üle Eesti ühtlaselt. Peamiselt väljendus probleem selles, et valdkonnajuhtide ja prefektide tegelik vastutus ei olnud nõutud ulatusega. Regulat-

sioonides oli kõik kirjas, aga ellurakendamine jättis soovida.

Teenistusliku järelevalve tulemustest lähtudes tegi Siseministerium Politsei- ja Piirivalveametile hulga ettepanekuid avastatud puuduste kõrvaldamiseks ning ametis hakatigi käivitama tegevusi, mis lähtusid raporti sisust. Praegu on fookuses eelkõige teenistusliku kontrolli ehk sisekontrolli efektiivsuse suurendamine. Sisekontrollibüroo osaleb regulaarselt valdkondlike juhtgruppide töös, kus on võimalik asjaomaste isikute tähelepanu erinevatele probleemidele juhtida. Koostamisel on distsiplinaarvõimete karistuspraktika analüüs, jätkatakse koolitusi, kus käsitletakse levinuimaid rikkumisi. Tõstetakse ametnike teadlikkust, ühtlustatakse teadmiste taset. Ja loomulikult kõike seda selleks, et välistada ametnike õigusrikkumised.

Teine küsimus: "Taatlemata kiirusemõõtjaga tehti trahvi 180 inimesele. Neist kohtusse jõudis 175 juhtumit. Raha tagastati kokku 167 juhtumil. Miks viis asja kohtusse ei jõudnud ja miks kaheksale inimesele raha ei tagastatud?" Koos 2012. aasta novembris tehtud täiendava kontrolliga tuvastati kokku 200 väärtetomaterjali, milles oli tekkinud kahtlus, et võidi kasutada taatlemata kiirusemõõtjat. Politsei valmistas ette ja rehabiliteerimist taotlevad isikud allkirjastasid 170 kaebust, mis saadeti Viru maakohule arutada. Praeguseks on kohus tühistanud kõik need väärtetootsused. 170 inimesest oli rahatrahvi tasunud 162 ja kõigile neile on see trahviraha, kokku peaaegu 23 000 eurot, täielikult tagasi makstud. Lisaks sellele saadeti teistmismenetluse korras Riigikohtusse viis kaebust. Riigikohus on need vaidlustatud kohtulahendid tühistanud ja saatnud väärtetomaterjalid Viru maakohule arutada. Nendes väärtetomaterjalides ei ole Viru maakohus otsuseid veel teinud. Kolm isikut ei soovinud oma karistust vaidlustada, üks inimene aga on vahepealsel perioodil siit ilmast lahkunud. Ühendust ei võetud 21 välismaalasega, sest see nende märgitud kontaktandmeid kasutades ei õnnestunud – keegi ei vastanud –, või puudusid kontaktandmed täiesti. Seoses sellega jäid 21 isiku suhtes need otsused tegemata. Vastavalt väärtetomaterjaliseadustikule saab kohtule kaebuse esitada ainult menetlusalune isik või tema kaitsja, politseil ei ole õigust oma otsust ise kohtusse vaidlustada.

Kolmas küsimus: "Kas politseitöötajaid, kes kasutasid taatlemata kiirusemõõtjaid ning tegid seda meedia väitel teadlikult, on karistatud ning kuidas?" Tänavu aasta alguses viidi kriminaalmenetlus lõpule. See menetlus algatati 6. novembril 2012 karistusseadustiku § 299 lõike 1 alusel, mis räägib ametialasest võltsimisest. Menetlus viidi lõpule, kriminaalasi saadeti prokuratuuri. Nüüdseks on see lisatoimingute tegemiseks, muu hulgas ka käekirjaekspertiisi läbiviimiseks menetlejale tagastatud. Seega, menetlus ei ole lõppenud ja kedagi ei ole seni kriminaalkorras karistatud.

Neljas küsimus oli, kas ma pean vajalikuks oma töötajate nimel kõigi isikute ees, kellest said ohvrid olukorras, kus kiirust mõõdeti taatlemata kiirusemõõtjaga, vabandada. Muidugi ma palun oma valitsemisala töötajate nimel vabandust. Konkreetselt oma alluvate pärast on avalikult vabandust palunud toonane politsei peadirektor Raivo Küüt. Samuti on Ida Prefektuur edastanud vabandused kõigile trahvi saanud isikutele, olenemata sellest, kas nad pöördusid kohtu poole või loobusid pakutud võimalust kasutamast. Tööandja algatusel on Ida Prefektuuri korrakaitsebüroo liiklusjärelvalve talituse juht Alvar Ottokar teisele tööle üle viidud. Omal soovil on ametist vabastatud Ida Prefektuuri korrakaitsebüroo juht Tarmo Tammiste ja ka politseiprefekt Aldis Alus.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Teile on vähemalt üks küsimus. Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Me saame aru, et minister ega Politsei- ja Piirivalveameti juhtkond ei hakka tegelema kiirusemõõtjatega ja teiste tehniliste vahenditega. Seepärast on mul küsimus, kui suur on see meeskond, kes tegeleb tehnilise varustusega. Võib-olla see on väike ja oleks vaja seda täiendada?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Eelmise aasta novembris, kui algatati kriminaalmenetlus ja see teema tõusis avalikkuse ette, viisime ka teistes prefektuurides läbi mõõteseaduse täitmise lisakontrolli eelkõige just sihiga avastada võimalikke samasuguseid juhtumeid muudiski prefektuurides. Soovisime anda hinnangu võima-

likele ressurssidele ja sellele, kas töökorraldus on piisavalt läbi mõeldud ja katab valitsemisala ühtlaselt.

Minu arvates täitis kontroll oma eesmärgi. Samasuguseid teisi juhtumeid ei avastatud, aga kindlasti on kõnealustest vigadest õpitud.

Ma hindaksin küll, et ressurss, mille kohta te küsisite, on piisav. Teie küsimus puudutas, nagu ma aru sain, mõõteseaduse rakendamisel mitmesuguste taatlemiskohustuste täitmise eest vastutavate isikute olemasolu eri struktuuriüksustes. Ma ei näe siin vajadust ressursside ümberpaigutamiseks, aga loomulikult otsustavad selle üle eelkõige Politsei- ja Piirivalveameti juhtkond ning prefektuuride juhid. Üldiselt aga muudes prefektuurides sääraseid probleeme ei ole ilmnenud ja ma eeldan, et on ka märkimisväärselt õpitud sellest, mis Ida Prefektuuris juhtus. Nagu ma juba ütlesin, see teema puudutab eelkõige teenistuslikku järelvalvet, sisekontrollisüsteemi, juhtimisahelaid, info liikumist ning väga suurel määral ka valdkondliku juhtimise ja prefektuuri operatiivtasandi juhtimise omavahelist seost.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Lugupeetud minister! Väga südantsoojendav oli näha, kui palju politsei juhte astus selle juhtumi pärast tagasi. Juhtum ise aga ei olnud väga selline – kuidas ma ütlen? – väga karm ja tugevalt inimeste õiglustunnet riivav. Kas poliitikutel võiks politsei juhtide reageerimisest midagi õppida olla?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Nagu ma ütlesin, asi ei puuduta ainult kiirusemõõtjate taatlemist, probleem on laiem. Kui politsei sisekontroll on avastanud õigusrikkumisi, sisekontrolli aruan-des on sellest teada antud ja selle peale on tehtud kõrgema juhtkonna korraldused, mis nägid ette mitmesuguseid ülesandeid, ent neid korraldusi ei täidetud isegi mitte kaheksa kuu jooksul, siis on asi paha. Info ei liikunud. Väidetavalt valdkonna juht sellest juhtumist ei teadnud, kuigi üks tema tähtsaimaid kohustusi on alluvate õigusrikkumistega kursis olla, nendest õppida ning loomulikult tagada mitmesuguste nõuete ja reeglite täitmise metoodiline

ühtlus. Siseministeeriumi teenistusliku järelevalve raporti järeldused on märksa laiemad kui järeldused selle kohta, kas üks või teine ametisik on konkreetselt seadust rikkunud ja mis nende seadusrikkumiste peale ette võtta. Raport puudutab kogu Politsei- ja Piirivalveameti töökorraldust ja ma arvan, et sellest juhtumist saab kindlasti palju õppida.

Me saame siit edasi minna ainult nõnda, et tehakse selgeid järeldusi, mis puudutavad eelkõige rollide ja vastutuse jaotust eri tasandite vahel. Seda analüüsi on Politsei- ja Piirivalveametis eelmise aasta lõpul ja selle aasta alguses ka tehtud. Mitmesugused töörühmad on juhtkonna eestvõtmisel vastutuse ja rollide jaotuse läbi töötanud. Me saame siit edasi liikuda ka tänu sellele, et politsei õpib oma vigadest. Kindlasti on uuel tippjuhil ja sellel meeskonnal, kes Politsei- ja Piirivalveameti juhivad, tulevikus kasutada põhjapanevad järeldused.

Ma kordan seda mõtet: üks kõige probleemsemad tööloike oli just nimelt politseipeadirektori, tema asetäitja ja prefektide vastutuse ja kohustuste jaotus. On vaja täpselt määratleda, kes millisel hetkel olulisi otsuseid langetab, kuidas üks või teine juht reageerib alluvate üleastumistele, teeb järeldusi inimeste kohustuste täitmise kohta ja loomulikult vahetab informatsiooni. Asi ei piirdunud ju ainult sellega, et ühe, kahe või kolme taatlemata mõõteriistaga kiirust mõõdeti, vaid tegemist oli peaaegu 200 väärtetohtumiga. Ei ole midagi teha – minu teada andsid sellest juhtumist 2011. aasta lõpul politseinikud ise teada ja avalikkuse ette jõudis see ka politseinike algatusel. Nad ei pidanud normaalseks, et pärast sisekontrolli tuvastatud rikkumisi kaheksa kuu jooksul sisuliselt mitte midagi Ida Prefektuuris ei muutunud.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Austatud minister! Ma tahaks ikkagi täpsustada, sest minu jaoks ei ole kõik veel arusaadav. Kas need politseinikud, kes neid mõõteriistu kasutasid, teadsid, et need ei näita õigesti? Kas nad kasutasid neid teadlikult ehk siis teades, et tulemus ei ole õige? Või nad ei teadnud seda, et mõõteriistad on kontrollimata ega pruugi kiirust õigesti fikseerida? Ja kes pidi

seada kontrollima – kas need politseinikud või hoopis keegi teine sellest meeskonnast või väljastpoolt?

Ken-Marti Vaher

See on õigustatud küsimus ja kattub tegelikult teie arupärimises toodud küsimusega nr 3. Nagu ma ütlesin, 6. novembril algatati kriminaalmenetlus, et selgitada välja, kas tegemist oli ametialase võltsimisega karistusseadustiku § 299 lõike 1 alusel ja milline on ühe või teise isiku vastutus. Mul on praegu sellele raske vastata, kuna kriminaalmenetlus ei ole lõppenud. Selleks, et te saaksite võib-olla natukene rohkem vastuseid, ma viitasin meie teenistusliku järelevalve raporti kokkuvõttele 28. detsembrist 2012, kus on kirjas meie järelevalvemenetluse tulemused. Selle raporti koostamine oli suunatud sellele, et teha järeldusi töökorralduse kohta ja mõista selle ühe juhtumi alusel ka laiemaid probleeme. Ma puudutasin oma vastuses arupärimisele põgusalt ka tehtud järeldusi, neid on päris mitu. On ka meiepoolsed ettepanekud Politsei- ja Piirivalveametile, kuidas puudusi kõrvaldada, selleks ongi hulk samme astunud.

Aga otsese vastuse teie küsimusele saame pärast kriminaalmenetlust. Siis selgub, kui teadlikult ja tahtlikult neid mõõteriistu kasutati. Nagu ma ütlesin, praegu on kriminaalasi lisatoimingute teostamiseks menetlejale tagasi antud, viiakse läbi veel mitu ekspertiisi. Pärast seda kriminaalmenetlust jätkub. Seda kõike tehakse Viru Ringkonnaprokuratuuri juhtimisel.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun kõnetooli Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Lubage mul tänada härra siseministrit ammendavate vastuste eest. Aga selleks, et teda tänada, poleks ma siia pulti tulnud. Tahan nentida kaht asja, mis seoses selle arupärimisega on selgunud. Esiteks on selgunud, et meie siseminister oskab siiski, kui tahab, konkreetsetele küsimustele konkreetselt vastata. Ma tuletan meelde, et eelmise nädala esmaspäeval oli päevakorras üks arupärimine, mille pealkiri oli "Arupärimine korruptsioonikuritegude kohta".

Arutasime siis seda teemat juba teist korda ja teist korda oli esitatud üks ja sama küsimus, millele vastamine nõudis härra ministrielt teatud seisukoha võtmist. Hiljem ma küsimuste vóorus lugesin veel kord selle küsimuse ette, aga ikka ei saanud vastust. Täna arupärimine on olnud positiivne juba sellel põhjusel, et on selgunud, et on mõtet küsida samal teemal. Arvestades, et harjutamine teeb meistriks, võib loota, et õpitakse küsimustele vastamine ära.

Punkt 2. Ma ei tea, kas te olete kuulnud, kuidas mõnes Aafrika riigis väikesi ahve püütakse. Seal on selline originaalne lõks, et tavaline piimapudel pannakse nõõriga puu külge kinni ja pudelis on väike õun. Õun mahub pudelisse sisse ja ahvi käsi mahub ka, aga kui ta haarab õunast kinni, siis see rusikas käsi enam välja ei tule. Tavaliselt ongi nii, et ahv istub ja ootab, millal inimene tuleb ja võtab ta kinni, sest tal lihtsalt ei jätku nii palju mõistust, et õun lahti lasta.

Selles mõttes oligi see arupärimine positiivne, et arvestades eelmise esmaspäeva kogemust, ma mõtlesin, et äkki on nende taatlemata kiirusemõõtjate skandaali puhul süüdi mõned kõrvalriigi telekanalid või meie vastu ebasõbralik – nii väljendus härra minister nädal tagasi – naaberriik, mis aktiveerub enne Eesti valimisi. Tänavune aasta seega ongi õige aeg aktiveeruda.

Aga täna selgus, et mitte alati ei hoia see Aafrika väike loom õunast kinni, mõnikord ta ikkagi laseb selle lahti. Tähendab, on ikka mõtet arupärimisi esitada, on mõtet rääkida. Täna me saime väga head ja konkreetseid vastused igale küsimusele. Aitäh, härra minister! Aitäh, kolleegid!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

6. Arupärimine palgatõusu kohta Politsei- ja Piirivalveametis (nr 291)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kuuenda arupärimise juurde, mille on esitanud Riigikogu liikmed Kalle Laanet, Rainer Vakra, Lembit Kaljuvee, Inara Luigas ja Deniss Boroditš. Arupärimine on esitatud 18. veebruaril 2013, selle teema on palgatõus Politsei- ja Piirivalveametis ning see

kannab numbrit 291. Arupärimisele vastab siseminister Ken-Marti Vaher. Annan sõna arupärijate esindajale Deniss Boroditšile, et arupärimist tutvustada. Palun!

Deniss Boroditš

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid ja minister! Oleme demokraatide ühenduse nimel esitanud Ken-Marti Vaherile arupärimise, mis puudutab palgatõusu Politsei- ja Piirivalveametis. Me kõik kuulsime väga suure rõõmuga, et Politsei- ja Piirivalveametis tuleb palgatõus. On ju teada, kui suur probleem see on olnud, et Eesti peaaegu kõige suurema asutuse keskmine palk pole aastaid konkurentsivõimeline olnud. Samas tagab ühiskonna kindlus- ja turvatunde just teadmine, et inimesed, kes kannavad hoolt meie julgeoleku eest, on saanud professionaalse ettevalmistuse ja on motiveeritud ning neil on parimad töövahendid. Vääriline töötasu peaks olema iseenesest mõistetav.

Seni on info palgatõusu kohta aga Politsei- ja Piirivalveameti töötajates vastakaid tundeid tekitanud. Astmepalga osakaalu suurendamine, teenistusastme osakaalu vähendamine ning muutunud regioonitasud koos lisatasudega on viinud olukorrani, kus näiteks ühe konkreetse politseiniku palk tõusis 44 eurosentit kuus. Samasuguseid näiteid võib veel tuua, see ei ole kahjuks üksikjuhtum. Niisugune palkade reguleerimine meie arvates ei taga, et Politsei- ja Piirivalveameti töötajad üldise hinnatõusu ja teenuste kallinemisega toime tulevad. Seoses sellega on meil ministrile neli küsimust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun kõnetooli siseminister Ken-Marti Vaheri, et arupärimisele vastata!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud juhataja! Austatud arupärijad ja teised Riigikogu liikmed! Mulle on esitatud neli küsimust, mis puudutavad Politsei- ja Piirivalveameti palkasid.

Esimene neist: "Kas oli eelnevalt teada, millistel PPA töötajatel polnud põhjust palgatõusu oodata?" Nii nagu me eelmise aasta sügisel välja ütlesime, palgatõus sai osaks ligikaudu 80%-le PPA töötajatest. See on 4522 inimest ehk neli viiendikku PPA ametnikest ehk veel täpsemalt öeldes 3726 politseiamet-

nikku ja 796 teenistajat. Eesti on pea ainukene Euroopa Liidu riik, kus 2013. aastal nii avaliku sektori kui ka siseturvalisuse töötajate palkadeks ette nähtud eelarve sellises mahus kasvas. Riigiasutustes oli kasv keskmiselt 4,3%, politsei palgafond suurenes 6%. Palgatõus parandas kõige enam nende inimeste motivatsiooni, kes on asunud palgaastmestikus kõige madalamal. Miinimumpalk tõusis PPA-s 9,6% – neid töötajaid on PPA-s umbes 3000. Nagu ma olen rääkinud, oli palgatõusu eeldus palkade korrastamine, palgareformi läbiviimine, mis lihtsalt öeldes tähendab seda, et sarnaseid tööülesandeid täitvate isikute palgad on ühtlustatud. Ühtlustamine ongi sellel aastal oluline märksõna olnud. Selleks on kulunud märkimisväärne osa sellest 7 miljoni suurusest ressursist.

Miks ühtlustamine nii tähtis on? Sest 2010. aastal, kui ühendasutus loodi, võeti üle ka eri asutuste palgasüsteemid ehk siis nii piirivalve ja politsei kui ka Kodakondsus- ja Migratsiooniameti omad. Sellel aastal on esimene võimalus palgasüsteem ühtlaseks muuta. Lisan veel nii palju, et palk tõusis eelkõige madalamat palka teeninud inimestel ja kõrgendatud riskiga tööd tegevatel politseinikel ehk siis patrull- ja piirkonnapolitseinikel, liikluspolitseinikel, piirivalve patrullidel, kriminaalmenetlejal ja eriüksuslastel. Piirkonnapolitseinike palk tõus keskmiselt 14% ja nendel piirkonnapolitseinikel, kes 2012. aastal teenisid alla Eesti keskmise palga, mis on 855 eurot, tõusis palk vähemalt 7%. Enim tõusis palk piirivalvega seotud töötajatel – 90%-l, sh selles valdkonnas töötavatel politseiametnikel oli palgatõus 92%-l.

Te viitasite ka ühele 44-sendisele palgatõusule. Siin võivad mängus olla mitmed asjaolud, mida peab arvestama. Näiteks, isik töötas kuni 31. detsembrini 2012 niisugusel tööol, kus oli juba kõrgem palk, või siis isik töötab kõrgendatud tööriskiga ametikohal osalise tööajaga, mille korral palgatõus ei olnud 25 eurot, vaid olenes tema tööajast. Otsustasime mitte maksta kõrgendatud riski tasu ka nende ametikohtade puhul, kus palgatõus on ette nähtud eraldi motivatsioonina – näiteks korruptsioonikuritegude büroo ja kriminaaltuluga tegeleva büroo uurijad-vanemuurijad. Ilmselt pidasite silmas üht Põhja Prefektuuri arestimaja töötajat, aga loomulikult tuleb seda juhtumit eraldi täpsustada. Me räägime 5500 inimesest, aga

kindlasti ka sellised üksikjuhtumid on tähtsad ja hea meelega analüüsiks seda ka lähtuvalt nendest põhimõtetest, mida ma teile täna siin olen tutvustanud.

Teine ja neljas küsimus: "Kuidas plaanib PPA tagada piisava inimressursi hulga praeguseks teostunud palkade korrastamisega? Kas ministeeriumil on olemas tegevusplaan, kui peaks kinnitust saama fakt suurenenud negatiivsest kaadrivoolavusest PPA-s, võrreldes tavapärasega?" Esiteks, personali lahkumine organisatsioonist. Probleemina võttes on see samasugune küsimus, kas klaas on pooltühi või pooltäis. Kujutage ette 5500 inimest ühes organisatsioonis. Ma eeldan, et mitte ükski arupärija ei väida, et mingis organisatsioonis peaks läbi aastate olema üks ja sama kaader ehk inimesed ei liiguks üleüldse. See oleks ju mõeldamatu! Küsimus on piirides – kas personali lahkumine jääb aktsepteeritavatesse piiridesse või mitte. Praegune personali voolavus, mille all me mõtleme omal soovil lahkunud töötajate arvu, on aastast jäänud 5–6% raamidesse. Näiteks 2011. aastal oli PPA-s personali voolavus 4,6%, 2012. aastal 5,6%. Seda me ei saa küll nimetada suureks voolavuseks ja tõenäoliselt on alust väita, et politseiniku elukutse valinud inimesed on oma elukutsele ja oma missioonile ikkagi võrdlemisi lojaalsed. Tavaliselt on organisatsioonides aktsepteeritav personali voolavus umbes 10%. Samas, me ei saa järeldada, et kui personali voolavus on 5%, siis on meil personaliga või motivatsiooniga kõik korras. Kaugeltki mitte! Pigem ma toongi esile, et inimesed on lojaalsed. Nad on valinud endale selle ameti ja soovivad seda tööd teha aastakümneid, mitte mõne aasta. Nad on saanud korraliku väljaõppe, riik on panustanud nende koolitusse jne. Aga palgad pole rahuldanud.

Seega just nimelt palgareformi esimese etapi käivitamine 1. jaanuaril 2013, palkade ühtlustamine ja ka tõstmine on kantud soovist astuda väga konkreetseid samme selleks, et tõsta inimeste motivatsiooni ja vähendada heade spetsialistide äravoolu. Paremat tegevusplani on mul raske välja käia, eriti kui jutt on nii suurest organisatsioonist, kus palgatõusu ei ole olnud juba aastaid. Aga loomulikult ei ole see omane ainult politseile, vaid ka teistele avaliku sektori organisatsioonidele, kuna ma-

janduskriisi tõttu võimalust palku tõsta lihtsalt ei olnud.

Ja kolmas küsimus: "Millal kavatakse uurida tagasisidet, kas antud palkade korrastamine täitis seatud eesmärgid ja mil määral?" Nagu ma ütlesin, suurenes PPA palgafond 7 miljoni euro võrra. Sellest märkimisväärse osa neelas just nimelt palkade ühtlustamine. Mul oleks olnud väga hea meel, kui see oleks toimunud samal ajal kui ühendameti moodustamine 2010. aasta alguses. Kahjuks aga ei olnud see mõistetavatel põhjustel Eesti riigile tookord jõukohane. Seetõttu me praegu lapi-megi minevikust jäänud auke, aga teeme seda loomulikult rõõmuga. Nüüd on vähemalt üks vajalik samm jälle tehtud, et politseinike ja teiste PPA ametnike motivatsioon oma tööd teha oleks kõrge.

Alates 1. aprillist 2013 makstakse kõikidele PPA töötajatele palka ühtse palgasüsteemi alusel. Kindlasti analüüs jätkub ja kavatakse palkade ühtlustamisel tuleva aasta teisel poolel teha järgmised sammud. Lisaks palgatõusule on politseinike motivatsiooni tõstmiseks seaduse ja töökorraldusega loodud teisigi olulisi eeldusi. Näiteks on politseinikel eraldi sotsiaalsed tagatised ja teenistusastme tasu. Viimane ei ole sugugi vähetähtis. Sisuliselt tähendab see seda, et iga kolme aasta tagant, kui inimene on tööd teinud laitmatult ja ka muud tingimused on täidetud, siis tema teenistusastet tõstetakse ja vastavalt kasvab ka töötasu.

Lisaks oleme siin saalis juba rääkinud organisatsioonisisestest regioonitasust Politsei- ja Piirivalveametis. See puudutab eelkõige Ida Prefektuuri ja Põhja Prefektuuri. Idaregioonis hüvitatakse täiendavalt elamiskulud ja on ka muud soodustused.

Niisuguseid täiendavaid motivatsiooni tõstmise hoobasid on loodud. Ka makstakse 1. jaanuarist 2013 kõrgendatud riski tasu, mida varem ei olnud. Selle abil on meil võimalik tänavu tõsta motivatsiooni kõikidel inimestel, kes töötavad kõrgendatud riskiga ametikohal. Seda ma olen siin saalis arupärimistele vastates mitu korda selgitanud, kes sellesse sihtgruppi kuuluvad. Sinna kuulub märkimisväärne hulk isikuid, kelle elu on iga päev üsna suures ohus, kes tegutsevad politsei eesliinil.

Lõppkokkuvõtteks: me teeme tõsiselt tööd, et märkimisväärselt inimvarasse panustada. Politsei- ja Piirivalveametis ning julgen öelda, et

kogu meie ministeeriumi valitsemisalas on inimesed raudselt kõige tähtsam prioriteet. Tegemist on töötajaskonna mõttes väga suure valitsemisalaga ja lisaks kõik need inimesed – nende panus, nende otsustusvõime, kogemused, teadmised, oskus kodanikega suhelda, lahendada muresid, olla kriisi korral piisavalt rahulik, et lahendada olukordi kõigile turvalisel moel – on meile väga olulised. Eelkõige eesliinil töötavatele politseinikele langeb väga suur vastutus ja on täiesti selge, et me peame riigi ja ühiskonnana nende motivatsiooni eest seisma. Me teeme seda olemasolevate võimaluste piires ja ma julgeksin öelda, et veel rohkemgi. Seda suunda me tahame hoida samuti 2014. aastal ja peame seda silmas ka sisuliselt juba alanud eelarveläbirääkimiste protsessis. Suur tänu!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, teile on vähemalt üks küsimus. Deniss Boroditš, palun!

Deniss Boroditš

Hea minister, mul on täpsustav küsimus. Te ütlesite, et palgatõus vähemalt 6% puudutab peaaegu 80% PPA töötajatest. Võib-olla probleem on see – me proovime siin selles selgust leida –, et väga paljud töötajad, sh ka PPA töötajad, võtavad palgana seda sissetulekut, mida nad saavad töötasuna ja mis võib koosneda palgast, preemiast ja muudest lisatasudest. Ma saan aru, et asjaosaliste väitel sissetulek reaalselt ei ole kasvanud. Võib-olla tõesti palk tõusis, samas mingi lisatasu kaotati ära. Kas me räägime ainult palgast või me räägime sellest, et sissetulek 80%-l suurenes?

Ken-Marti Vaher

Me räägime sellest, et 80%-l töötajatest kasvas sissetulek. Palgareformi tulemusena muudeti ka politseinike sissetuleku komponentide struktuuri: põhipalga osa suurenes ja lisatasude osa vähenes. Selle positiivne efekt on peale muu sotsiaalsete tagatiste paranemises. Sotsiaalsed tagatised on seotud põhipalgaga ja põhipalga osakaal on suurenenud. Valitsus kiitis jaanuarikuus heaks Politsei- ja Piirivalveameti sisemise palgaastmestiku, kus palgaastme määrasid kõikidel astmetel tõsteti. Põhipalga tõusuga suurenes ka sotsiaalsete tagatiste määr ja seegi parandab inimeste motivatsiooni.

Nii et me räägime sissetulekute kasvust. Need 20%, kellel sissetulek ei suurenenud, on inimesed, kes teenisid mediaanpalgast rohkem, kes juba said teistega võrreldes head sissetulekut. Aga kui viiendikul palk ei tõuse ja see viiendik on 1200–1300 inimest, siis ma ei kahtlegi, et selle viiendiku seas on rahulolematust.

Julgen veel kord rõhutada, et algusest peale me oleme rääkinud seda, et palgareform, palkade ühtlustamine on ülimalt tähtis esimene samm, mis eelneb palgatõusule. Pärast põhjalikke läbirääkimisi ja arutelusid Politsei- ja Piirivalveameti juhtkonnaga me selle sammu tegime ja tänu sellele oli võimalik neljal viiendikul palka tõsta. Järgmisel aastal saame edasi liikuda.

Miks oli palkade ühtlustamine nii oluline? Sest nüüd on võimalik ühtlaselt läheneda kogu töötajaskonnale. Varem seda võimalust ei olnud. Kui me oleks jätnud palgareformi selle etapi tegemata, siis oleks me eri sihtgrupe erinevalt koheldes ebavõrdsust ja ebaõiglust juurde tekitanud. Nüüd aga saame rääkida sellest, et kui inimesed täidavad eri ametikohtadel sarnaseid tööülesandeid, siis nende tasu on enam-vähem võrdne. Järgmistel aastatel saame loodetavasti palgatõusu jätkata ning siis juba inimestele ja nende palgale kogu organisatsioonis ühtmoodi läheneda.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Arupärimisele on vastatud.

7. Arupärimine illegaalide kohta (nr 293)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi järgmise arupärimise juurde, mis on seitsmes. Selle on esitanud Riigikogu liikmed Mihhail Stalnuhhin, Valeri Korb, Peeter Võsa, Enn Eesmaa, Eldar Efendijev, Tarmo Tamm, Kalev Kallo, Aadu Must ja Viktor Vasiljev 19. veebruaril 2013. Arupärimine on illegaalide kohta ja kannab numbrit 293. Vastab siseminister Ken-Marti Vaher. Annan nüüd sõna arupärijate esindajale Mihhail Stalnuhhinile, kes arupärimist tutvustab. Palun!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Arupärimise teema on illegaalid, aga enne seda, kui teema juurde lähen, tahan teha väikese sissejuhatuse. Eesti on praegu midagi puruks löödud klaasi taolist. Praod lähevad ülevalt alla, paremalt vasakule, diagonaalis jne. Hiljuti lugesin Äripäeva venekeelsest elektroonilisest versioonist dv.ee uudist, et Eesti on elanikkonnana jõukuselt kogu meie edukuse juures eurotsooni 17 riigi hulgas 16. kohal. Meil kulutatakse elanikule keskmiselt umbes 1/11 sellest, mis kulutatakse palju enam arenenud eurotsooni riikides. Me tunnetame seda piiri vaesuse ja rikkuse vahel – see lõhe on väga lai ja sügav.

Samas on Eestis lõhenemine ka vertikaalselt. Vaadake, kuidas praegu toimib ja toimub poliitiline debatt! Sisuliselt iga päevaga läheb asi hullemaks, ei suudeta isegi omavahel ühist keelt leida. Kui mu mälu mind ei peta, siis oli see kuu aega tagasi, kui ma lugesin Mart Laari intervjuud, kus ta arutles teemal, mis suunas liigub Eesti, mis on meie eesmärk. On kummaline, kui peale 20 aastat iseseisvust mõtiskletakse sellel teemal. Ansipi valitsuse provokatsioonitõttu 2007. aastal on meil pingelised ka rahvastevahelised suhted ja paistab, et mingit soovi kahe suurema rahvusgrupi vahel dialoogi pidada ei ole.

Siia lisandub veel üks teemade punkt. Hiljuti vastasin ühe ajakirjaniku küsimustele. Tal olid käepärast kodakondsus- ja migratsiooniameti andmed. Kui neid uskuda, siis mullu tuli täiesti seaduslikult Eestisse elama ca 300 inimest, põhiliselt Aasia ja Aafrika riikidest. Iga aastaga migratsioon suureneb. Suurenevad aga ka vaesus ja rikkus ning poliitiline võimetus leida ühist keelt suuremate rahvusgruppide vahel. On oht, et lähiaastatel tekib meil veel üks probleem, mis on seotud uute migrantidega. See migratsioon võib toimuda nii seaduslikult kui illegaalselt.

Seepärast küsimegi kolleegidega härra siseministrilt neli küsimust. Üks põhjus, miks me seda teeme, on tõsiasi, et veebruaris pidasid piirivalvurid Lõuna Prefektuuri haldusalal kinni 26 asiaadist illegaali. Teateid piiril kinni peetud illegaalidest tuleb üha sagedamini ja see paneb mõtlema vajadusele süstematiseerida selle valdkonna informatsiooni. Loodan, et nende nelja küsimuse arutelu aitab meil seda teha. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun kõnetooli siseminister Ken-Marti Vaheri, et arupärimisele vastata!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud härra juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Head arupärijad, tänan arupärimise eest! Te küsite, kui mitu illegaalset piiriületajat on 2011. ja 2012. aastal kinni peetud ja kas selline piiriületamine kujutab endast ohtu riigi julgeolekule. 2011. aastal avastati Eesti Vabariigi välispiiril kokku 186 ebaseaduslikku piiriületuse juhtumit, milles tuvastati 348 isiku osalus. Kinni pidasid PPA töötajad 2011. aastal 260 piiriületajat. Hinnanguliselt kuni 80% kinni peetud piiriületajatest on rikkumise toime pannud navigeerimisvigade ehk puudunud või ebatäpsete navigeerimisvahendite tõttu. Suurem osa rikkumistest on registreeritud Peipsi järvel, Narva jõel ja Narva veehoidlal kulgeva ajutise kontrolljoone lähedal.

2012. aastal avastasid PPA töötajad välispiiril 215 ebaseaduslikku piiriületuse juhtumit, milles tuvastati 389 isiku osalus. Kinni peeti 207 piiriületajat. 2012. aasta jooksul ebaseaduslikul piiriületusel kinni peetud isikutest ligi 64% tabati Eesti territooriumil.

Mis puutub protsessi dünaamikasse, siis ebaseadusliku sissereände osas avaldavad meie välispiiril mõõdukat survet viisade väärkasutamise juhtumid Ida Prefektuuri tööpiirkonna piiripunktides. 2012. aastal suurenes grupiviisiliste ebaseaduslike piiriületuste osakaal ebaseaduslikus sissereändes ja seda eelkõige just nendesamade Vietnamist pärit isikute tõttu, kes Lõuna Prefektuuri tööpiirkonnas ebaseaduslikult ajutise kontrolljoone ületasid. Võib aga öelda, et ebaseaduslik sissereanne Eestisse on endiselt nii väike, et säärased intsidendid, nagu oli too vietnamlaste juhtum, leiavad Eesti ühiskonnas eredat kajastust ja need kerkivad ka statistikas esile eelkõige just selle tõttu, et neid on väga vähe.

Püüan ka vastata küsimuse sellele osale, mis puudutas riigi sisejulgeolekut selles kontekstis. Meil on alust väita, et Eesti ei ole siiani olnud sissereändajate sihtriik. Meil puuduvad lähteriikidest pärit inimeste kogukonnad, kuid ei saa välistada võimalust, et kolmandate riikide kodanikud suunduvad Eestisse pendelrände käigus.

Kui vaadata viimaseid aastaid, siis piiri turvalisuse olukord oli 2012. aastal mõnevõrra pingelisem kui varem. Piiriületusega seotud kuritegevuse seisukohalt võib ohutasemele nii välispiiril kui sisepiiril panna hinde "keskmine". Taseme taandumist normaalseks piirab püsiv ebaseadusliku sisse- ja läbirände surve välispiirile, nii organiseeritud grupid kui ka üksikisikud püüavad pääseda vaba liikumise alale.

Teine küsimus on selle kohta, millistest riikidest aastatel 2011 ja 2012 illegaalselt piiri ületanud isikud pärit on. 2011. aastal moodustasid ebaseaduslikult välispiiri ületanud asiaatidest 66% Vietnamis kodanikud, kellele järgnesid Afganistani kodanikud. Aafriklastest ebaseaduslikud sissereändajad olid põhiliselt pärit Alžeerias. SRÜ riikidest oli kõige enam piiriületajaid Armeenias. 2012. aastal pidasid PPA töötajad ebaseadusliku sissereände tõttu välispiiril kinni 58 isikut, kellest enamik ehk 46 inimest oli Vietnamis päritolu. Armeenlasi oli neli, süürlasi samuti neli, venelasi ja alžeerlasi kaks. Salakaubaveo eesmärgil ebaseaduslikult piiri ületanud isikuid avastati Eesti territooriumil 60, kinni peeti 15 inimest, enamik neist olid Venemaa kodanikud. Läti kodanikke oli kolm, Eesti kodanikke üks, määratlemata kodakondsusega isikuid üks.

Kolmas küsimus on toimingute kohta, mida Eesti riik illegaalide suhtes ette võtab. Kas see on seotud riigieelarve raha kulutamisega? Kui jah, siis mis summat kasutati sellel eesmärgil 2011. ja 2012. aastal? Eestis alustatakse pärast seadusliku aluseta riigis viibiva isiku tabamist illegaalmenetlust. Selle raames vormistatakse isikule ettekirjutus Eestist lahkumiseks, vajaduse korral kohaldatakse sissesõidukeeldu ning hinnatakse, kas isik kuulub väljasaatmisele päritoluriiki või üleandmisele mõnele teisele riigile tagasivõtumenetluse raames. Kui väljasaatmine või tagasivõtmine ei ole 48 tunni jooksul võimalik, siis saadetakse isik halduskohtu loal väljasaatmiskeskusesse. Inimene võib väljasaatmiskeskuses olla kuni väljasaatmiseni, kuid mitte enam kui 18 kuud.

2011. ja 2012. aasta kohta on olemas väljasaatmiskeskuse ja väljasaatmise kulud. Väljasaatmiskeskuse kulud kantakse riigieelarvest, kolmandatesse riikidesse väljasaatmised rahastatakse Euroopa Tagasipöördumise fondi projekti "Sunniviisilise väljasaatmise rakendamise

ne" summadest, Euroopa Liidu maadesse väljasaatmised riigieelarvest. Väljasaatmiskeskuste kulud on mõlemal aastal olnud enam-vähem sama suured, umbes 320 000 eurot. Väljasaatmise kulud 2011. aastal olid 63 000 eurot, 2012. aastal 187 000 eurot.

Neljäs küsimus: "Selle aasta 1. veebruaril teatas Eesti meedia meie kodanikust, kes mõisteti Leedus pooleks aastaks vangki vietnamlaste üle piiri smugeldamise eest. Kas Eestis on olnud sarnaseid juhtumeid?" Ajavahemikul 1. jaanuar 2011 kuni 25. veebruar 2013 on PPA alustanud 19 kriminaalmenetlust karistusseadustiku § 259 alusel, mis on "Välismaalase ebaseaduslik toimetamine üle Eesti Vabariigi riigipiiri ja ajutise kontrolljoone". Nendest 12 menetlust on pooleli, üks menetlus on kohtueelse menetluse kokkuvõttega edasi antud prokuratuurile ja viies menetluses on kohtulahend jõustunud.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Teile on vähemalt üks küsimus. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Härra minister! Kas inimene, kes on illegaalselt piiri ületanud, saab taotleda varjupaika Eesti Vabariigis?

Ken-Marti Vaher

Minu hinnangul on sellisel isikul võimalus varjupaigataotlus esitada, aga selleks on seaduses sätestatud kindlad piirid. Näiteks nendest vietnamlastest on varjupaigataotluse minu teada esitanud väga väike hulk. Sellisel juhul käivitub varjupaigataotluse menetlus, mille raames hinnatakse mitmesuguseid asjaolusid. Varjupaigataotluse saab esitada ka riigipiiril. Seal menetlevad taotlust kindlad politseiametnikud, kes võivad kohe teha ka keeldumise otsuse, lähtudes teatud asjaoludest.

Nagu te teate, on varjupaigataotluse aluste täpsustamine praegu parlamendi menetluses ka eraldi eelnõuna. Minu teada on praegu tegemist teise lugemisega. Olen parlamendis seda eelnõu juba tutvustanud. Selles laiendatakse võimalusi, määratletakse varjupaigataotluste üle otsustamisel täiendavaid keeldumise aluseid, lähtuvalt Euroopa Liidu põhimõtetest, eelkõige aga sellest, kas konkreetset isikud

võiksid ohustada meie avalikku korda ja Eesti sisejulgeolekut.

Teie küsimusega haakub Eurostati viimane statistika, mille kohaselt Eestis esitati 2012. aastal vähem varjupaigataotlusi kui üheski teises Euroopa Liidu riigis. Kui ma õigesti mäletan, siis see arv oli 2012. aastal 75. Seejuures me jääme eelviimasel kohal olevale riigile kolmekordselt alla. Kui me aga võtame varjupaigataotluste arvu 1000 elaniku kohta, siis Eesti ei ole viimasel kohal, seal on Portugal. Eesti jagab eelviimast kohta Hispaaniaga. See tähendab, et on ka arenenud Euroopa Liidu riike, kus varjupaigataotluste arv 1000 elaniku kohta on võrdlemisi väike.

Aga kui te küsite sedapidi, kas varjupaigataotluste väike arv näitab Eesti kehavõitu atraktiivsust või meie politsei tööd, siis ma annan sellise vastuse. Arupärimisele vastates ma juba rõhutasin, et Eesti ei ole enamasti väljarändajate sihtriik. Eesti on transiidiriik ja illegaalselt Eesti piiri ületanute sihtkoht on märksa enam lääne pool asuvad maad. Eesti politsei head tööd piiril võib minu hinnangul esile tuua eelkõige tänu mõne senise kitsaskoha ületamisele. Seda me nägime mullu ja tunamullu, kui piiril suudeti tuvastada üsna paljude illegaalselt piiri ületanud inimeste tegelik siht. Nad soovisid mujale Euroopasse jõuda, enne seda aga Eestisse pääseda. Nad peeti piiri peal kinni, kuna nad ei olnud kodumaalt päris kindlasti lahkunud põhjusel, et seal olid mittehumaansed olud või nende elu oli ohus. Tegelikult püüti jõuda Euroopasse, et paremini elama hakata.

Eesti pani piiril selle augu kinni. Näiteks 2012. aasta mais peeti piiril kinni Kongo Demokraatliku Vabariigi kodanikud. Nad saadeti kohe piirilt tagasi, sest varasemate kogemuste kohaselt oli teada, et kui niisugused isikud saata Illuka majutuskeskusesse, siis esitavad nad varjupaigataotluse, aga umbes nädala jooksul lahkuvad Eestist. Tegemist on järelevalveta majutusasutusega ning tegelikult suunduvad need inimesed õnne ja paremaid jahi-otsima näiteks Prantsusmaale või Belgiasse.

Niisugused juhtumid iseloomustavad viimaste aastate illegaalset sisserännet Eestisse. Samas on selge, et me saame eelkõige illegaalidega seotud varjupaigataotluste menetluse osas sammu edasi teha. Seepärast on ka asja-

omane eelnõu teile esitatud. Tuletan meelde, et selle peamine eesmärk on luua Tallinna vangla juurde kinnipidamiskeskus ja loomulikult sujuvam illegaale puudutavate menetluste läbiviimine Eesti riigis.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Kõik need aastad on Eesti olnud riik, kust illegaalide tee läbi läheb. Ma olen mõnikord sõitnud Ida-Virumaal mööda sellest keskusest seal Vasknarva kandis ja tõesti, selle maja juures pole inimesi näha. Statistika näitab, et illegaalide arv läheb suuremaks, aga meie pole endiselt sihtriik, kus nad oma elu korraldada tahaks. Mis te arvate, kui kaua olukord püsib sellisena, nagu see on?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Mida jõukamaks muutub Eesti riik, mida paremaks läheb meie inimeste elu, seda atraktiivsemaks Eesti kindlasti muutub. Me ei saa end võib-olla otseselt võrrelda Põhjamaadega. Põhjamaadest on kõige populaarsem varjupaigataotlemise riik Rootsi. Teised Skandinaavia ja Põhjala riigid jäävad Rootsist märgatavalt maha, kuigi kõik selle regiooni riigid on väga kõrge elatustasemega. Palju sõltub riigisisest taotluste menetlusest ja sellest, kas sisserändajate suhtes rakendatakse avatud uste poliitikat. Samas kasvab kindlasti sisserände surve ka seoses sellega, mis toimub meist palju rohkem lõunasse jäävates riikides, eelkõige Aafrika maades. Araabia kevadest tulenev sisserändesurve Euroopa Liidule oli märgatav ja väga paljud euroliidu maad nägid selle ohjeldamisega suurt vaeva. Praegu on kuum koht Süüria. Viimasel kuuel kuul on aga märgatavalt arenenud Valgevene transiidikoridor. Euroopa Liidu värsked andmed kinnitavad, et just nimelt Valgevene-Leedu piiril on sisserändajate vool kasvanud. Tegu pole mingi drastilise kasvuga, aga võrreldes varasemaga on surve siiski märkimisväärne.

Üldiselt võib öelda, et Euroopa Liidus on illegaalide sisseränne elav eelkõige lõunapiiril, surve idapiiril moodustab väga väikese protsendi. Samas avaldab selle protsendi väikegi muutus mõju ka meile ja teistele Balti riikide-

le. Eesti on siiani olnud transiidimaa. See, kuidas me suudame oma riiki kaitsta sisejulgeoleku ja avaliku korra ohustamise eest, sõltub paljuski meie enda tegevusest, meie politsei ja piirivalve tööst. Olen kindel, et viie aasta pärast me räägime hoopis teistsugustest varjupaigataotlejate arvudest. Tõenäoliselt sisserändajate surve kasvab. Ebastabiilse olukorraga riike maailmas kahjuks jagub ja nagu viimastel aastatel näha, on probleemikoldeid Euroopale aina lähemal tekkinud. Ning tänapäeva maailmas on logistika ja transport vägagi arenenud. Meiegi tegeleme juba Vietnamist pärit illegaalidega, kes tuuakse organiseeritult meie riigi piirini ja aidatakse sellest illegaalselt üle. See on selge, et me peame olema valmis selle survega toime tulema.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Austatud minister! Ma jätkan eelmist küsimust. Teie rääkisite, et üks koridor on läbi Valgevene ja Leedu ning on ka idapoolne. Aga mul on selline küsimus. Kas need inimesed on ka Venemaal, Valgevenes, Leedus või kuskil mujal illegaalid või nad viibivad seal ikkagi legaalselt? On nad illegaalid vaid meie territooriumil või on seadusvastane kogu nende ränne?

Ken-Marti Vaher

Jutt on inimestest, kes ise ebaseaduslikult Eestisse tulevad või on nende siia toimetamise taga organiseeritud kuritegevus. Nagu ma ütlesin, on siin viimase kahe aasta jooksul algatatud päris mitu kriminaalasja, mis on seotud välismaalaste ebaseadusliku toimetamisega üle Eesti riigipiiri või ajutise kontrolljoone. Need inimesed ei ole saanud seaduslikku luba Eesti riiki sisenemiseks ning nende tegelik siht pole niivõrd pääseda meie väiksesse riiki, kuivõrd Euroopa Liidu territooriumile. Nii et avatud piiridega Euroopa Liidus on üks teema illegaalide saabumine Eestisse üle Eesti-Venemaa piiri, teine teema aga selliste illegaalide transiit läbi Eesti territooriumi, kes tulevad meie lõunapoolsete naabrite juurest, Lätist ja Leedust, seejuures tõenäolise sihiga liikuda edasi Skandinaaviasse või mujale. Selle probleemiga tu-

leb aktiivselt tegelda ja meie lõunapiiril tegeldaksegi sellega vastavalt riskianalüüsile.

Kui inimesed soovitakse toimetada üle Eesti-Venemaa piiri ebaseaduslikult, siis loomulikult on väga palju Eesti piirivalve tööst, sellest, kui hästi suudetakse sääraseid rikkumisi avastada. Viimasel ajal on see võimekus kindlasti kasvanud ja seda kasvatatakse pidevalt veelgi. Eesti-Venemaa piir on vägagi pikk ja kui säärase katsete arv kasvab, siis kindlasti kasvab ka võimalus, et mingid grupid või üksikurijad pääsevad üle piiri ja läbivad Eesti territooriumi niimoodi, et neid ei avastata. Ma siiski loodan, et selliseid juhtumeid on väga vähe. Aga nagu ma ütlesin, üle piiri võidakse tulla ka hoopis mujalt, meist lõuna pool asuvatest riikidest. Läbi Eesti territooriumi püütakse edasi liikuda Skandinaaviasse, sest Skandinaavia on märksa atraktiivsem sihtkoht kui Balti riigid.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Arupärimisele on vastatud.

8. Arupärimine politseinike ja piirivalvurite lahkumise kohta Politsei- ja Piirivalveametist (nr 296)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme järgmise arupärimise juurde, täna on see meil kaheksas ja kannab numbrit 296. Teema on politseinike ja piirivalvurite lahkumine PPA-st. Vastab siseminister Ken-Marti Vaher. Palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Mihhail Stalnuhhini, et arupärimist tutvustada!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Selle aasta alguses vapustas Eesti meedia lugejaid pealkirjadega, mis kõlasid umbes nii, et politsei ja piirivalve jookseb verest tühjaks. Ja tegelikult ongi nii. Loen teile ette tsitaadi ühest artiklist: "Politsei- ja Piirivalveamet kaotab iga aastaga sada töötajat. Eesti suurima töötajate arvuga asutuses teeb see isikkoosseisu kaotusena paar protsenti aastas. See on auk, mida ei suuda täita iga-aastased lisanduvad Sisekaitseakadeemia lõpetajate näol." Nii et kriitiline piir

on käes. Aastatega siseturvalisuse tagamises tekkinud auke suudetakse täita pideva kombineerimisega ja suuri ressursse kulutades. Kõige kriitilisem on olukord Ida-Virumaal ja Tallinnas. Kaua selline olukord kesta ei saa. Eeltoodust tulenevalt on meil, kokku üheksal Riigikogu liikmel, härra siseministrile neli küsimust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli siseminister Ken-Marti Vaheri, et arupärimisele vastata!

Ken-Marti Vaher

Austatud arupärijad, tänan teid arupärimise eest! Te olete selle aga esitanud lähtuvalt peamiselt ühe artikli pealkirjast. Nii et tegemist ei ole Eesti rahva vapustamisega niisuguseid pealkirju pannes, vaid ühe artikliga ühes Eesti Vabariigi meediaväljaandes. Kui te seda artiklit lugesite, siis te saite aru, et selle pealkiri oli võrreldes sisuga täiesti ebaproportsionaalne. Lugu rääkis ühest murest, ja kindlasti olulisest murest. See mure puudutab viie ja poole tuhandelise töötajaskonnaga organisatsiooni. Samas polnud veebruaris 2013, kui aset oli leidnud palgareform, mille käigus eraldati 7 miljonit eurot töötajate motivatsiooni tõstmiseks, ja teoks oli saanud suurem palgatõus kui avalikus sektoris keskmiselt, mingit alust väita, et see asutus jookseb verest tühjaks. Pehmelt öeldes oli see kummaline pealkiri. Aga kuna te olete oma arupärimise üles ehitanud sellele pealkirjale, siis ma pidasin vajalikuks seda selgitada. Minu vastus aga koosneb suures osas infost, mida ma täna olen siit puldist juba jaganud, nii et ma ei taha rääkida pikalt. Kordan mõned põhimõtted üle.

Te küsite kõigepealt seda, kas sellele 7 miljonile oleks vaja lisa, et piirivalvurite palk oleks tööturul konkurentsivõimeline, ja millal kavatseme probleemi lahendada. Edasi osa küsimustest: "Eriti tõsine probleem on patrullpolitseinikega. Milliste meetmetega loodate lähiajal kogenud patrullpolitseinikke tööl hoida? Milline on Politsei- ja Piirivalveameti kriitiline piir, alla mille Eesti sisejulgeolek Teie arvates tõsiselt kannataks? Kes kannab poliitilist vastutust selle eest, et politsei ja piirivalve jooksevad verest tühjaks?"

Jällegi te räägite sellest pealkirjast! Aga olgu see pealkiri, nagu ta on. Vastan väga lühidalt. 1. jaanuaril 2013 palgatõus just nimelt selle probleemi tõttu aset leidis. Nagu te teate, põhimõte on väga selge: kui Eesti riigil on võimalusi, siis avaliku sektori kulutused kasvavad. Kui Eesti riigil võimalusi ei ole, kui maksuraha ei laeku piisavalt, kui meie kulutuste suhe ei anna võimalusi rohkem kulutada, siis palku tõsta ei saa.

Eesti riigil on tasakaalukas ja konservatiivne eelarvepoliitika. Usun, et see on päästnud meid väga paljudest probleemidest, mis on tabanud mitut Euroopa riiki. Nagu ma ütlesin, me oleme pea ainus maa Euroopa Liidus, kes on suuteline tänavu nii suures mahus siseturvalisuse valdkonnas palkasid tõstma. Ma loodan, et meie võimalused on sellised ka aastal 2014. Siis me saame motivatsiooni siseturvalisuse valdkonnas veelgi tõsta, seda eelkõige tegevusliinides, millele te viitate. Nagu ma ütlesin, kõikide patrullpolitseinike palk tänavu tõusis, kusjuures suure hulga patrullpolitseinike palga tõus oli üsnagi korralik. On see ju kõrgendatud riskiga töö, mille eest seni madalat palka maksti. Palgareform mõjutas eelkõige neid, kes töötavad Eesti maapiirkondades.

Kordan veel kord: PPA töötajate miinimumpalk tõusis tänavu 9,6% ja PPA-s on sellist palka saavaid inimesi umbes 3000. Patrullpolitseinike palgad tõusid vähemalt 5%, kui nad teenisid alla Eesti keskmise palga ehk siis alla 855 euro. Aga on ka märkimisväärne hulk inimesi, kelle palga tõus oli suurem. Te küsisite just nimelt patrullpolitseinike kohta, seepärast ma nendest ka räägin. Piirkonnapolitseinikest ehk piirkonnakonstaablitest on siin palju kordi juttu olnud, aga meil on ka piirivalve patrullid. Piirivalve valdkonnas tõusis palk 92%-l politseiametnikest.

Tulen veel kord tagasi politsei väidetava verest tühjaks jooksmise juurde. Diplomaatiliselt öeldes on see minu arvates ajakirjanduslik liialdus. Olen täiesti veendunud, et seda 7 miljonit eurot kasutatakse Politsei- ja Piirivalveametis ka selleks, et süsteemi värsket verd tuua. Verevahetus on igas organisatsioonis mõistlik. Nagu öeldud, on personali volavus Politsei- ja Piirivalveametis praegu 4–5%. Näiteks 2010. aastal oli see näitaja 6,5%, 2012. aastal 5,6%. Nii et tööjõu volavus on vähenenud.

Ma ei loetle neid arve mitte mingil juhul kuidagi õigustuseks, vaid ainult kiretu statistika tutvustamiseks. On selge, et me saame veel väga palju teha, et turvalisuse valdkonnas töötavate inimeste motivatsiooni tõsta, ja ma kavatsen kindlasti selle eest seista.

Kokkuvõtteks võib öelda, et nende võimaluste piires, mis meie riigil on, me oleme motivatsiooni tõstmiseks eeldusi loonud ja teeme seda ka tulevikus. Nagu ma mainisin, üks palgareformi tulemus on ka sotsiaalsete tagatiste kasv. Kui me oleme suurendanud põhipalga osakaalu ja vähendanud lisatasude osakaalu, siis see tähendab, et sotsiaalsed tagatised on suuremad. Seegi peaks lisama motivatsiooni oma tööd hästi teha.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, aitäh! Teile on ka küsimusi. Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Lugupeetud minister! Te rääkisite siin pikalt ühest pealkirjast, mis ei ole sisuga kooskõlas, ja siis uutest palkadest. Aga siin sai ka selline fakt välja toodud, et iga aasta lahkub töölt ligi sada inimest, mis on paar protsenti aastas. Üks minu hea tuttav töötab Politsei- ja Piirivalveametis ning ta on väga mures, kuna sealt lahkuvad pidevalt kogemustega vanemad olivad ja selliseid inimesi asemele tulemas ei ole. Rääkisite oma vastuses ka volavusest, mis tähendab, et inimesed lähevad ja tulevad. Aga info on selline, et inimesed küll lähevad, aga tulijaid nii palju ei ole. Eriti on see probleem piirivalves, mis on jäänud üha nõrgemaks. Kas see ei hakka ohustama meie piiride kaitset?

Ken-Marti Vaher

Nagu ma mainisin, on piirivalve valdkonnas kõige suurem protsent neid, kelle sissetulek kasvas – neid on 92% ametnikest. Kogu PPA-s kasvas palk umbes 80%-l töötajatest ehk viiest töötajast neljal, piirivalves aga keskmiselt kümnest töötajast üheksal.

Ma olen teiega nõus, et äravool on. See oli tolles artiklis ka välja toodud. Aga me ei tohi unustada, et esimest korda üle pikkade aastate kasvas palk eelkõige madalapalgalistel, keda on umbes 3000. Uus palk kehtib alles 1. jaanuarist 2013. Järeldusi, kuidas on palgareform mõjunud, saab teha aasta lõpus. Muidugi on

täiesti selge, et me ei saa kogu olukorda veel rahuldavaks nimetada, eesmärk on siseturvalisuse valdkonnas kogu aeg edasi liikuda. Aga me saame seda teha vaid siis, kui riigil on selleks võimalused. Ma loodan, et meil on selleks vahendeid ka 2014. aastal, sest võrreldes teistega on Eesti majanduskriisist märksa tervemalt välja tulnud. Tänu sellele oleme tänavu saanud säärases mahus palkasid tõsta. Enamikus Ida- ja Kesk-Euroopa riikides ning ka väga arenenud Euroopa maades pole olnud võimalik seda teha. On riike, kus on palgad külmutatud, ja on maid, kus avaliku sektori eelarvet on kärbitud.

Loomulikult on õige ennast võrrelda eelkõige teiste Ida- ja Kesk-Euroopa riikidega. Me siin eelmisel esmaspäeval arutasime selle üle, et Suurbritannias on lood nii ja naa. Oleks muidugi väga hea, kui meil oleks alust võrrelda Eestit Suurbritanniaga. Paraku on see meelevaldne. Meil pole olnud võimalust iseseisva riigina 20. sajandi jooksul jõukust koguda, poole sajandi jooksul toimus sisuliselt meie ühiskonnana laastamine. See laastamine on tähendanud seda, et meie maa ja rahva rikkust on hävitatud. Me oleme sisuliselt alustanud nullist aastal 1991. Ja 20 aastaga oleme jõudnud seisu, kus me saame oma saatusekaaslastele Ida- ja Kesk-Euroopa riikide seas julgelt otsa vaadata.

Loodame, et meie võimalused maksumaksja kogutud jõukust arukalt ümber jagada ei kao ka järgmistel aastatel. Ja me kavatsime teha kõik, mis võimalik, et Siseministeeriumi valitsemisalas sisemiste regulatsioonide kaudu just nimelt inimestesse panustada. Mida ma selle all mõtlen? Näiteks 2013. aastal on meil käsil kaks tähtsat projekti. Esimene neist keskendub vääртеomenetluse lihtsustamisele, mida käsitlev eelnõu on parlamendis esimese lugemise juba läbinud. Püüame vähendada bürokraatiat, mis on seotud teatud õigusrikkujatega. Jutt on vääртеomenetlusest, mis on ilmselgelt ajastarust ja liiga pikk, võtab aega 40–45 minutit. Niisuguseid õigusrikkumisi on aastas ligi 200 000. Me kulutame riigi raha ja me kulutame kodaniku aega. Pakume eelnõuga välja muudatused, et vääртеomenetlust lihtsustada ja suunata maksumaksja raha põhitegevusse, sh nende inimeste motivatsiooni parandamise, kes turvalisust tagavad.

Teine projekt on e-välimenetluse algatamine tänavu. See tähendab, et me kiirendame e-välimenetluse läbiviimist, vähendame bürokraatiat, võtame ühest kohast ressursi ja suuname selle põhitegevusse. Paranevad kodanikele osutatavad teenused ja kindlasti paraneb ka siseturvalisuse tagajate ehk politseinike motivatsioon.

Selliseid projekte, innovaatilisi lahendusi, kus me võtame kasutusse tehnilisi vahendeid, on veel ja veel. Ühelt poolt saame selleks kasutada maksumaksja raha, teiselt poolt aga, kinnitan teile veel kord, olen ma kaks aastat tööd teinud selle nimel, et leida Siseministeeriumi valitsemisalas sisemisi võimalusi suunata vahendeid eelkõige inimestesse. Kavatsen sellele pühenduda ka edaspidi. Me püüame kasutada meie antud ligi 290 miljonit eurot veelgi läbimõeldumalt kui seni, et siseturvalisuses töötavate inimeste ehk politseinike, piirivalvurite ja päästjate tööd paremini tasustada.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Austatud minister! Mul on väga lihtne küsimus: kui palju on PPA-s praegu vabu kohti? Me teame Ida Prefektuuri olukorda, aga terves süsteemis?

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud küsija, see on väga hea küsimus! Ma ei ole kindel, et meil on teada mingi staatiline arv, mille ma saan teile täna öelda. Olud muutuvad, ühiskonna riskid muutuvad ja elanikud paiknevad ümber, näiteks Põhja Prefektuuri valitsemisalas olevate elanike arv kasvab. Varavastaste kuritegude arv on viimase kolme aasta jooksul 20% vähenenud, samas on kindlasti suurenenud vajadus suunata tähelepanu näiteks lähisuhtevägivallale, raskete varjatud kuritegude avastamisele.

Kõik see on dünaamiline protsess. Olen tihti avastanud, et üks või teine ametnik räägib mingitest justkui püsivalt tühjatest ametikohtadest, mis tuleks täita. Ma julgen öelda, et me vajame väga läbimõeldud analüüsi. See analüüs peab käima Politsei- ja Piirivalveameti sees reaajas ja pidevalt, et oleks teada kohad, kus inimesi hädasti vaja on, samuti kohad, kus inimjõudu on võib-olla üle. Nii saame ressurs-

se Politsei- ja Piirivalveameti sees asjatundlikult ümber paigutada ning tagada hea protsessijuhtimise ja läbimõeldud töökorralduse. Olukord ei ole staatiline. Ei ole nii, et aastaid on kuskil mingi kindel arv ametikohti täitmata.

Kust need arvud peaksid tulema? Kust teiegi saaksite neid võtta? Teil neid samuti ei ole. Ma tahangi toonitada, et teil oli väga õige küsimus. Mina küsin seda ka üsna sageli erinevate töövaldkondade kohta. Kust me võtame, et just nii suur isikkoosveis peab olema ühe või teise töö tegemiseks? Mõnikord on viidatud mingitele analüüsidele ja uuringutele aastast 2009 või 2010. Vabandust, me oleme aastast 2013! Protsess on dünaamiline – täpselt nii, nagu muutub kuritegevuse struktuur, muutub ka korrakaitse organiseerimine.

Me räägime ka sellest, et korda ühes konkreetsetes kogukonnas ei tagata mitte ainult riigi jõududega, vaid selleks on vaja kaasata kogukond, vabatahtlikud. Kodanikel endil, näiteks naabrivalvel on täita väga tähelepanuväärne roll. Seega saan ma teie küsimusele vastata ainult silmas pidades ühte konkreetset töövaldkonda mingil ajahetkel. Ma ei oska öelda üldist arvu.

Toon teile näite päästevaldkonnast. Alles 2011. aasta sügisel tehti minu teada esimest korda täpsel analüüsil ja kontrollitud argumentidel põhinev riskide kaardistus. Esimest korda 20 aasta jooksul tehti põhjanev analüüs, millele tuginedes tehti eelmise aasta maiks ära ka ümberkorraldused päästekomandode töös. Miks seda tehti? Sellepärast, et nende aastate jooksul on riskid muutunud, ohud on muutunud. Inimesed on ümber paiknenud, aga inimestega koos käivad ju ka riskid. Nii et me vastame sellele küsimusele reaalselt ja kogu aeg.

Sama käib ka politsei kohta. Ma loodan väga, et uus politsei tippjuht ja kogu politsei juhtkond süveneb just nimelt sellesse küsimusse väga põhjalikult. Et politseis juurutatakse põhjalik analüüsitöö, mille tulemused vastavad ka maksumaksja ootusele. Te küsite näiteks, kui palju piirkonnapatrulle Eestis vaja on. Väga õige küsimus! Aga jällegi, milline on lähtekoht? Kas me lähtume seisukohast, et me vajame statsionaarseid piirkonna konstaablipunkte kõikjal üle Eesti, või on lähenemine riskipõhine? Minu hinnangul on sellises väikeses riigis ja kogukonnakeskse politseitöö puhul

ainuõige riskipõhine lähenemine. Mida põhjalikum on riskianalüüs, mida paindlikumalt faktide ja muude tegurite analüüsile reageeritakse, seda paremini suudame turvalisuse Eesti eri paikades garanteerida.

Kokku võttes ütleksin, et see oli väga hea küsimus, ja ma saan teile kinnitada, et küsin seda oma valitsemisalas pidevalt. Kindlasti olen uurinud ka, kui palju just Ida Prefektuuris on vaja konkreetsete tegevuste jaoks isikkoosseisu ja kuidas see vajadus aja jooksul muutub.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Väga tore, härra minister, et te eelmisele küsimusele vastates rääkisite eelkõige inimestest. Samas ma mõtlen, et palga tõstmine on väga tore, aga sageli mängivad elus rolli ka teised faktorid, mille tõttu inimesed tahavad mingit tööd teha. Seoses sellega mul ongi teile küsimus. Kas te olete kunagi kohtunud inimestega, kes lahkuvad Politsei- ja Piirivalveametist? Kas te olete tahtnud aru saada, mis seal tegelikult toimub? Miks inimesed lahkuvad oma töölt? Ma mõtlen, et see on vajalik informatsioon selleks, et teha analüüsi ja vastata meie küsimusele, miks inimesed lähevad politseist ära.

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Nagu ma juba ütlesin, täna vahest ei ole enam õige viidata suundumustele, mis olid valdavad aastatel 2011 ja 2012. Alles selle aasta algusest me räägime esimest korda üle pikkade aastate palgatõusust ja palgareformist. Järeldused võime teha alles 2013. aasta lõpus. Kindlasti viiakse Politsei- ja Piirivalveametis läbi ka sisemisi uuringuid, et teada saada lahkujate peamisi põhjuseid. Loomulikult jagan ma seda infot ka teiega.

Miks ma nii vastan? Eelkõige selle tõttu, et 2012. aasta põhjused võivad olla hoopis teised kui 2013. aasta omad. Oleme ju tänavu astunud samme, et voolavust vähendada. Küllap selle aasta jooksul tulevadki kõige ehedamalt esile põhjused, miks inimesed vaatamata palgatõusule on otsustanud ametikohta vahetada.

Aga jällegi, ärme unustame, et Politsei- ja Piirivalveametis on 5500 töötajat, me ei saa neile otsa vaadata kui ühe näoga inimestele. Ja

meile ei vaata vastu ka 5500 politseinikku, vaid seal on väga palju erinevaid ameteid. On inimesed, kes tegelevad n-ö varaga, need on tugiteenistujad; on inimesed, kes töötavad kõrgendatud riskiga ametikohal; on inimesed, kes töötavad ametikohal, kus pole tegu kõrgendatud riskiga, nemad teevad peamiselt kontoritööd; ning on isikud, kes teenindavad kodanikke teenindusbüroodes. Alati, kui jutt on suurest organisatsioonist, siis tuleb objektiivse pildi saamiseks silmas pidada erinevaid tööliine.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Lugupeetud minister! Sain ma õigesti aru, et teil pole praegu ülevaadet, kui suur on optimaalne töötajate arv Politsei- ja Piirivalveametis?

Ken-Marti Vaher

Töötajaskonna arv, eri tööliinide isikkoosseisud muutuvad. Teistmoodi ei ole see üldse võimalik. Ma toon teile ühe näite. E-välimenetlus peaks rakenduma selle aasta suvest – sellised on plaanid. Oleme eelmise aasta algusest teinud suuri pingutusi, et 2013 suvel võiks hakata rakendama e-välimenetlust. Kõik Eesti patrullid on siis varustatud elektrooniliste seadmetega, sh elektrooniliste printeritega. On võimalik, et käsitsi täidetavad blanketid ja protokollid kaovad, õigusrikkujate andmed ja elektrooniliselt koostatud protokoll sisestatakse kohe menetluse infosüsteemi, mida nimetatakse hellitavalt MIS-iks. Praegu see nii ei ole. Praegu on tegemist kümnete inimestega, kes politsei peamajas väärteprotokolle infosüsteemi sisestavad. Minu hinnangul ei ole see normaalne, et 21. sajandil on ametis inimesed, kes võtavad politseiniku koostatud protokollid ja hakkavad seda infosüsteemi kandma. See kuulub eelmise sajandi juurde, see ei ole normaalne. Seega ei ole normaalne ka niisugune isikkoosseis. Nüüd me suunamegi need inimesed või nende palgaks kulunud summad ja alates e-välimenetluse rakendamisest paigutame need muusse põhiprotsessi. Nii saame kodanikele rohkem teenust osutada või parandada teiste töötajate motivatsiooni nende palka tõstes. See on ainult üks näide.

Loomulikult on selliseid näiteid veel. Meil on töös erinevad arendused, me võtame kasutusele aina enam infotehnoloogiat, optimeerime tööprotsesse ja püüame parema läbimõelduse poole. Selle tõttu me ei saa rääkida optimaalsest isikkoosseisust. Ma väga tahaksin, et Politsei- ja Piirivalveamet oleks selles mõttes rohkem valmis. Aga seni väga mitmes töövaldkonnas pingeline tegevus käib ja arenguruumi on veel märgatavalt.

Ma toon teile teise näite. Sellest teemast me rääkisime siin parlamendis juba aastaid tagasi. Ma tegin seda ka ise siin puldis mitmel korral juba aastal 2006 seoses ühe eelnõuga, kui kõneks oli üks vajalik samm organiseeritud kuritegevuse vastu. Jutt on kriminaaltulu avastamise ja konfiskeerimise võimekusest. Kui ma 2011. aastal ametisse astusin, siis tegeles kogu riigis kriminaaltulu konfiskeerimisega sisuliselt kolm politseiametnikku, lisaks igas prefektuuris üks kontaktsik. Minu arust oli see täiesti ebanormaalne. Kui kriminaaltulule oli keskendunud vaid kolm ametnikku, siis rääkis see väga kehvasti väljaarendatud võimekusest läbi aastate, kuigi parlament oli selle prioriteediks seadnud juba aastatel 2006 ja 2007. Vahelpeal aga tuli majanduskriis ja see võimekus jäi välja arendamata.

Me oleme seda isikkoosseisu suurendanud vähemalt kolm korda, tänavu suurendame veelgi. Samas ma ei julge teile välja pakkuda optimaalset arvu, kui mitu inimest peaks tegelema otseselt kriminaaltuluga. On ju sellel meeskonnal seljataga alles esimene tööaasta. Praegu oleme, nagu ma juba ütlesin, võimekust kolm korda suurendanud – neid inimesi on üle 20. Tegemist on eraldi kriminaaltulu tuvastamise bürooga, millel on konkreetne isikkoosseis ja konkreetne palgaressurs. Nad tegelevad iga päev kriminaaltulu avastamise, arestimise ja konfiskeerimisega. Seegi on näide selle kohta, kuidas saab võimekust mõnes prioriteetses valdkonnas suurendada, kasutades kas riigieelarvest lisataotluse peale saadud raha või PPA sees ressursse ringi paigutades.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Mihhail Stalnuhhini! Kahaksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud kolleegid! Oleme siin mitu esmaspäeva siseministriga vestelnud ja ma olen pead murdnud, mida ta küll vastamiseks tahaks – ei saa aru, kas torti või heeringat. Täna ma sain oma tahtmise – argumenteeritud vastuse. Teate, ma unistan sellest, et meil oleks siseminister, kes on pärit kaadri hulgast, politseinike hulgast, kes oleks ehtne politseinik, inimene, kes saab asjast aru, kes ei keeruta ja kes vastab igale küsimusele, sest ta teab, mis asi on distsipliin. On vaja lihtsalt vastata. Seni on meie hilisõhtused vestlused siin Riigikogu saalis lõppenud üheainsa positiivse tulemusega. Olen viimastel päevadel märganud, et mind on hakanud teretama politseinikud mitte ainult Narvas, vaid ka Jõhvis, kus ma regulaarselt käin, ja Tallinnas.

Jumal tänatud, et meid kuulatakse! Meid kuulatakse ja vaadatakse. Ma hakkasin saama kirju ja muid pöördumisi tervest Eestist – Võrumaalt, Valgamaalt, Jõgevamaalt. See on kihvt! See tähendab, et asi ei huvita mitte ainult mind, mitte ainult teid, mitte ainult meid ehk umbes kümnet inimest siin saalis koos meie abidega.

Kuulakem ja tehkem järeldusi, mis siin toimub! Esitatakse mingil teemal küsimusi, aga juttu hakatakse arendama hoopis mingil teisel-kolmandal-neljandal-viiendal teemal. Ainult et mitte vastata arupärimises olnud küsimustele. Toon näiteks fakti, et Lääne Prefektuurist lahkus korraga suur hulk tugevaid noori mehi, kes läksid kaugsõiduautojuhtideks. Kes siin saalis kuulis kas seda küsimust või vastust sellele?

Arupärimises on minu arvates üks väga huvitav küsimus. "Nagu eespool sai mainitud, on ligi 6000 töötajaga organisatsioonis napilt üle 4300 vormikandja. Milline on Politsei- ja Piirivalveameti kriitiline piir, alla mille Eesti sisejulgeolek Teie arvates tõsiselt kannataks?" Ega me sellelegi küsimusele vastust ei kuulnud. Samas me kuulsime jälle – see on lausa fantastiline, eriti peale seda, kui juba president ütles, et me oleme üle 20 aasta elanud taasiseseisvunud Eestis, aitab juba endise riigi süüdistamisest kõigis meie hädades –, et politseinike madalates palkades ja meie võimalustes on süüdi keegi teine, mitte valitsus, mitte härra siseminister, mitte tema partnerid valitsuses. Jälle on süüdi keegi teine.

Täna on kummaline päev, miskipärast tulevad mulle kogu aeg meelde ahvilood. Teate, kuidas Aafrikas seal, kus põllu peal midagi kasvab ja kuhu tulevad paavianikarjad rüüstama, nendest lahti saadakse? Nad ei karda inimesi, nad ei karda püsse, aga nad kardavad kõike imelikku. Et nendest lahti saada, on vaja üks ahv kinni püüda, värvida ta oranži värviga üle – seda nimetataksegi oranži paaviani meetodiks –, riputada talle kaela mingid purgid-taldrikud, et need koliseksid, ja ta lahti lasta. See ahv põrutab omade juurde ja need näevad seda hirmutist, kes neile läheneb. Nad pistavad põgenema ja varsti pole kohal enam ühtegi.

Täpselt samasugust trikki kasutab siin saalis kord üks, kord teine minister. Täna oli meil au kuulda järjekordset hirmulugu sellest, et kõigis meie probleemides on süüdi keegi, kes on ammu surnud, keda poliitiliselt enam ei eksisteeri. Nõukogude Liit, keda ammu ei ole, on süüdi selles, et soojuse ja elektri hinnad on viimasel kahel-kolmel aastal tõusnud, et meie inflatsioon on suur ja et tööpuudus kasvas Eestis aastail 2009 ja 2010 tervelt 137 000 inimeseni. Nõukogude Liit on süüdi selles, et kümned tuhanded inimesed lahkuvad riigist ja et järgmise kahe aasta jooksul pannakse kinni umbes 200 kooli. Keegi teine on süüdi. Nendel pole sellega asja. Kui nemad teevad, siis nad teevad kõike korralikult, ilusasti. Nad tõstavad palku. Mida te oleksite teinud, kui te poleks tänava politseinike palku tõstnud? Viimase kolme aasta inflatsioon on selle raha reaalsest ostujõust kärpinud juba oma 20%. Kas te arvate, et saab kuidagi sellest üle, et politseinikud on hakanud ära minema ja kaugsõiduautojuhtidena tööle asunud?

Tuleb järjekordne esmaspäev, tulevad järjekordsed arupärimised, järjekordne võimalus midagi kirjutada, tsiteerida. Tekib selline reetooriline küsimus, et huvitav, millest press kinni haarab. Eelmine kord haaras ta kinni mõttest, et Ida-Virumaal, idapiiril on kõik ebalojaalsed, seal peab kapole hästi juurde maksma, et ta võitleks Vene televisiooni mõjudega. Seda rääkis inimene, kes praegu jutustas meile uutest võimalustest dokumentide koostamisel. Ta ei tea, mis asi on internet, ta ei tea, et Vene telekanalid on Eestis igal pool kättesaadavad. Miskipärast just idapiiril need justkui mõjutavad inimesi, Tallinnas ei mõjuta, Tartus ka mitte, veel vähem Saaremaal. Nii et järjekord-

ne esmaspäev, järjekordne komöödiasari, järjekordne seeria. Kohtumiseni, kolleegid, järgmisel töisel esmaspäeval! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli sise-minister Ken-Marti Vaheri!

Ken-Marti Vaher

Sellist demagoogia ja meelevaldsuse pillerkaari ei ole päris tükk aega kuulnud, nagu Mihhail Stalnuhhin praegu tuntud plaati kasutades ette kandis. Vana plaat pandi jälle peale ja rebiti sõnu erinevatest kontekstidest välja. See on päris hämmastav!

Ma vastasin küll üsna selgelt küsimusele, mis puudutas patrullpolitseinikke. Kurb, kui lugupeetud arupärija ei olnud vahepeal saalis ega kuulnud seda. Ma siis kordan üle vastuse küsimusele, mis puudutas Lääne Prefektuuris toimunut. Te viitasite, et Lääne Prefektuurist on lahkunud suur hulk tugevaid noori mehi, ja küsisite, millega me hoiame inimesi kinni kui mitte palgaga. Lääne Prefektuuri puudutav palgatõus on üks märkimisväärsemaid. Selle prefektuuri piirkonnakonstaablite palk tõusis ligikaudu 15%. Nagu te üle-eelmisel esmaspäeval, kui ma õigesti mäletan, vastuses kuulsite, tõusis Lihula piirkonnakonstaabli palk 23%. Ja teie ütlete, et sellele küsimusele ei ole vastatud! Mis puutub sellesse, kuidas inimesi kinni hoida – loomulikult palgaga. Sellele kogu palgatõus on suunatud ja Lääne Prefektuur on üks neid, mida on palga osas märkimisväärselt toetatud. Ma arvan, et sel viisil me neid tugevaid noori mehi võiksimegi motiveerida, et nad ei läheks ära teistele erialadele, vaid jääksid politseinikeks edasi.

Mis puutub kogu sellesse süüdi olekusse, sellesse, kes on süüdi ühes või teises, siis see on poliitiline demagoogia ja sellel ei ole mõtet pikalt peatuda. Võin vaid korrata meie väga selgeid ja lihtsaid põhimõtteid, millest mõnel inimesel on paraku raske aru saada. Me saame kulutada riigina nii palju, kui me teenime, nii palju, kui meil on tulu. Riigid, kes on kulutanud rohkem, on praegu käpuli. Jumal tänatud, et meie ei ole sellises seisus! Me oleme seisus, kus me saame tänava parandada inimeste motivatsiooni nende palka tõstes, ja seda ka siseturvalisuse valdkonnas. Ma ei ole kunagi öelnud, et see on kellegi eriline teene. Ma

arvan, et see on Eesti inimeste suure pingutuse ja kannatlikkuse tulemus. See on kindlasti ka selle tulemus, et Eesti ühiskond on toetanud poliitikat, mille aluspõhimõte on tasakaalus eelarve, teadmine, et me saame kulutada nii palju, kui me teenime ühiskonnana, ja rohkem mitte. See on selle tulemus, et me oleme ajanud konservatiivset rahapoliitikat ja kasutanud eri valdkondades tervest mõistusest lähtudes võimalusi, mis meil tänu maksumaksjatele on.

Minu hinnangul on Eesti olnud võrdlemisi vastutustundlik riik. Arenguruumi on väga paljudes valdkondades – selles ei ole vähimalki kahtlust. See arenguruum tuleb just nimelt 50 okupatsiooniaastast. Teie, lugupeetud arupärija, vist ei taha mitte kuidagi tunnistada ega ka aru saada, et need 50 aastat on meie rahva käest ära rebitud. Ma arvan, et me olime enne II maailmasõda üks vägagi jõukas rahvas. Me võisime ennast väga paljuski võrrelda oma hea põhjanaabri Soomega, nüüd aga on meie erinevus märkimisväärne. Et neile järele jõuda, selleks on vaja väga suurt pingutust.

Ma loodan, et ühiskond toetab neid põhimõtteid, mis on meile siiaamaani edu toonud, ka edaspidi. Omalt poolt aga kordan, et me kindlasti seisame inimeste eest, kes töötavad siseturvalisuse valdkonnas. Nad on teinud väga head tööd. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Ka viimasele arupärimisele on vastatud.

9. Vaba mikrofon

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Nüüd, peale minu haamrilööki, palun registreeruda nendel Riigikogu liikmetel, kes soovivad sõna võtta vabas mikrofonis! Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Esmaspäeviti on see hea võimalus, et viimane sõna jääb Riigikogu liikmetele, mitte ministritele, nagu see on infotunnis ja tavaliselt siis, kui nad siin puldis seisavad. Me ju saame suurepäraselt aru põhimõttest, et ei saa raisata rohkem raha, kui sa oled teeninud. Aga kes ütleb, et sa oled hästi teeninud? Kes julgeb

seda väita? Kas seda on alust väita Estonian Airi vaadates, meie raudteed või sadamaid vaadates? Kas me saame kinnitada, et see poliitika, mida nad ajanud on, on olnud õige?

Kallikesed, selle aasta jaanuari- ja veebruarikuu jooksul on Ust-Luga sadam sealt läbi käiva kauba tonnaaži suurendanud 1,9 korda. See on kahe kuuga 8,5 miljonit tonni. Kui teid huvitab Eesti transiit, siis olge head ja vaadake, mis toimub Eesti lähedal! Kas te teate, et Ust-Luga sadamas, mida formaalselt hakati ehitama 1992. aastal, ei tehtud 15 aastat mitte midagi, kõik ehitustööd algasid aastal 2007? Me maksame praegu Ansipi valitsuse toonaseid provokatsioone kinni oma higi ja verega, oma inimestega. Parts kirjutab Venemaa transpordiministrile kirju, kus ta palub, et andke meile kivisütt, et meile jääks mingigi transiit. Labaselt öeldes kõlab see just niiviisi. Ei anta! Eelmise aasta lõpus avati sealsamas Ust-Lugas kolmas kivisöeterminal.

See jutt puudutab ka kõike, mis meil siin toimub. Raha teenida ei osata ja võimalus oma inimesi, oma rahvast koorida ongi viimane, mis neil on – koorida aktsiisidega, käibemaksuga, hinnatõusuga igas valdkonnas. See valitsus oskab ainult hindu tõsta ega kavatse selle vastu võidelda, sest mida kõrgem on hind, seda suurem on käibemaks ja seda rohkem laekub riigieelarvesse, mida nemad siis pärast jagavad. Nii et see on puhas demagoogia – ei saa kulutada rohkem, kui me teenime. Te ei teeni mitte midagi! See ei ole teile öeldud, kolleegid, see on öeldud Vaherile, kes siit ära läks, ja tema kolleegidele valitsuses.

Midagi oli mul veel. See igavene võrdlus: kus olime meie 1939. aastal ja siis need 50 aastat. Ikka see võrdlus Soomega! Vaher vist ei tea, et Soome hakkas vastu. Soome sõdis ja võitis – vähemasti moraalselt, aga ka praktiliselt. Ta kaotas mõnedsajad ruutkilomeetrid, aga kokkuvõttes võitis. Kuidas saab ennast nendega võrrelda? Me liigume tegelikult sellise ehtsa politseiriigi suunas, kus maksab ainult ühe inimese arvamus. Me oleme demoraliseeritud riik, kes andis alla, kes ei hakanud vastu. Kuidas võib meid võrrelda riigiga, kus terve rahvas tuli välja ja osutas vastupanu?

Nii et, kallikesed, ei ole see kõik nii lihtne! Rääkides nendest 50 aastast, peab mäletama raudteid, elektrijaamu ja sadamaid. Peab mäletama seda, et oma pool tuhat kooli ehitati tollal ja väga paljud neist linnades. Kahju, et minister ära läks, aga ma loodan, et järgmine esmaspäev on meil võimalus dialoogi temaga jätkata. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Head ametikaaslased, tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 19.01.

Istungi kestus 4 tundi ja 1 minut.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 26. märts 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu otsuse "Alar Karise riigikontrolöri ametisse nimetamine" eelnõu (389 OE) esimene lugemine

2. Kohanimeseaduse ja kinnistusraamatusaaduse muutmise seaduse eelnõu (362 SE) teine lugemine

3. Õppetootuste ja õppelaenu seaduse § 22 muutmise seaduse eelnõu (334 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu üheksanda töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja aru-pärimisi. Ma palun kõnepulti Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel annan üle maamaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu eesmärk on kompensarida kohalikele omavalitsustele looduskaitsealuste maade maamaksuvabastuse tõttu laekumata jääv maamaks. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Sotsiaaldemokraatide ja Riigikogu demokraatide ühenduse liikmete nimel annan üle aru-pärimise, mis käsitleb hariduslike erivajadustega laste toetamist. Tavakoolis suureneb üha enam hariduslike erivajadustega laste arv. Sellest lähtuvalt on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu menetlemisel tekki-

nud terve hulk küsimusi. Peamised põhjused, miks lapsi erivajadustega õpilaste hulka arvatakse, on õpiraskused (raskused kirjutamisel, lugemisel ja arvutamisel) ning käitumishäired. Õpilaste probleemide põhjusi on raske kindlaks teha, aga selge on see, et mida varem probleem avastatakse, seda kergem on last aidata ja, mis peamine, leida probleemi põhjus. Põhikoolis probleemid kuhjuvad, algpõhjuseni jõuda ja last abistada on siis tunduvalt keerulisem. Sellest tulenevalt on meil haridusminist-rile viis küsimust. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Austatud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Reet Roos, Mart Meri ja Igor Gräzin algatavad kolmekesi ühe seaduse muutmise seaduse eelnõu. Meie oleme Rahvusraamatukogu nõukogu liikmed, rohkem Riigikogu liikmeid seal ei ole. Seadusmuudatuse sisu on selles, et kuna elektri hind virutati taevasse, siis läks Rahvusraamatukogu eelarve 55 000 euroga defitsiiti. Meie idee on selles, et kuna riik seda hinda tõstis, siis on riigil see raha olemas, et seda teise käega tagasi anda. Seda enam, et Eesti Energia nagoonii ei tea, mis selle rahaga peale hakata, vähemalt midagi mõistlikku sealt kuulda pole olnud. Nii et raha on ka olemas, aga puudub seadusandlik baas. Mispärast me räägime ainult Rahvusraamatukogust? Asi on selles, et Rahvusraamatukogul on oma seadus ja selles seaduses saab selle muudatuse teha. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Proua juhataja! Head kolleegid! 17 Keskerakonna fraktsiooni liiget annavad üle aru-pärimise majandus- ja kommunikatsioonimi-

nister Juhan Partsile. Arupärimine käsitleb kodukulude vähendamist. Seni on räägitud, et kodukulude vähendamise kõige parem meede on elamute soojustamine ja renoveerimine. Paraku näitab olukord midagi muud. Kui eelmisel aastal said korterelamutele laenu taotlemiseks ettenähtud vahendid otsa juba mais, siis praegu ei võeta laenutaotlusi enam isegi vastu. Sama seis on eramajade renoveerimistoetustega. Eelmisel aastal alustas KredEx väikeelamute rekonstrueerimistoetuse taotluste vastuvõttu 30. aprillil ning toetus sai otsa augustis. Praegu neid taotlusi enam vastu ei võeta. Kuidas on võimalik seda lubadust täita? Statistikaameti andmetel kasvasid veebruaris eluasemekulud eelmise aastaga võrreldes 10,4%. Selle kohta, kuidas lubadused ja nende täitmine kooskõlas on, on meil viis küsimust. Ma loodan, et minister annab meile adekvaatsed vastused. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Sester!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Rahanduskomisjon algatab investeerimisfondide seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille eesmärk on täiendada investeerimisfondide likvideerimist käsitlevat regulatsiooni, et vältida õiguslikku ebamäärasust fondide likvideerimisel ja tagada investorite piisav kaitse. Eelnõu on valminud koostöös majanduskomisjoni ja Rahandusministeeriumiga. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud kolm seaduseelnõu. Riigikogu juhatus otsustab nende menetluse võtmise Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt. Samuti olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud kaks arupärimist. Kui need vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätestatud, edastab Riigikogu esimees need adressaatidele viivitamatult.

Nüüd teated. Kolmapäeval, s.a 27. märtsil osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo ning välisminister Urmas Paet.

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise rahandusminister Jürgen Ligile.

Nüüd, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 86 Riigikogu liiget, puudub 15.

Täpsustame päevakorda. Päevakorrapunkti nr 3 arutelul, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud õppetoetuste ja õppelaenu seaduse § 22 muutmise seaduse eelnõu 334 esimesel lugemisel esineb algataja ettekandega Helmen Kütt.

1. Riigikogu otsuse "Alar Karise riigikontrolöri ametisse nimetamine" eelnõu (389 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me asume käsitlema tänase päevakorra punkte. Esimene päevakorrapunkt on Eesti Vabariigi presidendi Toomas Hendrik Ilvese esitatud Riigikogu otsuse "Alar Karise riigikontrolöri ametisse nimetamine" eelnõu esimene lugemine. Tutvustan ametiisiku ametisse nimetamise otsuse eelnõu menetlemise korda. Kõigepealt on juhtivkomisjoni esindaja ettekanne, mis kestab kuni 20 minutit. Ametiisikukandidaadi ettekanne kestab kuni viis minutit. Järgnevad küsimused ettekandjatele, Riigikogu liige võib mõlemale ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Järgnevad läbirääkimised, millest võtavad osa üksnes fraktsioonide esindajad. Seejärel toimub lõpphääletus, mis Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 79 lõike 2 kohaselt on salajane, sest isikute nimekirja, kelle ametisse nimetamise puhul toimub salajane hääletamine, kuulub ka riigikontrolör.

Me asume päevakorrapunkti arutama. Ma palun ettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Austatud kolleegid! Eesti Vabariigi põhiseaduse § 65 punkti 7 ja § 134 kohaselt nimetab riigikontrolöri ametisse Riigikogu Vabariigi Presidendi ettepanekul viieks aastaks. Riigikogu nimetas praeguse riigikontrolöri Mihkel Oviiri teist korda riigikontrolöriks 26. veebruaril 2008. aastal. Ta astus ametisse vande andmisega Riigikogu ees 7. aprillil 2008, seega lõpe-

vad tema volitused 6. aprillil 2013 ja Eesti vajab uut riigikontrolöri.

Vabariigi President tegi Riigikogule 27. veebruaril s.a ettepaneku nimetada riigikontrolöriks professor Alar Karis. Aastatel 2003–2007 oli härra Karis Eesti Maaülikooli ja aastatel 2007–2012 Tartu Ülikooli rektor. Praegu juhib härra Karis Rektorite Nõukogu. Kõigis neis ametites on ta näidanud end autoriteetse, põhjaliku, riigihaldust ja majandust tundva juhina. Loodusteadlasena on härra Karisele omane kriitiline, analüüsiv ja objektiivne mõtlemisviis, mis kindlasti tuleb talle kasuks eesootavas ametis, nagu ka tema rikkalik rahvusvahelise suhtlemise ja välismaal töötamise kogemus.

Põhiseaduskomisjon kohtus härra Karisega 12. märtsil 2013. aastal ja arutas tema kandidatuuri. Me esitasime talle hulgaliselt küsimusi ja saime neile rahuldavad vastused. Selle kohtumise tulemusena otsustas põhiseaduskomisjon üksmeelselt toetada seda Vabariigi Presidendi ettepanekut. Kutsun ka teid üles toetama Vabariigi Presidendi ettepanekut, seda enam, et härra Karisel on täna sünnipäev. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma palun riigikontrolöri kandidaadi Alar Karise ettekandeks kõnepulti!

Alar Karis

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Ma tänan teid võimaluse eest esineda lühikese sõnavõtuga siin Riigikogu saalis! Kuid eelkõige soovin tänada teid, lugupeetud Riigikogu liikmed, kohtumiste eest fraktsioonides ning komisjonides, mis andsid teile võimaluse kaaluda minu sobivust riigikontrolöri ametikohale ning eelarvamustevalt arutleda Riigikontrolli koha ja tuleviku üle meie riigis.

Lubage mul peatuda mõnel aspektil ja arengul, mida pean praegu oluliseks. Teatavasti elame ajal, mil nii riigisisene kui ka rahvusvaheline koostöö on möödapääsmatu. Riigikontrol ei ole siin erand. Koostöö algab omakorda dialoogist partneritega. Partnerite all pean ma silmas eelkõige kõiki riigi institutsioone, kindlasti Riigikogu, aga samuti valitsust.

Olen sügavalt veendunud, et Riigikontrol ei tööta meediale või pelgalt opositsioonile. Arvan, et just valitsuserakondi esindavad parlamendiliikmed võiksid üles näidata suuremat huvi Riigikontrolli auditite arutelul, sest see on teie valitsuse poliitika, mis võib kriitika all olla. Pean oluliseks koostöö edasiarendamist Riigikogus 2004. aastal loodud riigieelarve kontrolli erikomisjoniga. Igati väärrib diskussiooni komisjoni hiljutine initsiatiiv töötada välja n-ö oma raport Riigikogule. See on üks võimalikke variante, kuidas Riigikontrolli auditite tulemusi veelgi paremini avalikustada nii Riigikogu kui ka kogu avalikkuse ees.

Riigikontrolöri õigus osaleda Vabariigi Valitsuse istungitel ei ole maailmas levinud. Eestis on see põhiseadusega tagatud ja seda õigust tuleb, kui selleks on põhjust, parimal võimalikul viisil kasutada. Siin ei pea ma silmas otsest poliitikas osalemist, vaid eelkõige seda, et oleks võimalik sekkuda ja välja öelda oma seisukohti ning neid argumenteerida, et võimalikke konflikte ära hoida. On imelihtne süüdistada praegust valitsust, eelnevat valitsust või ka järgnevaid valitsusi selles, et üks või teine valdkond pole jätkusuutlik, aga see on ebaõiglane, kui ei tehta ettepanekuid ega pakuta lahendusi.

Olen päri seisukohaga, et Riigikontrol peaks vaatama minevikku sedavõrd, kui see on vajalik tulevikku suunatud otsuste tegemiseks. Seega tuleb seista selle eest, et auditid oleksid asjatundlikud, et ettepanekuid ei esitataks mitte silmaklappidega, vaid oleks läbi mõeldud, kas neid on üldse võimalik täita. Eluvõõrad seisukohad mitte ainult ei halvenda koostööd auditeeritavatega, vaid need vähendavad Riigikontrolli usaldusväarsust tervikuna. On selge, et piiratud võimaluste tõttu tuleb teha valikuid ning fookustada tegevus eelkõige kõrgema riskiastmega valdkondadele, riigi elus prioriteetsetele küsimustele, mis omakorda ei tähenda, et avalike vahendite kasutamises saaks olla kontrollivaba ruumi. Valdkonnad, mis on jäänud tähelepanuta või osutunud ebamugavaks (näiteks ei ole sisejulgeoleku toimimist auditeeritud juba kümme aastat), tuleks uuesti fookusesse tuua. See eeldab aga vastavasuunalise kompetentsuse väljaarendamist. Tean, et ettepaneku ressurside suurendamiseks on Riigikontrol hiljuti riigieelarve kontrolli erikomisjonile teinud.

Õigustatult on küsitud – see küsimus tuli esile ka kohtumistel fraktsioonides –, aga mis saab Riigikontrolli ettepanekutest, kui paljud neist rakenduvad ja miks osa Riigikontrolli seisukohti jääb väljundita. Pean tähtsaks, et vastused nendele küsimustele jõuaksid tulevikus nii siia saali kui ka avalikkuse ette.

Tulen veel korraks koostöö juurde. Leian, et Riigikontroll peaks olema autoriteetne ka rahvusvaheliselt. Samaväärselt osalemisega rahvusvahelistes võrgustikes pean tähtsaks otsekontakte eri riikide kontrolliorganisatsioonidega, eriti lähinaabrite organisatsioonidega. Näiteks võimaldaksid ühisauditid Riigikontrolli ekspertiisi tunduvalt laiendada.

Lõpetuseks. Millist Riigikontrolli riik ikkagi vajab? Leian, et toimivat, riigi arengut mõjutavat ja laialdaselt aktsepteeritud institutsiooni. Täna teid tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole, kõik on selge. Väga suur tänu, Alar Karis!

Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Fraktsioonidel soovi läbi rääkida ei ole, läbirääkimisi ei avata. Me asume lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Vabariigi presidendi Toomas Hendrik Ilvese esitatud Riigikogu otsuse "Alar Karise riigikontrolöri ametisse nimetamine" eelnõu 389. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 76 Riigikogu liiget, vastu 4 ja erapooletuid 3. Eelnõu on otsusena vastu võetud. (Aplaus.) (Tabel 6.)

Palju õnne, riigikontrolör Alar Karis! Palume teid veel korraks siia meie ette ja soovime õnne nii ametisse nimetamise kui ka sünnipäeva puhul!

2. Kohanimeseaduse ja kinnistusraamatuseaduse muutmise seaduse eelnõu (362 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, jätkame tööd tänase päevakorra punktidega. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud kohanimeseaduse ja kinnistusraamatuseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli maaelukomisjoni liikme Heimar Lengi!

Heimar Lenk

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Riigikogu maaelukomisjon arutas seaduseelnõu 362 oma istungil esmaspäeval, 18. märtsil, s.o nädal aega tagasi. Lisaks komisjoni liikmetele võtsid tööst osa Siseministeeriumi regionaalarengu osakonna õigusnõunik Olivia Taluste ja Maa-ameti aadressiandmete osakonna juhataja Mall Kivisalu.

Tuleb kohe öelda, et ei Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid eelnõu 362 kohta muudatusettepanekuid ei esitanud. Küll olid meil kõne all muudatusettepanekud, mis olid koostatud Siseministeeriumi, Maa-ameti ja maaelukomisjoni koostöös. Komisjoni nõunik Merle Kruusimägi ja külalised selgitasid neid muudatusettepanekuid ning vastasid komisjoni liikmete küsimustele. Kuid ka küsimusi ei olnud palju, sest muudatusettepanekud olid vaid täpsustavad, keelelist ja tehnilist laadi ning puudutasid vormiküsimusi. Sisulisi muudatusettepanekuid selle seaduseelnõu kohta ei esitatud.

Seadus peaks jõustuma 2013. aasta 1. juulil. Komisjon otsustas eelnõu menetlemise kohta järgmist: saata eelnõu 362 täiskogu päevakorda teiseks lugemiseks täna, 26. märtsil 2013 (see oli konsensuslik otsus) ja teha ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada (see oli samuti konsensuslik otsus). Selline oligi meie komisjoni töö selle eelnõuga.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud ettekandja! Mind huvitab selle seaduseelnõu puhul see, kas sellega reguleeritakse ka murdekeelseid kohanimesisid. Kas on ka edaspidi õigus jätta alles teatud kohanimed, mis on käibel näiteks Setumaal, aga mis eesti keeles ei kõla tavapäraselt?

Heimar Lenk

Need jäetakse nii, nagu kohalik omavalitsus ja rahvas tahavad.

Aseesimees Laine Randjärv

Inara Luigas, palun, teine küsimus!

Inara Luigas

Aitäh! Kui näiteks ühe kohanimega hõlmatud ala jaguneb nii, et osa sellest jääb Setumaa alale ja teine osa on Eesti alal, mis siis sellest kohanimest saab?

Heimar Lenk

Ma ei saanud hästi aru, mida tähendab, et üks osa jääb Eesti alale ja teine Setumaa alale. Minu meelest on see kõik Eesti ala ja kõik käib seaduse järgi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Klaas!

Urmas Klaas

Ma võin aidata. Jutt käib Võõpsust, millest osa on Mikitamäe ja osa Röpina vallas.

Heimar Lenk

Mõlemad on Eestimaal.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas on veel küsimusi? Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Heimar Lenk! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Vaatame läbi muudatusettepanekud. Neid on seitse ja kõik on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepanek nr 1, 2, 3, 4, 5, 6 ja 7. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek oli, et eelnõu 362 teine lugemine tuleks lõpetada.

Teine lugemine on lõpetatud.

3. Õppetoetuste ja õppelaenu seaduse § 22 muutmise seaduse eelnõu (334 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane kolmas päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud õppetoetuste ja õppelaenu seaduse § 22 muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Helmen Küti!

Helmen Kütt

Lugupeetud proua eesistuja! Austatud kolleegid! Teie ees on õppetoetuste ja õppelaenu seaduse § 22 muutmise seaduse eelnõu 334. Selle eelnõu on algatanud Riigikogu Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon.

Eelnõu on ju iseendast väga lihtne. Nagu näete, see ühele lehele mahtuv eelnõu muudaks olukorda, kus inimesed, kes hooldavad oma raske või sügava puudega last ja saavad selle eest väga väikest tasu (25 eurot või mõnes omavalitsuses veidi rohkem), on sunnitud tagasi maksma võetud õppelaenu. Inimesed on võtnud selle õppelaenu heas usus, soovides olla haritud, töötada ja tuua riigile kasu, kuid puudega lapse sünd perre on võtnud neilt võimaluse töötada ja saada sissetulekut ning see on seadnud nad väga raskesse olukorda. Eelnõu kohaselt vabastatakse ka need inimesed õppelaenu maksmisest, nii nagu juba praegu selle seaduse järgi on vabastatud sellest need, kellel on 80–100%-line püsiv töövõimetus.

Ma tahan väga tänada kultuurikomisjoni, mis on eelnõu menetlemise juhtivkomisjon, ja komisjoni esimeest Urmas Klaasi, samuti komisjoni liikmeid, kes selle eelnõu suunasid aruteluks ka sotsiaalkomisjoni ja kuulasid ära selle komisjoni seisukohad. Arutelu näitas, et tegelikult ei ole lõhet koalitsiooni ja opositsiooni vahel, eelnõu põhimõtet toetati. Ma loodan väga, et Riigikogu ei aseta seda eelnõu pärast esimese lugemise lõppemist lihtsalt riulile, kuhu see siis jääb. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Suur tänu, Helmen Kütt! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Kaia Iva!

Kaia Iva

Austatud juhataja! Head kolleegid! Kultuurikomisjon arutas seda eelnõu sisuliselt kahel korral, esimene kord s.a 11. veebruaril, kui kohale olid kutsutud ka eelnõu algataja esindaja Helmen Kütt, Haridus- ja Teadusministeeriumi nõunik Anneli Susi ning õigusosakonna jurist Kaur Kittus. Tutvuti eelnõu sisuga, vastati küsimustele ning vaadati läbi Vabariigi Valitsuse seisukoht, kuid sellel koosolekul menetlusotsuseid veel ei tehtud ning otsustati arutelu jätkata. Ühtlasi otsustati, et küsitakse sotsiaalkomisjoni arvamust. Sotsiaalkomisjonilt laekus 21. veebruaril vastus, kus kirjeldatakse Sotsiaalministeeriumi toiminguid ja plaane selles valdkonnas. Samas märgiti vastuses, et sotsiaalkomisjon on seisukohal, et seda eelnõu tuleks edasi menetleda, kuid lisati, et on

vaja täpsustada, milliste tingimuste korral krediidiasutus loobub nõudest, et laenusaja oma kohustusi täidaks. 25. veebruaril toimus kultuurikomisjoni istung, kuhu oli jälle kutsutud algataja esindajana Helmen Kütt, samuti olid kohal Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna juhataja Uku Torjus ja peaspetsialist Pille Vaiksaar. Pärast arutelu oli komisjon üksmeel, et selle eelnõu menetlemisega tuleb edasi minna. Tehti ka menetlusotsused: saata eelnõu täiskogu päevakorda 26. märtsil, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ning määrata muudatsettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva. Kõik otsused tehti konsensusega. Kultuurikomisjon on juba küsinud Sotsiaalministeeriumi arvamust täienduste ja paranduste kohta, et täpsustada, millistel tingimustel võib loobuda laenu tagasinõudmisest. Kultuurikomisjoni lootus on, et selle eelnõuga liigutakse tempokalt edasi. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor, küsimus!

Eiki Nestor

Aitäh! Täna meeldi koostöö eest teie komisjoni, küsin, millal võiks toimuda teine lugemine. Mis te arvate, kas juba aprillis?

Kaia Iva

Ega ma väga täpselt seda öelda ei oska. Ma arvan, et lootust selleks on. Ootame ära ministeeriumi vastuse. Me loodame saada sealt konkreetseid ettepanekuid paranduste kohta ja siis, vaadates laekunud parandusettepanekuid ja ministeeriumi vastust, saame eelnõu edasi vormida, et tulla teisele lugemisele.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Kaia Iva! Avan läbirääkimised. Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Austatud proua eesistuja! Head kolleegid! Lubage mul kasutada neid viit minutit selleks, et tuletada teile meelde ajakirja Puutepunktid 2012. aasta 8. numbrit. Kõik meie, 101 Riigikogu liiget, saame seda ajakirja. Selles ajakirjanumbris kirjeldatakse ühe noore ema olukorda. Mul on olemas selle ema, Kaire Parts nõusolek, et ma võin sellest artiklist teile mõned lõigud ette lugeda. Mõelge selle üle järele.

See eelnõu, mille Sotsiaaldemokraatlik Erakond algatas ja mis idee järgi võiks jõustuda 1. jaanuarist 2014, seda ema enam väga ei aita, sest tema on oma õppelaenu tagasi maksnud, aga see aitaks väga paljusid teisi.

Ma tsiteerin: "Kaire Parts on edasipüüdlik noor naine, kes on alati arvanud, et õppimine, töö ja lastega perekond on asjad, mis kokku sobivad. Nüüd on aga tema pere lõksus õppelaenu tagasimaksmisega. Kõik algas puudega lapse sünnist. "Oleksite pidanud õppelaenu võttes mõtlema, et teile võib sündida raske või sügava puudega laps," vastas sotsiaalminister Kairele, kui too käis ministeeriumis kohtumisel, mida ta ise oli palunud, et noore juristina selgitada riigijuhtidele ebakõlasid õppelaenu tagasimaksmise korras. [...] "Nii olengi lõpetanud kolm kooli ning istun kodus ja hooldan oma haiget last. Elan süvenevas vaesuses, kuigi võiksin olla ühiskonnale kasulik. Elan oma hätta sattunud perega vales kohas, maal. Riigile ei ole meid vaja. Tal pole vaja meiesuguste oskusi ja panust, on vaja tagasi saada vaid see laen.""

Kaire leiab, et see pole kahjuks vaid nende pere probleem: "Ma tean oma tutvusringkonnas veel mitut sama murega peret. Isad lähivad viimases hädas Soome, emad jäävad lapsega üksi ja kodune olukord muutub veel hullemaks. Seepärast panimegi poolteist aastat tagasi kirja 12 küsimust ja ka ettepanekut, millega palusime Hanno Pevkuri audientsi."

Need ettepanekud, mida Sotsiaaldemokraatlik Erakond on siia eelnõusse kirjutanud, on osa neist. Me loodame väga, nii nagu ma ka enne ütlesin, et eelnõu ei jää tolmustele riulitele seisma, vaid et me 2013. aasta mais võiksime selle eelnõu seadusena vastu võtta ja nende inimeste olukord, kelle peres on raske või sügava puudega laps, keda nad hooldavad ega saa seetõttu tööl käia, muutuks 2014. aastast kergemaks, sest nad ei pea õppelaenu tagasi maksma. Täna teid ja loodan väga meeldivat koostööd!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove rohkem ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek oli, et eelnõu 334 esimene lugemine tuleks lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrin eelnõu 334

muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a
10. aprilli kell 17.15.

Head kolleegid, tänane päevakord on am-
mendatud. Soovin kõikidele kaunist päeva jät-
ku! Kohtumiseni!

Istungi lõpp kell 10.36.
Istungi kestus 36 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 27. märts 2013

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Eesti Energia täiendav investeerimisvajadus
2. Erivajadusega laste tugiteenused
3. Omavalitsusreform
4. WTO
5. Näitekunsti arendamine avalikus sektoris
6. Muud küsimused

Istungi rakendamine

1. Kriminaalmenetluse seadustiku § 199 täiendamise seaduse eelnõu (376 SE) kolmas lugemine

2. Tuleohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (363 SE) kolmas lugemine

3. Kemikaaliseaduse muutmise seaduse eelnõu (350 SE) kolmas lugemine

4. Ravimiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (332 SE) kolmas lugemine

5. Looduskaitseaduse muutmise seaduse eelnõu (287 SE) kolmas lugemine

6. Ohvriabi seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (379 SE) teine lugemine

7. Kaubandusliku meresõidu seaduse ja sadamaseaduse muutmise seaduse eelnõu (386 SE) esimene lugemine

8. Karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, tolliseaduse ja vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu (393 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud peaminister ja ministrid! Alustame tänast infotundi. Kõigepealt tervitan teid selle tore päeva, priiuse põlistamise päeva puhul! Meil on kõikidel väga hea meel, et nüüd on aeg taasiseseisvunud Eestis tiksu-

nud juba pikemat aega, kui kestis esimene iseseisvusaeg. Aga alustame infotundi. Head kolleegid, palun teeme kõigepealt kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 39 Riigikogu liiget, puudub 62.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo ning välisminister Urmas Paet. Head kolleegid, kuna eelnevalt on registreeritud juba viis teemat, siis luban ma iga teema kohta esitada ainult kaks kohapeal registreeritud küsimust.

1. Eesti Energia täiendav investeerimisvajadus

Esimees Ene Ergma

Alustame. Esimese küsimuse esitab kolleeg Kadri Simson peaminister Andrus Ansipile. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Möödunud nädala reedel avaldas Eesti Päevaleht artikli, mis tugines Eesti Energia nõukogu materjalidele. Sealt selgus, et nõukogu on arutanud, et Eesti Energia iseseisev laenuvõime on otsa saanud ja edasiste investeeringute tegemiseks kaalutakse mitmesuguseid alternatiive. Avaldatud materjalid näitasid, et ettevõtte vajab aastatel 2012–2021 kuni 1,05 miljardit eurot täiendavaid rahasüste. Kindlasti on see probleem teada ka valitsusele. Kas te võite öelda, kui palju on riik valmis sellesse ettevõttesse maksumaksja raha investeerima?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma ei ole seda artiklit küll lugenud, aga Eesti Energiasse investeerimisest võin kõnelda küll. Eesti Energia iseseisev laenuvõime ei ole mitte kuhugi kadunud. Teatavasti on olemas teatud suhtarvud, mida laenuandjad alati jälgivad. Kui suhtarvud lähevad paigast

ära, ei tähenda see, et laenuvõime on kadunud, vaid laenuressursi eest tuleb lihtsalt rohkem maksta. Eesti Energia finantsjuhid jälgivad väga hoolikalt, et nad ei maksaks laenuraha eest rohkem, kui hädasti tarvis on. Laenuvõimega on selline lugu, et mulle teadaolevalt loobus Eesti Energia oma 100 miljoni euro suurusest likviidsuspuhvrast, kuna tal on likviidseid vahendeid (ma võin nüüd eksida) suurusjärgus 650 miljonit eurot. Likviidsed vahendid tähendavad ka väljavõtmata likviidsuslaenu võimalust. Möödunud aasta jooksul loobusid nad sellisest 100 miljoni euro suurusest võimalusest. Sel aastal on riigieelarves kavandatud võimalikeks investeeringuteks Eesti Energiasse 150–200 miljonit eurot, kuid sellel aastal neid investeeringuid Eesti Energiasse ilmselt teha ei tule, kuna investeerimisotsused ei ole sellises staadiumis.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, esimene täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Ma tunnistatan, et teil ei ole tõepoolest Eesti Energia arengutel silma peal hoidmiseks vaja ajalehti lugeda. Eesti Energia nõukogus on võrdselt Reformierakonna ja IRL-i esindajaid ja ju siis teie poolt sinna suunatud inimesed hoiavad teid asjaga kursis. Ajakirjandusest on jäänud mulje, et Eesti Energia küsib pidevalt lisaraha, kuid tegelikult pole neil olemas isegi korralikku investeerimiskava, milliseid investeeringuid ettevõtte omakapitali laiendamise teel plaanib teha. Kas teie olete tutvunud Eesti Energia investeerimiskavaga ja kuidas te seda hindate?

Andrus Ansip

Jah, valitsus on arutanud Eesti Energia investeerimiskava. Teie viidatud artikkel puudutas vist 2011. aastal arutatut. Peab ütlema, et lehte jõudmise viivitus on küll häbematu pikaks kujunenud. Aga jah, ma olen kursis sellega, millest ma rääkimist alustasin. Sel aastal ei vaja Eesti Energia seda 200 miljonit eurot, mida riigieelarve ette näeb, sest õlitehase käivitamine on võtnud oodatust kauem aega. Käivitamine oleks ilmselt pidanud planeerima pikema aja peale. Kuni Eesti Energial ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriu-

mil ei ole veendumust, et juba tehtud investeeringud toodavad stabiilselt kasumit ehk õli, seni ei ole ei Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ega valitsus valmis ettevõttesse järgmisi investeeringuid tegema. Tõtt-õelda pole ettevõtte juhtkond seda ka taotlenud. Nii et selleks aastaks aktsiakapitali laiendamiseks kavandatud 150–200 miljoni eurot jäävad väga suure tõenäosusega kasutamata. Vabariigi Valitsus pole seda küll arutanud, aga ma tean Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi seisukohta, et seda investeeringut sel aastal ei tehta. On ka muud põhjused, miks seda investeeringut teha ei tule. Visaginase tuumajaama arengud on paraku sellised, et see projekt ei ole kindlasti küps arvestatavate investeeringute tegemiseks. Kas see üldse kunagi küpseks saab, seda näitab aeg. Aga Riigikogus aktsiakapitali suurendamiseks Eesti Energiale kavandatud vahendid selle projekti tarvis jäävad küll käesoleval aastal rakendamata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, teine täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Vabariigi Valitsuse 21. märtsi korraldusega nr 129 määrati Eesti Energia aktsiate valitsejaks Rahandusminister. Eesti Energiat on senine valitsus kasutanud finantsinstrumendina, sealt on märkimisväärsel hulgal dividendi välja võetud. Minu teada planeeritakse sel aastal dividendi välja võtta 75 miljonit eurot. Aga samas on sageli üles tulnud teema, et Eesti Energia võiks maha müüa või börsile viia. Paar aastat tagasi tehti suured kulutused börsiplaani väljatöötamiseks. Kas te võite kinnitada, et teie peaministriks olemise ajal Eesti Energiat börsile ei viida?

Andrus Ansip

Aitäh! Selles võib küll päris kindel olla. Aga see ei tulene mitte sellest, nagu ma oleksin kaljukindlalt veendunud, et mitte kunagi ei saabu see aeg, mil tõepoolest oleks Eesti maksumaksjate jaoks mõistlik noteerida mingi osa Eesti Energia aktsiatest ka börsil. Ma olen lihtsalt veendunud, et praegune aeg pole selleks kindlasti küps. Liiga palju on energeetika valdkonnas määramatust. Kui seda on palju,

siis ma arvan, et riigil ei oleks mõistlik ka osa Eesti Energia aktsiatest börsile viia. Milles see määramatus seisneb? Esiteks, ega me praegu täpselt ei tea, missuguseks kujunevad Eesti Energia majandustulemused elektrituru täieliku avanemise tingimustes. Kui me seda väga selgelt prognoosida ei oska, siis ilmselt ei oska me prognoosida ka seda õiget ja õiglast hinda, mida me tahaksime nende aktsiate eest kunagi turult saada. Teiseks, õlitootmisse tehtud investeeringud ei ole tehnoloogiat Enefit 280 kasutavas uues tehases praeguseks veel käivitunud. Missuguseks kujuneb selle tehase tootlus, ei ole meile teada. Kui me seda täpselt ei tea, siis ei ole minu meelest õige aeg aktsiaid börsil noteerida. Kuna ma olen deklareerinud, et see valimistevaheline periood jääb mulle peaministriametis viimaseks, siis julgen küll öelda, et järelejäänud aja jooksul ei ole võimalik nendes selgusetutes küsimustes sel määral selgusele jõuda, et oleks võimalik aktsiaid börsil noteerida.

Esimees Ene Ergma

Palun kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Kalle Palling!

Kalle Palling

Aitäh, austatud juhataja! Austatud peaminister! Kadri Simson mainis Eesti Päevalehes ilmunud artiklit. Selles artiklis mainiti muu hulgas lisaks õlitechaste investeeringutele investeeringut põlevkivil töötavasse elektrijaama ja ka Leedu tuumajaama. Leedu tuumajaamaga seonduvat te juba mainisite. Aga milline on teie seisukoht teise 300-megavatise põlevkivil töötava elektrijaama rajamise kohta? Kas oleks mõistlik oodata selle otsusega kuni Eesti elektrimajanduse arengukava valmimiseni?

Andrus Ansip

Aitäh! Esimese ploki ehitus käib, teise ploki ehitamiseks on ehitajaga sõlmitud optioonileping. Järgmisel aastal peame teatama, kas me soovime teist plokki ehitada või mitte. Praegu ei saa argumenteeritult väita, et meil seda Auverre rajatavat teist plokki kindlasti vaja ei lähe, aga kui vaadata turu arenguid, siis indikatsioonid on küll sellised, et ilmselt piirdub Eesti ühe uue keevkihtkatelde ploki ehitamisega Auverre. Otsus langetatakse kõige varem selle aasta lõpus, ilmselt siiski järgmise aasta

alguses. Selleks ajaks on meil hulga rohkem informatsiooni selle kohta, kuidas on Eesti Energia majandustulemusi mõjutanud elektrituru täielik avanemine. Ka uute õlitechaste rajamise investeeringud sõltuvad väga suurel määral sellest, kuidas käivitub esimene tehas. Aga need uued investeeringud sõltuvad ka sellest, missugune hakkab olema Euroopa Liidu keskkonnapoliitika, kas põlevkivist toodetud õli või ka diislikütust on uute reeglite järgi üldse võimalik Euroopa Liidu turul müüa. Valitsus on rääkinud mitmest investeeringust, kuid informatsiooni investeerimisotsuste langetamiseks ei ole praegu piisavalt. Seetõttu on see materjal, mis ilmselt mõnes lehes ilmus, suuresti spekulatiivse iseloomuga.

Esimees Ene Ergma

Viimase kohapeal registreeritud küsimuse esitab kolleeg Lembit Kaljuvee.

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea peaminister! Ma olen teiega ühte meelt, et praegu ei ole õige aeg Eesti Energiat börsile viia, aga tõsi on ju ka see, et lisakapitali see ettevõtte vajab. Ma olen mõelnud ja sõpradega arutanud, et võib-olla oleks üks sobiv variant see, kui õlitööstus muuta eraldi ettevõtteks ning siis kapitaliseerida eraldi elektri tootmist ja jagamist ning õlitööstust. Mis te sellest arvate, kas see ei oleks üks mõeldav variant?

Andrus Ansip

Aitäh! Lisakapitali vajab Eesti Energia siis, kui need arendusprojektid kõik rakendamist leiavad. Kui uusi arendusi, uusi õlitechaseid ei tule, kui ei tule ka õlist diislikütuse tootmise tehast, siis selleks otstarbeks investeeringuid tarvis ei ole. Kui Eesti Energia ei investeerituumaenergeetikasse, siis neidki investeeringuid teha ei tule. Samas on Eesti Energia üks ettevõtte, mille abil me peame kindlustama elektrienergia tarnimise Eesti elanikele. Tarnekindluse tagamine on ka Eesti Energia kohustus. Põhimõtteliselt võib muidugi diskuteerida, kas riik peab põlevkivist õli tootmisel eraettevõtetega konkureerima. Minu isiklik seisukoht on see, et kui seda sektorit ekspansiivselt laiendada, siis tuleks väga hoolikalt kaaluda, kas maksumaksjad, Eesti Energia omanikud, peaksid kõik riskid enda kanda võtma. Aga ma

oleksin selle ekspansiooni puhul üldse pisut alalhoidlikum. Ma arvan, et põlevkiviressursid on midagi niisugust, mis maapõues ei rikne. Ma ei usu, et meil on tarvis praegu hullupööra kiirustada, et kõik ressursid enne riknemist kätte saada ja neist ruttu õli tootma hakata.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Erivajadusega laste tugiteenused

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Heljo Pikhofilt haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. Palun!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud minister! Lapse õpi- ja käitumisraskusi, tema põhiprobleeme peab vaatama tema keskkonnas, sest sageli on probleemide põhjused just seal, nii vähemalt väidavad professionaalid. Väga tähtis on varajane sekumine ja seda juba lasteaiaaegast peale. Õpilaste edasijõudmatuse, käitumishäirete ja muude probleemide põhjuste selgitamine nõuab aega ja häid erialaseid oskusi. Selleks ei piisa paarist kohtumisest tugispetsialistidega kauges keskses, vaid on vaja pikaajalist koostööd kohapeal. Teie pakkusite maakondlikke nõustamiskeskusi. Kas pole ohtu, et väga paljud lapsed kukuvad uuendatava koolivõrgu ja maakondlike nõustamiskeskuste võrgu suurtest aukudest lihtsalt läbi?

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Teie pikk sissejuhatus kajastas seda probleemi üsna hästi. Ma usun, et Eesti koolides on tugiteenused suhteliselt hästi korraldatud. Viimastel aastatel oleme siin oluliselt suurendanud riigi toetust. Toon teile mõned arvud. Kui kohalikele omavalitsustele eraldati eelmisel aastal 10 miljonit eurot haridusliku erivajadusega õpilaste tarbeks, siis sel aastal eraldati 13,1 miljonit eurot – kasv oli 31%. Tervikuna, arvesse võttes ka era- ja riigikoole, oli kasv 23,7%. Nii et ma usun, et tugiteenuste pakkumine on senise töö tulemusena üsna hea. Eelseisvatel aastatel tuleb seda muidugi veelgi parandada. Te rääkisite tugiteenuste pakkumisest haridusliku erivajadusega lastele maakon-

na tasandil. Paraku on enamikus Eesti koolides vähe õpilasi. Isegi kui meil oleks üsna luksuslik tugispetsialistide ja õpilaste arvu suhe, selline, nagu on Soomes, ei jaguks igale koolile ka mitte 0,1 tugispetsialisti kohta. Niisuguste koolide teenindamist, kus tugispetsialistil ei ole rohkem koormust kui napilt 10% või veerand täiskohast (sellised koolid on Eestis enamuses), on mõistlik korraldada tsentraalselt ja riigi rahastatult. Selles suunas me haridusliku erivajadusega laste puhul liigume.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heljo Pikhof, esimene täpsustav küsimus!

Heljo Pikhof

Austatud minister! Te lugesite ette summad, aga need puudutavad ju neid lapsi, kellel on tõsised terviseprobleemid. Haridusliku erivajadusega lapsi on koolide endi hinnangul umbes 24 000. Neid need summad paraku, eriti järgmist aastat ja kaugemat tulevikku silmas pidades, ei puuduta. Põhikoolist väljakukkujate või põhikooliharidusega piirdujate suur hulk on kahtlemata Eestis hariduse ja tööturu suurim probleem. Teie ministeeriumi koduleheküljel on põhjalik analüüs selle kohta, kui palju läheb nn alaharitud elanikkonnakiht Eestile maksma. Selles on välja toodud, et ainuüksi see, kui need inimesed, kellel on praegu põhihariduse või veelgi madalam haridustase, saaksid keskhariduse, annaks riigieelarvesse juurde 0,32%. Kas Eestis oleks kohustusliku keskhariduse kehtestamine võimatu ettevõtmine?

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Esmalt sellest, mida te rääkisite haridusliku erivajadusega laste kohta. Teie arusaam ei vasta kahjuks tegelikkusele. Ma mõistan, et see probleem on keeruline. Ma palun haridusministeeriumi spetsialistidel teile seda probleemi veel selgitada, et selliseid möödarääkimisi ei peaks rohkem siit saalist kuulma ega ajakirjandusest lugema. Aga nüüd kohustuslikust keskharidusest. Ma ei ole veendunud, et formaalne kohustusliku keskhariduse nõue iseenesest tagaks selle probleemi lahendamise, millele te viitate. Usun, et sisuline töö õpilastega, kes langevad kas kutseõppeasutusest või üldhariduskoolist välja enne keskhariduse omandamist, on konstruktiivsem. Eestis on

olnud – tõsi, see oli nõukogude ajal – keskhariduse omandamine kohustuslik, kuid sisuline haridustase toona ei olnud päris kindlasti kõrgem kui praeguse mittekohustusliku keskhariduse pakutav. Aga kui vastata teie küsimusele formaalselt, siis põhimõtteliselt on loomulikult mõeldav sisse viia ka kohustuslik keskharidus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heljo Pikhof, teine täpsustav küsimus!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud minister! Põhikooli riikliku õppekava kohaselt võib oodata, et põhikooli lõpetanud õpilasel on olemas arusaam oma tulevastest rollidest perekonnas, tööelus, ühiskonnas ja riigis. Peale kohustuslikku põhikooli võikski kohe neid rolle täitma hakata. Gümnaasium on riikliku õppekava kohaselt edasiõppimise hüppelaud, selleks et selle lõpetajad saaksid tõrgeteta jätkata õpiteed kas kõrgkoolis või gümnaasiumijärgses kutseõppes. Millist tööturgu silmas peetakse, kui elanikkonnale saadetakse sõnum, et gümnaasiumisse mineku ainus eesmärk on võimaldada edasiõppimist? Kas gümnaasiumiharidusega töötajaid polegi Eestile vaja?

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Gümnaasiumiharidus on üldharidus. Üldhariduses on, tõsi, üksikuid erialase, ametialase ja kutsealase ettevalmistuse komponente, kuid tööturukõlblikuks ainuüksi üldharidusega kindlasti ei saa, seda ei põhikooli- ega gümnaasiumitasemel. Eesti hariduse üks suurem probleem strateegilises mõttes ongi asjaolu, et iga kolmas noor siseneb tööturule ilma eri-, kutse- ja ametialase ettevalmistuseta ehk tema viimane omandatud hariduskvalifikatsioon on üldhariduslik kvalifikatsioon. Seega, küsimus ei ole mitte ebaadekvaatsete sõnumite saatmises, vaid lausa vastupidi. See on igati mõistlik, et gümnaasiumilõpetaja peab arvestama, et tööturul edukalt toimetulekuks oleks vaja omandada ka eri-, kutse- ja ametialane ettevalmistus.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid, ma tuletan teile meelde, et küsimuse teema on erivajadusega laste tugitee-

nused. Palun jääme selle teema piiridesse! Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Kolleeg Helmen Kütt.

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Lugupeetud haridus- ja teadusminister! Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõus on õpilasesindusele viidatud seoses kooli arengukavaga ja õpilasesinduse esindajale seoses õppenõukogu tegevusega ning õpilaste vajaduste arvestamisest on räägitud ainult seoses pikapäevarühma ja õpilaskoduga. Mis te arvate demokraatiast koolis ja õpilaste suuremast kaasatusest, mis puudutab ka erivajadusega laste tegevust ja elu? Mis teie meelest on demokraatia koolis ning kuidas on see kajastatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses?

Jaak Aaviksoo

Ma arvan, et ka haridusliku erivajadusega õpilastel oleks igati mõistlik võimetekohaselt kooli demokraatlikus protsessis osaleda, seda arendada ja tugevdada õpilasesinduste ja teiste koostöövormide kaudu, mida kooli organid on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning teiste õigustloovate aktide alusel otstarbekaks pidanud.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esinaine! Ma ütlen aitäh Inara Luigasele, kellega me vahetasime küsimise järjekorra ära. Tema tahtis küsida pedagoogikauuringute kohta. Ma loodan, et ministril on võimalus ka talle vastata. Kindlasti on ministeerium aga kursis sellega, et kui erivajadusega laste vanemad ei ole tugiteenustega rahul või ei leia nad neid oma piirkonnas piisavalt, siis on neil alati võimalik luua ise eraalgatuslikult haridusasutus. Erivajadusega lastele hariduse andmiseks on olemas terve hulk erakoole. Sellest aastast on otsustatud, et riik tegeleb erakoolidega otse, ise. Küll aga on tekkinud küsimus seoses sellega, et eelarveliselt eraldatakse erakoolidele raha 1. jaanuarist 1. jaanuarini. Mida te ütlete ministeeriumi nimel erakoolidele, kuidas nad peavad hakka- ma saama 1. septembrist 1. jaanuarini, need

neli kuud, kui kool on, ütleme, eraalgatuslik ja tal on vähe raha?

Jaak Aaviksoo

1. septembrist 1. septembrini on samamoodi 12 kuud nagu 1. jaanuarist 1. jaanuarini. Rahasumma ei sõltu sellest, missugusest kuust alates seda rehkendada. On, tõsi, üks probleem. See on seotud sellega, et kui kool kasvab, siis 1. septembrist võib seal olla rohkem lapsi, kui seal oli esimesel kahel kolmandikul aastast. Sellisel juhul tekib ilmselt ka lisavahendite vajadus. Tõsi on seegi, et on ka teistsuguseid juhtumeid, nimelt, et 1. septembrist alates on koolis vähem lapsi. Me oleme arutanud, kuidas sellisel juhul käituda. Üks võimalus on see, et kui õpilaste arv muutub, siis võetakse osalt koolidelt raha tagasi ja antakse teistele juurde. Aga praeguse seisuga oleme seda meelt, et parem niisuguseid edasi-tagasi arveldusi mitte teha ja leppida sellega, et riiklik haridustoetus ei tähenda mitte kulude katmist, vaid see ongi toetus. Kui õpilaste arv kasvab, siis langevad lisakulud kooli pidaja õlgadele, aga kui koolis õpilaste arv kahaneb, siis saab ta riigieelarvest lisavahendeid, mida tema käest tagasi ei nõuta. Niisugune on praegune arusaam. Kui eelarveaasta sees hakatakse vahendeid ümber jagama, siis ma ei ole kindel, kas koolide pidajate kindlustunne kasvaks, kui 1. jaanuaril antaks raha ainult kaheksaks kuuks, pärast 1. septembrit vaadataks, kui palju lapsi on, ja siis otsustataks, kui palju juurde anda. Ma usun, et koolide pidajad on võimelised õpilaste arvu muutusi puhverdama. Kui see on aga suur probleem, siis tasub teema juurde tagasi tulla ja korraldada asi nii, et kui laste arv kahaneb, siis makstakse raha riigile tagasi, ja kui laste arv kasvab, siis saadakse lisaraha.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan ka selle küsimuse käsitlemise.

3. Omavalitsusreform

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise küsimuse juurde. Palun, kolleeg Tarmo Tamm, küsimus peaminister Andrus Ansipile!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Tean teie vastuseisu sunniviisilisele omavalitsusreformile juba sellest ajast, kui me olime koos linnade liidu juhatuses. Härra peaminister, milline seisukoht on teil täna? Kas olete samal seisukohal, et sunniviisilist omavalitsusreformi ei peaks Eestis läbi viima?

Andrus Ansip

Jah, olen endiselt seisukohal, et mingit sunniviisilist omavalitsuste liitmist Eestis ei peaks Riigikogu kunagi aktsepteerima. Mina ei aktsepteeri.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm, esimene täpsustav küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Koalitsioonilepingus ei ole juttu sellest, et peaks omavalitsusi sunniviisiliselt liitma ja selle teemaga aktiivselt tegelema. Miks siis teie koalitsioonipartner IRL sellega nii aktiivselt tegeleb, joonistades uusi kaarte jne? Kas oskate seletada, miks nad tegelevad teemaga, milles te pole kokku leppinud?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma ei omistaks oma koalitsioonipartnerile küll sugugi mingit omavalitsuste sunniviisilise liitja rolli. Ajal, kui me peaaegu iga nädal kuuleme uudiseid selle kohta, et jälle on mõned kohalikud omavalitsused alustanud liitumiskõnelusi, ja selle kohta, et kusagil on kohalikud omavalitsused otsustanud vabatahtlikult liituda, oleks minu meelest täiesti kohatu hakata kas või diskuteerima kohalike omavalitsuste sunniviisilise liitmise üle. Ajal, kui meil on käimas jääkeldri protsess ja räägitakse osalusdemokraatia laienemisest, ei ole ilmselt sobiv rääkida demokraatlikest vabadustest teerulliga ülesõitmisest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm, teine täpsustav küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud peaminister! Kas on alust nendel juttudel, mis

nagu tulevat Euroopa Liidust, et kui Eesti riik ei vii läbi omavalitsusreformi, siis see seotakse kuidagi tulevase eelarveperioodi rahastamisega? On neil juttudel üldse alust?

Andrus Ansip

Ei, nendel juttudel ei ole mingit alust. Nüüd saan ma kinnitada, et olen selle ajaleheartikli läbi lugenud. Tuleb öelda, et see oli väga vildakas käsitlus. Ei ole olemas sellist ideepaberit, ammugi mitte Euroopa Komisjoni dokumenti, mis sunniks Eestit läbi viima haldusjaotuse reformi. Loomulikult, kui ei ole olemas ideepaberit, siis ei ole juttugi mingisugusest sunniviisilisest omavalitsuste liitmisest. See on ülimalt meelevaldne käsitlus. Euroopa Liit – see oleme meie, meie olemegi need, kes otsuseid langetavad. Kõik käsitlused, mis olid toodud selles äärmiselt vildakas artiklis, nagu valitsust sunnitaks omavalitsusi liitma ja kui omavalitsused ei liitu, siis Eesti riik võiks jääda ilma Euroopa Liidu mitmeaastasest eelarvekavast saadavast rahast jne, on rumalad ja alusetud, neil ei ole mitte mingisugust põhjendust. Euroopa Liit ei ole Nõukogude Liit, kus korraldusi anti kuskilt keskusest ja siis tõtati kontsi kokku lüües neid täitma.

Esimees Ene Ergma

Nüüd saab esitada kaks kohapeal registreeritud küsimust. Alustab kolleeg Kajar Lember. Palun!

Kajar Lember

Aitäh, hea juhataja! Hea peaminister! Teie vastuseid oli rõõm kuulda. Aga regionaalministri presentatsioonid ja paberil olev, ma ütleksin, mustvalge kava näevad ometi ette, et kõigepealt tuleb omavalitsusel endale tõmbekeskus leida ning kui 2017. aastaks ei olda tõmbekeskust välja valinud ja ühinemine pole paigas, siis tuleb riik ja liidab kõik need omavalitsused tõmbekeskusega. Kas te peaministrina saate aru, millega regionaalminister haldusreformi vallas praegu tegeleb?

Andrus Ansip

Nagu ma korra nimetasin, näen ma uudistes tihti peale lugusid sellest, kuidas omavalitsused peavad liitumiskõnelusi ja tahavad vabatahtlikult ühineda. See on protsess, mida riik stimuleerib ka raha andes. Ilmselt ei ole põhjust

arvata, et parima tulemuse annab kogu see protsess ilma koordineeriva tegevuseta. Ka omavalitsuste vabatahtliku liitumise puhul jääb koordineeriv roll ilmselt alles ja see peabki alles jääma. See, mis alustel kohalikud omavalitsused peaksid senisest enamal määral ja efektiivsemalt koostööd tegema, on ka loomulikult diskussiooni objekt. Selleski valdkonnas tuleb teha valikuid. Pakutud mudelid on iseenesest päris huvitavad ja diskussiooni aluseks head, aga töö, mis on praeguseks tehtud, ei ole küll olnud selline, mille põhjal võiks öelda, et ongi välja valitud tõmbekeskuste Eesti või kahetasandilise Eesti mudel või kuidas seda kutsutigi. See ei lähe mitte. Mälu järgi öeldes saadi 67 vastust. 45%-l vastanutest ei olnud mitte mingisuguseid mudelieelistusi. Enam kui pool nendest, kes mingit mudelit eelistasid, pooldasid tõmbekeskuste mudelit, aga nende hulgas olid põhiliselt maavalitsused, kohalikud omavalitsused ja eksperdid. Iseenesest on selline statistiline käsitlus, kus üks ekspert võrdub kohaliku omavalitsuse või maavalitsusega, minu arvates üleüldse kummaline.

Esimees Ene Ergma

Palun, viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esinaine! Lugupeetud peaminister! Ka minul on küsimus teie kabineti ühe ministri kohta. Rahandusministeeriumis on põhikoolide edasise rahastamise jaoks pakutud ühe kandva versioonina praegu seda, et kui kohalikul omavalitsusel on mitu põhikooli, siis rahastatakse tühje õpilaskohti ainult sellises mahus, et kindlalt saaks rahastatud üks põhikool omavalitsuse kohta. Kas te ei karda, et selline mudel võib kaasa tuua juba alustatud omavalitsuste liitumiskõneluste pidurdumise? Omavalitsused kardavad, et sellise rahastamise tõttu tuleb ülejäänud põhikoolid kinni panna ja alles jääb ainult üks põhikool.

Andrus Ansip

Aitäh! Minu veendumuse järgi peab põhikool olema võimalikult lapse kodu lähedal. Asjaolul, kui suur on kohalik omavalitsus, ei peaks seejuures mitte mingisugust rolli olema. Kool peab lapsele lähedal olema ja ta ei tohi

lapsest kaugemale jääda ainult sel põhjusel, et omavalitsused on otsustanud liituda. Küll aga on oluline anda meie noortele hea kvaliteediga gümnaasiumiharidust. Seda ei ole võimalik anda pisikoolides. Seetõttu on gümnaasiumihariduse kontsentreerumine maakonnakeskustesse ilmselt tulevikusuundumus. Sel eesmärgil, et luua või arendada maakonnakeskustes korralikke riigikoole, tuleb kasutada ka Euroopa Liidu vahendeid. Aga põhikool peab jääma lapse kodu lähedale. Hüpotetiline ja minu arvates täiesti ebatõenäoline stsenaarium, mille järgi maakonnast saab omavalitsus, ei peaks tähendama, et põhikoolid küladest ja praegustest valdadest ära kaovad ja maakonnakeskustesse kolivad. Sellega ei tasuks liituda kavatsemaid omavalitsusi küll ähvardama hakata.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. WTO

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Ester Tuiksoolt välisminister Urmas Paetile.

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud välisminister! Läbirääkimised WTO-ga on olnud Eestile olulised eri aegadel, kindlasti on need olnud olulised ka Euroopa Liidule. Jõuliselt on selles protsessis osalenud nii põllumajandusvolinik kui ka kaubandusvolinik. Sellest on viimasel ajal vähe räägitud. Millise hinnangu on välisministrid andnud WTO-ga peetud läbirääkimiste protsessile näiteks sellel aastal? Kui tihti te üldse seda teemat käsitlete?

Urmas Paet

Välisministrid on seda teemat käsitlenud umbes paar korda aastas. Tuleb arvestada, et välisministritel on Euroopa Liidu riikides väga erinevad ülesanded. On välisministeeriume, kus ka väliskaubandus on portfelli osa, ja on riike, kus on eraldi väliskaubandusega tegelev minister. Seetõttu on need formaadid, kus ministrite vahel WTO-ga peetavate kõneluste temaatikat arutatakse, erinevad. Hinnangute diapasoon on olnud mõõdukalt optimistlikust kuni pessimistlikuni. Me kõik teame, et on

palju aspekte, mille puhul on need kõnelused väga vaevaliselt läinud ja võtnud aastaid, võib-olla isegi üle aastakümne. Kuna aga ei ole ühtegi paremat varianti, siis ei kavatse keegi muidugi püssi põõsasse visata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo, esimene täpsustav küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud välisminister! Eelmisel aastal liitus WTO-ga Venemaa. Eelnevalt olid selles suhtes suured lootused ka Eestil. Eestil ongi olnud WTO-s eri aegadel huvi põllumajanduse ja ka teenuste-kaubanduse vastu. Mis arvavad välisministrid sellest, et Venemaa käitub täiesti isepäiselt, otsides põhjusi kaubavahetuse n-ö mittenormaalseks toimimiseks? Näiteks on häiritud elussigade eksport. Viimane uudis oli see, et on probleeme Hollandi seemnetega. Mõnel juhul võib see olla õigustatud, aga paljuski on selge, et need on otsitud põhjused. Kas on arutatud, mida peaks sellise liikmega tegema?

Urmas Paet

Ikka on arutatud. Üldpildis on kõik rahul sellega, et Venemaa lõpuks Maailma Kaubandusorganisatsiooniga liitus. On hulk valdkondi, kus tänu sellele liitumisele on asjad muutunud ladusamaks ja paremaks. Aga kahjuks on ka terve hulk valdkondi, kus Euroopa Liidu hinnangul Venemaa ei täida Maailma Kaubandusorganisatsiooni tingimusi ja kokkuleppeid, mis selle organisatsiooni sees sõlmitud on. Meile on viimase aasta jooksul kõige rohkem muret tekitanud seesama elusloomade impordi keeld. Lisaks sellele on liikmesriike puudutavad probleemid seotud ka näiteks kasutatud importautode taaskasutusmaksuga. Ka on kehtestatud muid piiranguid põllumajandustoodele, näiteks on keelatud mõnest riigist importida piimatooteid või seemnekartuleid. Probleeme on ettevõtete lisamisega heakskiidetud eksportijate loendisse jms. Nii et peale elusloomade impordi piirangu on neid muresid, mille tõttu üks või teine Euroopa Liidu riik kannatab, tegelikult veel. Kahepoolsetel Euroopa Liidu ja Venemaa kohtumistel on see teema väga tõsiselt päevakorral olnud, seda arutati viimasel Euroopa Liidu ja Venemaa

tippkohtumisel möödunud aasta detsembris, seda teemat on arutatud ka WTO enda raames. Üldine Euroopa Liidu ja välisministrite hoiak on selge: tuleb tegutseda väga selgelt selles suunas, et Venemaa kõiki WTO reegleid täidaks, ühepoolseid piiranguid juurde ei kehtestaks ja olemasolevad piirangud lõpetaks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo, teine täpsustav küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud välisminister! Ega te mulle konkreetseid vastuseid ei anna, aga ma ikkagi küsin, kas välisministrite ringis on arutatud, et Euroopa Liit võiks läbirääkimistel jõulisemalt käituda. Tahan veel teada, kas Eesti sinna organisatsiooni ka rahaliselt liikmemaksu näol panustab.

Urmas Paet

Kui on konkreetne küsimus, siis on võimalik sellele konkreetset vastata. Mis puudutab n-ö jõulist käitumist, siis see, mis kellegi meelest on jõuline käitumine, sõltub ju hinnangust. Nende probleemide puhul, millest me eelmist küsimust arutades rääkisime, on võimalik alustada vaidlust WTO sees, kasutades kõiki vaidlusmehhanisme, mis selles organisatsioonis olemas on. Hinnangute järgi võtab tulemuseni jõudmine aastaid. Siiski on lootus, et kahepoolse suhtlemisega on neid konkreetseid probleeme võimalik lahendada kiiremini, kui alगतades n-ö täiemahulise vaidlusmenetluse WTO reeglite raames selle organisatsiooni sees. Tegutseda on ka nii võimalik, aga see on kindlasti väga pikaajaline protsess. Seda teed ei ole Euroopa Liit veel läinud, aga see on võimalik. Seni on arutatud ja leitud, et aja otstarbeka kasutamise mõttes tuleks siiski jätkata kahepoolset ehk Euroopa Liidu ja Venemaa otsesuhtlemist ning püüda neid probleeme nii lahendada.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra välisminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Näitekunsti arendamine avalikus sektoris

Esimees Ene Ergma

Läheme nüüd viimase küsimuse juurde, mille on esitanud kolleeg Marianne Mikko peaminister Andrus Ansipile. Küsimuse teema on väga huvitav. Palun!

Marianne Mikko

Täna, proua eesistuja! Priiuse põlistamise päeval on õige aeg rääkida Eesti Vabariigi kaitsmisest. Me oleme Euroopa Liitu ja NATO-sse vastu võetud kui riik, kus valitseb demokraatia ja vaba turg, meil on õigusriik. Kui need kolm printsiipi on meie olemise mõtte, siis kuidas suhtub peaminister kõrgete riigiametnike tegutsemisse organisatsioonides, mis oma olemuselt ei ole avatud, kui mitte öelda, et need on salajased? 21. märtsi Eesti Ekspressis nägime kaitseväge juhatajat kultuuriselt aega veetmas. Ta oli tõmmanud vormile peale keebilaadse kostüümi ja esines rüütlina. Täna sel teatripäeval tuleb seda tervitada. Näitekunsti arendamine on väga tore, ent paraku on kaitseväge konservatiivne asutus, mille vormiriietuse kandmise kord keelab vormi kombineerimise erariietusega. Kuna ma ei suuda uskuda, et härra Terras oleks millegi vastu eksinud, siis palun selgitage mulle, millal täiendati kaitseväge vormiriietust nende veidrate aksessuaaridega!

Andrus Ansip

Aitäh! Ma vormirõivaste kandmise reeglitega väga hästi kursis ei ole. Selles küsimuses tuleks ilmselt pöörduda kaitseväge juhataja poole, temalt saaks ammendava vastuse. Mis puudutab riigi kaitsevõimet ja kaitsevõimet tagavate ohvitseride osalemist seltsingutes või ühingutes, siis minu suhtumine sellesse on igati soosiv. Ilmselt ei arva ka hea küsija, et ohvitserid ei võiks osaleda näiteks laulukooris. Ma kujutan ette, et teil on pisut rohkem kõhklusi siis, kui ohvitser kavatseb kaasa lüüa rahvatantsurühmas. Mina ise olen Rotary klubi liige. Ma tean, et ka seda klubi on üritatud müstifitseerida, ehkki müstikat selles asjas ei ole. Klubi liikmed on avalikkusele teada, ka see, millega klubi tegeleb, on avalikkusele teada. Täpselt samamoodi on avalikkusele teada see, kes kuulub templirüütlite orduisse ja millega nad tegelevad. Inimeste abistamine ja

oma liikmete kõlbeline arendamine on ühe organisatsiooni igati üllas eesmärk. Kui osa ohvitseri ongi otsustanud selle eesmärgi saavutamiseks liituda teatud seltsingusse või ühingusse, siis minu meelest on see tervitatav ja demokraatlikus õigusriigis põhiseaduse järgi ka igati aktsepteeritav.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marianne Mikko, esimene täpsustav küsimus!

Marianne Mikko

Aitäh! Kaitseväe juhataja näitekunstiharastust jälgisid teatrisõbrad Prantsusmaalt ja Venemaalt. Kas ka Venemaa teatrisõbrad kuuluvad nagu Eesti rüütlitenduste korraldajad sealsete relvajõudude ladvikusse ja kas ühised rüütlimängud on suurendanud vastastikust usaldust ja teineteisemõistmist?

Andrus Ansip

Aitäh! Jälle kord pean tunnistama, et ma ei ole nende konkreetsete ühiste harrastustega väga kursis. Suhtlemine tuleb heade suhete loomisele tavaliselt kasuks. Olgu veel kord ja otse öeldud, et mina näiteringis osalemist ega näitekunsti mitte kuidagi põlastada ei võta.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marianne Mikko, teine täpsustav küsimus!

Marianne Mikko

Aitäh! Kuidas teie peaministrina kommenteerite fakti, et kui Riho Terras sai kaitsejõudude juhiks, siis ei tõmbunud ta tagasi Eesti templirüütlike juhtimisest? Kui kindel saab ikka olla, et kindral allub ja on lojaalne demokraatlikult valitud parlamendile ja valitsusele, kui ta samal ajal juhib demokraatiavõõraid ja varakristlikke printsiipe kummardavaid templirüütliceid? Kus on mäng ja kus on päriselu?

Andrus Ansip

Kui nad tegelevad heategevusega, siis nad tegelevad sellega päriselt. Sellel on reaalne efekt. Nende tegevuse tulemusena on inimesed saanud konkreetset abi. Mänguks või pseudo-tegevuseks ei julge mina küll hädasolevate inimeste abistamist pidada. Ma ei arva, et need

organisatsioonid ja ühendused, mis tekkisid sajandeid tagasi, on oma arengus või olemuselt ikka veel sajanditetaguses ajas. Ilmselt on nii, nagu on arenenud kogu ühiskond, arenenud ka need organisatsioonid, ühendused ja liidud, mis on saanud alguse juba sajandeid tagasi. Niipalju kui mina tean Templiordu rüütlike tegevusest, võin öelda, et see on igati tänapäevane organisatsioon, nad ei ole oma arengus kusagile keskaega pidama jäänud.

Esimees Ene Ergma

Nüüd saab esitada kaks kohapeal registreeritud küsimust. Alustab kolleeg Tiit Tammsaar.

Tiit Tammsaar

Täna, proua juhataja! Hea peaminister, vend Rotarys! Kuulun ka Rotary liikumisse ja minu küsimus on natuke üldisem. Teatavasti kehtib kaitseväelaste kohta hulk piiranguid: nad ei või näiteks kuuluda erakonda ega ametiühingusse. Ma jagan teie arusaama, et tanturingi, lauluringi ja isegi Rotarysse on kõik need sõjaväelased teretunud. Nüüd on aga tekkinud huvitav situatsioon. Ametiühingusse ei tohi nad kuuluda, aga igale poole mujale tohivad kuuluda. Ametiühingut vaadatakse meil kuidagi erilise nurga alt, võrreldes ka Templiorduga.

Andrus Ansip

Aitäh! Ametiühingusse kuulumine on teatavasti ka mujal Euroopas ja üldse laias maailmas teatud elukutsete ja ametite puhul välisstatud. Demokraatlikes riikides kuulub nende ametite hulka enamasti ka kutselise sõjaväelase amet. Eesti riik selles küsimuses kindlasti erandlikult ei käitu. Ma ei usu, et vabal kodanikul oleks võimalik ennast ametialaselt väga hästi teostada, kui ta on ühiskonnast täielikult ära lõigatud, kui ta ei tohi osaleda mingites seltsides, ühingutes või sõpruskondades. See ei saa ilmselt ühes demokraatlikus õigusriigis, vabas riigis, kellegi tõsiselt võetav taotlus olla.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud härra peaminister! Kõnealune juhtum kinnitab veel kord tõsiasja, et relvaga

mängida soovivate meeste suhtarv on igas populatsioonis enam-vähem konstantne. Pole vahet, kas need relvad on piigid või tankid, see on sama tung, mis mehi selle juurde viib. Sellega seoses on mul meie rahva väiksust ja üha vähenevat arvu silmas pidades mure. Me oleme suurte riikide eeskujul loonud hulga paralleelseid relvastruktuure: kaitsevägi, politsei, piirivalve, päästeteenistus, eraturvafirmad. Nüüd oleme jõudnud templirüütlieni välja. Me oleme lahutanud nende struktuuride funktsioonid ega jaksa neid enam vajalikul hulgal kvaliteetselt mehitada. Kas teile ei tundu, et viimane aeg on hakata relvastatud struktuuride funktsioone ühitama, nii et näiteks kaitseväge ohvitserid ja ajateenijad võiksid ka piiri kaitsta ja täita abipolitseiniku ülesandeid näiteks tänaval patrullides? See annaks nende igapäevasele tegevusele ka ühiskondlikult vajaliku sisu, sest ainult sõda oodates võib aeg igavaks minna. Siis hakataksegi kõikvõimalikke mängima.

Andrus Ansip

Aitäh! Kui hea küsija on selle Eesti Ekspressi artikli läbi lugenud, siis ta ilmselt teab, et Templiordu Tartu haru (või kuidas iganes nad seda kutsuvad) juhib doktor Ants Peetsalu. Mina ei oska teda kuidagimoodi relvastatud inimeseks pidada. Ilmselt olete teie, hea küsija, keskajas kinni ja arvate, et orduisse kuuluvad isikud kannavad relvi ja saadavad nende relvadega üht-teist korda. Ma arvan, et ajad on ikkagi oluliselt muutunud. Ma palun mitte müstifitseerida erinevaid seltsinguid ja mittetulundusühinguid. Prantsuse kuningas Philippe IV Ilus omal ajal sisuliselt hävitas Templiordu. Ta ei teinud seda mitte riiklikest huvidest lähtudes, vaid seetõttu, et ta oli Templiordu suurvõlgnik. Ma julgen Eesti orduliikmetele kinnitada, et valitsus pole Templiordult midagi võlgu võtnud ja seetõttu valitsuse sanktsioonid ordule ei ähvarda. Ka Philippe IV kohta tuleb öelda, et ta küll lootis leida Templiordust kõvasti vara, et oma rahalist seisust natukene edendada, aga ta ei leidnud seda sealt. Valitsusel on praegu märkimisväärsed reservid, valitsus ei kavatsenud Templiordust vara otsima hakata. Kui jätta kõrvale need ajaloolised paralleelid, mida me ei kavatsenud rakendada, siis ma ütlen, et soovijad ühinegu, Eestis on ühinemisvabadus põhiseaduslik printsiip.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan ka selle toreda küsimuse käsitlemise.

6. Muud küsimused

Esimees Ene Ergma

Nüüd on võimalik esitada üks küsimus ja saada sellele lühike vastus. Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea välisminister! Täna tähistatakse pidulikult priiuse põlistamise päeva. Mulle see väga meeldib. Nii tore, kui on selline tähtis päev ja inimesed on rõõmsad. Ma olen tänulik nendele inimestele, kes selle päeva pidulikuks on teinud ja seda tähistavad. Mis teie kui välisminister arvate, mida meie lähinaabrid meie sellisest pidupäevast arvad?

Urmas Paet

Ma usun, et kõigil meie lähinaabritel on hea meel, et nende lähinaabril on hea meel.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Nüüd hakkab aeg tõepoolest lõppema. Ma tänan kõiki küsimuste esitamise eest! Ma tänan peaministrit ja valitsusliikmeid küsimuste vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu üheksanda tööpäeva kolmapäevast istungit. Kuna nüüd on rahvast saalis palju rohkem, siis soovin veel kord kõigile head priiuse põlistamise päeva, aga samuti head rahvusvahelist teatripäeva! Infotunniski me tundsim, et ka teater on meie elus väga tähtis. Alustame nüüd aga eelnõude ja arupärimiste üleandmist. Palun kõigepealt kõnepulti kolleeg Vladimir Velmani!

Vladimir Velman

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Tulenevalt Eesti Reformierakonna 20. märtsi kirjast otsustas väliskomisjon oma

27. märtsi istungil algatada Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Nõukogu Parlamendaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu. Väliskomisjon toetas Eesti Reformierakonna fraktsiooni ettepanekut nimetada Paul-Eerik Rummo asemel delegatsiooni asendusliikmeks Maret Maripuu. Väliskomisjoni ettepanek Riigikogu juhatusel on määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks reede, 5. aprill kell 16.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Tiit Tammsaar!

Tiit Tammsaar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Riigikogu jahimeestel ja nende sõpradel on ikka mure jahiseaduse – kuidas öeldagi? – pukseerimise pärast Riigikogus. Nagu te teate, on alates 1. märtsist 64 rendijahipiirkonnas jaht juriidiliselt keelatud, samal ajal on riik andnud kõigile jahimeestele ülesande küttida edasi kährikuid ja rebaseid, selleks et saaks jälgida, kuidas on läinud marutauditõrje. See on riiklik ülesanne. Kuid 64 jahipiirkonna jahimehed ei saa seda ülesannet alates 1. märtsist täita. Me tahame selgust saada ja sellepärast oleme esitanud keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannusele küsimusi. Küsijad on Tiit Tammsaar, Rein Randver, Lembit Kaljuvee, Rainer Vakra, Helmen Kütt, Aivar Riisalu, Karel Rütli ja Ester Tuisksoo.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Annan Keskerakonna fraktsiooni nimel üle tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Nimelt ei ole viimasel viiel aastal tulumaksuvaba miinimumi tõstetud. See on tähendanud, et väiksemapalgaliste inimeste maksukoormus on kaudsete maksude tõstmise tõttu väga suureks kasvanud. Eelnõu eesmärk on suurendada 2015. aastal tulumaksuvaba miinimumi 2400 euroni aastas. Selle sammuga parandatakse madalama sissetulekuga töötajate olukorda. Viimaste aastate hinnatõusu tõttu on vähenenud praeguse, 1728 euro suuruse tulumaksuvaba miinimumi mõju. Kui aastal 2006 moodustas tulumaksuvaba miinimum keskmi-

sest palgast 21,3%, siis eelmise aasta kolmandas kvartalis moodustas see keskmisest palgast kõigest 16,8%. Eelnõu näeb ette tõsta tulumaksuvaba miinimumi kahes osas, järgmisel aastal 15% ehk 1980 eurole aastas ja 2015. aastal 2400 eurole aastas. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Juhatusel nimel olen vastu võtnud kaks seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende menetlemise kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimine vastab sellele seadusele, edastan selle otsekohe adressaatidele.

Nüüd teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: Vabariigi Valitsuse s.a 25. märtsil algatatud mahepõllumajanduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on maaelukomisjon; Vabariigi Valitsuse s.a 25. märtsil algatatud toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on majanduskomisjon; Vabariigi Valitsuse s.a 25. märtsil algatatud ühistranspordiseaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on majanduskomisjon; Riigikogu rahanduskomisjoni s.a 26. märtsil algatatud investeerimisfondide seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; Riigikogu liikmete Reet Roosi, Mart Meri ja Igor Gräzini s.a 26. märtsil algatatud Rahvusraamatukogu seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on kultuurikomisjon; Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 26. märtsil algatatud maamaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimised haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole ning majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile.

Head kolleegid, palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 86 Riigikogu liiget, puudub 15.

1. Kriminaalmenetluse seadustiku § 199 täiendamise seaduse eelnõu (376 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame tööd tänase päevakorra punktidega. Esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku § 199 täiendamise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Lugupeetud Riigikogu, kuna selle seaduse vastuvõtmine nõuab Riigikogu koosseisu hääletenamust, siis palun teeme veel kord kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 85 Riigikogu liiget, puudub 16.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku § 199 täiendamise seaduse eelnõu 376. Palun hääletada!

Poolt hääletas 84 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 7.)

2. Tuleohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (363 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud tuleohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud tuleohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 363. Palun hääletada!

Poolt hääletas 82 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 8.)

3. Kemikaaliseaduse muutmise seaduse eelnõu (350 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud kemikaaliseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas

lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kemikaaliseaduse muutmise seaduse eelnõu 350. Palun hääletada!

Poolt hääletas 81 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 9.)

4. Ravimiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (332 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud ravimiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud ravimiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 332. Palun hääletada!

Poolt hääletas 67 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 10.)

5. Looduskaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (287 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud looduskaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kolleeg Inara Luigas, te ei esinda fraktsiooni. Või esindate? Palun tooge siis selle kohta paber! Palun, kolleeg Inara Luigas Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Inara Luigas

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Esitan mõne tähelepaneku selle seaduseelnõu kohta. Looduskaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 287 eesmärgina on märgitud, et soovitakse täpsustada ja täiendada looduskaitse alla

võtmist reguleerivaid sätteid. Eelkõige ja kõige rohkem tekitasid vaidlusi just need muudatusettepanekud, mis olid seotud kaitse alla võtmise otsuse vormiga ehk määrusega. Nüüd reguleerib seadus paremini objektide looduskaitse alla võtmist, seda võib teha kas üldkorralduse või määrusega. Hea on ka see, et isikud saavad teada, et neil tekib õigus vaidlustada otsus haldusmenetluse raames.

Seaduseelnõus on teinigi tähelepanuväärne säte, mis on väärt vastuvõtmist. Kehtestatakse ajalised piirid (28 kuud), mille jooksul võib majandustegevuse peatada. Kohustuslikud on ka teatud protsessid.

Kuid kõige selle kõrval jäävad reguleerimata väga olulised aspektid. Näiteks, millal tekib riigil täielik õigus kehtestada end teatud loodusobjektide suhtes peremehena ja kuidas kitsendatakse kodanike omandit, millistel kaalutlustel toimub loodusobjekti kaitse karmistamine ja kuidas määratakse omanikele kitsendusest tulenevat kompensatsiooni. Inimesed on eriti huvitatud just kompensatsiooni määramise meetodikast. Näiteks on Võrumaal Haanja looduspargi territooriumile kavas rajada uusi sihtkaitsevööndeid. Selle ala ja Haanja valla elanikud on korduvalt pöördunud keskkonnaministri, Keskkonnaameti, Riigikogu keskkonnanakomisjoni ja ka Riigikogu maaelukomisjoni poole, kuid selget vastust, mil moel ja millises ulatuses kitsendustest tulenevat kompensatsiooni pakutakse, ei ole senini antud. Selgusetu on jäänud see, miks Keskkonnaministerium ei soovi sõlmida konkreetseid lepinguid iga omanikuga eraldi, kuigi omanikud on selliseid ettepanekuid ministrile teinud. Sellega lepitaks kokku poolte õigused ja kohustused, tekiks võimalus saavutada kompromisse ja mõlemad pooled oleksid rahul. Lõpptulemusena saaks ka loodus kaitstud, nagu riik on kavandanud.

Haanja looduspargi territooriumile jäävate maade omanike kindel seisukoht on praegu see, et sellele territooriumile ei tuleks rajada uusi sihtkaitsevööndeid, aga kui seda tehakse, siis eramaadele võib piiranguid kehtestada ainult siis, kui iga maaomanikuga on sõlmitud eraldi kokkulepe.

Siinjuures tuleb rääkida ka sellest, kuidas see protsess toimus. Kui rahvakogu esimesel seminaril arutati osaluse ja kaasamisega seonduvat ning tehti ettepanekuid, kuidas tuleks inimesi ära kuulata ja nende ettepanekuid

arvestada, siis Haanja looduspargi sihtkaitsevööndi kehtestamise protsess võiks olla õpikunäide, kuidas selliseid protsesse ei tohiks läbi viia. Protsess toimus sõna otseses mõttes ülevalt alla, anti käsk. Haanja valla maaomanikud on saatnud ka protestikirja Euroopa Komisjonile. Vastuskirjas öeldi selgelt, et sihtkaitsepiirangute kehtestamine ja kompenseerimine on iga riigi siseasi. Riik aga ei oska elanikele seletada, miks tehakse just selliseid kitsendusi, veelgi enam, ei soovita lõpuni selgeks rääkida, kuidas hakkavad toimima kompensatsioonimehhanismid.

Võrumaa Metsaomanike Liit kirjutas oma pöördumises, et Haanja loodusväärtused on olemas tänu kohalikele maaomanikele ja nende loodust hoidvale tegevusele ning need väärtused on kaitstud juba olemasolevate piirangutega. Muidu ei oleks neid väärtusi, mida soovitakse kaitsta, praegu üldsegi ju olemas. Kuna Natura 2000 alad pole mõeldud range kaitse süsteemina, on majandustegevus nendel aladel lubatud ja lausa vajalik.

Ma usun, et kompromisside leidmisel tuleb appi terve mõistus ja meil on lihtne kompromisse teha, nii nagu on varsti lihtne leida oma peenralt lumikellukesi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Inara Luigas! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud looduskaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 287. Palun hääletada!

Poolt hääletas 64 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 11.)

6. Ohvriabi seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (379 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud ohvriabi seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnepulti õiguskomisjoni liikme Kalle Jentsi!

Kalle Jents

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Head kolleegid! Õiguskomisjon arutas kõnealust eelnõu 21. märtsil s.a. Lisaks komisjoni liikmetele osalesid arutelul Justiitsministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse nõunik Marju Agarmaa ning Triin Raag Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonnast. Õiguskomisjon otsustas teha kaks parandust. Esimese parandusega täpsustati neid omadusi, mis peavad olema ohvriabiteenuse osutajal. Seaduseelnõusse sai sisse selline punkt, et füüsilisel isikul peavad olema ohvriabitööks vajalikud kõlbelised omadused ja pädevus. Samuti asendati seaduses sõna "eeluurimisasutus" sõnaga "uurimisasutus", mis on juriidiliselt täpne. Kõik need parandused tehti konsensusega. Komisjonis otsustati saata eelnõu täiskogu päevakorda 27. märtsil ehk täna, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, saata eelnõu kolmandale lugemisele 28. märtsil. Kõik need otsused tehti konsensusega.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalle Jents! Küsimusi teile ei ole. Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Nagu öeldud, on selle seaduseelnõu kohta tulnud kaks muudatuseettepanekut, mis mõlemad on tulnud õiguskomisjonilt ja on täielikult arvestatud.

Seaduseelnõu 379 teine lugemine on lõpetatud.

7. Kaubandusliku meresõidu seaduse ja sadamaseaduse muutmise seaduse eelnõu (386 SE) esimene lugemine**Esimees Ene Ergma**

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud kaubandusliku meresõidu seaduse ja sadamaseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ettekandeks tuleb kõnepulti lugupeetud majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts.

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Valitsus esitab kaubandusliku meresõidu seaduse ja sadamaseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille vajadus tuleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määru-

sest, mis käsitleb meritsi ja siseveeteedel reisijate õigusi. Määrus on otsekohalduv, kuid teatud aspektid vajavad eraldi ülevõtmist Eesti seadustesse. Sellega eelnõu tegelebki.

Mõne sõnaga sellest, mida määrus ette näeb. Nende nõuete kohaselt on vedaja kohustatud tagama, et teave konkreetse reisi ja reisijate õiguste kohta on kättesaadav, samuti peab ta looma puuetega või piiratud liikumisvõimega reisijatele tingimused transpordivahendi kasutamiseks. Lisaks on kõnealuses Euroopa määruses sätestatud vedaja kohustused reisi katkemise või pikaajalise hilinemise korral. Näiteks tuleb juhul, kui väljumine tühistatakse või see hilineb üle 90 minuti, reisijatele pakkuda tasuta suupisteid, einet või karastusjooke mõistlikus koguses, pakkuda majutust, kui ööbimine on tingitud reisi edasilükkamisest (kõige rohkem kolmeks ööks) ning võimaldada valida tasuta marsruudi muutmise või piletihinna hüvitamise vahel. Ka juhul, kui hilineb reis, mis oleks pidanud kestma vähemalt neli tundi, on reisijal õigus saada hüvitist 25% või 50%, olenevalt planeeritud reisi ja hilinemise pikkusest. Reisijale hüvitatakse 25% pileti hinnast järgmistel juhtudel: üle nelja tunni kestma pidanud reis hilineb vähemalt ühe tunni, kuni kaheksa tundi kestma pidanud reis hilineb vähemalt kaks tundi, 24 tundi kestma pidanud reis hilineb vähemalt kolm tundi või üle 24 tunni kestma pidanud reis hilineb vähemalt kuus tundi. Sellisel juhul hüvitatakse reisijale 25% pileti hinnast. Kui hilinemine ületab eespool mainitud ajad kahekordselt, tagastatakse 50% pileti hinnast.

Euroopa määrus näeb ette arvestada ka meresõitu mõjutavaid ilmastikuolusid ja erakorralisi asjaolusid, kui vedaja tõendab nende olemasolu. Vedajal ei ole kohustust pakkuda majutust ega maksta hüvitist, kui reisi tühistamise või hilinemise põhjus on ohutut laevaliiklust takistavad ilmastikuolud (tugev tuul või hoovus, torm, rasked jääolud, erakordselt kõrge või madal veetase) või laevafirmast sõltumatud erakorralised asjaolud (loodusõnnetused, terrorirünnakud, merel toimuvad otsimis- või päästeoperatsioonid). Selline lähenemine on vajalik, et vältida olukordi, kus lisakuludest hoidumiseks sõidab laev merele ka raskete ilmastikuolude korral, mistõttu pannakse reisijad ohtu, või ei osaleta merepäästeoperatsioonidel.

Kõik see, mis ma eespool rääkisin, on Euroopa Liidu määruse refereering. Me teame, et Euroopa Liidu määrus on otsekohalduv. Kaubandusliku meresõidu seaduse ja sadamaseaduse eelnõus nähakse ette, et vastutav amet, kes kontrollib nende nõuete täitmist, on Tarbijakaitseamet, ta menetleb merereisijate kaebusi vedaja või sadamapidaja kohta. Samuti kehtestatakse selle eelnõuga vedajatele ja sadamapidajatele sanktsioonid määruuses sätestatud nõuete rikkumise eest. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Küsimusi ettekandjale ei ole. Ma kutsun ettekandeks kõnepulti majanduskomisjoni liikme Kalev Lillo. Palun!

Kalev Lillo

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Peale ministri nii sisukat sõnavõttu on vähe midagi lisada, võib-olla ainult seda, mis toimus komisjonis. Majanduskomisjon arutas kaubandusliku meresõidu seaduse ja sadamaseaduse muutmise seaduse eelnõu 18. märtsil s.a. Majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts andis seal põhjaliku ülevaate, kuigi mitte nii põhjaliku kui täna, tänane ettekanne oli tunduvalt põhjalikum. Oma kommentaaridega esinesid ministeeriumi lennundus- ja merendusosakonna juhataja Tarmo Ots ning merendustalituse peaspetsialist Anton Merits. Kuna Riigikogu menetluses on teinegi sarnase sisuga eelnõu, nimelt eelnõu 353, tegi minister Juhan Parts ettepaneku kaaluda, kas võiks eelnõude 386 ja 353 menetluskäigud ühendada.

Komisjon tegi ka menetluslikud otsused, mis olid konsensuslikud. Esiteks otsustati lisada selle eelnõu esimene lugemine Riigikogu päevakorda 27. märtsil ehk täna, teine ettepanek oli esimene lugemine lõpetada ja kolmas ettepanek oli määrata muudatuseettepanekute esitamise tähtajaks 10. aprill 2013 kell 17. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalev Lillo! Küsimusi teile ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määratud eelnõu 386 muudatuseettepanekute esitamise tähtajaks s.a 10. aprilli kell 17.

Eelnõu 386 esimene lugemine on lõpetatud.

8. Karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, tolliseaduse ja vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu (393 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Meie päevakorra viimane punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, tolliseaduse ja vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti justiitsminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Lubage mul teile tutvustada Vabariigi Valitsuse ettevalmistatud karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, tolliseaduse ja vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu. Loomulikult on see väga hea eelnõu.

Arvestades, et täna on Riigikogu töö olnud väga efektiivne ja kiire, proovin ka mina tutvustada seda eelnõu efektiivselt ja kiirelt. Eelnõu peamised eesmärgid on aidata täita Eesti rahvusvahelisi kohustusi. Selleks me korrastame ametialaste kuritegude regulatsiooni ja kriminaliseerime rahapesualase kokkuleppe, samuti ajakohastame karistusseadustiku sõnastust. Peatungi peamistel muudatustel, mis Eesti õiguskorras tehakse.

Esiteks, ametialaste kuritegude osas muudetakse süsteemsemaks nii avaliku sektori kui ka erasektori ametiisiku definitsioon. Need muudatused tulenevad osaliselt Eesti rahvusvahelistest kohustustest ja rahvusvaheliste organisatsioonide soovitudest, osalt aga vajadusest muuta karistusõigus süsteemsemaks ning vältida ebaproportsionaalsust ja eksitavaid korraldusi.

Teiseks täpsustatakse vastutust pistise ja/või altkäemaksu korduva võtmise eest. Nimelt arvestatakse pistise või altkäemaksu andmise või võtmise kvalifitseerimisel raskendava asjaoluna korduvust nii pistise kui ka altkäemaksu varasema võtmise või andmise korral. Kehtiva redaktsiooni järgi on raskendav asjaolu pistise korral vaid varasem pistise andmine või võtmine ja altkäemaksu korral vaid varasem altkäemaksu andmine või võtmine.

Kolmandaks muudetakse universaaljuriisdiktsiooni sätte sõnastust laiemaks, arvestades asjaolu, et mitmed rahvusvahelised kriminaalseerimis põhimõtted ei tulene mitte rahvusvahelistest lepingutest, vaid rahvusvahelisest tavaõigusest või Euroopa Liidu direktiividest. Samuti laiendatakse aktiivse natsionaalsuspõhimõtte kohaldatavust juhtudele, kui korruptsioonikuritegu on toime pandud välismaal ilma topeltkriminaalsuse nõuet kohaldamata. See tähendab, et kui ka teo toimepanemise paigas ei ole see tegu karistatav, kohaldub Eesti karistusõigus Eesti kodaniku, ametiisiku või Eestis registreeritud juriidilise isiku toimepandud teo suhtes. Muudatused on seotud GRECO ehk riikide korruptsioonivastase ühenduse soovitustega.

Neljandaks, tulenevalt Eesti rahvusvahelistest kohustustest loetakse karistatavaks sellise kokkuleppe sõlmimine, mille eesmärk on rahapesukuriteo täideviimine.

Lõpuks mainin tehnilisemat laadi muudatusi. Nimelt muudetakse kehtetuks karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku ja vangistusseaduse sätteid, mis sisaldavad viidet karistusjärgse kinnipidamise instituudile. Teatavasti on karistusjärgse kinnipidamise instituu tunnistatud põhiseadusega vastuolus olevaks ja seega mittekohaldatavaks. Samuti muudetakse karistusseadustiku sätteid, mis on jäänud juba toimunud seadusmuudatustega muutmata, kuid on muutunud mitteajakohaseks, näiteks asendatakse mõiste "Euroopa Ühendus" mõistega "Euroopa Liit".

Ma usun, et sellega on ülevaade antud. Ma kindlasti toetan õiguskomisjoni seisukohta, et esimene lugemine tuleks lõpetada ja eelnõu seadusena vastu võtta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra justiitsminister! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! See on väga tervitav eelnõu. Mulle meeldib see, et karistusseadustiku teatud sätteid, mis puudutavad ametiisikuid, viiakse kooskõlla uue, 1. aprillist kehtima hakkava korruptsioonivastase seadusega. Aga uues korruptsioonivastases seaduses on reguleeritud selline tegu nagu mõju korruptiivne kasutamine. See sarnaneb

praegu, nagu öeldakse, surnud olekus oleva mõistega "mõjuvõimuga kauplemine". Kas seaduseelnõu väljatöötamisel ei nähtud vastuolu, et korruptsioonivastases seaduses toodud "mõju korruptiivne kasutamine" on sisult sarnane karistusseadustiku mõistega "mõjuvõimuga kauplemine", aga lahendust see seaduseelnõu nagu ei paku?

Hanno Pevkur

Aitäh! Käesolev seaduseelnõu, jah, seda fookusesse ei võtnud. Eelnõu koostamisel me lähtusime sel hetkel probleeme põhjustanud sätetest. Hea küsija kindlasti teab, et praegu on käimas laiem karistusõiguse revisjon. Loode-tavasti saab ka küsija mainitud mõjuvõimuga kauplemise paragrahv mingid selgemad piirjooned. Me oleme oma tööga päris lõpusirgel, 8. aprillil on järgmine komisjoni kokkusaamine. Me oleme seadnud eesmärgiks, et suve alguseks peab eelnõu olema sellisel kujul, et me saame saata selle kooskõlastamisele ja sügisel loodetavasti parlamenti. Kuna sellest tuleb väga mahukas eelnõu, seal tehakse karistusseadustiku kohta eeldatavalt üle 300 muudatusettepaneku, siis võib eelnõu menetlemine võtta ka parlamendis märkimisväärse aja. Aga ma usun, et Eesti õiguskorra selgemaks ja sisukamaks muutmiseks on seda eelnõu hädasti vaja.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Kokkuleppe sõlmimise eest, mille eesmärk on rahapesu täideviimine, karistatakse kuni üheaastase vangistusega. Kust see üks aasta võetud on, kas praktikast? Või on see ettepanek tehtud selleks, et eelnõu natuke korrigeerida?

Hanno Pevkur

Aitäh! Karistuse valimisel tuleb loomulikult lähtuda karistuse mõjususest ja proportsionaalsusest. Vaatame karistusseadustikku tervikuna. Seal on selged põhimõtted, millist liiki kuritegude puhul on millist liiki karistused ette nähtud, kas piirduakse ainult rahalise karistusega või räägitakse ka vangistusest. Kuritegude raskusastmetega on samamoodi. Selle kuriteo raskusastet arvestades sai sanktsioonimäär see-

tõttu valitud just selline, nagu te praegu ette lugesite.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra justiitsminister! Palun kõnepulti õiguskomisjoni liikme Igor Gräzini!

Igor Gräzin

Lugupeetud kolleegid! 18. märtsil vaatas õiguskomisjon selle eelnõu läbi. Kohale olid kutsutud ka Justiitsministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse nõunik Tanel Kalmet ja ministri nõunik Kätlin Ots. Üldiselt oli juttu kõigest sellest, millest siin ka täna on räägitud. Ma juhin tähelepanu ühele probleemile, mille üle toimus väike diskussioon, aga seaduse formuleering jäi nii, nagu see eelnõus on esitatud.

Küsimus on selles, kas saab rakendada kriminaalõigust ja kriminaalõiguslikke sanktsioone tegude eest, mis on sooritatud väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi. Teatavasti on kriminaalõigus üks neid valdkondi, kus kehtib territoriaalsuse põhimõte. Teiste sõnadega, üldjuhul kehtib kriminaalõigus selle riigi territooriumil, kus kriminaalõigus on kehtestatud, ehk Eesti kriminaalõigus kehtib Eesti Vabariigi territooriumil. Olles natuke arutanud selle asja poolt- ja vastuargumente, esitasid mitmed komisjoni liikmed näiteid ja kinnitasid, et altkäemaksu ja korrupsiooni puhul pole selline praktika kaugeltki mitte ainulaadne. Muu hulgas toodi näiteks 1977. aastal kehtima hakanud USA korrupsiivse äritegevuse seadus ("Foreign Corrupt Practices Act"), mille kohaselt on Ameerika Ühendriikide kodanikud kriminaalkorras karistatavad ka siis, kui nad pakuvad altkäemaksu või korrumpeerivad oma kolleege Jaapanis, Indias, Aafrikas või kus iganes. Juhti tähelepanu sellelegi, et arutatava seaduseelnõu seadusena vastuvõtmine tugevdab meie

äriemeeste positsiooni välismaal. Nimelt, näiteks Venemaa ametnikud ei ootagi USA ametnikelt altkäemaksu, sest nad teavad, et USA ametnikud alluvad selle seaduse mõjule. Samamoodi on vastu võetud analoogilisi regulatsioone Saksamaal ja mitmes teises Euroopa Liidu riigis. Niisiis, me mööname, et tegemist on suhteliselt haruldase juhtumiga, kus kriminaalseadus muutub eksterritoriaalseks. Samas mööname, et mitmes maailma riigis on seda tehtud ning see on andnud võitluses korrupsiooni ja korrupsiivse äripraktikaga väga positiivseid tulemusi.

Pärast selle probleemi arutelu ja mõningate teiste, suhteliselt vähem oluliste küsimuste arutamist langetati otsus saata eelnõu menetlemiseks täiskogu päevakorda 27. märtsil ehk täna. Komisjon teeb ettepaneku esimene lugemine lõpetada (otsus langetati konsensusega). Meie ettepanek on määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 11. aprill kell 17.15. Pärast seda läks komisjon laiali. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Igor Gräzin! Küsimusi teile ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määratud eelnõu 393 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 11. aprilli kell 17.15. Eelnõu 393 esimene lugemine on lõpetatud.

Head kolleegid, päevakorrapunktid said läbi arutatud ja istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 14.41.

Istungi kestus 1 tund ja 41 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 28. märts 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Ohvriabi seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (379 SE) kolmas lugemine

2. Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (359 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu üheksanda töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Härra juhataja! Head kolleegid, kes on varajased ja juba oma kohtadele jõudnud, ning ka need, kes on kohtadele jõudmas! Ma tahan üheksa Keskerakonna fraktsiooni liikme nimel anda üle arupärimise sotsiaalminister Taavi Rõivasele. Arupärimise teemal on viimasel ajal palju kirjutatud, nimelt räägitakse arupärimises mitmes hooldekodus toimunust. Üks juhtum oli Lõuna-Eesti Erihooldeteenuste Keskuses. Tugevdatud järelevalvega hooldekodust lahkus omal soovil ja töötajate nõusolekul 25-aastane rasket skisofreeniat põdev noormees, kes sai surma. 22. märtsil tungis Jõgevamaal Võisiku psüühiliste erivajadustega täiskasvanute hooldekodus hooldusalune neiu kallale kaaspatsiendile, mistõttu see kaaspatsient hiljem suri. Sarnaseid probleeme on olnud ka teistes hoolekandeesutustes. Probleeme on ka oma kodus elavatel inimestel, kes vajaksid erihoolekannet, aga nad ei pääse õigel ajal hooldekodusse, sest järjekorrad on väga pikad. Seoses sellega on meil sotsiaalministrile mitu küsimust. Näiteks, mida plaanib Sotsiaalministeerium ette võtta, et tagada kvaliteetne hoolekandeteenus? Kui-

das on plaanitud tagada hoolekandeteenus kõigile abivajajatele? Kas on kavas reguleerida palku ja kas on piisavalt töötajaid? Nendele küsimustele me palume sotsiaalministril vastata. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Rein Randveri!

Rein Randver

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Annan kaheksa Riigikogu liikme nimel üle arupärimise, mis käsitleb jahinduse arengukava. Teatavasti on Eesti riigis koostatud esimene jahinduse arengukava aastateks 2008–2013. Seal on ette nähtud teatud tegevused. Arengukavast tulenevalt huvitab meid väga, kuidas on planeeritud, kas meie jahindus on jätkusuutlik, kas lähtutakse traditsioonidest, kui palju on nendele tegevustele kulutatud raha, milline on Keskkonnaministeeriumi juhtiv roll ja milline roll on jahindusnõukogul. Sellest tulenevalt me esitamegi lugupeetud keskkonnaministrile arupärimise. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Tere hommikust, austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Kaheteistkümnel Keskerakonna fraktsiooni liikmel on arupärimine justiitsminister Hanno Pevkurile. Selle aasta märtsi teisel poolel soovitas Rahvusvaheline Valuutafond Eesti võimudel kaaluda piirmäärade kehtestamist laenu ja tagatise väärtuse ning laenu ja sissetuleku suhtarvule. Põhjenduseks toodi, et Eestis on lühiajalise muutuva intressimääraga hüpoteeklaenu del väga suur osakaal, see aga suurendab eluasemeturu ja majanduslangusega seotud riske. Kinnisvarabuuri ajal võeti ja anti eluasemelaene liiga kergekäeliselt, praegu aga maksavad paljud inimesed korrakahte laenu: enda eluaseme-

laenu ja korteriühistus maja renoveerimiseks võetud laenu. Samal ajal on väga palju neid peresid, kes küll on tagastanud oma kodu pangale, aga maksavad ikka edasi võlgu jäänud laenuosa. Inimesed, kes praegu on maksejõulised, võivad näiteks töö kaotamise korral makseraskustesse sattuda. Sellistele klientidele pakuvad pangad üldjuhul kuni aastaks maksepuhkust, mille vältel tasutakse vaid intresse, kuid järgmise 30–40 aasta jooksul ei pruugita seda puhkust enam anda. Seega võib ka edaspidi suureneda võlgadega inimeste hulk.

Krediidihaldusettevõtte Lindorff Eesti analüüsis eelmisel aastal inimeste võlakäitumist, võrreldes seda aasta varasemaga. Analüüsi põhjal tõi Äripäeva ajakirjanik välja, et tüüpiline võlgnik on enamasti 35-aastane mees, kellel on üks-kaks õigel ajal maksmata arvet. Samuti viitas ajakirjanik väga kurvale tõsiasjale, et võlgnike seas on kõige kiiremini kasvanud noorte inimeste hulk. Võlgnike suur hulk näitab seda, et riigisisene laenupoliitika ei ole olnud mõistlik. Seoses sellega on meil ministrile neli küsimust, mis ta loodetavasti läbi loeb ja millele sisuliselt vastab. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, rohkem kõnesoove ei ole. Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kolm arupärimist. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt otsustab juhatus nende edasise menetlemise.

Liigume nüüd teadete juurde. Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannusele.

Head ametikaaslased, järgmise nädala teisipäeval, 2. aprillil toimub istungisaalis loome-liitude pleenumi 25. aastapäevale pühendatud üritus. Seoses sellega palun teil vaadata üle lauapealsed ja sahtlid!

Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 83 Riigikogu liiget, puudub 18.

Nüüd on vaja täpsustada tänast päevakorda. Esiteks, tänase teise päevakorrapunkti arutelul, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 359 esimesel lugemisel, peab eelnõu algataja ettekande Riigikogu liige Rannar Vassiljev. Teiseks, Eesti Keskerakonna fraktsioon võttis 27. märtsil menetlusest tagasi 28. jaa-

nuaril algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 367, mida meil oli tänasel istungil kavas arutada päevakorrapunktina nr 3.

1. Ohvriabi seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (379 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud ohvriabi seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 379. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 83 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud ohvriabi seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 379 on seadusena vastu võetud. (Tabel 12.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (359 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Tere hommikust, head kolleegid! Mul on hea meel tutvustada Sotsiaaldemokraatliku Erakonna eelnõu, mille eesmärk on suurendada tulude maksustamisel tulumaksuvaba määra. Meie arvates võiks see määr aastal 2014 suurenedada 1920 euroni, aastal 2015 aga 2112 euroni.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, palun vabandust! Head ametikaaslased, saalis on liiga suur lärm. Ma palun, et me oleksime vaiksemad, austaksime ettekandjat ja neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad kuulata! Palun, ettekandja!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Võib-olla keegi ei pannud enne tähele, seetõttu alustan uuesti arvudest. 2014. aastal võiks tulumaksuvaba määr meie arvates suureneda 1920 euroni, 2015. aastal 2112 euroni ja alates 2016. aastast võiks see olla 2304 eurot aastas. Võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikide ja OECD riikide n-ö klubiga, kuhu Eesti juba mõnda aega on kuulunud, võib öelda, et Eestis on tulumaksuvaba määr keskmise palgaga võrreldes üsna väike. Arvestades, et meil on nii alam- kui ka keskmine palk tõusnud ja eeldatavasti tõusevad edaspidigi, suureneb vahe keskmise palgaga veelgi.

Kui vaadata töajookulude maksustamist Eestis, siis paljuski suhteliselt kõrge sotsiaalmaksu tõttu, selle tõttu, et juba mainitud tulumaksuvaba määr on madal ning süsteem ei ole progressiivne, välja arvatud see nullmäär, ehk see, et kõiki tulumaksustatakse ühtse määraga, on madalapalgaliste inimeste töajood meil üsna kallis ja seda nii Euroopa Liidu kui ka mainitud OECD kontekstis. Eelnõu seda probleemi leevendama peakski.

Mis puudutab eelnõu mõju riigieelarvele, siis lähtuvalt Rahandusministeeriumi arvutustest, mis esitati aastal 2011, on tulumaksuvaba määr 192 euro võrra suurendamise eeldatav mõju 25 miljonit eurot aastas. Milliseks mõju täpselt kujuneb, sõltub sellest, milline on sel ajal tööhõive. Ega kellelgi väga konkreetset teadmist selle kohta ei ole, küll aga on prognoositav suurusjärg selline.

Kompenseerimaks seda, et tulumaksu vähem laekub, oleme näinud ette tühistada üks maksumuudatus, mis peaks jõustuma aastal 2015. Me soovime tühistada seda, et tulumaksumäär väheneks 1% ehk 21%-st 20%-ni. Kuna tulumaksumäär vähenemine maksustamise põhimuret ehk madalapalgaliste kõrget maksustamist kuidagi ei leevenda, siis leiame, et saamata jäänud tulu on otstarbekam kasutada selleks, et suurendada tulumaksuvaba määr. Samas tuleb arvestada, et kui tehti kehtivat

majandusprognoosi, siis arvati, et 2012. aastal ehk eelmisel aastal laekub palju vähem makse, kui realselt laekus. Eeldades, et Rahandusministeerium ei korrigeeri järgmiste aastate majandusprognoosi oluliselt allapoole, lähtusime kainest loogikast, et järelikult laekub ka aastal 2014 makse rohkem, kui on planeeritud 2012. aasta majandusprognoosis. Osa suuremast maksulaekumisest võiks kuluda selleks, et tulumaksuvaba määr suurendada.

Ka valitsus on avaldanud oma mõtteid selle eelnõu kohta, nagu neil on kombeks ja nagu nad ka peavad tegema. Põhiliselt nähakse probleemina ideoloogilist konflikti ehk küsimust, kas tulumaksuvaba määr Eestis peaks vähenema või mitte. Teine teema puudutab õigustatud ootust. Nimelt on tulumaksumäär vähendav seadus juba vastu võetud ja inimestel võiks olla lootus või eeldus, et aastal 2015 maksumäär väheneb. Tuleb tunnistada, et see on üsna silmakirjalik lähenemine. Mäletatavasti oli ka aastal 2009 inimestel õigustatud ootus, et kahe nädala pikkuse etteteatamisajaga käibemaksu ei tõsteta. Kui ajaloos tagasi vaadata, siis õigustatud ootus, et tulumaksuvaba määr suureneb, oli inimestel juba enne seda, kui otsustati vähendada tulumaksumäär, mida tehti suhteliselt hiljuti. Tulumaksuvaba määr suurenemine oli seaduses ette nähtud juba 2008. aastal, see tühistati 2009. aastal. 2008. aastal tulumaksuvaba määr suurenes veelgi. Nii et õigustatud ootuse kohta võiks pigem öelda, et kõigepealt tuleks suurendada tulumaksuvaba määr ja kui valitsusel või koalitsioonil on ideoloogiliselt soov tulumaksu langetada, siis see peaks tulema pärast seda. Lisaks tuleb nentida, et meie pakutud tulumaksuvaba määr suurenemise rakendumiseni on aega peaaegu kaks aastat, mis on tunduvalt pikem etteteatamise aeg, kui on olnud paljudel teistel maksumuudatustel, mille tunnistajaks me lähiajalooks oleme olnud.

Sellega ma lõpetan. Kui on küsimusi, siis olen nõus vastama.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, aitäh! Teile on küsimusi. Aivar Sõerd, palun!

Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma loen Soome valitsuse ametlikku 21. märtsi

teadaannet. Soome riik kavatses alandada ettevõtte tulumaksu praeguselt 24,5%-lt 20%-le. Teie tahate suurendada meie tulumaksumäära 21%-ni. Samas olete mõnikord rääkinud minigisugusest klassikalise ettevõtte tulumaksu sisseviimisest, mille määr on vist 10%. Ma ei tea, milline see täpselt on, sest eelnõu ega konkreetset kava ei ole. Teie maksupoliitika on niivõrd segane, et sellest on võimatu aru saada. Aga mis kaalutlustest te lähtute? Riigid konkureerivad omavahel ja näiteks meie naaberriigis Lätis on maksumäär väiksem, ka Soomes maksumäär alaneb. Mis kaalutlustest te lähtute, kui soovite suurendada ettevõtte tulumaksu määra Soome määrast suuremaks?

Rannar Vassiljev

Mis puudutab konkreetselt Soomet, siis tuleb nentida, et Soomes n-ö reinvesteeritud kasumi maksuvabastust ei kehti. Nende süsteem on hoopis teistsugune kui meie oma. Kui gi seda debatti on seal peetud ja on arutatud mõtet, kas minna üle samasugusele süsteemile nagu Eestis, siis niipalju kui mina tean, seal sellist plaani reaalselt ei ole. Tõesti, soomlased ja tegelikult ka rootslased on korrigeerinud oma ettevõtte tulumaksu määra väiksemaks. Arvestades, et Eestis on ettevõtetal n-ö reinvesteeritud kasumi puhul tulumaks 0%, oleme ka praegu seisukohal, et kui meil oleks edaspidi 21%-line tulumaks ja see kehtiks ka ettevõtete kohta, siis oleks meie ettevõtete maksumõtmine siin regioonis kindlasti konkurentsivõimeline. Tegelikult, kui me räägime Lätist, siis ka Lätis ei ole reinvesteeritud kasum Eesti kombel maksuvaba.

Aseesimees Jüri Ratas

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Ma jätkan sealt, kus Aivar Sõerd lõpetas. Tõesti, ka mulle tundub, et teie maksupoliitiliste meetmete pakett, kui seda võib nii nimetada, mida te olete ühiskonnas presenteerinud, on suhteliselt hüplik. Miks ma nii ütlen? Te olete ju varem andnud Riigikogus üle eelnõu, kus näete ette maksukoormuse suurendamise, just tulumaksu tõstmise 26%-le, seda teatud kõrgemates palgadetsiilides. Selles eelnõus me seda enam ei näe. Kas te olete põhimõtteliselt loo-

bunud maksukoormuse suurendamisest Eesti ühiskonnas ja nendite, et 21%-line tulumaks, mis praegu on, võiks olla kõige kõrgem võimalik? Rohkemat te ju selles eelnõus ei paku.

Rannar Vassiljev

See eelnõu keskendub tulumaksuvaba määra suurendamisele. Kui tühistada tulumaksu langetamine 21%-lt 20%-le, siis on selles kontekstis tegu katteallikaga. Teisisõnu, selle muudatusega ei presenteerita meie arusaama, mida võiks tulumaksuseaduses muuta. See kindlasti ei ole Sotsiaaldemokraatliku Erakonna täielik tulumaksuseaduse muutmise pakett, mis siin on esitatud, vaid tegu on tulumaksuvaba määra suurendamisega ja sellele katteallika leidmisega.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Sven Sesteri!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan teile ülevaate seaduseelnõust, mis kannab numbrit 359. See on tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Algatajate esindajatena andsid härra Nestor ja härra Vassiljev rahanduskomisjonis eelnõu kohta informatsiooni ja esitasid sellest ülevaate. Lühidalt kokku võttes näeb eelnõu ette suurendada füüsilise isiku tulust maksuvaba tuluna käsitletavat osa järgmise kolme aasta jooksul 192 euro võrra aastas, mis suurendaks tulumaksuvaba osa tulust 2016. aastaks 2304 euronit. Rahandusministeeriumi esindajana tutvustas Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna juhataja Lemmi Oro Vabariigi Valitsuse arvamust eelnõu kohta. Valitsus otsustas s.a 14. veebruari istungil eelnõu mitte toetada, põhjendades seda järgmiselt: "Põhimõtteliselt me nõustume, et maksuvaba tulu tõstmine on pikemas plaanis vajalik, kuid see eeldab riigieelarve tulude ja kulude põhjalikumalt analüüsi ning pikaajalisema prognoosiga arvestamist. Eelnõu seletuskiri tugineb 2012. aasta suvise majandusprognoosi andmetele ning oodatust paremale maksulaekumisele, kuid üksnes nende põhjal ei saa olulisi maksulaekumiste vähendamisi kavandada. Maksuvaba tulu tõstmine vähendab

riigieelarve laekumisi alates 2014. aastast kasvavalt suurusjärgus 30 miljonit eurot aastas, mida üksnes potentsiaalselt laekuvate maksude arvelt katta ei ole võimalik. Eelnõus katteallikana pakutud tulumaksumäära vähendamine on juba seadusena vastu võetud ja sellest loobumine oleks vastuolus õiguskindluse põhimõttega. Nii maksuvaba tulu tõstmine kui maksumäära langetamine on mõlemad maksupoliitilised eesmärgid, millest ühe kehtestamine ei kaalu üles teisest sama olulisest eesmärgist loobumist." Rahandusministeeriumi esindaja täpsustas, et riigi eelarvestrateegia ja prognoosi ettevalmistamine alles käib, mistõttu on liiga vara võimalusi hinnata ja lõplikke otsuseid teha.

Arutelu komisjonis jätkus teemal, kuid võrd algatajad lähtusid eelnõu koostamisel strateegilisest planeerimisest, kus otsused langetatakse prognoosi, võimaluste kaardistamise ja eelarvestrateegia kontekstis. Algatajatele heideti ette, et eelnõuga soovitakse langetada olulisi otsuseid vahetult enne majandusprognoosi ja eelarvestrateegia valmimist. Vastuseks väljendas algatajate esindaja komisjonis seisukohata, et eelarvestrateegia peab lähtuma sellest, mida Riigikogu otsustab, otsustas või on alles otsustamas. Sellele omakorda oponentide, et ka Riigikogu ei saa strateegilisel planeerimisel lähtuda muust loogikast, kui et enne otsustamist tuleb kaardistada olukord ja riigi võimaluste raamistik ning seda lähtuvalt prognoosidest.

Komisjonis tunti huvi eelnõus ette nähtud tulumaksuvaba määra suurendamise mõjude hindamise vastu. Algataja oli oma hinnangu andmisel tuginenud kunagistele Rahandusministeeriumi arvestustele, mis olid tehtud analoogse eelnõu kohta. Täpsustati, et tegemist on suurusjärgu hindamisega, sest täpsemaks hinnanguks on vaja teada tööhõivenäitajaid. Rahandusministeeriumi esindaja selgituste kohaselt on nende hinnang esialgne.

Samuti arutleti katteallika üle, milleks on tulumaksumäära vähendamise loobumine, ning päriti algatajatelt täiendavate katteallikate vajaduse kohta. Täpsemalt tunti huvi, kas algatajad on valmis leidma muid katteallikaid ja kas katteallikana kaaluti tulevase majanduskasvu arvestamist. Algatajad väljendasid soovi jääda oma esialgsete ettepanekute juurde ning

näha katteallikana ette see, et tühistatakse tulumaksumäära vähendamine.

Diskussioon rahanduskomisjonis selle koha peal lõppes ning komisjon tegi oma otsused. Otsustati määrata eelnõu ettekandjaks Sven Sester (konsensuslik otsus), saata eelnõu täiskogu päevakorda täna ehk 28. märtsil (ka see otsus oli konsensuslik) ja teha ettepanek eelnõu tagasi lükata (poolt oli 6, vastu 5, erapooletuid ei olnud). Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Austatud ettekandja, teile on küsimusi. Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Valitsuse ja ka mõne komisjoni liikme seisukohtadest lähtuvalt võiks arvata, et näiteks tulumaksuvaba määra suurendamiseks oleks vaja, et see oleks sees juba eelarvestrateegias, mille valitsus esitab. Teisisõnu saab seda otsustada ainult valitsus ja Riigikogul siin sõnaõigus puudub. Hoolimata sellest olen kuulnud koalitsiooni ridadesse kuuluvatelt poliitikutelt, et see eelnõu, mille meie esitasime, on veel tagasihoidlik, tegelikult tuleks tulumaksuvaba määr suurendada 500 euronit kuus. Kuidas teile selles kontekstis tundub, on see realistlik või mitte?

Sven Sester

Aitäh! Räägime siis kahest teemast. Esiteks, kas me peaksime küsima Vabariigi Valitsuse arvamust eelnõude kohta või mitte? Nagu te teate, küsitakse tõesti kõikide eelnõude kohta Vabariigi Valitsuse arvamust. See on juba varem meie riigisisises süsteemis kokku lepitud.

Teiseks, kas me peaksime tulumaksuvaba miinimumi suurendama ja milline võiks tulevikus olla Eestis tulumaksuvaba miinimum, kas kuni 500 eurot kuus? Ma kinnitan, et olen täiesti kindlal veendumusel – ka IRL-i fraktsioon on sellel veendumusel –, et me peame tulumaksuvaba miinimumi suurendama. Küsimus on selles, kui palju. Ma arvan, et 500 eurot on teatud hulga aastate pärast täiesti reaalne. Kindlasti ei ole me võimelised järgmisel aastal sellise summani jõudma. Seda on näha, muide, ka sotsiaaldemokraatide eelnõust. Nad on öelnud, et tulumaksuvaba miinimum võiks lähema kolme aasta jooksul suurendada 16 eurot kuus. Kui võrrelda praegust tarbija-

hinnaindeksit 2008. aasta omaga, kui tulumaksuvaba miinimum viimati suurenes, siis minu arvates oleks opositsioon pidanud tegema ettepaneku suurendada maksuvaba tulu kuus mitte 160 euronit, vaid 165 euronit, sest see summa kataks ära selle aja jooksul toimunud tarbijahinnaindeksi muutuse. Ehk mul on omakorda küsimus: mille põhjal te oma arvutusi teete? Aga veel kord ütlen vastuseks teie küsimusele, et ma olen täiesti kindel selles, et me peame tulumaksuvaba miinimumi suurendama. Küsimus on selles, mille arvel me seda teeme. Ma ootan pikisilmi andmeid, mis, ma eeldan, peaksid saabuma 4. aprillil, kui me saame teada kevadise majandusprognosi. Ma arvan, et siis me võime ka öelda, millised on Eesti Vabariigi võimalused selle teemaga edasi minna.

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

See vastus oli niivõrd hea, et ma ei saa küsimata jätta. Kui sa nüüd ei ütle, mitme aasta pärast on tulumaksuvaba miinimum 500 eurot, kas viie, kuue, seitsme, kaheksa, üheksa, kümne või ei tea mitme aasta pärast, siis on see lihtsalt bluffimine ja rahva lollitamine. Nii et mis aastal on tulumaksuvaba miinimum 500 eurot?

Sven Sester

Aitäh hea küsimuse eest! Ma arvan, et see ei ole bluffimine. Kuid ma tunnen, et me oleme tegelikult läinud üle üldmaksudialoogi pidamisele. On väga mõistlik, et me täna seda teeme. Ma pean tunnistama, et komisjonis seda küll arutlusel ei olnud, aga ma meeeldi võtan selle pallingu vastu. Ma arvan, et see on kõigile siin saalis huvitav ja see teema väärrib arutelu. Ma olen varem ka ajakirjanikele öelnud, et suure tõenäosusega võib 500 euronit jõudmiseks minna aega kuni kümme aastat. Kust tuleb see kümme aastat? Küsimus on selles, millised on meie finantsvõimalused. Me teame, et maksuvaba tulu suurendamine kümne euro võrra läheb maksma keskel läbi 20 miljonit eurot. Hea küll, sellesse ei ole tegelikult lõplikult sisse arvestatud seda positiivset efekti, mis tekib seoses sellega, et rahvale jääb rohkem raha kätte ning tarbimine suureneb ja

sellest lähtuvalt laekub rohkem käibemaksu. Arvata võib, et tegelikult ei ole see kulu nii suur, kui Rahandusministeerium on öelnud, aga täna peame siiski lähtuma Rahandusministeeriumi väljaöeldud arvudest. Ma siiralt arvan, et kui me läheme edasi sellises tempos, et tulumaksuvaba miinimum suureneb 25–30 eurot – aga ma veel kord ütlen, et kõik oleneb sellest, millised on meie võimalused –, siis perspektiivis me jõuame selle ajaga 500 euroni. Tehke kalkulatsioon ja te näete seda.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Ühe argumendina eelnõu tagasilükkamisel tõid sa selle, et eelarvestrateegia ettevalmistamine alles käib. Kuidas need asjad riigiõiguslikult olema peaksid? Kas valitsus kuulab ja järgib neid näpunäiteid, mis Riigikogust antakse, või oleme tõesti mingi kummitempel, kes ei tohi ideid genereerida ja kellele öeldakse: "Tasa, valitsus töötab praegu!"?

Sven Sester

Aitäh! Loomulikult mitte. Ma arvan, et poliitikat viiakse Eestis ellu Vabariigi Valitsuse ja Riigikogu koostöös. Me ei tohiks vastutustundetult võtta vastu seadusi, mida meil ei ole võimalik täita või mille täitmine viiks meid sügavasse mõõna. Me näeme, mis on juhtunud Euroopas ja just mitmes riigis, kus on võimul olnud sotsiaaldemokraadid. Nende riikide probleeme me nüüd lahendame. Me ei tohiks vastu võtta otsuseid, mille tõttu muutub riigi kulubaas selliseks, et hiljem me peame aastaid tegutsema selle nimel, et seda uuesti korda saada. Ma arvan, et juba seetõttu on vaja reaalseid analüüse makroökonomilisel baasil, mille põhjal saab võtta vastu ka otsuseid.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Sõerd, palun!

Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Eelkõneleja Rannar Vassiljev ütles, et Eestis kehtiv ettevõtete reinvesteeritud kasumi tulumaksuvabastus on andnud meile tohutu konkurentsieelise. Ma olen sellega täiesti nõus.

Vassiljevi väitel ei pärsi konkurentsieelist isegi see, kui suurendada tulumaksumäära, mida sotsiaaldemokraadid selle eelnõuga soovivad teha. Aga kui tulumaksumäär 2015. aastal on 20% asemel 21%, siis see tähendab dividendide maksukoormuse suurenemist võrreldes näiteks Lätiga, kus dividendidel on 15%-line maksumäär. Mina näen siin probleemi. Kas see võis olla üks põhjus, miks komisjon otsustas selle eelnõu tagasi lükata?

Sven Sester

Aitäh küsimuse eest! Oli loomulikult. Valitsus oli välja toonud mitu aspekti, mida puudutasin nii mina kui puudutasid ka eelnõu algatajad. Üks teema, millest me täna oleme rääkinud, on tulevases majandusprognoosist tulevavad võimalikud makroökonoomilised arvud, mille alusel me saame teada, millised võimalused meil on.

Teine teema on see, mille kohta ka hea eelküsija minult küsis, nimelt maksupoliitiliste meetmete omavaheline konkureerimine. Head kolleegid, valitsuskoalitsioonis on nii valitsuskoalitsiooni lepingu tasemel kui ka juba seadusena jõustunud muudatusettepaneku näol kokku lepitud, et 2015. aasta 1. jaanuaril väheneb tulumaksumäär 21%-st 20%-ni. See on väga selge maksupoliitiline otsus. Ma ei näe ja tundub, et ka rahanduskomisjoni enamus ei näinud ühtegi põhjust, miks me peaksime tegema muudatusi selles, mis on juba reaalselt seadusena vastu võetud. Nii et jah, vastus on selge: maksukoormuse suurendamine – 20% asemel 21% tähendab ju selget maksukoormuse suurendamist – kindlasti vähendab meie konkurentsivõimet, see on päevselge.

Aseesimees Jüri Ratas

Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Mul on äärmiselt hea meel, et kolleeg Aivar Sõerd minuga nõustus. Mul on väga kahju, et ta tegi seda vale koha peal. Kindlasti on võimalik stenogrammist minu sõnad üle lugeda ja vaadata, kas see nõustumine ka sellisel puhul kehtib. Aga ma küll ei mäleta, et dividendide maksustamine oleks meil komisjonis jututeemaks olnud. Kui see jututeemaks ei olnud, siis on väga raske väita, et see oli põhjus, miks eelnõu maha hääletati. Mis puudutab

varasemat kommentaari, siis iseenesest on mul mõnes mõttes hea meel, et rahanduskomisjoni esimees kahtleb Rahandusministeeriumi arvutustes. Aga siiski, enne lähtuti sellest, et iga maksumuudatuse aluseks peaks olema majandusprognoos. Milline on Eesti SKT ja üldine maksulaekumine kümne aasta pärast, kui te väidate, et siis on võimalik suurendada tulumaksuvaba määra 500 euroni?

Sven Sester

Hakkame siis kaugemalt pihta. Te põimite, nagu ikka, oma üheminutilise sõnavõttu oskuslikult mitu teemat ja küsimust. Kust ma pihta hakkan? Te alustasite sellest, et te ei mäleta, et rahanduskomisjonis oleks räägitud dividendidest. Võib-olla ei olnud neist juttu täpselt selles sõnastuses, aga komisjonis ei olnud juttu ka 500 eurost. See ei takista teid mulle selle kohta küsimusi esitamast ja kui te juba küsite, siis ma ka vastan. See on asja üks pool. Komisjonis räägiti küll sellest – ma tuletan meelde, et ma rõhutasin komisjoni liikmetele vahetult enne komisjoni otsuse tegemist selle üle –, et siin on tegemist põhimõttelise otsusega just seonduvalt teie sooviga näha katteallikana ette, et 2015. aastal taastatakse 21%-line tulumaksumäär (nii võiks täna juba öelda, sest selle vähendamine on ju ette nähtud). Ma rõhutasin, et rahanduskomisjoni liikmed peavad olema valmis selleks, et kui nad on ettepaneku poolt, siis järelikult suureneb tulumaksumäär tagasi 21%-ni. See teema oli enne otsustamist üleval. Küsimuse lõpus jõudsite selle juurde, milline võiks olla Eesti SKT näiteks kümne aasta pärast ja millised võiksid olla kasvuprognoosid selle kümne aasta jooksul. Kõik oleneb sellest, millist maksupoliitikat me selle aja jooksul Eestis ajame. Kui me ajame sellist maksupoliitikat, mis toob siia välisinvestoreid, turgutab majandust, annab võimaluse luua uusi töökohti, siis ma ei välista, et selleks ei pruugigi minna kümme aastat, see aeg võib olla hoopis lühem. Küsimus on selles, kuidas läheb Eesti edasi peale 2015. aastat. Kuni 2015. aastani on Eesti pannud oma maksupoliitilised otsused ja suunised paika koalitsioonilepingus.

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Komisjoni esimehe kaasettekanne on kujunenud tavapäraseks sotsiaaldemokraatide vastaseks *online*-propagandaks, mis põhineb räigetel valedel, lollustel ja eelarvamustel. Minu küsimus on nende vaesekeste kohta, nende riikide kohta, mis asuvad meist põhja pool. Kuidas üldse Soome, Rootsi, Norra ja Taani on suutnud siiaaani meiega konkurentsisis püsida?

Sven Sester

Aitäh, hea kolleeg! Räägime natuke tulumaksuäärdest teistes riikides, et need oleksid kõigile teada. Ma palusin õigus- ja analüüsiosakonnal teha natuke kodutööd. Mis ma teada sain? Ma jõuan pärast ka selle küsimiseni, kuidas need riigid siis konkurentsisis püsivad. Aga taustainfona ütlen, et kui Eestis on tulumaksuäär praegu veel 21% ja tulumaksuvaba miinimum on suurenenud 2003. aasta 767 eurost 1728 euroni, siis Lätis on tulumaksuäär praegu 25% ja maksuvaba tulu eurodesse konverteerituna on 600 eurot aastas. Läti kohta tasub mainida, et maksuvaba tulu suureneb seal laste arvust sõltuvalt. See annab tugeva hüppelise tõusu: 1080 eurot aastas lapse kohta. Leedus on maksuvabastuse baasmäär aastas 1633 eurot (tuletan meelde, et Eestis on see 1728 eurot), aga nii on see vaid palgatulude puhul, mis on väiksemad kui 2780 eurot aastas. Leedus on üks huvitav nüanss: üle 910 euro kuus ehk ligi 11 000 eurot aastas teenivatel maksumaksjatel ei olegi üldse maksuvaba tulu. See on nii alates 2009. aasta reformist. Ka Leedus saadakse maksuvabastust juba alates esimesest lapsest. Esimese lapse puhul on maksuvabastus 29 eurot kuus, teise lapse puhul juba 58 eurot kuus.

Läheme Põhjamaade juurde. Soomes on tulumaksuvaba miinimum 6100 eurot aastas. Pärast maksureformi koosneb aga üksikisiku tulumaks seal kahest komponendist, kohalikust ja riiklikust komponendist, see ei ole nii lihtne kui Eestis. Aga kindlasti on väga oluline vaadata, milline on tulumaksuvaba miinimumi ja keskmise palga suhe. Sellest võime pärast eraldi rääkida. Kõikide nende riikide seas on Eesti selle poolest tõesti väga madalal kohal, oleme ausad. Ka Rootsis sõltub tulumaksuvaba määr tulude suurusest. On huvitav, et 2012. aastal oli baasiline tulumaksuvaba miini-

mum seal 2046 eurot. Rootsis kasvab maksuvaba miinimum järk-järgult kuni 3709 euroni ja siis hakkab ühel hetkel kahanema. Seal on see sinusoidne. Teatavate tulude puhul, mis ületavad ligi 38 000 eurot, tulumaksuvaba miinimum kahaneb, jõudes lõpuks rohkem kui 3000 eurost 1400 euroni. Aga jällegi, seal on mitmed erandid, näiteks üle 65-aastastele. Ka lapsed ja abikaasad deklareerivad seal oma tulusid eraldi.

Saksamaal on baasiline tulumaksuvaba miinimum alates 2010. aastast 8004 eurot aastas ja abikaasad võivad seda koos deklareerida ehk sel juhul on kogusumma 16 008 eurot.

Kui te panete tähele, siis on tulumaksuvaba miinimum eri riikides erinev. On väga oluline, et need andmed oleksid võrreldavad, muidu võib tekkida küsimus, et ühes riigis on tulumaksuvaba miinimum suurem kui teises riigis keskmine palk. Ei ole ju võimalik võrrelda võrreldamatut. Tegelikult on mõistlik võrrelda (siin on see võrdlus ka tehtud), lähtudes keskmisest palgast. Tuli välja, et Eestil on tõesti põhjust edasi minna, kuna nendes riikides, mida te välja tõite või püüdsite eeskujuks tuua, Põhjamaades, on maksuvaba 30% keskmisest palgast või rohkem, Eestis aga on see näitaja väga madal – 16%.

Kui nüüd rääkida sellest, kuidas need riigid hakkama saavad, siis loomulikult nad saavad. Me ei ole jõudnud veel järele heaoluühiskonna riikidele, mida meile täna näitena toodi. Paraku peame ennast võrdlema nende riikidega, kellega me alustasime ühelt nivoolt. Peaasjalikult, mis seal salata, on need Ida-Euroopa riigid. Me peame võrdlema võrreldavat. Kui küsida, kuhu me jõuda tahame, siis loomulikult tahame lõpuks jõuda Skandinaavia heaoluriikide tasemele. Nüüd on küsimus, kas me jõuame sellele tasemele nii, et meie tulud, palk ja muud tulud, on suured, aga samal ajal meie maksukoormus ei ole nii suur. Elu näitab.

Aseesimees Jüri Ratas

Heljo Pikhof, palun!

Heljo Pikhof

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Kiire arvutus näitab, et kui tulumaksuvaba miinimum kasvab 500 euroni, siis see läheb maksma vähemalt miljard eurot. Ma arvan, et on igati otstarbekas minna edasi nii, nagu

sotsiaaldemokraadid ette on pannud: tasa sõuad, kaugemale jõuad. Aga miks sina ja sinu erakond ei pea lugu pensionäridest? Nemas ju juba ammu ootavad, et keskmine ja ka suurem pension oleks tulumaksuvaba. Ega te ju pensionäridele kümne aasta pärast seda raha tagasi ei maksa. Ka minister Taavi Rõivas on öelnud, et keskmine pension peaks olema tulumaksuvaba. Mulle tundub, et liikudes edasi nii, nagu on pakkunud IRL või üldse valitsuserakonnad, me pensionäride ootust ei täida.

Sven Sester

Aitäh, hea küsija! Te hurjutasite mind selle eest, et ma vastandasin ennast teie sõnavõttudele ja maksupoliitilistele postulaatidele. Teie küsimus oli aga selline, et ausalt öeldes ei saanud ma aru, millistele andmetele te baseeruite. Te küsisite, miks me ei mõtle pensionäride peale ja tekitame olukorra, kus keskmine pension on tulumaksuga maksustatud. Ei ole ju nii! Mida te räägite, ei ole ju nii! Praegu ei ole keskmine pension tulumaksuga maksustatud. 2013. aastal toimuv pensionitõus, ma ei tea, kas juhuse tahtel või mitte, on selline, et keskmise pensionistaažiga inimese pension langeb peaaegu kokku summaga, mida pensionäriil on võimalik kuus tulumaksuvabalt saada (336 eurot, üldine maksuvaba tulu on 144 eurot, pensioni täiendav tulumaksuvabastus on 192 eurot). Kui te vaatate, siis te näete, et need summad on 2013. aastal sarnased. 2014. aastal tõuseb pension 5% või 6% või mingi muu protsendi, mis on võimalik meie majanduskasvust ja eelarvest lähtudes. Ma arvan, et see on väga õige. Me peame jõudma olukorda, kus pensionärid keskmiselt pensionilt tulumaksu ei maksa. Ma olen teiega täiesti nõus ja olen seda ka varem öelnud. Suure tõenäosusega peaksime järgmisel aastal tõstma pensioni 15, 16 või 17 eurot. Ma ei taha spekuloida, aga ma annan suurusjärgu. Väide, et pensionärid maksavad praegu keskmise pensioni pealt tulumaksu, on vale. Nüüd on küsimus selles, milliseks kujunevad meie võimalused järgmisel aastal. Ma väga loodan, et need võimalused kujunevad selliseks, et me saame põlistada väidet, et pensionär ei pea keskmiselt pensionilt tulumaksu maksuma.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Kuna te väljendate rõõmu selle üle, et arutelu läheb üle üldiseks maksupoliitiliseks diskussiooniks, siis on mul ka sellelaadne lihtne küsimus. Mis on teie seisukoht, kas praegust üldist maksukoormust arvestades on avaliku sektori ülalpidamine jätkusuutlik? Kui ei ole, siis kas te eelistate avaliku sektori kärpimist või maksukoormuse tõusu?

Sven Sester

Aitäh! See on hea küsimus. Me oleme nüüd läinud üldise diskussiooni peale ja ma arvan, et see on mõistlik. Mul ei ole kahjuks siin kaasas karakteristikuid ega diagramme. Aga vaatame riigivalitsemise efektiivsust. Ma nägin mingi aeg tagasi (ma tsiteerin mälu järgi) riigi efektiivsuse protsendilisi arvutusi. Arvutused olid selle kohta, kui suure osa moodustavad riigi kulud riigieelarvest. Kui ma ei eksi, tuli nendest arvutustest välja, et kümme aastat tagasi moodustasid need kulutused riigieelarvest ligi veerandi, vist 24%. Nüüdseks oleme jõudnud 17%-ni. Mida võib selle kohta öelda? Me teeme praegu kogu töö avalikus sektoris, alates seaduste elluviimisest kuni lastele hariduse andmiseni, ära tunduvalt efektiivsemalt. Ma ei oska täna teile öelda, milline protsent oleks õige. Ma ei tea, kas see on mõnes arengukavas või kuskil mujal välja öeldud, küll aga olen seda meelt, et kui riigivalitsemist on võimalik efektiivistada, siis on seda mõistlik teha. Ma loodan, et ma sain teie küsimusest õigesti aru.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Mul on palve, et me nii küsimustes kui ka vastustes jääksime eeskätt eelnõu 359 piiridesse. Rein Randver, palun!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Teie sõnavõttust jääb mulje, et põhiline on see, kust raha võetakse ja kuidas edasi minna. Aga ma loodan, et nende tegevuste raames, mis praegu Eesti riigis toimuvad – järgmise aasta riigieelarve koostamine Vabariigi Valitsuses ja ministeeriumides, tehakse ka eelarvestrateegiat –, juhitakse nendele kitsaskohtadele tähelepanu. Teatavasti on Maksu- ja Tolliamet rõhutanud ning see ilmneb ka teis-

test andmetest, et Eesti Vabariigis on veel sadade miljonite eurode väärtuses maksuauke. Viimane näide, mille Maksu- ja Tolliamet tõi, oli see, et käibemaksuna saaks kokku korjata veel 110–155 miljonit eurot. Kas sellega tegeldakse? Kas see oli ka komisjonis arutelu all?

Sven Sester

Aitäh! Ma olen kahevahel, kuidas edasi minna. Lugupeetud juhataja ütles, et me peaksime jääma väga selgelt eelnõu piiridesse ja fookustama ainult neid teemasid. Ma ütlen ausalt, et komisjonis ei olnud seda arutlusel, aga kuna teid see huvitas, te küsisite selle kohta, siis ma vastan. Kui juhataja teeb veel ühe märkuse, siis ma püüan fookustada ainult seda eelnõu.

Te alustasite küsimusest, kust raha võtta ja kuidas edasi minna. Kui te olete tähele pannud tänast debatti, siis te teate, et tegelikult ei ole küsimus olnud ainult selles. Muidugi on õige küsida, kust raha võtta. Teie ettepanek kattelika kohta on see, et raha peaks tulema sellest, kui loobutakse tulumaksumäära vähendamisest. Selles kontekstis, teie pakutuna on see ju õige, sest kui tulumaksumäära ei vähendata, siis sealt tuleb reaalne raha. Need mõlemad on maksupoliitilised meetmed. Tegelikult peaks maksupoliitiline debatt käima ka selles kontekstis, kas me viime selle vähendamise ellu või mitte. Küsimus ei ole ainult selles, milline on kevadine majandusprognosis, mis kindlasti on ka oluline.

Nüüd tulen teie küsimuse selle osa juurde, mis käsitles maksuauke. Selle eelnõu kontekstis ei olnud rahanduskomisjonis selle üle debatti, küll aga on rahanduskomisjon varem mitu korda Maksu- ja Tolliameti inimestega kohtunud ning peaaegu alati on olnud kõne all maksutulud, mis riigieelarvesse ei laeku, mis on n-ö varjatud. Maksu- ja Tolliameti inimesed on meile rääkinud, mida nad teevad selleks, et seda maksuauku vähendada. Tuletan teile meelde kas või lähiminekis toimunud muudatusi, mis olid seotud vedelkütuseturuga. Need tehti koostöös Rahandusministeeriumi, Maksu- ja Tolliameti ning parlamendi rahanduskomisjoniga. Need muudatused kiideti lõpuks heaks siin saalis. See kõik on ju olnud töö selle nimel, et maksuaukud väheneksid. Me oleme jõudnud olukorda, kus maksuauk on ligi 10% meie maksulaekumistest või isegi natuke

vähem. See on muidugi hinnang. Täpselt ei suuda me seda kunagi öelda, selline ongi varjatud raha laekumise loogika. Rahanduskomisjon kohtus hiljuti ühe Kesk-Aasia riigi delegatsiooniga. Selgus, et selles riigis oli maksuauk koalitsiooni hinnangul 39% ja opositsiooni hinnangul 51%, need hinnangud olid erinevad. Mul ei ole andmeid, aga oleks kindlasti hea vaadata, millised on arenenud lääneriikide eeldatavad maksuaukud. Kui meie maksuauk on ainult 10%, siis ma arvan, et meie suund on õige. Me tahame jõuda selleni, et maksuauk veelgi väheneks.

Aseesimees Jüri Ratas

Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh! Austatud ettekandja! Te oma vastuses Eiki Nestorile esitasite ise küsimuse, kas me jõuame Skandinaaviale järele sellisel moel, et ühel päeval on meie palgatase samasugune, aga meie maksutase tunduvalt madalam. Olu-korras, kus te meile nii kauneid vastuseid annate, oleks ebaviisakas jätta teie esitatud küsimusele vastamata. Ma vastan, et ei, niimoodi me neile kindlasti järele ei jõua. Ma usun, et kolleeg Eiki Nestor on minuga nõus. Aga nüüd Läti ja Leedu juurde. Ma usun, et meie inim-geograafist rahandusminister Jürgen Ligi nõustub minuga, et Läti ja Leedu ei asu Eestist mitte põhjas, vaid hoopis lõunas. Aga Läti ja Leedu tööjõumaksude tase on Eesti tasemest teadaolevalt madalam. Kas nemad on meile n-ö järele võtmas või mitte ja kui te arvate ühte- või teistpidi, siis miks?

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, mul on siiras palve, et me jääksime selgelt eelnõu 359 raamidesse! Hea ettekandja, palun!

Sven Sester

Aitäh! Ma tunnen selja taga sinu valvsat pilku, mis jälgib, kuidas ma vastan. Ma püüan hästi lühidalt öelda, et riigid on omavahel konkurentsisis. Nii ei ole see mitte ainult täna, vaid nii oli see ka kümme aastat tagasi, ja konkurentsisis ei ole mitte ainult riigid, kes asuvad meist lõuna pool, vaid ka riigid, kes asuvad meist põhja pool. See konkurents on elu-terve konkurents, jälgitakse maksupoliitilisi

otsuseid, mitte ainult tulumaksumäära, jälgitakse võimalikke erandeid, süsteemi lihtsust, investeerimisvõimalusi, seda, kuidas investoreid riiki meelitatakse. Loomulikult jälgitakse ka sotsiaalsüsteemi, mis on väga oluline. Me oleme selles konkurents ja eks elu näitab, kuidas see konkurents meid heas mõttes edasi viib. Võib veel kord öelda, et me peame võrdlema ennast nendega, kellega me koos alustasime. Ma arvan, et me oleme selles konkurents viimase kümne või kahekümne aasta jooksul päris hästi hakkama saanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, härra istungi juhataja! Austet kaastettekandja! Üks etteheide meie eelnõule oli see, et see ei arvesta pikemaajaliste prognoosidega. Millistele prognoosidele tuginevad koalitsioonipoliitikute, näiteks minister Ligi, sinu enda ja kolleeg Paltsi väljütlemised, kui te üksteist üle trumbates pakute maksuvaba tulu määraks 500 kuni 5000 eurot kuus? Kas on olemas selliseid prognoose, millest meie midagi ei tea?

Sven Sester

Aitäh, hea küsija! Näete, kuidas aja jooksul küsimused muganduvad. Nüüd te rääkisite juba 500–5000 eurot kuus, natukese aja pärast keegi tsiteerib teie küsimust ja ütlebki, et räägitakse 5000 eurot kuus. Nii need mugandused tihti tekivad.

Aga tulen teie küsimuse juurde. On oluline vahe, kas sa annad Riigikogus üle eelnõu, mis ütleb ära selle, kuhu sa tahad jõuda ja kuidas sa sinna tahad jõuda, või sa annad esimeses etapis edasi arusaama, kuhu sa lõpuks tahad jõuda, ja siis, kui sul on olemas reaalsed andmed, annad juba ka sisendi, selleks et lähtuvalt oma võimalustest edasi tegutseda. Ma arvan, et see on see vahe. Ega teie eelnõul, võrreldes mitme varasema eelnõuga, ei ole selles kontekstis midagi viga. Võib öelda, et teil on katteallikas kui selline olemas. Alati on olnud see probleem, et pole katteallikaid. Isegi kui teil on need suhteliselt korrektsed olnud, siis ühel teisel opositsioonierakonnal nii olnud ei ole. Küsimus on maksupoliitilistes eesmärkides ja kokkulepetes. Te näete eelnõu puhul kattealli-

kana ette selle, et 2015. aastaks kokkulepitud tulumaksumäära vähendamine tuleks tühistada. Võiks ka öelda, et te näete ette 2015. aastal tulumaksumäära 1% suurendada, me võime seda ju ka nii sõnastada. Selle rahaline väärtus on suurusjärgus 60 miljonit eurot. Teil on täielik õigus panna neid asju kaalukausile, seda õigust ei saa teilt mitte keegi ära võtta. Küsimus on otsuses, kas seda peaks tegema või mitte. Ma veel kord rõhutan, et lähtuvalt kokkulepetest, mis tehti mõni aasta tagasi – ma ei räägi siin õigustatud ootusest, mida ministri esindaja välja tõi, kindlasti on ka see aspekt siin olemas, aga ma nendin, et 2015. aastani on veel peaaegu kaks aastat aega –, me ei peaks seda protsenti praegu muutma. Kui me seda ei muuda, tekib kohe uus küsimus, sest teie eelnõu nägi seda muutmist väga selgelt ette. Me küsisime komisjonis üle, kas te olete valmis leidma siin mingi kompromissi ja loobuma tulumaksumäära suurendamisest 2015. aastal. Kui te olete selleks valmis, siis oleks põhjust edasi minna. Siin öeldi väga selgelt, et tuleb jääda selle eelnõu raamidesse.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Küsin konkreetse eelnõu piiridesse jäädes. Nagu ma aru sain, tõi komisjon oma tagasilükkamise ettepanekus välja eelkõige selle, et kui eelnõu seadusena vastu võtta, siis Eesti kaotab konkurentsivõimes. Nagu ma diskussioonist aru sain, on mure olnud eelkõige Soome ja Läti pärast. Vaatame, mida arvud ütlevad. Eestisse tuli aastatel 2007–2011 välisinvesteeringuid ühe inimese kohta 2454 dollari eest, Soome aga 7292 dollari ja Rootsi 12 244 dollari eest. Samas olid aastatel 2004–2011 Eestis otsesed välisinvesteeringud kolm korda suuremad kui Lätis ja Leedus. Tundub, et see hierarhia on paigas ja see ei sõltu otseselt sellest, milline on sotsiaalne turvalisus. Meie eelnõu eesmärk on parandada sotsiaalset turvalisust. Kuidas see komisjoni arvates meie konkurentsivõimet vähendab?

Sven Sester

Aitäh! Ma mõtlen, et päris huvitav on pärast stenogrammist oma sõnu vaadata. Vastused

lähevad pikaks ja väga huvitav on, mida nendest välja loetakse. Kas tõesti on olemas mingid erinevad aspektid? Kas on olnud võimalik minu vastustest välja lugeda, et tulumaksuvaba miinimumi suurendamine vähendab Eesti riigi konkurentsivõimet? Ma usun, et ma pole seda öelnud, aga me saame selle üle vaadata. Täpsustame seda. Ma arvan, et tulumaksuvaba miinimumi suurendamine on iseenesest väga mõistlik ettepanek. Head kolleegid, see on väga mõistlik ettepanek. Enamgi veel, ma arvan, et teie eelnõust, mis sätestab, et maksuvaba tulu peaks järgmisel aastal suurendama 16 euro võrra ja see peaks olema 160 eurot kuus, jääb tegelikult väheks. Head kolleegid, ma arvan, et seda on vähe, kui vaadata, kuidas on muutunud kas või tarbijahinnaindeks alates viimasest tulumaksuvaba miinimumi suurendamisest. Teie ettepanek ei kataks seda muutust ära. Ma arvan, et sellest on vähe. Üks asi on aga arvamus, teine asi on võimalused. Vaatame. Kui on võimalik – ma kordan, et kui on võimalik – suurendada tulumaksuvaba miinimumi selles ulatuses, mis teie olete ette pannud, või isegi rohkem, siis peaks seda tegema. Kindlasti seisavad need kokkulepped sel juhul koalitsioonil ees. Kui on tekkimas võimalused, siis järelikult on poliitilise debati koht, mida teha majanduskasvust tuleneva rahaga. Ma arvan, et see debatt tuleb ära pidada. Aga kindlasti ei vähenda tulumaksuvaba miinimumi suurendamine konkurentsivõimet. Seda kindlasti mitte.

Aseesimees Jüri Ratas

Heljo Pikhof, palun!

Heljo Pikhof

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma loomulikult tean, kui suur on praegu keskmine vanaduspension ja ka pensionäride maksuvabastus, aga ma tulen ikkagi uuesti meie eelnõu juurde. Ma ei rääkinud aastast 2013, ma rääkisin aastatest 2014, 2015 ja 2016, mida eelnõu käsitleb. Minu küsimus on natuke laiem. Kas sa ei arva, et tulumaksuvaba miinimumi suurendamisega peaks kiirustama? Meil on väga palju madalalpalgalisi töötajaid. Ausalt öeldes on kas või miinimumpalgalt võetav tulumaks väga suur, nendele vähemasti. Ka miinimumpalk võiks olla tulumaksuvaba.

Sven Sester

Aitäh! Hea küsimus. Loomulikult tuleb kiirustada. Ma arvan, et tulumaksuvaba miinimumi tuleb suurendada, kusjuures seda ei tule teha mitte ühel aastal, vaid see peab olema ikkagi pidevas muutumises. Ma vaatasin just, et Ühendkuningriigis on praegu tulumaksuvaba miinimum 30,6%. Me räägime jällegi protsendist, tulumaksuvaba miinimumi suhtest keskmisesse palka, sest me peame leidma võrdlusaluse. Just 2013. aasta aprillis suurendatakse Ühendkuningriigis seda 5% ehk 30,6%-st 35,6%-ni. Te võite ette kujutada, milline on seal keskmine palk ehk kui palju seda miinimumi tegelikult suurendatakse. Lisaks sellele on vastu võetud poliitiline otsus, et 2014. aasta aprillis, aasta pärast, suurendatakse tulumaksuvaba miinimumi 37%-ni. Sellised poliitilised kokkulepped on sõlmitud. Erinevad põhjused, miks seda tahetakse teha, toon ma kindlasti välja oma hilisemas sõnavõtus, mida ma tulen fraktsiooni nimel esitama. Ma olen täiesti kindlal veendumusel, et kui meie rahalised võimalused lubavad, siis me peaksime tulumaksuvaba miinimumi suurendama. Aga teie eelnõu näeb praegu ette, et tulumaks ei tohiks 2015. aastal 1% väheneda. Me ei ole sellega nõus. Me oleme selles vähenemises kokku leppinud ja me ei ole sellest loobumise nõus.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmen Kütt, palun!

Helmen Kütt

Täna, härra esistuja! Lugupeetud rahanduskomisjoni esimees! Teil on väga näitlejameisterlik ettekanne ja teie võime näha ette, mis toimub kümne aasta pärast, teeb kindlasti silmad ette isegi selgeltnägijatele. Aga mul on küsimus eelnõu kohta. Te kinnitasite ka Neeme Suurele vastates, et kui maksuvaba tulu on 160 eurot, siis seda on vähe, peaks olema näiteks 165 eurot või veelgi rohkem. Miks komisjon ei kaalunud varianti, et võiks eelnõu lugemise lõpetada ja oodata ära 4. aprilli analüüs? Siis oleks IRL-il näiteks võimalus teha ettepanek, et maksuvaba tulu oleks 165 või 170 eurot ja saaks hakata liikuma kauge unistuse poole, mis täitub kümne aasta pärast. Miks seda varianti ei kaalutud?

Sven Sester

Aitäh! Hea küsimus. Ma püüdsin seda tegelikult varasemates vastustes juba selgitada, aga ma kordan üle. Kordamine on tarkuse ema. Enne hääletust küsisin ma komisjonis üle, kas eelnõu algatajad on kinni selle 1% dogmas. Head kolleegid, poolik lahendus ei ole siin võimalik. Te olete väga selgelt öelnud, et teie arvates tuleks teatud aja jooksul tulumaksuvaba miinimumi suurendada ja tulumaksusumäär peaks jääma 21%-le 20% asemel. See tähendab, et tuleb tühistada otsus, mis ühte seadust vastu võttes tehti. Te näete tegelikult ette, et 2015. aastal tuleks tulumaksu 1% suurendada. Me ei ole sellega nõus. Nii lihtne see ongi. Kui me räägime mingitest muudest katteallikatest, siis miks mitte. Aga te ütlete väga kindlalt, et ei, 2015. aastal peab tulumaks olema 21%. Ma tahtsin spetsiaalselt teada, mida eelnõu algataja arvab üldisest maksukontseptsioonist. Teie eelnõu vaadates jäi mulle mulje, et te tegelikult olete selle 21%-ga rahul, te ei rääkinud eelnõu kontekstis sellest, et näiteks mingites tuludetsiilides võiks tulumaksu rohkemgi tõsta. Eelnõu algataja ütles, et ta räägib ainult katteallika kontekstis. Ma arvan, et oleks võinud võtta selle teema suuremalt ette ja esitada oma maksupoliitilised arusaamad. Aga ma arvan, et ei ole mõistlik praegu hüppeliselt tulumaksuvaba määra suurendada. See on väga lihtne põhjus.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Ma tahan lihtsalt stenogrammi huvides täpsustada. Mina küsisin teilt avaliku sektori jätkusuutlikkuse kohta praegust maksukoormust arvestades. Te kasutasite vastuses mõistet "riigivalitsemise kulud" ja rääkisite, et riigivalitsemine on muutunud efektiivsemaks, selleks läheb 24% asemel 17% riigieelarve kulutustest. Mina pidasin avaliku sektori all silmas kogu avalikku sektorit: riigikaitse, haridus, sotsiaalhooldus, kultuur, tervishoid, sisejulgeolek jne. Kas te pidasite vastuses sedasama silmas või rääkisite riigivalitsemise kuludest kitsamas tähenduses?

Sven Sester

Aitäh! Ma tunnetan, et me läheme eri teemadega järjest sügavamale ja sügavamale, hakkame juba teemast kõrvale kalduma. See pole isegi enam väga maksupoliitiline debatt, mida me ühel hetkel siin pidama oleme hakanud. Ma võtan endale võimaluse ühe korra selle debati jooksul öelda, et seda me komisjonis ei arutanud. Kui te tahate seda debatti jätkata, siis ma otsin need diagrammid üles. Siis vaatame, milline on avaliku sektori osakaal. Miks mitte sel teemal eraldi rääkida.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kõigepealt niipalju täienduseks, et sotsiaaldemokraatide eelnõu eesmärk on parandada sotsiaalset turvalisust ja maksukoormust ühiskonnas õiglasemalt jaotada. Asjaolu, et koalitsioon sellega nõus ei ole, on üldiselt teada ja selles suhtes on see ka arusaadav. Te ütlesite, et eelnõu tagasilükkamise põhjustas ühest küljest seaduskindluse põhimõte, sest kui juba kord on otsustatud üksikisiku tulumaksu vähendada, siis seda otsust tagasi lükkama ei peaks. Kas see seaduskindluse põhimõte on midagi, mis kehtib ainult praegusel juhul või on see iseloomulik ka koalitsiooni teistele eelnõudele? Näiteks otsustasime eelmisel nädalal muuta järjekordselt looduskaitsealuste maade tagasiostmise korda. See on muutunud iga kolme aasta tagant ja seaduskindlusest ei ole mingit juttu. Kuidas see kriteerium tekib?

Sven Sester

Aitäh! Hea küsimus. Püüan vastata. Ma alustan teie sissejuhatusest. Teie küsimust kuulates püüdsin kiirelt veel kord lasta silmadega üle teie seaduseelnõu seletuskirjast. Te ütlesite, et eelnõu eesmärk on parandada sotsiaalset turvalisust. Nii imelik kui see ka ei ole, aga te ei ole seletuskirjas kuskil sellist lauset kasutanud. Ma loodan, et ma ei ole ülekohtune. Ma püüdsin hästi kiiresti vaadata seletuskirja osa "Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs". Seletuskiri ei ole just väga pikk. Kui te loosungina olete seda ka öelnud, siis vähemalt ei ole te seda seletuskirjas maininud. Mulle tundub, et ma ei ole teie vastu ülekohtune.

Aga seaduskindlusest rääkides annan ma teile väikese ülevaate. Hetkel paistavad küsimused lõppenud olevat, äkki see ülevaade tekitab uue küsimustevooru. Ma annan teile ülevaate toimunud muudatustest just sellesama § 23 ehk maksuvaba tuluga seoses. See kõik on seotud sellega, milline on seaduskindlus. 2006. aastal jõustus tulumaksuseaduse § 23 sellises sõnastuses, et residendist füüsilise isiku (me räägime kogu aeg füüsilisest isikust residendi maksustamisperioodi tulust ja sellest maksuvaba tulu mahaarvamise) maksustamisperioodi tulust mahaarvatav maksuvaba tulu oli 24 000 krooni, mis oli sel hetkel 128 eurot kuus. Uus seadus jõustus 2008. aasta 1. jaanuaril. Siis pandi paika lähituleviku nägemus. See on just see, millest me varem rääkisime, kas siin ei peaks tegelikult olema mitte ühe aasta, vaid mingi pikema perioodi kontekst, kui rahalised vahendid seda vähegi võimaldavad. Sellesamas §-s 23 nähti ette, et 2008. aastal on maksuvaba tulu 27 000 krooni (kuus 144 eurot), 2009. aastal 30 000 krooni (kuus 160 eurot), 2010. aastal 33 000 krooni (kuus 176 eurot) ja 2011. aastal 36 000 krooni (kuus 192 eurot). See eelnõu jõustus seadusena 2008. aastal. Maksuvaba tulu suureneski kokkuleppe kohaselt 144 euron. Aasta hiljem, juba 2009. aastal, nihutati seda suurenemist edasi. Kuna kätte olid jõudnud kriisiaastad ja rahalised võimalused ei olnud sellised, et oleks olnud võimalik kõike varem kokkulepitut ellu viia, siis tehti muudatus ja nihutati kõiki neid kokkuleppeid ühe aasta võrra edasi. Õeldi, et see suurenemine, mis oleks pidanud toimuma 2009. aastal (maksuvaba tulu suurus 30 000 krooni aastas ehk 160 eurot kuus), tuleb aastal 2010, üks aasta hiljem. Samamoodi otsustati ka 2011. ja 2012. aasta kohta, suurenemist nihutati ühe aasta võrra edasi. Keegi ei teadnud täpselt, kui sügavaks kriis kujuneb. Aeg läks edasi ja, ennäe imet, 2010. aasta 1. jaanuariks oli selge, et eelarve ei võimalda teha selliseid hüppelisi muudatusi. Tehti muudatus, fikseeriti, et tulumaksuvaba tulu on 27 000 krooni, mis oli varem, juba 2008. aastal, kokku lepitud. Seega fikseeriti määraks 1725,61 eurot ega võetud lähitulevikuks endale uusi potentsiaalseid kohustusi. Aastateks 2011 ja 2012 võimalikke kohustusi sellesamas §-s 23 enam kindlaks ei määratud. Viimane muudatus selles paragrahvis tehti aastal 2011 ehk veel aasta

hiljem. Siis arvutati seoses eurole üleminekuga komakohti täpsemalt ja selgus, et maksuvaba tulu ei ole mitte 1725,61 eurot, vaid 1728 eurot. Need on need muudatused, mis on toimunud selle §-ga 23 1. jaanuaril aastal 2006, 2008, 2009, 2010 ja 2011.

Nüüd jõuame seaduskindluseni ja selleni, kas tohib teha muudatusi või ei. Loomulikult võib teha muudatusi, loomulikult võib muuta ka 2015. aasta tulumaksumäära. Loomulikult võib ju teha nii, nagu te soovite, et suurendada seda 1% ehk 21%-ni (ma tuletan meelde, et tulumaksumäär 2015. aastal väheneb kokkuleppe kohaselt 20%-ni). Võib jõuda ka kokkuleppele, et me mitte ei vähenda 1%, vaid hoopis suurendame, kas veel 5% ehk 26%-ni, nagu te olete ette pannud ühes oma varasemas eelnõus, või 33%-ni, nagu on teinud ettepaneku Keskerakond. Neid kokkuleppeid võib teha, küsimus on selles, kes on koalitsioonipartnerid sellise kokkuleppe jaoks. Praegune koalitsioon ei ole selleks valmis.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Kuulates seda huvitavat diskussiooni, neid eelnõu algatajate küsimusi ja sisukaid vastuseid, tekkis mul küsimus, kas komisjonis oli arutelu ka selle üle, kas siin saalis peab kõiki neid küsimusi esitama ja neile nii pikalt vastama.

Sven Sester

Aitäh! Meil ei ole selle küsimuse asetus teiega kokku lepitud. Aga ma ütlen ausalt, et mind tegelikult see hämmastas. Kui meil on olnud komisjonis eelnõud, mille üle meil on olnud pikk debatt, siis mina komisjoni esimehena ei ole debatti kunagi tapnud, kui öelda kujundlikult. Isegi siis mitte, kui komisjoni liikmetel on olnud oma arvamus selge juba enne debatti. Tihti on ju mingid arvamused juba varem välja kujunenud. Ka siis on meil olnud debatte, mis on kestnud tunde. Ma ütlen ausalt, et on üllatav, et debatt selle eelnõu üle kestis komisjonis 17 minutit. Mind see hämmastas ja ma palusin nõunikul pärast üle küsida, miks see nii oli. Ma ka ise üllatusin, et debatti ei olnud. Aga seda meeldivam on see, et siin

saalis on aset leidnud maksupoliitiliste arvamuste kujundamine ja väljaütlemine.

Aseesimees Jüri Ratas

Deniss Boroditš, palun!

Deniss Boroditš

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Selle debati võib jaotada kaheks osaks. Esiteks on käsitletud seda, kas ja kui palju peab tulumaksuvaba miinimumi suurendama. Siin, ma saan aru, on olemas peaaegu üksmeel. Eelnõu algataja on seaduseelnõus seda pakkunud ja ka teie räägite, et õiglane oleks tulumaksuvaba miinimumi suurendada. Debati teine pool on keskendunud katteallikale, kus on, ma olen nii aru saanud, eriavamusel. Aga tegu on seaduseelnõuga, mis enne seadusena vastuvõtmist vajab kolme lugemist. Äkki on siis mõttekas seda debatti jätkata? Kui ka teie toetate seda, et tulumaksuvaba miinimum peab suurenema, siis võiks ju jätkata selle eelnõu menetlemist ja otsida Eesti rahva huvides, kuidas ja mille arvel seda teha?

Sven Sester

Hea Deniss Boroditš! Ma ei taha minna isiklikuks, aga ütlen ausalt, et teil oleks tasunud olla terve selle debati ajal saalis. Ma ju nägin, et te ei olnud siin. Kui te oleksite olnud saalis, siis te oleksite pannud tähele, et seda küsimust on juba küsitud. Aga kuna te küsite veel korra, siis ma vastan teile. Kuna teil on katteallikana selgelt ette nähtud suurendada 2015. aastal tulumaksumäära 1%, aga valitsev koalitsioon ei ole sellega nõus, siis ei ole võimalik selle eelnõuga edasi minna. Teie jääte kindlalt oma positsioonidele ja valitsev koalitsioon on kindlalt oma positsioonidel.

Aseesimees Jüri Ratas

Deniss Boroditš, palun!

Deniss Boroditš

Kui asi läks isiklikuks, siis ma tuletan ka ühte nüanssi meelde. Kui me arutasime siin maamaksuvabastust, siis eelnõus polnud katteallikaid üldse ette nähtud, aga see ei häirinud seaduse vastuvõtmist. Kui küsimus on ainult katteallikas, mitte sisus, siis oleks minu arvates mõistlikum ikkagi teema arutelu jätkata. Kui teile see ei sobi, siis üldeesmärgi saavutamise

huvides võiks asja edasi vaadata ja võib-olla teisi katteallikaid otsida.

Sven Sester

Aitäh! Ma jätan teile võimaluse interpreteerida seda, mis on teie arvates mõistlik ja minu arvates mõistlik, tehes seda erineva suunitluse ja erineva arvamuse tasemega. Ma ei suru kindlasti teile lõplikult peale oma arvamust ja ärge suruge ka teie mulle oma arvamust peale. Ma veel kord ütlen, rääkides eelnõu positiivsest poolest, et see arusaam, mille on esitanud sotsiaaldemokraadid, et tulumaksuvaba miinimumi tuleb suurendada, on igati teretulnud. Kuid arusaam, et lähiaastatel võiks võimalikke tulevase maksupoliitilisi muudatusi teha tulumaksumäära suurendades, ei ole kantud sellest ideoloogiast, mida valitsus on soovinud ellu viia. Nii et ma teen ettepaneku mitte toetada seda eelnõu selles sõnastuses, nagu see on siia Riigikogu saali toodud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Kes on tähele pannud, see teab, et ma kasutan kirjutatud teksti siin kõnepuldis väga harva. Seekord pean ma seda aga tegema. Selleks ajendasid mind nii debatt rahanduskomisjonis kui ka tänased küsimused ja vastused. Eelkõige on järgmised tsitaadid mõeldud austatud Riigikogu liikmetele valitsuskoalitsioonist, aga mine tea, võib-olla ka mõnele opositsiooni liikmele, kes tulevikus valitsuskoalitsioonis olles järsku eksima hakkab.

Ma loen teile ette mõne koha Eesti Vabariigi põhiseaduse IV. peatükist. Paragrahv 59: "Seadusandlik võim kuulub Riigikogule." Paragrahv 60: "Riigikogul on sada üks liiget. Riigikogu liikmed valitakse vabadel valimistel proportsionaalsuse põhimõtte alusel. [...] Riigikogusse võib kandideerida iga vähemalt kahekümne ühe aastane hääleõiguslik Eesti kodanik." Kuidas te põhiseadust ka ei loe, algusest lõpuni või tagurpidi, te ei näe kuskilt,

et rahvas valiks Rahandusministeeriumi või rahandusministrit. See, et seadusandlik võim kuulub Riigikogule, tähendab, et meie siin võtame vastu seadusi. Tulumaksuseadus on ka seadus. Teisisõnu, mis iganes riigi strateegia, ka eelarvestrateegia, peab vastama nendele seadustele, mis on riigis vastu võetud või mida meie siin arutame.

Mis on selle eelnõu kontekstis oluline? Tulumaksuvaba miinimum peabki olema liikuv suurus. Eesti riigis on mõistlikult kokku lepitud, et riigi eelarvestrateegiaid koostatakse kolme aasta peale ette. Järelikult peaks ka tulumaksuvaba miinimum olema alati kolme aasta peale planeeritud. Nagu te debatist aru saite – isegi kui te ei ole pidanud võimalikuks eelnõu lugeda –, siis needsamad tõusud on juba kunagi poliitilise kokkuleppena seaduses just täpselt samas suurusjärgus kirjas olnud. Valitsusliit võiks nüüd selgelt välja öelda, miks ta eelistab vähendada tulumaksumäära, mitte suurendada tulumaksuvaba miinimumi. See on tegelik debati koht, mille austatud komisjoni kaasettekandja siin kommenteerimata jättis. Õigustatud ootus, et tulumaksuvaba miinimum suureneb, on vaat et pikaajalisem, kui see ootus, et maksu langetatakse.

Nii et sellele eelnõule, vabandage, ei ole riigi raha strateegilise planeerimise poolest midagi ette heita. Eelnõu on tehtud selles vaimus, et kolm aastat on ette teada, kui palju maksuvaba tulu suureneb. Muuseas, see tähendaks, et järgmisel aastal peaks uuesti arutama, kui palju see suureneb aastal 2017.

Oleks lootnud valitsusliidult midagi muud, mitte lahmimist 500 ja 5000 euroga. Ma ei pea ka väga mõistlikuks, et rahandusminister käib välja veksleid, mille lunastamine tema n-ö võimuaja sisse ei jää. Selle üle võib omakorda debateerida. Küll aga oleks olnud mõistlik käituda sellel moel, et see eelnõu jääks Riigikogu menetlusse ja kui ka 4. aprilli strateegia kinnitab, et selleks suurendamiseks on võimalused olemas, siis võiks seda eelnõu edasi menetleda ja vajaduse korral miinimumi võib-olla isegi rohkem suurendada.

Kuna siin oli juttu sellest, millega keegi mitte mingil juhul ei nõustu, siis mina kardan, et kui valitsusliidult tulebki mingi ettepanek suurendada järgmisel aastal tulumaksuvaba miinimumi, siis see jääb ühekordseks sammuks. Kui teie oma eelnõu ette valmistate, siis

käituge riigi raha planeerimise seisukohalt loogiliselt. Aga Riigikogu võtab vastu otsuseid ja seadusi ning nende põhjal tehakse strateegiaid, mitte vastupidi.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Sven Sesteri! Kaheksa minutit.

Sven Sester

Lugupeetud kolleegid! Räägin natuke maksusüsteemi muutuste mõjust majandusele. Maksude ja nende määrade muutmisel võib olla erinevaid eesmärke. Kui maksureformi eesmärk on soov tagada maksukoormuse jaotuse neutraalsus, siis maksuvaba tulu mõju kompenseeritakse tänapäeval üldjuhul kaudse maksustamise abil. Maksusüsteemi puhul on tähtsad nii efektiivsuse kui ka ümberjaotamise küsimused. Maksureformi sisu ja mõtte kriitiline hinnang peab arvesse võtma ka sotsiaalseid eelistusi, mille taustal on viimase tosina aasta jooksul toimunud muutused tulude jaotuses. Lisaeuro tähendab väikese tuluga kodanikule palju enam kui kõrgepalgalisele. Ühiskondlikud eelistused kujunevad selle alusel, milline on inimeste arusaam oma majandusliku toimetuleku tasemest. Ma olen sellega täiesti nõus!

Füüsilise isiku tulumaksu süsteemid Euroopas on peamiselt progressiivsed, ent astmemäärad ning ümberjaotuse ulatus erinevad väga suures ulatuses. Kui hinnata Euroopa Liidu kontekstis, milline on füüsilise isiku tulumaksu osakaal kogutulust, siis kuulub Eesti kõige madalama tasemega Ida-Euroopa riikide sekka, kusjuures neljas riigis – Slovakkias, Tšehhis, Poolas ja Ungaris – on füüsilise isiku tulumaksu osakaal Eesti näitajast väiksem. Põhjamaades on see indikaator muidugi suisa mitu korda kõrgem.

Tarbija heaolu kahaneb, kui netopalk langeb või hinnad tõusevad. Kui palgad ei muutu, ent hinnad tõusevad, on tarbija samas olukorras nagu siis, kui netopalk oleks kahanenud, aga hinnad samaks jäänud. Nendest muutustest tingituna reageerivad nõudlus ja pakkumine majanduses tervikuna. Tulumaksu vähenemine või tulumaksuvaba miinimumi suurendamine toob kaasa netopalgaga kasvu, kusjuures otseste maksude efekt kandub peaaegu täielikult üle

palkadesse. Majanduspoliitikas on töökohtade loomisest ja säilitamisest rääkides viimase paarikümne aasta jooksul rõhutatud tööjõuga seonduvate maksude, st otseste maksude langetamise olulisust. Maksutulude kaotuse kompenseerimiseks eelistatakse tõsta kaudseid makse. Siiski lahknevad arvamused selle kohta, milline on muudatuse spetsiifilisem mõju majanduses. Euroopa Komisjon ja OECD jagavad seisukohta, et otseste maksude langetamine soodustab nõudlust tööjõu järele. Pakkumise olulisust pooldav seisukoht aga toob esile mõju netopalgale, kasutatavate tulude kasv tekitab tööjõu lisapakkumist ja soodustab hõivet. Järeldustes aga ollakse samal seisukohal: kogunõudluse kasvu tõttu on positiivne mõju SKT-le garanteeritud.

Natuke räägin ka maksuvaba tulu suurendamisest ja selle alternatiividest. Eesti 2013. aasta riigieelarve seletuskirjas on täheldatud, et majanduspoliitika eesmärk on vähendada tööjõuga seotud makse. See eesmärk on vastavuses nii maksuteemaliste uuringute, globaalse suundumuse kui ka majanduse makrotasandiga. Seetõttu võib ka maksuvaba tulu ja sellega seonduvate ettepanekute analüüsi põhjal teha järelduse, et võimalikud muudatused ei tohi suurendada ning pigem peavad vähendama tööjõuga seonduvate maksude kogumist. Rahandusminister on ühes oma intervjuus öelnud, et maksuvaba tulu suurendamine kümne euro võrra tähendab riigile 20 miljonit eurot laekumata jäävat tulu. Samas tundub mulle, et selline järeldus ei arvesta netopalga suurenemisega kaasnevat mõju tarbimisele, mis on positiivne, ning käibemaksu laekumisele, mis hoogustub. Lisaks tekib efekt tulumaksuga tekitatud moonutuse vähendamisest, mis soodustab kogunõudlust. Esialgne ja lühiajaline negatiivne mõju otseste maksude osas kompenseeritakse kindlasti kaudsete maksude laekumisega ja majanduse tõhususega pikema aja jooksul.

Maksuvaba tulu on püsinud Eestis samal tasemel 2008. aastast. Selle reaalne ostujõud on oluliselt kahanenud, kui arvestada üldise tarbijahinnaindeksi muutusi, sh on inimesele oluliste kuluartiklite puhul, nagu toit, eluase, energia ja kütus, ostujõud vähenenud isegi kuni neljandiku võrra.

Esimeses etapis peaks maksuvaba tulu suurendamisega selle ostujõu taastama. Näiteks

võiks olla selle suhtarv keskmisesse palka, miks mitte, 18%, nagu meil viis aastat tagasi ka oli. 18% on ka Läti maksuvaba tulu suhe nende keskmisesse palka. Põhjala riikides, nagu ma ka varem küsimustele vastates ütlesin, on see näitaja lausa kaks korda suurem – 35–40%. Sisuliselt tähendab see seda, et maksuvaba tulu kuus peaks jõudma koguni 180 euron.

Netomõju maksude laekumisele ei saa olla tugevam argument kui mõju tarbijate heaolule. Iga otsestes maksudes allapoole toimuv nihe loob, mitte ei kahanda ühiskonna heaolu. Kavandatavatel maksuvaba tulu muudatustel peab olema reaalne mõju majandusele kui tervikule ja tööturule kui kitsamale valdkonnale. Rahandusminister andis selles kontekstis ühes intervjuus sõnumi, et maksuvaba tulu suurendamist Eesti tervikuna kindlasti ei vaja. See jäi mulle kõrva. Mulle see väide ei meeldi, mulle tundub, et see väide on väär. Sellest suurendamisest võidab just Eesti majandus tervikuna. Tulumaks ei ole mitte ainult üks kõige raske mini mõistetavaid makse, vaid ka maksupoliitiliselt selgelt ebasoosinguks olev vahend kas või Eesti riigieelarve kavades. Juhin tähelepanu, et majanduspoliitika eesmärk on vähendada tööjõuga seotud makse (RES 2013). Netopalga suurenemine annab positiivse signaali tööturule. Kui inimene saab aru, et töö eest saadav tasu suureneb, on ka motivatsiooni rohkem tööd teha. Mõned neist, keda varem valdas ükskõiksus töötamise vastu, võivad nüüd tagasi tööturule pöörduda. Tõenäoliselt on sel marginaalne, ent positiivne mõju ka Eestist äramineku plaane hauduvale inimesele, kes võib nüüd kaaluda siia jäämist, sest ta näeb, et kodumaal töötamist iseloomustavad positiivsed muutused. Aga majanduses on 70% psühholoogiat, ütles Saksa majandusreformide üks elluvijaid, kunagine majandusminister Ludwig Wilhelm Erhard.

Osalise hõive ja vaeghõive määr ühiskonnas suureneb. Viis aastat tagasi oli nende inimeste osatähtsus tööga hõivatute seas 8%, nüüd peaaegu 12%. Maksuvaba tulu kasv on eriti oluline just sellele osale tööjõust. Kes sinna hulka kuuluvad? Peamiselt noored, üksikvanemad ja vanemaealised. Seega, see osa ühiskonnast, kellel oma eripärast tulenevalt ei olegi võimalust parema elustandardi saavutamise eesmärgil rohkem töötada.

Selle kõige tulemusena on maksuvaba tulu suurendamise mõju hõivele ning seega ka majanduse efektiivsusele ja rahaturule tervikuna soodne. Ma ei leia ühtegi tõsiselt võetavat majandusteoreetilist argumenti maksuvaba tulu suurendamise vastu. Empiirilised uurinud kinnitavad tööjõu maksustamise vähendamise kasu ühiskonnale. Samas, maksude vähenemise või ümberjaotamise küsimused on juba olemuselt sekundaarse tähtsusega ega saa olla eesmärk omaette, pigem on need ikka vahend üldise elustandardi edendamisel.

Et oleks arusaadavam, kus me asetseme, toon ka maksuvaba tulu ja keskmise palga võrdluse meie lähiriikide kohta. Nagu ma ütlesin, tulumaksuvaba miinimumi tase, võrreldes keskmise palgaga, on Rootsis 42%, Soomes 41%, Ühendkuningriigis praegu 30%, aga hakkab olema 37%, Taanis 36%, Slovakkias 36%, Poolas 33%, Lätis 18%, Eestis aga 16%. Inglismaa praeguse majanduspoliitika näide on tohutult inspireeriv. Valitsus on seal läbi viimas jõulist muudatust, suurendades maksuvaba tulu, kusjuures eelmise aasta tasemest, ca 30% keskmisest palgast, jõutakse juba järgmise aasta aprillis tasemele 37%. Argumendid, millest ma varem rääkisin, on kõik Inglismaal kasutusel, selgitamaks selle reformi vajadust. Lisaks tuleb mainida asjaolu, et seoses energiakulude kasvuga on seal suurenenud elanikkonna see osa, keda iseloomustab nn *fuel poverty*. See tähendab, et kütte, energia, valgustuse ja muu sellisega seonduvate kulude osakaal pere väljaminekutes on üle kümneküliku. Nii et seal on samasugused mured kui meilgi.

Lõpuks räägin ka eelnõust. Nii maksuvaba tulu suurendamine kui ka maksumäära vähendamine on maksupoliitilised valikud. Eelnõus on katteallikana pakutud tulumaksumäära vähendamisest loobumist. See vähendamine on aga juba seadusena vastu võetud ja sellest loobumine tähendaks koalitsioonileppe kokkulepete ülevaatamist. Me ei ole sellega nõus. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma kutsun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Lugupeetud istungi juhataja Head kolleegid! Te peate nõustuma, et Sven Sesteri kõne oli väga huvitav. Kõigepealt esitas ta väga sütitava sõnavõtu tulumaksuvaba miinimumi suurendamise toetuseks ja lõpetuseks kinnitas, et kui koalitsioonipartner seda ei soovi ja sellega nõus ei ole, siis ei saa IRL mitte midagi teha. Tegelikult on siin Riigikogu saalis siiski kolme erakonna selge toetus tulumaksuvaba miinimumi suurendamisele ju olemas. Mõnikord võiks lähtuda ka sellest, et kui Riigikogu saalis on hääled olemas, siis tuleb Eesti inimestele kasulik otsus ära teha.

Keskerakond kindlasti toetab tulumaksuvaba miinimumi suurendamist, sest see miinimum on olnud juba viis aastat külmutatud. Kui tulumaksuvaba miinimumi suhe keskmisesse palka oli 2006. aastal 21,3%, siis nüüdseks on see kahanenud 16,8%-ni. Hinnatõusud ja üldse elukalliduse tõus on tulumaksuvaba miinimumi märkimisväärselt kärpinud.

Nüüd räägin sellest, millal tulumaksuvaba miinimumi suurendada võiks. Me teame, et ka rahandusminister on öelnud, et see on väga vajalik asi, aga seda võiks teha kunagi tulevikus, peale 2015. aastat. Tegelikult on ju riigil olemas rahalised vahendid, et suurendada tulumaksuvaba miinimumi märksa varem. Ei saa pageda ka selle taha, et tulumaksuprotsendi 1%-line alandamine on tulumaksuseadusesse sisse kirjutatud ja see oleks nagu kivisse raiitud. Vastupidi, tulumaksuseadust on sel sajandil muudetud 66 korral. Ka neid protsente on väga lühikese etteteatamisajaga muudetud. Kellele on viimaste aastate maksutõusudega kõige suurem maksukoormus pandud? Need on inimesed, kes teenivad keskmist palka ja alla selle. Need on inimesed, kelle kohta ei saa öelda, et nende väike palk näitab lihtsalt seda, et nad töötavad ebaefektiivselt. Näiteks on viimasel ajal väga palju räägitud pedagoogide palgast. Noorempedagoogi palga alampiir on 715 eurot, kõige kogenumad pedagoogid, metoodikõpetajad, saavad 889 eurot. See tähendab, et kõik koolides töötavad õpetajad võidaksid tulumaksuvaba miinimumi suurendamisest enam, kui nad võidavad 1%-lisest tulumaksu alandamisest. Enamik Eesti töötegitajatest, palgasaajatest, on inimesed, kellel on kõrgharidus ning kes teevad oma tööd väga efektiivselt ja pühendunult ning nad võidaksid

tulumaksuvaba miinimumi suurendamisest. Tulumaksuvaba miinimumi suurendamine läheks riigieelarvele maksma 70 miljonit eurot, niisama palju nagu 2015. aastal tulumaksuprotsendi alandamine.

Hääled Riigikogus vähemalt retoorika tasandil on ju tulumaksuvaba miinimumi suurendamiseks koos. Miks me ei võiks seda üheskoos ära teha? Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 359 esimesel lugemisel tagasi lükata.

Head ametikaaslased, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 359 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 43 Riigikogu liiget, vastu 20, erapooletuid ei olnud. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 359 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 13.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

Head ametikaaslased, tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu!

Istungi lõpp kell 11.43.

Istungi kestus 1 tund ja 43 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 8. aprill 2013
Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikontrolöri ametivanne

Istungi rakendamine

2. Arupärimine rahvapärимuse tutvustamise kohta (nr 302)

3. Arupärimine kultuuripoliitika eesmärkide seadmise kohta (nr 310)

4. Arupärimine võrguteenuste hinna kohta (nr 294)

5. Arupärimine avatud elektriturul tarbijate huvide kaitsmise kohta (nr 304)

6. Arupärimine riigisadaluse avalikustamise ja prefektuuri raha omastamise kohta (nr 298)

7. Arupärimine sisekontrolli puudulikkuse kohta kapos (nr 300)

8. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu kümnennda töönädala esmaspäevast istungit.

1. Riigikontrolöri ametivanne

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid, palun nüüd tähelepanu! Seoses Alar Karise nimetamisega riigikontrolöri ametisse on meil täna meeldiv võimalus kuulata ära riigikontrolör Alar Karise ametivanne. Palun!

Alar Karis

Austatud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu! Töotan jääda ustavaks Eesti rahvale, Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale ning oma südametunnistuse järgi, kooskõlas põhiseaduse ja seadusega täita erapooletult kõiki neid kohustusi, milleks amet mind kohustab. (Aplaus.)

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Alustame eelnõude ja arupärimiste üleandmist. Kutsun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja härra Aivar Rahno.

Aivar Rahno

Austatud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus algatab täna neli seaduseelnõu. Esiteks, Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsiooni asutamise konventsiooni ja selle muutmise protokollit ratifitseerimise seaduse eelnõu; teiseks, Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsiooni eesõiguste ja puutumatus protokollit ratifitseerimise seaduse eelnõu. Nende kahe eelnõu menetlemisel esindab valitsust keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus. Kolmandaks, karistusregistri seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille menetlemisel esindab valitsust justiitsminister Hanno Pevkur; neljandaks, maksukorralduse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mille menetlemisel esindab valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Aadu Must!

Aadu Must

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Küllap me kõik mäletame päris hästi, et üsna hiljuti me arutasime siin saalis kõrgharidusreformi probleeme. Selle käigus kõlas erinevaid arvamusi ja oli probleeme, mis jäid õhku ripuma, ja oli neid, mille puhul nenditi, et üks hiljem selgu, kuidas asi tegelikkuses minema hakkab. Just sel põhjusel on rühm Keskerakonna fraktsiooni liikmeid koostanud arupärimise haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. Me tahame tema käest kuulda hinnanguid kõrghariduse omandamise ja üliõpilaste majandusliku toimetuleku kohta, üliõpilaste

väljalangemuse ja õppekoormuse näitajate kohta, samuti selle kohta, kuidas edukaid tulemusi edaspidi rohkem stimuleeritakse. Veel pärimise ülikoolidevahelise rollide ja missioonide jaotuse kohta. See ei ole arupärimine selle kohta, mis kõik täpselt tehtud on. Haridus- ja teadusminister kinnitas ju meile, et ta meeleldi räägib perspektiivsetest ettevõtmistest, mis tal selles valdkonnas varuks on. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen juhatusel nimel vastu võtnud neli seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, otsustab juhatus nende menetluse võtmise kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimine vastab sellele seadusele, siis edastan selle otsekohe adressaadile.

Nüüd mõningad teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetluse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Riigikogu väliskomisjoni s.a 27. märtsil esitatud Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu, juhtivkomisjon – väliskomisjon; teiseks, Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 27. märtsil algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – rahanduskomisjon.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 28. märtsil ja 4. aprillil esitatud järgmised eelnõud Euroopa Liidu asjade komisjonile. Esiteks, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi eelnõu, milles käsitletakse euro ja muude vääringute kriminaalõiguslikku kaitset võltsimise vastu ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2000/383/JSK. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja direktiivi eelnõu kohta arvamust andma õiguskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on 11. aprill kell 16. Teiseks, Euroopa Komisjoni määruse eelnõu, millega määratakse kasvuhoonegaaside saastekvootide perioodi 2013–2020 enampakkumiste kogused. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja määruse eelnõu kohta arvamust andma majanduskomisjoni ja keskkonnamisjonini. Arvamuse esitamise tähtaeg on 11. aprill kell 16. Kolmandaks, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi eelnõu tubaka- ja seonduvate toodete tootmist, esitlemist ja müüki käsitlevate liikmesriikide õigus- ja hal-

dusnormide ühtlustamise kohta. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja direktiivi eelnõu kohta arvamust andma majanduskomisjoni ja sotsiaalkomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on 11. aprill kell 16. Neljandaks, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi eelnõu töötajate liikuvuse parandamiseks vastuvõetavate miinimumnõuete kohta täiendavate pensioniõiguste omandamise ja säilitamise parandamise teel. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja direktiivi eelnõu kohta arvamust andma sotsiaalkomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on 18. aprill kell 16. Viieandaks, Euroopa Komisjoni küsimustikud "Konsultatsioonidokument riigiabi kohta põllumajandus- ja metsandussektoris" ning "Vähese tähtsusega abi määrus". Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja küsimustike kohta arvamust andma maaelukomisjoni ja rahanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on 18. aprill kell 16.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimised sotsiaalminister Taavi Rõivasele, justiitsminister Hanno Pevkurile ja keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannusele.

Palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 87 Riigikogu liiget, puudub 14.

Head kolleegid, läheme päevakorra kinnitamise juurde. Selle nädala päevakord on teil laudadel, panen selle kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 83 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud.

2. Arupärimine rahvapärimuse tutvustamise kohta (nr 302)

Esimees Ene Ergma

Läheme tänase päevakorra juurde, alustame arupärimistele vastamist. Esimene on Riigikogu liikmete Priit Toobali, Ester Tuiksoo, Valeri Korbi ja Tarmo Tamme 27. veebruaril 2013 esitatud arupärimine rahvapärimuse tutvustamise kohta (nr 302). Palun kõnetooli kolleeg Priit Toobali!

Priit Toobal

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud minister! Käesoleva aasta

27. veebruaril esitasin koos kolleegidega Keskerakonna fraktsioonist arupärimise kultuuriminister Rein Langile. See puudutab rahvapärismuse tutvustamist. Möödunud aasta suvel kuulutas Riigikantselei välja riigihanke riiklikke pühi ja rahvakalendri tähtpäevi kuvava nutirakenduse loomiseks, mis informeeriks kasutajat tähtpäevade ajaloolisest taustast ja sisust. Ühtlasi seati tingimuseks, et rakendus peab olema ühendatav kasutaja Facebooki kontoga ja kasutajal peab olema võimalus teavitada tähtpäeva tähistamisest oma Facebooki sõpru. Tänavu 12. veebruaril esitleti Riigikantselei tellimisel valminud Rahvakalendri rakendust ning avalikustati, et selle loomiseks kulutati 32 280 eurot. Kuna rahvakalendril on kahtlemata suur roll meie kultuuris ning selle tutvustamine Eesti inimestele on samuti oluline, siis esitasime sel teemal ministrile viis küsimust. Ootame ministrit vastama. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud kolleeg! Palun lugupeetud kultuuriministri vastamiseks kõnepultil!

Rein Lang

Väga austatud juhataja! Head arupärijad ja teised Riigikogu liikmed! Ma pean ütleva, et ma ei kuulnud härra Toobali jutust mitte midagi, kuna saal sumises, aga ma oletan, et küsimused ei ole võrreldes sellega, mis paberile on pandud, muutunud.

Esimees Ene Ergma

Härra minister, ma palun väga vabandust! Millegipärast peale vaba nädalat saal sumiseb tõesti.

Rein Lang

Kevad! Aga nüüd esimene küsimus: "Kas rahvapärismuse tutvustamise vajaduse tingis Eesti inimeste vähenenud teadlikkus selle osas?" Ma võiksin muidugi kalambuurselt vastu küsida, kas 2009. aastal, kui Tallinna Linnavalitsus määras ajaloolised asumid, tegi ta seda seetõttu, et inimesed ei teadnud, kus nad elavad. Ma arvan, et mitte, pigem oli tegu ajalooliselt väljakujunenud asumite tähistamisega, tuletamiseks tallinlastele ja meie külalistele meelde linna ajalugu. Riigikantselei loodud nutirakendus on tehtud samuti meie rahvapärismuse tutvustamiseks ja meeldetuletamiseks. Minu ar-

vates on tegu innovaatilise ja nutika lahendusega, kuidas tutvustada kaasmaalastele ja ka külalistele Eesti ajaloolisi tähtpäevi. Minu meelest võiksid seda kasutada kõik, kaasa arvatud Riigikogu liikmed.

Ühtlasi kasutan võimalust ja tuletan Riigikogu liikmetele meelde, et käesolev aasta on Eestis kultuuripärandi aasta, mille eesmärk on tutvustada Eesti kultuuripärandit ja teha seda terviklikult, hõlmates pärandi nii vaimset kui ka ainelist poolt, nii riikliku kui ka rahvusvahelise kaitse all olevat pärandit, samuti meie igapäevast elukeskkonda, kogukonna tegutsemisvälja ja traditsioone, mis ei ole otseselt kaitse all, aga on ometi väärtuslikud kohaliku identiteedi kujundajatena.

Teine küsimus: "Mida on Kultuuriministeeriumil veel plaanis ette võtta, tutvustamiseks Eesti inimestele rahvakalendri tähtpäevi?" Julgen selle peale meenutada, et see arupärimine puudutab Riigikantselei ettevõtmist. Aga kultuuripärandi aasta raames toimub Eestis sadu üritusi ja seda kogu aasta vältel. Rahvakalendri tähtpäevade tutvustamine on kõigest üks mikrokoopiline osa sellest. Näiteks korraldatakse Eesti Vabaõhumuuseumi eestvedamisel pärandiralli, mille eesmärk on laiendada kultuuripärandi arutelu üle kogu Eesti. Edelaraudtee ja Eesti mäluasutuste vedamisel tutvustatakse meie raudteepärandit. Selle käigus pakutakse õpilaste rühmadele võimalust kultuuripärandi aastal märtsist maini ja septembrist novembrini kõigil oma liinidel tasuta sõita põnevatesse paikadesse. Näiteks saab Tartus külastada mänguasjumuuseumi ja Ahhaa keskust, Narvas korraldatakse öist linnuseseiklust. 27. märtsil ehk priiuse põlistamise päeval toimus Eesti Vabariigi 95. aastapäeva ja kultuuripärandi aasta raames e-mälumäng, mida mängiti Eestis üle 22 000 korra.

Need on vaid üksikud näited. Kui ma hakkaks kõiki sündmusi ette lugema, siis parafraaserides Oskar Lutsu "Kevade" köstrit, võiks öelda, et enne läheb Issanda päike looja, kui ma nende sündmuste registriga valmis saan. Seetõttu soovitan külastada aadressi www.kultuur.info, kus on kirjas kõik sündmused, mis alanud teema-aasta puhul läbi viiakse, ning teha nende seast endale sobiv valik. Kõike nagunii külastada ei jõua.

Kolmas küsimus: "Milliseid veebilahendusi plaanib Kultuuriministeerium välja töötada

rahvakultuuri tutvustamiseks?" Aitäh väga hea küsimuse eest! Pärandiaastaga seoses on välja töötatud veebileht www.parandiaasta.ee. Seni, kuni veeb täpitahti ei tunnista, on see kirjapilt "parandiaasta". Sealt leiab kogu vajaliku info ja tegevused, mis seotud kultuuripärandi aastaga. Nagu ma juba eelmises vastuses tähelepanu juhtisin, pärandiaasta programm asub aadressil www.kultuur.info. Lisaks nendele kahele veebilehele Kultuuriministeerium muid veebilehendusi praegu ei plaani.

Neljas küsimus: "Kuidas kommenteerite asjaolu, et rahvakalendri rakenduse loomisele kulus üle 32 000 euro? Kas see pole Teie hinnangul liiga kulukas? Toon võrdluse, et näiteks 2011. aastal eraldati üle Eesti programmiga "Kunstigaleriid" 35 416,61 eurot kunstigaleriide tegevustoetuseks." Aitäh küsimuse eest! Ma juhin tähelepanu, et rahvakalendri rakenduse tellija oli Riigikantselei, mitte Kultuuriministeerium. Seega olete küsimuse esitanud valele adressaadile. Keda huvitab rahvakalendriga seotud riigihange, sel tuleb pöörduda Riigikantselei poole. Samas parandan ära arupärimises sisalduva valesõnaga. 2011. aastal jagas Kultuuriministeerium kunstigaleriidele kokku 83 894 eurot, mida on üle kahe korra rohkem kui arupärijate teada.

Viies küsimus: "Kui palju on plaanis rahvapärimuse tutvustamiseks raha kulutada käesoleval aastal ja tulevikus? Kui suured on sh Rahvakalendri rakenduse edasised ülalpidamiskulud?" Aitäh küsimuse eest, aga ka nende ülalpidamiskulude osas jään mina vastuse võlgu, seda tuleb küsida Riigikantseleist. Mis puutub rahvapärimuse tutvustamisse, siis loomulikult tuleb osa tegevusi, mis 2013. aasta lõpus seoses pärandiaasta lõppemisega lõpetada, jätkata, aga see kõik on juba 2014. aasta eelarve läbirääkimiste teema. Täna väga!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Nüüd küsimused. Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Hea minister! Mul ei ole mitte küsimus, vaid lihtsalt kommentaar neljandas küsimuses esitatud väite kohta. See informatsioon, kui palju ministeerium on kunstigaleriidele kulutanud, on võetud teie koduleheküljelt. Võib-olla

lasete oma nõunikel üle vaadata. Selgub, et koduleheküljel on vale info üleval.

Rein Lang

Mulle tundub, et te ajate aasta segamini. Jutt on 2011. aastast. Aga ma kontrollin.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud minister! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

3. Arupärimine kultuuripoliitika eesmärkide seadmise kohta (nr 310)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde. See on Riigikogu liikmete Priit Toobali, Tarmo Tamme, Aadu Musta, Lauri Laasi, Mihhail Stalnuhhini, Aivar Riisalu, Valeri Korbi, Vladimir Velmani, Enn Eesmaa, Eldar Efendijevi, Jüri Ratase ja Ester Tuiksoo tänavu 20. märtsil esitatud arupärimine kultuuripoliitika eesmärkide seadmise kohta (nr 310). Palun veel kord kõnepulti kolleeg Priit Toobali!

Priit Toobal

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid ja minister! Terve rida Keskerakonna fraktsiooni liikmeid esitas arupärimise kultuuriminister Rein Langile, selle pealkiri on "Kultuuripoliitika eesmärkide seadmise kohta". Tänavu veebruaris valmis Riigikontrolli aruanne Riigikogule "Kultuuri rahastamise eriaruanne". Eesmärk oli anda ülevaade, kuidas Kultuuriministeeriumi valitsemisala eelarvest kultuurivaldkondi toetatakse. Muu hulgas juhtis Riigikontroll tähelepanu asjaolule, et kultuuripoliitiliste eesmärkide seadmiseks ja strateegiliste valikute tegemiseks puudub ministeeriumil piisav info. Ministeerium näeb oma arengukava-des ette tingimuste loomist nii professionaalseks kui ka huvitegevuseks, kuid samas puudub neil täielik ülevaade loovisikute arvust ja riigivara seisust. Pole vajalikku infot, et otsustada investeringute jagamise üle. Eraldi rõhutatakse aruandes, et riik ei kogu eri sektorite majandusliku tähtsuse kohta süsteemset infot ning seetõttu puudub teave, kuidas mõjutavad kultuurivaldkondade tegevused tööhõivet, maksulaekumisi, regionaalarengut, riigi

mainet ning seda, milline on toetuste mõju eri valdkondade arengule. Riigikontroll leiab, et kogu selle info puudus takistab uute kultuuri-poliitika põhialuste koostamist.

Esitasime 21. veebruaril ministrile neli küsimust ja ootame neile vastuseid. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Priit Toobal! Palun veel kord lugupeetud kultuuriministri kõnepulti!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Siin on ainst päris asjalikuks parlamentaarseks debatiks. Teie esimene küsimus kõlab: "Riigikontroll märgib, et statistika loovisikute kohta pole piisav. Miks pole seni kogutud täpset statistikat loovisikute arvu kohta Eestis ja millal on plaanis see koguda?" Aitäh selle küsimuse eest, aga eelkõige võiks täpselt tsiteerida, millele Riigikontroll viitab. Riigil on olemas väga täpne statistika loomeliitusesse kuuluvate loovisikute kohta, sest seda infot esitavad loomeliidud kord aastas loometoetuse taotlemisel. 2012. aastal oli loomeliitusesse kuuluvaid loovisikuid 4030. Täpselt samuti on teada riigilt palka saavate inimeste arv ja ka kultuuriga seotud tööhõive näitajad. Kultuuriministeeriumi valitsemisala riigiasutustes, riigi asutatud sihtasutustes ja avalik-õiguslikes juriidilistes isikutes töötas 2012. aasta oktoobri seisuga kokku 3834 inimest, sh 2462 inimest, kellel oli kõrgharidus ja kelle võiks liigitada kategooriasse "kõrgharidusega kultuuritöötaja". Loomemajanduse asutustes töötas Statistikaametis 2012. aastal väljaantud kogumiku "Loomemajanduse näitajad" andmetel 34 500 inimest.

Riigikontrolli märkus puudutab vabakutselisi loovisikuid, kes ei ole organiseerunud ega kuulu ühtegi loomeliitu. Kuna nendel inimestel puudub kohustus ennast vabakutselise loovisikuna registreerida, ei saa riigil selle kohta ka täpset informatsiooni olla. Vastavalt loovisikute ja loomeliitude seadusele on loovisik autoriõiguse seaduse mõttes autor või esitaja, kes tegutseb kujutava või rakenduskunsti, lavakunstis, kirjanduse, muusika või arhitektuuri alal. Kultuuristatistikat, selle andmete kvaliteeti, andmekorjet ja analüüsitaset on aasta-aastalt küll parandatud, kuid selleni pole jõudnud veel

ükski Euroopa Liidu riik, et tal oleks olemas täpne ülevaade kõikidest tema territooriumil tegutsevatest vabakutselistest loovisikutest. Minu küsimus ongi see: kas lugupeetud arupärijad soovivad, et vabakutselisena tegutsev loomeisik peaks ennast kuskil registreerima?

Teine küsimus: "Riigikontrolli audit märgib, et riik peaks koguma kultuuri- ja spordivaldkonna majandusliku mõju kohta rohkem süsteemset infot. Millal võib oodata järgmise loomemajanduse kaardistuse avaldamist ja kas see on seni avaldatutest põhjalikum?" Kultuuri- ja spordivaldkonna kohta kogub riik, täpselt Statistikaamet infot regulaarselt, pöörates seejuures tähelepanu ka nimetatud valdkondade majanduslikule mõjule. Lisaks on Eesti Euroopa tasemel aktiivne arutelude kujundaja. Eurostat on käivitanud kultuuristatistikat puudutava arendusprojekti ja Eesti juhib selle majandusnäitajate tööühma. Sellesisuline raport avalikustati eelmise aasta oktoobris. Kultuuristatistika kogumise meetodid ja eri riikide andmete võrreldavus on väga tähtis teema ka Euroopa Liidu institutsioonides toimuvates aruteludes.

Kui tulla tagasi Eesti kultuuri- ja spordivaldkonna info kogumise juurde, siis Kultuuriministeeriumi tellimisel viis Eesti Konjunktuuriinstituut 2011. aastal läbi kultuuri- ja spordisündmuste regionaalse majandusliku mõju hindamise uuringu. Selle käigus uuriti 20 kultuuri- ja spordisündmuse mõju piirkondade majandusele. Konjunktuuriinstituut analüüsis ürituste eelarveid ja küsitles selleks 939 ettevõtet ja 5508 külastajat ning osalejat. See on kõige mahukam uuring, mis selles vallas Eestis kunagi läbi viidud on. Selgus, et iga eelarvesse panustatud euro tõi sisse keskmiselt 4 eurot. See on muidugi lihtsustatud lähenemine ning kui keegi soovib täpsustada, siis konjunktuuriinstituudi koduleheküljel on kõik selle uuringu tulemused saadaval. See on üsna põnev lugemine ning me oleme seda tutvustanud nii kultuuriettevõtjatele kui ka firmadele, kes tegutsevad piirkonnas, kus kultuuriettevõtjad oma tegevust edendavad.

Veel viib Statistikaamet 2013. aasta jooksul läbi kultuuri mooduluuringu ehk nn kultuuritarbimise uuringu, mille käigus kogutakse kvartaliandmeid kultuurisündmuste külastatavuse, külastatavuse põhjuste, rahva käitumismallide ja ürituste majandusliku mõju kohta.

Need detailsed andmed peaksid saada avalikuks 2014. aasta teisel poolel.

Mis puutub loomemajanduse kaardistamise, siis Eesti oli Euroopa Liidu riikide seas üks esimesi, kes seda tegema hakkas. Esimene loomemajanduse kaardistamine võeti meil ette 2005. aastal, kui enamik Euroopa Liidu maid polnud seda veel käivitanud. Teise kaardistuse tulemused avaldati 2009. aastal ning praegu viiakse läbi kolmandat kaardistust, mis peaks Eesti Konjunktuuriinstituudil valmima tänava juulis. Iga kaardistusega on andmete kvaliteet paranenud, aga loomulikult on selles osas veel palju ära teha. Tähtis on just eri riikide andmete võrreldavus. Loomemajandus on üldiselt selline interdistsiplinaarne tegevusvaldkond, et andmeid pole võimalik saada ühe päringu peale Maksu- ja Tolliametisse või äriregistrisse. Tervikpildi kokkusaamiseks korraldatakse kümneid ümarlaudu ja kogutakse hulgaliselt ka eksperdihinnanguid.

Kolmas küsimus: "Riigikontroll märgib, et investeringute planeerimisel ei ole arvestatud tegevuskulusid ega analüüsitud piisavalt muud majanduslikku mõju kultuurivaldkonnale. Milline on näiteks Eesti Rahva Muuseumi uue hoone ehitamise majanduslik mõju muule kultuurivaldkonnale?" Alustame tagantotsast. Eesti Rahva Muuseumi uus hoone avaldab kindlasti mõju nii kultuurivaldkonnale kui ka Eesti ühiskonnale üleüldiselt. Vaieldamatult on tegu riigi seisukohalt ühe kõige tähtsama kultuuriobjektiga, millest saab Eesti visiitkaart. Selle hoone ehitamise mõju riigieelarvele on väga põhjalikult analüüsitud. Mis puutub Kultuuriministeeriumi investeringute planeerimisse ning nende mõju analüüsimisse, siis ma võin küll kinnitada, et kõikide viimastel aastatel tehtud investeringute puhul oleme arvesse võtnud nende mõju tulevate aastate eelarvele ning sellega on ka riigieelarve strateegias arvestatud. Euroopa Liidu struktuurivahenditest kavandatud investeringute taotlemisel aga on üks tingimusi investeringu teostatavus ja tasuvusanalüüsi koostamine. Selline analüüs on tehtud ka ERM-i uue hoone kohta.

Neljas küsimus: "Riigikontroll leiab, et info puudus olemasoleva olukorra kohta takistab uute kultuuripoliitika põhialuste koostamist. Kas Teie hinnangul on Kultuuriministeeriumil olemas piisavalt infot, koostamaks uusi kultuuripoliitika põhialuseid?" Loodetavasti leiavad

kultuuripoliitika põhialused lõppastmes arutamist ja kinnitamist ikkagi Riigikogus. Uute kultuuripoliitika põhialuste koostamisel on suures osas lähtunud valdkondade esindajate ettepanekutest ja püstitatud arenguvajadustest, seega on aluseks eksperdihinnangud ja järelikult ka valdkondade statistika. Samuti on meile teada mitmesuguste uuringute, kaardistuste ja statistika tulemused, millele sai eelmistele küsimustele vastates juba viidatud. Dokumenti tööversioonis on väga selgelt välja toodud vajadus statistikat veelgi parandada ja liikuda rohkem teadmispõhise poliitika kujundamise poole. Selles kontekstis on selge, et statistika ja kultuuri andmekogud arenevad ja täienevad pidevalt. Samas tuleb meie hinnangul vältida liigset andmete esitamise koormust, see võiks kultuuriorganisatsioonidele lihtsalt täiendavat bürokraatlikku kohustust tähendada.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, härra minister! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Hea minister! Kuna arupärimise teema on kultuuripoliitika eesmärkide seadmine, siis võib küsida mõnevõrra laiemalt kui üksnes Riigikontrolli aruande kohta, millest me siin vestelnud oleme. Tallinnas Piritas kloostri varemetes on juba aastaid toimunud üks väga esinduslik festival – Birgitta festival. Kui seni on Kultuuriministeerium selle ürituse korraldamist toetanud, siis tänava on ministeerium leidnud, et see ei ole vähemalt rahalist toetust väärt üritus. Millest on selline otsus tingitud? Kas see langeb kuidagi kokku meie kultuuripoliitikaga, et enam ei toetata nii tähtsaid üritusi, nagu on Birgitta festival? Teine festival, mida otsustati mitte toetada, oli Narvas. Millest sellised otsused?

Rein Lang

Kindlasti on see teatud määral kultuuripoliitiline otsus. Kuid mitte mingil juhul pole tegemist ürituse alahindamisega või selle kvaliteedi küsimärgi alla seadmisega. Seda kindlasti mitte! Asi on selles, et muusikat toetava fondi summad on väga piiratud. Birgitta festivali läbiviimiseks on küsitud kogu sellest eelarvest umbes 10% ja Tallinna linna finantsmajanduslike võimaluste juures ei ole küll kuidagi põh-

jendatud tulla seda raha riigi Kultuuriministeeriumist paluma. Tallinna linn on nii jõukas omavalitsus, et sellist üritust peaks ta küll ise suutma finantseerida ilma riigi rahasüstita. Eestis on väga palju suurepäraseid kultuuri-ettevõtmisi, eriti eraõiguslikul pinnal, mida ei korralda mitte selline tugev omavalitsus. Minu arvates on väga mõistlik anda raha pigem sinna, kus omavalitsus ei ole suuteline kogu eelarvelist koormust kandma. Tallinn on suuteline seda tegema ja kindlasti ka teeb.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Austatud minister! Paljud toredad kultuuri-üritused saavad toimuda tänu sellele, et raha on saadud Hasartmängumaksu Nõukogu kaudu. Väidetavalt on liikvel eelnõu, mille kohaselt 1. jaanuarist 2014 selline võimalus kaob ja see raha jaotatakse kuidagi ministeeriumide ridadele. Kas te näete siin ohtu või võime kõik rahulikud olla? MTÜ-d ja paljud muud ühingu- ja seltsingud on sellega seoses muret avaldanud ning pöördunud Riigikogu liikmete ja ka komisjonide poole.

Rein Lang

Vastab tõele, et selline eelnõu oli liikvel. Ta liikus täpselt sinna, kus tema õige koht oligi, ehk prügikasti. Aga mõttekoht on muidugi olemas. Hasartmängumaksu Nõukogu raha jagamise puhul tekib väga õigustatud küsimusi kogu rahastamissüsteemi läbipaistvuse kohta. Selles osas ma jagan Rahandusministeeriumi muret. Aga seda ei saa lahendada selliste ettepanekute elluviimisega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Lugupeetud minister! Ma küsin teilt kultuurisummade kohta, mis eraldatakse kohalikele omavalitsustele. Nagu te teate, varem olid objektide pingeread ja neid objekte jälgiti. Ministeeriumi vastaval eelarvereval olid päris suured summad, aga enam kahjuks mitte. Kas te olete seisukohal, et sellised rahaeraldused kultuuri huvides peaks üldse ära lõpetama või peaks need taastama, kui riigi rahaseis paraneb?

Rein Lang

Jah, meie majanduse sisetarbimisel põhinevad hiilgeaegadel peeti Kultuuriministeeriumis tõepoolest sellist nimekirja. Iga aasta eelarve vastuvõtmisel jagati teatud summa piirkondlike kultuuriobjektide investeringute toetamiseks. Kultuuriministeerium maksab vanu võlgu tänase päevani. Ma ei pea sellist asja mitte üks raas mõistlikuks. Isegi kui ajad peaksid märksa paremaks minema – mis ei ole lähema kümne aasta jooksul kuigi tõenäoline, kui pidada silmas riigieelarvelisi laekumisi –, siis selline vanas vääringus miljoni või kahe miljoni krooniga omavalitsuste toetamine kultuuriobjektide rajamisel pole arukas. Eriti juhul, kui ei ole tehtud täpseid tasuvusanalüüse, kuidas neid objekte pärast üleval pidada.

Aga meil on ju Euroopa Liidu fondid, millega seotud piirkondlike meetmete alane debatt seisab ees. Minu meelest riik võiks rahastada neid kultuuriobjekte, millel on selgelt üle-ees-tiline mõju, mitte niivõrd kogukondlik mõju. Kogukonnad peaksid kultuurirajatiste puhul ikkagi oma vahenditega hakkama saama.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Austatud minister! Kuna arupärimine on kultuuripoliitika eesmärkide kohta, siis ma küsin teie käest ehk ministri käest, kes viib ellu reformierakondlikku arusaama kultuuripoliitikast, niisuguse küsimuse. Kas Meelis Pai ametist kangutamine täitis teie arvates kultuuripoliitilise eesmärgi ja kas Eesti teatrikunst on Meelis Pai lahkumisega võitnud või kaotanud?

Rein Lang

Ma panen ette püsida arupärimise küsimuste raamides!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Meile on teada, et praegu koostatakse kultuuripoliitika arengukava aastani 2020. Kui vaadata seda rühma, kes sellega tegeleb, siis sinna kuuluvad Kultuuriministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi, Rahandusministeeriumi ja Riigikant-

selei inimesed. Millal tuleb aeg, mil me võiksime neid suundi natuke laiemal pinnal arutada?

Rein Lang

Kui selle kava kokkupanemine sõltuks eri ministeeriumide ja muude ametkondade ametnikest, siis oleks see paber ammu juba Riigikogus debateerida. Me valisime just vastupidise meetodi. Me oleme kava saatnud kõigepealt ühele ringile kultuurivaldkondades ning saanud sealt tohutu hulga ettepanekuid ja üldisemaid mõtteid. Selle alusel sai koostatud üks dokument, mille me saatsime nüüd teisele ringile ja see ring on tulemuseks andnud märksa konkreetsemad ettepanekud. Praegu käib nende läbitöötamine, et saada valmis dokument, mis siirduks ministeeriumidevahelisele kooskõlastusringile. Teatavasti on tegu valitsuse kultuuripoliitika arengukavaga, mitte Kultuuriministeeriumi omaga. Just tänu eri valdkondade inimeste kaasamisele oleme saanud tohutu hulga üksteisele vastukäivaid ettepanekuid, sh väga palju ka haridus- ja muid ettepanekuid. See näitab, et inimesed hoolivad oma kultuurist. See on väga positiivne, aga see on kogu protsessi esialgselt kavandatuga võrreldes märksa pikendanud.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra kultuuriminister. Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

4. Arupärimine võrguteenuste hinna kohta (nr 294)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde, mille on esitanud Riigikogu liikmed Lauri Laasi, Viktor Vassiljev, Mihhail Stalnuhhin, Valeri Korb, Kadri Simson, Peeter Võsa, Kalev Kallo ja Marika Tuus-Laul tänavu 20. veebruaril. Arupärimine on võrguteenuste hinna kohta (nr 294). Palun kõnepulti kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Proua juhataja! Head kolleegid! Arupärimine, mille ma kohe ette kannan, on üle antud 20. veebruaril ja kantud kaheksa Riigikogu liikme sügavast murest elektri kallinemise ja

võrgutasude kasvu pärast. Põhjus on lihtne: inimesed ei suuda lihtsalt arveid maksta ja on hädas. Arupärimise sisu on järgmine.

Eelmise aasta septembris kooskõlastas Konkurentsiamet Eleringi võrgutasude muutmise, mille kohaselt kasvas keskmine võrgutasu selle aasta 1. jaanuarist 0,15 senti kilovatt-tunni kohta. Uus keskmine võrgutasu on eelmise aasta omast 1,28 eurosentit ehk 13,3% suurem. Kuna ka kodutarbijad olid sunnitud aasta alguses üle minema avatud elektriturule, kasvasid inimeste elektriarved kolossaalselt. Eelmise aasta lõpuni oli võrguteenuse põhitariif kodutarbijale ilma käibemaksuta 5,19 senti kilovatt-tunni kohta, alates 1. jaanuarist on see 5,56 senti kilovatt-tunni kohta. Seega on ainuüksi võrgutasu kodutarbija elektriarvel kasvanud 7,1%. Avalikkusele pole valgustatud selle hinnatõusu tagamaid. Sellest tulenevalt on meil härra majandusministrile neli küsimust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lauri Laasi! Palun lugupeetud majandus- ja kommunikatsiooniministri Juhan Partsi kõnepulti!

Juhan Parts

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Ma vastan teie neljale küsimusele.

Esimene küsimus: "Kuivõrd eetilise oli inimestele tõsta võrguteenuse põhitariifi 1. jaanuarist, kui oli juba teada, et avatud turule ülemineku kaasnab nagunii inimeste elektriarvete metsik tõus?" Kasutan seda küsimust, selgitamaks võrguteenuse tariifi kujunemise õiguslikku raamistikku. Me teame, et võrguteenuse osutamisel on nii põhi- kui ka jaotusvõrgu puhul tegemist loomuliku monopoliga ja selle teenuse hind ei ole seotud elektrienergia turuga. Võrguettevõtja tegevus on reguleeritud elektrituruseaduse ja võrgueeskirjaga. Võrguteenuse osutamise eest võetavad võrgutasud kooskõlastatakse eranditult Konkurentsiametiga, kusjuures lähtutakse Eesti seadustest ning osaliselt ka Euroopa Liidu energiaturu üsna üksikasjalikust metoodikast ja reeglistikust. Elektrituruseaduse § 93 kohaselt on Konkurentsiamet oma tegevuses sõltumatu ja peab oma ülesannete täitmisel lähtuma ainult õigusaktidest. See on selgituseks esimesele küsimusele, kuidas Eesti Vabariigis võrgutariifid kehtestatakse.

Teine küsimus: "Viimase aja võrgutasude tõusu põhjendatakse pidevalt täiendavate investeringute vajadusega. Tekib vägisi tunne, et mingil perioodil pole võrkudesse investeringuid absoluutselt tehtud, et olukord selles vallas on niivõrd katastroofiline. Kui see on nii olnud, siis kuhu see raha, mis tarbijate taskust on võetud, on kulunud?" Esiteks on oluline mõista, et kogu raha, mis Elering kui põhivõrguettevõtte tarbijatelt saab, läheb investeringutena tagasi elektrivõrku. Tänapäeva seisuga võime öelda, et selleks kulutatakse veel palju enamgi. Näiteks 2013. aastal investeerib Elering 209 miljonit eurot, tarbijatelt saadud kogutulu on aga 55 miljonit eurot. Elering investeerib suurel määral laenukapitali kasutades ja niivõrd, kui võrd jooksev tulu seda võimaldab. Miks see niimoodi on, sellest natuke hiljem.

Eleringi investeringud võib jagada kaheks. Esiteks nn tavapärased investeringud, mille suurus on Eesti põhivõrgu suurust arvestades mõistlikul tasemel – 30 miljonit eurot aastas. See kataks olemasoleva süsteemi amortisatsiooni. Teine liik on erakorralised investeringud, suurinvesteringud, mille tegemise kohustus põhineb Riigikogus heaks kiidetud energiamajanduse pikaajalisel arengukaval, mis seab Eleringile ülesande arendada süsteemi põhivõrku.

Me räägime Eesti puhul kolmest suurest investeringust viimaste aastate jooksul. Need on energiaühendus Soomega – Estlink 1, energiaühendus Soomega – Estlink 2 ja avariireservelektrijaam. Kõigil kolmel ettevõtmisel on väga suur strateegiline tähtsus Eesti elektrisüsteemi väljaarendamisel, varustuskindluse ja energiajulgeoleku tagamisel ning need on leidnud Riigikogu heakskiidu. Kalleim neist kolmest on Estlink 2, mille kogumaksumus on 324 miljonit eurot ja tänu millele lisaks olemasolevale energiaühendusele Põhjamaade elektriturudega tekib teine, kuni 650-megavattise läbilaskevõimega energiaühendus. See peab valmima selle aasta teisel poolel, turu käsituses peaks see olema 1. jaanuarist 2014.

Me ehitame Estlink 2 koostöös Soome põhivõrguga. Selle projekti rahastamine on jaotatud kolmeks. Kõigepealt Eesti pool ehk Eesti tarbijad, kuna põhivõrgu rahastamine riigieelarvest või mingitest muudest sääraestest allikatest on Euroopa reeglite ja ka Eesti seadustega

keelatud. Teise poole moodustavad Soome tarbijad ning oleme suutnud projekti elluviimiseks saada ka Euroopa Liidu investeringutoetuse 100 miljoni euro ulatuses.

Kuna pärast elektrituru teket peavad põhivõrguettevõttel olema ka strateegilised võrguühendused, siis pidi põhivõrk Estlink 1 koos turu avamisega senistelt omanikelt välja ostma. Senised omanikud olid mitmed ettevõtted Eestist, Lätist, Leedust ja Soomest ning Elering koos Soome põhivõrguettevõttega Fingrid pidi selle saajaprotsendilisel omandama. Eeldatav ostusumma on 40 miljonit eurot. Sotsiaalmajanduslike uuringute andmetel peaksid kõnealused ühendused andma tulevikus ca 50 miljonit eurot kasu aastas.

Seega tuleb võrgutariife ja elektri hinda vaadata koos. Iga leibkonna jaoks võrgutasu suurenemine ühenduste ehitamise tõttu võimaldab kaitsta ennast tulevikus järskude hinnakõikumiste ja suuremate elektriarvete eest. Me teame, et mõnel üksikul elektrijaamal põhinev isoleeritud elektrisüsteem ei ole asi, mida me nii varustuskindluse kui ka elektrituru arengu seisukohalt võiksime soovida. Ma ei soovita tarbijal protestida investeringute vastu, mida Elering praegu teeb. Seda mitte üksnes varustuskindluse vaatevinklist, vaid ka tarbija tulevikukulud silmas pidades. Hästi ühendatud Põhja-Balti elektriturg peaks tarbijale tagama parima elektri hinna kaugemas perspektiivis.

Kolmas investering on avariioreservelektrijaama ehitus, mille maksumus on kokku 136 miljonit eurot. Vastavalt elektrituruseadusele vastutab põhivõrk tarbijate elektrivarustuskindluse eest. Üks tööloik varustuskindluse tagamisel on piisava avariioreservi hoidmine, millega tagatakse tasakaal tootmise ja tarbimise vahel avariiolekordades. See olukord muutub alates selle aasta keskpaigast. Eesti põhivõrguettevõttel olid seni reservid, ostetuna Läti põhivõrguettevõtte käest, kuid seoses Ignalina aatomielektrijaama sulgemisega on tekkinud võimsuste defitsiit. Olukord Balti ja Loode-Venemaa elektrisüsteemis on muutunud, naabersüsteemidel ei ole võimalik Eesti põhivõrguettevõttele alates aastast 2013 piisavalt reserve garanteerida. Et nii läheb, oli teada aastaid tagasi ja nagu ma juba ütlesin, energiamajanduse arengukava nägi sellise investeringu ette, seejuures tähtajaliselt. Tootmisvõimsuste

ebapiisavuse korral saab avariireservi tagada ainult täiendava tootmisvõimsuse ehitamisega ning ühiskonna jaoks kõige odavam on spetsiaalse suhteliselt väikese investeeringukuluga elektriijaama ehitamine. Just seda Kiisale rajatav avarielektriijaam endast kujutab.

Nüüd mõni kommentaar n-ö regulaarsete investeeringute kohta. Nende eesmärk on tagada alajaamade ja põhivõrguliinide korrastolek. Rekonstrueerimise vajadus tuleneb eelkõige sellest, et meie alajaamad ja liinid on väga vanad, mis on omakorda tingitud kahest asjaolust. Esiteks, suur osa olemasolevast võrgust ehitati välja aastatel 1950–1970 ja on saanud viimane aeg seda uuendada. Perioodil 1985–2000 investeeringuid olemasoleva võrgu ja seadmestiku rekonstrueerimiseks peaaegu ei tehtud. Neid tehti, aga ohtlikult marginaalsel määral. Praegu on *circa* kolmandik Eleringi alajaamadest vanemad kui 30 aastat ja umbes viiendik liinidest vanemad kui 45 aastat. Järgmistel aastatel on peamised investeeringud seotud eelkõige liinide rekonstrueerimisega. Kui seda ei tehtaks, oleks rohkem kui pool elektriliinidest, kui mõõta kilomeetrites, aastal 2020 vanemad kui 45 aastat. Loomulikult võivad selle tagajärjeks olla ulatuslikud ja kaua kestvad elektrikatkestused. Ning teadagi, pole kallimat elektrit kui elektri puudumine.

Järgmine küsimus: "Elering on ühe oma olulise investeeringuna välja toonud avariireservijaama ehituse võrguettevõtte ülesanne, mitte aga Eesti Energia ülesanne?" Ma juba vastasin sellele küsimusele, aga kordan üle. Vastavalt elektrituruseaduse §-le 38 on süsteemihalduri kohustus tagada igal ajahetkel süsteemi varustuskindlus ja bilanss. Süsteemihalduriks on sama paragrahvi alusel põhivõrguettevõtja ehk Eesti puhul Elering. Kohustuse täitmiseks peavad süsteemihalduri käsutuses olema tootmisreservid, mida oleks võimalik igal ajahetkel kasutada. Reservide täpsem kirjeldus on valitsuse määrusega kehtestatud võrgueeskirja §-s 31. Kuna avariioreservelektriijaama kasutatakse vaid vähestel tundidel aastas, pole elektritootja seisukohast majanduslikult põhjendatud ehitada elektriijaam, mis suurema osa ajast seisab ja mida tootjad ei tohi kasutada mingil muul eesmärgil peale reservide tagamise. Seetõttu ei ole võimalik, et turuosalisel ehitavad reserviks sobivaid tootmisvõimsusi, arvestades, et need

end elektrituru tingimustes ära tasuvad. Avariioreservide olemasolu tagamise kulud kui osa terve elektrisüsteemi toimimise kuludest on nii Euroopa Liidus kui ka küllap ülejäänud maailmas levinud praktika järgi süsteemihaldurite kanda.

Neljas küsimus on, kas võrguteenus on minu meelest inimeste jaoks kodukulu või mitte. Elektrivõrkude puhul on tegemist infrastruktuuriga, mille puhul on tarbijatele tähtsad nii hind kui töökindlus. Kuna suurem osa võrkudega seotud varast on üsna pika kasutuseaga, siis võib tekkida kiusatus võrkudesse mitte investeerida. Pealtnäha ei juhtu sel juhul kohe midagi, mõnda aega võrk ju toimib. Küllap lisaks muudele asjaoludele – okupatsioon lõppes ja Eesti riik taastati – just sel põhjusel 1990. aastatel ei investeeritudki.

Muidugi on see pea liiva alla peitmine. Me võime küsida, mis saab siis, kui infrastruktuuri korrashoidu ebapiisavalt investeerida. Ma ei taha siin sugugi kiusu ajada, aga tagajärg on näha Tallinna tänavatel. Kas oleks tark otsus lasta ka elektrivõrkudel laguneda? Arvan, et mitte. Me peame garanteerima mõistliku investeerimistempo, et hoida olemasolev võrk, kogu infrastruktuur aktsepteeritaval ja keskmiselt kvaliteetsel tasemel. Loomulikult tuleb tarbijatele seletada, et võrgutasu on hädavajalik. Konkurentsiamet aktsepteerib ainult põhjendatud kulutusi ning see raha kuhugi vaskule või mingiks muuks otstarbeks ei lähe. Elektrivõrkudesse investeeriti 1990. aastatel väga vähe. Seetõttu ongi võrguvara uuendamise mahud nüüd paratamatult suuremad, kui need oleksid siis, kui aastaid tagasi oleks sellesse stabiilselt investeeritud.

Lõpetuseks kordan veel: praegusele ajale langenud suurinvesteeringud ehk siis Estlinki kaablite ehitus ja väljaostmine ning avariioreservijaama ehitus on Eesti elektritarbijatele varustuskindluse tagamiseks väga vajalikud objektid. Just seetõttu on ka Riigikogu energiamajanduse arengukava kinnitades neid tarvilikuks pidanud. Raha, mis me tarbijatena võrguteenuse eest maksame, ei lähe kuskile kaduma, see investeeritakse meile osutatava teenuse parandamisse. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Asume küsimuste juurde. Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Hea minister, võrguteenuse tasu on viimasel aastatel tõesti päris jõudsalt kasvanud. Üks probleem on selle tasu suurus, teine läbipaistvus. Täna Postimehes soovib kolleeg Kaja Kallas läbipaistvuse suurendamiseks OÜ Jaotusvõrk Eesti Energiast eraldada. Samas on Eesti Energia kohe väga agressiivselt reageerinud ja süüdistab meie kolleegi valeväidete esitamises. Mis teie arvate? Kas Jaotusvõrgu eraldamine Eesti Energiast on jutuks olnud? Tõesti, nendes vastastikku kõlanud väidetes on iva sees.

Juhan Parts

Ma ei ole kahjuks Riigikogu liikme Kaja Kallase tervet postitust lugenud, olen vaid kursis selle refereringuga *on-line* meedias. See tõttu võin olla ebapiisavalt informeeritud. Taustaks võin öelda nii palju, et see teema oli hästi palju üleval 1990. aastate lõpul, kui jaevõrkude lahutamist turu korraldamisel ei peetud õiguslikult vajalikuks. See on paljude Euroopa riikide praktika. Aga 1990. aastatel oli see meil päevakorral. Läänemaal ja Ida-Virumaal tehti mõned eksperimendid ja see seisukoht hinnati mitmesuguste asjaolude tõttu ümber.

Aga tuletan teile meelde üht kogemust, mille puhul olid tehtud väga põhjalikud majanduslikud arvutused. 2000. aastate alguses oli Leedu mõneti samasuguses olukorras ja seal arvati samuti, et jaevõrgu tükeldamine annab omanikule ehk riigile või ka tarbijatele, klientidele mingit võitu. Tegelikuses ei pruugi see sugugi nii minna. Mina olen ametlikult Eesti Energia üldkoosoleku õigustes ja tean, et seda küsimust ei ole ettevõttes kordagi üles tõstetud. Samas on üsna selge, et Eesti Energiaga on seotud kaks põhilist huvi. Esiteks, et tarbijad, Eesti Energia kliendid saaksid võimalikult odavat elektrit. Eesti Energia tükeldamine tooks vaieldamatult kaasa firma halvema finantsseisu. Või tegelikult "halvem" ei ole õige sõna, ma korrigeerin ja väidan, et see tooks kaasa firma nõrgema finantsseisu, mis loomulikult tähendab ka selle mitmesuguseid siirdeid pakutavate teenuste hinda. Seda nii võrgu enda puhul kui ka kontsernile tervikuna.

Kui on soovi, võib seda edaspidistes aruteludes arutada, aga esimene, mille see samm minu arvates kaasa tooks, oleks tarbijahinna

tõus. Teine ja väga oluline küsimus on, kui läheneda riigi või omaniku seisukohast, kas selline samm ei vähenda omanikule kuuluva vara väärtust ja ka omaniku tulu. Ma arvan, et vastus on jaatav. Usun siiski, et seda teemat peaks käsitlema, analüüsides seejuures hästi praktiliselt mõju ettevõtte klientidele ja omanikule. Mul ei olnud aega seda Postimeest lugeda ja ma ei tea, kas Kaja Kallase väidete taga on mingisugused alternatiivsed arvutused. Aga ma arvan, et võimaliku eraldamise paratamatud tagajärjed oleksid just sellised.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Austatud härra minister! Ilmselt on tarbijale siiski väga vähe selgitatud, kuidas võrgutasud kujunevad. Pigem on öeldud, et see on ärisaladus. Aga loomulikult rahvast huvitab, kuidas ikkagi elektri kohaletoometamine maksab tunduvalt rohkem kui elekter ise. Kui me paneme veel riigimaksud juurde, siis moodustab see tasu kaks kolmandikku lõpphinnast, elekter ise ühe kolmandiku. Samas on teada, et Eleringile oli eelmine aasta päris suure kasumi aasta. Kui palju sellest läheb koduse elektrivarustuse kindlustamiseks? Täna tõstatab elektriinsener Väino Rajangu ajalehes küsimuse, kas ei peaks võrgutasudele kehtestama ülemise piiri. Ja miks ikkagi need ülisuured investeeringud käivitatakse just sel aastal, kui elektriturug avanes?

Juhan Parts

Alustan lõpust. Oma vastustes ma juba püüdsin sellele vastata. Neid ülisuuri investeeringuid, mis arvutatakse hinna sisse väga pikaajalise tasuvuse põhimõttel ja mis ületavad amortisatsiooni katmiseks tehtavaid investeeringuid, et olemasolevat põhivara käigus hoida, on hädasti vaja, kuna olukord selles elektrisüsteemis, kuhu me kuulume, on muutunud. Ma rääkisin teile avariireservvõimekuse vajalikkusest. Ennekõike on see kaudselt seotud Ignalina jaamaga, aga ka sellega, et me oleme avariivõimsusi siiaani ostnud või rentinud.

Mis puutub elektriühendustesse, siis see on otseselt seotud turuga. Loomulikult oleks olnud väga hea, kui me oleks suutnud kaabliiinid Estlink 1 ja Estlink 2 ehitada üheaegselt ehk siis mõlemad valmis saada viis või seitse

aastat tagasi. Reaalsus on aga see, et turu avanemine ja uute ühenduste loomine, mis peaks kasu tooma ka meie tarbijatele, on paratamatult natukene seotud nagu muna ja kana. Meie variant Estlink 2 puhul oli see ehitada 2008. või 2009. aastal, kui enam-vähem oli asi kokku lepitud. Siis me oleks aga pidanud loobuma Euroopa Liidu investeeringutoetuste kasutamisest. See oli erakorraline meede, mida Euroopa Liit pakkus majanduskriisist ülesäämiseks, et soodustada Euroopa pikaajalist konkurentsivõimet mõjutavaid investeeringuid ka energeetikas. Meil õnnestus see toetus saada ja me saime Estlink 2 ehituse käivitada. Vastasel juhul oleks tollal tulnud Estlink 2-le ei öelda. Ja keegi ei seadnud siis projekti kahtluse alla, väites, et see investeering on Eestile kuidagi halb.

Paraku sattus see turu avamisega ühte aega, sellest on tõesti kahju. Aga ma tulen jälle tagasi elektrikulu osakaalu juurde meie tarbija korvis, pidades silmas ka ettevõtete sellega seotud kulusid ja elektri hinna mõju tarbijahinnaindeksile. Oleme sellest siin teiega palju rääkinud. Kui läheneda kaugemas perspektiivis, siis oleks elektri hind tarbijale minu arvates mõne aja pärast märksa kallimaks kujunenud, kui me oleks selle sammu edasi lükanud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Lugupeetud minister! Kunagi jäi meil ühe arupärimise juures jutt pooleli, kuna te panite ette rääkida sellest siis, kui jutt on võrgutasudest ja võrguteenusel. Täna on siis õige aeg küsida uuesti. Eleringist rääkides te toonitasite, et see allub Konkurentsiameti kontrollile. Pressist käis läbi info, et Elering sai mullu kasumit ühe kolmandiku ulatuses. Siit jääb mulje, et Konkurentsiamet ei ole firmat sugugi rangelt kontrollinud. Kehtestatud tasu puhul on arvestatud investeeringuvajadust, aga saada peale selle veel kasumit ühe kolmandiku ulatuses käibest – see on ikka väga hästi! Saaks ükskõik milline ärifirma poolegi sellest, supleks ta kullas. Millest ikkagi tuleb selline tohutu kasum veel lisaks?

Juhan Parts

Kui te panite tähele, kui palju Elering investeerib, siis ta investeerib kordades rohkem, kui on tema aastane rahavoog. Konkurentsiamet peab ettevõtet hindama Euroopa metoodikat kasutades. Ta peab hindama, kui suur on põhivara minimaalne tootlus ja mil määral võetakse põhivara tootlikkuse puhul arvesse uusi tehtavad investeeringud. Teisisõnu, ei maksa imestada, et mingi arv on suur või väike. Arvestades seda varakogumit, mida see ettevõtte peab jätkusuutlikult nii finantsiliselt kui tehniliselt väga pikka aega haldama, peaksime tegelikult võrdlema kogu selle vara maksumust ja ettevõtte lubatud tootlust. Selles kontekstis vaadates ei ole Eleringi majandustulemuses midagi imekspandavat.

Ja veel üks moment. Kuna Konkurentsiamet kehtestab tariifi etteulatavalt, siis ta peab prognoosima ka Eleringi likviidsus- ja muid majandusnäitajaid, sh piiriülevalt ülekantava elektri mahtu ning võrgu kaudu transporditava elektri mahtu tervikuna. Arvestada tuleb ka elektri kadu ja muid kulusid. Tegu on iga-aastaste prognoosidega, mida võib korrigeerida, kuigi mitte väga palju. Prognooside aluseks on varasemad mitmeaastased keskmised ja muud asjaolud. Juhul kui ühel aastal on need näitajad suuremad, majandus ja elektri tarbimine ning elektriga kauplemine on olnud prognoositust elavam, siis järgmistel aastatel tehakse tagasiarveldus tarbija kasuks. Näiteks kui 2012. aasta majandustulemused on tänu sellele paremad, et üle piiri läks ja võrke läbis rohkem elektrit, siis tarbija võidab sellest järgmisel aastal, kui põhivara tootlus kujuneb suuremaks, kui Euroopas selliste ettevõtete puhul lubatud on. 2012. aastal oli see tootlus veidi suurem, kui keskmiselt on lubatud, ehk siis 7–7,5%. Meie 2012. aasta tootlus oli umbes 8%. Järelikult tehakse järgmistel perioodidel selles ulatuses tarbija kasuks tagasiarvestus. Ma juhin tähelepanu, et alati võib juhtuda ka vastupidi: elektrivõrkudes liikuv elektrikogus, mille pealt Elering oma tasu võtab, võib olla prognoositust väiksem. Sellisel juhul on ka tulemused kehvemad. Sedagi korrigeeritakse siis vastavalt, nagu tsüklil ette näeb.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tiit Tammsaar!

Tiit Tammsaar

Härra minister! Täna on kogu aeg jutt käinud põhivõrkudest, aga on ju ka teine pool – jaotusvõrk ja elektrilevi. Loomulikult on suured investeeringud ja vägevad ülekandeliinid, aga see pisikene, seesama traat, mis tarbija juurde tuleb, on väga haavatav. Minu meelest ei ole proportsioon põhivõrkude ja jaotusvõrkude investeeringute vahel õige. Mulle meenub järjekordne lumetorm kaks talve tagasi. Teisel päeval pärast elektri kadumist õnnestus lõpuks töömehed kohale meelitada. Need olid kaks tublit Narva meest, kes ei teadnud ööd ega mütsi liinist ega teedest. Me vedasime nad oma traktoriga kohale, andsime neile redeli, nemad saagisid langenud puu liini pealt maha ja me saime elektri tagasi. Momendist, kui elekter ära läks, oli möödunud 72 tundi. Selline konkreetne näide. Aga mis te arvate, kas ei võiks meil kehtida mingi abonenttasu? Miks sõltub võrgutasu tarbitavast elektrienergiast?

Esimees Ene Ergma

Hea kolleeg, üks minut on küsimuse esitamiseks aega.

Juhan Parts

Hästi lühike kommentaar, kuna küsija on parlamendis uus liige. Üldiselt me oleme ka jaotusvõrgu investeeringute mahte siin saalis arutanud. Teie kolleegid on kritiseerinud seda, et jaotusvõrku investeeriti 1990. aastatel märkimisväärselt vähe. Eks me praegu selle tagajärgi tugevama tormi puhul näe ka. See on üks küsimus.

Aga teie küsimus puudutas seda, mis alusel siis võrgutariifi ikkagi määrata. Minu arusaamise järgi annab seadus jaotusvõrguettevõttele valikuvõimaluse, aga Konkurentsiamet peab selle valiku heaks kiitma. Teisisõnu saab valida, kas võrgukulude tariif on tarbitud elektri põhine või peaks olema ka mingi abonenttasu. Ma tean, et sellised mõtted liiguvad ka ettevõtete juhtide peades. Samas ma ei ole väga veendunud, et kui nad sellega välja tulevad, siis see meile kõigile meeldiks.

Minu arvates teatud loogika selles on. Eestis on hajaasustuse osakaal suur, suvemajadesse ja muudesse ehitistesse, mida aasta ringi ei kasutata, on veetud väga palju liine. Nende majade elektritarbimine on ülimalt väike, aga liin peab ometi korras olema. Seda tuleb sama-

moodi solidaarsuspõhimõttel üleval hoida nagu neid liine, kus elektri tarbimine on tunduvalt suurem. Et solidaarsel kulude katmisel suurem õiglus saavutada, ei pruugi abonenttasu halb idee olla. Selle vastu hakkavad protestima kindlasti suvemajade omanikud, kes maal aasta ringi elektrit ei tarbi. Tõenäoliselt peaksid nemad sellisel juhul rohkem maksma.

Minu teada selleks seadusega sätestatud takistusi ei ole ja ettevõtted võivad tariifi muutmise taotlusega välja tulla. Ma juhin tähelepanu, et jaevõrguettevõtjaid ei ole Eestis üks, neid on 30 ja natuke rohkemgi. Nad on muidugi erineva suurusega, Elektrilevi on kõige suurem.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Lugupeetud minister! See ei mahu küll mingi loogika piiresse, et 109 miljoni suuruse käibe juures on firma kasum 34 miljonit eurot, nagu eelmisel aastal Eleringil oli. Samal ajal on Elering avaldanud soovi omandada Eesti gaasitrassid. Kas te oskate öelda, mis raha eest on Elering plaaninud need trassid osta? Kas see ei ole seesama raha, mis elektritarbijate käest sisse kasseeritakse?

Juhan Parts

Lühike vastus on ei. Aga see küsimus puudutab hoopis teist teemat, nimelt gaasipõhivõrgu ja elektripõhivõrgu staatuse võimalikku kokkupuutepunkti. Elering on selle kohta seni teinud üksnes selliseid uuringuid ja analüüse, mille kulud ei ole märkimisväärsed. Juhul kui Elering peaks otsustama teha mingi sellise investeeringu, siis see eeldab loomulikult omaniku aktsepti, sh lahendust, kuidas ostu finantseerida. Kuna sellist küsimust ei ole päevakorra kerkinud, siis ei ole olnud põhjust sellega Riigikogu tülitada. Kui niisugune stsenaarium peaks kunagi realiseeruma, siis see eeldab Riigikogu heakskiitu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Austatud minister! Millise moraalise hinnangu te annaksite olukorrale, kus ühest küljest

kuuleme, et Eleringis napib raha investeerin-
guteks, aga teisest küljest lugesime uudistest,
et möödunud aastal tõstis Eleringi nõukogu nii
iseenda kui ka juhatuse palka 14%? Mis sek-
toris on veel selline palgatõus võimalik? Mil-
line on teie hinnang Eleringi juhtide sellisele
käitumisele?

Juhan Parts

No selle peale, et teie suust kõlab moraali-
küsimus, võiks siia kõnetooli jääda, aga
püüan üle saada. Minu teada oli Eleringi juhi
töötasu lõppeval aastal väiksem kui eelmisel
aastal. Aga ma ei seoks ettevõtte juhtide tasu ja
motivatsiooni kogu selle ettevõtte majandus-
tegevusega. Kui te viitsiksite süveneda selle
ettevõtte töö olulisusesse, sh tehtavatesse in-
vesteeringutesse ja paljudesse muudesse asja-
desse, siis te teaksite, et Eleringi funktsioonid
on läinud märksa laiemaks, ülesandeid on kõ-
vasti juurde tulnud. Tegemist on väga tugeva
ja väga teadmistemahuka ettevõttega. Ma ei
räägi juhtidest, ma räägin tervest Eleringi kol-
lektiivist, kelle ülesanne on tagada Eesti elekt-
risüsteemi kogu vereringe. Kritiseerida siin
mingite protsentide võrra kasvanud kuutasu-
sid – ma arvan, et see küsimus on hoopis
teisest ooperist.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Me teame, kui
suur palk on õpetajal ja arstil, võib rääkida ka
päästjate ja politseinike töötasust. Eleringi pea-
liku palk on samuti teada. Aga kui suur on
Eleringi töötajate keskmine palk? Kui palju
see erineb Eesti keskmisest palgast?

Juhan Parts

Hea küsimus! Oleks ette teadnud, oleks
järele vaadanud. Praegu jään vastuse võlgu.
Palun, et teile sellest töö korras teada antaks.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra
minister! Avan läbirääkimised. Kutsun kõne-
tooli Marika Tuus-Lauli. Kaheksa minutit.

Marika Tuus-Laul

Head kolleegid! Lugupeetud härra minister!
Aastataguse märtsiga võrreldes tõusis tarbija-
hinnaindeks 3,5%. Enim oli see tingitud elu-
asemekuludest, mis andsid kogu hinnatõusust
pea poole, sellest omakorda kaks kolmandikku
andis elektri kallinemine. Elekter kallines pea
30%. Nii et elekter on konkurentsituult juba
mõnda aega hinnatõusu vedanud. Kõige jõuka-
mate jaoks ei ole see probleem, need pered
maksavad elektri eest umbes 3% oma pere eel-
arvest. Aga vaesemad on sunnitud selleks loo-
vutama umbes 10% sissetulekust. Elekter aga
ei ole ju mingisugune luksuskaup, mida peaks
kõrgelt maksustama. See on ikkagi esmatarbe-
kaup, milleta me läbi ei saa. Või tahab meie
valitsus, et me hakkame jälle rohkem ahjusid
ja pliite kütma ning õhku rikkuma? Kas peame
tõesti ajas tagasi minema?

Kõige raskem on leppida just suurte võrgu-
tasudega, mis pidevalt kasvavad. Küsin veel
kord: kuidas ikkagi saab võrgutasu olla suurem
kui tasu elektri eest? Ja veel nii palju suurem!
Kuidas saab elektri kohaletoometamise eest kü-
sida rohkem kui elektri tootmise eest? Miks
me ei saa täpselt teada, kuidas need tasud
rehkendatakse? Minister küll täna siin midagi
kirjeldas, aga täpselt ei tea me mitte midagi,
sest see on seadusega ärisaladuseks tehtud.
Samas, meie naaberriikides on need andmed
täiesti avalikud. Miks on elektrituruseadusega
kehtestatud elektrivaldkonnale erand ja me ei
saa avaliku teabe korras selle kohta infot? Va-
hest ongi nii, et salapärased võrgutasud lähe-
vad, nagu kusagil kirjutati, Jordaanias kaevan-
duse rajamiseks? See, et selle raha eest tehakse
gaasiuuringuid, on meile ammu teada.

Elering teenis mullu rekordilise kasumi.
Ettevõtte juhi Taavi Veskimäe sõnul olid tule-
mused üle aastate kõige paremad. Põhiline
küsimus ongi, milline on selle kasumi hind
kodutarbijale ja kui suur osa sellest kasumist
läheb Eesti varustuskindluse suurendamiseks.
Me tegelikult seda ei tea. Miks ikkagi tehakse
need ülisuured investeeringud just sel aastal,
kui elektrituru avanemine niigi kõvasti raha-
koti pihta on löönud?

Teine küsimus on seotud elektriliinikadu-
dega, mis Eestis arvatakse võrgutasude hulka.
Loogiline oleks, et need kulud kajastuksid
elektri börsihinnas. Sellele küsimusele pole me
kunagi vastust saanud.

Miks ei seata võrgutasule ülempiiri, nagu pakkus täna Väino Rajangu? Tema arvates võiks nende tasude ülempiir olla mingi kindel protsent elektri börsihinnast. Aga seda ei taheta, sest Eesti riik otseselt lükkab elektri hinna tõusu takka, et tänu suurematele tarbimiskuludele laekuva maksurahaga eelarveauke lappida. Võrgutasud, elektriaktsiis, käibemaks ja taastuvenergia tasu moodustavad ju kaks kolmandikku elektri hinnast, elekter ise vaid veerandi. Millega seda kõike siiski põhjendada? Miks me maksame aktsiisile ehk ühele maksule otsa veel teist maksu ehk käibemaksu? See tundub olevat eriti küüniline – maksta maksu pealt veel maksu.

Selline elektri hind on praeguste valitsusparteide poliitiline otsus. Samas me teame, et bulgaarlased avaldasid elektri hinna räige tõusu vastu tõsist protesti ja kukutasid oma valitsuse. Mis meilgi siis muud üle jääb! Kutsun kõiki inimesi esmaspäeval, 22. aprillil kella 8-ks õhtul Tammsaare parki, härra ministrit samuti. Me ütleme seal välja oma suhtumise elektri hinda. Me ei pea ju kõigega nõus olema ja kummardama ministreid, kes soosivad pidevat elektri kallinemist, tõstavad kodukuludega seotud makse ja toetavad pidevat kodukulude suurenemist, olgugi et enne valimisi lubati valju häälega elektri, kütte ja vee hinda alandada kuni poole võrra. IRL, kas see ongi valijatele antud lubaduste täitmine?

Ja, lugupeetud valitsus, kui kaua ikkagi kestab tohutute dividendide väljavõtmine riigiettevõtetest? 2013. aastaks on seda kokku 130,8 miljonit eurot. Eesti Energiast võetakse välja 73,48 miljonit, kinnitavad ajalehed. Miks peavad inimesed elektrimaksu tasuma, kui see nendele teistpidi tagasi tuleb? Ja samas, kui me vaatame, kui palju kavatseb riik Eesti Energiale vastu anda omakapitali laiendamiseks, kas sama palju miljoneid või veelgi enam, siis me täpset vastust ei leia.

Aga lõbus oli kuulda, kuidas minister jõudis elektrivõrkude juurest jälle välja Tallinna tänavate aukudeni. Lood on aga nii, et elektrivõrkudesse pannakse ülisuured summad Eesti riigi ja Euroopa raha, Tallinna tänavate aukude parandamiseks on riik eraldanud raha vaid nii palju, et sellest jätkuks kolme kilomeetri kordategemiseks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Härra minister, kas soovite ka esineda? Ei soovi. Lõpetan läbirääkimised.

5. Arupärimine avatud elektriturul tarbijate huvide kaitsmise kohta (nr 304)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Rannar Vassiljevi, Jaan Õunapuu, Jevgeni Ossinovski, Kajar Lemberi, Sven Mikseri, Helmen Küti, Jaak Alliku, Eiki Nestori, Kalvi Kõva, Neeme Suure, Rein Randveri, Kalev Kotkase, Mart Meri, Marianne Mikko, Karel Rüütli, Heljo Pikhofi, Indrek Saare, Lembit Kaljuvee, Rainer Vakra ja Deniss Boroditši 28. veebruaril s.a esitatud arupärimine avatud elektriturul tarbijate huvide kaitsmise kohta (nr 304). Kõnepuldis on juba kolleeg Rannar Vassiljev.

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Kakskümmend Riigikogu liiget, kes kuuluvad Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ja demokraatide saadikuühendusse, on esitanud majandus- ja kommunikatsiooniministrile arupärimise, mis puudutab avatud elektriturul tarbijate huvide kaitsmist. Me keskendume arupärimises kahele teemale, üldteenuse hinnale ja tarbijate kaitsmisele. Neist esimese ehk üldteenuse hinna koha pealt ütleb elektrituruseadus, et üldteenust osutab meile võrguettevõtja või võrguettevõtja nimetatud tegevusloaga müüja. Üldteenuse puhul arvutatakse elektrienergia kalendrikuu hind selles kuus üldteenuse korras müüdüd elektrienergia tunnipõhiste koguste ning elektribörsil avaldatud tunnipõhiste hindade omavahel kaalutud keskmise hinna alusel. Hinnale lisatakse veel teenuse osutamisega seotud põhjendatud kulud ja mõistlik ärikasum.

Mis puudutab tarbija kaitsmist, siis ütleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, et liikmesriigid võtavad meetmeid, et kaitsta lõpptarbijaid ja tagada tarbijakaitse kõrge tase, ning tagavad eelkõige kaitsetumate tarbijate piisava kaitse. Direktiivi järgi kohustub reguleeriv asutus tagama, et tarbijad saaksid kasu oma riigi elektrituru tõhusast toimimisest ning samas edeneks ka tõhus konkurents.

Sellest tulenevalt on mainitud 20 rahvasaadikul majandus- ja kommunikatsiooniministritele kaks küsimust. Esimene küsimus kõlab nii: "Kas asjaolu, et üldteenuse osutaja valik tehakse ilma vähempakkumist korraldamata üldteenuse osutamisega seotud põhjendatud kulude ning mõistliku ärikasumi kohta, vastab direktiivi põhimõtetele?" Teine küsimus puudutab seda, et direktiivi artikli 37 lõike 1 punkti n kohaselt on reguleerivatel asutustel kohustus aidata koos teiste asjaomaste asutustega tagada, et tarbijakaitsemeetmed oleksid tulemuslikud ja jõustatud. Palume ministril tutvustada neid meetmeid, mida riik on elektritarbijate kaitsmiseks senini kasutusele võtnud. Kokku võttes tahame teada, kas see, et meil ei ole üldteenuse osutamisel tagatud konkurentsi, on kooskõlas direktiivi mainitud põhimõtetega, ja teiselt poolt, millised on need tarbijaid kaitsvad meetmed, millele Eesti riigi tarbijad võivad toetuda ja mis riik on ellu kutsunud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Rannar Vassiljev! Ma palun kõnepulti majandus- ja kommunikatsiooniministri!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Asudes sellele arupärimisele vastama, tuletan sotsiaaldemokraatidele meelde, et minu teada oli siin kaks nädalat tagasi Keskerakonna arupärimine, mis puudutas sama teemat ehk üldteenuse marginaali kontrolli küsimusi. Soovitan kõigil seda stenogrammi lugeda, sest me puudutasime seal paari olulist aspekti, mis käivad ka tarbijakaitse kohta.

Nüüd teie kaks küsimust. Esimene küsimus: "Kas asjaolu, et üldteenuse osutaja valik tehakse ilma vähempakkumist korraldamata üldteenuse osutamisega seotud põhjendatud kulude ning mõistliku ärikasumi kohta, vastab direktiivi põhimõtetele?" Majandusministeerium on seisukohal, et elektrituruseadusega ettenähtud üldteenuse põhimõtted on kooskõlas asjaomase direktiivi artikli 3 lõikega 3, mille kohaselt liikmesriigid peavad tagama, et kõikidele kodutarbijatele ja väikeettevõtetele, st ettevõtetele, millel on kuni 50 töötajat ja mille aastakäive või bilansimaht ei ületa 10 miljonit

eurot, osutatakse universaalteenust. See tähendab, et neil on õigus saada oma territooriumil kindlaksmääratud mahus elektritarneid mõistliku, hõlpsasti ja selgelt võrreldava, läbipaistva ja mittediskrimineeriva hinnaga. Kontroll, mida praegu teeb Konkurentsiamet ja mida me siin kaks nädalat tagasi arutasime koos Keskerakonna fraktsiooniga, puudutab vägagi palju seda, kas see üldteenuse müügin marginaal on diskrimineeriv või ei ole. Ma usun, et Konkurentsiameti kontroll on kindlasti pretsedenti loov ja selles mõttes väga huvitav. Praeguseks ei ole Konkurentsiameti järelevalve veel lõppenud. Meie elektrituruseaduse kohaselt on ette nähtud, et n-ö viimaseks vastutajaks, kes peab universaalteenuse osutamise tagama, on määratud võrguettevõtja, kelle võrguga on üldteenuse kasutaja elektripaigaldis ühendatud. Üldteenuse hind koos teenuse osutamisega seotud kulutuste ja kasumimarginaalidega kujuneb sõltuvalt sellest, kui palju iga konkreetse võrguettevõtja teeninduspiirkonnas üldteenuse kasutajaid on, ning üldteenuse hinda kontrollib tagantjärele Konkurentsiamet.

Ma ei oska vastata, kas teie küsimuses justkui sõnastatud ettepanek vähempakkumise kohta on Euroopa direktiiviga kooskõlas või ei ole. Vähemalt elektrituruseaduse arutelu käigus seda teemat minu teada ei tõstatatud. Täiesti omaette küsimus on, et kui sellist vähempakkumise ideed edasi arendada, kas see oleks siis direktiiviga õiguslikult kooskõlas, annaks selle printsiipidele vastava tulemuse ja mille poolest see erineks n-ö tavapärasest tegetsemisest elektriturul. Seda võib tulevikus veel põhjalikumalt läbi töötada. Majandusministeeriumi praegune vastus baseerub kehtival seadusel.

Teine küsimus. Te palute tutvustada meetmeid, mida elektritarbijate kaitseks on võetud. Vastus on siin hästi pikk ja põhjalik. Arvestades aja piiratust, ei hakka ma kõike kokku lugema. Eri aspektidega seotud tarbijakaitsemeetmeid on kokku 11 valdkonnast, kui me räägime elektrituru toimimisest. Ma markeerin need 11 valdkonda.

Esiteks, järelevalveküsimused. Sellest on räägitud, et elektrituruseaduse kohaselt teeb seaduse täitmise, elektrituru toimimise ja turuosaliste tegevuse järelevalvet Konkurentsiamet. Tarbijakaitseamet teeb järelevalvet tarbijakaitse seadusega ettenähtud piires. Konku-

rentsiamet kontrollib, kas müüja on koos arvega tarbijale esitanud nõutavad andmed energiaallikate keskkonnamõju kohta, samuti teabe tarbija õiguste ja vaidluste lahendamise võimaluste kohta. Konkurentsiamet kontrollib üldteenuse korras müüdava elektrienergia hinda, jälgib turu avamise konkurentsitaset, sh kodutarbijatele määratud hindu, avaldab vähemalt kord aastas soovitusi kodutarbijatele müüdava elektrienergia hinna kujunduse kohta. Konkurentsiamet avaldab oma veebilehel teabe, mis käsitleb tarbija õigusi, asjaomaseid õigusakte ja vaidluse lahendamise võimalusi.

Teine tarbijakaitset puudutav element on müüja valimise ja tasuta vahetamise õigus. Iga turuosaline, kellel on tema tarbimiskoha mõõtepunkti suhtes sõlmitud võrguleping, saab sõlmida elektrilepingu, st saab valida endale sobiva elektrimüüja. Müüja vahetamise eest ei nõuta tasu, ei tähtajatut ega tähtjalise lepingu lõpetamise eest.

Kolmandaks on tarbija õigustega seotud nii võrgu- kui ka elektrimüügilepingus sisalduvad kohustuslikud tingimused ja teave nii teenuse osutaja kui ka kauba müüja kohta ning n-ö lepingulise käitumise sätted. Kokku on ette nähtud kümme kohustuslikku tingimust. Loomulikult, nagu varem öeldud, on nii Tarbijakaitseametil kui ka Konkurentsiametil kohustus jälgida, et tüüpilingutes oleks arvestatud seaduses ettenähtud tarbijakaitsetingimusi.

Neljas tarbijakaitse küsimuste ring puudutab lepingute muutmist. Viies käsitleb võrguühenduste võimalikku katkestamist. Siin on toodud eraldi tarbijakaitseklauslid olukorras, kus tarbija ei suuda teenuse eest maksta. Nähakse ette variandid, kuidas kaitsta tarbijat ka sellisel juhul, kui tal on viivised või võlgnevus elektrimüüja ja võrguettevõtja ees. Nendel sätetel on samuti tarbijakaitsealine aspekt. Kuueks, liitumistingimused. Võrguettevõtja peab avaldama liitumistingimused oma veebilehel. Seitsmes tarbijakaitse aspekt on nii võrguettevõtja kui ka elektrimüüja kohustus anda ja avaldada teavet ning vastav regulatsioon. Tarbija peab olema teavitatud ja vajaduse korral peab avalikkusel olema võimalik kontrollida. Kaheksandaks on elektrituru tehnilise korraldamisega seotud sätted, mis on ka tarbijate huvides. Süsteemihalduril on kohustus luua ja hallata andmevahetusplatvormi selliselt, et turuosalisel, kellel selleks on seadusjärgne ko-

hustus ja õigus, on võimalik andmeid õigeaegselt esitada ja võrdsetel alustel õigel ajal saada, samuti peab tarbijal olema võimalik tema kohta käivaid andmeid kasutada ja hinnata oma tarbimisprofiieli. Sellest tulenevalt saab kujundada tarbijale kõige kasulikuma lepingu. Üheksas komponent tarbijakaitset puudutab üldteenust. Sellest me rääkisime, et üldteenus on teatud printsiipidele vastavalt igal ajahetkel Eesti Vabariigis kättesaadav, juhul kui tarbija lepingut ei sõlmi. Kümnes aspekt puudutab kaebuste kohtuvälisest lahendamist. Sellest veidi pikemalt. Konkurentsiamet lahendab elektrituruseaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud kohustuste rikkest tulenevaid turuosalistevahelisi vaidlusi, otsustab sundvõõrandamise menetluse algatamise, kontrollib, kas turuosalisel järgivad elektrituruseaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides ette nähtud nõudeid ning täidavad asjaomaseid kohustusi, ja teeb vajaduse korral turuosalistele kohustuslikke ettekirjutusi. Tarbijakaitseamet lahendab vaidlusi tarbijakaitseadusega sätestatud pädevuse piires. Liitumislepingust, võrgulepingust või elektrilepingust tuleneva vaidluse korral on tarbijal õigus esitada kaebus tarbijavaidluskomisjonile. Ühesteistkümnes on toimetuleku aspekt. Toimetulekutoetust makstakse sotsiaalhoolekande seaduse 4. peatüki alusel. Eestis nagu ka enamikus teistes liikmesriikides ei nähta vähekindlustatud tarbijatele eriseadusega ette eritariife, vaid nende toetamine on lahendatud sotsiaalhoolekande seaduse kaudu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Jätkame küsimustega. Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh, proua esimees! Austatud minister! Ma täpsustan meie esimest küsimust. Tõepoolest, täpset protseduuri, kes üldteenuse osutamiseks elektrienergia tarnib, direktiivis pole, küll on aga nõue tagada kõikide elektriette võtete juurdepääs liikmesriigi tarbijaskonnale. Võib öelda, et Elektrilevi piirab praegu seda juurdepääsu, ning piiramine on kehtiva direktiiviga vastuolus. Sellest järeldub, et üldteenuse osutamiseks tuleks korraldada hange, kus saavad võrdsetel osaleda kõik pakkujad. Kas te olete minuga nõus?

Juhan Parts

Teil oli mitu väidet, aga ma jääksin küsimuse fookuse juurde ehk kas üldteenuse tagamiseks tuleb teha hange või rakendub hoopis Eestis kehtiv seaduse tekst, mis ütleb *expressis verbis*, et elektrituruseaduse kohaselt on viimaseks vastutavaks tarnijaks määratud võrguettevõtja, kelle võrguga on üldteenuse kasutaja elektripaigaldis ühendatud. Teisisõnu, teie idee, millest ma püüan praegu täpsemalt aru saada, tähendaks siis, et keegi peaks looma Eestimaa eri paikades veel eraldi kanali elektrimüüjatele, et seadusest tulenevatel tingimustel oleks tagatud elektri tarnimine tarbijatele, kes lepingut ei sõlmi. Ma küsin, mis on selle mõte? Kui ma vaatan seaduse regulatsiooni, siis kõige ökonoomsem peaks minu arvates olema seesama võrguettevõtja pakkumine. Kui keegi teine suudab kõikjal Eesti tarbimiskohades pakkuda seda odavamalt, siis oleks see huvitav juhtum. Kas praegune marginaal, mille kõige suurem jaevõrguettevõtja on teatanud, vastab ka seaduses sätestatud nõudmistele, me veel ei tea. Ma loodan, et Konkurentsiamet annab siin nende printsiipide, mida Eesti seadus ette näeb, põhjaliku käsitluse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Austatud minister! Kunagi, kui me käsitlesime teemat, mis puudutas toimetulekutoetusi ja Eesti Energia väljastatud elektriarveid, siis oli informatsioon, et ligi 500 inimest ei olnud oma elektriarvet veel saanud. Nädalapäevad tagasi jooksis televisioonis jälle läbi info, et ligi 100 inimest ei ole oma elektriarvet kätte saanud. Tol korral te vastasite, et kui toimetulekutoetuse potentsiaalne vormistaja pole arvet kätte saanud, siis pöördugu Eesti Energia poole, nõudku seda sealt. Kõik see võib õige olla, aga ka teie kui üldkoosolek peaksite siiski tundma huvi, miks need inimesed siiski pole arvet saanud. Kas te olete seda küsinud?

Juhan Parts

Jah, me oleme palunud Sotsiaalministeeriumil vaadata, kas tulenevalt sellest üleminekust on vajalik ja võimalik anda sotsiaalabiteenustele mingisuguseid soovitusi ja juhendeid.

Ma eeldan, et nad on selle küsimuse lahendanud. Tookord, kui me teiega ka väljaspool saali vestlesime, sai see palve esitatud. Samamoodi tegin märkuse Eesti Energiale, mille üldkoosolek ma muide enam ei ole, ja ma tahaks tõesti loota, et nende saja või tuhande puhul on tänaseks need tehnilised probleemid maas. Elektrituru avamine on väga keeruline protsess, see puudutab väga paljusid inimesi ja on keeruline isegi selle ettevõtte seisukohast. Kujutame nüüd ette, ettevõttel on 400 000 müügilepingut ja ta tegeleb avalikkuse ees sellega, et sajale tarbijale, alguses natuke rohkem kui sajale, ei ole arvet koju tulnud. See on piinlik juhtum, aga siin võivad olla ka mõningad elektroonilised ebatäpsused *e-mail*'ides, mitmed muud juhud, kus arve lihtsalt ei ole liikunud õigesse kohta ja tagajärg ongi selline. Järjekordselt jääb mulje hoolimatusest tarbijate suhtes, aga selle ettevõtte puhul ma kindlasti seda ei kahtlusta, nad püüavad suhtuda tarbijate kriitikasse väga tähelepanelikult. Ja kuulge, ettevõtte, kes ei taha esitada tarbijale arvet – see oleks ju viimane, mida üks ettevõtte teha ei taha.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Te mainisite, et võrguettevõtja vastutus pakkuda üldteenust oma piirkonnas on kuidagi vastuolus hanke korraldamise või konkurentsiga. Ma ei nõustuks sellega. Põhimõtteliselt tähendaks see, et nendele ettevõtjatele, kes praegu võrguteenust pakuvad, korraldatakse nende piirkonnas elektrienergia üldteenuse pakkumiseks ühel või teisel kujul hange ja selle võitjaga sõlmitakse leping. See ei oleks Eestis iseenesest mingi tohutu suur bürokraatlik protsess, samas tagaks aga konkurents suurele hulgale inimestele, kes ühel või teisel põhjusel on jäänud üldteenuse tarbijaks, tõenäoliselt soodsama hinna.

Juhan Parts

Aitäh! Sellisel juhul peaks ikkagi seadus niisuguse asja ette nägema. Praegune tundub mulle selle koha pealt jätkuvalt väga loogiline. Ma juhin tähelepanu, et see hankeküsimus on teil välja mõeldud või te olete selle peale tulnud tulenevalt kõrgest marginaalist. Nii nagu

ma mäletan toleaeget Riigikogu diskussiooni, käis kas majanduskomisjonis või suures saalis läbi see põhimõte, et ei tohi diskrimineerida tarbijat, kes ühegi müüjaga lepingut ei sõlmi, vaid seadusest tulenevalt tekib tal võrgettevõttega sisuliselt lepinguline suhe. Asjaolu, et praegu ületab konkreetset ühe ettevõtte müügin marginaal oluliselt turu müügin marginaali, on minu arvates diskrimineeriva iseloomuga. Aga mina ei kujunda selle valdkonna õiguspraktikat, mistõttu ma jälgin huviga Konkurentsiameti järelevalvet ning ootan, millisele seisukohale ta asub ja mis seisukohale asuvad siis turuosalised. Ma usun, et sellel on ka suurem tähendus müügi ettevõtete vahelise konkurentsi n-ö marginaaliküsimusele. Kuigi marginaal iseenesest moodustab lõpparvest üsna väikese osa, on iga sent ikkagi tähtis, mistõttu üldteenust pakkuva ettevõtte taotletud müügin marginaal loob kindlasti niisuguse, ütleme, lae, kuhu siis hiljem müügiturul tegutsevad konkurendid hakkavad sihtima. Teisisõnu, ma tahan enne, kui me peaksime tõesti hakkama üldteenuse regulatsiooni ümber hindama, mida ei saa ka välistada, võib-olla sellel on mingisugune mõte, saada Konkurentsiameti käsitluse nende printsiipide kohta, mis on väga selgelt seaduses kirjas. Jah, ma mõnan, et neid printsiipe pole väga lahti räägitud. Aga küsin siis veel kord, mida tähendab sellisel juhul "mitediskrimineeriva hinnaga"? Teisisõnu, peab olema ikkagi õiguspraktika ja selle õiguspraktika annab siin lõpuks ikkagi Konkurentsiameti järelevalve.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Randver!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Tõenäoliselt on üldteenuse saajate arv avatud elektriturul pidevalt vähenenud – neid oli umbes 30%, nüüd on neid 20% ümber. Kuskilt ma lugesin isegi, et üldteenust tarbivaid kliente on lausa 17%. Teatavasti kujuneb üldteenuse hind eelmise kuu börsihinna järgi ja mõistlikku ärikasumit arvestades. Minu küsimus: kui kaua läheb Konkurentsiametil, kelle peadirektor ütles veebruari alguses, et peaks selle uurimise ja otsuste tegemise ette võtma, veel aega? Ja teine pool küsimusest: miks seda

mõistlikku ärikasumit ei reguleeritud kohe, kui me avatud turule üle läksime?

Juhan Parts

Ma ei oska vastata selle kohta, kui kaua Konkurentsiametil veel aega läheb. Ma tean, et nad töötavad selle küsimuse kallal. Mul ei ole mingisugust õigust sekkuda ja püstitada talle tähtaegu. Ma eeldan, et ka Konkurentsiameti jaoks on tegemist mittetavapärase järelevalvega, see on neilegi esmakordne. Seetõttu on siin ajaline viivitus, kui me võime seda niimoodi nimetada, võib-olla aktsepteeritav. Aga mis puudutab teie väidet, et regulatsioonis võib viga olla, siis selles ei ole ma nii väga kindel. Veel kord: need printsiibid, millele tarbija käsitlus peab üldteenuse puhul vastama, on minu arust piisavalt selged. Kui küsida, kas kellelgi oli mingeid ideid, kuidas seaduseelnõus need printsiibid põhjalikumalt lahti kirjutada, siis väga ei olnud. Ma arvan, et need printsiibid tuleb praktikas sisustada, sh ka see mitediskrimineerimine, võrreldes tarbijatega, kes ostavad elektrit tavapärase lepingute alusel. Kui teil on mingi ettepanek seaduse täiendamiseks, siis ootan huviga.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

6. Arupärimine riigisaladuse avalikustamise ja prefektuuri raha omastamise kohta (nr 298)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Mihhail Stalnuhhini, Valeri Korbi, Vladimir Velmani, Lauri Laasi, Peeter Võsa, Tarmo Tamme, Priit Toobali, Yana Toomi ja Aivar Riisalu 25. veebruaril s.a esitatud arupärimine riigisaladuse avalikustamise ja prefektuuri raha omastamise kohta (nr 298). Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Austatud proua juhataja! Jah, see on arupärimine riigisaladuse avalikustamise ja prefektuuri raha omastamise kohta. Aluseks on võetud üks konkreetne juhtum. Nimelt teatas

meedia selle aasta alguses, et üht Lõuna Prefektuuri narkokuritegude talituse eksjuhti süüdistatakse aastatel 2006–2011 kokku ligi 15 000 euro eest prefektuuri vara omastamises, riigisaladuse avalikustamises ning dokumentide võltsimises ja võltsitud dokumentide kasutamises. Selle asja kohta märkis riigiprokurör Laura Vaik, et täpsem süüdistuses olev informatsioon on kaitstud riigisaladusega ning ka 17. jaanuaril 2013. aastal Tartu Maakohtus alanud kohtuistung on kuulutatud kinniseks.

Eeltoodust tulenevalt on meil härra ministrile mitu küsimust. Millega seletada, et üha enam satuvad kohtu ette PPA juhtivad töötajad? Kas viga on edutamissüsteemi nõrkades kohtades või sisekontrolli puudulikus töös? Teine küsimuste plokk. Miks peidetakse avalikkuse eest PPA töötajate kriminaalajadega seonduvat? Milline riigisaladus võib peituda prefektuuri vara omastamises, riigisaladuse avalikustamises ning dokumentide võltsimises ja võltsitud dokumentide kasutamises? Kolmas küsimus: kes kannab poliitilist vastutust selle eest, et PPA-s tuvastatakse igal aastal üha rohkem korruptiivseid kuritegusid?

Pean veel lisama, et minul ja kolleegidel, kes koos minuga neid arupärimisi esitavad, on juba teatud kogemus olemas. Me oleme siin juba mitme nädala jooksul esmaspäeviti harjutanud oma kõneoskust, pidades reibast debatti härra siseministriga. Meie arvutuste järgi vastab ta mõne arupärimise puhul kõigile küsimustele, kui on võimalik midagi toredat teada, mõne arupärimise puhul ei vasta ta üldse ühelegi küsimusele. See olukord on umbes *fifty-fifty*, pooltele küsimustele ta vastab ja pooltele ei vasta. Meil on nüüd iga arupärimise puhul tekkinud lisahuvi, et mitmele küsimusele me vastuse saame. Ma arvan, et kõigil kuulajatel on võimalik seda kontrollida, kas minister ikka vastab küsimustele või ei vasta.

Teine asi, mis meid selle arupärimise puhul eriti huvitab. Kuidas on võimalik, et mõnel juhul, kui tegemist on mingi kahtlusega, pannakse üks või teine süüdistus suure kella külge ja hakatakse inimest kurjategijaks ristima – nii nagu see praegu toimub näiteks Narvas –, seda tehakse päevast päeva, nädalast nädalasse, kuust kuusse, aga kui tegemist on mõne ameti või teenistuse töötajatega, siis on kõik märksa tagasihoidlikum? Summa on 15 000, kahtlustatakse dokumentide võltsimist ja pealekauba

võltsitud dokumentide kasutamist, aga kõik on riigisaladus. Niiviisi saab väga ilusasti vältida suvalist skandaali, suvalise teema arutelu ja suruda see lihtsalt kuskile vaiba alla. Mida vähem rahvas sellest teab, seda parem on suurtele ülemustele. Meie sellega nõustuda ei saa. Loodame, et härra minister annab nendele küsimustele sisulised vastused, ja loodame, et sellest on tuleviku mõttes mingit kasu ka Eesti riigile. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun lugupeetud siseministri kõnepulti vastama!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Täna arupärimise eest! Te olete esitanud kolm küsimust, aga ma ei saa teid kahjuks rõõmustada. Väga paljuski sõltub see, mida vastatakse, ka sellest, mida te küsite. Kui te küsite asjade kohta, mille puhul on, nii nagu praeguselgi juhul, tegemist konkreetse kriminaalajaga ja kohtuistung on kuulutatud kinniseks, siis see tähendabki just nimelt seda, et kohtuistung on kinnine. See ei ole ju kuulutatud kinniseks mitte sellepärast, et see oleks avalikkusele kinnine, aga teie saaksite ikka informatsioonile ligi siin puldis, mis samuti on avalik. Igal asjal on oma põhjus ja seda põhjust ma hea meelega selgitan.

Esiteks küsite, miks satuvad PPA juhtivad töötajad üha enam kohtu ette. See on täiesti meelevaldne hinnanguline seisukoht. Kas "üha enam" on teie sõnastuses positiivne või hoopis negatiivne? Ma miskipärast kaldun arvama, et teie puhul on tõene see viimane variant, aga mina prooviksin kindlasti pöörata seda positiivseks. See, et selliseid juhtumeid avastatakse, näitab tegelikult ju politsei sisekontrolli järjest paremat taset, see näitab, et riik on võimeline isepuhastuma. See puudutab ka õiguskaitssüsteemi. Minu arust on see äärmiselt oluline areng, mis viimasel viiel-seitsmel aastal on Eestis toimunud ja mille tulemusena on sisuliselt toodud esile ka sääraseid kuritarvitamisi, õigusrikkumisi, mis on aset leidnud meie õigussüsteemis, näiteks ka kohtusüsteemis. Võin öelda nii palju, et politseiametnike kuriteod, eriti need, mis seonduvad korruptsiooniga, on üldjuhul, nagu te teate, oma loomult varjatud, tegemist on peitkuritegudega, mille

puhul üldjuhul kaebusi ja avaldusi politseile ei esitata. Nende avastamine on selges võrdelises seoses selle ressursi, tähelepanu ja inimtöötundidega, mis sinna sisse pannakse. Selliseid kuritegusid saab tuvastada vaid väga tõhusalt ja süsteemselt toimiva sisekontrolliga, samuti PPA sisekontrolli büroo teostatava jälitus- ja kriminaalmenetlusega. Nii et minu hinnang on ühene: see, et sääraseid juhtumeid on võimalik tuua päevavalgele, neid avastada ja menetleda, näitab meie õiguskaitsesüsteemi tugevust, mitte vastupidi.

Teiseks küsite, miks peidetakse avalikkuse eest PPA töötajate kriminaalasadega seonduvat. Te toote siin ühe näite asjas, kus kohtuistung on kuulutatud kinniseks. Arupärimises mainitud politseiametnik oli oma tööülesannete tõttu otseselt seotud jälitustegevuse korraldamisega ning kuriteod, milles teda kahtlustatakse, seonduvad suures osas just jälitustegevusega. Jälitustegevusega seonduv on aga seadusest tulenevalt riigisaladus. Sellest johtuvalt on ka arupärimises viidatud kohtumenetlus kuulutatud kinniseks ja sellest asjaolust tingituna on kuriteo kohta väljastatav informatsioon olnud piiratud.

Kolmas küsimus: "Kes Teie arvates kannab poliitilist vastutust selle eest, et PPA-s iga aasta tuvastatakse üha rohkem korruptiivseid kuritegusid?" Nagu ma ütlesin, minu hinnangul näitab see seda, et riik on ka selliste äärmiselt raske loomuga peitkuritegude nagu rasked korruptsioonikuriteod avastamisel muutunud võimekamaks. See on ainult positiivne suundumus. 2010. aastal esitas PPA sisekontrolli büroo korruptsiooniga seonduvates kuritegudes prokuratuurile süüdistuse viie PPA teenistuja kohta, 2011 oli neid kolm ja 2012 seitse. Arvestades PPA isikkoosseisu suurust, on loomulikult jällegi igaühe hinnangu küsimus, kas tegemist on suure isikute arvuga. Nagu ma ütlesin, minu hinnangul on hea, et politseiorganisatsioon toob ise oma probleemid esile ja on võimeline sisemiselt puhastuma. Just tugev sisekontrollisüsteem tagab ka selle, et sääraseid juhtumid ei jää tähelepanuta. Politseiametnikud tajuvad selgelt, et nende tegevus on tugeva järelevalve all, võimalikult läbipaistev, et nendesuhtutakse täie tõsidusega. Selles, et suurendada teadlikkust korruptsiooniriskidest, on oma osa kindlasti keskkriminaalpolitseil ja kaitsepolitseiametnikel. Loomulikult on sihiks

hoida sääraseid juhtumid ära eos, aga täielikult ei ole see kahjuks õnnestunud isegi maailma kõige suuremates ja võimsamates demokraatides, rääkimata siis teistest riikidest, rääkimata võrdlusest näiteks Ida- ja Kesk-Euroopa riikidega, kellega me saame ju end kõige otsesemalt võrrelda. Lõpuks me võime siin retooriliselt küsida, kes vastutab teie küsimuse kohaselt selle eest, et näiteks aastal 2010, ühe aasta jooksul esitati Eesti Vabariigis süüdistus kolmele kohtunikule, kelle suhtes algatati menetlus vastavalt sellele, et nad olid tõenäoliselt rikkunud korruptsiooniparagrahvi ehk siis pannud toime korruptsioonikuritegusid. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra siseminister! Jätkame küsimustega. Kolleeg Mihhail Stalnuhhin.

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Härra minister! See vastus oli selge. Kuna härra tegeles jälitustegevusega, siis on istung kinnine, see on riigisaladus. Kuigi omakorda on muidugi küsitav, keda ta seal jälitas, kui ta ise on korruptant. Äkki tegeles ta mingi vastupidise tegevusega? Kas see võib tuua kaasa mingeid uusi uuringuid nende suhtes, keda ta jälitas? Miks tehakse aga saladus prefektuuri vara omastamisest? Nagu ma aru saan, ei ole selles, mida ta seal 15 000 euro eest omastas, mingit riigisaladust. Mis saladus see siis nüüd on?

Ken-Marti Vaher

Tänan küsimuse eest! Tegemist on tõenäoliselt erinevate kuritegudega, mida on toime pandud eri episoodidena. Nagu te ise arupärimises õigesti märgite, algas see kohtumenetlus alles 17. jaanuaril 2013. Tegemist on käimasoleva menetlusega, mis on jõudnud kohtusse. Sellest tulenevalt oleks väga raske, kahjuks ka võimatu käsitleda neid eri nüansse – kindlasti huvitavad need mitmeid inimesi, kaasa arvatud mind –, mis puudutavad nii vara omastamist, riigisaladuse avalikustamist kui ka dokumentide võltsimist. Me võime tõenäoliselt eeldada, et need teod on omavahel seotud. Selle tõttu on ka kogu kohtuistung kuulutatud kinniseks. Selline pädevus on just nimelt kohtul, kes asjaolusid kaaludes otsustab, kas on olemas piisav avalik huvi ja lisaks avalikule huvile ka seaduslikud alused, et istung on avalik, või on

olemas selged kaalutlused, miks kohtuistung on vaja läbi viia kinnisena.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Avan läbirääkimised. Palun kõnepulti kolleeg Mihhail Stalnuhhini! Kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Kolleegid! Ma võtsin kolm minutit lisaega. Ma ei tea, kas seda vaja läheb, aga rääkida tahaks teiega nii paljust ja võib-olla ka nõu pidada. Võib-olla läheb pikalt, võib-olla hästi lühidalt. Rääkida tahaks inimväärikusest, sellest, kui palju see praegu üldse Eesti ühiskonnas maksab. Ma ei hakka varjama, see õnnetu Narva abilinnapea, kelle üle praegu Narvas kohut peetakse, on minu ammune sõber, ammune tuttav, ma tean teda väga hästi. Ma tean tema perekonda, ma tean tema saavutusi ja ma tean, et ta on absoluutselt aus inimene. Ma tean, kuidas kogu see asi on toimunud. Igaks juhaks räägin sellest, sest võib-olla kuulavad meid praegu ka need, kes pole asjaga kursis. Inimene remontis oma korterit, see oli jõulude ajal, läks ehitusmaterjali ostma, ja nagu kõik teisedki said jõulusoodust, allahindlust, sai ka tema. See soodustus sai talle süüks, see olevat nagu mingi võimuga kauplemise tulemus. Tegemist on umbes 500 euro suuruse summaga. Tegelikult oli see muidugi puhtalt poliitiline mäng. Ta arreteeriti, võeti vahi alla, ta istus 11 päeva ja pere ei teadnud, kus ta on. Lõppude lõpuks pakuti, et kirjuta alla avaldusele, et sa lahkud abilinnapea kohalt, siis saad järgmine päev välja. Teatud hetkel ta kirjutas sellele paberile alla ja tõesti, 11 päevaga see kinnipidamine lõppes. Tema teadis, et kuna ta on venelane, keskerakondlane ja narvakas, siis kindla peale hoitakse teda kuus kuud sealsamas kambris, ilma et oleks vaja midagi põhjendada.

Ma näen, mis toimub, ma näen, kuidas süüdistatakse sealhulgas ausaid, tegusaid inimesi, keda on lihtsalt vaja võimuladvikust alla lasta. Nad on liiga head töötajad oma linna jaoks, neid ei saa kannatada, ei saa kannatada seesama võimuliit, kes kogu aeg räägib sellest, milline on nende silmis Ida-Virumaa. Jah, ta on ebaloojalne, kogu aeg, juba viimased 20 aastat, Narvas vähemalt 15 aastat, Kohtla-Järvel on see ajalugu pikem, toetatakse Keskerakonda,

sest meie oleme need, kes on oma piirkonna välja tõmmanud nii majanduslikust kui ka sotsiaalsest august. Mis august ma räägin! See oli kuristik, see, kus me olime 1990. aastatel. Praegu on meie vastu alustatud sõda ja selles sõjas kasutatakse kõike: kapot, prokuratuuri, politseid, kohut.

Me räägime praegu sellest hinnast, kui palju inimese väärikus tegelikult maksab. Kui palju maksab see, et inimene on 30 aastat ausalt töötanud, et talle ei ole mitte kunagi mitte mingeid pretensioone esitatud? Praegu on tema hea nimi aga rüvetatud, see on täis tehtud. Ma usun, et see kohus lõpeb härra Filippovi võiduga, ma lihtsalt ei kujuta ette, kuidas see teisiti saaks olla. Teile tunduks ju naljakas, kui ma räägin teile siin, et igauht teist, kellel on sooduskaart Säästumarketis või kuskil mujal, on täpselt samuti nagu tedagi võimalik arreteerida ja rääkida, et te olete millessegi segatud, kui te olete seda soodustust saanud. See toimub meil riigis. Aga siis, kui tegemist on PPA töötajaga, siis teema lõpetatakse momentaanselt ja hästi kiiresti, siis pole keegi huvitatud sellest, et asi oleks pikalt kella küljes. Nii oli selle viimase kapo juhtumiga. Me räägime sellest järgmises arupärimises, ma jätan selle teema veidi hilisemaks, aga nii on ka paljudel teistel juhtumitel.

Härra minister räägib siin sellest, et see on väga positiivne, kui need kuriteod on avastatud. Jah, muidugi on see positiivne. Aga selgitage mulle, härra minister! Need arvud, mida te nimetasite, käivad ameti juhtivtöötajate kohta, te vist ütlesite, et kolm, viis ja seitse. See teeb kolme aastaga oma 15 juhtumit ja selles ringis on 200–300 inimest, kelle taustal ongi saadud need korrupsioonikuritegude süüdistused. Narva Linnavalitsuses on viimase ajani, viimase kuue aasta jooksul töötanud üle 200 inimese. Kokku on kohtus seoses ametikohustuste vale täitmisega või seadusrikkumisega olnud poolteist juhtumit. Ühel juhul oli puhtalt tegu inimesega, keda ma ei hakka mitte mingil juhul kaitsma. Teine juhtum oli, mäletate, ma rääkisin teile, kuidas üks meie endine abilinnapea, kes ka liiga hästi töötas ja keda ka oli vaja pikalt saata, enneaegselt sünnitas haige lapse selle tagajärjel, et teda oli enne seda poolteist aastat lihtsalt piinatud. Kui laps sattus reanimatsiooni ja tema lapse kõrval istus, siis tulid vastava ameti töötajad teda sinna üle

kuulama. See toimub praegu ja seda nähakse. Võib serverida ükstapuha kuidas, et see on korrupsiooniga võitlemine. Ei ole see mingi korrupsiooniga võitlemine. Suurem osa sellest on lihtsalt poliitiliste arvete klaarimine.

Veel kord: see, et kaitstakse, et riigisaladusega tehakse kõik need protsessid kinnisteks, on veel üks politseiriigi tunnus. Üks on juba selge: kasutada vastavat struktuuri teiste poliitiliste erakondade, oma konkurentidega võitlemiseks ja nende allasurumiseks. Teine on see, et mitte lasta välja negatiivset infot, seda, mis käib nende struktuuride kohta. Mul on igatahes hea meel, me analüüsimisega teiega veidi hiljem, mitmele küsimusele tegelikult kõlas vastus, vaatame hoolega seda stenogrammi. Aga minu arvates meil ei ole debatti tõesti tähtsate küsimuste üle. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

7. Arupärimine sisekontrolli puudulikkuse kohta kapos (nr 300)

Esimees Ene Ergma

Viimane arupärimine on Riigikogu liikme Mihhail Stalnuhhini 26. veebruaril esitatud arupärimine sisekontrolli puudulikkuse kohta kapos (nr 300). Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud proua juhataja! Arupärimine on sisekontrolli puudulikkuse kohta kapos. Juttu on siin sellest, et viimasel ajal on järjest imbutunud uudistesse mitme Siseministeeriumi või ministeeriumi allasutuse töötaja korrupsiooniga seotud süüdistused. Näiteks peeti 19. detsembril 2011. aastal kinni Kaitsepolitsei ameti sisekontrolli töötaja Indrek Pöder kahtlustatuna altkäemaksu võtmises. Mõni aeg hiljem kinnitas Harju maakohus karistuskokkuleppe ja isik saadeti korduva altkäemaksuvõtmise eest neljaks aastaks vangi. Meedia andmetel selgus, et Kaitsepolitsei ameti töötaja nimele on registreeritud Võrumaal Mõniste vallas Hürora külas sadu tuhandeid eurosid väärt ligi 13 000 ruutmeetri suurune elamumaa ning 9,68 hektarit maatulundusmaad. Isik ise elas Sakus, vanas rahas mitu miljonit krooni väärt

paarismajas. Ametlikult kuulub see maja tema abikaasale, kes skandaali puhkedes lahkus politseiameti sisekontrolli vanemkomissari kohalt. See perekond kasutas ametiautode kõrval kallist R-klassi Mercedese pereautot, mille müügihinnad algavad uhiuue auto puhul 60 000 eurost. 2011. aasta detsembris ütles kapo peadirektor Raivo Aeg Kuku raadio hommikuprogrammile, et selles asjas käib jutt altkäemaksuna antud sadadest tuhandetest eurodest. Kätesaadava teabe kohaselt ei selgu, kuidas korduv seadusrikkumine ja sellega kaasnev varalise jõukuse suurenemine ei jäänud ametiasutuses kellelegi silma, isegi mitte Siseministeeriumi juhile.

Eeltoodust tulenevalt on meil teile, härra minister, järgmised küsimused. Esimene küsimus: "Korrumpeerunud kapo töötaja kiire rikastumine toimus tema kolleegide silme all. Öeldakse, et ära hoida suuremat kuritegu, tuleb see varakult avastada. Kas kolleegid/Teie ei mõelnud, et selline rikastumine on Kaitsepolitsei ameti töötaja puhul natuke kummaline?" Teine küsimus: "Palun selgitage lähemalt, kuidas on korraldatud kaitsepolitseisse töölevõtt. Kas inimesed, kes sinna tööle lähevad, läbivad mingi psühholoogilise ekspertiisi?" Kolmas küsimus: "Kas korrumpeerunud ametiisikud on tavaliselt tegelenud oma seadusevastase tegevusega üksi, kaasamata kedagi oma kolleegidest? Millel põhineb teie veendumus?" Ma olen kindel, vastus tuleb, et jah, ta tegeles sellega üksinda. Neljas küsimus: "Mitu kapo töötajat on vallandatud Kaitsepolitseiametist alates 20.12.2011?"

Siia juurde võiks rääkida sellisest kummalisest olukorrast, kus inimene töötab ühes ja samas ametis oma abikaasaga. Kas ma sain õigesti aru – kui härra minister soovib, eks ta räägib siis ka sellel teemal –, kas on ikka nii, et üks neist kontrollis vastavalt oma ametile teist? Kui see nii on – see küsimus jäi arupärimisse kirjalikult märkimata –, siis on tõesti huvitav, kas see on praegu kehtiv süsteem, et lähisugulased, konkreetset abikaasad, töötavad ühes ja samas ametis. Kuidas see üldse võimalik on? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun siseministri kõnepulti vastama!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Täna teid arupärimise eest! Olete esitanud neli küsimust. Kõigepealt küsite kapo korrumpeerunud töötaja kiire rikastumise kohta, et kas selline rikastumine ei olnud kapo töötaja puhul natuke kummaline. Saan mainida ainult seda, et nagu te teate, paljastas Kaitsepolitseiamet ise oma sisemise kontrolli käigus Indrek Põderi ebaseadusliku tegevuse. See menetlus võttis oma aja. Ma olen teiega kindlasti nõus, et loomulikult oleks alati kõige ideaalsem, kui säärased isikud ühte organisatsiooni, ei kriminaalasutusse ega julgeolekuasutusse üldse tööle ei asuks ja selliseid rikkumisi toime ei paneks. Ma olen sellega täiesti päri. Kindlasti on see kummaline, kui keegi midagi sellist teeb, aga kahjuks ei ole selliste juhtumite eest kaitstud ka meist palju pikema õigusriigitraditsiooniga riigid. Ka nende riikide julgeolekuasutustes on juhtunud, et säärased isikud on kahjuks endale koha leidnud ja seal teatud aja tegutsenud. Mõningatel juhtudel on see aeg olnud päris pikk. Ma räägin arenenud Lääne-Euroopa või Ameerika Ühendriikide juhtumitest 20. sajandil. Ka Eesti väikese riigina ei ole kahjuks selliste juhtumite eest kaitstud. Eelmisel aastal teatavasti suutis Kaitsepolitseiamet ise tuua päevavalgele kaks säärast juhtumit, mis minu hinnangul näitab selle ametiasutuse väga tõsist töövõitu ja sisemist suutlikkust rikkumisi avastada. See ei ole olnud neile kerge ja kindlasti ei olnud see kerge ka Eesti ühiskonnale ega Siseministeeriumi valitsemisalale, aga ma arvan, et sellest olukorrast on tulnud päris kenasti välja. Üleelatud õpitakse, tehakse õigeid järeldusi ja siis saab minna ainult tugevamana edasi.

Teine küsimus: "Palun selgitage lähemalt, kuidas on korraldatud kaitsepolitseisse töölevõtt." Kaitsepolitseiameti töölevärbamise ja sisekontrolli põhimõtete kohaselt läbivad kõik Kaitsepolitseiametisse tööle kandideerivad isikud riigisaladusele ja salastatud välisteabele juurdepääsuks vajaliku julgeolekukontrolli. Selle käigus kontrollitakse põhjalikult kandidaadi varasemat tausta ja sobivust, muu hulgas spetsiifiliste teabehankeliste meetodite ja mitmesuguste psühholoogiliste testidega. Juba teenistusse võetud Kaitsepolitseiameti töötajate üle teostatakse regulaarselt järelkontrolli

ja rakendatakse muid vajalikke sisekontrollimeetmeid.

Kolmas küsimus: "Kas korrumpeerunud ametiisikud on tavaliselt tegelenud oma seadusevastase tegevusega üksi, kaasamata kedagi oma kolleegidest? Millel põhineb teie veendumus?" Minu vastus on, et Indrek Põderi suhtes läbi viidud kriminaalmenetluses kontrolliti tema tegevust igakülgset ja põhjalikult ning selle käigus ei tuvastatud, et tal oleks olnud oma ebaseaduslikus tegevuses Kaitsepolitseiametis kaasosalisi.

Viimane küsimus on selle kohta, mitu töötajat on vallandatud Kaitsepolitseiametist alates 20. detsembrist 2011. Kaitsepolitseiamet ei ole alates 20. detsembrist 2011 kuni käesoleva ajani lõpetanud ühtegi töösuhet tööandja algatusel. Täna teid!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Palun, küsimus kolleeg Mihhail Stalnuhhinilt!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Mul on väga hea meel koos teiega nentida, et kõik ülejäänud on ausad, ainult Põder on suli. Need ülejäänud on mitmel korral käinud tema talu maal, ajakirjandus kirjutas sellest väga palju. Kirjutati sellest, kuidas seal kerkisid majad, kuidas inimesed käisid seal jahil või šašlõkki tegemas, täpselt ei oska seda öelda, ja nägid, kuidas ta rikastus. Kas see on normaalne moraalne kliima, kui Raivo Aeg räägib sadadest tuhandetest eurodest altkäemaksust, seda nähakse, see on silmanähtav, ja sellele ei pöörata kuni lõpuni mingit tähelepanu? Kas sellisel juhul on ikka põhjust nii rõõmustada?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Ma julgen väita, et minu vastuses ei kõlanud rõõm, vaid tõdemus, et kahjuks ei ole ka Eesti-sugune väike riik kaitstud säärase juhtumite eest julgeolekuasutuses. 2012 me olime kahe sellise juhtumi päevavalgele tuleku tunnistajaks, kusjuures need juhtumid tõi päevavalgele, avastas ja menetles kaitsepolitsei ise. Selles ei ole midagi rõõmutavat, aga väga oluline on rõhutada, et Eesti riik on jõudnud oma võimekuselt sinnamaani, et meie õiguskaitseüsteem on suuteline ise sisemiselt puhastuma, ja ma arvan, et see on

tugevuse märk. Mitte keegi ei saa kunagi anda lõplikku, sajabrotsendilist garantiid. Ma arvan, et seda ei anna teile ka mitte ükski teine arenenud Euroopa või maailma riik, keda meie peame oma eeskujuks, vaid igal pool tehakse väga põhjalikke eri taseme kontrole ja järelevalvet inimeste tegevuse üle. Ärgem unustagem, et meie julgeolekuasutused on kõige otsesemaks nii kaudse kui otsese rünnaku objektiks ka meile mittesõbralike riikide vastavatele struktuuriüksustele. Nende teiste riikide asutuste ja organisatsioonide ühemõtteline eksistentsiaalne siht on võimalikult palju nõrgestada meie julgeolekuasutusi, proovida mitmesuguste vahendite ja meetoditega püüda võrku meie julgeolekuasutuste töötajaid ja loomulikult kahjustada sellega kogu Eesti riiki. Me peame arvestama, et see ei ole mitte lihtsalt olukord, kus üks või teine ametnik vajub õiguskuulekalt teelt kõrvale, vaid olemas on väga konkreetsed jõud, kes teevad iga päev tööd selleks, et mõjutada meie julgeolekuasutuste töötajaid ja kogu meie julgeolekusüsteemi. Nii et need ohud ja riskid on igapäevased. Sellele on võimalik vastu astuda ainult väga selgete meetmete ja sammudega. Ma arvan, et siinkohal tuleb üksnes tunnustada meie kaitsepolitsei ja minu hinnangul ka teiste kriminaal-asutuste töötajaid, kes on aidanud kaasa näiteks sellegi juhtumi avastamisele ja menetlemisele. Teatavasti tehti siin koostööd Politseija Piirivalveametiga. Nii et neid inimesi tuleks julgustada, neid veelgi innustada, mida ma kindlasti teen täna siin puldis olles ja olen teinud ka varem. Selliste juhtumite kaudu muutume riigina tugevamaks, mitte nõrgemaks. Aga muidugi ei ole mingit põhjust rõõmustamiseks, et säärased juhtumid üldse aset leiavad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister, kas te võiksite laiendada meie teadmisi: kes kontrollib kaitsepolitseis majanduslike huvide deklaratsioone ja kas see kontroll toimib või ei?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Ikka toimib. Ka selle juhtumi puhul, mida te siin silmas peate, selle-

sama Indrek Põderi juhtumi puhul on uuritud paljusid fakte, mis puudutavad tema varalist seisut. Mingi osa varast on see isik soetanud õigusvastase tegevusega, mingi osa tema käsutuses olnud varast on ta minule teadaolevalt saanud muul teel, mis ei puuduta tema õigusvastast tegevust. Nii et panna kõiki asju ühtekokku ei ole võib-olla päris õige. Majanduslike huvide pidev seire toimub Kaitsepolitsei ameti töötajate nagu ka teiste kõrgemate ametnike puhul kogu aeg. Minu arvates on see oluline, et me saaksime edasi liikuda selles suunas, et selliseid juhtumeid enam ette ei tuleks.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra siseminister! Avan läbirääkimised. Palun kõnepulti kolleeg Mihhail Stalnuhhini! Kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma jutustan teile, kuidas meil asjad tegelikult käivad. Poolteist aastat tagasi selgus, et sihtasutuse Narva Aleksandri Kirik kaht tegelast – üks oli juhatuse liige ja teine oli, ma võin eksida tema ametiga, aga samuti seotud Aleksandri kiriku asjadega – kahtlustati laiahaardelises raha kantimises, kusjuures tegemist oli nii linna kui ka riigi rahaga. Esimesena sai sellest teada Aleksandri kiriku sihtasutuse nõukogu esimees Narva linnapea härra Tarmo Tammiste. Sellest teada saanud, kirjutas ta avalduse, millele lisas kviitungid, kus olid võltsitud allkirjad, ja edastas selle avalduse Kaitsepolitsei ametile. Kaitsepolitseist tuli avaldus tagasi märkega, et mainitud juhtum ei anna põhjust tegelda selle vargusega jne. Siis pöördus Narva linnapea härra Tammiste tavapolitseisse, majanduspolitseisse. Arvake ära, millise vastuse ta sai – täpselt sama. Siis toimus sihtasutuses audit ja nõukogu palus uue juhatuse liikmetel pöörata auditeerija tähelepanu eriti nendele võltsitud dokumentidele. Me saime üksikasjaliku ülevaate, kes ja mida on võltsinud. Pärast seda pöördus juba sihtasutus, mille üheks liikmeks on Eesti riik, politsei poole ja alles kolmandal korral sai siis avatud kriminaalasi selle sissevehitud ca 1 miljoni krooni kohta. Niiviisi käivad meil need asjad! Kui tegelikult tõesti midagi juhtub ja inimene teeb selle kohta

avalduse, siis ei toimu midagi, ainult mingi surve peale, kui juba riigi autoriteet appi tuleb, kuigi on tõendatud, et allkirjad olid võltsitud. Miks sellega ei tahtnud tegelda kapo ega politsei?

Samas on meil ka naljakaid juhtumeid. Mäletate, kuidas üle-eelmisel tööesmaspäeval – see oli 18. veebruaril, kui me arutasime härra Vaheriga ühte arupärimist – küsis kolleeg Mart Nutt, kas on märke sellest, et kõrvalriigid tegelevad seal kuskil Ida-Virumaal valimiste organiseerimisega ja annavad toetust jne. Ma soovitan teil stenogrammi vaadata. Härra minister vastas siis, et jah, selliseid juhtumeid on olnud ja küll te sel aastal veel näete, mis kõik juhtuma hakkab. Neid juhtumeid ei ole olnud, meile lihtsalt valetati siin. Aga seoses millega ta rääkis sellest aastast? Kuulake, kolleegid, see on väga huvitav lugu! Kui ma Narvas olen, siis ma pea iga päev astun läbi kas linnavalitsusest või volikogust. Ma olin just volikogu esimehe kabinetis, kui talle helistas Venemaa Narva konsulaadist peakonsul. Mina istusin lihtsalt kõrval ja spetsiaalselt pealt ei kuulunud, aga ma sain jutust aru, et ta tahab valimistest rääkida ja kutsub meie volikogu esimehe enda juurde külla. Volikogu esimees lubas järgmisel päeval hommikul läbi astuda. Meie siin oleme juba sellised lõppstaadiumi poliitikud, aga kohalikus omavalitsuses ei kujuta rahvas ju ette neid intriige ja kõike seda jubedat, mida meie vastu kasutatakse. Kui ta selle kõne lõpetas, küsisin ma: "Kas sa kujutad ette, kui praegu keegi sinu juttu pealt kuulas?" Jah, ma tean küll, see peakonsul on selline inimene, kes ei tea isegi, mitu liiget Narva volikogus on. Ta küsis seal vahepeal, kui palju on koalitsioonis, kas 36, kes on ülejäänud. Meil on kõigest 31 liiget. Ma küsisin volikogu esimehelt: "Kas sa kujutad ette, see stenogramm on kuskil olemas, sinu kõne on linti võetud, homme võetakse pildi peale, kuidas sa esimese hüüde peale marsid konsulaati sisse. Kas sa kujutad ette, millise kõnega tuleb siseminister oktoobri alguses Riigikogu saali meile sellest rääkima ja hakkab neid juhtumeid esile tooma? Sul oli võib-olla asjalik vestlus sellesama konsuliga, aga sinust tehakse ju mingi kõrvalriigi agent."

Volikogu esimees ei läinud siis kohtumisele. Mõni päev hiljem astus tema juurest läbi üks kapo töötaja, kes küsis: "Miks sa ei läinud siis konsuli juurde, oodati ju?" See oli esimene

pauk. Teine oli siin see Mart Nutti küsimus ja härra ministri vastus. Vaat niiviisi valmistatakse ette neid provokatsioone. See võtab jõudu, see võtab aega. Vastavad ametid, organid on kaasatud poliitilisse võitlusesse.

Proua Ergma ohkab minu selja taga, tal on raske seda kuulda. Aga te peate seda tunnistama, tegelikult on ju lugu niiviisi – teie tellite ja teie tellimusel tehakse musta tööd, väga vastikut tööd. Ma arvan, et selles on asi. Neil lihtsalt pole aega, neil on teised ülesanded, neil on vaja saavutada teisi eesmärke. Seepärast inimene, saades palka – ja kõik selles ametis kindla peale teavad, milline tema palk on –, esitab deklaratsiooni, nagu praegu kolleeg Korbi küsimusele vastus kõlas, ja sealt on näha, seda ei saa mitte näha, kui palju kinnistuid tema perel on, kui palju see kõik maksab. Igaüks saab seda hinnata ja mitte keegi ei esita küsimust, kust on võetud raha, millega see kõik on omandatud. Ei ole aega – aeg kulub teiste poliitiliste tellimuste täitmiseks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised.

8. Vaba mikrofon

Esimees Ene Ergma

Kui keegi soovib registreeruda esinemiseks vabas mikrofonis, siis tehke seda peale haamrilööki. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Hiljuti sõitsime koos kolleeg Korbiga koju ja äkki tekkis selline huvi, et hakkasime vaatama, kui palju on kohe maantee kõrval lagunevaid maju, lautasid ja igasuguseid muid vanu objekte. Kõigest 150 kilomeetrit Tallinnast Jõhvini on neid kümneid. Neid on kümneid ja nad seisavad seal juba aastakümneid, kusjuures neid on igal pool. Möödunud nädalal sõitsin bussiga ja sattusin sellise bussi peale, mis sõidab Tallinnast Narva läbi Kunda ja Aseri. Kõrval istus mees, kes tuli Rootsist, ta töötab seal ja tuli mõneks päevaks koju puhkama. Me vestlesime temaga ühest ja teisest asjast. Huvitav, kuidas see kokku käib, et kui vaatad mingit ametlikku portaali või uudiseid, siis on kõik nii tore, kõik öitseb, kõik on nii super, me oleme eesrindli-

kud ja kõige paremad, aga tegelikult tööd ei ole, palgad on madalad ja kui ei käiks seal kuskil kurat teab kus tööl, siis ei olekski millestki elada.

Siis sõitsime läbi Aserist. Kes pole seal ammu käinud, võtke vaevaks, minge ja vaadake, kuidas see välja näeb. Sõidad ja näed, et järjest üks maja, teine maja, kolmas maja, neljas maja – kõik on ilma elaniketa. Seisavad varemed, nagu oleks sõda üle käinud.

Ma olen sellist asja näinud mujalgi, mitte ainult Ida-Virumaal. Me käime oma fraktsiooniga ikka üsna palju Eesti eri paigus. Kui ma mõni aasta tagasi esimest korda, pean tunnistama, sattusin Lihulasse ja vaatasin seal ringi, silm on juba harjunud otsima neid kohti, hakkas silma üks mahajäetud tööstus, siis tõenäoliselt mingi ladu, mis laguneb, endise poe katusel kasvas kask, mis oli oma kümme aastat vana, majade aknad ja ukSED on kinni klopsitud. Sellist pilti näeb praegu üle terve Eesti. Siin ongi see küsimuse iva: kui kaua võib see kesta? Kui kaua ei suvatseta tähelepanu pöörata sellele, mida inimesed näevad päevast päeva üle terve Eesti?

Mul on sellest eelmise nädala neljapäevast selline tunne, nagu kunagi võis olla Radištševil, kes kirjutas raamatu oma reisist Peterburist Moskvasse. Praegu võib kirjutada midagi analoogset, sa võid sõita Tallinnast suvalises suunas, kas sa liigud Pärnu poole või lähed Võru kanti või on sinu sihtmärk Narva. Minu arvates on viimane aeg sellele tõesti tähelepanu pöörata, sest inimesed lihtsalt ei saa enam aru, kuidas see võimalik on. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 17.35.

Istungi kestus 2 tundi ja 35 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 9. aprill 2013
Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Vabariigi Presidendi poliitiline avaldus
Istungi rakendamine

2. Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatava protokolliga Iiri rahva murede kohta seoses Lissaboni lepinguga ratifitseerimise seaduse eelnõu (390 SE) esimene lugemine

3. Kindlustustegevuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (349 SE) teine lugemine

4. Erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu (343 SE) teine lugemine

5. Riikliku pensionikindlustuse seaduse ja puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (360 SE) esimene lugemine

6. Investeeringufondide seaduse muutmise seaduse eelnõu (408 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu kümenda töönädala teisipäevast istungit. Head kolleegid, kas kellelgi on üle anda eelnõusid ja arupärimisi? Eelnõusid ja arupärimisi üle anda ei ole.

1. Vabariigi Presidendi poliitiline avaldus

Aseesimees Laine Randjärv

Kuulame nüüd ära Vabariigi Presidendi poliitilise avalduse. Toetudes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 155, soovib Vabariigi President esineda poliitilise avaldusega. Seekord kestab see kümme minutit ning lähtudes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-st 155 leppisid Riigikogu juhatus ja Vabariigi President kokku, et ettekandjale küsimusi ei esitata.

Pärast Vabariigi Presidendi avaldust avatakse läbirääkimised, mille käigus võivad sõna võtta fraktsioonide esindajad. Härra president, palun teid Riigikogu kõnetooli!

Toomas Hendrik Ilves

Austatav seadusandja Riigikogu! Seisan täna teie ees, et täita möödunud aasta 21. novembril avalikult antud lubadus. Ma andsin selle Kadrioru jääkeldris toimunud koosolekul, kus vabakonna esindajad, parlamendierakondade poliitikud ja riigiõiguse tundjad leppisid kokku hiljem rahvakogu nime saanud ühisloomeprotsessi käivitamiseks. Ühisloomeprotsessi eesmärk oli koguda ideid poliitilise konkurentsi elavdamiseks, valija häälele suurema kaalu andmiseks, valimistevahelisel ajal poliitika tegemises osalemiseks, sundparteistamise tõkestamiseks ja erakondade rahastamise ausamaks muutmiseks.

Kutsusin kõiki üles nende teemade üle mõtlema, oma ettepanekuid ja arvamusi esitama meilitsi ja kirja teel, era- ja avalikes aruteludes. Nüüd on see tee läbi käidud, ideed on kõigilt soovitatelt kokku kogutud ja süstematiseeritud. Need on korduvalt läbi arutatud ja mõjuanalüüsiga varustatud. Eesti elanikkonna esinduslik valim kogunes laupäeval arutelu-päevale ja tegi teatavaks oma läbikaalutud eelistused. Mina seisan siin, et ühisloomeprotsessi tulemus parlamendile üle anda, sest, nagu korduvalt on rõhutatud, ainult Riigikogu otsustab nende ettepanekute seadusteks saamise üle.

Ma tänan kõiki, kes selles töös osalesid, eelkõige Eesti elanikke, kes näitasid üles huvi ja valmisolekut ühiskonna asjades kaasa rääkida! Ma tunnustan vabakonda, kes näitas, et on võimeline kiiresti ja hästi pakkuma lahendusi. Mul on hea meel, et ühisloomeprotsessis tegid erakonnad ülejäänud vabakonnaga ausameelset koostööd. See kõik annab lootust, et vähemalt poliitilise konkurentsi seotud osa Eesti muredest saab lähiajal lahenduse.

Tõsi, kogu ühisloomeprotsess, samuti laupäevase arutelupäeva vorm ja sisu on pälvinud vastakaid hinnanguid. Kordan veel kord: rahvakogu ei ole alternatiivne, Riigikogule vastanduv või sellega konkureeriv otsustusorgan. See on täiendav võimalus meie arenevas ja uusi lahendusi otsivas demokraatlikus riigis, et anda üldlevinud mõistetele "osalemine" ja "kaasamine" tegelik sisu.

Rahvakogu töö tulemustesse suhtutakse mitmeti. Paljudele on seda liiga vähe ja see on tulnud liiga hilja või siis vastupidi, seda on liiga palju ja see on tulnud liiga vara. Aga kõik see väärrib minu hinnangul põhjalikku ja avatud arutelu nii parlamendi põhiseaduskomisjonis, fraktsioonides kui ka siin suures saalis. Rahvakogu sündis ju ka põhjusel, et paljude aktiivsete Eesti kodanike hinnangul on parlament ja selles esindatud erakonnad olnud liiga aeglasel, et aduda ühiskonnas aset leidnud muutuste olemust ja ulatust, et me erakondlik süsteem on liiga kapseldunud ning seda reguleerivad seadused eelistavad olemasolevaid suuri ja väljakujunenud erakondi, et uutele tulijatele on sisenemine poliitikamaastikule tehtud nii rahaliselt kui muude künniste tõttu liiga raskeks, et kodanikel napib valimistevahelisel ajal võimalusi osaleda sisuliselt ja tegelikult poliitiliste otsuste tegemise protsessis, et valimiste tulemuse ja kampaaniaks kulutatava raha suhe on liiga otsene.

Rahvakogu töö mõistmiseks on kasulik end kurssi viia näiteks Stanfordi ülikooli silmapaistva teadlase James Fishkini töödega, mis muu hulgas kinnitavad, et just selline rahvakogu poolt äsja kasutatud meetod on rahva arvamuse kaardistamiseks palju täpsem ja sisulisem kui mis tahes avaliku arvamuse küsitlus. Ühtlasi nägime, et ühtset rahva tahet, ainust tõe ja vääramatult õiget teed, mille tundmisega odavat populaarsust ihkavad poliitikud eputavad, ei ole olemas. Rahvas koosneb inimestest. Meie inimesed, needsamad, kelle õlul seisab Eesti, on targad ja ka erinevad. Vaid ühises arutelus on võimalik selgitada, millised on lahk- ja millised ühisarvamused. Üksinda kõikide eest ei mõtle ega tunne keegi.

Head parlamendiliikmed! Eestit on sageli eeskujuks toodud, kuna me suutsime paindlikult ja kiiresti, mõnedel hinnangutel koguni eeskujulikult reageerida muutustele maailma

majanduses ja oma rahanduslikes võimalustes. Meenutan, et küllaltki radikaalsed eelarvekärped õnnestus ära teha harvanähtavas sisepoliitilises koostöös. Olen Riigikogu selle eest ka korduvalt tunnustanud. Ja nüüd küsin: mille poolest erineb leppimine kainestava tegelikkusega eelarvepoliitikas sellest, et meil tuleb arvestada avalikkuse soovi elavdada poliitilist konkurentsi ja avardada valimistevahelisel ajal poliitikas osalemise võimalusi? Kas asi on selles, et majanduslikke otsuseid surus meile peale meid ümbritsev ja paljuski meist endist sõltumatu karm tegelikkus? Miks ei võiks meie, välise sunnita aeg-ajalt senitehtut kriitiliselt hinnata ning muuta seadusi, mis ei vasta muutunud ajale ja kasvanud ootustele?

See ei tähenda, et kunagi ammu seadusi koostades ja neid vastu võttes oleks tehtud midagi valesi. Nii Riigikogu kandidaatide suhtes kehtestatud kautsjoni määra, valimiskünnise kui ka erakonna asutamiseks vajaliku liikmete arvu osas on kehtinud täiesti arvestatavad argumentid, ent nüüd oleks ehk aeg kõike seda uuesti arutada, kaaluda uuesti pool- ja vastuargumente ning langetada meie praegustele vajadustele ja ühiskonna ootustele vastav otsus.

Lugupeetav Riigikogu, lõpetuseks ehk kõige olulisemast. Me teame, et küsimus pole ju rahvakogus, vaid meid ümbritsevas õhustikus ja meeleolus. Me võime väita ja ratsionaalselt tõestada, et väga paljude objektiivsete näitajate järgi pole Eesti kunagi olnud nii heas seisus kui praegu, ometi pole ühe riigi ja ühiskonna funktsioneerimine pelk matemaatika või majandusteadus. Efektive esindusdemokraatia töötab siis, kui rahva rahulolematust ja ettepanekuid arvestatakse ka valimistevahelisel ajal, kui parlamenti peetakse omaks ja omasuguste inimeste koguks, kui kodanik tõepoolest näeb saadikus eelkõige omaenda esindajat, aga mitte erakonnaliiget, kes kuulub võimuliitu või vastasleeri.

Maive Rute Euroopa Komisjoni teadusuringute peadirektoraadist – praegu on ta küll Harvardis – juhtis hiljuti tähelepanu sellele, et kõik edukad riigid jõuavad piisavalt jõukaks saades teatud kriisiolukorda. Ootused muutuvad, inimeste esmavajadused on leidnud lahenduse, mistõttu olemasolevaga ei olda enam rahul ka siis, kui see on enneolematu rikkus. Mõnes riigis, näiteks Lõuna-Koreas ja Taiwa-

nis viis see revolutsioonini, Tšiilis ja Hispaanias aga väärtushinnangute põhimõttelise muutmiseni. See piir – sisemajanduse kogutoodang umbes 15 000 dollarit *per capita* – jõudis Eestis kätte 2012. aastal. Olen Maive Rutega nõus, kui ta väidab, et ka meie elame praegu läbi väärtushinnangute suurt muutust. Nii mõnigi asi, mis veel viis ja kümme aastat tagasi tõi valimistel häáli, võetakse nüüd vastu muigega, ja eriti nende seas, keda peame oma tuleviku pandiks – avarapilguliste ja palju õppinud noorte hulgas.

Eesti ühiskond nõuab avatud arutelu, ta tahab olla selles protsessis tegelik ja sisuline osaleja. Ma siiralt palun teid, austatud Riigikogu liikmed, võtta rahvakogu ettepanekuid tõsiselt. Ma tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, härra president! Austatud Riigikogu! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kas sõna või kõne? Palun, Andrei Korobeinik!

Andrei Korobeinik

Austatud Riigikogu eesistuja! Head kolleegid! Osalusdemokraatia ajalugu on päris pikk. Ateena keskväljakul langetasid otsuseid kodanikud ise. Vahendajaid-poliitikuid ei olnud, hääletada sai iga mees. Naistega olid lood keerulisemad. Paljud arvavad, et see oligi tõeline demokraatia ehk rahvavõim. Levinud on samas ka arvamus, et just osalusdemokraatia sai kreeklastele saatuslikuks. Väikses linnas toimis see hästi, kuid kiiresti kasvav impeerium varises kommunikatsiooniprobleemide tõttu kokku. Rahvas võis targalt otsustada, kus võiks uue turu avada, kuid näiteks välispoliitilise strateegia või maksuprobleemidega ei saanud inimesed nii hästi hakkama. Paljud kodanikud ei suutnud ohverdada lühiajalist kasu strateegilise võidu nimel.

Viimastel kuudel oli mul unikaalne võimalus osaleda rahvakogu protsessis, seda nii Riigikogu põhiseaduskomisjoni liikmena kui ka korraldajatega koos, mõeldes nendega kaasa. Rahvakogu tõestas, et rahvas tahab ja oskab poliitika kujundamisel kaasa rääkida. Osalusdemokraatiaga seotud ohud ei realiseerunud. Populistlikud ideed ei saanud toetust ja rahvakogu töö tulemuseks on kvaliteetne ja tasakaalustatud sisend parlamendile. Kõik ettepanekud ei pruugi siin saalis toetust saada, kuid

kõik rahvakogus osalejate tõstatatud teemad väärivad igakülgset arutelu, mis on juba ka alanud.

Osalusdemokraatia tulevik Eestis on aga tähtsam kui rahvakogu konkreetsed ettepanekud. Rahvakogu tõestas, et praegused osalusdemokraatia tehnilised instrumendid Eestis ei ole piisavalt efektiivsed. Inimesed tahavad poliitikas kaasa rääkida, kuid tunnevad, et neil ei ole seda võimalust. Portaalid Täna Otsustan Mina ja osale.ee ei ole seda nišši mitmel põhjusel täitnud. Väga vähesed teavad, et Riigikogus ja ministeeriumides kaasatakse huvigruppe seadusloomesse pea iga seaduseelnõu koostamisel.

Rahvakogu lõpptulemustest saime teada, et 95% osalejatest toetab rahvaalgatuste arutamist Riigikogus, kuid selleks pakutakse 25 000 allkirja kogumist. Mulle tundub, et piisaks ka 100 korda väiksemast allkirjade arvust. Juhin tähelepanu, et rahvakogu enda veebikeskkonnas sai vaid 18 ettepanekut üle 200 toetusääle, ülejäänud said vähem. Usun, et ka 200 allkirjaga petitsioon võiks jõuda Riigikogu komisjonidesse, kes menetleks neid petitsioone avalikel istungitel. See oleks rahvakogu idee loomulik edasiarendus, osalusdemokraatia niisuguse kanali loomine, mis toimiks pidevalt, mitte lihtsalt ühekordse eksperimendi korras. Loodan, et see mõte leiab siin saalis toetuse.

Loomulikult peab Riigikogu igal juhul jätkama tavalist kaasamist, nagu seni on tehtud. On iseenesestmõistetav, et huvigruppidele küsitakse tagasisidet ja nende esindajaid kutsutakse Riigikogu komisjoni istungitele. Selleks ei pea allkirju koguma. Samuti saab iga valija pöörduda oma saadiku poole ja paluda tal seaduseelnõu algatada. Allkirjade kogumine petitsioonide alla oleks pigem varuväljapääs, nagu lennukis: kasutama ei pea, kuid viimase võimalusena on ikka abiks. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Head kolleegid! Mõni aeg tagasi väitsid ühe erakonna esindajad siin saalis tõsimeeli, et selleks, et meie, poliitikutud, saaksime hakata tegelema laste ja lastega perede probleemidega, tuleb anda lastele valimisõigus, olgu otsene või kaudne. Ma julgen

öelda, et ei, ei tule. Meil on õigus vastavalt rahva ootustele ja ühiskonna vajadustele nende probleemidega tegeleda ka praeguste seaduste raames. Tegelikult võib öelda, et sama lugu on enamiku rahvakogu algatustega.

Tähtsam kui poliitika tegemist ja poliitiliste otsuste langetamist reguleerivate seaduste muutmine on vahest selle mõistmine, mis olid need ühiskondliku rahulolematuse põhjused, mis jääkeldri protsessi ja rahvakogu kokkukutsumiseni viisid. Põhiline põhjus oli poliitilise kultuuri allakäik, mis ei leidnud aset mitte mingite seadusmuudatuste tõttu, vaid senise seadusraamistiku sees.

Jah, me peame väga tõsiselt läbi arutama kõik rahvakogust meie ette tulnud algatused. Ka mina olin meeldivalt üllatunud, et lauspopulismi nende ettepanekute puhul ei olnud. Tõepoolest, on väga tähtis mõista praegusi ühiskondlikke protsesse ja mullistusi ning teha korrektuurid poliitilises kultuuris, poliitilises käitumises.

Üks olulisimaid ettepanekuid selles rahvakogu ettepanekute pakendis on kärpida raha võimu poliitiliste otsuste üle, seda nii muutes erakondade rahastamise ausamaks, läbipaistvamaks ja võrdsemaks kui ka vähendades valimiskampaaniate mahtu. Nagu ka siit puldist on palju räägitud, on valimiskampaaniateks kulutatava raha ja valimistel saavutatava tulemuse vahel kahetsusväärset suur korrelatsioon.

Tegu on seejuures ka poliitilise mänguvälja võrdsustamisega. Me teame, et nii vähe erakondi kui praegu pole parlamendis pärast Eesti iseseisvuse taastamist enne olnud. Niisugune poliitikamaastiku konsolideerimine on meile kaua aega eesmärk olnud ja ma julgen öelda, et 1990. aastate alguses, 1990. aastate esimesel poolel oli see eesmärk õige. Nüüd aga tundub, et see protsess on läinud liiga kaugele ja pärsib ühtedel valimistel parlamendist välja jäänud erakondade võimalust siia naasta, samuti päris uute tulijate võimalust otsustajate sekka pürgida.

Me võime täie kindlusega öelda, et loomulik poliitikasse ja parlamenti sisenemise künnis on nende aastatega tublisti tõusnud. Olemasolevatel suurtel erakondadel on arvestatav pagas ja struktuur, millega konkureerida on isegi administratiivsete künniste alandamise korral väga keeruline. Piltlikult öeldes võib öelda, et kui me alandame või langetame kvalifikatsioon-

ninormi, mille täitmise korral sprinter pääseb olümpiale 100 meetrit jooksma, siis ei tee see talle ilmtingimata lihtsamaks poodiumile pääsemist.

Nii et kindlasti me peame väga tõsiselt analüüsima neid ettepanekuid, mis soovivad vähendada raha võimu poliitikas, samuti poliitilise mänguvälja võrdsustamist olemasolevate ja kas siis päris uute või taas poliitikasse pürgivate poliitiliste jõudude jaoks. Ma arvan, et see on Eesti demokraatia vaba pluralistliku mõttevahetuse huvides. Ka see osa ettepanekuid, mis puudutab avalikkuse, huvigruppide, ühiskonna, vabakonna kaasamist poliitiliste otsuste kujundamisse ja langetamisse valimistevahelisel ajal, väärivad kindlasti seadusandjate tasemel ülevaatamist, aga minu isikliku sügava veendumuse kohaselt on see eelkõige siiski poliitilise kultuuri ja meie kõigi sisemise kultuuri küsimus. Soovin meile jõudu rahvakogu ettepanekute läbiarutamisel!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel kõnesoove? Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Läheme tänase päevakorraga edasi.

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Annan edasi paar teadet. Kolmapäeval, 10. aprillil osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, kultuuriminister Rein Lang ja põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder.

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole.

Head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks on registreerunud 84 Riigikogu liiget, puudub 17.

2. Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatava protokoll Iiri rahva murede kohta seoses Lissaboni lepinguga ratifitseerimise seaduse eelnõu (390 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme tänase päevakorra juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatava protokoll Iiri rahva murede kohta seoses Lissaboni lepinguga ratifitseerimise seaduse eelnõu 390 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli välisminister Urmas Paeti!

Urmas Paet

Tere hommikust! Mul on ettepanek, et Riigikogu läheks korraks Eesti rahva murede juurest Iiri rahva murede juurde. Nimelt on valitsus esitanud parlamendile Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatava protokoll Iiri rahva murede kohta seoses Lissaboni lepinguga ratifitseerimise seaduse eelnõu. Selle eelnõu eesmärk on ratifitseerida nimetatud protokoll, millele Eesti on alla kirjutanud eelmise aasta 16. mail. See protokoll lisatakse Euroopa Liidu aluslepingutele vastusena Lissaboni lepingu heakskiitmisel väljendatud Iiri rahva muredele seoses Lissaboni lepinguga. Teatavasti oli põhjus, miks Lissaboni leping Iirimaaal esimesel rahvahääletusel tagasi lükati, Iiri rahva mure, kas teatud Iiri põhiseaduses sätestatud põhimõtted jäävad kehtima ka peale Lissaboni lepingu jõustumist. Selle protokolliga, mis on teie ees, kinnitatakse üle nii Iiri põhiseadusest kui ka Euroopa Liidu aluslepingutest tulenevate seniste põhimõtete jätkuv austamine ja kehtimine. See protokoll peab eelkõige selgitama Lissaboni lepingu tõlgendamist Iirimaa suhtes.

Euroopa Ülemkogu arutas pärast Iirimaa referendumit tekkinud olukorda ja Iirimaa tõstatatud probleemide lahendamise võimalusi esimest korda 2008. aasta detsembris. 2009. aasta juuni ülemkogu kohtumisel jõudsid liikmesriigid kokkuleppele selliste tagatiste andmises Iirimaaale, mis kinnitaksid eri valdkondades Iiri põhiseadusest tulenevate põhimõtete jätkuvat kehtimist. Selle protokolliga lisa-

misega Euroopa Liidu aluslepingutele sai mäletatavasti ka võimalikuks Lissaboni lepingu heakskiitmine 2. oktoobril 2009 Iirimaaal toimunud teisel rahvahääletusel. See protokoll tuleb vastavalt kokkuleppele ratifitseerida kõigis liikmesriikides, täites seejuures riikide põhiseadusest tulenevaid nõudeid, sest sellega muudetakse Euroopa Liidu aluslepinguid, samuti on ratifitseerimise nõue sätestatud protokollis artiklis 4. Praeguseks on selle protokolliga ratifitseerinud kuus liikmesriiki: Iirimaa, Austria, Holland, Sloveenia, Slovakkia ja Leedu. Paljudes maades on ratifitseerimismenetlus pooleli. Täna!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Arto Aas!

Arto Aas

Austatud välisminister! Mis olukord tekib siis, kui mõni liikmesriik jätab selle protokolliga ratifitseerimata?

Urmas Paet

Kõigepealt, ma loodan, et seda ei juhtu. Aga kui juhtub, siis see protokoll ei saa jõustuda ja teoreetiliselt võiks öelda, et lubadust, mis teiste Euroopa Liidu riikide juhid Iirimaaale on andnud, on murtud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Austatud ettekandja! Ka Eesti rahval on palju muresid, näiteks augud Tallinna asfaldis, salaalkohol, elektri hinna tõus. Mida me peaks tegema, et Euroopa Liit paneks ka Eesti rahva mured eraldi paberile kirja?

Urmas Paet

Eks see ikka on võimalik ning mitmesuguseid Eesti rahva muresid eri aegade jooksul on ju Euroopa Liit ka kirja pannud, neid arvestanud ja üritanud nende lahendamisele kaasa aidata. Viimati oli see näiteks Euroopa Liidu uue finantsperspektiivi kinnitamisel, tänu millele päris paljud Eesti rahva mured saavad järgmise finantsperspektiivi raames loodetavasti vähemalt leevendust. Nii et kui mured

on, siis ikka tuleb need kirja panna. Küll meid kuulatakse, kui need on selgelt kirja pandud.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, välisminister! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Austatud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Eelnõu 390 oli põhiseaduskomisjonis arutelul tänavu 25. märtsil. Kutsutud olid ka Marika Linntam, Välisministeeriumi juriidilise osakonna Euroopa Liidu õiguse büroo direktor, ja Vilver Oras, sama ministeeriumi jurist. Kutsutud selgitasid komisjonile eelnõu tagapõhja, protseduuri ja võimalikku toimet. Komisjoni liikmed esitasid hulga küsimusi ja avaldasid ka oma arvamust. Peale mõttevahetust otsustati üksmeelselt, et eelnõu esitatakse esimesele lugemisele 9. aprillil, s.o täna, tehakse ettepanek esimene lugemine lõpetada ja anda muudatusettepanekute tegemiseks aega tavapärased kümme päeva ehk siis kuni 23. aprillini, ning määrata komisjonipoolseks ettekandjaks siinkõneleja.

Ütlen ministri antud selgitustele nii palju lisaks, et Euroopa Liidu Lissaboni leping avati allkirjastamiseks aastal 2007. Tulenevalt oma riigi põhiseaduslikest protseduuridest pani Iirimaa selle lepingu rahvahääletusele, kus rahvas selle tagasi lükkas. Leevendamaks inimeste muresid, pakuti Iiri rahvale välja võimalus, et asjakohases protokollis kinnitatakse üle, et Iiri põhiseaduse ja riikluse alusväärtused on ka pärast Lissaboni lepingu vastuvõtmist kaitstud. Võib polemiseerida selle üle, kas sellise protokollilise tee on kõige mõistlikum ja otstarbekam lahendus, kuid see ei ole meie tänane teema. Meie jaoks on protokollilise ratifitseerimise seadus vajalik Euroopa Liidu õigusest tulenev protseduuriline samm, mis ei too Eestile kaasa mingeid lisakohustusi ega õigusi. Seega on ettepanek selle eelnõu esimene lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Austatud ettekandja! Täna on selline kummaline või huvitav päev. Äsja tõi siia Riigikogusse rahva nimel murekirja meie president ja Riigikogu hakkab neid ettepanekuid arutama. Kuidas sündis too murekiri Irimaal? Kas tuli ka kokku rahvakogu, tegi pöördumise ja see saadeti edasi? Kas komisjonis arutati seda?

Rait Maruste

Ei, sellest vaatepunktist me seda küsimust ei arutanud. Ma kordan, et alusleping ehk Lissaboni leping oli Irimaal rahvahääletusel ning Iiri rahvas tervikuna, mitte nende rahvakogu, pidi otsustama, mida lepinguga teha. Nad lükkasid selle tagasi. Asi puudutas Iiri rahva jaoks ülimald väärtusi, nagu õigus elule, riigi neutraalsus ja muud fundamentaalsed väärtused. Meie rahvakogus olid arutelude teemad teise ilmega ja kuulusid alamale astmele, aga mingit sarnasust võib leida.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Arto Aas, teine küsimus!

Arto Aas

Kas selle päevakorrapunkti raames oli põhiseaduskomisjonis juttu ka Euroopa Liidu uue aluslepingu koostamise vajadusest?

Rait Maruste

Ei, selle punkti raames ei olnud. Aga meil on olnud sellest juttu, et Euroopa Liit on arenev organism ja ilmselt praegu kehtiv lepingustruktuur vajab edasiarendamist. Tuleks paremini kokku leppida, mida teeb Euroopa Liit ja mida teevad selle liikmesriigid ehk riigid, kes on Euroopa Liidu loonud. Pädevuste jaotus peaks olema täpsem. Niisugune arutelu on olnud, kuid väga üldisel tasemel. Me ei ole detailidesse läinud.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Rait Maruste! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek oli eelnõu 390 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määrati muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 23. aprilli kell 17.15.

3. Kindlustustegevuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (349 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Asume järgmise päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud kindlustustegevuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 349 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Lugupeetud proua juhataja! Head kolleegid! Riigikogu majanduskomisjon arutas kindlustustegevuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 349 teisele lugemisele saatmist kahel korral: 21. märtsil ja 26. märtsil. 21. märtsil arutati esimesena läbi ettepanekud, mis puudutasid keelelisi parandusi. Sellele järgnes pikem ja tõsisem arutelu. Kuna eelnõuga muudetakse mitut finantssektori valdkonna seadust, tegi Rahandusministeerium selle kohta ka ettepanekuid, mis olid seotud investeerimisfondide seaduse muutmisega. Sellele komisjoni istungile olid kutsutud Rahandusministeeriumi kindlustuspoliitika osakonna peaspetsialist Kristiina Kubja, finantsturgude poliitika osakonna peaspetsialist Janika Aigro ja Finantsinspektsiooni juhatuse liige Kilvar Kessler, kes põhjendasid neid muudatusettepanekuid, tuues esile just praeguse börsi vajadusi. Ministeerium tahtis neid muudatusi kiiresti teha, majanduskomisjon aga nentis, et tegu pole tema valdkonda kuuluva küsimusega ja õigem oleks pöörduda rahanduskomisjoni poole. Selliste otsustega komisjoni istung 21. märtsil lõppeski. Keelelised parandused kiitsime heaks ja pöördusime rahanduskomisjoni poole palvega anda oma arvamus eelnõu kohta. 26. märtsil, kui me teist korda arutasime selle seaduseelnõu saatmist siia saali teisele lugemisele, oli meil teada, et rahanduskomisjon võttis Rahandusministeeriumi ettepanekud n-ö enda kanda. Tõstatatud probleemide lahendamiseks otsustati koostada uus eelnõu. 26. märtsil tegime järgmised otsused. Otsustasime saata eelnõu täiskogu istungi päevakorda tänaseks, 9. aprilliks, teha ettepaneku teine lugemine lõpetada ning saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui täna teine

lugemine lõpetatakse. Ka on ettepanek eelnõu seadusena vastu võtta. Kõik need otsused võeti vastu konsensusel. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole.

Eelnõu kohta on kaks muudatusettepanekut, mõlemad on teinud juhtivkomisjon, kelle ettepanek on arvestada neid täielikult. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 349 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

4. Erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu (343 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on kultuurikomisjoni algatatud erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu 343 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud Riigikogu! Kõnealuse eelnõu esimene lugemine toimus siin saalis mäletatavasti 19. veebruaril. Muudatusettepanekuid tähtjaks ei laekunud, küll pidas kultuurikomisjon ise vajalikuks eelnõu teksti normitehniliselt täpsustada. Komisjoni koosolekul 25. märtsil otsustati teha ettepanek võtta eelnõu teine lugemine päevakorda 9. aprillil ja teine lugemine lõpetada.

Need kaks muudatusettepanekut, mida te näete, on ette valmistanud kultuurikomisjon ise. Tegime need eesmärgil muuta mõlemad seaduseelnõu punktid juriidiliselt ühemõtteliseks ja täpsemaks. Seda ka põhjusel, et esimesel lugemisel juhiti siin saalis tähelepanu sellele, et erakoolidel, kelle kohta see eelnõu käib, ei ole hoolekogusid. Nende otsustuskogu nimetatakse nõukoguks ning seepärast võinuks viide kehtivale põhikooli- ja gümnaasiumiseadusele osutada ebatäpseks, kui ka erakoolide puhul oluks teise õppekeele rakendamise taotlejana nimetatud hoolekogusid. Nii et te näete siin praegu § 15 lõike 1¹ täpsustust. Eelnõu punktiga 2 muudetakse erakooliseaduse § 25 sõnastus ühemõtteliseks ja täpsemaks.

Sisulisi muudatusi eelnõus need parandused kaasa ei too. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Väga suur tänu, Paul-Eerik Rummo! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Vaatame läbi muudatusettepanekud. Mõlemad on kultuurikomisjoni tehtud. Muudatusettepanek nr 1, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada seda täielikult. Muudatusettepanek nr 2, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada seda täielikult. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud.

Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 343 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

5. Riikliku pensionikindlustuse seaduse ja puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (360 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane järgmine päevakorrapunkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud riikliku pensionikindlustuse seaduse ja puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 360 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Marika Tuus-Lauli!

Marika Tuus-Laul

Austatud eesistuja! Head kolleegid! 2009. aasta veebruaris jõustus seadus, millega valitsus lõpetas riigi kulul pensionide ja puuetega inimeste toetuste tasuta kojukande. See teenus jäi alles vaid väikestele gruppidele puuetega inimestele ja hajaasustusega piirkonnas elavatele inimestele. Tegu oli ühega kõige esimestest kärbetest – asi otsustati 2008. aasta 22. oktoobril. See oli umbes see aeg, kui peaminister Andrus Ansip ütles, et sellises kriisis võikski elada. Uuendus puudutas tol korral umbes 70 000 pensionäri. Riik hoidis sellega 2009. aasta 11 kuuga kokku umbes 26 miljonit krooni ehk tänases vääringus 1,66 miljonit eurot. Täna näeme, et valitsuse soov postiteenuse pealt kokku hoida on andnud tagasilöögi

eelkõige maapensionäridele ja puuetega inimestele, aga ka linnades elavatele eakatele ja puuetega inimestele, kes ei ole võimelised ise rahanatukese järel käima. Suurem osa pensionäre tasuta kojukannet muidugi ei vaja, probleem puudutab umbes 32 000 inimest. Umbes 370 000 inimest laseb oma pensioni või toetuse pangakontole kanda.

Eesti Keskerakonna fraktsioon tahab nüüd nendele mõnekümnele tuhandele inimesele appi tulla, kes on sunnitud maksma iga kuu üsna suure summa Eesti Postile, et oma pensioniraha kätte saada. Tahame aidata oma rohkete tööaastatega välja teenitud pensioniraha kätte saada riigi kulul posti teel kojukandena ka nendel, kes suures hädas on sunnitud lubama oma pensionirahakese kanda teise inimese kontole. Tagasiside maapensionäridelt näitab, et seda oleks hädasti vaja, inimestele on ümberkorraldus ikkagi väga palju muret ja ebameeldivusi tekitanud. Kokkuhoid kõige nõrgemate ja abitudamate arvel, kes on meie kõigi tänase päeva hüvanguks oma tööpanuse andnud, on küüniline ja ebaeetiline. Pealegi on suur, peaaegu 15%-line majanduse kukkumine ammu läbi saanud, majandus on ju jälle kasvamas. Nüüd on tulnud aeg valusad kärped tagasi pöörata. Meenutan ka seda, et seaduse muutjad rõhutasid tol korral siin saalis, et see otsus tehti esialgu vaid aastaks ja vaadatakse edaspidi uuesti läbi. Seda pole tehtud. Me anname teile selleks nüüd võimaluse.

Eelnõu eesmärk on parandada eakate ja puuetega inimeste toimetulekut, taastada pensionide ja puuetega inimeste sotsiaaltoetuste raha tasuta kojukanne neile, kes ilma hakkama ei saa. Omal ajal sai selle teema üle siin saalis väga palju arutatud. Ma mäletan, et Keskerakonna fraktsioon ja Rahvaliid sõdisid väga järjekindlalt selle vastu, et lõpetatakse pensionide tasuta kojukanne.

Tasuline kojukanne, muide, on vanainimestele väga kallis. Kui see muudatus tehti, oli aasta tasu selle eest 720 krooni ehk praeguses vääringus 46 eurot. Nüüdseks on hinnad loomulikult väga palju tõusnud. Võrreldes 2009. aasta esimese kvartaliga on kojukanne kallinenud pea 13%. Tänavu jaanuaris tõstis Eesti Post taas hindu, pensioni koju viimine maksab kuus 4,88 eurot senise 4,60 asemel. Seega tuleb pensionäridel pensioni kojukande eest välja käia umbes 60 eurot. Need inimesed,

kes peavad iga kuu Eesti Postile loovutama 4,88 eurot, et oma väljateenitud pensioniraha kätte saada, ei tee seda muidugi suurest õnnest, et raha hakkab üle jääma, vaid ikka olude sunnil, sest muudmoodi ei saa. See on pealesunnitud lahendus, see on jõuvõte. Leiame, et seda tuleb käsitada kui pensionide tahtlikku vähendamist. Muu hulgas väljendab see ka ebavõrdset kohtlemist – osa inimesi ju ei pea selle teenuse eest maksma ja saavad pensioniraha riigi kulul koju kätte. Tasuta kojukannet võimaldab riik vaid vähestele puuetega inimestele, ainult sügava puudega, liikumistakistusega töövõimetuspensionäridele ja osale hajaasustusega alal elavatele inimestele.

Probleem on terav just maapiirkondades. Minu kui rahvasaadiku poole on selle murega korduvalt pöördutud. Samas, riigieelarve seisukohalt on tegemist marginaalse summaga, pigem on küsimus suhtumises endast nõrgematesse. Maal on väga vähe sularaha- ja makseautomaate, nagu te teate. Neid on pidevalt likvideeritud ning postkontoreid on massiliselt suletud. Raha kättesaamiseks ja tehingute tegemiseks peab sõitma mõnda suuremasse keskusse. Aga maapiirkonnad ei ole ühistranspordiga ühtlaselt kaetud, paljudesse küladesse ei jõua liinibuss üldse. Inimesed ei suuda pikkadel talvedel ja libedate teedega bussi peale komberdada, paljud ei orienteerugi praeguses sõidukorralduses, paljud ei ole selleks võimalised. Küll ja küll on olnud juhtumeid, kus voodihaigele inimesele, vanurile on tasuta kojukanne ära öeldud ja ta on sunnitud oma pensioni laskma edaspidi kanda näiteks naabrinaise arvele. Aga kes seda siis tahab? Palju on ka neid, kes küll voodihaiged ei ole ja saavad kodus majapidamises hakkama, aga ei riski enam väravast suurt välja minna. Kõige rohkem suudab selline inimene kuidagimoodi ära käia kauplusauto juures, kui see ikka veel käigus on, aga sõita kuhugi kaugele pole enam jõukohane.

Eks siin ole teisigi probleeme. Ei pruugi ju iga pensionär pangautomaadist, kui see olemas on, raha väljavõtmisega hakkama saada. Vana inimene on juba öid ette magamata. Paljudel, keda see probleem puudutab, ei ole sügavat puuet, liikumistakistust tõendavat paberitaskus, paljudele aga on kogu selle bürokraatiamasina läbimine väga vastumeelt.

Nüüd aga võib-olla kõige tähtsamast. Et oma pensioni või toetusraha kättesaamisega ollakse hädas, näitab kõige paremini fakt, et 21 423 inimest – see oli eelmise aasta poolaasta seisuga – laseb olude sunnil oma pensioni kanda võõra inimese kontole. Kakskümmend üks ja pool tuhat inimest laseb oma pensioniraha kanda teise inimese kontole! Pluss need, kes on välismaal, kuid see praegu asjasse ei puutu. Kui pensione vajaduse korral koju tasuta kätte toodi, siis pensioniraha teise inimese kontole kandjaid peaaegu ei olnudki. Kes meist tahaks, et meie raha kantakse kellegi teise arvele? Olgu see sugulane või naaber või ka oma laps või lapselaps, seda ei tahaks meist mitte keegi. Seda, et vallaametnik võtab raha välja, sisuliselt enam üldse ei kasutata. Ei taha meist mitte keegi, et meie rahakotis keegi võõras inimene soriks. See on ka vägagi ohtlik. Mis saab, kui see teine inimene sureb? Probleeme on muidki. Kui palju on juhtunud, et joodikust lapsed varastavad ema või isa paljaks! Ei taha neid juhtumeid siin puudutada, aga need on valusad lood. Sageli kuuleme, kuidas pensionipäeval on vanainimesi röövitud ja nad söögirahast ilma jäetud. On tekkinud lausa omaette pätikambad, kes jälgivad, kuidas vanainimesed oma raha välja võtavad.

Meie eelnõu seadusena vastuvõtmise korral kuluks umbes 157 000 eurot. Inimesi, kes maksavad kojukande eest ise, on 10 800. Lisame siia ka need, kes lasevad oma pensioni teise inimese pangakontole kanda, ehk siis ca 21 500 inimest, kokku saame umbes 32 000. Paneme natuke juurde ka, umbes 200 000 eurot läheks see eelarvele maksma. Kehtima hakkaks see seadus eelnõu kohaselt järgmise aasta jaanuaris.

Üks nüanss veel: riigi tulu pensionide kojukande lõpetamisest on siiski väike olnud, võitnud on aga pangad, kes nende viie aastaga on juurde saanud – kuulake! – 162 401 päris uut klienti. Nii et ka pensionäridest ja puuetega inimestest on saanud pankade rikastumise allikas. Ma arvan, et riik ei peaks seadusega looma võimalusi toita panku ja riigifirmat Eesti Post. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Marika Tuus-Laul! Ma palun

kaasettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni aseesimehe Yana Toomi!

Yana Toom

Lugupeetud proua eesistuja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas seda eelnõu oma istungil. Meie ettekandjaks oli Marika Tuus-Laul, komisjonipoolseks ettekandjaks määrati mind. Marika Tuus-Laul tutvustas eelnõu sisu. Ma ei hakka praegu pikalt kordama, mida ta rääkis, samas jäi Marikal mainimata üks aspekt, mida me istungil ka puudutasime. Nimelt oli teemaks pangaautomaatide puudus. Komisjonis tekkis küsimus, kas Eestis on inimestel igal pool võimalus pangaautomaadist sularaha välja võtta. Me teame väga hästi, et sellist võimalust ei ole. Automaate on praegu vähe ja tulevikus on neid veelgi vähem. Komisjonis arutati ka seda, et pensionide kojukanne tühistati justkui üheks aastaks. Sotsiaalministeeriumi esindaja väitis, et inimesed on praeguse korruga harjunud, enam ei ole sellist teenust vaja ja nendel, kes kojukannet vajavad, on see võimalus olemas. Samas ei osanud Sotsiaalministeeriumi esindaja vastata küsimusele, kui paljudele inimestele on tasuta kojukande palve peale eitav vastus antud. Süsteem on selline, et pensionär kirjutab avalduse, et ta tahaks tasuta kojukannet, ja siis talle vastatakse, kas ta saab või ei saa seda. Inimesi, kes saavad seda tasuta, on 10 000 ringis, aga Sotsiaalministeeriumi esindajad ei osanud öelda, kui mitu inimest on saanud eitava vastuse. Küsimus oli neile üllatus.

Algatajate andmetel oleks riigieelarvele tekkiv maksimaalne kulu 2,4 miljonit, kuid see võib olla ka väiksem. Inimeste arv, kelle raha läheb teise isiku kontole, on 25 000. Ja need kõik ei ole sugulased, naabrid või muud tuttavad, osa on ka juriidilised isikud, näiteks hooldekodud või sotsiaalhoolekande osakonnad. Sotsiaalministeeriumil ei olnud paraku ka seda statistikat, kui suur on nende 25 000 isiku seas füüsiliste ja juriidiliste isikute osakaal.

Arutasime komisjonis ka seda, et meil on märkimisväärne osa pensionäre, kelle pension makstakse nende arvele välisriigis. Tekkis küsimus, kui palju see maksma läheb. Saime vastuse, et selle teenuse maksab pensionär kinni ise ja et neid inimesi on päris palju.

Kogu arutelu lõppes sellega, et esimese lugemise lõpetamise poolt hääletas 4 ja vastu 5

komisjoni liiget, mis tähendab seda, et komisjon otsustas häälteenamusega eelnõu mitte toetada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Yana Toom! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita.

Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 360 esimesel lugemisel tagasi lükata. Me peame seda ettepanekut hääletama.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 360 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 45 rahvasaadikut, vastu oli 27, erapooletuid ei olnud. Juhtivkomisjoni ettepanek leidis toetust, seaduseelnõu 360 on menetlusest välja langenud. (Tabel 14.)

6. Investeeringufondide seaduse muutmise seaduse eelnõu (408 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmisena on päevakorras rahanduskomisjoni algatatud investeeringufondide seaduse muutmise seaduse eelnõu 408 esimene lugemine. Ma palun kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Urve Tiiduse!

Urve Tiidus

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Tutvustan teile lühidalt investeeringufondide seaduse muutmise seaduse eelnõu sisu ja senist menetluse käiku rahanduskomisjonis.

Mida ja miks on tarvis olemasolevas investeeringufondide seaduses muuta? Väga lühidalt öeldes tuleks investeeringufondide likvideerimise protsessi regulatsioon muuta selgemaks, kui see praegu on. Olemasoleva seaduse sätted on investorite kaitse seisukohalt osutunud eba piisavaks just kinniste fondide puhul. Seaduse muutmise peab tagama, et Finantsinspeksioon saab vajaduse korral sekkuda, otsustada üldkoosoleku asemel ise fondi likvideerimise ja määrata ka pädevad likvideerijad, kes fondi haldamise üle saavad võtta. Selleks muudetakse kehtivas seaduses kahte paragrahvi.

Paragrahvi 174 lõikes 2 laiendatakse kinnise fondi likvideerimise üle otsustajate ringi Finantsinspeksiooniga. Üldkoosoleku õigus kinnise fondi likvideerimise otsust teha on seaduses olemasolev erisus ja üldiselt otsustab investeerimisfondi likvideerimise üle kas depositeorium panga kehtsuses või fondivalitseja nõukogu. Muutmise vajadus tuleb sellest, et osakuomanike üldkoosolekul on küll õigus likvideerimisotsus langetada, praktikas võib aga juhtuda, et kinnise fondi puhul ei ole investorid koostöövõimelised seda otsust tegema ja sel juhul saaks appi tulla Finantsinspeksioon. Koostöövõimetus, teadagi, pole kunagi kiita asi, aga suure hulga inimeste puhul on see üsna sage nähtus. Olukorras, kus fondivalitseja on tegevusloast ilma jäetud, sisuliselt pankrotis ning üldkoosolek ei leia ühist keelt, võib investoritele osaks saada ebavõrdne kohtlemine ja suur kahju puhtalt sellepärast, et varakogum on õhus ja sellel pole valitsejat, kes otsustaks kas või järelejäänud vara jagamise investorite vahel.

Paragrahvi 184 lõikes 1 tehtav muudatus näeb ette täpsema korra, kuidas Finantsinspeksioon likvideerijad määrab ja tähtajad kehtestab, sama paragrahvi lõike 3 muudatusega täpsustatakse likvideerijale tasu määramist.

Ühtlasi soovitakse selle eelnõuga jõustada muudatused Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval.

Investeerimisfondide seaduse muutmise seaduse eelnõu algatati rahanduskomisjonis 26. märtsil, 28. märtsil otsustati ühel häälel saata see täiskogu päevakorda 9. aprillil.

Mis puutub arutelu käiku, siis eelnõu pikem arutelu toimus juba 25. märtsil ehk enne algatamist. Siis andsid seaduse muutmise kohta selgitusi Rahandusministeeriumi finantsturgude poliitika osakonna juhataja Thomas Auväärt, sama osakonna peaspetsialist Janika Aigro, Finantsinspeksiooni juhatuse liige Kilvar Kessler ning finantsteenuste järelevalve divisjoni juht Andre Nõmm. Rahanduskomisjoni liikmed esitasid mitu asjaolusid täpsustavat küsimust, näiteks miks pole seni seaduses ette nähtud kinniste fondide puhul Finantsinspeksioonile likvideerija rolli. Vastuseks öeldi, et varasemat seadust koostades eeldati loogiliselt, et üldkoosolek suudab igas olukorras otsustada ka likvideerimise üle. Seda

vajadust ei suudetud ette näha. Praktikas on see nüüd aga ilmnenud.

Küsimusi ka, mis juhtub siis, kui seaduseelnõu 408 saab Riigikogu heakskiidu. Kui näiteks üldkoosolek otsustab likvideerida, aga Finantsinspeksioon mitte ja nende vahel tekib lahk-arvamus, kuidas siis käitatakse? Vastus oli, et esimese ja teise lugemise vahepeal täpsustatakse, mis asjaoludel võib praktikas niisuguseid lahkarvamusi ette tulla.

Kokku võttes otsustati 25. märtsil, nagu ma juba mainisin, algatada investeerimisfondide seaduse muutmise seaduse eelnõu. See otsus oli üksmeelne, nagu ka see, et ettekandjaks määrata mind.

Teine komisjoni istung sama eelnõu arutamiseks toimus eile, 8. aprillil. Jälle oli kohal Rahandusministeeriumi osakonnajuhataja Thomas Auväärt. Veel kord uuriti seda, et kui likvideerimise otsustajate ringi lülitatakse ka Finantsinspeksioon, kuidas siis ikkagi laheneb olukord, kui üks tahab ja teine ei taha likvideerida. Selle peale kinnitati jälle, et sõnastust täpsustatakse kahe lugemise vahepeal.

Komisjon otsustas 8. aprillil üksmeelselt teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 15. aprill kell 17.

Mainimist väärrib veel see, et Rahandusministeerium tegi oma ettepaneku majanduskomisjonile, nagu lugupeetud Lembit Kaljuvee teise päevakorrapunkti arutelul juba mainis, tutvustades selle seaduseelnõu sünniloo algust. Seepärast on eelnõul tavapärane kooskõlastusring läbimata. Praegu on arvamuse avaldamiseks ettepanek tehtud Eesti Pangaliidule ja Eesti Fondihaldurite Liidule, nendelt peaks vastus saabuma tänaseks päevaks. Minu poolt kõik. Suur tänu!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Urve Tiidus! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita.

Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 408 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määratud eelnõu 408 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 15. aprill kell 17.

Tänase istungi päevakord on ammendunud.
Soovin kõikidele kaunist päeva jätku! Kohtu-
miseni!

Istungi lõpp kell 11.07.
Istungi kestus 1 tund ja 7 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 10. aprill 2013
Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Eesti Energia strateegia
2. Integratsiooniprogramm
3. Ümberkorraldused Põllumajandusministeeriumi haldusalas
4. Rahvakogu
5. Muud küsimused

Istungi rakendamine

1. Kohanimeseaduse ja kinnistusraamatu-seaduse muutmise seaduse eelnõu (362 SE) kolmas lugemine
2. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (392 SE) esimene lugemine
3. Veeseaduse muutmise seaduse eelnõu (391 SE) esimene lugemine
4. Autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu (394 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud peaminister ja ministrid! Alustame infotundi. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 40 Riigikogu liiget, puudub 61.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, kultuuriminister Rein Lang ja põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder.

1. Eesti Energia strateegia

Esimees Ene Ergma

Alustame küsimuste esitamist. Palun, kolleeg Kadri Simson, küsimus peaminister Andrus Ansipile!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Eestis on mitmeid riigiettevõtteid, kes täidavad neile pandud riiklikke ülesandeid või teenivad vaikselt dividenditulu. Aga Eesti Energia selliste riigiettevõtete nimistusse ei kuulu. See on ettevõtte, mis peaks olema avatud ja viisaka suhtlusstiili poolest eeskujuks kõigile, aga Eesti Energia juhtkond on jõudnud juba selleni, et kommunikatsioonimeeskonna vahendusel on viimase aasta jooksul kolme Riigikogu liiget nimetatud kas valetajaks või valeväidete esitajaks. See ei ole kindlasti kohane riigiettevõttele ja tema suhtlusstiilile. Kuidas teie suhtute Eesti Energia väljajütmistesse ja strateegiasse, et parim kaitse on rünnata kõiki, kelle arvamus ei ühti Eesti Energia juhtkonna äristrateegiaga?

Andrus Ansip

Aitäh! Suhtlusstiili osas olen ma teiega sama meelt. Selline suhtlusstiil, kus kritiseerijaid rünnatakse, ei ole kindlasti kohane ühelegi juhile, see ei ole kohane ka riigile kuuluva äriühingu juhtidele. Küll aga valmistab mulle muret saladuste lekkimine. Ka tehnoloogiliste sõlmede fotod võivad äriettevõtte puhul kujutada endast ärisaladust. Lekkimine on kindlasti taunitav. Selles osas on äriühingu juhtide kriitika igati õigustatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, esimene täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Ma saan aru, et etteheide äriinfo lekkimise pärast on mõeldud Eesti Energia nõukogu liikmetele, kellele said kättesaadavaks andmed, mis hiljem ajalehes avaldati. Samas pean mina Riigikogu liikmena normaalseks, et kui Riigikogu liige või Riigikogu komisjon, praegusel juhul majanduskomisjon, palub Eesti Energia juhti-

delt infot, siis seda ka antakse. Kuidas te suhtute sellesse, et kui majanduskomisjon 29. jaanuaril Eesti Energia juhtidega kohtus, siis lubati komisjonile anda lisainfot küsimuste kohta, millele komisjoni istungil vastata ei osatud, aga võttis üle kahe kuu, enne kui sellele taotlusele kuidagigi reageeriti? Kas see on teie meelest normaalne ja kas majanduskomisjoni peaks suhtuma nii, et selle liikmeid tuleb infost eemale hoida?

Andrus Ansip

Aitäh! Lubadustest mittekinnipidamine ei ole kindlasti normaalne ega aktsepteeritav. Küsimus pole isegi selles, kas tegemist on Riigikogu liikmega, kellel on tavakodanikust märksa rohkem õigusi saada riigile kuuluvalt äriühingult informatsiooni, vaid on üldinimlikult mõistetav, et kui lubadused on antud, siis tuleb neist kinni pidada. Kui kahe kuu jooksul ei suudeta esitada või ei vaevuta esitama informatsiooni, mida lubati kohe esitada, siis ei ole see kindlasti vastuvõetav. Veel kord ütlen, et kui arupärija on Riigikogu liige, siis on sellel päringul märksa suurem kaal kui tavakodaniku päringul. Lubadus oleks tulnud täita kohe.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, teine täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Mul ei ole tõepoolest soovi seada teid Eesti Energia kommunikatsioonimeeskonna sihtmärgiks, aga ma küsin teie arvamust. Kuidas te suhtute sellesse, et Eesti Energia rahastab oma riskiinvesteeringuid selle arvel, et hoitakse tagasi põhi-kohustuste täitmiseiga seotud investeeringuid, näiteks investeeringuid jaotusvõrkudesse? Kas te näete siin probleemi?

Andrus Ansip

Aitäh! See väide oli spekulatiivne. Ma ei saa kuidagi kinnitada väidet, et riskiinvesteeringuid rahastatakse nende vahenditega, mille abil võiks teha investeeringuid näiteks hoopis jaotusvõrkudesse. Minule teadaolevalt on neid investeeringuid, mida teie ilmselt nimetate riskiinvesteeringuteks, st välisprojekte, rahastatud tulust, mis on laekunud õli või ka elektri Eestist väljapoole müümisest. Jordaania pro-

jekti puhul võib nüüd isegi küsida, kes keda rahastab. Mulle teadaolevalt on Eesti Energia osa oma osalusest Jordaania ühissettevõttes võõrandanud ja võõrandamisel saadud tulu ületab märgatavalt projekti tehtud investeeringuid. Ma võin summadega küll pisut eksida, Eesti Energia kommunikatsioonimeeskond ilmselt siis täpsustab, aga minu meelest oli Jordaaniale tehtud investeeringute summa seitse miljonit eurot ja osaluse müügist laekus 16 miljonit eurot. Seega, Jordaania projekt võiks olla praeguse seisuga plussis, vähemalt mulle teadaolevate andmete põhjal otsustades. Sel juhul ei saa kuidagi öelda, et seda rahastatakse näiteks jaotusvõrkude arvel.

Esimees Ene Ergma

Nüüd saab esitada kohapeal registreeritud küsimusi. Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea peaminister! Te ütlesite eelmisel või üle-eelmisel korral infotunnis, et Eesti Energia teie valitsemisajal kindlasti börsile ei lähe. Eelmisel nädalal aga arvas teie erakonnakaaslane, majanduskomisjoni esimees, et Eesti Energiat võiks tükeldama hakata, see võiks olla kõne all. Mis te valitsuse või erakonna juhina sellest arvate? Kas valitsuses või erakonnas on arutlusel olnud, et see teema oleks praegu asjakohane? Ma pean silmas Eesti Energia tükeldamist.

Andrus Ansip

Aitäh! Arutelud on kindlasti asjakohased. Aga minu arvamus ilmselt ühtib teie arvamussega, et praegu börsile viimiseks kõige parem aeg ei ole. Võtame näiteks õlitööstuse ja määramatuse, mis sellega seotud on. Enefit 140 tehnoloogiat kasutav õlitööstus saavutas täisvõimsuse paarikümne aasta jooksul, pigem isegi kolmekümne aasta jooksul. Tehnoloogiat on pidevalt täiustatud ja alles nüüd võib öelda, et tehas töötab maksimaalvõimsusega. Enefit 280 tehnoloogiat kasutav esimene tehas ei ole praeguseks tootma hakanud. Mingi õli on kätte saadud, aga on teatud tehnoloogilised sõlmed, mis tuleb ümber projekteerida, kuhu tuleb uut sisseseadet soetada. Need ei ole väga olulised ja keerukad sõlmed, jutt käib näiteks tigu-transportööridest, kus temperatuurierinevused on väga suured ja seetõttu tekivad pinged.

Pingeid ei osatud projekteerimisel ilmselt väga täpselt ette näha. Need tehnoloogilised probleemid on kindlasti kõrvaldatavad ja ükskord hakkab see tehas muidugi tootma. Minna börsile siis, kui ei ole teada, kui palju tehas kasumit või kahjumit toodab, ei ole ilmselt mõistlik. Saadav hind sisaldaks ilmselt väga suuri riske, järelikult oleks madal. Selle tõttu ei ole praegu ega ka aasta või kahe pärast börsileminekuks hea aeg.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks viimast kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Hiljaaegu võisime lugeda ühest Eesti Energia järjekordsest äpardunud investeeringust. Ma räägin Painkülasse ehitatud koostootmisjaamast, kus pidi toodetama soojust, elektrit ja ka külma. Nüüd on selgunud, et see jaam sinna ei sobi, kuigi 43 miljonit eurot on ära kulutatud. Kuidas te kommenteerite Eesti Energia sellist investeeringut?

Andrus Ansip

Tagantjärele tarku on alati hästi palju, aga selle investeeringu puhul on ilmselt küllalt palju ka neid, kes olid ette targad ega näinud mitte mingisugust põhjendust selle investeeringu tegemiseks. Minu silmis ei olnud see investeering põhjendatud ka siis, kui see investeeringuotsus langetati, ja pelgalt seetõttu, et otsus puudutas ühte Eesti Energia nõukogu liiget. Selles olukorras ei oleks tohtinud Eesti Energia sellist riskantset investeeringut üldse kaalumiselegi võtta. Aga niipalju, nagu me kõik teame, on tehtud investeering, mille suurus on üle nelja miljoni euro, kasutu, Weroli uus omanik seda investeeringut ei vaja. Misuguse miinusega Eesti Energia sellest projektist lõpuks väljub, selgub hiljem. Minu arvates ei ole mitte kuidagimoodi põhjendatud maksta kõigest sellest hoolimata Rein Kilgi omanduses olnud Werolile selle vana kuuri eest üheksa miljonit eurot või mis see summa iganes oli, aga mina ei ole äriühingu nõukogu liige ega äriühingu juht. Minu meelest võiksid ka raha eraldajad hakata ükskord investeerimises väga tõsiselt kahtlema selle alusel, kes on nende investeeringute taga. Aga mulle tundub, et me

saame siin ainult hoogu juurde. Võtame kas või EAS-i, ühe inimese, kes enne juhtis panku ja andis Rein Kilgile 100 miljonit krooni laenu, mida nüüd pankrotiga ähvardades kohtu kaudu tagasi nõutakse. Jah, enne kui investeringuotsuseid langetatakse, tuleks vaadata inimeste tausta.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Rannar Vassiljev.

Rannar Vassiljev

Aitäh! Eesti Energia aktsiakapitali laiendati eelmisel aastal 150 miljoni euro võrra, selle aasta eelarves on selleks ette nähtud veel 200 miljonit. Samas, riigi eelarvestrateegia raha broneerimist aktsiakapitali laiendamiseks rohkem ette ei näe. Eesti Energia juhatuse liige on öelnud, et börsiplaanide luhtumise korral on valitsus lubanud Eesti Energiale 400–500 miljonit eurot. Mida täpselt valitsus on lubanud ja kust on tal tekkinud mandaat selle lubaduse andmiseks, kui näiteks riigi eelarvestrateegia neid summasid ette ei näe?

Andrus Ansip

Aitäh! Möödunud aasta investeering aktsiakapitali oli vajalik selleks, et ehitada Auverre uus keevkihtplokk. See aktsiakapitali laiendamine oli igati põhjendatud. Käesolevaks aastaks oli riigieelarves ette nähtud küll 200 miljonit eurot Eesti Energia aktsiakapitali laiendamiseks, kuid kuna osa investeerimisvajadusi on praeguseks ära langenud, siis sel aastal sellist aktsiakapitali laienemist vaja ei lähe. Mille tõttu need investeerimisvajadused on ära langenud, see on auväärt Riigikogu liikmetele ilmselt teada. Esiteks, ei ole mõtet rääkida teisest õlitehasest enne, kui esimene ei ole käivitunud. Kui esimese käivitamine võtab kavandatust rohkem aega – praegu on käivitamine viibinud juba poole aasta jagu ja täisvõimsuse saavutamine võib võtta kavandatust märksa rohkem aega –, siis ei ole mõistlik alustada kohe teise tehase ehitamist, eriti kui ei ole teada, kuidas see tehnoloogia meie põlevkivile täpselt sobib. Teiseks, meil ei ole ilmselt tarvidust investeerida tuumaenergeetikasse, sest Leedu rahvas on Visaginase projektile ei öelnud, järelikult langevad ka need investeerimisvajadused ära. Nii et sel aastal riigi lisain-

vesteeringuid Eesti Energia aktsiakapitali laiendamisse minu hinnangul ette näha ei ole. Ka Auvere teise ploki kohta seisab otsuste langetamine alles ees. Järelikult ei saa ka neid investeeringuid praegu otsustada.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Integratsiooniprogramm

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Valeri Korbilt kultuuriminister Rein Langile. Palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Sellel aastal lõpeb teine riiklik integratsiooniprogramm, millega alustati 2008. aastal. Mäletame, et enne seda, aastal 2007, oli lõppenud esimene programm. Miks ma sellest räägin? See tähendab, et 2013. aastani need programmid eksisteerisid, nende taga oli suur töö ja suur raha. Kuidas te kommenteerite nende programmide täitmise tulemusi?

Rein Lang

Aitäh! Selle teise programmi elluviimist saab hinnata siis, kui see programm on lõplikult täidetud ehk peale tänavuse aasta lõppu. Kindlasti on selles programmis ka teatud osi, mis ei ole täidetud. Tulebki analüüsida, miks asjad nii läksid, et mitte kõikides valdkondades ei ole eesmärkideni jõutud. Võib-olla olid need eesmärgipüstitused omal ajal liiga sinisilmsed või üldse põhjendamatud. Et vältida selliste vigade kordumist, üritame järgmist arengukava teha nii laiapõhjaliselt, kui üldse vähegi võimalik on. Praegu on käimas arengukava koostamise teine etapp. Meil on olemas ka oma veebileht www.integratsioon.ee, mida päevas vaatab keskmiselt 50 inimest. See on üsna hea tulemus. Selle arengukava koostamisse on peale kolmanda sektori organisatsioonide kaasatud ka kohalikud omavalitsused. Nagu ma siit Riigikogu kõnetoolistki olen mitu korda öelnud, eriliselt huvitab meid muidugi Ida-Virumaa omavalitsuste kaasamine, mida me oleme üritanud ka teha. Minu teada sõidab juhtrühm veel sel nädalal Ida-Virumaale sealsete organisatsioonidega kohtuma. Loodame,

et sellest arengukavast, mis on ju üsna laiulatuslik ja näeb ette ka suuri kulutusi Eesti riigile, on rohkem kasu ja seatavad eesmärgid on sihipärased, selged ja teostatavad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb, esimene täpsustav küsimus!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud minister! Teie ministeerium pakkus valitsusele uue riikliku integratsiooni ehk konsolideerimise programmi kuni 2020. aastani, kus on eraldi toodud üks peatükk, mis on seotud Ida-Virumaa arenguga. Selle eest tuleb ministeeriumi kiita. Aga kas Ida-Virumaale, kus muu Eestiga võrreldes on suured keele- ja kultuurierinevused, on tulevikuprogrammis määratud passiivne roll või võib rääkida võrdõiguslikust partnerlusest?

Rein Lang

Aitäh! Arengukava koostamisel töötab terve Ida-Virumaa teemadega tegelev töögrupp. See töögrupp moodustati veebruaris ja selle esimesed töötulemused on kättesaadavad ka veebilehel. Seda töögruppi juhib Rivo Noorkõiv, kes on aktiivselt integratsioonitegevusse lülitunud. Ma loodan, et need tulemused on üsna head. Kui te küsite, kas Ida-Virumaa inimesi võetakse kui partnereid, siis vastus on kindlasti jaatav.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb, teine täpsustav küsimus!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Veel kord sellest tulevases integratsiooniprogrammist. Muidugi on see riiklik programm, ma saan sellest aru, aga missugune roll selle täitmisel on teistel organisatsioonidel, näiteks mittetulundusühingutel ja omavalitsusliitudel? Te rääkisite ainult kohalikest omavalitsustest. Mittetulundusühingud on teinud ettepanekuid moodustada Ida-Virumaa integratsioonifond, mis võiks olla mittetulundusühingute, kohalike omavalitsuste või maavalitsuse kasutuses.

Rein Lang

Aitäh! Praegu ongi õige aeg neid ettepanekuid teha. Käib arengukava koostamise teine etapp. Ma vaatan tähtsa paberi pealt, et jaanuaris tutvustati uue arengukava koostamisega kaasnevaid tegevusi Riigikogu fraktsioonidele ja 23. aprillil on juhtrühmal kavas uuesti Riigikogu fraktsioonidega kohtuda. Nii et juhul, kui mingid ettepanekud on arvestamata jäänud või kui neid ei ole täielikult arvestatud, on mõistlik need seal uuesti lauale panna. Ega ma rohkem midagi ei oskagi selle küsimuse kohta öelda. Me teeme seda kõike nii läbipaistval moel, kui vähegi võimalik on.

Esimees Ene Ergma

Nüüd saab esitada kohapeal registreeritud küsimusi. Palun, kolleeg Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Me tõepoolest kohtusime selle töörühmaga ja see oli väga huvitav kohtumine. Aga seal ei saanud vastust küsimusele, millega on mõõdetav integratsiooni edu ja millal saaks need lõimumiskavad lõpetada. Äkki teie oskate vastata. Millega me mõõdame seda, kas see tegevus oli edukas või ei olnud? Kui ma küsisin seda Kultuuriministeeriumi inimeste käest, siis sain vastuse, et see tegevus on lõputu ja siin ei ole mingisugune mõõtmise võimalik.

Rein Lang

Aitäh! See lõhnab nüüd suure filosoofilise debati järele selle üle, mida tähendab sõna "integratsioon" ja millal seda tegevust Eestis enam vaja ei ole. Ma arvan, et Kultuuriministeeriumi esindajatel oli selles mõttes õigus, et ega Eesti elanikkond ei jää ju täiesti homogeenseks, siia leiavad ikka tee ka teiste rahvuste esindajad, kas siis alaliselt või ajutiselt, ja nad kohtuvad siin igal juhul integratsiooniraskusi. Riigi püha kohus on nende inimeste murede ja probleemidega kindlasti tegelda. Selleks selliseid integratsioonikavu tehaksegi. Loomulikult on Eesti natuke erandlikus seisus, kuna meie ajaloos on olnud teatud ajajärk, mis tõi siia hulgaliselt majanduspõgenikke koos perekondadega, kelle probleemid on üsna suured. Ka küsimusele, millal lõpuks saavad nende probleemid lahendatud, jään ma praegu vastuse võlgu. Igal juhul tänaseks päevaks

need täies mahus lahendatud ei ole. Kultuuri- line ja keeleline integreerumine kestab edasi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Te jõudsite natukene juba ka minu küsimusele vastata, aga mitte täielikult. Minu kogemus integratsiooniprogrammide koostamisel ja elluviimisel on olnud selline, et suurem jagu nende programmide sisulisest ja rahalisest mahust on läinud nõukogudeaegsete immigrantide ja nende järeltulijate kahe või kolme põlvkonna järeleaitamisele Eesti ühiskonda integreerumisel. Samas võib rääkida siiski järjest suuremast uuest immigratsioonist Eestisse, aga integratsiooniprogrammide rõhuasetus on siiani olnud väga tugevalt varasema immigrantide voolu kasuks. Uusimmigrantide adapteerimist toimub võib-olla vähem, kui seda vaja oleks. Kas uus, koostatav programm muudab neid proportsioone homsele päevale vastavamaks?

Rein Lang

Aitäh väga hea küsimuse eest! Arengukava tehakse praegu ka selle arvestusega, et see hõlmaks inimesi, kes Eestis elades kasutavad peamiselt näiteks inglise keelt. Ka veebileht on inglise keeles kättesaadav. Ma ütlesin, et päevas vaatab seda veebilehte *circa* 50 inimest, mis teeb 1500–2000 vaatamist kuus. Veebilehe ingliskeelset versiooni vaatab 8% ehk natuke alla kümnendiku kõigist vaatajatest. See näitab veel kord, et teravik hakkab ainult vene keelt kõnelevatelt inimestelt kõrvale minema.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Ümberkorraldused Põllumajandus- ministeeriumi haldusalas

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Ester Tuiksoolt Helir-Valdor Seederile. Palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud põllumajandusminister! Neli aastat tagasi otsusta-

site ühendada taimetoodangu inspeksiooni, piirkondlikud maaparandusbürood ning maaparanduse ehitusjärelvalve- ja ekspertiisbüroo ühiseks Põllumajandusametiks. Te tellisite enne liitumist igasuguseid uuringuid. Fontese eelmise aasta uuring aga näitab, et kõigi riigiettevõtete töötajate palgauuringu kohaselt olid Põllumajandusameti inimeste palgad tagantpoolt kolmandad ehk ühed väiksemad. Enne kui te asute järgmisi asutusi liitma, kas te analüüsite, kuidas on tegelikult kulgenud Põllumajandusameti ühendamine, kas sektori rahulolu on selle ühendamise tulemusel suurenenud, kui palju on riik sellest ühendamisest võitnud ja kui palju on kasvanud töötasu?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh küsimuse eest! Lühike vastus on kindlasti see, et see asutuste liitmine, mille me läbi viisime ja mille tulemusena moodustus Põllumajandusamet, on ennast igati õigustanud nii nende inimeste arvates, kes seda asutust on juhtinud, kui ka valdava osa sealsete töötajate arvates. Kõige tähtsam on see, milline on põllumajandussektori enda hinnang, ja sektori arvates oli see liitmine kindlasti õige. Iseseisvate killustatud asutuste liitmine Põllumajandusametiks ja ühtseks struktuuriks on ennast õigustanud. Ma pean silmas eriti omaaegseid maaparandusbüroosid, kus tekkisid ka juriidilised probleemid nende staatuse küsimuses. Neid oli vaja reorganiseerida. Mis puudutab töötasu, siis töötasu on probleem, ma arvan, kogu avalikus sektoris. Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas on ka mitmeid teisi asutusi, kus töötasu võiks olla kõrgem ja peakski seda olema, aga see sõltub riigi üldisest võimalustest. Tõepoolest, meie valitsemisala ametite seas on Põllumajandusametis kõige madalam keskmine palk. Sellega me loomulikult tegeleme. Praegu ma küll ei julge teile peast palgavõrdlust esitada. Neli või viis aastat tagasi, kärpe-eelarvete ajal, kärbiti kõigi meie allasutuste töötajate palgafondi, see puudutas ka Põllumajandusametit. Eelmisel aastal saime hakata palku taastama, nüüd ongi neid mõnevõrra taastatud. Ma küll ei oska teile tuua hetkel võrdlust aastate kaupa, aga te saate selle tagantjärele, me saadame selle teile kirjalikult.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo, esimene täpsustav küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna, proua juhataja! Austatud minister! Idee võib ju iseenesest hea olla, aga sisuliselt on seal ametis siiski küllaldaselt probleeme, kas või näiteks maaparandusega. Te küll rõhutate alati investeringute suurust, tegelik olukord on aga hoopis teine. Riigil on kohustus korras hoida 5437 kilomeetrit ühiseesvoole, aga eelmisel aastal hooldati ja sellel aastal hooldatakse vaid 6% sellest. Rahaeraldised on ääretult väikesed. Ees seisab 2014. aasta eelarve koostamine. Mitu protsenti olete kavandanud suurendada maaparandusobjektide korrastamiseks ettenähtud summasid? Loomulikult on teine küsimus see, kui palju selle ameti inimeste töötasu teie arvates võiks tõusta.

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kõigepealt maaparandusest. Jah, tegemist on valdkonnaga, mis on olnud kindlasti alafinantseeritud. Maa on oluline ressurss, põllumajandustootmises kõige olulisem ressurss üldse. Praegu me hooldame riigi eesvoole riigieelarveliste vahenditega, erasektor saab kasutada ka Euroopa Liidu abivahendeid investeringumeetme kaudu. Sellel perioodil ei ole kahjuks võimalik riigi eesvoolude hooldamist Euroopa Liidu rahast rahastada. Meil on koostamisel uus maaelu arengukava aastateks 2014–2020. Selle eelnõusse oleme kirjutanud, et ka riigi eesvoolud võiksid tulevikus olla abikõlblikud ja saada Euroopa Liidu abiraha. Kui see tõepoolest nii jääb, kui valitsus selle heaks kiidab ja ka Euroopa Komisjon seda aktsepteerib, sel juhul, ma arvan, on riigil võimalik eesvoolude rahastamist suurendada ja olukorda parandada. Aga kahjuks praeguses maaelu arengukavas, mille koostaja olite ministrina teie, sellist võimalust ette nähtud ei olnud. Seetõttu meil praegu seda võimalust ka ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo, teine täpsustav küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna, proua juhataja! Muie on üleliigne. Maaparandusbüroosid rahastati siis, kui mina minister olin, väga hästi. Aga minu kolmas küsimus on järgmine. Te olete planeerinud alates 1. juulist 2013 ühendada Jõgeva Sordiare-tuse Instituudi ja Eesti Maaviljeluse Instituudi. Mis on sellise ühendamise eesmärk ja kui palju te olete planeerinud suurendada ühendatud teadusasutuse eelarvet? Kas ühendamisega töökohti kaotatakse või luuakse juurde? Kas tõesti tekib kahe vaese liitmisel teie arvates üks rikas?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Ma tahan eelmise vastuse jätkuks teha kõigepealt ühe täpsustuse. Kui me vaatame nii erasektoris olevaid vahendeid kui ka riigi hooldada olevatesse eesvooludesse suunatud vahendeid, siis näeme, et investeeringud maaparandusse on sel perioodil oluliselt suurenenud, seda tänu Euroopa Liidu rahalistele vahenditele tervikuna.

Aga nüüd Eesti Maaviljeluse Instituudi ja Jõgeva Sordiare-tuse Instituudi liitmisest. Julgen öelda, et seda on arutatud neli-viis aastat. Me oleme tellinud mitmeid uuringuid. Haridusministeerium on teinud kaks evalveerimist, viimane sihtevalveerimine oli 2012. aastal. Need uuringud ja evalveerimised on andnud meile selge veendumuse, et nende kahe asutuse potentsiaal ja ressursid on mõistlik ühendada. Me ei räägi ühe asutuse kaotamisest, vaid ressursside ja potentsiaali ühendamisest. See võimaldab paremini teha väliskoostööd, kasutada materiaalseid vahendeid ja võimalusi ning vältida dubleerimist. Eesmärk ei ole mitte nende asutuste arvel riigieelarve raha kokku hoida, vaid me tahame vahendeid paremini ära kasutada ja luua inimestele paremaid töötingimused. Me oleme asutuste ühendamise tulemusena ette näinud palgatõusu. Te olete täna palkadest rääkinud ja selle kohta küsinud. Tõepoolest on avaliku sektori üks suuremaid probleeme see, kuidas hoida töötajaid motiveerituna. Palk on siin väga oluline. Me oleme asutuste ühendamise seoses planeerinud ka palgakasvu. See on planeeritud juba sellesse aastasse. Ma loodan väga, et asutuste ühendamine toimub selle aasta jooksul.

Esimees Ene Ergma

Nüüd tulevad kohapeal registreeritud küsimused. Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Kas sellise nimetusega asutust nagu Põllumajandusministeerium on Eestis üldse vaja? Me teame ju, et põllumajandus annab ainult 3% meie SKT-st, aga on teisi tööstusharusid, mis annavad mitu korda rohkem. Põllumajandus annab 3% SKT-st, seal on hõivatud 2% inimestest, aga sel on oma ministeerium. Võib-olla peaks selle ministeeriumi nimetama näiteks maaelu või maamajanduse ministeeriumiks? Muidu tunnevad teised sektorid ennast puudutatuna. Näiteks annab ehitusmaterjalide sektor 7% SKT-st, transiit ja transport aga veel rohkem.

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kindlasti ei saa asja käsitleda nii lihtsustatult, et me vaatame protsenti SKT-st ja arvestame siis, kas üks või teine ministeerium on vajalik. Mõtleme näiteks keskkonnakaitsele ja sellele, kui palju see SKT-d loob. Kas meil sellist ministeeriumi oleks üldse vaja? Nii primitiivset lähenemist ühe riigi ülesehitamisel kindlasti kasutada ei saa. Põllumajandusministeeriumi tähendus ja tähtsus on iga päev tunnetatav. Ma usun, et te olete hommikul einestanud, te näete väga hea välja. Põllumajandusvaldkond on strateegiline valdkond toidutootmise seisukohalt, mis muutub järjest olulisemaks ja tähtsamaks. See, kas riigis on põllumajandusministeerium või põllumajandus- ja metsandusministeerium, kas näiteks ka maaamet on sinna juurde liidetud, kas muu maaelu ja regionaalpoliitikaga tegeldakse põllumajandusministeeriumis või mõnes teises struktuuriüksuses, on Euroopa Liidu riikides erinevalt otsustatud, aga valdavas osas Euroopa Liidu liikmesriikides on põllumajandusministeerium olemas. Mina ei tea praegu ühtegi riiki, kus seda ministeeriumi ei oleks, kuigi nimetus võib olla erinev. Mõnel pool on põllumajandusega liidetud metsandus, maaküsimused, regionaalpoliitika, tarbijakaitse, aga see on siiski eraldi põllumajandusministeerium. Ma arvan, et strateegilisest seisukohast lähtuvalt, eriti nii kaua, kuni Euroopa Liidus on ühine põllumajanduspoliitika, mis on täiesti omaette maailm ja kus kasutatakse väga palju raha, on sellise

iseseisva ministeeriumi olemasolu vajalik ka Eesti Vabariigis. Funktsioonide üle võib muidugi arutada. Ka meil on olnud oma ettepanekuid, kuidas võiks funktsioonide jaotust ministeeriumide vahel muuta. Võib-olla tulevikus need muutused ka toimuvad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tiit Tammsaar!

Tiit Tammsaar

Täna, proua juhataja! Hea minister! Ka mina olen seda meelt, et Põllumajandusministeerium oli, on ja jääb. Aga küsimus on Eesti Maaviljeluse Instituudi ja Jõgeva Sordiaretuse Instituudi liitmise kohta. Peab väikese veaparanduse tegema: maaviljeluse instituudi üleviimist arutati juba 2003. aastal, sellest on kümme aastat möödunud. Aga miks ikkagi Jõgevale? 2003. aastal me arutasime, et äkki võiks selle viia Kuusikule, kus on 200 hektarit riigimaad ja ilus maja, mis oli siis peaaegu valmis jne. Miks ikkagi Jõgevale?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh ja suur tänu ka täpsustuse eest! Kui seda on juba kümme aastat arutatud, siis kindlasti on ka minister Tuiksoo teadlik nendest aruteludest, mis toimusid enne minu aega. Mina ei ole nii kaua ametis olnudki. See arutelu on olnud pikk ja põhjalik. On otsustatud, et selle asutuse juriidiline aadress on Jõgeval. Füüsiliselt ei ole võimalik üleöö ega ka ühe aasta jooksul ühte asutust Jõgevale üle kolida. See ei ole ka meie eesmärk. Kaugemas perspektiivis on mõistlik, et asutus hakkab toimima ühes kohas, ja me arvame, et see koht võiks olla tõepoolest Jõgeva. Suurem osa sellest ühendatud asutusest asub Jõgeval, seal on suurem tootmismahd, ka põllud ja üldse maaressursid on seal olemas. See on seetõttu kindlasti põhjendatud otsus. Samas tegutseb see ühendatud asutus ka edaspidi üle Eesti Vabariigi, tema katsepõllud ja katsepunktid jäävad tegelikult paiknema üle riigi. Kindlasti jääb midagi alles Sakku ja Kuusikule, tehakse ka katseid tootjate juures üle Eesti. Ühendamine ei tähenda, nagu koonduks tegevus tervikuna ühte kohta. Me peame mitmes kohas, erineva geograafilise asendi ja erineva mullastikuga piirkondades teadustööd jätkama. Füüsiliselt ei saa me selle asutuse tööd kunagi ainult ühte

punkti koondada. Mis puutub EVIKA-sse ja teistesse struktuuriüksustesse, mis on välja arendatud ja toimivad, siis need kindlasti tegutsevad oma endises asupaigas nii kaua edasi, kui see on mõistlik. Ühendatud asutuse juhtkond otsustab, millal on sujuv üleviimine kõige otstarbekam ja mõistlikum.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Kajar Lember!

Kajar Lember

Aitäh! Minu küsimus haakub küsimuse peateemaga: kas ministeeriumil on plaanis ümber korraldada ministeeriumi suhe Tori hobusekasvatuse n-ö majades ja maadel toimuvasse?

Helir-Valdor Seeder

Me oleksime juba ammu tahtnud neid suhteid ümber korraldada. Me oleme päris mitmeid aastaid läbirääkimisi pidanud, aga meid seob leping, mis on sõlmitud enam kui 20 aastaks, pikaajaline leping 1990. aastate lõpust, mis kehtib veel pikalt tulevikus. See leping ei ole väga õnnestunud kummagi osapoolle jaoks. Seal on väga palju ebaselgust ja reguleerimata küsimusi, see puudutab varalisi kohustusi ja õigusi ning investeringuid. Reguleerimata on, mis saab tehtud parandustest lepingu lõppemise korral, kuidas neid arvestatakse. See on läbinisti ebaõnnestunud leping. See tehti omas ajas ja ruumis, aga tänaseks on õigusruum muutunud. Kui tol ajal ei olnud ohustatud tõugu looma pidamise toetust ja selline leping oli vajalik, varad anti üle tingimusel, et teatud tõugu hobuseid säilitatakse, siis nüüd lahendatakse see probleem ohustatud tõugu looma pidamise toetuse abil. Tori tõugu hobuseid on väljaspool Tori palju rohkem kui Toris. Nii et riigi huvid ja kogu olukord on muutunud. Me oleme pidanud rentnikuga läbirääkimisi, et rendileping ümber teha, aga ei ole kokkulepet saavutanud. Me jätkame läbirääkimisi. Rentnik on meile osa rendist võlgu, me oleme pöördunud ka kohtusse. Võib-olla tuleb lahendus kohtu kaudu, kuid me püüame seda muidugi läbirääkimiste käigus vältida. Aga kui see ei õnnestu, eks siis lõplikult otsustab kohus, mis saab. Kuid me oleme huvitatud nende suhete ümberkorraldamisest.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Rahvakogu

Esimees Ene Ergma

Viimane küsimus on kolleeg Kajar Lemberilt peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Kajar Lember

Aitäh! Hea peaminister! Usun, et te pingsalt ja huviga jälgisite rahvakogu protsessi ning ka arutelupäeval toimunut. Soovingi lihtsalt teada, mis te sellest arvate.

Andrus Ansip

Jälgisin ma seda küll, aga kui pingsalt, see on iseküsimus. Arutelupäeval ma suusatasin, aga hiljem vaatasin, mida arutati ja otsustati. Iseenesest on selline viis, selleks et välja selgitada avalik arvamus, mulle sümpaatne. Ma usun, et mitte ainult Reformierakond, vaid ka teised erakonnad on sellist viisi kasutanud, et selgitada, milline on rahva toetus erinevatele ideedele. Vähemalt Reformierakond on seda meetodit kasutanud juba vähemalt kaheksa aastat. See on see aeg, mille kohta mina oskan seda öelda. Me oleme inimesi kokku kogunud ja katsetanud sellises rahvakogus selgitada, kui palju erinevaid ideid toetatakse või neid hukka mõistetakse. Kui palju inimesi on koos, siis võib arvata, et esitatakse nii mõnigi toekas mõte, millele on antud edaspidi realiseeruda. Ma loodan, et need ettepanekud, mis Vabariigi President eile Riigikogule üle andis, pälvivad Riigikogus tõepoolest tõsist tähelepanu.

Esimees Ene Ergma

Hea kolleeg Kajar Lember, esimene täpsustav küsimus.

Kajar Lember

Aitäh! Ma jätkan teie vastuse põhjal. Kas te oskate äkki välja tuua mõne rahvakogus toetuse saanud idee, mille kiire rakendamine oleks Eestile vajalik ja kasulik?

Andrus Ansip

Iseenesest ei olnud ju rahvakogus arutelu all olnud ideedes midagi sellist, mida poleks varem arutatud, mille kohta võiks tõepoolest

öelda, et see on midagi täiesti uut ja kunagi varem pole keegi selle peale tulnud. Arutluse all olnud ideed on ühiskonnas ka varem käsitlust leidnud. Mõne idee aktuaalsus on aja jooksul kasvanud, mõne aktuaalsus aga kaheksa aastat. Raske on välja tuua seda kõige olulisemat. Ilmselt pretendeerib kõige olulisema teema nimetusele rahva kaasamine. Ma tean, et Reformierakonnas on märgukirjade temaga väga tõsiselt tegelnud Andrei Korobeinik. Ma usun, et see suund, kaasata otsustamise eri etappidel otsustusprotsessi rohkem avalikkust, on demokraatias ainumõeldav.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kajar Lember, teine täpsustav küsimus!

Kajar Lember

Aitäh! Üks palju ettepanekuid ja arutelu tekitanud teema oli rahvakogus ikkagi erakondade rahastamine. Eksperdid on oluliseks pidanud seda, mis sai ka rahvakogus toetuse, et valimiskuludele tuleks seada ülempiir või reklaamile konkreetseid mahupiiranguid. Kas on lootust, et valitsusjuht seda ettepanekut toetab?

Andrus Ansip

Ilmselt juhtub see ilma selletagi, et valitsusjuht selle kohta oma arvamust avaldaks. Küllap tulevad reklaamiettevoetel, aga ka ajalehtedel, televisioonil ja raadiol raskemad ajad, sest ilmselt kehtestatakse reklaamipiiranguid valimisreklaamile ning karmid lisapiiranguid alkoholi- ja tubakareklaamile. Kõik see tähendab teatud meediaväljaannetele saamata jäänud tulusid. Aga kui avalik arvamus on selline, et reklaam on kurjast, küllap siis seadusandja, austatud Riigikogu, peab selle arvamusega rehkendama ja seda kurja pisut kärpima. Võib läheneda ka teistmoodi: reklaam on osa iga kodaniku, iga isiku eneseväljendusõigusest, see on osa sõnavabadusest. Ilmselt on õigus mõlemal, nii nendel, kes väidavad, et liigne reklaam on kurjast, kui ka nendel, kes arvavad, et reklaami liigne keelamine on kurjast. Kus on õige tasakaal, see on Riigikogu otsustada. Kindlasti ei ole õigus nendel, kes arvavad, et poliitiline reklaam on üleüldse kurjast. Me teame ka lähinaabrusest näiteid, kuidas näiteks raadios poliitreklaami piiramine on toonud

kaasa selle, et paljudel inimestel ei ole enne valimisi olnud selgeid erakondlikke eelistusi. Neid erakondlikke eelistusi ei ole tekkinud ka valimiste ajal ja loomulikult ei ole inimesed ka pärast valimisi suutnud samastuda nende institutsioonidega, keda valitud parlament on mehitanud. Sellega seletatakse nii mõnegi Euroopa Liidu liikmesriigi inimeste väga vähest usaldust oma riigi institutsioonide vastu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu! Rahvakogu paljude ettepanekute hulgas oli ka ettepanek rakendada valimisnimekirjades tõmbelukuprintsiipi, mis tähendab, et mehed ja naised paiknevad nimekirjas vaheldumisi. See annab valijatele parema ülevaate, keda Riigikogusse valida. Kuidas teile kui parteijuhile see mõte meeldib ja kas te oma erakonnas kavatsete seda rakendada, teades, et teie naiskogu juht kirjutas sellele Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsiooni väljakäidud mõttele alla?

Andrus Ansip

Aitäh! Minu teada ei olnud see idee nende 15 hulgas, mis rahvakogu toetuse pälvimid, aga see ometi ei sega teid seda ideed siin Riigikogus tuliselt propageerimast ja veenmast oma kaaslast, et teie õiglane idee saaks seadusesse kirjutatud. Mina ise olen vastu kvootide rakendamisele ja limiteerimisele väliste tunnuste alusel. Ma hindan märksa kõrgemalt demokraatlikku otsustusmehhanismi, kus otsustajad saavad lähtuda oma veendumusest, kas kandidaat sobib kõnealusesse ametisse, ja ei pea lähtuma vanuselistest, soolistest ega muudest kvootidest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Te mõtisklesite sellel teemal, kas reklaam on kurjast või mitte. Ma siiski arvan, et need inimesed, kes rahvakogusse kokku tulid, ei mõtisklenud, kas reklaam üleüldse on kurjast, vaid pigem väljendasid oma arvamust. Seal häälutati selle üle,

kas raha mõju poliitikale võiks olla väiksem ja valimistulemuste seos kulutatud raha hulgaga nõrgem. Olles olnud ise nende teemaseminaride juures, arvan ma, et see oli selle arutelu sisu. Ma usun, et ka 6. aprillil põhjendati seda niimoodi. Kas te olete nõus, et raha mõju poliitikale võiks olla väiksem? Kas võiks vähendada painet, et erakonnad peavad iga hinna eest võimalikult palju raha kokku tassima selle jaoks, et edukat valimiskampaaniat läbi viia? Mis te arvate, mida siis selleks ikkagi teha saaks?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma ei arva, et Eestis oleks raha mõju poliitikale kuidagi ebaloomulikult suur. Ma olen sellest kõnepuldist korduvalt viidanud Fareed Zakaria minu meelest väga põhjalikule teosele "Vabaduse tulevik", mis Jüri Adamsi tõlkes on ka eesti keeles kättesaadav. Selles teoses on põhjalikult käsitletud raha mõju poliitika kujundamisele. Meie ja ma usun, et ka selle saali arvates, vähemalt nende inimeste arvates, kes Fareed Zakariat pole lugenud, on üllatav väide see, et California näite põhjal oli raha mõju otsedemokraatias kolm korda suurem, kui see oli samal aastal kõikidesse esinduskogudesse kandideerinute valimiskampaaniate puhul kokku. See on delikaatne teema. Siin ei saa olla lihtsustatud lähenemist, et keelame näiteks ära valimisreklaami, siis raha mõju kaob, me ei kasuta esindusdemokraatia võimalusi, kasutame hoopis otsedemokraatia võimalusi, siis raha mõjuvõim väheneb. Need väited on väga primitiivsed ja lihtsustatud. Teaduslik kirjandus kinnitab pigem vastupidist: otsedemokraatias on raha võim märksa suurem. Ma ei võta väita, et Ameerikas on demokraatiat kuidagimoodi vähem seetõttu, et seal on valimiskampaaniad massiivsed ja hästi rahastatud. Ameerika Ühendriikides mõjutab valimisi teatavasti ka see, kui palju üks või teine kandidaat on suutnud raha kokku koguda. Polegi oluline, milleks ta seda kulutab, ju ba rahasumma iseenesest annab valimiskampaanias teatud eelise.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Karel Rüütli!

Karel Rütli

Aitäh! Kogu rahvakogu protsessi juhtisid eksperdid, kes olid sellesse töösse kaasatud. Kuidas te peaministrina hindate nende ekspertide taset ja pädevust ning seda sisu, mis nad kogu sellele protsessile andsid?

Andrus Ansip

Eks te saate isegi aru, et küsimus ei olnud kohane. No mis hindaja mina nüüd olen? Kui ma peaksin andma hinnangu Marju Lauristinile, siis kuna mul mingisugune ilmavaade ja elukogemus on olemas, küllap ma annaksin talle ühesuguse hinnangu. Kui ma peaksin andma hinnangu Silver Meikarile, siis te teate mu hinnangut. No mis ekspert tema nüüd siis oli! Aga ma pigem loobuksin hinnangu andmisest.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Muud küsimused

Esimees Ene Ergma

Meil on natuke aega. Kas keegi soovib veel küsimust esitada? Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee! Öelge, palun, kellele te soovite küsimuse esitada!

Lembit Kaljuvee

Härra peaministrile.

Esimees Ene Ergma

Hästi. Palun, härra peaminister!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea peaminister! Mul on hea meel, et te eelmisel nädalal kohusite meie suure naabri peaministriga. On öeldud, et kokkusaamine toimus sõbralikus õhkkonnas. Mind on Venemaa puhul huvitanud majandusküsimused, nii Nord Stream kui ka transiidiküsimused. Kas nendel teemadel ka juttu oli?

Andrus Ansip

Kahepoolisel kohtumisel Nord Streami teemat ei käsitletud, küll aga esines Nord Streami esindaja konverentsil. Diskussiooni sel teemal ei olnud. Transiidiküsimused on seotud piiri-

ületuse lihtsuse või keerukusega. Selles kontekstis võime ilmselt öelda, et me käsitlesime ka seda teemat, ehkki mitte otseselt. Me käsitlesime kahe riigi kaubavahetuse teemat. Kaubavahetus on kahe riigi vahel kiiresti kasvanud, mahud on suurenenud, aga piiriületusega on endiselt probleeme. Nende probleemidega tuleb tegelda ja lahendusi otsida. Ma loodan, et sellest kahepoolsest kohtumisest oli selles mõttes kasu. Kaubaveomahud on küllalt suured ja arvestatavad. Eesti eksport Venemaa-le on viimase kümne aasta jooksul märkimisväärselt kasvanud, möödunud aastal oli Venemaa osatähtsus koguekspordis 12%. Ma ei arva, et see osatähtsus peaks väga kiiresti suurenema, aga hoolimata sellest, kas see protsent on 2,4, nagu see oli aastal 2000, või 12, nagu see oli möödunud aastal, mitte ükski veos ei peaks lihtsalt ebaefektiivselt kas ööpäeva või isegi nädala piiriületust ootama. See on probleem, millele tuleb lahendus leida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Hea peaminister! Eesti Energia aktsiakapitali teema on lai ja avar. Kaks minutit vastamist möödus märkamatuks, nii et päris vastuseni te ei jõudnudki. Ma pakun teile veel kaks minutit, et te saaksite vastata küsimusele, kas vastab tõele Eesti Energia juhatuse liikme väide, mis ilmus ajakirjanduses, et börsiplaanide luhtumise korral on Vabariigi Valitsus lubanud Eesti Energiale 400–500 miljonit eurot.

Andrus Ansip

Aitäh! Kõigepealt peab olema hea äriidee. Kui on hea äriidee, kui idee realiseerimine töötab kasumit, küllap siis teie seadusandjana otsustate ka seda ideed rahastada. Nii see on olnud. Me laiendasime möödunud aastal Eesti Energia aktsiakapitali 150 miljoni euro võrra. Ma üldse ei välista, et nii võiks ka tulevikus olla. Aga kõige alus on hea äriidee olemasolu. Praegu, nagu ma ütlesin, ei kasutata isegi seda raha, mis on käesoleval aastal riigieelarves aktsiakapitali laiendamiseks ette nähtud. Põhjus on just nimelt selles, et ühegi äriidee realiseerumine pole jõudnud sellesse staadiumisse, kus selline aktsiakapitali laiendamine oleks põhjendatud.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid, infotunni aeg on läbi saamas. Suur tänu küsimuste esitamise eest! Suur tänu valitsusliikmetele küsimustele vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu kümenda töönädala kolmapäevast istungit. Head kolleegid, nüüd on võimalus anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Kolleeg Yana Toom.

Yana Toom

Proua eesistuja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni nimel on mul au anda üle riikliku matusetootuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Miks me selle eelnõu esitame? Ma ei hakka siin pikalt kordama neid argumente, mis kõlasid siin saalis, kui me arutasime riikliku matusetootuse seaduse eelnõu, millega me tahtsime taas luua Eesti elanikele võimaluse saada matusetootust, kui nad on katnud omaste matmise kulusid. Kui me seda eelnõu arutasime ja koalitsioon selle siin saalis maha hääletas, kõlas arutelude käigus mitu korda argument, et matusetootus võiks olla vajaduspõhine. Me arutasime seda oktoobri alguses. Sellest on pool aastat möödunud, koalitsioonist ei ole eelnõu tulnud. Seetõttu anname selle eelnõu taas üle. Me loodame, et seekord me arutelu käigus siiski anname Eesti inimestele võimaluse saada matusetootust, nagu see oli aastal 2009. Tuletan teile meelde, et see toetus võeti ära 2009. aasta suvel, poole aasta pealt. See oli paljudele inimestele pauk ja tänaseni kütab see teema kirgi nii ühiskonnas kui ka meedias. Ma loodan, et seekord läbib see eelnõu kõik etapid ja me siiski võtame selle seadusena vastu.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen juhatuse nimel vastu võtnud ühe seaduseelnõu. Kui see seaduseelnõu vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus selle menetlusse võtmise kolme tööpäeva jooksul.

Nüüd teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Vabariigi Va-

litsuse s.a 8. aprillil algatatud Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsiooni asutamise konventsiooni ja selle muutmise protokollid ratifitseerimise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on keskkonnakomisjon. Teiseks, Vabariigi Valitsuse s.a 8. aprillil algatatud Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsiooni eesõiguste ja puutumatusse protokollid ratifitseerimise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on keskkonnakomisjon. Kolmandaks, Vabariigi Valitsuse s.a 8. aprillil algatatud karistusregistri seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on õiguskomisjon. Neljandaks, Vabariigi Valitsuse s.a 8. aprillil algatatud maksukorralduse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon.

Riigikogu juhatus on muutnud oma s.a 8. aprilli otsust nr 62 "Euroopa Komisjoni küsimustike "Konsultatsioonidokument riigiabi kohta põllumajandus- ja metsandussektoris" ning "Vähese tähtsusega abimäärus" menetlusse võtmine" ning määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja küsimustike kohta arvamust andma rahanduskomisjoni asemel majanduskomisjoni.

Palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 87 Riigikogu liiget, puudub 14.

1. Kohanimeseaduse ja kinnistusraamatuseaduse muutmise seaduse eelnõu (362 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame tööd tänase päevakorra punktidega. Esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kohanimeseaduse ja kinnistusraamatuseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi ei avata, me võime minna lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kohanimeseaduse ja kinnistusraamatuseaduse muutmise seaduse eelnõu 362. Palun hääletada!

Poolt hääletas 81 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 15.)

2. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (392 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste ... Head kolleegid, ma ei kuule isegi oma häält! Palun vaikust! Algab Vabariigi Valitsuse algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnepulti sotsiaalminister Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Eelnõuga muudetakse tervishoiuteenuste korraldamise seadust, selleks et täpsustada iseseisvalt osutada lubatud õendusabiteenuste regulatsiooni ja sätestada eraldi õendushaigla regulatsioon. Muudatuse tulemusena asendatakse mõiste "hooldusravi" mõistega "iseseisev statsionaarne õendusabi" ja mõiste "hooldushaigla" asendatakse mõistega "õendushaigla". Mõistete muutmine tagab parema selguse ehk asutuse sisu on asutuse nimega paremini kooskõlas. Muudatus loob selguse selles, et õendushaiglas tegutsevad ja juhivad protsessi õed, arst on konsultandi rollis. Praegu on päris palju olnud eksitavaid arvamusi ja isegi pahameelt, sest eeldatakse, et hooldushaiglateenust osutavad arstid, aga siis avastatakse, et tegelikult teevad seda õed. Tegelikult just nii ongi õige. Sageli oodatakse vana nimega hooldushaiglast ja uue nimega õendushaiglast ka aktiivravi, mida seal ju teadupärast ei ole osutatud ega osutata ka tulevikus.

Teine oluline muudatus on see, et võimaldatakse ka hooldekodudel, sõltumata omandivormist, hakata iseseisva ambulatoorse õendusabi raames osutama koduõendusteenust. Siiani on olnud sellel omandipiirangud, mis me eelnõuga ära kaotame.

Lisaks tuuakse seaduse tasemele ambulatoorse eriarstiabi alaliigiks oleva päevaravi mõiste. Päevaravi on ambulatoorne tervishoiuteenus, mille osutamise käigus on vaja inimese

seisundit lühiajaliselt jälgida, mille järel lahkub inimene tervishoiuteenuse osutaja juurest samal päeval. See tähendab, et päevaraviteenust vajav isik viibib teenuse osutaja juures jälgimisel alla ööpäeva, kuid vajab pikemat jälgimist, kui seda võimaldab ambulatoorne eriarsti vastuvõtt.

Eelnõu üks eesmärke on laiendada õdede pädevust. Üks konkreetne, väga delikaatne, aga väga oluline osa sellest on võimaldada õel iseseisvalt tuvastada õendusabiteenuste osutamise käigus surnud isiku surma fakti. Hetkel õdedel seda õigust ei ole. Muudatus on tingitud sellest, et nii statsionaarse õendusabiteenuse kui ka koduõendusteenuse põhitegevus on õendustoimingud ning õendusprotsesse, nagu varemgi öeldud, juhib õde iseseisvalt. Surma põhjuse tuvastab ja arstliku surmateatise väljastab ka edaspidi isiku perearst või raviarst, kuna see eeldab arstlikku pädevust.

Olgu etteruttavalt öeldud ja parlamendi täiskogu informeeritud, et me soovime eelnõu kohta esitada ka ühe täienduse. Me tahame laiendada arsti lähtetoetuse maksmise regulatsiooni. See peaks kaasa aitama lähtetoetuse eesmärgi senisest paremale täitmisele. Muudatusega soovime pikendada aega pärast residentuuri lõpetamist, mille jooksul saab toetust taotleda, samuti soovime vähendada nõutavat töökoormust, muuta eriarstiabi erialade loetelu ning nõudeid haiglaliikide ja piirkondade suhtes. Me esitame selle kohta sotsiaalkomisjoni täpsema kirjelduse muudatusettepanekute esitamise tähtaja jooksul.

Eelnõu taustaks olgu veel öeldud niipalju, et need põhimõtted, mis eelnõus on kajastatud, on kirjas tervishoiu hea tahte leppe ühes punktis, kus nähakse ette õdede iseseisva pädevuse suurendamist.

Eelnõul on väga laialdane tervishoiuvaldkonna toetus. Nii õdede kutseühing kui ka teised tervishoiutöötajad toetavad eelnõu. Üldine arvamus on, et kuigi võib jääda mulje, et suuresti on tegemist vormilise muudatusega, siis see vormiline muudatus on tegelikus elus väga oluline. Seetõttu palun teil seda eelnõu toetada! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud minister! Head ametikaaslased, kas teil on küsimusi? On. Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Suuremates hooldekodudes vajab kuni 85% klientidest pidevalt tervishoiuteenust, enamasti õendusabi. See ongi põhjus, miks hooldekodudele antakse võimalus taotleda õendusabi osutamise tegevusloa. On ka öeldud, et tegevusloa olemasolu ei taga haigekassa rahastamist. Kui hooldekodu saab selle tegevusloa, siis kes seda teenust rahastab? Kuidas see probleem lahendatakse? Enamasti ei vaja need kliendid tervishoiuteenust mitte üks kord, vaid kuni elu lõpuni, kes kolm kuud ja kes kümme aastat, nii nagu jumal annab. Kuidas lahendatakse rahastamisprobleem?

Taavi Rõivas

Aitäh! Hooldekoduteenuse rahastamine on kindlasti laiem teema. Hooldekodu ei hakata selle muudatuse tulemusena rahastama samamoodi nagu õendushaiglat. Küll aga on oluline teada, et nii mõneski hooldekodus on juba praegu ametis õeharidusega isikud, kes sisuliselt osutavad õendusteenuseid, aga on mitu probleemi, mis on lahendamata seoses sellega, et nad ei saa ametlikult just nimelt õena selles asutuses tegutseda. Üks probleem on kindlasti see, et õe osutatavate teenuste puhul on reeglid ja ravijuhtumite dokumenteerimine palju täpsemalt sätestatud kui lihtsalt õeharidusega inimese osutatava abi puhul (või kuidas seda parajasti hooldekodus nimetatakse). Teine küsimus on õdede staaž ja selle võimalik katkemine. Kuigi nad töötavad *de facto* õena, aga *de iure* ei võimaldata neil õendusteenust osutada. See ei pea tähendama ilmtingimata rahastamise muudatust. Väga mitmel pool on see oluline leevendus. Ma julgen öelda, et see aitab ka tegelikku olukorda seadustada, inimesed ei pea peitust mängima ning õed saavad otse ja väärikalt ka hooldekodudes õendusteenust osutada.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Randver, palun!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Teatavasti on praegu kõne all ka haiglavõrgu arengukava teema. Seal on ette nähtud mitmesugused etapid, ülesanded ja tähtajad. Kas see eelnõu on ka ettevalmistus haiglavõr-

gu arengukava rakendamiseks? Kas see eelnõu on üks selle aluseid või teemasid?

Taavi Rõivas

Aitäh! Õendusabi osutavad ka mitmed haiglavõrgu arengukava haiglad, aga õendusabi osutatakse palju laiemas tervishoiuteenuste pakkujate ringis. Võtame Põlva maakonna. Põlvas osutatakse õendusabi nii Põlva Haiglas, mis on haiglavõrgu haigla, kui ka Räpinas. Räpina Haigla teadupärast aktiivravi sellises ulatuses ei paku ja Räpinas ei ole tegemist haiglavõrgu haiglaga. See muudatus ei ole kuidagi seotud haiglavõrgu arengukava võimalike muudatustega. Aga ma soovin haiglavõrgu arengukava muudatuste kohta siin saalis öelda järgmist. On hästi lihtne tekitada eksiarvamusi ja hirme, justkui haiglavõrgu arengukava muudatused sulgeksid kuskil mingeid osakondi või muudaksid midagi väga põhimõttelist. Nii see ei ole. Haiglavõrgu arengukava eesmärk on panna riiklikult paika eri tasemega haiglate miinimumstandardid, sätestada, millised erialad peavad haiglas olema esindatud ambulatoorses vastuvõtus ja millised erialad peavad töötama ööpäev läbi. Kui see miinimumprogramm on täidetud, siis on riigil võimalus anda konkreetsele haiglale vastava järgu, kas kohaliku või üldhaigla tegevuslitsents. Samas ei keela haiglavõrgu arengukava haiglatel teenuseid laiemalt osutada. Kui selleks on kohapeal olemas nõudlus ja arstid, siis ei välista see teenuste osutamist ka laiemalt. Seetõttu julgen öelda, et hirm, et seoses haiglavõrgu arengukava muudatustega võiks keegi hakata ühes või teises maakonnakeskuse haiglas osakondi riiklikult sulgema, on kindlasti põhjendamatu. Ma olen seda korduvalt ka siit puldist kinnitanud. Ma tean, et nii mõnigi rahvasaadik on neid hirme kohalikus poliitikas ära kasutanud, aga sellist tegevust ma kindlasti heaks ei kiida, sest sellel on tegelikkusega väga vähe seost. See, milliseid teenuseid kohapeal osutatakse, sõltub eeskätt kohalikest inimestest ja kohalikest haiglajuhtidest, kõige rohkem sellest, millise eriala arste on haiglal võimalik palgata. Riigi ülesanne on sätestada kindel miinimumprogramm, teatud tase, millest vähem teenuseid olla ei tohi. Me oleme seda nüüd tegemas. Meie huvi on tagada kõikides maakonnakeskuste haiglates paljude eriarstide vastuvõtt vähemasti ambulatoorsel tasemel, tagada vas-

tuvõtt ka statsionaaris, samuti erakorraline meditsiiniline abi ööpäev läbi. Sellised teemad on tekitanud emotsioone rohkemgi, kui asi väärt on. Ka mina olen lugenud artikleid, kus räägitakse, et paljudes maakondades lõpetatakse sünnitusabi andmine. Sageli nimetatakse seejuures kolme maakonda, kus sünnitusosakonda ei ole juba aastaid olnud. Sünnitusosakondade sulgemine ülejäänud maakondades ei ole kindlasti haiglavõrgu arengukava taseme otsus, vaid see on kohalike haiglate ja kohalike kogukondade otsus.

Aseesimees Jüri Ratas

Urve Tiidus, palun!

Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Meditsiiniõe eriala on tööturul üpris nõutud, nii Põhjamaades kui ka Eestis. Kuidas see seadus mõjutab meie tööturu olukorda? Kas õdesid jätkub, kas neil on piisavalt ettevalmistust ja kui kõvaks läheb konkurents nende pärast?

Taavi Rõivas

Aitäh! Nõudlus isikute järele, kellel on õe kutse, on Eestis väga suur ja see jääb selliseks ka edaspidi. Nii see eelnõu, mille eesmärk on õe kutse prestiiži tõsta, kui ka mitmed teised otsused, mis tervishoiuvaldkonnas on kas tehtud või tegemisel, kinnitavad seda. Meil on vaja tegelda sellega, et õeks õppijate arv vastaks nõudlusele selle erialaga inimeste järele. Lisaks sellele, et erinevatel ametikohtadel on vaja õe kutsega inimesi ja et on olemas ka välisriikide, ütleme, tõmme, peame arvestama, et õed liiguvad arstidest märksa rohkem tervishoiusektorist välja. See teeb kõige rohkem muret. Õdede pealekasvu tagamine ja õe kutse prestiiži tõstmine on Sotsiaalministeeriumile ja kogu Eesti tervishoiule kindlasti väga oluline. Õdede kutseliidud, mis muuseas on Eesti kõige suuremad ja tõenäoliselt kõige mõjukamad ametiühinguorganisatsioonid, väga toetavad selle eelnõu sisu. Nad hindavad seda selliselt, et õdede prestiiž selle eelnõu tulemusena tõuseb. Aga see on vaid üks samm, neid samme me oleme veel kavandamas. Me kaalume praegu väga tõsiselt ka seda, et õdede iseseisvat kutsepädevust teatud nüanssides laiendada.

Kui me selleni jõuame, siis küllap saab seda sotsiaalkomisjonis juba detailsemalt arutada.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Hiljuti arupärimisele vastates ja ka täna te ütlesite, et teie ministriks oleku ajal maakonahaiglates ühtegi osakonda ei suleta. Ometi näeb haiglate arengukava midagi muud ette. Minu teada finantseerib haigekassa neid haiglaid just arengukavast lähtuvalt. Kas teie ministrina ei peaks lähtuma arengukavast? Kui te ei lähtu, mille jaoks siis arengukava üldse vaja on?

Taavi Rõivas

Aitäh! Tundub, et te olete kuskilt midagi kuulnud, aga ühtegi dokumenti te näinud ega lugenud kohe kindlasti ei ole. Me räägime täna erialaseltside ettepanekust haiglavõrgu arengukava kohta, mida ei ole veel olemas, mida ei ole mitte kuskil kinnitatud, mis on tööversiooni tööversioon. Seda esiteks. Teiseks ei ole ma kunagi öelnud ega saa ka lõpuni välistada, et minu ministriks oleku ajal mitte üheski haiglas mitte ühtegi osakonda ei suleta, sest see on haigla iseseisev otsus. Meil on haiglate omanikud valdavalt omavalitsused ja ministril ei ole võimalik kätt ette panna, kui kohapeal selline otsus tehakse. Küll aga olen ma öelnud ja ütlen ka praegu, et mina ei kavatsen teha seda otsust, et minna ühes või teises haiglas mõnda osakonda riiklikult sulgema. See puudutab täpselt samamoodi Põlva Haiglat, kust teie küsimus kindlasti ajendatud on. Ei ole suur saladus, et Põlva Haiglas on sündide arv väike. See on paljude ekspertide suur mure. Samas, kuniks on tagatud piisava arvu günekoloogide, kirurgide ja anestezioloogide olemasolu ja Põlva Haigla suudab osutada kvaliteetset sünnitusabi, sõltumata sellest, kas seal sünnib 300, 400 või 500 last aastas, siis mina ministrina ei soovi teha otsust, et hakata osakonda riiklikult sulgema.

Haiglavõrgu arengukava, mille töödokumendist te ilmselt olete lehest lugenud, aga mida te tõenäoliselt paberil lugenud ei ole, on tegelikult hoopis teistsugune dokument. See paneb paika miinimumi, mis peab kindlasti

ühes maakonnakeskuse haiglas olema, näiteks üldhaiglas või kohalikus haiglas. Kui haigla vastab nendele miinimumtingimustele, seal on olemas need, need ja need erialad, siis võib ta taotleda selle või teise järgu haigla staatust. Haiglavõrgu arengukava eelnõu ei näe ette osakondade vägivaldset sulgemist ega ütle, et, jumala pärast, mitte mingil juhul selles või teises maakonnakeskuse haiglas seda või teist teenust osutada ei tohi. Sellist asja seal kirjas ei ole. Aga seda, millisenä haiglavõrgu arengukava lõpuks välja kujuneb, millisenä me arengukava vastu võtame, kas ja kuidas me seda teeme, kas me teeme selle ministri tasemel dokumendina, kas me soovime seda valitsuse tasandil kinnitada, seda näitab aeg. Igal juhul on kõik kohapealsed hirmutamised, kus kasutatakse argumendina haiglavõrgu arengukava, põhjendamatud. Ma kordan oma soovitusi, mis on ka Põlva lehe esiküljel ära trükitud, haiglavõrgu arengukava eelnõu hirmutamiseks mitte kasutada, sest midagi sellist, mida selle dokumendi eelnõule omistatakse, seal küll kirjas ei ole.

Aseesimees Jüri Ratas

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Hea minister! Vastates minu küsimusele õendusteenuse rahastamise kohta hooldekodudes, te ütlesite, et siin ei ole probleemi, sest inimesed, kes osutavad õendusteenust, on niikuinii hooldekodu palgal ja see tuleb lihtsalt seadustada, mis tähendab seda, et siimaani on nad osutanud tervishoiuteenust tegevusloata ja seadustamata. Teate, meie, asjaga tegelevad inimesed, oleme seda teadnud, aga me oleme sellest vaikinud, kaitses patsiente ja õdesid. Nüüd te ütlesite Riigikogu saalis välja, et tervishoiuteenust osutatakse sageli tegevusloata, mis on kriminaalkuritegu. Miks te seda siin ütlesite? Mis me hakkame nüüd peale selle teadmise, mis on ka stenografeeritud? Peaks vist ütlema aitäh, aga ei ütle!

Taavi Rõivas

Aitäh! Te olete väga osav, omistades mulle asju, mida ma kindlasti öelnud ei ole. Mis puutub sellesse, et mitmes hooldekodus töötavad õeharidusega isikud ka praegu, siis ma

küll ei usu, et selles mingit saladust saab olla. Küll aga ei saa nad osutada tervishoiuteenust ja küllap ka ei osuta, sest selleks, nagu te õigesti ütlesite, neil võimalused puuduvad. Samas ei tähenda see, et uus seadus ei võiks muuta õeharidusega isikute ja nende inimeste, kes võiksid hooldekodudes tervishoiuteenust korrektselt osutada, olukorda paremaks. Mina arvan küll, et muudab. Ma arvan, et regulatsiooni täpsustamine kaotab õrna piiri seaduslikkuse ja halli tsooni vahel. Ma ei usu, et keegi seadust rikub, pigem ma arvan, et nendesamade inimeste ja asutuste kindlustunde suurendamiseks oleks kohane seadus täpsemaks teha ja panna täpselt paika, et nad võivad teha seda, milleks nende haridus neile volitused andnud on. Meil ei ole mõtet seda riiklikult taunida ega kriminaalkuriteoks nimetada.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma küsin täpsustuseks: juhul kui see haiglavõrgu arengukava teoks saab, kas te välistate, et sinna ei tule sisse selliseid piiranguid, mis välistavad näiteks Põlvas, Võrus ja Valgas sünnitus- ja kirurgiaosakonna edaspidise töö?

Taavi Rõivas

Teie küsimuse sisust on üsna keeruline aru saada ja veel keerulisem on aru saada selle küsimuse seosest täna arutelu all oleva eelnõuga. Küll aga ütlen ma seda, et minu isiklik eelistus haiglavõrgu osas on see, et ei tuleks mitte kramplikult vaadata, milliseid osakondi või erialasid kuskil sulgeda, vaid tuleks vaadata, kuidas saaks teha rohkem koostööd kõrgema järgu haiglatega, kuidas koos kõrgema järgu haiglaga tagada, et igas maakonnakeskuses oleks patsiendile tagatud turvaline ja kvaliteetne tervishoiuteenus ning haiglas oleksid tagatud vähemalt kindlas miinimummahus need arstiabi liigid, mida inimene peab saama kodu lähedal. Nende hulka kuulub kindlasti erakorraline meditsiiniline abi. Piirkondades, mis on Tallinnast ja Tartust ja üldse suurematest keskustest väga kaugel, näiteks Hiiu- ja Saaremaal, peab miinimumprogrammis riigi nõudena olema ka sünnitusabi. Kaldun arvama, et samasugune miinimumnõue võiks keh-

tida mitte ainult maakonna suuruse põhjal, mida erialaseltsid on lähtekohana pakkunud, vaid tuleks arvestada maakonna kõige kauge- ma nurga kaugust lähimast sünnitusabi osutavast haiglast. Seetõttu peaks näiteks Võrus sünnitusosakond minu hinnangul kohe kindlasti jätkama. Aga see ei ole kahjuks minu otsus, selle otsuse saavad teha haigla pidajad, haigla omanikud. Ma tean, et Võrus tehakse väga tõsiselt tööd selle nimel, et erialade nimekirja endisena hoida ja teenuste kapatsiteeti vaat et isegi laiendada. Nad kaaluvad selleks väga tõsiselt strateegilist koostööd ja lausa võrgustumist Tartu Ülikooli Kliinikumiga. Minu arvates peaks Eesti tervishoid just selles suunas liikuma. Kui me näeme Lõuna-Eesti Haigla ees lehvimas Tartu Ülikooli Kliinikumi lippu, siis me patsientidena teame, et see tähendab, et Tartu Ülikooli Kliinikum on võtnud vastutuse selles hoones osutatavate eriarstiabi- teenuste eest. See on minule kui patsiendile väga tugev argument, sest Tartu Ülikooli Kliinikumi kaubamärk on Eesti tervishoiu absoluutne tipp. Kui ma oleksin noor arst ja kaaluksin tööleminekut üldhaiglasse, siis minule oleks kindlasti mõjuv argument, kui see üldhaigla oleks võrgustunud suurema organisatsiooniga, ta oleks osa ühest suurest ja väga auväärse kaubamärgiga organisatsioonist. Siis oleks minu kui noore arsti tööperspektiiv selles kohas märksa kindlam. Seetõttu julgen ma kohalikele poliitikutele ja haiglajuhtidele soovitada (ma olen seda nii mõneski kohas juba teinud) sellisele koostööle mõtlemist, selle kavandamist, selle väga tõsiselt läbikaalumist, kas ja mida oleks nii kohalikel inimestel patsientidena kui ka kohalikul haiglal, näiteks tööandja prestiiži mõttes, nendest sammudest võita. Mina usun, et nendest sammudest oleks väga palju võita. Kui me saavutaksime selle, et igas maakonnakeskuses vastutaks teenuse kvaliteedi eest kõrgema järgu haigla, siis on see minu arvates kindlam garantii nii patsiendile kui ka arstile.

Aseesimees Jüri Ratas

Maret Maripuu, palun!

Maret Maripuu

Aitäh! Hea minister! Kui seadus jõustub, siis see annab erihooldekodudele ja üldhooldekodudele võimaluse taotleda koduõendustee-

nuse osutamise tegevusluba. See kindlasti survestab haigekassas raha jagamist. Kas praegu, kui igal pool tehakse eelarvestrateegiaid, on haigekassas arutatud, et 2014. aastaks on koduõendusele ja statsionaarsele õendusabiteenusele juurdekasv olemas ja kas see on märgatav? Vajadus selle teenuse järele on suur.

Taavi Rõivas

Aitäh! Järgmiste aastate eelarveid me arutame haigekassas seni ikkagi üldmahtude tasemel, me ei ole veel rida-realt järgmiste aastate kohta otsuseid langetanud. See on iseenesest mõistetav, sest alles 2. aprillil avalikustati kevadine majandusprognoos, mille alusel haigekassa peab oma tööd kavandama. Tervikuna on õendusteenuste mahu kasv planeeritud mõnevõrra kiiremana kui haigekassa eelarve teiste ridade kasv, aga siin on ka muid põhjuseid. Üks põhjus on kindlasti see, et õendushaiglates on voodikohtade arv viimastel aastatel hüppeliselt kasvanud. Mitmel pool ehitatakse uusi õendusosakondi või lausa õendushaiglaid. See omakorda tekitab haigekassa eelarves juba ette broneeringu, selleks et saaks kõiki neid kohti finantseerida. Näiteks on Rakveres ja Keilas ning veel mitmel pool need ehitised alles ehitusstaadiumis. Eelmise aasta lõpus said ehitustööd valmis Lääne-Tallinna Keskhaiglas, Viljandis, Järvamaal. Loetelu on väga-väga pikk. Haiglaid ei ole mitte ainult remonditud, vaid kohti on olulisel määral ka juurde loodud. Haigekassa kavatseb kindlasti oma kohustusi täita ka seal, kus on lubatud kohtade arvu suurendada. Kokkulepped sõlmiti valdavalt juba siis, kui europrojektide taotlusi esitati. On väga oluline, et lisaks haigekassale täidaksid võetud kohustusi ka kohalikud omavalitsused. Me oleme Viktor Vassiljevi arupärimisele vastates olnud sunnitud tõdema, et kahjuks on ka Eestis kohalikke omavalitsusi, kes hoolimata sellest, et nad siis, kui uusi kohti rajati, lubasid, et nad osalevad mingi protsendiga nende kohtade ülalpidamises, ei ole oma kohustusi lubatud mahus täitnud. Üks konkreetne näide, millele Viktor Vassiljev õigesti osutas, puudutab Tallinna.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Perearstide töö korraldamisega tegelesid kuni möödunud aasta 31. detsembrini maavalitsused. Ma mäletan, et sügisel võeti vastu otsus, et Sotsiaalministeeriumi juures moodustatakse selleks büroo. Minu meelest oli paika pandud, et seal hakkab tööle kaheksa inimest. Täna on juba aprill. Kas võite kommenteerida esimesi samme, mis on tehtud, või seda, kuidas seda tööd on alustatud?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kuna selle küsimuse seos eelnõuga on äärmiselt loominguline, siis ma väga pikalt sellel ei peatu. Ma saan öelda teile niipalju, et vastab tõele, et selle aasta algusest on perearstide teemaga tegelemine ja kogu nende töö korraldus toodud üle Terviseametisse. Sellega tegeldakse väga intensiivselt. Lisaks sellele on Sotsiaalministeeriumis juba paaril korral käinud koos töörühm, kuhu kuuluvad perearstide seltsi juhatuse liikmed, haigekassa juht, Terviseameti esindaja, Riigikogu sotsiaalkomisjoni esimees ja mina ministrina. Me arutame iga kuu aktuaalseid teemasid. Oleme arutanud seda, et Värskasse on vaja leida uus perearst, sest eelmine sulges nimistu, või seda, kuidas lahendada probleemi, et perearstide nimekirjades on päris palju isikuid, kellel ei ole ravikindlustust ja kes pole juba aastaid perearstiga kontaktis olnud, samas hoiavad nad kohti kinni teiste patsientide eest, kes väga-väga tahaksid selle arsti nimistusse tulla. Probleeme ja teemasid on meil hästi palju. Me tegeleme nendega Sotsiaalministeeriumis ja selles töörühmas, kuhu me kaasame ka parlamendi sotsiaalkomisjoni selle esimehe näol, väga intensiivselt.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmen Kütt, palun!

Helmen Kütt

Täna, härra eesistuja! Lugupeetud minister! On väga tore kuulda, et kui teie oleksite noor arst, siis te läheksite nii tööle kui ka sünnitama sinna haiglasse, mille ees lehvib Tartu Ülikooli Kliinikumi lipp. Uskuge, nii Ida-Tallinna Keskhaigla kui ka Põhja-Eesti Regionaalhaigla on märgid omaette ja meditsiinis kõrgelt hinnatud. Sinna võite samuti nii tööle kui ka sünnitama minna. Aga et küsimust

eelnõuga siduda, siis ütlen, et tegemist on väga hea eelnõuga. Minu küsimus haakub kolleeg Maret Maripuu küsimusega. Tõepoolest, haigekassa nõukogus tuleks arvestada sellega, et mitmed hooldekodud võivad hakata taotlema lisavahendeid. Kui seadus jõustub, siis on neil selleks seaduslik alus. Ka õdedele koguneb siis staaž erialase töötamise eest. Nii et tegemist on väga hea seadusega, aga taotlege raha juurde.

Taavi Rõivas

Aitäh! Mis puutub sünnitamisse, siis minu perel on isiklik ja äärmiselt positiivne kogemus Ida-Tallinna Keskhaiglast. Ma olen täiesti kindel ning tean oma sõprade ja tuttavate ringist, et niisama positiivseid kogemusi saab ka Lääne-Tallinna Keskhaiglast. PERH-is sünnitanutest ma väga palju ei tea, sest PERH-is sünnitusosakonda ei ole. Aga see selleks. Ma olen täiesti nõus teie mõttega, et Põhja-Eesti Regionaalhaigla ja veel paljude haiglate kaubamärk on Eesti tervishoius väga kõrgelt hinnatud. Sellega olen ma täiesti nõus. Hoolimata sellest, et mõnikord käsitletakse avalikkuses mõnda konkreetset juhtumit kahjuks väga kalutatult (kusjuures arstidel ja haiglatel, nagu te teate, ei ole võimalik juhtumeid kommenteerida, sest see nõuaks delikaatsete isikuandmete avalikustamist), hoolimata sellest, et mõnikord kuuleme negatiivsetest juhtumitest Eesti tervishoius, julgen mina küll öelda, et Eesti tervishoid on väga heal tasemel. Need inimesed, kes Eestis töötavad kas arstidena või õdedena – õdedest tegelikult see seaduseelnõu räägibki ja mul on hea meel, et te seda seaduseelnõu toetate –, on professionaalid ja valdkond tervikuna on erakordselt tugev. Sellest annab rahvusvahelises võrdluses tunnistust ka see, et sõltumatud eksperdid (mitte Sotsiaalministeeriumi inimesed, kes niikuinii Eesti tervishoidu ja Eesti arstidesse usuvad, see ongi loogiline, et me omasid hoiame ja hindame) on vaadanud, millised on valdkonnad, millel nende hinnangul on Eestis kõige rohkem ekspordipotentsiaali ehk rahvusvahelist konkurentsivõimet, valdkonnad, kus me osutame kvaliteetseid teenuseid, ja tervishoid on nende hinnangul üks neist.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud minister! Selle seaduseelnõuga soovitakse võimaldada hooldekodudel taotleda võimalust osutada koduõendusteenu-seid. Selleks tuleb hankida tegevusluba. Üks hooldekodude omandivorm on ka kohalike omavalitsuste hooldekodud. Kuidas seda selle seaduseelnõuga reguleeritakse? Kas kohalikud omavalitsused saavad ka seda võimalust taotleda? Kas neil tekib seejuures ka mingeid rahalisi kohustusi, kulutusi? Kuidas need kaetakse?

Taavi Rõivas

Aitäh! Väga õige küsimus. Just nimelt kohalike omavalitsuste asutatud hooldekodudele see piirang kehtivas seaduses rakendubki ja just nimelt neil avaneb nüüd see lisavõimalus. Selles mõttes on see väga õigustatud ja täpne küsimus. Rahastamine toimub ikkagi üldiste põhimõtete kohaselt, mille alusel koduõendust ja mitmesuguseid tervishoiuteenuseid üldiselt rahastatakse.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, Inara Luigasel on teile veel teine küsimus. Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Te ütlesite, et see õigus tekib kohalike omavalitsuste hooldekodudel. Minu küsimuse teine pool jäi teil vastamata. Kas kohalikel omavalitsustel tekivad seoses tegevusloaga mingisugused kohustused kulutuste näol, sest on vaja hooldekodud korda teha ja viia need vastavusse teatud määrustest või seadustest tulenevate nõuetega. Kas kohalikel omavalitsustel tekivad ka mingisugused rahalised kohustused? Kas seda seaduseelnõu välja töötades on teil olnud mingi koostöö kohalike omavalitsuste liitudega?

Taavi Rõivas

Aitäh küsimuse eest! Kindluse mõttes vastan ma sellele kirjalikult. Ma olen üsna kindel, et me oleme selle eelnõu kooskõlastanud ka linnade liidu ja maaomavalitsuste liiduga, aga ma pean igaks juhuks kirjalikest materjalidest järele vaatama, et teile võimalikult täpselt vastata. Ka vastuse rahastamise kohta saadan ma

teile kirjalikult, kuna siin võivad olla olulised mingid finessid.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, rohkem küsimusi ei ole. Aitäh teile! Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 392 oma 18. märtsi istungil. Komisjonis tutvustas eelnõu sotsiaalminister Taavi Rõivas. Ta tegi seda väga põhjalikult nagu siin saaliski. Ma ei haka tema juttu üle kordama. Lisaks sotsiaalministrile võttis arutlusest osa Sotsiaalministeeriumi tervishoiuosakonna juhataja Heli Paluste. Need küsimused, mis olid komisjonis arutlusel, olid peaaegu identsed nendega, mis kõlasid siin saalis.

Üks küsimus, mida siin ei arutatud, puudutab õdede pädevuse suurendamist. See tähendab, et muudatus võimaldab õel iseseisvalt tuvastada isiku surma fakti. Lisaks on surma fakti tuvastamise õigus ka isiku raviarstil või perearstil. Õde saab muudatuse jõustumise korral iseseisvalt tuvastada surma fakti, kuid surma põhjuse tuvastab ka edaspidi arst, eelkõige õendushaiglat konsulteeriv arst või perearst.

Komisjonis tekkis küsimus, kas õe töötamise aeg läheb staažiarvestusse, kui ta töötab hooldekodus. Vastus oli, et kui õde on tervishoiutöötajate registris ja hooldekodul on kõik nõuded täidetud, siis, jah, see arvestatakse staaži hulka. Rohkem teemasid komisjonis ei arutatud.

Komisjon tegi järgmised konsensuslikud otsused: saata eelnõu täiskogu päevakorda 10. aprillil, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 24. aprill kell 17.15. Nagu ma ütlesin, kõik otsused tehti konsensuslega. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigi-

kogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Viktor Vassiljevi!

Viktor Vassiljev

Härra eesistuja! Head kolleegid! On olemas kahte liiki seadusi. On neid, mis on kutsutud meie elu reguleerima, kas paremaks või halvemaks muutma, edasi viima, mida iganes, ja on selliseid seadusi, mis lähtuvad elust enesest ja viivad seadusandluse vastavusse tegeliku eluga. Vaat see ongi selline seadus. Jah, see on ääretult vajalik seadus. See tekkis nii, et initsiatiiv tuli altpoolt. Selle teemaga tegelesid Sotsiaalministeeriumi ametnikud, kes olid juba aastaid probleemistikust väga teadlikud olnud, sellega tegelesid spetsialistid ning õdede ja hooldekodude esindajad. Ma pean tänama endist sotsiaalministrit Hanno Pevkurit, kes lasi sellel seadusel kenasti küpseda nii kaua, kuni tuli uus sotsiaalminister ja lõikas selle vilju.

Seadus iseenesest on väga vajalik. Tal on kaks aspekti. Üks on puhtalt kosmeetiline, terminoloogia viiakse vastavusse tegeliku eluga ja nimetatakse asju õigete nimedega. Aga seadusel on ka väga asjalik pool. Nimelt, hooldekodudes olevatest inimestest umbes 85% tarbivad tervishoiuteenust, öendusteenust. Loomulikult peavad nad seda saama. Teate, Eesti on natuke erinevas olukorras Euroopa arenenud riikidega võrreldes. Arenenud riigis läheb pensionaati, hooldekodusse, institutsiooni see inimene, kes lihtsalt on jõudnud teatud eluperioodi. Tal on raha, ta ei taha perekonnale koormaks olla ja ta valib oma ressursidest lähtudes sellise kodu, nagu talle meeldib, olgu see pensionaat või mis iganes. Eestis satub hooldekodusse inimene, kes on nii vana ja haige, et ei saa enam oma asjadega hästi hakkama. Sellepärast ongi suurem osa hooldekodude patsientidest vanad, krooniliselt haiged inimesed. Nüüd antakse hooldekodudele võimalus taotleda tegevusluba öendusteenuse osutamiseks. Muidugi on see päris suur töö. Hooldekodud peavad täitma teatud nõudeid, mis on seotud tervishoiuteenuse osutamisega, on kindlad nõuded ruumidele ja sisseseadetele, kusjuures need nõuded kehtestab sotsiaalminister oma määrusega. Hooldekodud peavad välja õpetama personali, personal peab perioodiliselt koolitust saama. Need kulud on päris suured. Loomulikult, seoses õdede ametliku töölevõtmisega hooldekodusse ei kaasne mitte ainult

palgakulu, vaid sellega võib kaasneda päris suur raha.

Praegu oleme suure sammu edasi astunud, aga siiski on ees veel küll ja küll teed, mida käia, sest tuleb kindlustada ka rahastamine. Praegu pole sõnagi juttu sellest, kuidas rahastatakse hooldekodus pakutavat öendusteenust. Jah, võib-olla need inimesed, kes on praegu seal palgal, töötavad sama palgaga edasi, aga ei ole raha, et katta kulutusi, mis lähevad sisseseadetele, koolitusele ja vahenditele. Selle peaks haigekassa eraldama. Aga jällegi, haigekassa rahastab sellist teenust ravijuhupõhiselt. Kuid kui inimene on hooldekodus pikali voodis, ta on krooniline haige, kes on voodi küljes nagu kirjamark ümbriku küljes, siis ei saa ravijuhupõhiselt rahastada, vaid siin peab olema mingi järjepidevus. Nii et suur töö on veel teha.

Aga seadus on selles mõttes positiivne, et me oleme astumas sammu väga õiges suunas. Ma hea meelega tervitan ja toetan seda seadust ning kutsun kõiki mõistusega inimesi üles seda toetama. Kes seda ei toeta, seda karistab jumal sellega, et inimene elab väga kaua ega tea, kes mis raha eest tema mähkmeid kunagi vahetama hakkab. Nii et hääletame seaduse poolt ja elu läheb edasi õiges suunas. Andku jumal meile kõigile tervist ja pikka iga, et saaksime õiged tulemused ära oodata! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrän eelnõu 392 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 24. aprilli kell 17.15.

Esimene lugemine on lõpetatud ja teise päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

3. Veeseaduse muutmise seaduse eelnõu (391 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kolmanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud veeseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli keskonnaminister Keit Pentus-Rosimannuse!

Keit Pentus-Rosimannus

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Täna on esimesel lugemisel veeseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille kõige olulisemad muudatused puudutavad väetiste põllumajanduses kasutamise regulatsiooni ning seaduse täitmise järelevalvet, kusjuures eesmärk on vähendada pinna- ja põhjavee reostust. Uuringud nimelt näitavad, et 60–80% meie pinnavee inimtekkelisest reostusest pärineb põllumajandusest, mistõttu on loomulik, et sellele väga olulisele tegevusele peavad olema kehtestatud selged reeglid ja üheselt mõistetavad nõuded.

Teie ees olev eelnõu on alus kolmele põllumajandusministri määrusele. Nendest esimene puudutab sõnniku toitainesisalduse arvutamist, teine taimedele antava väetise koguse määramist ja kolmas konkreetseid juhiseid sõnnikuhoidlate mahu kohta. Täpsemad reeglid aitavad põllumeestel käituda nii, et väetamise tõttu ei ületataks lubatud fosfori- ja lämmastikukogust hektari kohta.

Eelnõus käsitletakse ka võimalust arvestada näiteks sõnnikukogust keskmiselt kasutada oleva maa kohta. See oli varem segadust tekitanud ja võimaldanud kasutada lubatust rohkem väetist.

Veeseaduse täpsustused lubavad Keskkonnainspeksioonil keskkonnanõuete järgimist kontrollida praegusest tõhusamalt. Nimelt annab eelnõu inspektoritele õiguse kõigi veeseaduse rikkumiste puhul ettekirjutusi teha ning võimaldab kasutada asendustäitmist ja nõuda sunniraha. Toon ühe näite, mille puhul on küsitud, kas sellise muudatuse tegemine võiks olla vajalik. See puudutab veekogudele rajatud paise, kus inspeksioon ei saa praegu rakendada asendustäitmist ega nõuda sunniraha. Siin on see muudatus tõepoolest vajalik.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et kõigi eelnõus sisalduvate muudatuste eesmärk on esiteks see, et väetist kasutataks keskkonnasäästlikul moel ja välditaks toitainete liigset sattumist põhja- ja pinnavette, ning teiseks see, et oleks tagatud veeseaduse täitmise tõhus kontroll laiemalt.

Eelnõu näeb ette ka muudatuse ülejutusohuga seotud riskide hindamisel. Kui ala vastab riskipiirkonna määramise kriteeriumidele, ei tähenda see tulevikus siiski, et see loetakse automaatselt riskipiirkonnaks, vaid igal juhul tuleb eraldi hinnata, kas riskipiirkonnaks määramine on põhjendatud või mitte.

Lugupeetud Riigikogu liikmed, palun teil veeseaduse muutmise seaduse eelnõu toetada! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Tõnis Kõivu!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Riigikogu keskkonnakomisjon arutas eelnõu 391, veeseaduse muutmise seaduse eelnõu 18. märtsi koosolekul, kus lisaks komisjoni liikmetele osalesid Keskkonnaministeeriumi veesakonna juhataja Karin Kroon ja veesakonna peaspetsialist Hendrik Põldoja. Nimetatud ametnikud andsid keskkonnakomisjonile eelnõust ülevaate. Nad rääkisid eelnõuga muudetavatest väetiste kasutamise nõuetest, kujade rakendamise uutest sätetest ja Keskkonnainspeksiooni järelevalvefunktsiooni täiustamisest. Kuna osa muudatusi on seotud Euroopa Komisjoni algatatud rikkumismenetlustega, siis räägiti nendest täpsemalt.

Keskkonnakomisjonis vaadati eelnõu punktide kaupa üle. Seda ma siin detailselt kordama ei hakka. Tutvustati muudetavaid norme ja keskkonnakomisjoni liikmed said oma küsimustele vastused.

Komisjon tegi peale küsimuste ja vastuste vooru eelnõu kohta järgmised menetluslikud otsused: kõigepealt määras eelnõu juhtivkomisjoni ettekandjaks siinkõneleja, teiseks tegi Riigikogu juhatusele ettepaneku võtta eelnõu esimene lugemine Riigikogu täiskogu päevakorda kolmapäeval, 10. aprillil 2013, kolmandaks otsustati teha Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu 391 esimene lugemine lõpetada ja neljandaks otsustati teha Riigikogu juhatusele ettepanek määrata eelnõu 391 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva ehk 24. aprill 2013. Kõik need otsused langetati keskkonnakomisjonis konsensuslikult. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hea ettekandja, teile on üks küsimus. Andres Jalak, palun!

Andres Jalak

Aitäh! Hea kolleeg! Eelnõu, mida sa tutvustasid, on hästi tihedalt seotud põllumajandusega. Kas komisjon tegi selle eelnõu menetlemisel koostööd ka maaelukomisjoniga?

Tõnis Kõiv

Aitäh küsimuse eest! Selles menetlusstaadiumis ehk esimese lugemise ettevalmistamise käigus keskkonnakomisjonil maaelukomisjoni kokkupuuteid ei olnud. Kuid edaspidises menetluses me seda kindlasti ei välista, eriti arvestades seda, et keskkonnakomisjoni arutelul oli valdav osa komisjoni liikmete küsimusi just põllumajandusvaldkonna kohta ja vähem oli neid küsimusi, mis puudutasid kujuksid või teisi seaduses muudetavaid norme.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määratud eelnõu 391 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks jüripäevale järgneva päeva, 24. aprilli kell 17.15.

Esimene lugemine on lõpetatud ja kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

4. Autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu (394 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume neljanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli justiitsminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mul on au teile tutvustada autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Aga enne kui ma lähen eelnõu tutvustamise juurde, lubage mul teha üks protokolliväline kõrvalepõige ja õnnitleda Riigikogu kõnetoolist Patendiameti juhatajat Matti Pätsi, kes ei ole küll nii otseselt seotud autoriõigusega, küll aga patendi ja intellektuaalse oman-

diga. Täna täitus tal 80. eluaasta ning ta juhib vitaalselt Patendiametit.

Aga nüüd eelnõu juurde. Loomulikult oleme veendunud, et tegemist on väga hea eelnõuga. Põhjus selle eelnõu esitamiseks on see, et 2011. aasta 27. septembril võeti vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/77/EL. Selle direktiiviga muudetakse autoriõiguse ja teatavate sellega kaasnevate õiguste kaitse tähtaegu. Euroopa Liidu liikmesriigid on kohustatud jõustama direktiiviga ühtlustamiseks vajalikud õigusnormid hiljemalt 1. novembriks 2013.

Muudatuste eesmärk on parandada esitajate olukorda, võttes arvesse, et üha rohkem esitajaid alustab oma karjääri väga noorelt, mistõttu ei kaitse praegu direktiiviga kehtestatud 50 aasta pikkune tähtaeg teoste esitajate elu vältel ning esitaja sissetulek elu lõpu poole võib kahaneda. Eesmärgi saavutamiseks pikendatakse esituste salvestiste ja fonogrammide kaitse tähtaega 20 aasta võrra, s.o 70 aastani. Muudatus mõjutab nii põhiesitajaid, kes saavad oma esituse eest autoritasu, kui ka kõrvaesitajaid.

Saavutamaks tasakaalu plaadifirmade ja nn põhiesitajate kasumi ning kõrvaesitajate sotsiaalsete vajaduste vahel, hõlmavad direktiivi muudatused ka teatavaid lisameetmeid. Näiteks lisatakse esitajate ja fonogrammitootjate vahel sõlmitavatesse lepingutesse n-õ võtavoijäta-klausel, mis võimaldab esitajatel, kelle esitusi esmane fonogrammitootja pärast esialgset 50-aastast kaitsetähtaega enam ei avalda, soovi korral leping üles öelda ning oma esituse üle taas ise otsustada. Samuti luuakse fond stuudiomuusikutele, kes on oma salvestamise, reprodutseerimise, levitamise ja üldsusele suunamise õigused loovutanud ühekordse tasu eest fonogrammitootjale. Sinna fondi paigutatakse 20% tulust selliste fonogrammide kasutamise eest, mis tähtaja pikendamata jätmise korral oleksid kaotanud kaitse. Pikendatakse ka lepingute tähtaega, mille algne tähtaeg oli 50 aastat. Tähtaja pikendamist kohaldatakse esituste ja helisalvestiste suhtes, mille esmane 50-aastane kaitsetähtaeg ei ole direktiivis sätestatud kuupäeva seisuga lõppenud, ning seda ei kohaldata esitustele, mis on nimetatud kuupäevaks juba üldsusele kättesaadavaks muutunud.

Eelneva jutu võib lühidalt kokku võtta nii, et see eelnõu puudutab esitajaid, eelkõige muusikuid ja fonogrammitootjaid. Kirjanike tähtaeg jääb samaks mis praegu – 70 aastat.

Niipalju sissejuhatuseks, aga vaja on ikkagi ka täpsemalt selgitada. Toon välja kolm minu arvates kõige olulisemat muudatust.

Esimene oluline punkt on autoriõiguse seadusesse § 67¹ lisamine. Selle sätte eesmärk on sätestada esitaja õigus saada lisatasu, et vältida olukorda, kus kõrvalesitajad, näiteks stuudio-muusikud, ei saa tähtaja pikendamisest reaalselt kasu, sest on esituse salvestise reprodutseerimise, levitamise ja üldsusele suunamise õiguse loovutanud ühekordse tasu eest fonogrammitootjale. Eelnõu näeb ette kehtestada kord, mille kohaselt saavad kõrvalesitajad kord aastas tasu fondist, mille fonogrammitootjad selleks otstarbeks on loonud. Fondi loomise kohustus on ettevõtetel, kelle käive selliste fonogrammide reprodutseerimise, levitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eest, mille õiguspärasest avaldamisest või, kui sellist avaldamist ei toimu, siis õiguspärasest üldsusele suunamisest on möödunud 50 aastat, oli tasu maksmisele eelnenud aastal suurem kui sada eurot.

Teise olulise muudatusena toon välja autoriõiguse seaduse § 68 muutmise. Teatavasti reguleerib see paragrahv luba esituse kasutamiseks. Paragrahvi muutmisega ühtlustame Eesti õiguse direktiiviga, sätestame n-ö võta-või-jäta-printsipi, mille kohaselt teatud eelduste esinemise korral lähevad esituse salvestisega seotud õigused esitaja taotluse kohaselt tagasi esitajale.

Kolmandaks toon välja autoriõiguse seaduse § 74 muutmise, mille eesmärk on samuti tagada kooskõla direktiiviga. Mõte on selles, et kui fonogrammide jäädvustatud esituse salvestis on õiguspäraselt avaldatud või õiguspäraselt üldsusele suunatud 50 aasta jooksul peale teose esitust, kehtivad õigused 70 aastat pärast sellist avaldamist või üldsusele suunamist, olenevalt sellest, kumb kuupäev on varajasem. Keda see võib puudutada? Mõtleme siis välja. Ott Lepland, Maarja-Liis Ilus. Eri Klas kindlasti 1964. aastal midagi salvestas, seega puudutab see ka tema õigusi. Rahvusvahelistest näidetest võib välja tuua võib-olla ühe kõige lihtsama ja selgema – Rolling Stones, kelle

aktiivne elu lavalaudadel kestab, aga bänd on koos käinud juba üle 50 aasta.

Selliste ilmekate näidetega on paslik eelnõu tutvustamine lõpetada. Me kindlasti toetame komisjoni ettepanekut, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, teile ka aitäh! Küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud Riigikogu! Kultuurikomisjoni esindajana on mul väga hea meel, et komisjoni on üle mõne aja jõudnud jälle üks selline eelnõu, mis seondub autoriõiguse ja selle uuenemisega. Päris selge on, et järjest rohkem hakkab eesti kultuuri edasine areng sõltuma autoriõiguse uuenemisest, mis on pidev, aga mõnevõrra aeglane protsess. See jõuab samm-sammult Eestisse ja tekitab uusi võimalusi eesti kultuuri arendamiseks.

Teiseks on mul kultuurikomisjoni määratud esindaja ja menetlejana väga hea meel selle üle, et selle eelnõu juures on lisad 1 ja 2, kust me näeme, kui põhjalikku tööd on eelnõu autorid teinud selleks, et kooskõlastada eelnõu tekst asjaomaste ühingutega, näiteks Eesti Esitajate Liiduga, aga ka muude organisatsioonide ja asutustega, kellel on otsene kokkupuude autoriõiguse rakendamisega. Asjaomaste organisatsioonide ja isikute kaasamine on muutunud tööpoolest heaks praktikaks. Minu meelest ei ole põhjust kurta selle üle, just nagu kedagi ei kaasataks.

Konkreetselt tegeles komisjon selle eelnõuga 25. märtsil justiitsminister Hanno Pevkuri ja Justiitsministeeriumi eraõiguse talituse nõuniku Kristjan Altrofi osavõtul. Vaatasime eelnõu küllaltki põhjalikult läbi ja otsustasime, nagu minister juba nimetas, teha Riigikogule ettepanek esimene lugemine täna, 10. aprillil lõpetada (see oli konsensuslik otsus) ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks võiks meie arvates olla 24. aprill. Palun sellesse eelnõusse suhtuda väga suure tähelepanuga, see on üks samm autoriõiguse rakendamise edendamisel Eestis! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määratud eelnõu 394 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 24. aprilli kell 17.15.

Head ametikaaslased, tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 15.10.

Istungi kestus 2 tundi ja 10 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 11. aprill 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Kindlustustegevuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (349 SE) kolmas lugemine

2. Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise seaduse Vabariigi Presidendi valimiskorra muutmiseks eelnõu (378 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu kümnenda tööädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Aadu Must, palun!

Aadu Must

Austatud juhataja! Head kolleegid! Mul on au anda iseenda ja veel nelja Riigikogu liikme nimel üle arupärimine kultuuriminister Rein Langile. Tegemist on ühe murrangulise otsusega arheoloogia vallas. Nimelt on seni vastavalt Eesti Vabariigis kehtivale seadusele arheoloogilised leiud olnud riigi omand ja need on teadusliku uurimistöö eesmärgil koondatud teatud kogudesse, mis kokku moodustavad Eesti arheoloogiakogu.

Nüüd on aga avalikkuse tähelepanu äratanud juhtum, kus üks haruldane mündileid – 1100 münti, mis leiti Harju-Risti kirikust – on kultuuriministri korralduse alusel otsustatud üle anda kiriku kogudusele. Mõnes mõttes võib kogu see lugu palju nalja tekitada ja riik oma autoriteeti kaotada. Näiteks on ministri kirjas akadeemik Valter Langile märgitud, et kindlasti on kirikust leitud mündid annetus ja peavad seega kuuluma selle kiriku n-ö õigusjärglasele. Sel juhul tuleks need äkki üle anda Rooma paavstile. Selle üle juba rahvas viskab

nalja – paavst ju kutsuti külla, ehk antakse talle kingitus ka kaasa. Kuid tegemist on pret-sedendiga, mille korral tuleb otsustada, kas arheoloogiakogu peab olema teaduse teenis-tuses või on see teistele organisatsioonidele laialijagamiseks. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun Riigikogu kõnetooli Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Riigikogu! Meie frakt-sioon algatab väga praktilistel põhjustel töö-turuteenuste ja -toetuste seaduse ning haldus-koostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu. Nimelt, üks pikaajaliste töötute tööturule taga-sitoomise põhilisi viise on teha seda tööhar-jutuste abil. Praegu võib riik töötukassa kaudu seda teenust osta ainult riigihanke korras. Praktikas on see tähendanud seda, et mõnel pool Eestis, näiteks Ida-Virumaal, kus pikaaja-line töötus on tõsine probleem, on need inime-sed tükk aega ilma abita sellel lihtsal põhjusel, et ei ole häid teenusepakkujaid. Kui nad end ka välja pakuvad, siis nad ei suuda seda tee-nust osutada, mistõttu lepingud tuleb katkes-tada ja inimestega seda tööd ei tehta. Meie eelnõu mõte on lihtne: lisaks teenuse ostmisele võiks töötukassal olla õigus pakkuda niisugust teenust ka ise. See võimaldab pakkuda töö harjutamist kõigile pikaajalistele töötutele üle Eesti.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Mailis Repsi!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed! Tutvustan teile mitme Keskerakonna fraktsiooni liikme arupärimist haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. Nimelt, noorsootöö seadus sätestab, et noor-sootöö on tingimuste loomine noore isiksuse mitmekülgeks arenguks. Noorte järkjärgulisel

ettevalmistamisel iseseisvaks eluks mängib kindlasti meie ühise arusaama kohaselt suurt rolli tööpraktika. Õpilasmalevast räägiti ka mitukümmend aastat tagasi, ent viimastel aastatel on see uuesti populaarsust kogunud. Malev on iga aastaga kasvanud, ent noori, kes sinna soovivad pääseda, on olnud alati rohkem kui õpilasmalevas kohti.

Viimastel aastatel on õpilasmaleva kohtade täitmise puhul tekkinud hulk küsimusi, mis on adresseeritud Haridus- ja Teadusministeeriumile ning Riigikogule. Riigikogu Keskerakonna fraktsioon esitas 9. mail 2011, nii et pea kaks aastat tagasi, menetlusse noorsootöö seaduse eelnõu, mille esimene lugemine lõpetati 28. septembril 2011. Selle eelnõu eesmärk oli vabastada sotsiaalmaksust tööandjad, kes võtavad tööle õpilasmaleva noori. Menetluse käigus rõhutas ka Vabariigi Valitsus, et Haridus- ja Teadusministeerium toetab seda mõtet ning analüüsib eelnõu edaspidi.

Meil ongi haridus- ja teadusministrile kolm lihtsat küsimust selle kohta, mis samme on astunud ja milline on Vabariigi Valitsuse praegune seisukoht. Õpilasmaleva hooaeg on jälle ukse ees. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Rohkem kõnesoove ei ole. Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe eelnõu ja kaks arupärimist. Vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab Riigikogu juhatuse nende edasise menetlemise.

Palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 84 Riigikogu liiget, puudub 17.

Head ametikaaslased, tänases päevakorras on üks täpsustus. Teise päevakorrapunkti arutelul ehk eelnõu 378 esimesel lugemisel teeb eelnõu algatajate nimel ettekande Riigikogu liige Aadu Must.

1. Kindlustustegevuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (349 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Asume tänase päevakorra juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kindlustustegevuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise

seaduse eelnõu 349 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 349. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 80 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Vabariigi Valitsuse algatatud kindlustustegevuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 349 on seadusena vastu võetud. (Tabel 16.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

2. Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise seaduse Vabariigi Presidendi valimiskorra muutmiseks eelnõu (378 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Riigikogu liikmete Priit Toobali, Aadu Musta, Viktor Vassiljevi, Yana Toomi, Ester Tuiksoo, Mailis Repsi, Aivar Riisalu, Marika Tuus-Lauli, Heimar Lengi, Mihhail Stalnuhini, Lauri Laasi, Enn Eesmaa, Peeter Võsa, Tarmo Tamme, Olga Sõtniku, Kalev Kallo, Valeri Korbi, Vladimir Velmani, Eldar Efendijevi, Kadri Simsoni ja Jüri Ratase algatatud Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise seaduse Vabariigi Presidendi valimiskorra muutmiseks eelnõu 378 esimene lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Aadu Musta!

Aadu Must

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Menetletava seaduseelnõu sisu on üsna lühike, lihtne ja selge. Selle eelnõuga soovitakse algatada põhiseaduse muutmine, mille tulemusena Eestis mindaks üle presidendi otsevalimisele. Mitte mingit presidendi võimupiiride muutmist või üleminekut parlamentaarselt riigikorralt presidendikandidele juhtimisele see muudatus kaasa ei tooks.

Keskerakonna fraktsiooni menetlusse antud eelnõu näeb ette, et presidendikandidaadi ülesseadmise õigus on erakonnal või vähemalt 10 000 hääleõiguslikul Eesti kodanikul. Presidendiks valituks tunnistatakse see kandidaat, kelle poolt on antud rohkem kui pooled hääle-

tamisest osa võtnute häälest. Kui esimene voor võitjat ei selgita, toimub teine voor kahe enim hääli saanud kandidaadi vahel. Teises voorus võidab see, kes saab rohkem hääli. Muid küsimusi eelnõu ei käsitle.

Seda seaduseelnõu tutvustades on kahjuks väga raske olla originaalne. Mulle väga meeldiks rääkida midagi sellist, mida teised veel ei tea. Paraku seda tutvustust ette valmistades selgus, et kõige paremad argumendid on juba varem korduvalt välja käidud. Staažikamad rahvasaadikud, kui neil arvepidamine pikkade aastatega sassi ei ole läinud, teavad hästi, et täna ei ole mitte esimene või teine või kolmas või neljas või viies või kuues, vaid 11. kord, kui sellesisulist eelnõu siin Riigikogu saalis arutatakse.

Kõige paremini mäletatakse president Lenart Meri algatust, kes 2001. aasta 8. oktoobril andis presidendi otsevalimise eelnõu üle sõnadega: "Riigipea lahkumine poliitikast annab talle ainulaadse võimaluse. Võimaluse ja ka kohustuse kõnelda erapooletult ja ka astuda samme, mille erapooletus on väljaspool kahtlust. /.../ Teie käes on hetke pärast seaduseelnõu, mis annab Eesti rahvale õiguse, mis on enamusel demokraatlikest Euroopa rahvastest." See tähendas presidendi otsevalimise korda.

Tänast eelnõu iseloomustab veel üks aspekt, mille sõnastamisega ei ole vaja vaeva näha, sest seda on ka varem väga jõuliselt rõhutatud. 2005. aasta 8. märtsi istungil arutati siinsamas saalis 71 Riigikogu liikme algatatud põhiseaduse muutmise eelnõu, mille eesmärk oli samuti üle minna presidendi otsevalimisele. Arutelu käigus üritas toonane põhiseaduskomisjoni juht Urmas Reinsalu võimalike oponentide mõningaid hirne maha võtta järgmiste sõnadega: "Poliitilisi debatte on peetud tõenäoliselt rohkem kui ühegi teise meie riigielu käsitleva avalik-õigusliku küsimuse, probleemi üle. Ja kui kõnelda laiemalt põhiseaduse muutmisest, siis tuleb veel kord rõhutada, et tegemist ei ole põhiseaduse totaalrevisjoniga. Tegemist on põhiseaduse ühe elemendi muutmisega. Sellega ei muutu põhiseaduses sätestatud riigikorraldus ega parlamentaarne mehhanism." Veel oli Urmas Reinsalu tookord rahul sellega, et presidendi otsevalimist toetab ka president Arnold Rüütel.

Kui juba arhiivis ringi vaadata, leiame Eesti tuntuimate juristide seisukohavõtte sel teemal. Head kolleegid, tuletan teile meelde lugupeetud Märt Raski arvamust, mis kõlab järgmiselt: "Ainult nõrgad erakonnad, kellel puudub rahva usaldus, pooldavad riigipea valimist parlamendis." Minu teada siin parlamendis nõrku erakondi ei ole.

Veel on kostnud siit-sealt hääli, et presidendi otsevalimine võib ohustada demokraatiat. Keegi oli mures, et meil on siis nagu Valgevenes. Ei! Kui meil tuleb presidendi otsevalimine, siis meil on samamoodi nagu Austrias, Leedus, Portugalis, Prantsusmaal, Slovakkias, Sloveenias, Soomes ja veel mõnes Euroopa riigis. Nagu te kindlasti mäletate, läks hiljaegu presidendi otsevalimisele üle ka Tšehhi Vabariik, ja mingeid negatiivseid arvamusi see üleminek ei tekitanud.

Mõned teist, lugupeetud kolleegid, ei leidnud sellest loetelust maid, mis on oma riigielu korralduse poolest teie lemmikud. Siin ei ole aga tegemist valimise korra, vaid pigem hoopis pikemaajaliste arengute ja traditsioonidega. Rootsi, Taani, Holland, Belgia ja veel mõned Euroopa riigid on nimelt kuningriigid ja seal riigipead ei valita.

Selleks, et korduvalt välja öeldud mõtteid mitte plagieerida, viitan taas korrektselt Urmas Reinsalu sõnadele: "Mehaanilist korrelatsiooni selle vahel, otsekui otse valitud presidendil oleks põhiseadusvõimu rohkem kui kaude valitud presidendil, juriidilise ekspertiisi komisjon oma materjalides ei tuvastanud."

Presidendi otsevalimine on euroopalik poliitiline traditsioon, mis on omane suurele osale Euroopa Liidu maadest. Kui võrrelda meie riigipea valimise korda teiste Euroopa riikide omaga, siis leiame sealt vaid ühe päris olulise erinevuse. Pean siinkohal silmas seni kehtivat valimise korda. See meile ainuomane erinevus on valimisõiguse üleminek ühelt otsustuskoogult teisele. Kui parlament presidenti valitud ei saa, läheb otsustusõigus valimiskogule – nii on see Eestis praegu. Mujal nii ei tehta ja isenesest sarnaneb meil praktiseeritud kord natukene pankrotihalduri appikutsumisega.

Keskerakonna fraktsioon leiab, et presidendi valimine otse rahva poolt vastab ühiskonna ootustele ning lähendab rahvast riigile, andes täiendava võimaluse osaleda oluliste riiklike otsuste langetamisel. Ei maksa karta, et rahva

poolt otse, parlamendi vahendusega valitud presidendil on äkki suurem autoriteet ja võib-olla ta on siis vähem aldis parlamendiga koostööd tegema, kuna tema tagasivalimine ei sõltu enam parlamendi fraktsioonide tahtest. Head kolleegid, kui me ikka riigimehelikult mõtleme, siis seda me küll peljata ei tohiks! Riiklikult mõeldes ei tohi karta mis tahes meetodil valitud presidenti, kes ei kõhkle oma õiguses blokeerida parlamendis teerullitaktikaga läbi-surutud praak- või populistlikke seadusi. Kui rahva mandaadiga president manitseb Riigikogu rohkem ja paremini tööle ning distsiplineerib seadusandjat, siis on see meie riigi ter-visele päris hea.

Mul on hea meel, et Keskerakond ei ole muutnud oma seisukohta presidendil otsevalimise vajalikkuse osas. Kinnitan, et Keskerakond ei lähene sellele küsimusele valimistotalisaatori seisukohast, sest hetk, ka käesolev aasta, on vaid lühike episood, aga Eesti ühis-kond on põline.

Ma vaatasin eelnõu materjalid läbi ja leidsin ka ühe õnnetu vea. Esitatud eelnõus sisaldub punkt 6, mis vajab korrigeerimist. Seal märgitakse, et seaduse rakendamisega ei kaasne riigieelarvest tehtavaid lisakulutusi. See on muidugi ebatäpne. Valimistega kaasneb alati kulu-tusi. Ma tänan tähelepanu eest ja olen valmis vastama küsimustele!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud ettekandja! Praegune reaktsioon oli muidugi oodatav. Üheteistkümnes kord me arutame seda ettepanekut ja koalitsioonist ei soovita sulle esitada vist mitte ühtegi küsimust. Kuidas sa seda olukorda hindaksid? On tehtud ettepanek anda presidendil valimine rahva kätte, aga osa Riigikogust ei soovi seda avalikkuse ees – meil on ju avatud istung – üldse arutada. Kas sa ajaloolasena oskad öelda, on see mingi vaikiva ajastu sümptom? Milles võib asi olla, et koalitsioon tahab kogu selle teema maha vaikida?

Aadu Must

Küsimus oli ühest küljest väga hea, võimaldab pidada teise kõne veel. Kuid teiselt poolt pole see siiski mulle adresseeritud. Mul puuduvad andmed selle kohta, mil määral koalitsioonisaadikud tahavad kaasa tulla. Küsimuste puudumine ei tähenda alati seda, et ollakse tuimalt või jäigalt vastu. Arvan, et debatid ja muud arutelud on ees.

Aseesimees Jüri Ratas

Tiina Lokk-Tramberg, palun!

Tiina Lokk-Tramberg

Hea esineja, kuidas te suhtute hiljaaegu toimunud rahvakogu üritusse ja seal kõlama jäänud arvamusse, et rahvas ei soovi presidendil otsevalimist?

Aadu Must

Ma suhtun rahvakogusse suure sümpaatiaga, sest see on üks nendest pisikestest stimulaatoritest, mis vajaduse korral riigivõimu väikese naaskliga pisut tagant torgib. Samas soovitatakse teil veel kord hoolega mõelda põhimõtetele, mida on siin saalis ja ka vabariigi aastapäeva kõnes rõhutanud president Toomas Hendrik Ilves. Ta on toonitanud, et rahvakogu ei ole mingi põhiseaduslik institutsioon. Ta ei langeta otsuseid, ta on pigem ideede generaator, kes probleeme tõstatab. Lahendusi peab otsima Riigikogu. Kindlasti see nii on.

Mis puutub konkreetselt rahvakogu ettepanekute sündimise mehhanismi, siis nendes internetivastustes, millega oli meil võimalik tutvuda, oli presidendil otsevalimine üsna populaarne. Rahvakogu ei ole seadusandlik organ, tema ettepanekuid on võimalik mõjutada, käia välja ühte ja teist. Hästi huvitav oli internetis ringelnud kommentaar sellesama presidendil otsevalimise idee kohta. Keegi rahvakogu algatajatest seletas, kuidas asi oli. Käidi välja idee presidendil otsevalimise kohta. Laudkond ütleb: "Oo jaa, hea mõte!" Keegi aga sõnab: "Siis saab üks kuri koll presidendiks." Kõik ütlevad: "Oi-ai! Kes? Kus? Ei, siis me seda ei poolda!" Rahvakogu tuleb võtta kui ideede generaatorit, mitte kui Riigikogu eest töö äratelijat. Üldiselt aga olen ma sügavalt veendunud, et see eelnõu vastab rahvakogu või üldiselt jääkeldri protsessi vaimule. Kui seda laadi seadus oleks varem vastu võetud, oleks

rahvakogul vaja meile vähem survet avaldada, et meid tööle sundida. See on minu arusaam rahvakogu ettepanekutest ja vaimust.

Aseesimees Jüri Ratas

Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Hea ettekandja! Te mainisite päris mitut Euroopa riiki, kus president valitakse otse. Kas teil on käepärast ka analüüsiandmed selle kohta, milline on nendes riikides presidendi võimupädevus? Kus ta on täidesaatva võimu pea ja kus ta seda ei ole? Te ei soovi selle eelnõuga muuta presidendi võimupädevust, aga kuhu positsioneeruks nende riikide hulgas Eesti oma presidendi võimupädevusega?

Aadu Must

Seda analüüsi on korduvalt tehtud ja sellest on eelnenud arutelude käigus ka räägitud. Eesti oli, on ja jääb parlamentaarse võimumehhanismiga riigiks. Terves hulgas riikides, kas või hiljuti presidendi otsevalimisele üle läinud Tšehhis või Soomes, on teistsuguste funktsioonidega president, rääkimata Prantsusmaast. Ma ei tahtnud sellel veel kord eraldi peatuda väga lihtsal põhjusel: me ei kavatsen tõepoolest selle seaduse muutmiselega hakata musta valgeks tegema või oma parlamentaarset traditsiooni muutma. Seda rõhutati 2005. aastal ja seda rõhutan mina täna siin samuti.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Hea kolleeg! Öelge, palun, kas te seda eelnõu koostades arutasite ka sellist teemat, et Eesti vajab laiemalt haldusreformi – omavalitsuste reformi, riigiparaadi reformi! Võib-olla meil üldse presidenti kui institutsiooni polegi vaja? Väike riik, vahest Riigikogu esimees ja peaminister võiksid tema funktsioone ka täita?

Aadu Must

Kui me loeme politoloogia aabitsaid, siis me saame sealt teada, mis asi on demokraatia. Juba meie üldhariduskoolide riigiõpetuse tundides räägitakse demokraatia mehhanismist, sellest, et riigi tervisele on ohtlik, kui otsuste tegemine koondub liiga kitsa ringi inimeste

kätte. See teadmine kuulub tõenäoliselt juba alghariduse tõdede hulka.

Kui te aga viitasite sellele, mida koridoris räägiti – et miks ei võiks Eestis kuningriiki välja kuulutada, mõne lemmikuks on just nimelt kuningriigid, ja vihje käis ka selle kohta, et minagi olen kuningriiklane olnud –, siis sellele ma vastaksin väikese mõistujutuga. See on niisugune. Üks igasuguste traditsioonide ja pereajaloota uusrikkur küsis Inglise lordi käest: "See on hea muru, kas seda on raske teha?" Vastus oli: "Ei ole raske. Tuleb külvata, rullida, kasta ja pügada." Rikkur küsis igaks juhuks veel: "Oi, kas seda tuleb kaua teha?" "Ei tule kaua, nii paarsada aastat," oli vastus.

Kuningriike, mis olid omal ajal täiesti normaalne nähtus, saab tänapäeval õigustada ainult siis, kui neil on taga sajandeid kestnud traditsioonid, mida ühiskond teab ja austab. Eestis ei saa seda kehtestada oma otsusega isegi Riigikogu mitte, et nüüd on meil ka sellised traditsioonid. See millegipärast meil ei toimi.

Aseesimees Jüri Ratas

Laine Randjärv, palun!

Laine Randjärv

Austatud professor! Te võrdlesite oma vastuses rahvakogus hääletamist ja *on-line* gallupit. Te ütlesite, et rahvakogu arvamust oli arutelu protsessis võimalik mõjutada ja seetõttu ei pruugi seda uskuda. Kinnitasite, et rahvas tegelikult tahab vastupidist. Kas te väidate, et *on-line* gallupite tulemuste mõjutamine on välistatud?

Aadu Must

Ei, seda kindlasti mitte. Ma rõhutasin tegelikult teist aspekti. Üldiselt ei peeta rahvakogu mitte riigi seadusandlikuks organiks ega põhiseaduslikuks institutsiooniks, vaid organiks, kes tõstatab probleeme, ja seda rahva südame-tunnistusest lähtuvalt. Paraku on hinnangutes ühiskonnaprotsesside kohta ikka kaks poolt. Mõnikord juhtub aga nii, et me saame hinnatava objekti kohta vähe uut teavet, aga saame väga palju teada hindaja, tema olukorra, tema mõtete ja soovide kohta. Mõnikord juhtub nii, et poliitika on mäng, kus ei saa edasi liikuda ühe käigu kaupa, vaid tuleb vaadata mitmesugust mõju, järelmõju ja muidki asju.

Rahvakogu tundis muret selle pärast, et rahva võime kaasa rääkida ei ole piisav. Põhiline sõnum on, et me peame ise tegutsema, mitte hakkama hindama, kas rahvakogus või turul kellegi öeldud hea mõte on seadusandliku kaaluga või ei ole seda tepts mitte. See oli minu väite mõte.

Aseesimees Jüri Ratas

Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Mulle üldiselt meeldib selline süsteem, kus rahvalt saadud mandaat on proportsioonis ülesannetega, mis ametiposti täitjale on antud, ehk teisipidi, on nende ülesannete täitmise kaudu proportsioonis võimuga, mida ametipostil on võimalik teostada. Oletame, et president saabki rahvalt otsemandaadi. Ametiposti mõttes oleks tegu võib-olla kõige tugevama mandaadiga üldse Eestis. Tema ülesanded aga jäävad suhteliselt piiratuks, paljuski on tegu esindusülesannetega. Võrreldes näiteks peaministriga, kes rahvalt otsemandaati ei saa, on presidendi võimalus reaalselt poliitikat suunata kindlasti märksa väiksem. Kuidas teile tundub, kas rahva sellekohased ootused võiksid presidendi otsevalimise korral põhjendamatult palju kasvada?

Aadu Must

Meil on siin tekkinud päris huvitav intellektuaalne arutelu! Kindlasti iga uuendus midagi muudab. Me mäletame seda kena võrdlust, kuidas liblikatiiva liigutus kusagil kaugel Lõuna-Ameerika mandril võib käivitada ulatuslikud protsessid Euroopas. Selle sammu mõju kindlasti väga suur ei oleks. President on rahva hulgas autoriteetne, teda peetakse põhiseaduse garantiks, kellel on õigus valvata seadusandluse üle ja jälgida, ega seal ometi praaki ei tehta. Rahvas hulgas on see nagu põhitõeks saanud. Tõsi küll, vahel kardetakse, ega praeguse süsteemi puhul ole presidendil natukene nagu hambaid suust kistud – tema tagasivalimine sõltub ju parlamendi fraktsioonidest. Vahest on president praeguse süsteemi tõttu veidi hambutu, kui mõni demagoogiline või populistlik seadus teerulliga läbi surutakse? Kui see seadusmuudatus annab presidendile võimaluse oma põhiseaduslikke ülesandeid julgemalt ja selgemalt täita, siis ei saa selles

midagi halba olla. Ning isegi kui tekib teatud terve konkurents, kumb töötab paremini, kas parlament või president – kas parlament tegutseb kvaliteetselt või peab president kooliõpetaja moodi tema vigu parandama –, siis ei ole selles ka midagi halba.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Hea ettekandja! Ma küsin sinu käest selliselt: miks sa arvad, et poliitikud peavad ennast targemaks kui rahvas ja miks poliitikud kardavad rahva arvamust?

Aadu Must

See oli alles pirn! Ma ei arva, et maailmas käib kõik absoluutkategoriate alusel, et on kategooriad "kõik poliitikud" ja "kogu rahvas". Kindlasti on mõningaid poliitikuks, kes peavad ennast teistest targemaks, ja on neid ka, kes arvavad, et vahest nad ei ole teistest targemad. Kui silmas pidada parlamendiretoorikat, siis stenogrammidest näeb, et rõhuv enamik parlamendisaadikuid räägib sellest, et nad esindavad oma valijate tahet. Tahaks väga, et see nii on ja nii jätkub, et seda ei unustataks ka ägedate vaidluste emotsionaalsetel hetkedel.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud ettekandja! Ma ei ole kunagi aru saanud juttudest selle kohta, et presidendil on otsevalimise puhul vähe funktsioone. Kui vaadata Eesti Vabariigi põhiseaduse § 78 punkti 6, siis see ütleb, et president kuulutab välja seadused. Tal on õigus need välja kuulutada ja ka välja kuulutamata jätta, seega tal on võimalus võtta väga aktiivselt osa Eesti poliitika formeerimisest igas valdkonnas. Tal on kompetentsi nii palju, et selle halva kasutamise korral võiks tunduda, et seda on liiga palju. Kas sa saaksid seda kommenteerida? Miks räägitakse kogu aeg sellest, et tal on võimu väga vähe?

Aadu Must

Tegelikult on see ühe targa ja õige mõtte edasiarendus. Rõhutatakse, et meil on parla-

mentaarne vabariik. See tähendab seda, et põhiline seadusandlusega seotud koorem on pandud parlamendi õlule. Võrreldes näiteks presidentiaalse süsteemiga, mille korral president juhib ka täitevvõimu, on meie presidendil vähem võimu. Tegemist on lihtsalt ühe võrdluse liialdusega. Eesti presidendil on just nii palju ja just sel määral ülejäänud süsteemiga sobitatud funktsioone, nagu põhiseadus ette näeb. Puhtemotsionaalsel pinnal võin kinnitada, et ka mina ei arva, et meie president peaks päevad läbi lakke vaatama ja tööd ootama. Tal on palju funktsioone ja meie ajalugu näitab, et Eesti presidendid on oma ülesandeid täitnud just nii palju, kui seadus ette näeb. Välispoliitika valdkonnas on teinekord jõulisemaltki esinetud, seda loomulikult koostöös seadusandliku ja täitevvõimuga.

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Austatud ettekandja! Mu küsimus tuleneb eelmisest. See oli mulle tõesti üllatav. Kas eelnõu algatajad tõesti usuvad, et Eesti presidendil on õigus seadusi välja kuulutada või mitte kuulutada?

Aadu Must

Te peate silmas seaduseelnõu algatajaid? Mina ei ole seda öelnud, see väide kõlas ühes küsimuses ja küsija kahjuks ei saa teile vastata. See ei olnud minu väide.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Hea ettekandja! Sa vastasid väga ilusasti looga Inglise lordist mu küsimuse ühele poolele, mis puudutas presidendi valimist. Aga nüüd teine pool sellest talupojaküsimusest. Kas Keskerakond võtab seda eelnõu sellisena, et see on nagu esimene samm meie riigi- ja haldusreformi elluviimisel? Või on see lihtsalt üks n-ö sooloetteaste, millega kõik piirdub, ning riigi reformimise ja haldusreformiga ei kavatseta lähitulevikus tegelda?

Aadu Must

Ma mäletan ühte hästi ammust jutuajamist kolleeg Lembit Kaljuveega, mille käigus me jõudsime ülimalt banaalse, kuid võluva järelduseni. Riigikogu ei tegele ühe või teise seaduse vastuvõtmisega, vaid seadusandlusega. Seadused ei tohiks olla nagu luik, haug ja vähk, vaid peaksid omavahel harmoneeruma ja tagama tervikliku riigikorralduse. Tegelikult kõik siin saalis seda teavad. Globaalprobleemide kohta on öeldud üks väga tark lause. On öeldud, et need mõjuvad küll globaalselt, kuid kõiki neid probleeme, mis neid tekitavad, saab lahendada siiski kohapeal, igäühte ükshaaval. Kindlasti oleks menetletav eelnõu üks konkreetne samm, mis ei lõpetaks seadusandja tööd Eesti riigi paremaks muutmisel. Samas kinnitan, et eelnõu taga ei ole plaani, et pärast selle seadusena vastuvõtmist kuulutame välja presidentiaalse vabariigi. Seda tagamõtet kindlasti eelnõul ei ole.

Aseesimees Jüri Ratas

Väino Linde, palun!

Väino Linde

Hea ettekandja, aitäh selgituste eest! Ma usun, et juriidilise argumentatsiooni selle eelnõu kohta esitab kindlasti selle kaasettekandja. Aga ma küsin ikkagi täpsemalt üle. Kas te ei ole mõelnud sellele, et kui seoses presidendi otsevalimise teemaga põhiseaduse muutmiseks juba läheb, võib-olla vaataks siis üle kogu presidendi kompetentsi ja astuks sammud sinnapoolse, et Eesti parlamentaarsest vabariigist saaks presidentaalne vabariik, kus president oleks põhiline otsustaja ja ka valitsuse juht?

Aadu Must

Head kolleegid teavad väga hästi, et on kaks asja: on poliitika ja on poliit tehnoloogiad. Kui mul on vaja mis tahes eelnõu tagasi pörgatada, siis ma alati ütlen, miks te olete võtnud ette nii väikese või nii suure tüki. See on igihaljas argument, mida saab alati kasutada siis, kui tervet maailma paremaks ei tehta. Praegusel juhul ei välista selle eelnõu seadusena vastuvõtmine mingil juhul seda, et parlament edasi töötab ja viljakaid ideid esitab. Kuid nii suur muudatus, nagu teie, hea kolleeg, praegu välja pakkusite, ehk siis üleminek presidentiaalsele riigile eeldab hoopis pikemat arutelu,

kui praeguse eelnõu puhul vaja on. Nii lihtne see vastus ongi.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun nüüd Riigikogu kõnetooli ettekandeks põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Lugupeetud eesistuja! Austatud kolleegid! Nimetatud eelnõu, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon, oli põhiseaduskomisjonis arutlusel teisipäeval, 26. märtsil. Kohal olid komisjoni liikmed, lisaks oli istungile kutsutud proua Merle Pöld, Justiitsministeeriumi avaliku õiguse talituse nõunik.

Koosolekul tutvustas eelnõu algatajate taotlusi algatajate esindaja härra Priit Toobal. Ta võttis kokku, mida eelnõu algatamisega taotleatakse, ja tutvustas lühidalt selle sisu. Seejärel tutvustas Merle Pöld Vabariigi Valitsuse seisukohta. Valitsuse seisukoht on negatiivne. Valitsus näeb siin mitmeid probleeme, mida komisjonile tutvustati, need on teile ka teada. Järgnenud läbirääkimiste käigus avaldasid komisjoni liikmed mitmesuguseid seisukohti, esitasid küsimusi ja toimus arutelu.

Komisjoni istungi lõpetuseks otsustati üksmeelselt saata eelnõu täiskogu istungi päevakorda 11. aprilliks. Tehti ka ettepanek eelnõu tagasi lükata, selle poolt hääletas 6 ja vastu 2 liiget, erapooletuid oli 3. Ettekandjaks määrati teie ees esineja – see otsustati üksmeelselt. Selline oli arutelu käik põhiseaduskomisjonis.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, teile on vähemalt üks küsimus. Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea ettekandja! Oskad sa öelda, mis olid need põhilised argumendid, et seda eelnõu ei oleks tark seadusena vastu võtta?

Rait Maruste

Sellest on siin juba räägitud, miks see eelnõu meie tingimustes ei sobi. Viidati ju ka sellele, et katset on tehtud juba 11 korral ja eri põhjustel on ettepanek alati tagasi lükatud. Me lähtume eeldusest – see on kirjas meie põhiseaduses –, et Eesti on parlamentaarne vaba-

riik, kus seadusandliku võimu täius kuulub parlamendile ja täitevvõim kuulub valitsusele. Vabariigi Presidendi otsevalimisega me annaksime ühele ainuisikulisele institutsioonile kõige tugevama rahva mandaadi ja see annaks riigipeale võimaluse või tekitaks kiusatuse seda mandaati realiseerida. Kui me aga vaatame, milline on põhiseaduses Vabariigi Presidendi pädevus, siis me näeme, et tegu on esinduspädevusega, protseduuriliste sammude pädevusega ja veel mõni üksik eripädevus lisaks. Otsevalimisega me tekitame pinge tugeva mandaadi ja piiratud pädevuse vahel. Sellist pinget, potentsiaalset konfliktiohtu ei ole meile vaja. Ka põhiseadus sellist asja ette ei näe. Põhimõtteliselt on see võimalik, aga põhiseaduse ideoloogia põhjal mina ei näe selleks õigustust ega vajadust.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Lugupeetud ettekandja! See on väga kaalukas, väga tõsise sisuga seaduseelnõu ja täna me peame siin saalis vajutama kas rohelist või punast nuppu. Komisjonides on tavaks kaht laadi menetlemine. Üks on selline väga tavapärane viis, et eelnõu arutatakse läbi ja saadetakse saali. Teine on sügavalt sisuline lähene mine, mille korral kaasatakse arutellusse ka asjaomaseid institutsioone, arutletakse, analüüsitakse, tekib debatt. Kui emotsionaalne see arutelu komisjonis oli? Kui tõsiselt seda teemat arutati?

Rait Maruste

Komisjonis oli sisuline arutelu. Seda ma ei oska määratleda, oli see emotsionaalne või väga pikk ja põhjalik. See oli tavapärane arutelu, kusjuures komisjoni liikmed, kes on eelmistes koosseisudes olnud, meenutasid varasemaid eelnõusid ja nende menetlemise käiku. Kuna teema oli tuttav ja mitu korda läbi räägitud, siis me väga sügavalt sellesse ei süüvinud. Kordan veel kord: see muudatus tekitaks tarbetu pinge.

Küll aga mõnsime seda, et Vabariigi Presidendi valimise kord vajaks täiendamist. Protseuur on ajale jalgu jäänud. See tuleks kujundada selliseks, et avalikkus teaks asjast rohkem ja ka osaleks presidendi valimisel roh-

kem. Põhiseaduskomisjonil seisabki ees valimisseaduste analüüs. Seda osalt tulenevalt rahvakogu initsiatiivist, aga ka komisjoni enda üleskutsele vastanute ettepanekute põhjal. Ilmselt tuleks üle vaadata ka Vabariigi Presidendi valimise kord, et seda täiendada, parandada ja muuta see rahvalähedasemaks. Üldiselt aga on meil ees kehtiv põhiseaduse konstruktsioon ja ma ei näe võimalust seda lähiajal muuta.

Aseesimees Jüri Ratas

Heimar Lenk.

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea esineja! Ma küsin küsimuse, mida arvatavasti komisjonis ei arutatud, aga teie kui tuntud poliitiku ning kogunud juristi ja õigusteadlase arvamust oleks huvitav kuulda. Paljud praeguse valituskoalitsiooni poliitikud on varasematel arutlustel olnud presidendi otsevalimise poolt, seda kinnitavad stenogrammid ja hääletused. Sellepärast on mu küsimus selline: kui praegu ei oleks tegevpoliitikas sellist rahvaliidrit nagu Edgar Savisaar, kes on kogunud hääletustel 10 000, 20 000, 30 000, 40 000 häält, kas siis võiks koalitsioonipoliitikute suhtumine presidendi otsevalimisse teine olla?

Rait Maruste

Ma ei saa vastata küsimusele teiste inimeste eelistuste või hoiakute kohta. Mina ei näe siin küll mingisugust seost konkreetsete isikutega. Tegu on ikkagi suhtumisega sellesse põhiseaduse konstruktsiooni, mis meil on. Aadu Must rääkis siin enne Inglise murust, ma võin tuua umbes analoogse näite. Kui Hiina presidendi käest küsiti kunagi, mida ta arvab Suurest Prantsuse revolutsioonist, siis ta mõtles natuke ja raputas siis pead – vara veel öelda, millised selle tulemused on. Kui me oleme sellist Vabariigi Presidendi valimise korda praktiseerinud kaks aastakümnet, siis võib-olla on veel vara öelda, kas see on meil hea või halb. Seetõttu mina eelistan jätta selle asja nii, nagu ta praegu on. Seni on süsteem töötanud. Väita, et meil on riigis midagi pahasti sel põhjusel, et rahvas pole saanud presidenti valida – ma ei ole kindel, et selleks alust on.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Hea ettekandja! Sõnasite ühes oma vastuses, et see tekitab liigseid pingeid, kui president saab rahva valituna tugeva mandaadi. Aga põhiettekandja tõi hulga näiteid ja te teate ka ise, et Euroopas on mitu parlamentaarset vabariiki, kus president on rahva valitud. Võib-olla oskate öelda, millised need hirmsad pinged seal siis on? Ei ole neid nagu tähele pannud, aga võib-olla ma ei ole kuigi tähelepanelikult jälginud. Milles on nendes riikides nood suurend pinged väljendunud? Kui neid seal aga ei ole, siis miks arvata, et meie Eestis oleme sellised aborigeenid, et meie ei saa ilma pingeteta elada, kui president on otse valitud?

Rait Maruste

Ma ei tea, milliseid parlamentaarse riigikorraldusega riike, kus president valitakse otse, te silmas pidasite. On olemas selgelt presidentaalsed riigid, on poolpresidentaalsed riigid ja on parlamentaarsed riigid. Igal riigil on oma ajalugu ja omad asjaomased traditsioonid. President on ainuisikuline institutsioon. Parlament on kollegiaalne organ, kus toimub ideede võitlus, kus väideldakse ja lõpptulemusena jõutakse kõige sobivama tulemuseni. Mina isiklikult ei usu, et üks inimene, olgugi kõige parem ja rahva valitud, võiks olla targem kui kollektiivne kogu.

Aga oletame, et me anname Eestis kõige tugevama mandaadi ühele isikule. Kui me läheme põhiseadusest, siis millised oleksid tema võimalused Eesti elu kujundada? Paragrahvis 78 on 20 punkti, milles on kirjas Vabariigi Presidendi pädevused. Ta esindab riiki rahvusvahelises suhtlemises, nimetab ja kutsub tagasi saadikuid, kuulutab välja Riigikogu erakorralised valimised jne. Ta algatab ka põhiseaduse muutmise. See on ainuke asi, mida ta algatada võib.

Vabariigi President ei ole meie põhiseaduse järgi isik, kes saab Vabariigi Valitsusele ja parlamendile anda suuniseid, et seda asja tuleb teha või see asi tuleb tegemata jätta. Enne oli juttu seaduste väljakuulutamisest. Välja kuulutada saab neid tõepoolest Vabariigi President, see on tema kohustus, kuid välja kuulutamata saab ta jätta seaduse vaid siis, kui see on

vastuolus põhiseadusega, mitte lihtsalt poliitilistel kaalutlustel. Need asjad on meie senises riigiõiguslikus praktikas läbi vaieldud. Kui me lähtume eeldusest, et Vabariigi President peaks rahva muresid kuulda võtma ja mingeid samme astuma, siis need sammud on põhiseaduses kirjas olevas protseduuris ette nähtud. Need ei sisalda päevapoliitika kujundamist ega muud säärast. Sellest võibki tõenäoliselt pinged tekkida ja seda on mõistlik vältida.

Aseesimees Jüri Ratas

Aadu Must, palun!

Aadu Must

Hea kolleeg! Ma kardan, et minu küsimus läheb natuke isiklikuks, aga see ei ole paha-tahtlik. Selleks et asja sügavamalt mõista, ma küsin niimoodi. Kõik tulevased Eesti Vabariigi presidendid on meile tuntud, me vähemalt usume seda. Suure tõenäosusega tuleb mõni neist kas või siitsamast Riigikogu saalist. Mina isiklikult ei suuda endale ette kujutada, et kui rahvas otsustab valida – see on üsna tõenäoline variant – presidendiks näiteks Rait Maruste, keda tuntakse kui silmapaistvat juristi, laiemalt ja riiklikult mõtlevat inimest, et tema hakkaks siis kedagi kuidagimoodi ahistama. Või et näiteks Eiki Nestor, kelle parlamenditöö pagas on rikkalik ja kes on parlamentarismi veendunud kaitsja, hakkaks parlamenti ahistama ja nõudma endale funktsioone, mida talle ette nähtud ei ole. Ja kolmas asi, mida ma ei usu, on see, et Eesti rahvas ei saa asjadest aru. Meie rahvas on hariduse usku. Kui inimestele öelda, et presidendil on just need rollid, siis nad saavad sellest aru. Lükake mu kahtlused ümber!

Rait Maruste

Esimese kahtluse ma lükkan ümber kinnitusega, et minust ei saa kunagi presidendikandidaati, nii et ärge selle pärast muretsege. Mis puutub teie küsimuse sisusse, kui ma sellest õigesti aru sain, siis vastan, et president võib saada oma mandaadi vangiks, kui ma võin nii lihtsalt väljenduda. Rahvas valis presidendit ja on õigustatud küsima: me valisime tema, miks ta midagi ei tee? Miks ta istub oma suurte privileegide ja eraldi personaliga ega tee midagi? Nii tekibki presidendil mure, et võib-olla oleks tõepoolest vaja midagi teha. Aga kui me vaatame, mida põhiseadus tal lubab teha, siis

näeme, et seda pole palju. See on asi, mis sõltub ka isiksuse eripärast. Me ei tea, kes see inimene võib olla ja kas ta püüab põhiseaduse piire laiemaks venitada või jääb selliseks rahva pahameele piksevardaks, nentides käsi laiutades: te valisite mind otse küll, aga ma olen selle korra vang ja pean tegutsema selle korra raames, ma ei saa rikkuda põhiseadust. See on võimalik pingekoht.

Aseesimees Jüri Ratas

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Lugupeetud esineja! Ma pean ütlema, et teil ei maksa nii väga imestada. Aadu Mustal ei olnud sugugi ootamatu seisukoht, sest enne viimaseid presidendivalimisi käis kandidaadina meediast läbi ka teie nimi. Seda esiteks. Punkt 2: te ütlesite, et presidendit valimise süsteem on väga hästi toimunud. Minu meelest see ei ole väga hästi toimunud. Mõtleme kas või nende mustade valimiskampaaniate peale. Ja ka seda, kui oli Arnold Rüütli ja Lennart Meri vaheline võitlus, on päris kole meenutada. Ma arvan, et kõik ei ole üldse mitte sujuvalt läinud.

Rait Maruste

Kas see oli rohkem repliik või küsimus? Aga see ongi demokraatiale iseloomulik, et toimub arvamuste ja ideede võitlus. Kas see on ilus või vähem ilus, on juba meie traditsioonide, kultuuri ja kasvatuse küsimus, aga võitlus eri isiksuste, ideoloogiate, väärtushinnangute vahel on demokraatia loomulik osa. Selleks ongi demokraatia mõeldud.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Hea ettekandja! Ütlesite, et otse valitud presidendit puhul võib rahval tekkida alusetu ootus, et ta midagi teeks. Minu arvates küsitakse ka praegu, kui president on parlamendis valitud, miks ta midagi ei tee. Te ütlesite, et meie põhiseadus ei võimalda presidendil anda parlamendile ega ka täidesaatvale võimule suuniseid või ettepanekuid, ta ei saa ka algatada seaduseelnõusid. Aga kaks päeva tagasi esitas president siin parlamendile selge poliitilise

suunise, et võtke rahvakogu ettepanekuid tõsiselt. Kas teie kui põhiseaduskomisjoni esimehe hinnangul riivas president sellega põhiseadust?

Rait Maruste

Kui ma loen põhiseaduse § 78, siis siin on kirjas üksnes see, et Vabariigi President algatab põhiseaduse muutmist. Muude seaduste algatamise õigust tal ei ole. Samas ei olnud ju siin tegu lausa seaduse algatamisega. Aga tõepoolest, minu arvates Vabariigi President kõn-dis oma pädevuse piiri peal.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Hea ettekandja! Ka mina meenutan 1992. aastat, kui Rüütel sai rahvalt 41% häältest ja Meri 29%. Loomulikult ei saanud see nii jääda ja Riigikogus korraldati asjad nii, nagu pidi. Tegelikult enamik neid Euroopa Liidu riike, kus presidendi valib rahvas – neid on 13, Aadu Must luges selle nimekirja siin ette –, on parlamentaarsed vabariigid. Tervelt kümme neist on parlamentaarsed vabariigid. Ja otsevalimise toetuseks saab üsnagi palju positiivset välja tuua. Inimesi oleks võimalik rohkem kaasata ja langeks ära küsimus parteide tagatubade otsustavast mõjust. Miks te ikkagi eelistate presidendi valimisel tema määramist?

Rait Maruste

Kõigepealt vastan niimoodi, et pole õige väita, et Vabariigi Presidendi valimisel rahvas üldse ei osale. Riigikogu liikmeid, sh teid, on ju rahvas valinud. Rahvas on valinud ka valimiskogu liikmed, kohalike omavalitsuste esindajad. Seetõttu öelda, et rahvas on sellest kõrvale jäänud, pole täpne.

Mis puutub teiste Euroopa riikide kogemustesse, siis igapähele on oma põhiseadus ja põhiseaduslik kord. Kõik need funktsioonid, mida nende president täidab, on täpselt kirjas. Kui vaadata väga üldises plaanis, siis nendes riikides, kus võim on kontsentreerunud ühe isiku kätte, on suuremad probleemid kui maades, kus poliitilise võimu koondumist ühe isiku kätte on vähem. See oli ka komisjonis jutuks. Kas või seesama Tšehhi näide – tšehhid olid oma eelmise presidendiga mõneti hädas. Siin võib tuua ka teistsuguseid näiteid, kas või

Ladina-Ameerikast, aga see ei ole tänane teema. Veel kord: meie süsteem on töötanud ja taganud Eestile stabiilse demokraatia. Me võime sellega igapäeva-elu mõnes nüansis vähem rahul olla, aga see on töötanud. Meil ei maksa endale selle muutmise-ga lisaprobleeme tekitada. Ma olen nõus, et võib-olla saabub kunagi aeg, kui me peaksime põhiseaduse tervikuna lahti võtma, üle rehitsema ja vaatama värske pilguga, mis asjad on seal ajale jalgu jäänud ja mida saaks paremini teha. Kuid praegu ainult ühte sätet selles muuta oleks ilmselt ennatlik.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Hea ettekandja! Ma küsin Eestis kehtiva valimiskorra kohta, see on ju Euroopas täiesti unikaalne. Kahekümnest Euroopa riigist, kus presidenti üldse valitakse, valib presidendi kas rahvas otse, nii nagu meie selle eelnõuga taotleme, või siis valib riigipea parlament. Seesugust süsteemi, et kui esimeses voorus parlament ei saa oma tööga hakkama, siis valitakse kahes voorus, st valimine läheb valimiskogu kätte, pole üheski nendest 20-st Euroopa riigist, kus president olemas on. Mis te arvate, kas seesugune unikaalne süsteem on ennast õigustanud? Kas see on otstarbekas?

Rait Maruste

Iga riik valib oma protseduurid ise ning kui Eesti on leidnud, et selline kord võiks meile sobida, siis see on meie otsus. Me peame seda respektierima. Rahvas kiitis selle põhiseaduse vastuvõtmisel heaks ja me peame seda arvestama. Aga see süsteem on Euroopas unikaalne jah, see on tõsi. Ent Euroopa riikidel on erinev kultuuritaust, erinevad on ka õiguslikud traditsioonid ja poliitilised tavad. Kui me vaatame näiteks Ameerikat, siis sellel kontinendil on pilt teistsugune. USA-s ei vali ju ka rahvas presidenti otse, valitakse valijamehed ja valijamehed valivad presidendi. See süsteem on mingit viisi sarnane meie omaga. Ühest selget lahendust ei ole. Teie ideed tervikuna ma põhimõtteliselt ei eita. On võimalik valida president ka otse, aga siis me peaksime natuke revideerima 78. paragrahvi, et leevendada potentsiaalset vastuolu antud mandaadi ja pädevuste vahel.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Hea kolleeg! Te kasutasite oma vastuses sõnu "põhiseaduse konstruktsioon" ja usun, et te olete kursis kõigega, mis on seotud meie põhiseadusega. Seoses sellega, et põhiseadus on juba rohkem kui 20 aastat vana, tahan teie käest küsida, kas viimastel aastatel on juristid ja teadlased kõrgemal tasemel arutanud kehtivat põhiseaduse konstruktsiooni. Ja kui seda on tehtud, kust sellest võiks lugeda?

Rait Maruste

Eks sellest ole juttu olnud kogu see aeg, mil põhiseadus kehtinud on. Mõõnan isegi, et kui mina kandideerisin siia teie hulka, siis üks minu valimiseelne idee oli, et võib-olla on aeg kehtiv põhiseadus kriitiliselt üle vaadata. Mitte niivõrd selle põhiväärtuste suhtes, kuivõrd üksikute normide osas, muuta põhiseadus süsteemsemaks, tänase päeva tingimustega rohkem kooskõlas olevaks. Eriti tulenevalt sellest, et Eesti on nüüd Euroopa Liidu liige ja palju õigusloomet tuleb sealtkaudu, aga meie põhiseadus *de facto* seda olukorda ei kajasta, välja arvatud üldklausel, mis annab sisuliselt piiramatut pädevust. Ma arvan, et riigiõiguslikult, formaaljuriidiliselt ei ole see päris õige, et põhiseadus sellist olukorda ei arvesta. Kui põhiseadus vastu võeti, siis keegi ei osanud isegi unistada Euroopa Liidust ega sinna saamisest. Keegi ei osanud arvestada, mida Euroopa Ühendus võib tähendada 20 aasta pärast, kus me praegu oleme. Nii et minu üsna sügava veendumuse järgi jõuab ükskord kätte hetk, mil me vaatame oma põhiseaduse üle. Me ei korrigeeri selle alusväärtusi ja printsiipe, need on meil õigustatud, aga mõned üksikud asjad vajaks kohendamist.

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Austatud ettekandja! Vabariigi Valitsuse põhiargument selle eelnõu vastu on, et seda on liiga vähe arutatud. Ometi on seda arutatud alates 1993. aastast ja eelnõu esitatud 11 korda, nagu täna selgus. Kui tõsine see Vabariigi Valitsuse vastuargument teie meelest on?

Rait Maruste

See, et seda ei ole arutatud, ei ole tõsine argument. Arutatud on seda mõtet läbi aegade palju. Aga küsime, miks seda on palju arutatud. On arutatud sellepärast, et see teema läheb rahvale korda ja sellega on väga kerge rahvale meeldida, taotleda populaarsust jne. See on asja üks pool. Ent me peame mõtlema ka selle sammu tagajärgede peale. See on minu kui põhiseaduskomisjoni esimehe põhiseadusest tulenev ülesanne ja ka meie kui seadusandja kollektiivne kohus mõelda iga sammu tagajärgedele, mitte lihtsalt sellele, et me peame kuulama, mida rahvas oma võib-olla vähese informeerituse ja asjatundmatuse juures soovib.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Lugupeetud komisjoni esimees! Meie esitatud eelnõu valguses on raske väita, et rahva valitud presidendil hakkaks poliitilist võimu olema rohkem kui Riigikogu valitud presidendil. Või te arvate teistmoodi?

Rait Maruste

Palun vabandust, ma ei mõistnud küsimust!

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun korrake oma küsimust!

Tarmo Tamm

Meie esitatud eelnõu põhjal ei saa ju väita, et rahva valitud presidendil hakkab poliitilist võimu olema rohkem kui Riigikogu valitud presidendil.

Rait Maruste

Kindlasti saab! Kuidas me sisustame kellegi poliitilist võimu? Minu jaoks on poliitiline võim ikkagi sellest, kui palju inimesi on sinu taga. Kui me valime Vabariigi Presidendi rahvahääletusel otse, siis nii suur hulk inimesi ongi tema võimu taga. See võim on legitiimne, see võib otsida väljundit ja seda võidakse ka ära kasutada poliitilise tahte realiseerimiseks. Aga kui sel on ees põhiseaduse raamid, mis näevad selgelt ette esinduslikud ja protseduurilised funktsioonid, siis ei ole poliitilist man-

daati võimalik realiseerida nii, nagu demokraatia tingimustes võib-olla vaja oleks.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea ettekandja! Täna arutelu on pidevalt juttu sellest, kas rahvas soovib otsevalimist või mitte. Kas ei oleks siis kõige õigem välja kuulutada referendum ja panna hääletusele erinevad variandid: praegune, vahepealne ja otsevalimine? Nii saaksime teada, mida meie valijad soovivad.

Rait Maruste

Jah, see oleks üks võimalus. Ainult et selle, kas panna mingi küsimus rahvahääletusele või mitte, otsustab seesama Riigikogu siin. See kuulub parlamentaarse demokraatia juurde. Nii et selle peame ka meie otsustama. Kui meist vähemalt 51 seda üksmeeles otsustab, siis me teeme seda.

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Austatud ettekandja! Eelnõu autorite ettepanek on valida presidenti otse, aga ilma tema volitusi suurendamata. Ma saan nende küsimustest siiski aru, et neil on lootus, et säärastel valitud president kasutab praegusi volitusi kuidagi julgelt, näiteks ei lähtu seaduste väljakuulutamisel või mitte väljakuulutamisel niivõrd põhiseadusest, kuivõrd sellest, kas need talle meeldivad või mitte. Suure tõenäosusega hakkab ta Riigikohtus riburada pidi kaotama. Keda on siis petetud, kas valijaid, presidenti või mõlemaid?

Rait Maruste

See eeldab niisugust mustvalget vastust, aga ma arvan, et päris petetud ei oleks vahest keegi, ent kui ootused on väga kõrgeks krutitud, võib tulla kibestumist. Selles on oht. Just võimude tasakaalustatus hoiab riiki stabiilsena. Seadusandja teeb otsuse, president analüüsib selle põhiseadusele vastavust, kohtuvõim langetab oma otsuse – nõnda hoiame oma riigimasina keset teed. Kui me vaatame tagasi põhiseaduse järelevalvele, siis 1990. aastatel

oli põhiseaduse järelevalvet, mille algatas Vabariigi President, tunduvalt rohkem. Sel ajal oli see ka arusaadav. Riiklus tahtis ülesehitamist ja riigiõiguslik praktika kujundamist ning piirid tuli enam-vähem läbi vaielda ja selgeks saada. Nüüd on see vajadus taandunud ja mina ei näe erilist põhjust sellist praktikat uuesti algatada.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 378 esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 378 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 41 Riigikogu liiget, vastu 18, 9 rahvasaadikut jäi erapooletuks. Riigikogu liikmete Priit Toobali, Aadu Musta, Viktor Vassiljevi, Yana Toomi, Ester Tuiksoo, Mailis Repsi, Aivar Riisalu, Marika Tuus-Lauli, Heimar Lengi, Mihhail Stalnuhhini, Lauri Laasi, Enn Eesmaa, Peeter Võsa, Tarmo Tamme, Olga Sõtniku, Kalev Kallo, Valeri Korbi, Vladimir Velmani, Eldar Efendijevi, Kadri Simsoni ja Jüri Ratase algatatud Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise seaduse Vabariigi Presidendi valimiskorra muutmiseks eelnõu 378 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 17.)

Head ametikaaslased, teine päevakorrapunkt on menetletud. Täna istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 11.11.

Istungi kestus 1 tund ja 11 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 15. aprill 2013
Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine kiirabireformi ja kiirabiteenuse tuleviku kohta (nr 301)
2. Arupärimine parvlaevaliikluse probleemide kohta (nr 305)
3. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 11. töönädala esmaspäevast istungit. Head kolleegid, on võimalus anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Kõigepealt palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja Aivar Rahno!

Aivar Rahno

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus esitab Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Küprose Vabariigi vahel sõlmitava vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu. Eelnõu menetlemisel Riigikogus esindab valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Vabariigi Valitsus taotleb selle eelnõu käsitlemist kiireloomulisena.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Kaja Kallas!

Kaja Kallas

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Riigikogu majanduskomisjon algatab otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikme nimetamine" eelnõu. Kuna nõukogu liikme Raivo Vare volitused lõpevad 12. mail, siis lähtudes Eesti Arengufondi seadusest tuleb määrata uus nõukogu liige. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! 15 Riigikogu liikme nimel annan üle arupärimise Eesti Panga Nõukogu esimehele Jaan Männikule. Eesti Panga Nõukogu on Eesti Panga järelevalveorgan, mille pädevusse kuulub ka Eesti Panga kasumi jaotamine seaduse ja nõukogu kinnitatud kasumijaotuse strateegia kohaselt. 2011. aastal sai Eesti Pank 22,7 miljonit eurot kasumit, millest panga nõukogu otsustas kolmveerandi suunata keskpanga reservidesse ja veerandi ehk 5,7 miljonit eurot 2013. aasta riigieelarvesse. Eesti Panga 2011. aasta tulust moodustas kõige suurema osa eurosüsteemi ühistegevus, milleks oli rahapoliitika ja sularahaemissioon. Selle valdkonna tulu oli 20,2 miljonit eurot. Käesoleva aasta 21. veebruaril kiitis Euroopa Keskpanga nõukogu heaks Euroopa Keskpanga 2012. aasta auditeerimise finantsaruande, mille kohaselt oli Euroopa Keskpanga kasum eelmisel aastal üle 2,1 miljardi euro. Suure panuse sellesse kasumisse andis intressitulu, mis oli 2012. aastal 2,3 miljardit eurot, millest 1,1 miljardit moodustas puhas intressitulu väärtpaberituriprogrammi raames ostetud väärtpaberitelt. Sellest 555 miljonit eurot saadi Euroopa Keskpanga poolt väärtpaberituriprogrammi raames ostetud Kreeka võlakirjadelt. Samas on eurogrupi ministrid otsustanud teenitud intressitulu Kreekale tagastada, kuid kuna keskpangad on sõltumatud, siis hakkavad valitsused Euroopa Keskpanga kokku ostetud Kreeka võlakirjade intresside summasid tagastama oma keskpanga poolt riigieelarvesse kantud kasumi summalt. Sellest olukorrast tulenevalt on meil Eesti Panga Nõukogu esimehele Jaan Männikule neli küsimust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Erki Nool!

Erki Nool

Austatud Riigikogu esimees! Austatud kolleegid! Riigikogu keskkonnakomisjon algatab jäätmeseaduse § 131 muutmise seaduse eelnõu. Annangi seaduse muutmise seaduse eelnõu üle.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatusel olen vastu võtnud kolm seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende menetlemise kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimine vastab sellele seadusele, edastan selle otsekohe adressaadile.

Head kolleegid, ma võtan juhataja viie-minutilise vaheaja. See tähendab, et me jätkame kell 15.10.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid, juhataja vaheaeg on lõppenud.

Nüüd teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: Eesti Vabariigi presidendil Toomas Hendrik Ilvesel s.a 9. aprillil esitatud Riigikogu otsuse "Mart Laari Eesti Panga Nõukogu esimehe ametisse nimetamine" eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; Eesti Vabariigi presidendil Toomas Hendrik Ilvesel s.a 9. aprillil esitatud Riigikogu otsuse "Priit Pikamäe Riigikohtu esimehe ametisse nimetamine" eelnõu, mille juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon; Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 10. aprillil algatatud riikliku matusetootuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon; Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 11. aprillil algatatud tööturu-teenuste ja -toetuste seaduse ning halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon; Vabariigi Valitsuse s.a 15. aprillil esitatud Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Küprose Vabariigi vahel sõlmitava vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon.

Riigikogu juhatus on edastanud Euroopa Liidu asjade komisjonile Vabariigi Valitsuse s.a 11. aprillil esitatud kaks eelnõu. Esiteks on valitsus esitanud Euroopa Liidu küberjulge-

oleku paketi eelnõu. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade, ühisteatise ja eelnõu kohta arvamust andma väliskomisjoni, riigikaitsekomisjoni, majanduskomisjoni ja õiguskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 25. aprill kell 16. Teiseks on valitsus esitanud Euroopa Liidu Nõukogu otsuse eelnõu, mis lubab Euroopa Komisjonil avada läbirääkimised Euroopa Nõukogu isikuandmete automatiseeritud töötlemisel isiku kaitse konventsiooni uuendamiseks ja sätestab Euroopa Liidu konventsiooniga liitumise tingimused. Riigikogu juhatus ei määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma ühtegi komisjoni. See juhtus nii esimest korda.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimised kultuuriminister Rein Langile ning haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole.

Lugupeetud rahanduskomisjoni liikmed, rahanduskomisjoni istung algab vahetult peale juhataja vaheaja väljakuulutamist. Algab juhataja vaheaeg, mis kestab 20 minutit. Me jätkame kell 15.32.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid, juhataja vaheaeg on läbi. Meil on nüüd hea võimalus teha kohaloleku kontroll.

Kohalolijaks registreerus 83 Riigikogu liiget, puudub 18.

Head kolleegid, läheme selle nädala päevakorra kinnitamise juurde. Päevakorras on tehtud täiendus. Rahanduskomisjon on teinud ettepaneku täiendada käesoleva nädala päevakorda järgmiselt. Esiteks, lisada kolmapäeva, 17. aprilli päevakorda teine päevakorrapunkt, Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Küprose Vabariigi vahel sõlmitava vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu esimene lugemine. Teiseks, lisada neljapäeva, 18. aprilli päevakorda teine päevakorrapunkt, Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Küprose Vabariigi vahel sõlmitava vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu teine lugemine, kui esimene lugemine lõpetatakse.

Koos nende kahe täiendusega panem selle nädala päevakorra kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 75 Riigikogu liiget, vastu oli 1, erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud.

Nüüd aga järgmine teade. Riigikogu juhatus on otsustanud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 49 lõike 3 kohaselt kutsuda rahanduskomisjoni ettepanekul Toompea lossi istungisaalis neljapäeval, 18. aprillil algusega kell 17 kokku Riigikogu täiendav istung, juhul kui eelnõu 419 teist lugemist s.a 18. aprillil korralisel istungil ei lõpetata. Täiendav istung kestab kuni päevakorra ammendamiseni. Täiendava istungi päevakord on järgmine: Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Küprose Vabariigi vahel sõlmitava vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu 419 teise lugemise jätkamine.

1. Arupärimine kiirabireformi ja kiirabiteenuse tuleviku kohta (nr 301)

Esimees Ene Ergma

Alustame esimese arupärimise käsitlemist. Riigikogu liikmed Priit Toobal, Viktor Vassiljev, Peeter Võsa, Vladimir Velman, Valeri Korb, Ester Tuiksoo ja Enn Eesmaa esitasid s.a 27. veebruaril arupärimise kiirabireformi ja kiirabiteenuse tuleviku kohta. Palun kõnepulti kolleeg Priit Toobali!

Priit Toobal

Lugupeetud esimees! Hea kolleegid ja lugupeetud minister! Käesoleva aasta 27. veebruaril esitasid seitse Keskerakonna fraktsiooni liiget arupärimise sotsiaalminister Taavi Rõivasele. See arupärimine, nagu esimees juba ütles, käsitleb kiirabireformi ja kiirabiteenuse tulevikku. Käesoleva aasta alguses allkirjastati hea tahte kokkulepe, mis sätestab tegevused kiirabivõrgu korrastamiseks, arvestades kiirabi arengukava aastateks 2007–2013. Kokkuleppes sisaldub, et Sotsiaalministeerium, Terviseamet ja Eesti Kiirabi Liit lepivad kokku ja esitavad hiljemalt 2013. aasta 1. maiks kõikidele osapooltele heakskiitmiseks kiirabiteenuse kättesaadavuse ning kvaliteedi standardid, kiirabibrigaadide arvu ja regionaalse paiknemise, lähtudes aktiivravihaiglate paiknemisest, ja samuti nõuded kiirabibrigaadi koosseisule, kvalifikatsioonile ja varustusele.

Esimees Ene Ergma

Vabandust, kolleeg Toobal! Head kolleegid, palun kuulake, mida Priit Toobal räägib!

Priit Toobal

Aitäh! Hoolimata kokkuleppes sätestatust alustati kiirabireformiga varem, mis tõi endaga kaasa laialdase rahulolematuse nii maavanimete, omavalitsusjuhtide kui ka reformi piirkonnas elavate inimeste hulgas. Kiirabikonkursi asjaolusid asus uurima Konkurentsiamet. Rahulolematuse peamise põhjusena võib välja tuua selle, et Terviseamet on omavalitsusjuhte ja kohalikke elanikke vähe kaasanud ega ole neile küllaldaselt infot edastanud. Rahulolematust tipnes pöördumisega, millel on 3066 järvamaalase allkiri. Inimesed nõuavad kiirabireformi peatamist, sest nende hinnangul lõhub see "maakonna territoriaalset, regionaalset ja tervishoiuteenuste osutamise terviklikkust". Vähest kaasamist on Sotsiaalministeeriumile ette heitnud ka Siseministeerium.

Meedias on korduvalt kajastatud probleeme, mis on seotud maakonnahaiglate jätkusuutlikkusega ning nende haiglate säilimisega lähitulevikus. See on tekitanud inimestes küsimusi, kas koos kiirabireformiga üritatakse hii- livalt läbi viia ka haiglareformi.

Nüüd on arupärimise esitamisest mitu kuud mööda läinud, konkursid on toimunud, nende tulemused suures osas teada. Arupärimises esitasime kuus küsimust, aga usun, et minister valgustab seda küsimust veidi laiemalt, sest vahepeal on kiirabireformiga seoses palju sündmusi olnud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Priit Toobal! Palun kõnepulti sotsiaalminister Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Vastan seitsme Riigikogu liikme arupärimisele.

Esimene küsimus: "Miks alustati kiirabireformiga enne, kui oma arvamuse said esitada kõik osapooled, nii nagu sätestas hea tahte kokkulepe?" Kiirabireform algas juba ammu enne seda, kui ilmnes vajadus ja tekkis kavatsus sõlmida hea tahte koostöökokkulepe. Seega, kiirabireform ja hea tahte lepe täiendavad teineteist, mitte ei ole teineteisest ajalisel

sõltuvad. Hea tahte kokkulepe sätestab tegevused kiirabivõrgu korrastamiseks. Sotsiaalministeerium, Terviseamet ja Eesti Kiirabi Liit lepivad kokku ja esitavad kõikidele osapooltele, nagu te õigesti nimetasite, s.a 1. maiks heakskiitmiseks kiirabiteenuse kättesaadavuse ning kvaliteedi standardid, brigaadide arvu ja regionaalse paiknemise, lähtudes aktiivriivihäiglate paiknemisest, samuti nõuded kiirabibrigaadi koosseisule, kvalifikatsioonile ja varustusele.

Teine küsimus: "Millisel põhjusel ei peetud kiirabiteenuse avaliku konkursi korraldamisel näiteks Järvamaal asjaosalistega piisavaid konsultatsioone?" Enne avaliku konkursi välja kuulutamist tutvustati konkursi põhimõtteid, eesmärke ja korraldust kõikidele senistele teenuseosutajatele. Veel varem kuulati ära kaks kõige olulisemat sihtrühma – Eesti Kiirabi Liit ja Eesti Haiglate Liit – ning konkursi korra väljatöötamisel arvestati nende ettepanekuid. Kõige olulisem on Järvamaa puhul märkida, et Järvamaal kiirabi kättesaadavus reformi tulemusena paraneb, seal hakkab senise kahe brigaadi asemel olema kolm brigaadi. Need kaks brigaadi, mis praegu asuvad Paide kesklinnas, on seal ka tulevikus ja lisaks tuleb brigaad Türiale, mis, nagu te hästi teate, on vahepeal ehk peale eelmist kiirabipiirkondade konkurssi elanike arvult kasvanud Järvamaa kõige suuremaks omavalitsuseks. Kaalusime, tõsi, et üks praegu Paides asuv brigaad võiks paikneda Paidest põhja pool, kas või näiteks Mäos, mis parandaks kiirabi kättesaadavust Põhja-Järvamaal, kuid kohalikud elanikud ja asjatundjad toetavad pigem seda, et võiks jääda kaks brigaadi Paidesse ja lisabrigaad tulla Türiale. Aga konkursi tingimused võimaldavad mõlemat lahendust. Tuleb veel kohaliku kogukonnaga nõu pidada. Minul selle kohta väga kategoorilist arvamust ei ole.

Kolmas küsimus: "Kuidas plaanite reageerida Järvamaal kogutud 3066 allkirjale, mis nõuavad kiirabireformi peatamist?" Ma kutsun allkirjade kogujaid üles Järvamaa inimestelt vabandust paluma, sest allkirju koguti väitega, mis pole tõeks osutunud ega pole kunagi tõde olnudki. Allkirju koguti järgmise üleskutsega: "Peatame Terviseameti käivitatud kiirabiteenuse ümberkorralduse Järvamaal, mis lõhub maakonna territoriaalset, regionaalset ja tervishoiuteenuste osutamise terviklikkust". Muu

hulgas hirmutati selle raames inimesi Järvamaa Haigla sulgemisega. Selles pöördumises väideti ka, et kiirabi kaob Järvamaalt ära. Kui mul oleks võimalik anda allkiri selle poolt, et kiirabi mitte kunagi Järvamaalt ära ei kaoks, siis annaksin ka mina allkirja, aga kui keegi väidab, et kuskil on mingi selline plaan, et kiirabi võiks Järvamaalt ära kaduda, siis on see juba teadlik ninapidi vedamine. Sellisel juhul peaksin ma tundma ennast petetuna, nagu peaksid tundma ka need 3066 Järvamaa inimest. Need kohalikud poliitikud, kes seda valeväidet oma kampaanias alatult ära kasutasid, teadsid, et tegelikult me tahame Järvamaale kiirabibrigaade juurde luua, mitte Järvamaalt kiirabi ära viia, ja haigla tööd, mis puudutab nii erakorralise meditsiini osakonda kui ka kõiki teisi teenuseid, ei muudeta kiirabireformiga mitte karvavõrdki. Minu hinnangul oli tegemist väga selgelt kohalike poliitikute teadliku katsega võita odavat populaarsust rahva eksitamise teel. Aga ma usun, et nendel rohkem kui 3000-l Järvamaa inimesel on põhjust nendele allkirjade kogumise initsiaatoritele, eeskätt Kersti Sarapuule, väga tõsiselt otsa vaadata ja küsida, miks ta seda tegi, kui ta tegelikult teadis, et need väited ei vasta tõele. Ma rõhutan veel kord, et mitte kunagi ei ole plaanis olnud kiirabireformi raames kuidagi muuta Järvamaa Haigla erakorralise meditsiini osakonna tööd, kunagi ei ole olnud plaanis kiirabi Järvamaalt ära viia. Vastupidi, selle reformi üks eesmärke on algusest peale olnud see, et Järvamaa kahele senisele brigaadile tuleb üks kiirabibrigaad lisaks. Kohalikud poliitikud, kes kogusid valeväidete abil allkirju, võiksid häbeneda ja allkirja andjatelt vabandust paluda.

Neljäs küsimus: "Kuidas kommenteerite Konkurentsiameti arvamust kiirabiteenuse avaliku konkursi korraldamise kohta?" Järva ja Jõgeva maavalitsus esitasid 15. jaanuaril Konkurentsiametile ühise taotluse järelevalve tegevuseks. Nad palusid uurida, kuidas koostati konkursitingimused, kes nende koostamisel osalesid ja kas selles osalemine ei võinud teatud ettevõtjatele konkursil mingeid eeliseid anda ning soodustada kiirabiteenuse osutamise koondumist vaid suuremate teenuseosutajate kätte. Konkurentsiamet vastas, et Eesti Kiirabi Liidu esitatud hindamistabel ja Terviseameti esitatud konkursitingimused on oluliselt erine-

vad ja ei saa väita, et Terviseamet oleks lähtunud üksnes kiirabi liidu ettepanekutest. Nagu me hästi teame, otsustas Konkurentsiamet selles küsimuses järelevalvemenetlust mitte alustada, kuna ei leitud, et konkurentsi mõttes oleks midagi valesti tehtud.

Viies küsimus: "Kas olete kaalunud koos kiirabireformiga läbi viia ka maakonnahaiglate reformi?" Ei ole.

Kuues küsimus: "Millisena soovite näha Eesti kiirabiteenust aastaks 2020?" Ühtlase kvaliteedi ja võimalikult ühetaolise kättesaadavusega kõikidele tagatud teenusena. Kiirabiteenust juhitakse ja koordineeritakse ühtsetel alustel kogu riigis ja kiirabi on hea koostööpartner teistele teenistustele kogu riigis. Kättesaadavus on paranenud, mis peaks mõneti toimuma kiirabikutsete parema töötlemise kaudu. See tähendab, et kiirabiteenuse olemust on paremini selgitatud ka elanikele ja ei ole vaja sedavõrd sageli vastata mittekiirabilistele väljakutsetele. Kindlasti on 2020. aastal ka brigade rohkem. Järgmistel kiirabiteenuse osutamise konkurssidel peaks arvestama (nagu seda tehti ka viimasel konkursil), et kui nende viie, seitsme või kümne aasta jooksul, mis konkursside vahele jääb, on inimesed läinud elama teatud piirkondadesse, nagu näiteks Järvamaal on Türist saanud suurim omavalitsus, siis tuleb arvestada ka sellega, et nendes piirkondades, kuhu inimesi on juurde tulnud, tuleks brigadide arv üle vaadata ja vajaduse korral sinna lisabrigade leida. Samamoodi on see aktuaalne näiteks Tallinna ümbruse valdades, kus viimase kiirabikonkursi ajal, enne ehitusbuumi, oli rahvaarv märksa väiksem kui praegu. Seetõttu on kavas luua nii mõndagi Tallinna lähiümbruse valda lisabrigaad, sest need inimesed vajavad seda, et kiirabi reageeriks nende väljakutsetele niisama kiiresti kui Tallinnas. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra sotsiaalminister! Alustame küsimuste esitamist. Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Hea minister! Kui tõsiselt te olete kiirabireformi arutanud regionaalministriga? Miks ma nii küsin? Siin ei ole tegemist ju üksi inimestele kiire abi andmisega, vaid teatud mõttes

kogu tervishoiuteenuste turu ümberjagamisega. Ma saan aru, et väiksemad haiglad on tõsiselt mures. Te panete näiteks Järvamaale ühe auto juurde, kõik, kes kiirabi vajavad, tuuakse Tallinnasse kokku ja Järvamaale ei jäägi kedagi, keda ravida. Ilmselt on need hirmud sellest tingitud, et väikesed haiglad näevad, et neil jääb tööd vähemaks. Kuidas regionaalminister sellesse suhtub? Kas regionaalpoliitilised hirmud on põhjendatud või on see kellegi pahatahtlik arvamus?

Taavi Rõivas

Aitäh! Tegemist on kindlasti põhjendamata hirmudega. Sõltumata sellest, kes on ühes või teises maakonnas see juriidiline keha, kes teenust osutab, asuvad need töökohad, kiirabibaasid, kus töö käib, ja kiirabibrigaadid kõik seal maakonnas ehk need töökohad jäävad alles ja me loome piirkondadesse pigem töökohti juurde. Juriidiliselt võib mõnel puhul tööandja muutuda. Jõgeval asuva ühe brigaadi puhul on teoreetiline võimalus, et selle tööandja ei ole mitte enam Jõgeva Haigla, vaid Tartu Kiirabi. Sellegipoolest jäävad töökohad, töötajad, auto ja ruumid ju kõik Jõgevale. Need töökohad on ka edaspidi Jõgeval. Kui Jõgevale luuakse teine brigaad riigi rahastamise abil püsivalt juurde, siis võib pigem kindel olla, et tervishoiuvaldkonna töökohti tuleb seal juurde, kindlasti ei jää neid vähemaks. Samamoodi võib tuua näite Tapalt. Praegu on Tapa Haigla väike, aga väga tubli kiirabiteenuse osutaja, kelle koormus on kaugelt üle keskmise. Tapa Haigla on erahaigla, see ei ole haiglavõrgu haigla, ning haigla juures on korralik kiirabibaas. Seal baasis on ühele brigaadile välja ehitatud ruumid nii auto kui ka inimeste jaoks. Need ruumid jäävad sinna alles. Kes iganes Harju-Viru teeninduspiirkonnas teenusepakkujaks saab, jõuab tõenäoliselt kokkuleppele Tapa Haiglaga, et neid ruume rentida. Kindlasti on nendes kohtades, kus teenusepakkuja on enam-vähem teada – näiteks on seal üks suur teenusepakkuja olnud või on seal inimeste tasandil suheldud võimalike uute teenusepakkujatega –, alati võimalik olukorrad inimlikult lahendada ja need inimesed, kes praegu töötavad ühe kollektiivi hingekirjas, võivad minna teise kollektiivi hingekirja. Aga füüsiliselt ja ka koostöö mõttes jäävad nad kindlasti nende väikehaiglate juurde.

Nüüd hospitaliseerimisest. Ma väidan, et see ei sõltu sellest, kes on kiirabibrigaadi füüsiline omanik. Oleks väga vale süüdistada kiirabibrigaade eeskätt äriotsuste tegemises. Ma olen täiesti kindel, et kui kiirabibrigaad sõidab välja, siis esmajärjekorras lähtub ta ikkagi ravi eesmärkidest, mitte ärielistest eesmärkidest. Nagu te hästi teate, kõige kiiremat abi vajavate väljakutsete puhul hospitaliseeritakse inimene lähimasse vastava taseme haiglasse. Ehk kui jätta välja väga keerulised haigusjuhud, hulgitraumad, infarkt ja insuldid, siis hospitaliseeritakse lihtsamatel juhtudel edaspidi nii nagu praegugi. Kui lähim haigla on näiteks Järvamaa Haigla või Jõgeva Haigla, siis hospitaliseeritakse inimene just nimelt sinna, mitte ei viida teda iga hinna eest kõrgema etapi haiglasse. See ei sõltu sellest. Kui näiteks Tapa Haigla brigaad – Tapa on ju Lääne-Virumaa osa, nagu me teame – võtab patsiendi peale Põhja-Järvamaalt ja lähim haigla on Järvamaa Haigla, siis sõidab see Lääne-Virumaalt Tapalt tulnud brigaad selle Järvamaa patsiendiga Järvamaa Haiglasse, kui patsienti on vaja hospitaliseerida. See sõltub eeskätt sellest, milline haigla on lähemal, mitte sellest, kes on kiirabibrigaadi omanik.

Tulen nüüd tagasi küsimuse esimese poole juurde, kellega ja kuidas on konsulteeritud. Me oleme sellest korduvalt rääkinud ka maavanematega. Ma olen päris paljude maavanematega nelja silma all kohtunud, olen nendega kohtunud ka grupiti, kui maavanemad on avaldanud soovi sellel teemal põhjalikult rääkida. Ma olen päris mitmel pool rääkinud eri erakondadesse kuuluvate kohalike poliitikutega. Üldiselt saadakse asjast aru ja enamik, kes aru saab, ütleb omavahelises vestluses, et tegemist on väga ratsionaalse, mõistliku ja teenuse kättesaadavust parandava reformiga. Aga see ei tähenda, et kohalikus lehes ei kasutataks oma valimistulemuse parandamiseks ka valeväiteid ja rahva alatut hirmutamist. Ma usun, et Eesti inimesed on sedavõrd targad küll, et nad näevad asjata hirmutamise läbi ja nende poliitikute poolt, kes asjatult hirmutavad, niisama lihtsalt ei hääleta.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Selge see, et kiirabiteenusest on järjest enam saamas äri. Eks ka selle reformi eesmärk ole ikkagi see, et tahetakse kohalike haiglate juures tegutsevad kiirabibrigaadid välja süüa ja siis turg n-ö suurfirmade vahel ära jaotada. Aga väga palju on omavalitsusjuhid, maavanemad ja patsientide esindajad kaevanud, et neile ei ole mitte midagi täpselt räägitud, reformi tehti ülepeakaela. Meiegi saime alles teie käest teada, et see reform on justkui läbi viidud. Tahaks teada, kui palju brigaade siis ära kadus, kui palju alles jäi, mitu, millal ja kus. Millal järgmine konkurss toimub? Igal juhul võin Jõgeva Haigla kohta öelda, et haigla juht Peep Põdder on väga mures, et asjad on niimoodi läinud. Asjad ei ole kaugeltki nii roosilised, nagu teie siin praegu püüate näidata.

Taavi Rõivas

Selle väitega, et kiirabi on äri, te solvasite mitutsadat inimest. Kasutage võimalust, et ümber mõelda. Need inimesed päästavad elusid ja teevad seda päevast päeva, ööst öösse. Küsisite, mitu kiirabibrigaadi ära kadus. Vastus on null. Mitte ühtegi kiirabibrigaadi ei kao selle reformi tagajärjel ära, küll aga tuleb nii mõnelgi pool brigaade juurde. Mõnda kohta, kus suvel on olnud ajutine kate, näiteks Iisakule, soovime luua püsiva brigaadi. Me ei ole lõpuni paika pannud, millistesse piirkondadesse on võimalik lisabrigaadid luua järgmisest aastast ja millistesse ülejäämisest aastast. Aga selge on, et juba järgmisel aastal hakkab Eestis olema rohkem kiirabibrigaade kui käesoleval aastal. Teenuse kvaliteet ja kättesaadavus paraneb järgmise aasta algusest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Kiirabiteenuse avalikule konkursile esitati kokku 18 taotlust. Ainsa piirkonnana jäi taotluseta Põlvamaa. 2013. aastaks on lepingud Põlvamaal kiirabiteenuse osutamiseks olemas, kuid edaspidise jaoks on vaja korraldada uus konkurss. Kui uus konkurss ei anna loodetud tulemusi, siis milline on tagatis, et Põlvamaal elanike turvatunne kannatada ei saa?

Taavi Rõivas

Aitäh! Väga õige küsimus. Tõepoolest, ainsa piirkonnana ei tulnud pakkumist Põlvamaal, kus – teadmiseks kõikidest teistest maakondadest valitud rahvasaadikutele – juba praegu osutab teenust Tartu Kiirabi. Ma ei arva, et ta seda seal halvasti teeks või et kõik Põlva inimesed ainult Tartusse hospitaliseeritaks. Vastupidi, kiirabistatistikast on päris hästi näha, et Tartu Kiirabi hospitaliseerib Põlvamaa inimesi vajaduse korral ka Põlva Haiglasse. See töötab vägagi korralikult. Aga tõepoolest tuleb Põlvamaal praeguse plaani järgi teha uus konkurss. Konkureerida saavad kõik need teenusepakkujad, kes ei ole konkurssi juba kahes piirkonnas võitnud. Kes sinna täpselt konkureerima tulla saavad, on raske öelda, aga ma olen täiesti kindel, et Põlvamaale konkureerima tullakse. Igal juhul on meil uue lepinguperioodi alguseni sisuliselt veel kolmveerand aastat aega. Selle aja jooksul me leiame kindlasti lahenduse, et ka Põlvamaal jätaksuks teenuse osutamine vähemasti senisel tasemel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Riigikontroll on ühes oma varasemas auditis öelnud, et seaduses ettenähtud töö moodustab alla veerandi kiirabi väljakutsetest. Kuidas võiks teie arvates parandada Eesti elanike teadlikkust sellest, millal on otstarbekas ja mõttekas kiirabi kutsuda? Ressursid on muidugi piiratud, aga võib tekkida ka olukord, et kiirabi ei jõua sinna, kus teda vaja oleks, sest brigaad viibib samal ajal hoopis teises kohas, kus kiirabi võib-olla tegelikult vaja ei olegi.

Taavi Rõivas

Aitäh! See on väga hea küsimus. Selle üle me võiksime arutleda nii Riigikogus laiemalt kui ka sotsiaalkomisjonis. Ma usun, et kõigil meil on isiklike kogemusi, et kiirabi on vahel kutsutud ka siis, kui oleks saanud lahenduse leida kuidagi teistmoodi. Toon ühe näite kiirabi kutsumise kohta, kui olemuslikult seda vajadust ei ole. Näiteks kutsutakse mõnikord kiirabi siis, kui inimesel on vaja mingeid ravimeid. Ravimite kättesaadavust on Riigikogu

otsustanud parandada sellega, et inimesed saaksid ravimeid koju tellida ka e-apteegi kaudu. Ma usun, et see võib mõningates keskustes kaugel asuvates kohtades, kus apteek ei asu kohe kõrvalmajas või saja meetri või isegi kilomeetri kaugusel, kasulik olla. Siis ei peaks kutsuma kiirabi, selleks et ravimit kätte saada, vaid seda saaks väga soodsalt internetiapteegist. Neid näiteid on kindlasti veel. Üks oluline asi, mida kiirabireform parandab, on see, et kiirabiteenuse piirkonnad muutuvad suuremaks ja palju vähem tõenäoline on see, et inimene peab kiirabi tunde ootama sellepärast, et piirkonna ainus kiirabibrigaad on parajasti hõivatud, ja tuleb oodata, kuni eelmine väljakutse ära teenindatakse. Kui piirkonnad on suuremad, tuleb kohe lähim vaba auto kas siis maakonna või kahe maakonna suurusel piirkonnast. See tagab, et ka selliseid "suhteliselt aeglasemaid väljakutseid" (kui kasutada kiirabislängi, kuigi nii ei ole korrektne öelda, sest kiiresti tuleb reageerida kõigile väljakutsetele) jõutakse märgatavalt kiiremini teenindada, sest abivajaja juurde saab sõita lähim vaba auto.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aadu Must!

Aadu Must

Aitäh, lugupeetud esimees! Austatud minister! Kiirabireform on loomulikult vaid üks samm suuremast tervishoiusüsteemi kui terviku arendamise ja korrastamise meetmete kavast. Aga mind huvitab see teema, millest natuke juba juttu oli. Meediast nopitud väide ütleb, et reformi käigus olevat tekkinud teatud formaadinihe, ühe meetmega püütavat täita teise valdkonna, teise meetmega kolmanda valdkonna ülesandeid jne. Näiteks väidetakse, et kui kiirabi peaks tegelema ainult talle seadusega pandud ülesannete täitmisega (eluohtlike haigestumiste, vigastuste ja mürgistuste esmane diagnoosimine, inimeste haiglasse toimetamine jne), mitte tegema ka perearsti tööd, siis võib-olla ei olekski vaja lisada palju kalteid kiirabibrigaade. Kuidas te sellesse väitesse suhtute?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma usun, et selliste väljakutsete hulk, mis eeldavad tegelikult vaid perearsti tööd, ei ole kindlasti olematu, kuid see hulk ei

ole ka sedavõrd suur, et see oluliselt vähendaks kiirabi elupäästevõimekust. See konkreetne teenusepiirkondade muutus, mida väga suurejooneliselt reformiks nimetatakse, seda aspekti ei reguleeri. Küll aga on meil paralleelselt, näiteks hea tahte koostöölepe raames, millest me enne rääkisime, ja ka üldisemalt plaanis kiirabiteenuse sisu analüüsida ja asjatundjatega läbi arutada. Ma usun, et me saame kogemuste pinnalt kindlasti olukorda parandada. Aga olukord ei ole sedavõrd traagiline, et kiirabi ainult perearsti tasemel väljakutsetega tegeleks. On neli väljakutsete kategooriat, millest kaks on tõesti sellised, et peab minutiga baasist välja tuiskama ja kohe inimesele appi minema. Mõned täiesti seaduslikud kiirabitöö osad ongi sellised, kus küsimus ei ole minutites ja sekundites, need ongi olemuselt natuke vähem kiired. Aga jah, tõsi on see, et kiirabi on kallis teenus. Peab vaatama, äkki on võimalik probleeme teistmoodi lahendada. Me oleme päris põhjalikult arutanud ka seda, et näiteks haigete transport haiglast koju võiks toimuda tavaliste autodega, mitte kiirabiautodega. Teistes riikides see nii on, sest kiirabiautot koos kogu varustuse ja brigaadiga on loomulikult kallim pidada kui tavalist transpordiautot. See on üks teema, mis meil on tõsiselt töös. Kõik need teemad vajavad arutelu ja selleks meil see hea tahte lepe koostöökogu koos käibki.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Reformi käigus viiakse Haapsalu kahest kiirabibrigaadist üks Ristile. Vähemalt selline plaan praegu on. See on logistiliselt üsna loogiline, sest Risti brigaad hakkaks tõenäoliselt teenindama ka Raplamaad ja osa Harjumaast. Aga me teame, et suur osa kiirabibrigaadide ajast tänapäeva maailmas kulub sellele, et transportida haigeid regioonikeskuse suurde haiglasse. Kui Risti brigaad on baasist väljas ja Haapsalu ainus brigaad Tallinnas, võib juhtuda, et Haapsalus ei ole ühtegi kiirabibrigaadi. Lääne Maavalitsus on teinud ettepaneku (ma arvan, et te olete selle kätte saanud), et Haapsalusse jääks kaks brigaadi. Siis oleks Põhja-Läänemaal kolm brigaadi: üks brigaad Ristil ja

kaks Haapsalus. Kuidas te maavanemale vastate?

Taavi Rõivas

Aitäh! See ei ole päris lõpuni otsustatud. Võimalik on ka see, et mõlemad brigaadid jäävad Haapsallu. Läänemaa elanikkond on keskmisest tihedamalt Haapsalu ümber koondunud. Teisalt, kindlasti paraneb olukord juba ainuüksi seetõttu, et enam ei ole kitsast ühe piirkonna piires reageerimise nõuet, vaid brigaad võib tulla ka vanas mõttes kõrvalpiirkonnast, mis on nüüd ühine suurem piirkond, olgu see lähim vaba auto siis Märjamaal või Lihulas. Haapsalust rääkides oleksin mina selle nihutamisega isiklikult ettevaatlik, kuigi ma ei kavatse ministrina hakata ise kõigi brigaadide asupaika kaardi peale joonistama. Seda las teevad ikkagi Terviseameti asjatundjad, kes vaatavad, kus on rohkem väljakutseid, neil on väga põhjalik info selle kohta olemas, ja kindlasti peavad nõu kohalike kiirabibrigaadide töötajatega. Mina isiklikult kaaluksin Haapsalu brigaadi ümbertõstmist küll väga põhjalikult. Me peame arvestama, et Haapsalus peab olema vajaduse korral võimekus ka praamile vastu minna, kui on tegemist haigetega, keda ei ole olnud võimalik hospitaliseerida Hiiumaa Haiglasse, aga keda ei tooda mandrile kopteriga. Selliseid juhtumeid ei ole väga tihti, aga see võimekus peab olemas olema ja seda tuleb jälgida. Samuti tuleb vaadata Läänemaa elanike arvu, seda, kust väljakutsed täpselt tulevad ja kuidas need jagunevad. Aga Lihula on ka üks koht, kus on brigaad olemas. Nii et tuleb arvestada ka jaotust Lääne-Harju piirkonnas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Kuulasin küsimusi ja vastuseid ning mulle jäi mulje, et suur osa küsijatest esinevad haiglate või kiirabiteenust osutavate firmade omanike esindajatena, kes on arusaadavalt mures eelkõige oma firma käekäigu pärast. Nii ongi üldine kuvand selline, et kui näiteks Järva- ja Lääne-Harju piirkonnas tuleb juurde üks kiirabibrigaad, siis pigem oleks see nagu halb, kuigi seda on enne mitmeid valimisi lubatud ja saavutada püütud. Teie ministrina olete otsustanud, et

lähtuma peaks inimesest, sellest, et abi jõuaks haige juurde kiiresti, et teda ravitaks parimal moel, kvaliteetselt, et inimene saaks jälle terveks. Mida te soovitate oma firma pärast muretsevatele rahvasaadikutele, kuidas käituda?

Taavi Rõivas

Aitäh küsimuse eest! Kõigile neile, kes muretsevad selle pärast, kas kohapeal, vallas või linnas, säilivad tervisevaldkonna töökohad, mida igas brigaadis on päris palju, julgen ma öelda, et need kindlasti säilivad. Pigem tuleb nii mõnelgi pool, nagu me oleme siin rääkinud, töökohti juurde. Mis puudutab konkreetseid ettevõtteid, siis ma olen rääkinud väga paljude ettevõtete juhtidega. Nad on öelnud, et ega see ühe brigaadiga kiirabiteenuse osutamine mingi hirmus kasumlik äri ei ole. Mastaabi kasvades muutub see teenus märgatavalt tasuvamaks, siis saab rohkem panustada kvaliteeti ja koolitusse. Neid juhte, kelle ettevõtte osutab kiirabiteenust ühe brigaadiga ja kes oleksid väga mures sellest tuleneva rahavoo pärast, väga palju ei ole. Nad on täiesti valmis jätkama tööd ka nii, et nad kiirabiteenust ei osuta. Valdavas osas on nad haiglate juhid. Nad on sageli olnud mures selle pärast, et on olnud asjatut infomüra. Nad on muretsenud, ega kiirabireformi käigus ei panda kuskil kinni mõne haigla osakonda, või selle pärast, et kui näiteks Haapsalus ja Tapal on korralik baas haigla juures olemas, ega seda sealt vägisi ära ei viida. Me oleme kinnitanud, et sellist plaani küll ei ole, sel ei ole ka mingit mõtet. Me oleme seda korduvalt üle kinnitanud ja see mure on märgatavalt vähenenud. Tegelikult saavad ju kõik aru, et kiirabi ja haigla ei pea vältimatult olema juriidiliselt üks ja sama kehand. Näiteks kõige suuremad kiirabiteenuse osutajad, Tallinna Kiirabi ja Tartu Kiirabi, ei ole juriidiliselt haiglatega seotud, nad on eraldi juriidilised isikud. Aga ometi on elementaarne, et nad teevad kohapeal, maakonnakeskuses, ka Tapal või väiksemates keskustes, näiteks Räpinas, kohalike haiglatega koostööd. Sellest saavad kõik ühtviisi aru. Me oleme kõik inimesed ja inimlikku mõistlikkust, talupojatarkest, kui soovite, on Eestimaal ikkagi üksjagu palju. Arvata, et kui Hiiumaal hakkab näiteks Põhja-Eesti Regionaalhaigla olema selle kiirabibrigaadi juriidiline omanik, siis need inimesed, kes Hiiumaa Haiglas nendessamades

ruumides umbes 5000-le Hiiumaa inimesele seda teenust osutavad, muutuksid päevapealt haigla inimestele võõraks, on absurdne. Kindlasti ei pea see nii minema.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Hea minister! Osa minu küsimusest on tingitud kolleeg Tõnis Kõivu küsimusest, kuigi ma ei ole ühegi kiirabiteenust pakkuva ettevõtte osanik ega omanik. Kui palju neid ettevõtteid õieti on, kes tööst ilma jäid? Kui palju oli enne reformi ettevõtteid, kes kiirabiteenust pakkusid, ja kui palju on neid jäänud alles pärast reformi? See on esimene osa küsimusest. Küsimuse teine osa puudutab maavanemate tegevust. Te ütlesite, et ei saa aru nendest inimestest, kes allkirja andsid ja allkirju kogusid. Aga kelle huvides teie arvates tegutsesid maavanemad, kes peaksid ometi informeeritud olema? Nii Järva kui ka Jõgeva maavanem kuuluvad ju koalitsioonierakonda, aga mõlemad on samuti sel teemal väga kriitiliselt sõna võtnud. Kelle huvides nemad tegutsesid?

Taavi Rõivas

Aitäh! Eks nendes rääkis ka rohkem hirm kui teadmine sellest, mis tegelikult toimumas on. Maavanem on maakonnas riigi kõrgeim esindaja või kõrgeim riigiametnik. Selleks puhuks, kui tal tekivad kahtlused, kas see, mida riik teeb, on ikka täpselt see, mida tema õigeks peab, võiks tal käepärast olla ministri või vastava ameti telefoninumber, et saaks järele küsida, enne kui avalikult sõna võtta. Aga need küsimused, ma usun, on kõikide maavanematega saanud töökorras lahendatud. Nad on kaasatud konkursikomisjonidesse. See on natuke tundlik teema, sest peab vaatama, et konkursikomisjoni liikmed ei oleks kohaliku haigla nõukogus ega tekiks rollikonflikti, kui neil on veel mingid huvid peale selle, et nad on lihtsalt oma maakonna huvide eest väljas. Aga niipalju kui ma tean, on kõik maavanemad, kes on konkursikomisjonides olnud, nende valikutega, mis tänaseks ei ole küll veel lõplikult tehtud, rahule jäänud. Nad on aru saanud, miks valikuid selliselt tehakse. Alguses õhus olnud hirmud on oluliselt vähenenud.

Nüüd teenuseosutajatest. Ma veel ei tea, kui palju neid järele jääb. Seda on keeruline öelda. On ka neid ettevõtteid, kes pakkumist üldse ei teinudki. Kui ma õigesti mäletan, siis meil oli 24 kiirabiteenuse osutajat. Kui palju neist järele jääb, ma arvan, seda julgeme öelda siis, kui Terviseamet on oma otsused teinud. Käesoleva nädala jooksul peaks pilt selgeks saama. Teisele ringile tuleb minna Põlvas, kus selgub, kas seal võidab keegi, kes juba kuskil mujal on pakkumise teinud, või mõni muu tegija. Ka sellest võib lõplik arv sõltuda. Ma ei välista, et ka paaris muus kohas võib tekkida uue konkursi vajadus, aga ma arvan, et selle nädala lõpuks on enamikus Eesti piirkondades pilt selge ja on teada, kes tuleva aasta algusest kiirabiteenust osutavad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Te ka oma vastustes mainisite, et tegelikult täidab kiirabi ka selliseid funktsioone, mis tema ülesanne ei peaks olema. Näiteks võib tuua sellesama taksoteenuse ehk haigete toomise haiglast koju, väga tihti täidab kiirabi perearsti, tihti ka sotsiaaltöötajate funktsiooni, osutab sotsiaalteenuseid, kleebib plaastreid või mida iganes. Kiirabi teeb kõike seda, mida tegelikult peaksid tegema teised. Teisisõnu leevendab kiirabi esmatasandi arstiabi puudumist. Kas te kiirabireformi ettevalmistamise käigus puudutasite seda temaatikat, et kiirabi tegeleks just sellega, milleks ta loodud on, ehk kiireloomuliste probleemide lahendamise, aga mitte perearstiabi osutamise?

Taavi Rõivas

Nagu kolleeg Tuus-Laul, nii ka teie soovite nüüd suurt hulka perearste ja pereõdesid. Ei, ma ei arva, et Eestis esmatasandi arstiabi puuduks, kaugel sellest. Esmatasandi arstiabi on Eestis igati heal tasemel. Ma ei kasutaks sellest temast rääkides küll sõna "tihti", aga mõningatel juhtudel on kiirabi tööpoolest inimesele kõige mugavam lahendus ka mittekiirabiliste juhtumite puhul. Ma usun, et see on eeskätt inimeste teadlikkuse ja võib-olla ka kogemuse küsimus, millal kutsuda kiirabi ja millal mitte. Ma arvan, et küllap ka Pääste-

ametil ja politseil tuleb tegelda väljakutsetega, mis ei ole sedavõrd pakilised, nagu näevad ette kiirabi kaks kõige kiirema väljakutse astet. Kindlasti tuleb selliseid asju ette teistelgi ametkondadel. Nagu ma enne ütlesin, neid ei ole nii palju, et see takistaks kiirabi kvaliteetset tööd. Me vaatame need teemad tervishoiu hea tahte leppe osalistega üle, nagu siin ka varem juttu oli.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Ma ei taha kedagi solvata, tahan lihtsalt täpsustada kiirabiteenuste osutamise olukorda Ida-Virumaal. Praegu töötab seal kaks kiirabibrigaadi, üks on Narvas, teine Ida-Virumaal. Tahaksin teie suust kuulda, mis Ida-Virumaal kiirabi ees ootab.

Taavi Rõivas

Aitäh! Kõikides nendes Ida-Virumaa piirkondades, kus praegu on kiirabibrigaad, peaks see töö jätkuma. Seda, kes teenuseosutajana jätkab, on vara öelda, neid otsuseid ei ole Terviseametis veel tehtud. Ida-Virumaal – ma loen kiiruga kokku – on 12 brigaadi ja nende asukohta ei ole plaanis selle reformiga muuta. Küll aga hakkab senise päris mitme, vähemalt viie piirkonna asemel olema üks piirkond. Sellega lahenduvad need probleemid, millest me enne rääkisime, sest abivajajale saab appi minna lähim kiirabiauto ja ei pea jälgima mingeid virtuaalseid piirkonna piire. Iga auto, mis on Ida-Virumaal, võib teenindada kogu Ida-Virumaad. Häirekeskuses otsustatakse, milline auto appi läheb.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Vladimir Velman!

Vladimir Velman

Suur tänu, proua juhataja! Lugupeetud minister! Kas kiirabireformi käigus on mõeldud ka selle peale, et hakata muutma kiirabimeeskondade koosseise? Ma mõtlen selle all seda, et näiteks vähendatakse arstide arvu, kes kiirabimeeskonnas tööd teevad.

Taavi Rõivas

Aitäh! Praegu ei ole see arutelu all. Me kaalusime, kas oleks võimalik vähendada arsti-brigaadide arvu ja saada sama raha eest suurem arv õebrigade, aga praegu on see teema päevakorrast maas. Üldine trend on siiski olnud see, et enamik Eestis tegutsevaid kiirabi-brigaade on õebrigadid. Vastus teie küsimusele on see, et me ei kavatse praegu muuta seda tasakaalu, mis on välja kujunenud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud minister! Ütlesite, et selle nn reformi käigus muutub mõnes piirkonnas kiirabi-brigaadide arv ja see isegi suureneb. Kas see tähendab, et tekib ka surve riigieelarvele, sest kiirabi rahastatakse riigieelarvest? Kas te ütleksite, kui suurt eelarvet kiirabile ette nähakse või peab kiirabiteenus selle muudatuse tõttu hoopis odavamaks muutuma? Üks võimalus on see, mida puudutas ka Vladimir Velman, et osa brigadide jääb ilma arstita, on lihtsalt õebrigadid. Kas te räägiksite, milliseid sisulisi muudatusi on veel kiirabireformi käigus tulemas?

Taavi Rõivas

Aitäh! Võib-olla ütlen veel täienduseks eelmise küsimuse vastusele. Ma ütlesin, et tasakaal ei muutu, aga tasakaal muutub selle võrra, et kõik uued brigadid, mis me loome, on õebrigadid. Nagu ma ütlesin, hinnanguliselt on umbes 85% kõikidest brigadidest juba praegu õebrigadid. Kiirabiõed on oma valdkonna tippspetsialistid, selles ei ole põhjust kahelda. Tõsi on ka see, et me oleme planeerinud üle Eesti lisabrigade, proua Luigase valimisringkonnas näiteks Valgasse. Kas see leiab aset järgmise aasta alguses, seda on vara öelda, see sõltub tõesti riigieelarve võimalustest. Riigieelarves on meil vaja kiirabi puhul leida kate kahele asjale. Meil on vaja leida kate palgaleppe täitmiseks. Kiirabi rahastatakse riigieelarvest, mitte haigekassa eelarvest, ka kiirabiõdede palk on osa palgaleppest. Teiseks soovime lisabrigadide kulu tõenäoliselt paari aasta peale ära jagada, nii et umbes pooled lisabrigadid tekiksid juba järgmisel aastal ja

pooled ülejäämisel või siis, kui riigieelarve võimalused lubavad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Viimasele küsimusele andsite vastuse, et sõltub riigieelarve võimalustest. Kui palju siis tegelikult selle kiirabireformi edukaks läbiviimiseks järgmisel aastal peab rohkem ressursse riigieelarvesse planeerima?

Taavi Rõivas

Aitäh! Sõltub sellest, mida pidada edukaks läbiviimiseks. Ma ütlen nüüd mälu järgi, et see summa on kindlasti väiksem kui palgaleppe täitmisest tulenev lisakulu. See sõltub sellest, kui mitu brigadi järgmisel aastal juurde teha. Kui me teeme juurde näiteks viis brigadi, siis on suurusjärk poolteist miljonit eurot. Kiirabi eelarve on 25 ja 30 miljoni euro vahel. See on see suurusjärk, millest me räägime. Aga nagu ma ütlesin, palgaleppe täitmise kulu on suurem. Kui te soovite täpseid arve, siis ma hea meelega saadan need teile. Ma julgen siit puldist rääkida 100 000 euro täpsusega, aga kui te tahate täpsemalt teada, siis ma saadan need andmed teile meiliga.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra sotsiaalminister! Avan läbirääkimised ja kutsum kõnepulti kolleeg Marika Tuus-Lauli.

Marika Tuus-Laul

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Selge on see, et kabinetivaikuses tehtud ja kiirustades läbi viidud mastaapne kiirabireform ja kiirabi põhjalik ümberkorraldamine on toonud kaasa väga palju segadust. Minister ütleb küll, et kõik on korras ja konkurss on toimunud, kuid tegelikult ei tea haiglad selle konkursi tulemustest, mida hakati läbi viima poolteist kuud tagasi, mitte midagi. Täielik vaikus, keegi ei tea, kas nad jäävad alles, mis toimub ja mis on tulemas. Praegu on kiirabi ikkagi maakonnahaigla loomulik osa. Meie küll kardame, et reformiga tahetakse kohalike haiglate juures tegutsevaid kiirabi-brigaadid välja süüa ja turg suuremate firmade vahel ära jaotada. Me teame, et praegu tegutseb Eestis 24 kiirabiette-

võtet. Kui palju neid jääb alles pärast turu ümberjaotamist, ei oska me täpselt öelda, aga nii meedikute käest kui ka ajakirjanduse kaudu oleme teada saanud, et järele jääb seitse kuni kümme ettevõtet. Minister räägib küll, et brigaadide arv mitte ei vähene, vaid isegi suureneb. See suurenebki, aga küsimus on ju selles, et väheneb arstibrigaadide arv ja see halvendab kvaliteeti.

Me kardame, et kiirabi kadumine võib olla tegelikult vaid esimene samm, lõpuks kaob ära ka kohalik haigla. Me praegu näeme, et konkursi tingimused olid tegelikult soodsamad suurematele pakkujatele. Loomulikult kahan-dab see väiksemate piirkondade ja üksuste edulootust ning õhonestab maakonna-haiglate tulevikuväljavaateid. Läbirääkimisi ei peetud haiglate esindustega ega patsientide esindaja-tega, rääkimata kohalikest omavalitsustest. Ka omavalitsusjuhid leiavad, et see reform nõrgestab kindlasti maakonnakeskusi. Näiteks on maavanemad seisukohal, et tegemist on kõl-vatu konkurentsiga ja kartellikokkuleppega.

Tuletame meelde jaanuari lõpul sõlmitud hea tahte kokkulepet. See nägi ette, et Sot-siaalministeerium, Terviseamet ja Eesti Kiirabi Liit lepivad kiirabivõrgu korrastamises kokku ja esitavad kõikidele osapooltele heakskiitmi-seks kiirabiteenuse kättesaadavuse ja kvali-teedi standardid. Me näeme, et tegelikult tehti ruttu-ruttu konkurss ära ja need asjad on kõik ju jäänud läbi rääkimata. Midagi roosilist siin ei ole. Kiirabiteenusest, kordan, on aina roh-kem saamas äri. Meile teeb kõige rohkem muret see, et arstibrigaade asendatakse järjest enam õebrigaadidega. Me kardame, et ka need kaovad ning järele jäävad parameedikute bri-gaadid. Aga see halvendab ju otseselt arstiabi kvaliteeti, selle kõige tagajärjel väheneb arsti-abi kättesaadavus ja langeb tase. See, ma arvan, ei ole eesmärk, mida me tahtsime selle reformiga saavutada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Täna! Nüüd soovib läbirääkimistes osale-da lugupeetud minister. Palun, härra sotsiaal-minister!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Hea Riigikogu! Kuna eelmises sõnavõtus oli kamaluga valeväiteid, siis ei saanud ma jätta reageerimata.

Esiteks, ma oma vastustes ütlesin, et arsti-brigaadide arv ei vähene, küll aga kasvab uute brigaadide arv. Need on siis tõesti õebrigaadid, nagu enamik brigaaide juba ammuilma Eestis ongi.

Ei saa väita, et haiglatega ei ole uut kon-kurssi kooskõlastatud. Läbi räägiti nii haiglate liidu kui ka kiirabi liiduga ehk esindatud oli lõviosa teenusepakkujaid. Kui keegi väidab, et temaga personaalselt ei ole räägitud, siis tõe-näoliselt on ta teid kas eksitanud või ei ole ta oma katusorganisatsioonist informatsiooni saa-nud.

See, et haiglajuhid ei tea, kes hakkab ühes või teises maakonnas kiirabiteenust osutama, on õige. Teie ei tea seda, mina ei tea seda, seda ei saagi keegi teada, sest Terviseameti juures tegutsev komisjon ei ole oma otsuseid veel teinud. Ma ütlesin, et me oleme targemad nä-dala lõpuks. On piirkondi, kus on väga kindel aimus, kes selleks teenusepakkujaks saab, sest kui näiteks piirkonnas esitati vaid üks pak-kumine ja pakkuja on juba kvalifitseeritud, siis väga suure tõenäosusega osutub see pakkuja ka lepingupartneriks. Aga kuni konkursi tule-musi ei ole otsustatud, ei saagi keegi nendest teada.

Ma arvan, et te tegite liiga päris mitmele haiglale, kui ütlesite, et kiirabi on haigla loo-mulik osa. Põlvas töötab Tartu Kiirabi, ka kõi-kides Tallinna haiglates ei ole oma kiirabi-osakonda. On debati koht, kas Tartu Kiirabi ja Tartu Ülikooli Kliinikum on üks organisat-sioon, sest juriidiliselt on nad erinevad isikud. Mida ma tahan sellega öelda? See, et kiirabi funktsionaalselt asub haigla juures, et kiirabi baas ja haigla on koos, on igati mõistlik, aga see, et nad oleksid juriidiliselt sama isik, ei ole hädavajalik. Pigem on meil siin mõistlik läh-tuda patsiendi huvidest, sellest, et kiirabitee-nuse kättesaadavus oleks üle Eesti tagatud. Sõltumata sellest, kas elatakse suures kesku-ses, maakonnas või hajaasustuspiirkonnas, on inimestele oluline, et kiirabi jõuaks nende juurde kiiresti. Ma mitmele küsimusele vasta-tes seletasin, miks tänu sellele kiirabireformile kiireneb kiirabi kohalejõudmine.

Teie asemel kaaluksin ma väga tõsiselt seda, et asuda inimeste poolele ja hakata seda reformi toetama. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised.

2. Arupärimine parvlaevaliikluse probleemide kohta (nr 305)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Kalev Kallo, Tarmo Tamme, Eldar Efendijevi, Enn Eesmaa, Peeter Võsa, Lauri Laasi, Vladimir Velmani, Valeri Korbi, Mihhail Stalnuhhini, Ester Tuiksoo, Yana Toomi ja Viktor Vassiljevi 11. märtsil s.a esitatud arupärimine parvlaevaliikluse probleemide kohta. Palun kõnepulti kolleeg Valeri Korbi!

Valeri Korb

Head kolleegid! 11. märtsil s.a andis 12 Keskerakonna fraktsiooni liiget üle arupärimise Juhan Partsile, majandus- ja kommunikatsiooniministrile. Arupärimise teema on parvlaevaliikluse probleemid. Arupärimises me kirjutasime sellest, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium eraldab 2013. aastal 15,7 miljonit eurot OÜ-le Väinamere Liinid parvlaevade avaliku liiniveo korraldamiseks mandri ning Saaremaa ja Hiiumaa vahel, samuti Saaremaa ja Hiiumaa vahelisel liinil.

Eelmisel aastal eraldati liiniveo korraldamise toetuseks Väinamere Liinidele 15,1 miljonit eurot. Nagu mäletame, 2011. aastal said Väinamere Liinid toetuseks 13 miljonit eurot. Lisaks 15,7 miljonile eurole otsustasid Riigikogu Reformierakonna fraktsioon ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon suunata täiendavalt riigieelarvest veel 600 000 eurot OÜ-le Väinamere Liinid liinigraafikute täiendamiseks ja piletidotatsiooniks.

On igati tervitatav, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium pöörab tähelepanu regionaalpoliitikale ja saarte arengule, kuid kahjuks ei saa inimesed pidevast toetuse suurenemisest realselt osa. Käesoleva aasta veebruarist hakkasid kehtima uued laevapiletihinnad, hinnad kerkisid ligi 25%. Näiteks peab nädalavahetusel Hiiumaale sõiduautoga puhkama suunduv neljaliikmeline perekond, vanemad ja kaks last, edasi-tagasisõidu eest maksuma 44,4 eurot. Sellise summa väljakäimine ainuüksi praamisõidu eest tundub täiesti mõistusevastane olukorras, kus riik doteerib liiniveo

korraldamist 16,3 miljoni euroga. Võrdluseks niipalju, et erafirmad suudavad riigi dotatsioonita korraldada liinivedusid Tallinna–Helsingi liinil samas hinnaklassis, kusjuures Hiiumaale on üle mere 20 kilomeetrit, Soome aga 80 kilomeetrit.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on viidanud, et toetusvajaduse suurendamine tuleneb peamiselt palkade ja tarbijahinnaindeksi tõusust. Võttes aluseks 2011. aastal ja sel aastal eraldatud toetuse, võime teha järelduse, et kõik töötajad peaksid OÜ-s Väinamere Liinid teenima niisama suurt palka kui Sandor Liive Eesti Energias. Ometi see nii ei ole. Seega tekib küsimus, kas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ikka suunab selle raha sihtotstarbeliselt parvlaevade liiniveo korraldamiseks. Seoses sellega on meil ministrile neil küsimust, mida ma ette lugema ei hakka, aga millele me tahame vastust saada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Valeri Korb! Palun lugupeetud majandus- ja kommunikatsiooniministri kõnepulti!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu! Mulle on esitatud neli küsimust.

Esimene küsimus: "Millega põhjendate laevapiletite hinna tõusu olukorras, kus eraldati 15,7 miljonit eurot liiniveo korraldamiseks ning lisaks täiendavalt 600 000 eurot piletidotatsiooniks? Kas Teie arvates võib nii suurt piletihinna tõusu pidada normaalseks?" Kõigepealt korrigeerin kahte ebaõiget väidet teie arupärimises. Te nimelt väidate, et piletihinnad tõusid käesoleval aastal 25%. Tegelikult oli keskmine hinnatõus natuke alla 15%. Dotatsioon, mida riigieelarvest makstakse saartega laevavahenduse pidamiseks, ei ole kokku 16,3 miljonit eurot, vaid 15,7 miljonit eurot. Riigieelarve arutelu käigus Riigikogus lisandus 600 000 eurot juba olemasolevale 15,1 miljonile eurole. Eelarve kasv on 600 000 eurot, 15,7 miljonile ei lisatud 600 000 eurot.

Ma juhin tähelepanu, et piletihindadele riigieelarvest makstav dotatsioon on seotud ka kolmanda olulise komponendiga, mis on minu arvates mõlema saare, nii Saaremaa kui ka Hiiumaa inimeste ja ettevõtete peamine mure-

koht. Nimelt on vaja lisareise. Lõpptulemus, riigieelarve dotatsioon, ongi see tasakaalupunkt, kus on arvestatud kavandatavat piletitulu ja sõidugraafikut. Selle muudatusega me saavutasime, et alates sellest aastast toimub mandri ja Saaremaa, mandri ja Hiiumaa ning suvel ka Saaremaa ja Hiiumaa vahel kokku üle 900 lisareisi. Dotatsiooni kasvu põhjus ei ole niisiis ainult kulude kasv, vaid just nimelt ka soov tihendada sõidugraafikut ja parandada ühenduse kvaliteeti, mis, ma arvan, on väga oluline. Ma natuke hiljem räägin sellest veel.

Vaadates parvlaevaliini üleveohindasid, tuleb öelda, et peale 2007. aastat ei olegi neid hindu tõstetud, need on olnud ühesugused. Eelnevatel aastatel on vastupidi üldisele trendile, et kõik hinnad on eri põhjustel olnud surve all, parvlaevaliinidel tehtud lisasoodustusi, mis on üleveohindu hoopis alandanud. Me mäletame, et me üheskoos – majandusminister, aga ka aktiivsed Riigikogu saarte ühenduse liikmed ja kolleegid valitsuses – jõudsime selleni, et legaliseerisime 2011. aastal Saaremaa ja Hiiumaa elanike olulise hinnasoodustuse ning olulisel määral vähenes kõigi veokite ja busside üleveohind. Esimene muudatus tehti selle tõttu, et me läheneksime nn maantee-pikenduse põhimõttele, nii et need inimesed, kes alaliselt saartel elavad, ei peaks transpordi-ühenduse eest ebaproportsionaalselt palju maksma. Veokite ja busside üleveo hinna alandamine oli 2011. aastal oluline konkurentsivõime parandamise tõttu. 2012. aastal likvideerisime broneerimistasud. Varem kehtis 1,6 euro suurune broneerimistasu sõiduki kohta. Tasu kaotamine võimaldas reisijatel soetada ilma lisatasuta eelmüügist pileteid ja pääseda eeljärjekorras laevale. Seega, võrreldes 2008. aastaga vähenes 2012. aastaks piletitulu nii reisija kui ka sõiduki kohta keskmiselt 19%. Pärast selle aasta hindade kehtestamist jääb piletitulu reisija ja sõiduki kohta väiksemaks 2008. aasta keskmisest tulust reisija ja sõiduki kohta. Oluline on teada kehtivat avaliku teenindamise lepingut, mis 2006. aastal operaatori ehk Väinamere Liinide ja majandusministeeriumi vahel sõlmiti. Selle alusel makstakse vedajale ühistransporditoetusena kinni veoteenusetasu ja vedajale laekunud piletitulu vahe. Parvlaevaliikluse kulubaas kaetakse seega nii riigieelarvelistest vahenditest kui ka laekunud piletitulust.

Oluline on märkida, et eelnevatel aastatel piletitulu osakaal kogukulude katmises pidevalt vähenes. Kehtiva avaliku teenindamise lepingu alusel korrigeeritakse vedajale makstava reisisu ja periooditasu suurust vastavalt kehtestatud valemile, mis sisaldab endas muutusi tarbijahinnaindeksis, kütuse hinnas ja ka vastava sektori, s.o veonduse ja laonduse sektori keskmise palga muutuse koefitsienti. See ongi see pikaajaline leping operaatoriga. Viimased viis aastat on piletihinnad püsivad muutumatuna, on tehtud ka lisasoodustusi ning eelnimetatud komponendid on muutunud, mis on suurendanud parvlaevaliikluse kulusid. Kui ma võrdlen 2007. aasta tasemega, siis näen, et 2011. aastaks olid tarbijahinnad tõusnud 19%, keskmine palk veonduse ja laonduse tegevusalal oli tõusnud 8%, diislikütuse hind aga kogunisti 46%. Nende tegurite koosmõjul on parvlaevateenus kallinenud kokku umbes veerandi võrra. Kui piletihinnad oleks jäetud 2012. aasta tasemele, oleks tekkinud eelarves puudujääk, mille tõttu oleksime pidanud vähendama graafikujärgseid reise. Samas, nagu ma eelnevalt ütlesin, Saaremaa ja Hiiumaa inimestel on vaja, et sõidugraafikut hoopis tihendataks. Mis siin salata, kuigi uute, korrigeeritud hindade kasutuselevõttust on vähe aega möödas, võime praegu öelda, et reisijate arv on hoopis suurenenud, suurenenud on ka nende reisijate arv, kes seda soodustust ei kasuta. Teisisõnu, kvaliteet on väga oluline, selleks et inimesed tegelikult teenust kasutaksid.

Siit tulemegi teise küsimuse juurde. Te süüdistate ministrit soovis suretada elu Eesti saartel välja. Niisugune küsimus on siia kirja pandud. Ma tsiteerin igaks juhaks stenogrammi jaoks. Keskerakond küsib 2013. aastal majandusministrilt lihtsa, inimliku küsimuse: "Miks on ministri soov suretada elu Eesti saartel välja?" Sellist soovi mul ei ole. Kui ma vaatan avalikke teenuseid, siis tuleb tunnistada, et viie aasta jooksul koostöös operaatoriga tehtud investeeringud Väinamere sadamatesse – uued laevad, investeeringud infotehnoloogiasse, et muuta teenus reisijatele mugavamaks – on viinud tulemuseni, et reisijate arv kasvab, sest inimesed võivad olla kindlad, et kui välja arvata mõni üksik päev aastas (tõenäoliselt on neid päevi mõni üksik, te võite sõnasabast kinni võtta, aga nii statistika enam-vähem näitab), siis saab laeva peale ilma järje-

korras ootamata, laev on võrdlemisi hea ja teenus heal tasemel. See olukord on minu lühikese elu jooksul olnud alati teistsugune: ükskõik, kuhu sõita on tahetud, Saaremaale või Hiiumaale, alati tuli arvestada kolmetunnise ooteajaga Virtsus või Rohukülas, kui ei olnud õiges kohas tuttavat või ei rakendatud bronnisüsteemi, mis on üks omapärane eesti sõna. Nüüd on elektroonilised piletid, järjekorrad on kadunud. Kui vaadata selle mõju turismile, siis me näeme isegi reisijate arvu kasvu, sh nende reisijate arvu kasvu, kes ei ole püsielanikud, kes ei kasuta hinnasoodustust. Mul on arvud ka kaasas. Virtsu–Kuivastu liinil kasvas reisijate arv märtsis eelmise aasta märtsiga võrreldes 13%, sõidukite arv kasvas 8%, Heltermaa–Rohuküla liinil oli märtsis reisijate arvu kasv 7% ja sõidukite arv kasvas 3%.

Kolmas küsimus: "Kahe aastaga on kasutusele võetud uued kütusesäästlikumad parvlaevad, kuid sama ajaga on riigi dotatsioon suurenenud 3,3 miljoni euro võrra. Piletihinnad on läinud kallimaks ka püsielanikele, talvised sõidugraafikud on muutunud hõredamaks või jäänud samaks." Siin te jälle eksite. Vastupidi, püsielanikele on hind läinud odavamaks. Sõidugraafikuid tihendatakse nüüd uue kokkuleppe järgi nii talvel, suvel kui ka sügisel. Vaatasin statistika üle. Mitte kunagi ei ole Eestis nii tihedat laevasõidugraafikut olnud. Ma ei hakka teid arvudega koormama. Te küsite: "Kuhu ja mille tarbeks lähevad ikkagi need miljonid eurod maksumaksja raha?" Kehitava avaliku teenindamise lepingu alusel korrigeeritakse vedajale makstava reisisitu ja periooditasu suurst vastavalt kehtestatud valemile, mis sisaldab endas tarbijahinnaindeksi, kütusehinna ja keskmise palga muutuse koeffitsienti. Nende tegurite koosmõjul on parvlaevateenus kallinenud kokku umbes veerandi võrra. Kui võrrelda 2013. aasta eeldatavat veoteenuse maksumust eelmise aastaga, siis pool kulude kasvust on seotud reise arvu suurenemisega, ülejäänud tuleb sisendite kallinemisest. Asjaolu, et vedaja on liinile toonud uued ja kütusesäästlikumad laevad, ei muuda sõlmitud lepingu sisu ega selles sätestatud toetuse maksmise mehhanismi. Uute laevade eest ei ole vedaja lisaraha saanud. Kütusekulu on tõenäoliselt vähenenud, kuid samas on seda säästu suures osas tasakaalustanud kütuse hinna tõus. Kokku on laevapargi uuendamine nõud-

nud lisainvesteeringuid suurusjärgus 90 miljonit eurot. Hinnakirja viimase muudatusega jäi Saaremaa ja Hiiumaa elanikele kehtima 50%-line soodustus. Hinnad on pärast korrigeerimist saarte elanikele odavamad kui enne seda, kui püsielaniku soodustus kehtima hakkas. Ütlen summad ka, siis me teame, mis suurusjärgust me räägime. Kuivastu–Virtsu liinil maksis 2010. aastal reisijapilet 2 eurot 24 senti, praegu maksab see 1 euro 30 senti. Nagu ka varem öeldud, aasta-aastalt oleme üritanud parandada üleveo kvaliteeti ja muuta graafikut tihedamaks, seda eelkõige ajal, kui reise järele on suurem nõudlus.

Neljas küsimus: "Millised on majandus- ja kommunikatsiooniministri konkreetsed sammud olukorra parandamiseks, et inimestel oleks võimalus mõistlikule ülesõiduhinnale?" Vastasin sellele juba eespool ära. Ma usun, et Saaremaa ja Hiiumaa alalistele elanikele tehtud soodustus on märkimisväärne. Kui Eesti riik on kunagi rikkam, siis muidugi võiks seda hinda veel alandada, et saarte elanikud ei tunneks ennast mandril elavate inimestega võrreldes ebaõiglaselt kohelduna. Meie analüüs, mis käsitleb mõju turismile, näitab, et turismile mõjub kõige kasulikumalt ennekõike ikkagi kvaliteetne teenus, tihe graafik, väikesed järjekorrad ja kogu muu mugavus. Tegelikult on sellel turismile suurem mõju kui sellel summal, mida inimene peab kulutama, et jõuda saarele puhkama. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Alustame küsimuste esitamist. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Väga huvitav oli teie suust kuulda, et vastupidi sellele, mida koges üks neljaliikmeline pere Hiiumaal käies, makstes natuke üle 44 euro üleveo eest, ütlete teie, et sõidukulud parvlaeval on hoopis alla viidud. Jah, mõnikord lähevad jutt ja tegelik elu lahku. Aga minu küsimus on seotud teise küsimusega, mida te muuseas valesiti tsiteerisite. Küsimus oli selles, et kallid piletid mõjuvad turismile halvasti. Aga teie ütlesite, et hind ei olegi tähtis, tähtis on mugavus. Kui mõelda sellele, millised uudised kõige sagedamini Hiiumaa parvlaevaliikluse puhul uudisekännist ületavad, siis selgub, et need on uudised selle

kohta, et madala veetaseme tõttu jäävad reisid ära või on takistatud. Mida on majandusministeeriumil plaanis teha seoses probleemiga, et parvlaevad ei saa teinekord madala veetaseme tõttu sellel liinil sõita?

Juhan Parts

Aitäh! Mõlemad olid teil huvitavad küsimused, lugupeetud küsija. Kõigepealt sellest 44 eurost. Teie arupärimises toodud näide ei puudutanud seda, kui Saaremaal või Hiiumaal alaliselt elav inimene tahab Hiiumaale sõita. Jah, kui sinna sõidab perekond, siis on vaja sellist summat. See on umbes 10% ehk neli eurot tõusnud, isegi natukene rohkem. Oletame, et see perekond hakkas tulema Tartust. Kujutame ette, et näiteks teie ja teie isa hakkate Tartust sõitma. Ma ei usu, et te jalgrattaga teele lähete, ju te lähete autoga, sest auto ülevõetav hind oli teie näitesse sisse arvestatud. Autokütust kulub Tartust Rohukülla sõitmiseks vähemalt 100 euro eest. Te tahate tagasi ka tulla, selleks läheb teine 100 eurot. Kui võrrelda seda 100 eurot minu pärast kas või töötü abirahaga, siis ma usun, et töötud, keda te tahate esindada, saavad teie peale üsna kurjaks. Pursuina elate justkui! Hinnad on kõik suhtelised.

Aga mis puudutab ühendust Hiiumaaga ja madalat veetasemist, siis ma julgen öelda, et siin on nagu ikka, üks uudis muudab kogu pildi. Hilistalvel või kevadel on veetase Heltermaa–Rohuküla veeteel alati võrdlemisi madal, aga sel talvel oli see viimase kümne või isegi 15 aasta kõige madalamas seisus. Kuid uus laev ei olnud kordagi sunnitud reisi ära jätma, ühendus toimis suurepäraselt. Ohutuse mõttes tehti kiiresti korrektsioone. Oli üks vana laev ka, mis sõitis Hiiumaale vahet. Me võisime teha järelduse, et kui enne uute laevade hankimist madala veetaseme tõttu ühendus katkes, siis sel aastal seda ei juhtunud. Ohutuse seisukohast oli vaja suurema süvisega laeva ehk põhiliselt Regula reise ära jätta ja muidugi tuli arvestada kaubaautode ligipääsu võimalusi, kuna nende raskus neid tingimusi muutis. See-ega, hoolimata ajalehtede uudistest – ma arvan, et Hiiumaal oli see väga suur uudis –, me nägime, et ka väga madala veetaseme korral suudeti ühendus hoida päris mõistlikul tasemel. Kunagi varem ei ole seda sellisena suudetud hoida, kui veetase on madal olnud. Me

teame, et aeg-ajalt on seda veeteed süvendatud, aga ega täiendav süvendamine seda erakordselt madala veetaseme probleemi ei lahenda. Kuid nüüd me saime kogemuse, et uus laev suudab ka sellel ajal sel liinil sõita.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Ma küsin lihtsalt informatsiooni saamise mõttes. Uusi soetatavaid ronge hakkab opereerima riik Elektriraudtee kaudu. Järgmisel planeerimisperioodil on kavas soetada parvlaev Hiiumaaga ühenduse pidamiseks. Kes seda opereerima hakkab?

Juhan Parts

Kuna rongide puhul oli väga palju uusi asjaolusid, siis me leidsime, et ei ole mõtet kohe avalikku konkurssi korraldada. Selleks et tekiks reaalne konkurss, on vaja enne natuke nende uute rongidega opereerida. Selle pärast opereerib nende rongidega riigile kuuluv äriühing Elektriraudtee. Ka rongide puhul ei välista ma seda, et tulevikus, kui meil on rohkem andmeid, on mõtet pöörduda turuosaliste poole asjaliku ühistranspordikonkursi korraldamiseks. Mis puudutab laevu, siis on üsna ilmne, et tõenäoliselt oleks mõistlik, kui riigil oleks oma laevapark. Aga ma arvan, et meil on piisavalt andmeid ja see teenus ei ole ka nii keerukas, et me ei võiks, juhul kui riigil on selliseid laevu, pakkuda turule välja avaliku konkursi. Nii nagu me teeme praegu Piirissaare ja Ruhnu puhul, täpselt sama lugu on teiste ehitatavate laevadega, et laeva omanikuks jääb riik või kui riik nii otsustab, siis mingi riigile kuuluv äriühing, ma ei välista ka seda varianti, aga see on praegu kaalumisel ja analüüsimisel. Opereerimiseks pakutakse seda eraettevõtetele. Niisugune võiks see mudel olla.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud minister! Valimisaastal 600 000 lisaeuro eraldamine peaks loomulikult valijatele meeldima. Kas valijatele meeldib see, et pilet odavnes, või see, et reisijate arv

suurenes? Kumma üle võivad nad rõõmutada? Kummale erakonnale nad peaksid eriti tänulikud olema, kas IRL-ile või Reformierakonnale?

Juhan Parts

Viisakas inimene püüab alati vastata viimasele küsimusele, aga sellele vastavad valijad. Mina ei ole Saaremaa, Hiiumaa ega Läänemaa valija. Ma tahan ausalt öeldes tunnustada ka sotsiaaldemokraate. Keskerakonnast peaaegu ühtegi inimest ju Saaremaal, Hiiumaal ega Läänemaal enam ei ole. Saartega ühenduse pidamine on minu arvates olnud üks ühine asi ja ma olen tundnud tegelikult alati opositsiooni toetust. Muide, ka selle otsuse tegemisel, kus me saavutasime päris mõistliku tasakaalu, said kõik aru, et mingil kujul tuleb korrigeerida piletitulu osakaalu ja natuke tuleb riigieelarvest juurde anda. Minu arvates tundsin ma sel puhul ka opositsiooni toetust, vähemalt nende inimeste oma, kellel on saartega tugevam side. Aga kuna teil enam Saaremaal ja Hiiumaal esindust ei ole, siis te muidugi ei tea, kuidas elu Saaremaal ja Hiiumaal käib. Kuid see ei ole erakondlik asi, ma olen selles täiesti kindel. Tundes kõiki neid Saaremaalt ja Hiiumaalt valitud esindajaid, võin öelda, et kõik ajavad seda asja väga ühtselt. Mul on olnud väga meeldiv koostöö selles küsimuses, ei ole väga palju kasutatud ka mingisuguseid keerulisemaid vaidlusi, ei ole oldud ministri vastu, vaid alati on tulnud ja otsitud lahendusi. Ma olen selle eest väga tänulik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Varem või hiljem tuleb aeg, kui me peame hindama, kas need toetused arendasid seda valdkonda, kas need jäid plusspoolele või oli siin ka miinuseid. Ma sain aru, et eesmärk on hoida piletihindu maksimaalselt konservatiivsenä või neid alandada. Ma päris täpselt ei saanud aga aru liinide arendamisest, kuidas seda üldse mõõta, kus on plussid ja kus miinused. Kas ka tuleval aastal tuleb meil otsustada, et riigil on vaja neid liine toetada, ja kas riigieelarve eelnõus on see ette nähtud?

Juhan Parts

Aitäh! Tuleva aasta ehk 2014. aasta dotatsioon sõltub, nagu ma seletasin, pikaajalises lepingus ette nähtud valemikomponentide muutusest. Need komponendid on tarbijahinnaindeks, kütuse hind ja sektori palgakoeffitsient. See ei ole lineaarne, vaid see valem võtab neid komponente arvesse erinevas määras. Teiseks, see, kas on vaja riigieelarve dotatsiooni suurendada, sõltub tegelikult piletitulu prognoosist. Me teeme selle prognoosi paralleelselt riigieelarve koostamisega. Kui piletitulu on suurem, siis hoolimata n-ö valemis kokku lepitud kulukomponentide kasvust ei pruugi lisadotatsiooni vaja olla. Kui piletitulu on väga suur, siis võib dotatsiooni ju ka vähendada. See oli vastus järgmise eelarveaasta kohta.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Kadri Simsoni küsimusele vastates teatasite, et kui tema ja ta isa sõidavad Tartust Kärdlasse, siis maksavad nad bensiini eest 100 eurot ühe otsa ja 100 eurot teise otsa eest. Tegelikult saaks selle rahaga 140 liitrit kütust ja keskmist klassi autoga saaks sellega sõidetud 2100–2200 kilomeetrit ehk kolm-neli korda rohkem, kui on vaja selle vahemaa läbimiseks. Kas teie ettekujutus on selline, et professor Must sõidab Tartust Kärdlasse traktoriga? Millega teie ise sõidate? Mis autol on selline bensiinikulu, nagu te siin teatasite?

Juhan Parts

Aitäh! Kui ma õigesti mäletan, siis Vene Volga, see GAZ 21, võttis kütust üle 20 liitri 100 kilomeetri peale. Ma olen täiesti kindel, et perekond Must tahab puhkusele sõita soliidse transpordivahendiga. Aga soliidsus on alati subjektiivse hinnangu küsimus. Ma võtsin aluseks sellise Volga tüüpi auto, võib-olla ka mõne 1970. aastate Ameerika mudeli. Kui ikkagi selline auväärne ja lugupeetud perekond suvatseb minna meie saartele puhkama, siis tuleb seda teha väärikalt. Umbes nii ma arvestasin oma teoreetilises vastuses. Võib-olla nad ei käigi seal puhkamas, võib-olla on see meie arutelu üldse liiga teoreetiline ja me lihtsalt raiskame parlamendi aega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aadu Must!

Aadu Must

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Kuulasin siin teie belletristikat, kuidas te mind Tartust Rohukülla ja Rohukülast Tartusse saatsite ning pursuiks kvalifitseerisite, ega saanud aru, miks te arupärijatele ei vasta. Mina arupärijate hulka nimelt ei kuulunud. Püüdes teid siiski Volgade ajastust Eesti praegusesse transpordimaailma tagasi tuua, küsin teie väite kohta, et reisijate arv Saaremaa liinil on oluliselt suurenenud. On see siis suurenenud Saaremaa või Hiiumaa liinil, pole oluline, aga kuidas see praegust rahastamisskeemi arvestades mõjutab dotatsioone? Kas reisijate suurem arv toob ettevõtjale lisatulu või ei too? Milline see majandusskeem on? Kuidas reisijate arvu suurenemine rahalises mõttes mõjutab? Mida see stimuleerib, mida mitte?

Juhan Parts

Aitäh selle küsimuse eest! Unustame teie suvise reisi Kärdlasse. Teie tütar kutsus selle teema esile. Aga siin on tegemist ühendatud anumate reegluga. Teisisõnu, piletitulu kasvamise korral peaks dotatsioon riigieelarvest vähenema, see on see valem. Aluseks on võetud omaaegne operaatori pakkumine ühe reisi maksumuse kohta. Reisi maksumust kulubaasi mõttes korrigeeritakse 2006. aastal kokkulepitud valemiga, milles on kolm komponenti: tarbijahinnaindeks, kütuse hind ja selle sektori töötajate palk. Mida rohkem reisijaid, seda rohkem tuleb tegelikult tulu, aga see tulu ei lähe otse vedaja taskusse, vaid riik kompenseerib sõltuvalt tegelikust reisijate arvust ja ühe reisi kalkuleeritud kulust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetav härra minister, ma tahan teid tänada! Möödunud korral me rääkisime Eleringist ja hiljem teie nõunik saatis mulle palutud andmed. Nüüd ma tean, et 2012. aastal oli keskmine töötasu Eleringis 1749 eurot kuus. Aitäh! Aga ma tulen tagasi arupärimise juurde. Ma armastan statistikat. Kas teil ei ole seal kaante vahel seda arvu, kui palju müüdi

pileteid terve aasta jooksul nendele reiseidele, mille kohta me küsime?

Juhan Parts

Ei ole. Aga, härra Korb, vaadake, kui ma midagi luban, siis ma seda ka teen. Eleringi töötajate palganumbri ma teile saatsin ja kui vähegi meelde jääb, siis lasen saata ka statistika pileтите kohta – seda on küll hästi palju –, siis te näete reisijate arvu ja piletitulude muutust, seda ka reisijagruppide kaupa.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

3. Vaba mikrofon

Esimees Ene Ergma

Ma palun soovijatel peale minu haamrilööki registreeruda esinemiseks vabas mikrofonis! Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mul oli endalgi kummaline tunne, kui viimase kolme päeva jooksul tundis Narvas nii palju inimesi huvi selle vastu, kuidas presidendivalimistega lood on. Ma arvasin, et kui seda teemat juba 11. kord arutatakse ja kuidagi ei taheta punkti panna, siis on see inimeste arvates naljanumber, aga selgus, et seda võetakse südamesse ja ikka küsitakse selle kohta. Muu hulgas küsiti, millest siis räägiti. Kui hakkasin rääkima, et kokkuvõtlikult kõlas see jutt niivisi, et rahvas ei ole piisavalt tark, et õige mees valida, siis see inimestele ei meeldinud. Rääkisin argumentid, et kui president anda rahvale valida, siis lõppude lõpuks peab president hakkama ka midagi konkreetset tegema. Aga millega tegeleb meie president praegu? Loogika on selline, et ta ei tegele üldse mitte millegagi. See ka inimestele ei meeldi.

Miks ei taheta seda korda muuta? Kümnes euroliidu riigis kahekümnest (seitse riiki on kuningriigid ja seal presidenti ei valita) on parlamentaarne vabariik ja rahvas siiski valib endale presidenti. Miks meie seda teha ei taha? Kõigile on arusaadav selge vastus, et siis ei ole võimalik kokku leppida, nagu tavaliselt kokku lepatakse, et paneme oma poisi presidendiks,

meie toetame teda ja tema ei hakka meid mitte kunagi ründama, mis tähendab, et ta toetab meid. Meie poliitilisi vaenlasi hakkab ta aga hammustama nagu üks õige sõber, inimese suurim sõber koer.

Ma ei uskunud, et pärast viimast korda üldse tekib vajadus veel kunagi presidendi otsevalimistest rääkida. Aga mul oli neli vestlust, mille käigus sellel teemal küsiti. Ei tea, kas see käis kuidagi õnnelikult uudistest läbi, aga inimestel on selle asja vastu tegelikult suur huvi.

Meid, Keskerakonna fraktsiooni liikmeid, oli tookord kohal 18 inimest. Kõik ülejäänud olid kas vastu või vajutasid tagasihoidlikult kollast nuppu. Ma loodan, et meie fraktsioon ei jäta seda tööd ja me ajame seda asja edasi. Ma arvan, et Eesti rahvas on väärt seda, et valida ise endale president, kes on aus ja otsekohene inimene, kes ei räägi mitte ainult oma probleemidest, väikesest palgast või mõisast, vaid kes oskab rääkida ka inimeste probleemidest ja hädadest ning anda nagu kord ja kohus suuniseid nii valitsusele kui ka Riigikogule.

Head kolleegid, ma kutsun teid üles sellele mõtlema. Ega meil ootamisega mingit probleemi ei ole. Mina isiklikult algataksin, olles rääkinud inimestega oma kodulinnas, jälle selle eelnõu ja püüaksin teha seda veidi laiahaardelisemalt, kui seda on seniajani tehtud. Ma loodan, et me saame vähemalt seda lubada oma valijatele ja kõigile neile, kes arvavad, et nad on väärt Eestile presidenti valima. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mihhail Stalnuhhin! Rohkem kõnesoove ei ole. See tähendab, head kolleegid, et istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 17.12.

Istungi kestus 2 tundi ja 12 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 16. aprill 2013
Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Jäätmete ja muude ainete kaadamisest põhjustatud merereostuse vältimise 1972. aasta konventsiooni 1996. aasta protokolliga ühinemise seaduse eelnõu (373 SE) teine lugemine

2. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmine" eelnõu (409 OE) esimene lugemine

3. Tööstusheite seaduse eelnõu (345 SE) teine lugemine

4. Paldiski omavalitsuse korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (382 SE) esimene lugemine

5. Elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu (383 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Asesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 11. töönädala teisipäevast istungit. Nüüd on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Koos kuue kolleegiga Keskerakonna fraktsioonist annan üle elektroonilisi sigarete käsitleva arupärimise sotsiaalminister Taavi Rõivasele. Teatavasti koguvad üha enam populaarsust sellised alternatiivtooted nagu elektrooniline sigaret. E-sigaret on elektrooniline seadeldis, kus on võimalik kasutada kas nikotiini sisaldavaid või nikotiinivabasid e-vedelikke. E-sigaretide kasvav populaarsus on paljuski seotud uskumusega, et see ei ole tervisele nii kahjulik kui tavasigaret. E-sigareti suitsetamine on muutunud populaarsemaks ka noorte seas. See on eriti muret tekitav, sest võrreldes teiste Euroopa riikidega on Eesti esikohal

noorte osakaalu poolest, kes on juba varases teismeeas tubakat proovinud. Veebist võib lugeda infot, mille järgi e-sigaret tekitab samamoodi või isegi enam sõltuvust kui tavaline sigaret. Erinevalt tavasigaretist võib e-sigaretit suitsetada siseruumis ja enamikus avalikes kohtades. Väidetavalt ei sunni see kaaslasti passiivselt suitsetama ning puudub ebameeldiv suitsuhais. Lisaks tõstavad e-sigaretide müüjad esile, et elektrooniliste sigarettide tarbimine on lõppkokkuvõttes palju odavam kui tavasigaretite suitsetamine.

Lähtudes kõikidest nendest faktidest, on meil sotsiaalminister Taavi Rõivasele mitu küsimust. Aitäh!

Asesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Sotsiaaldemokraadid on visa hingega ning seetõttu esitame taas kord eelnõu, mis on kantud murest, et Eestis on väikese sissetulekuga inimeste maksukoormus põhjendamatult suur, samamoodi nagu nende makstud maksude osakaal kõigis maksudes. Seetõttu esitame eelnõu, mis langetaks väikese sissetulekuga inimeste ja tegelikult kõigi Eesti töötavate inimeste tööjõumaksude määra.

Meie eelnõu sisu on, et järgmise kolme aasta jooksul võiks maksuvaba tulu määr tõusta 192 eurot aastas.

Oleme analoogse eelnõu juba korra esitanud ja seda on siin saalis menetletud. Menetlus oli üsna põnev, kahjuks päädis aga sellega, et häälteenamust eelnõu siit saalist ei saanud. Seetõttu, olles äärmiselt konstruktiivne opositsioonipartei, oleme otsustanud võtta eelnõust välja koalitsioonile kõige rohkem meeelhärmi tekitanud osa ehk katteallika, mis puudutas tulumaksumäära langetamise otsuse tühistamist. Selleks andis meile võimaluse vastvalminud majandusprognoos, mida Rahandusministerium meile esitles ja mille järgi

2014. aastal suurenevad maksutulud, võrreldes seni kehtinud suvise prognoosiga, 47 miljonit eurot. Kui me võtsime sealt maha sotsiaalmaksu ning tubaka- ja alkoholiaktsiisi selle osa, mis on seotud kultuurkapitaliga, siis leidisime, et kokku laekub täiendavalt 31,7 miljonit eurot, mis on piisav, et see eelnõu vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud ühe seaduseelnõu. Riigikogu juhatus otsustab selle menetlusse võtmise vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele. Samuti olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud ühe arupärimise. Kui see vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätestatud, edastab Riigikogu esimees selle viivitamatult adressaadile.

Läheme teadete juurde. Kolmapäeval, 17. aprillil osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus peaministri ülesannetes, rahandusminister Jürgen Ligi ja regionaalminister Siim-Valmar Kiisler.

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise Eesti Panga Nõukogu esimehele Jaan Männikule.

Austatud Riigikogu liikmed, täna pärast täiskogu istungi lõppu toimub siin saalis Eesti-Brasiilia parlamendirühma moodustamine. Rühma kokkukutsujad on Riigikogu liikmed Andrei Korobeinik ja Mart Nutt.

Head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks on registreerunud 84 Riigikogu liiget, puudub 17.

Me läheme tänase päevakorra juurde.

1. Jäätmete ja muude ainete kaadamisest põhjustatud merereostuse vältimise 1972. aasta konventsiooni 1996. aasta protokolliga ühinemise seaduse eelnõu (373 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmete ja muude ainete kaadamisest põhjustatud merereostuse vältimise 1972. aasta konventsiooni 1996. aasta protokolliga ühinemise seaduse eelnõu 373

teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Eldar Efendijevi!

Eldar Efendijev

Austatud eesistuja! Austatud kolleegid! Teie ees on jäätmete ja muude ainete kaadamisest põhjustatud merereostuse vältimise 1972. aasta konventsiooni 1996. aasta protokolliga ühinemise seaduse eelnõu 373 teine lugemine. Esimene lugemine lõpetati 13. märtsil s.a. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks oli määratud käesoleva aasta 27. märts kell 16. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei esitatud. Seaduseelnõus on tehtud keelelisi ja tehnilisi muudatusi, mis ei muuda eelnõu sisu.

Keskkonnakomisjon otsustas 8. aprilli istungil, esiteks, teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta eelnõu 373 teine lugemine Riigikogu täiskogu päevakorda teisipäeval, 16. aprillil s.a ning, teiseks, teha Riigikogu täiskogule ettepanek panna jäätmete ja muude ainete kaadamisest põhjustatud merereostuse vältimise 1972. aasta konventsiooni 1996. aasta protokolliga ühinemise seaduse eelnõu 373 lõpphääletusele ja seadusena vastu võtta. Otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Eldar Efendijev! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Muudatusettepanekuid ei ole eelnõu kohta esitatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 373 vastu võtta. Me asume lõpphääletust ette valmistama.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmete ja muude ainete kaadamisest põhjustatud merereostuse vältimise 1972. aasta konventsiooni 1996. aasta protokolliga ühinemise seaduse eelnõu 373. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 78 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 18.)

2. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu (409 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Asume järgmise päevakorrapunkti juurde. See on väliskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu 409 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli väliskomisjoni liikme Vladimir Velmani!

Vladimir Velman

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Tutvustan teile Riigikogu väliskomisjoni otsust, mis puudutab Riigikogu otsuse "Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise eelnõu. Muudatusettepanekute tähtajaks, 5. aprilli kella 16-ks muudatusettepanekuid ei esitatud. Väliskomisjoni 8. aprilli istungil otsustati konsensusega teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta eelnõu 409 Riigikogu täiskogu 16. aprilli istungi päevakorda. Väliskomisjoni ettepanek on eelnõu esimene lugemine lõpetada ja eelnõu otsusena vastu võtta. Väliskomisjoni ettekandja eelnõu esimesel lugemisel on siinkõneleja. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Vladimir Velman! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita.

Muudatusettepanekuid ei ole käesoleva eelnõu kohta esitatud. Hakkame valmistuma lõpphääletuseks, sest juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 409 vastu võtta.

Head kolleegid, panen hääletusele väliskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu 409. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 66 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 19.)

3. Tööstusheite seaduse eelnõu (345 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänase päevakorra kolmas punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud tööstusheite seaduse eelnõu 345 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Kalle Pallingu!

Kalle Palling

Austatud juhataja! Head kolleegid! Tööstusheite seaduse eelnõu 345 esimene lugemine lõpetati s.a 23. jaanuaril ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati s.a 6. veebruar kell 16. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei esitatud. Esimese ja teise lugemise vahelisel perioodil käsitleti eelnõu komisjoni 26. veebruari istungil ja kuulati Eesti Keemiatööstuse Liidu, Viru Keemia Grupp AS-i ja Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsiooni esindajate arvamusi eelnõu kohta.

Keskkonnakomisjon otsustas oma 8. aprilli istungil teha Riigikogu täiskogule ettepaneku eelnõu 345 teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, saata eelnõu kolmandale lugemisele. Ühtlasi vormistas keskkonnakomisjon üheksa omapoolset muudatusettepanekut, mis täpsustavad mõningaid eelnõu asjaolusid. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Aitäh, Kalle Palling! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole.

Juhtivkomisjon on teinud üheksa muudatusettepanekut, vaatame need läbi. Muudatusettepanek nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ja 9. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 345 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

4. Paldiski omavalitsuse korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (382 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänane neljas päevakorrapunkt on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Eesti Reformierakonna fraktsiooni algatatud Paldiski omavalitsuse korraldamise seaduse

muutmise seaduse eelnõu 382 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Kalev Lillo!

Kalev Lillo

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Olen teie ees, et tutvustada Isamaa ja Res Publica Liidu ning Eesti Reformierakonna esitatud eelnõu, mis käsitleb Paldiski omavalitsuse korraldamise seaduse muutmise seadust. Seaduse muutmise eesmärk on kõrvaldada Paldiski linnana taasiseseisvumisel tekkinud õiguslik lünk Keila linna Paldiski linnaosa varade küsimuses. Seadusesse lisatakse paragrahv, mis näeb ette, et riik võib ühekordselt toetada Keila linna võlakohustuste täitmise eesmärgil. Toetus võib olla nii rahaline kui mitterahaline. Mitterahalise toetusena võib anda Keila linnale alla hariliku väärtuse riigile kuuluvat maad, mille edasise võõrandamise kohta Keila linnale piiranguid ei seata.

Räägin ülevaاتlikult lahti, miks selline eelnõu üldse on koostatud ja milline on selle taust. 1994. aastal võeti vastu Paldiski omavalitsuse korraldamise seadus, mis koosnes kokku kuuest paragrahvist. Seadus nägi ette nii rahvaloenduse korraldamise kui ka selle, mis-moodi Paldiski linn Eesti Vabariigi seaduste alusel toimima hakkab. Ta nägi ette praeguse Paldiski linna haldusterritooriumi liitmise Keila linnaga, aga ei näinud ühegi sõnaga ette, mis juhtub varadega pärast seda, kui Paldiski linn eraldub Keila linnast. Esitatud eelnõu täidabki selle lünga, mis võimaldab tekkinud majanduslikud vaidlused lahendada. Tahan kohe ära õiendada ühe väikse vea, mis on seletuskirjas. Seletuskirja punkt 3 "Eelnõu sisu" ütleb, et eelnõu koosneb kolmest paragrahvist. Pean kahetsusega nentima, et tegelikult on paragrahve kaks. Eelnõu ütleb ka seda, et mitterahalise toetuse puhul ei kohaldata riigivaraseaduse §-des 33 ja 34 sätestatud nõudeid vara võõrandamise kohta. See tähendab, et juhul, kui Keila linn saab näiteks maad ja otsustab selle võõrandada, ei pea ta tasuma riigile osa, mida riigivaraseadus ette näeb.

Ma arvan, et sellega on ülevaade antud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Kalev Lillo! Ma palun

kaasettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni esimehe Marko Pomerantsi!

Marko Pomerants

Tere päevast, lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Esitan komisjonipoolse ettekande eelnõu 382 kohta. Selle arutelu toimus meil õiguskomisjonis s.a 8. aprillil ja lisaks ühele eelnõu algataja esindajale, Kalev Lillole, kes oma ettekande juba tegi, olid komisjoni kutsutud ka Siseministeeriumi kohaliku omavalitsuse ja regionaalhalduse osakonna juhataja Väino Tõemets, Rahandusministeeriumi riigivara osakonna juhataja asetäitja Tarmo Porgand ja Rahandusministeeriumi kohalike omavalitsuste finantsjuhtimise osakonna juhataja Sulev Liivik.

Komisjonis seda eelnõu arutades tekkis loomulikult ka mitmesuguseid küsimusi, näiteks, miks valitsus sekkub kahe omavalitsuse vahelisse vaidlusesse. Selle koha pealt on vastus lihtne: tegemist on väga erandliku ja ainulaadse olukorraga Eesti kohaliku omavalitsuse korralduse ajaloos. See probleem tuleneb konkreetselt Paldiski omavalitsuse korraldamise seadusest, mis võeti vastu 1994. aastal.

Ühe küsimusena oli veel üleval, kas analoogset praktikat võiks kasutada ka tulevikus, kui tegemist pole mitte kohalike omavalitsuste liitumisega, vaid jagunemisega. Jõudsime komisjonis arusaamale, et sellist probleemi ei saa mingil moel tekkida, sest nii lihtsalt nagu 1994. aastal tulevikus enam asju reguleerida ei saa.

Meil oli kohal, nagu ma ütlesin, ka Siseministeeriumi esindaja, kes tegi mõned märkused, mida oleks mõistlik eelnõu edasises menetluses arvestada. Üks põhilisi oli, et eelnõu § 5¹ lõike 1 viimase lause peaks jätma välja, sest see ei ole selles eelnõus asjakohane. Siis oli märkus, et lõikes 2 tuleks täpsustada, kellele lõikes 1 nimetatud taotlus tuleb esitada. Märkusi oli ka seletuskirja ja selle täpsustamise kohta. Lõpuks oli veel seaduseelnõu lõiget 5 puudutav märkus selle kohta, et riiki esindab kokkuleppe sõlmimisel Vabariigi Valitsuse volitatud isik – võib-olla võiks ka siin olla konkreetssem, kas see on Siseministeeriumi või Rahandusministeeriumi esindaja.

Nagu te teate, saab kõiki selliseid ettepanekuid käsitleda pärast seda, kui esimene lugemine on lõppenud ja muudatusettepanekute

tähtaeg läbi. Kindlasti arutame komisjonis neid muudatusi omapoolse algatusena. Seletuskirjaga on sama lugu. Sõltumata sellest, kas mingisugune muudatus tuleb või ei tule, on meil võimalus seletuskirja täpsemaks teha, et tulevased põlved saaksid ühtmoodi aru, mida on mõeldud, kas või selles osas, mis puudutab riigivaraseaduse §-des 33 ja 34 sätestatud nõuete kohaldamata jätmist.

Komisjon, eelnõule otsa vaadanud, asja arutanud ja küsimustele vastused leidnud, jõudis konsensuslike otsusteni, et eelnõu tuleb esitada esimeseks lugemiseks 16. aprilli päevakorda, esimene lugemine lõpetada ja muudatustepanekute tähtajaks määrata 2013. aasta 30. aprill kell 17.15. Ettekandjaks määrati mind. Ettekanne on tehtud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Marko Pomerants! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 382 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrati eelnõu 382 muudatustepanekute esitamise tähtajaks s.a 30. aprilli kell 17.15.

5. Elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu (383 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänane viies päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Riigikogu liikmete Rainer Vakra, Inara Luigase, Lembit Kaljuvee, Deniss Boroditši ja Kalle Laaneti algatatud elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu 383 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Lugupeetud juhataja! Kallid kolleegid! Ma olen selle eelnõuga siin puldis sel aastal teist korda. Kui ma esimest korda seda eelnõu kaitsesin, olid esitajateks demokraadid ja sotsiaaldemokraadid, nüüd on esitajaks sotsiaaldemokraadid ja demokraadid. Miks ma nõustusin seda eelnõu teist korda kaitsma? Sellepärast, et eelnõu põhiline mõte – te olete muidugi kõik, kes rohkem, kes vähem, seletuskirja ja eelnõu

endaga tutvunud –, mis mul kõige rohkem hinges on, on seada jalule õigus. Saastekvoote, õhusaastet käsitlevates õigusaktides, kogu selle valdkonna poliitikas, mida mina tean juba 30 aasta tagusest ajast, toimus 20 aastat tagasi murrang ja nii Euroopa Liidus kui ka Eestis hakati väga tõsiselt tegelema saastekvootidega. Tol ajal oli CO₂ saaste Eesti umbes 40 miljonit tonni. Praegu on see 12–15 miljonit tonni. Euroopa Liit on võtnud selles osas vastu väga tõsised dokumendid. Sellesse poliitikasse on püütud kaasata Ameerikat, on püütud kaasata Aasiat ja meie suurt naabrit, aga paraku on sellest kaasamisest ikkagi suhteliselt vähe tulu olnud. Tegelikult on Eesti ja Euroopa Liit saanud sellest väga suurt kahju ja kulu. Just nimelt sellest saastekvootide poliitikast.

Kui me räägime, et Eestis on need arvud 40 miljonit tonni ja 15 miljonit tonni, siis on vahe ju tõesti mitmekordne. Sel ajal, kui Eesti läks seda teed, kui Euroopa Liit läks seda teed, räägiti, et me peame hoidma õhu puhta ja et riigid tulevad sellele poliitikale taha. Too poliitika pidi olema selline, et kes vähem saastab, saab tulu, mida tuleb kasutada selleks, et luua n-ö puhtamad taastuvenergia tootmise võimsused. Ja kui me nüüd vaatame, kuidas Eesti on siin käitunud, siis Eesti on käitunud viiemehena. Eesti on olnud väga suur pailaps ja tubli, 40 pealt on jõutud 15 peale. Eesti on saanud tõesti ka mõningast tulu, me oleme saanud kvoote müüa ja müüa just teatud teenuste vastu. Kui hästi me seda teinud oleme – siin on diskussiooniks juba palju rohkem materjali. On nii pool- kui vastuargumente, mida on küll arvu- de, küll emotsioonidega tõestatud, aga mina ütlesin siiski, et saastekvootide müügist saadud raha kasutamine on olnud nii ja naa. Riik on kvoote müünud ja pidanud võtma vastu teatud teenuseid. Näiteks oleme ostnud elektri- autosid. See küll päris otseselt seda eelnõu ei puuduta, aga kaudselt siiski. Kas seda raha oleks saanud targemini kasutada? Me oleme ehitanud mingid süsteemid üles, midagi on juba valesi läinud. Mina olen päris mitme teadja inimese, teadlase käest küsinud, kas elektriauto lõppkokkuvõttes saastab vähem või rohkem kui sama suur bensiiniauto. Nad ei ole suutnud mulle arusaadavalt selgitada, kas elektriauto on loodusele üldkokkuvõttes kasulik või ei ole. Võib-olla oleks võinud selle raha eest näiteks elektripatareisid osta ja ehi-

tada nende peal töötavad suured elektrijaamad. Õeldakse, et Eestis on päikest vähe. Aga tegelikult elektripatarei ei vajagi seda, et päike kogu aeg seniidis säraks. Aitab valgusest ja elektripatarei juba töötab, küll väiksema võimsusega, aga siiski. See on üks teema.

Teine teema on see, miks valitsus tahab eelnõu tagasi lükata. Meile selgitatakse, et see raha antakse ju hoonete soojustamiseks, elamute soojustamiseks. Jah, ma olen sellega päri, et soojustame ühiskondlikke hooned. Aga kui lähtuda õigluse seisukohast, siis miks peaks näiteks Enn Eesmaa maksma oma elektriarve kaudu kinni minu korterelamu soojustamise? Temale võib-olla see meeldibki, aga ma tean, et näiteks Boroditšile ei meeldi, kui tema peab minu korterelamu soojustamise oma elektriarve kaudu kinni maksma. Siin ongi see õigluse aspekt. Kas me ei võiks minna seda rada, et kasutame selle raha selleks, et meie elektriarved ei kasvaks nii kiiresti? See oleks kooskõlas ideoloogiaga, mis 20 aastat tagasi paika pandi ja mille järgi kõik inimesed, kes energiat tarbivad, peaksid saama selle n-ö taastuvenergiakoormuse ühtlaselt, vastavalt sellele, kuidas nad tarbivad. Asi oleks palju õiglasem.

Nüüd konkreetsemalt eelnõu juurde. Ma rääkisin väga pikalt taustast, andke mulle andeks. Kui me vaatame eelnõu seletuskirja, siis tahan rõhutada, et eelnõu eesmärgiks on leevendada kodutarbijatele ja äritarbijatele käesoleva aasta 1. jaanuarist toimunud üleminekut avatud elektriturule. Selleks tehakse ettepanek muuta elektrituruseadust selliselt, et taastuvenergia toetuse rahastamise kulu kannab edaspidi tarbija asemel riik. Kust riik selle raha saab? Ta saab selle CO₂ kvootide müügist. Kui ma esimest korda seda eelnõu kaitsesin, siis CO₂ kvootide müügist saadud rahast jätkus. Praegused CO₂ kvootide hinnad on sellised, et rahast enam ei jätku. Ja üks põhjus, miks teine pool seda eelnõu ei toeta, on see, et siin nähakse teatud kääre. Ma arvan aga, et need käärid on ajutised, sest Euroopa Liit tahab CO₂ hinna turul jälle kunstlikult üles ajada ja küllap see ka õnnestub. Nii et kui see eelnõu jõustuks, siis kindlasti oleks vajalikku raha võimalik CO₂ kvootide müügist saada. Euroopa Liit sekkub siin nii, et ta lihtsalt võtab mingiks ajaks teatud hulga CO₂ kvote turult ära.

Sotsiaaldemokraatide ja demokraatide ettepanek on eelnõu üle tõsiselt järele mõelda ja

seeda toetada, nii et sellele lugemisele järgneks ka teine ja me täna menetlust ei lõpetaks. Mõtleme, sest teema on tõsine. Küsimus ei ole võib-olla mitte niivõrd selles eurosendis või isegi natuke väiksemas rahas, mis kilovati eest vähem tuleb maksta, vaid see on ka väga suure sisuga ja põhimõtteline küsimus. See on minu poolt kõik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Asume küsimuste juurde. Palun, Dennis Boroditš!

Deniss Boroditš

Aitäh, istungi juhataja! Hea ettekandja! Mis te arvate, kuidas praegune eelnõu on kooskõlas riigi senise maksupoliitikaga? Võtame näiteks tulumaksu ja tulumaksu langetamise. Ma mäletan, kui see teema siin mitu korda saalis käis, siis oligi selline põhjendus, et anname inimese kätte rohkem raha, küll ta ise otsustab, kuidas seda kõige paremini kasutada. Kas teile ei tundu, et esitatud eelnõu klapi ka selle põhimõttega, sest inimese elektriarve vähendamise tulemusel jääb inimesele rohkem raha? Kui ta tahab näiteks maju renoveerida, siis tal tekib see võimalus, ja kui tahab midagi muud teha, siis ta teeb midagi muud. Täitsa liberaalne maailmavaade.

Lembit Kaljuvee

Aitäh! Ka mina olen alati selle poolt, et inimene peaks saama maksimaalselt ise otsustada, kuhu ta oma väljateenitud raha paneb. Nii et teatud mõttes on siin, jah, koalitsioonil vastuolu. Ühtpidi nad räägivad, et anname rohkem raha kätte, aga elektri hinna puhul millegipärast on viimase kuue aasta jooksul meie valitsevad parteid läinud seda teed, et mitte ei pidurda elektri hinna tõusu, vaid aitavad sellele kaasa. Seda, et elektri hinda alandada saab, pole mina kunagi uskunud ja ma arvan, et ega siin saalis ei olegi inimest, kes seda täna tõsiselt usuks. Küsimus on selles, kas me paneme hinnatõusule n-ö hagu alla või pidurdame seda. Üks õiglane meetod pidurdamiseks kindlasti oleks ja see oleks just selle mehhanismi kaudu, mida meie välja pakume. Nii et elektri hinna tõusu tuleks pidurdada ja põhjus, miks seda tuleks teha, on jälle see, et siin saalis oleks siis rohkem raha jagada. Kui me suudame elektri hinna tõusu pidurdada, siis meie

majandus kasvab kiiremini ja selle kaudu tuleb siia saali rohkem raha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Mul jäi teie ettekandest mulje, et kui me mõni kuu tagasi analoogset eelnõu arutasime, siis oleks nagu saastekvootide müügi tulu katnud selle kulu. Mina mäletan küll, et eelmine kord oli ka see mure, et umbes 70% ulatuses jäi n-ö auk. Äkki täpsustate seda?

Lembit Kaljuvee

Ei, eelmine kord oli asi teistpidi, nende arvude juures oleks kvootide raha olnud suurem, kui aasta jooksul oleks üldse pidanud taastuvenergia tasu maksma. Nii et eelmine kord oli vastupidine olukord. Praegu on puudu, eelmisel korral oli üle.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kuulates seda põhjalikku kaheksaminutilist sissejuhatust, tekkis mul paar küsimust, mis otseselt ei puuduta seda eelnõu, aga huvitav oleks siiski teada. CO₂ kvootidega kauplemisega Euroopa Liidus on kõik enam-vähem selge, aga kuidas on lood mujal maailmas? Kas mul on õigus, kui oletan, et neile riikidele, kes ei ole liitunud Kyoto protokolliga, sh mälu järgi näiteks Ameerika Ühendriigid ja Hiina, ei ole CO₂ kvoodi mehhanism kohustuslik? Kui suur osa maailmast selle süsteemi alla üldse kuulub?

Lembit Kaljuvee

Selle süsteemi all on ainult need 500 miljonit inimest, kes Euroopa Liidus elavad. Ei saa öelda, et teised riigid sellega üldse ei tegele, Ameerikas ja Venemaal nende asjadega tegeldakse, aga need on n-ö suunavad tegevused. Kolmandates riikides on elektritootmine odavam paljuski just seetõttu, et tootjad ei maksa saastetrahve. Sellist karmi CO₂ poliitikat, nagu on selles väikeses või suures 500 miljoni elanikuga Euroopa Liidus, mujal maailmas ei

ole. Kui kaugemale minna, siis ka Euroopa Liidus väga paljud ei usu, et see poliitika on hea ja õige. Ma olen rääkinud energeetika valdkonnas tegutsevate inimestega, kes käivad mitmesugustel konverentsidel ja kongressidel, kus neid teemasid ei käsitleta mitte ainult looduskaitstajate, vaid ka tootjate poole pealt, ja nende sõnutsi on seal n-ö koridorivestlustes jäänud kõlama, et pehmelt öeldes ei ole see üldse mitte kõige targem poliitika, mida me selles küsimuses ellu rakendame.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Toomas Tõniste, teine küsimus!

Toomas Tõniste

Aitäh! Ma jonnin ikkagi natuke edasi. Eelmise, käsitletava eelnõuga analoogse eelnõu arutelu protokollis oli kirjas niimoodi, et prognoositav kvooditulu aastaks 2013 on 20 miljonit eurot. Samas me teame, et toetusteks kulub 65 miljonit eurot. Niisiis jäi kaks kolmandikku ka tookord puudu. Või olen ma millestki valesti aru saanud?

Lembit Kaljuvee

Kuna mul ei ole neid pabereid ees, siis on mul keeruline vaidlema hakata. Siin on vaja täpseid arve vaadata. Me vaatame need asjad üle. Aga selles osas jään ma enda seisukoha juurde, et eelmisel korral, kui me sellise eelnõuga välja tulime, olid meil allikad ära näidatud ja need olid suuremad, kui eelnõust tulenevate kulude katmiseks vaja oli. Praegu see kahjuks nii ei ole. Arvudest näeme, et puudus on sees.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Toetan kolleeg Tõnistet ja jonnin ka natuke. Me pole CO₂ kvootide poliitikast kunagi põhjalikult rääkinud. Sinu vastusest on sulaselge, et 7% Maa elanikkonnast, kes elab Euroopa Liidu riikides, püüab kinni maksta kahju, mis toodetakse terves maailmas. Meil on alla 20% maailma majandusest, ülejäänud 80% toodab rahulikult CO₂ ega mõtle mitte millestki, sh väga suured ja

arenenud riigid. Kas poleks aeg võtta ette midagi tõsisemat? Miks keskmine Euroopa elanik peab kinni maksma selle negatiivse keskkonnamõju, mida põhjustab muu maailm, mitte Euroopa Liit?

Lembit Kaljuvee

Ma olen sinuga, Mihhail, täiesti päri, et selles osas tuleks midagi tõsist ette võtta, eriti arvestades seda, et Euroopa Liidu majandusel ei lähe kaugeltki mitte hästi. Aga ma ei ole lõpuni aru saanud, kust see jõud tuleb, et Euroopa Liit sellelt minu arvates mitte kõige õigema saastekvootide poliitika teelt ära ei pööra. Ma olen ise mõelnud, et kõik asjad lõppude lõpuks ikka lahenevad, aga see lahendus võib olla meie jaoks selles mõttes väga kurb, et paljud küsimused lahenevad läbi häda. Meie majandus läheb nii keeruliseks ja raskeks, et me lihtsalt ei jaksa seda paljuski teiste toodetud saastet kinni maksta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh, palun Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Mul jäi saalis kõlanud küsimustest mulje, nagu maksaks Euroopa Liidu maksu maksja selle CO₂ saaste kvoodi kinni. Mina olen aru saanud, et see raha liigub Euroopa Liidu sees ehk seda ei maksta välja. Ühed riigid, kes saastavad rohkem, maksavad teistele riikidele, kes saastavad vähem. Kas mu loogika on õige? Ja kui see loogika on õige, kas siis on päris korrektne öelda, et Euroopa Liidu maksu maksja maksab kellelegi teisele midagi kinni?

Lembit Kaljuvee

Kaudselt on ikkagi Stalnuhhinil õigus. Me ju toodame põhimõtteliselt kallimalt, sina maksad selle poliitika kinni. Iga arve pealt sa näed, et sul on taastuenergia tasu, sa maksad seda. Naaberriigis seda maksu ei ole ja see tähendabki, et sina maksad selle poliitika kinni.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev, teine küsimus!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Kui vaadata Euroopa Liitu kompaktselt, siis Euroopa Liidu maksu maksja, kelle hulgas ka mina olen, maksab selle kinni kõigile teistele Euroopa Liidu maksu maksjatele. Saadud raha jaotatakse vastavalt sellele, kes saastab rohkem ja kes vähem, ümber. Kuna see raha jääb Euroopa Liitu, siis põhimõtteliselt võib öelda, et toimub n-ö maksu ümberjaotamine ehk maksu maksja maksab selle endale kinni. Kas mu loogika peab selles mõttes paika?

Lembit Kaljuvee

Peab küll.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Lembit Kaljuvee! Ma palun kaasettekanadeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Austatud juhataja! Head kolleegid! Majanduskomisjon arutas seda eelnõu 9. aprillil. Kohale olid kutsutud Keskkonnaministeeriumi asekancler Meelis Münt ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi energeetika osakonna energiaturu talituse peaspetsialist Rein Vaks, kes tutvustasid Vabariigi Valitsuse seisukohti, andsid lisaselgitusi ning vastasid küsimustele. MKM leiab, et ennekõike peaks eelnõus nimetatud tulu minema energiasäästu meetmete rakendamiseks. Samuti ei kataks kvoodi müügist saadud tulu perioodil 2014–2020 ühelgi aastal vajalikku finantseerimiskulu. Vaja oleks täiendavaid meetmeid, et katta riigieelarve võimalikku defitsiiti. Prognoositav kulu sellel ajavahemikul on ca 170 miljonit eurot. Keskkonnaministeeriumi esindaja lisas veel, et planeeritud kvoodirahad kataksid vaid poole või 2/3 eelnõus toodud vajadusest, seega jääks 1/3 katmata.

Annan ka väikese ülevaate küsimustest ja arutelust üldse. Tunti huvi, kas saastekvootide müügi tulust elektriautode ostmine oli otstarbekas. Vastus oli, et otsustamise ajal oli valik, kas soetada elektriautod või ei saa üldse saastekvootidest saadud tulu kasutada. Seetõttu siis kasutatigi esimest võimalust. Keskkonnaministeeriumi esindajal paluti selgitada MKM-i kirjas märgitud saastekvootide enampakkumi-

sest laekuvate müügitulude prognoosi arvestust. Prognoosi järgi on see tulu 2013. aastal 17,3 miljonit eurot ja 2014. aastal 16,1 miljonit eurot. Vastus oli, et hind on varasemate arvestustega võrreldes rohkem langenud. Kui 2012. aasta lõpul oli hind 8 eurot, siis nüüdseks on see langenud 4-5 eurole. Keegi ei osanud nii suurt langust prognoosida.

Kas eelnõu algatajate ettepanek vähendada KredExile majade soojustamiseks eraldatavat raha, võtta riigieelarvest raha selleks, et kompenseerida elektrienergia hinna tõusu, on õige? See oli üks arutelu käigus tekkinud küsimus. Üldisemalt võiks selle kokku võtta nii, et kas kompenseerida elektri hinna tõusu on parem idee kui toetada puudust kannatavaid peresid või tõsta pensione. Vastus oli, et ehk mitte parem, kuid õiglasem.

Komisjon otsustas konsensuslikult saata eelnõu täiskogu päevakorda 16. aprilliks. Ettepanek oli eelnõu tagasi lükata, poolt oli 6 komisjoni liiget ja vastu 3. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Asume küsimuste juurde. Palun, Rein Randver!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Te tõite välja kogukulu 170 miljonit. Kui vaadata KredExi praegust tegevust ja võimete piiri, mida te siis prognoosite, kui kaua me elame sellise tempoga soojustame? Teatavasti ei olnud KredEx juba selle aasta alguses kolme kuu jooksul võimeline ettevõtjatele tehtud töö eest tasuma, raha maksmine ettevõtjatele viibis. Kas komisjonis arutati seda? Kui kaua selline segadus või teadmatus võib edasi kesta?

Toomas Tõniste

Aitäh küsimuse eest! Sellist arutelu meil ei olnud. Aga nii palju kui mina kursis olen, seisid KredExi rahad n-ö saastekvootide eest laekuva tulu taga. Kuna nüüd on esimesed müügid toimunud ja raha on eelarvesse laekunud, siis peaksid ka väljamaksed lähiajal tehtud saama. Kaugemas perspektiivis oleneb see aga meist: nii palju, kui me oleme võimelised raha sellesse meetmesse suunama ja tahame suunata, nii palju ja nii kiiresti majad energiasäästlikuks tehakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Deniss Boroditš, teine küsimus!

Deniss Boroditš

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Te rääkisite oma ettekandes õiglusest. Mina tuletan meelde, kuidas CO₂ kvoodiga kauplemise süsteem tekkis ja mis selle mõte oli. Mõtte oligi soodustada CO₂ kvoodi müügi kaudu taastuenergia arengut ehk siis põhimõtteliselt anda lisaboonus riikidele, kes saavad nende eesmärkide saavutamiseks paremini hakkama, nad saavad müüa ehk saavad tulu. Minu meelest oligi mõeldud seda, et riik saaks selle tulu abil veelgi arendada oma taastuenergiatööstust. Minu teada on väga vähe selliseid näiteid, kus kohustus taastuenergiat arendada lasub elektriarvete kaudu tarbijal. Kas te ikkagi ei arva, et õiglasem oleks tõesti suunata see tulu, mida riik genereerib, taastuenergeetikasse ja inimesed pärast ise otsustavad, kas nad tahavad osta endale elektriautosid või tahavad maha korda teha nii, nagu liberaalne majanduspoliitika ette näeb?

Toomas Tõniste

Aitäh! Põhimõtteliselt võime igas valdkonnas niimoodi mõelda. Mõelda, et tulumaks läheb ettevõtjatele tagasi ja et kui inimesed maksavad ravikindlustust, siis peaksid nad saada seda täies mahus ise kulutada. Aga selline mõtteviis on sümpaatne. Euroopa Liidu tasandil on Euroopa Komisjon seadnud Eestile prioriteediks, et 50% ulatuses tehtaks n-ö tagasikulutusi energiatõhususe meetmesse. Seda ka Eesti riik teeb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Ma mäletan, et komisjonis oli valitsuse üks põhiline argument see, et kvoodimüügi rahaga ei kata ära seda kulu, mis taastuenergia tasudeks tegelikult iga aasta läheb. Need summad, mida Keskkonnaministeerium selleks aastaks prognoosib – 17,3 miljonit eurot selleks ja 16,1 miljonit järgmiseks aastaks –, on meie andmetel liialt tagasihoidlikud. Kas te oskate öelda, mida kavatsetakse teha KredExist üle

jääva rahaga? See, mis läheb KredExile, ei ole kogu raha.

Toomas Tõniste

Aitäh! Niipidi see teema seekord komisjoni arutusel üleval ei olnud. Aga kui ma meenutan üht mitme kuu tagust komisjoni arutelu ja tookordset Vabariigi Valitsuse vastust, siis üle jääv osa suunatakse eelarve tasakaalu saavutamiseks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Üks Eesti prioriteet Euroopa Liidu struktuurivahendite planeerimisel aastateks 2014–2020 on puhas ja mitmekesine looduskeskkond ning loodusressursside tõhus kasutus. Mitme Keskkonnaministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ametniku kinnitusel ei kavatse Eesti riik suunata Euroopa Liidu vahenditest sentigi taastuvenergia väikelahenduste toetamiseks. See puudutab väiketuuliku, päikesepaneele ja päikesekollektoreid. Kas te oskate öelda, millest selline suhtumine taastuvenergia toetamisel?

Toomas Tõniste

Aitäh! Ma tõesti ei oska öelda, miks niimoodi arvatakse. Ma võtsin ette mitu kuud tagasi peetud analoogse eelnõu arutelu protokoll ja loen siit, et enampakkumise direktiivi järgi tuleb vähemalt 50% kvooditulust kasutada kliimapolitiika meetmetele. Eesti, kasutades direktiivis ettenähtud erandi võimalust, sai Euroopa Komisjoni kinnitatud investeringukavaga õiguse suunata arvestatav osa oksjonile minevast kvoodist elektritootmise ja -tarbimise moderniseerimiseks. Aastal 2013 moodustab see kvoodi mahust ca 60-70% ning lineaarselt vähenedes oleks see 2019. aastal ca 10%. Siit jääb minule küll selge arusaam, et väga suur osa sellest tulust suunatakse just taastuvenergia tootmisse.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Palun, Jaan Õunapuu Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Jaan Õunapuu

Austatud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud kolleegid! Oleks ülimalt kahju, kui koalitsioon laseks taas käest võimaluse tulla inimestele vastu ja vähendada elektri hinda. Eriti küüniliselt kõlab majandusministeeriumi põhjendus, et energiakandjate kallinemine on paratamatu ning kõige odavam energia on kokkuhoitud energia, just nendele inimestele, kes koridori ja abiruume valgustavad õue suviste päikeselampidega.

Ka valitsuse seisukoht, mis ütleb, et see eelnõu ei taga tarbijale parimat lahendust, on minu meelest küüniline ja küllaltki pinnapealne. Mul tekib küsimus, milline on siis valitsuse seisukoht, mis pakuks parima lahenduse inimesele, kes iga päev elektrienergiat tarbib.

Valitsuse vastusest ei selgu, millistele ja kui autoriteetsetele hinnaprognosidele tugineb Keskkonnaministeeriumi EUA oksjonitulu prognoosimisel. Meie andmetel laekuks 2013. aasta EUA hinnataseme juures 9,98 miljoni EUA müügist aastas Thomson Reutersi järgi 40 miljonit eurot ja Bloombergi järgi kuni 63 miljonit eurot. Väga oluliseks hinna mõjutajaks saab Euroopa Komisjoni ettepanek korjata turult 900 miljonit EUA-d ning realiseerida need aastatel 2019–2020. See otsus, juhul kui ministrite nõukogu ning Euroopa Parlament seda aktsepteerivad, peaks Euroopa Komisjoni mõjuhinnangul tõstma EUA-de hinda oluliselt.

Selle aasta valdade ja linnade päevadel küsis Vabariigi President, milline on Eesti Energia kasumi hind kodutarbijatele ja kui suurt osa kasumist kasutatakse Eesti-sisese varustuskindluse suurendamiseks, maaliinide väljaehitamiseks ja maa-ettevõtete liitumise kergendamiseks. Ja ta andis ka oma hinnangu: "Paraku ei ole märgata Eesti Energia omaniku kindlakäelist tegutsemist."

Julgen siit puldist korrata, et valitsus pole soovinud elektri hinna alandamisega tegelda, kuigi hoovad on selleks olemas. Kas või see tänane, korduvalt teie ette toodud eelnõu või ka elektriaktsiisi alandamisega seotu. Teine mantra, mida ma olen siit juba öelnud ja ütlen täna veel üle: selle valitsuse ajal on kodukulud rekordiliselt tõusnud. Võrrelda tänaseid arveid 2011. aasta omadega ja teile on selge, kas IRL on oma valimislubadused täitnud või on need naerualuseks saanud.

Nüüd veel KredExist. Alates KredExi loomisest on suudetud nende kaasabil soojustada ligi 2% olemasolevatest eluruumidest. Eestis on Statistikaameti andmetel 41 miljonit ruutmeetrit eluruumi. KredExi näidisprojektide andmetel saavutatakse tüüpkorterimajas ligi 50%-line energiatarbimise kokkuhoid kompleksrevideerimisega, mille investeeringukulu on 125 eurot ruutmeetri kohta. Kui riik kavatses jätkata kortermajade renoveerimist tempos 2% hooneid kümne aasta jooksul, siis kulub selleks aastas 10 miljonit eurot. Arvestades, et KredExi toetus renoveerimisel on maksimaalselt 35%, kulub aastas 3,5 miljonit eurot.

Palun kolm minutit juurde!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaks.

Jaan Õunapuu

Seega jutt, et CO₂ kvootide müügist taastuvenergiat toetada ei saa, sest vaja on toetada energiasäästu, ei pea paika. Kui riigil on ikkagi kavas energiasäästu senisest tõhusamalt suhtuda, millised on siis riigi kavad, missuguse tempoga tuleks hooneid soojustada? Neid küsimusi on veel ja veel.

Lugupeetud koalitsioon ja Riigikogu kaaslased, ma kutsun teid üles täna seda eelnõu mitte välja hääletama! Põhjus on väga lihtne: lõpetame esimese lugemise, vaatame eelnõule veel kord otsa ja võib-olla leiame koos, et maksumaksja muret on võimalik selle eelnõu

valguses leevendada, kas siis kogu mahus, mis me oleme eelnõus välja toonud, või selle ülejäänud rahaga, mis kvootide müügist laekub, aga ei kulu KredExile. Mõtleme veel ja ma loodan, et te toetate meid. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 383 esimesel lugemisel tagasi lükata. Me peame selle läbi hääletama. Valmistume hääletamiseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 383 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 43 Riigikogu liiget, vastu 21, erapooletuid ei olnud. Juhtivkomisjoni ettepanek leidis toetust ja eelnõu 383 langeb menetlusest välja. (Tabel 20.)

Tänane päevakord on ammendatud. Soovin kõikidele kaunist päeva jätku ja kohtumiseni homme!

Istungi lõpp kell 11.11.

Istungi kestus 1 tund ja 11 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 17. aprill 2013

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Elektri hind
2. Kreeka võlakirjade intressitulu
3. Haldusreformi elluviimine
4. Maavalitsused
5. Muud küsimused

Istungi rakendamine

1. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 21 muutmise seaduse eelnõu (369 SE) esimene lugemine

2. Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Küprose Vabariigi vahel sõlmitava vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu (419 OE) esimene lugemine

Infotund

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud ministrid! Hea Riigikogu! Alustame 17. aprilli infotundi, kus osalevad järgmised valitsusliikmed: keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus peaministri ülesannetes, rahandusminister Jürgen Ligi ja regionaalminister Siim Valmar Kiisler.

Kõigepealt palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks on registreerunud 39 Riigikogu liiget, puudub 62.

Läheme tänaste küsimuste juurde.

1. Elektri hind

Aseesimees Laine Randjärv

Esimene küsija on Marika Tuus-Laul. Ta esitab küsimuse keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannusele, kes on täna peaministri ülesannetes. Teemaks on elektri hind. Palun!

Marika Tuus-Laul

Austatud proua minister, kes te täna siin peaministri ülesannetes olete! Elektri hinnaga seoses tahan küsida seda, mida me ennegi

oleme küsinud. Ilmselt on see Eestimaal teada igale inimesele, on ta poliitikaga tegelenud või mitte, et elektri kõrge lõpphind on valitsuse, eriti majandusministri poliitiline otsus. Ülisuurad võrgutasud, Euroopa miinimumnõudest ligi viis korda kõrgem aktsiis, sinna otsa pandud käibemaks ehk siis maksule on omakorda maks peale pandud, taastuenergia tasud – tegelikult on see kõik valitsuse haldusalas ja kas otseselt või vähemalt kaudselt valitsuse reguleeritav. Te lubasite väiksemaid kodukululusid, sh umbes poole võrra madalamat elektri hinda, aga kõik on läinud teistpidi. Mida te täna selle õigustuseks oskate öelda?

Keit Pentus-Rosimannus

Hea küsija! Ma olen tähele pannud, et te ei tunne majandusministri vastu erilist sümpaatiat ja sellega ilmselt on seletatav teie rünnak tema vastu. Aga ma pean ütleva, et te kujutate majandusministrit pisut võimsamana, kui ta tegelikult on, kui väidate, et elektri hind kinnitatakse majandusministri otsusega või et majandusministri otsus saab elektri hinda väga jõuliselt mõjutada.

Nagu teile väga hästi teada, on Eestis selle aasta 1. jaanuarist ka kodutarbijad olukorras, kus elektri hind kujuneb nende jaoks turul. Turu avamise eesmärk on väga üheselt olnud suurema konkurentsi tekitamine. Just konkurents tagab tarbijale võimalikest kõige soodsama hinna. Loomulikult teeb lisaks kõigele muule ebaharilikult pika ja külma talvega kaasnenud elektri kõrge hind inimestel meele mõruks. Seda me teame kõik ja ma arvan, et me suhtume sellesse mõistvalt. Samas oleks ülimalt ennatlik teha paari esimese kuu järel väga kaugele ulatuvaid järeldusi avatud turu toimimise kohta laiemalt. Veel kord: konkurents on see, mis tagab tarbijale lõpuks parima võimaliku hinna ja konkurentsist on tarbijal kaugemas perspektiivis kindlasti ainult võita.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul, esimene täpsustav küsimus!

Marika Tuus-Laul

Ma ei kõnelenud ainult majandusministri tegevusest, vaid kogu valitsuse tegevusest. Ja ma ei rääkinud turu avamisest, vaid kõrgetest riigimaksudest. Statistika näitab, et kui võrrelda aastataguse ajaga, siis moodustab elektri kallinemine umbes kaks kolmandikku eluase-mekulude kasvust. Elekter oli märtsis 30% kallim kui aasta tagasi. Vaesemad inimesed peavad umbes 10% pere sissetulekust elektri ostmiseks ohverdama. Aga erilist tuska tekitab ikkagi ülisuur võrgutasu ja selle kujunemise salastatus. Minister ütleb, et see on ärisaladus, aga miks ta ikkagi on? Eesti Energia osutab meile ju avalikku teenust ja me peame selle kohta saama infot avaliku teabe korras, nii nagu see on naaberriikides. Ma küsingi, kui palju on Elering oma tohutust kasumist, mis eelmine aasta saadi, eraldanud elektrivarustus-kindluse suurendamiseks.

Aseesimees Laine Randjärv

Minut on ammu täis!

Keit Pentus-Rosimannus

Ausalt öeldes on teie mõtte uljast lendu kaunis keeruline jälgida. Siin kõlas nii palju väiteid ja suur hulk neist ei vasta tõe. Nende kõigi ümberlukkamiseks kuluks ilmselt kõvasti rohkem aega, kui infotunni raamistik võimaldab. Üks väide oli, et meil on erakordselt kõrge aktsiis elektriturul. Kui aga võrrelda meie naaberriikide Soome ja Rootsi, siis Soome elektriaktsiis on teadupoolest mitteärilisele tarbijale 3,8 korda kõrgem. Rootsis on elektriaktsiis 7,1 korda kõrgem kui Eestis, erand on vaid Põhja-Rootsi, kus on aktsiisimäär pisut madalam, kuid sellest pisut madalamast määrast hoolimata on vahe Eesti aktsiisiga Põhja-Rootsis 4,7-kordne.

Teie võitlete selle nimel, et teha soodustusi nendele, kes tarbivad elektrit rohkem ja kes tõenäoliselt on ka jõukamad. See on sisuliselt sama võitlus mis elektriaktsiisi muutmise eest. Selline eesmärk on mulle mõistetamatu. Miks me peaksime tulema vastu eelkõige nendele, kelle sissetulekud on suuremad, kes tarbivad rohkem? Ma ei näe selleks esiteks sügavat

sisulist põhjust ja teiseks, keskmine mõju, mis inimese elektriarvele sellest tuleneks, oleks pisut üle 1 euro kuus. Kogumõju riigieelarvele aga jääks 30 miljoni euro kanti, mis tähendaks väiksemaid kulutusi näiteks sotsiaal- ja kultuurivaldkonnas. Kui te tõesti tahate võtta esikärpja rolli nendes valdkondades, siis soovin teile edu!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Marika Tuus-Laul, teine täpsustav küsimus!

Marika Tuus-Laul

Ma küsin uuesti. Mu küsimus puudutas võrgutasude kujunemise salastatust. Miks see ei ole avalik info, kui see mujal naaberriikides seda on? Miks me ei saa sellest midagi teada? See peaks tõesti avaliku teabe korras olema inimestele kättesaadav. Ja veel küsin, miks on Eesti Energiast tehtud valitsuse kullaaug. Me teame, et sel aastal võetakse välja koos maksudega 100 miljonit eurot. Sandor Liive on ka ise öelnud, et neilt nõutakse kahte: ühelt poolt odavat elektrit, aga teiselt poolt võetakse kõvasti dividende välja. Need on kaks täiesti vastukäivat asja. Ning võib-olla ütlete ka, miks me maksame tarbijatena kinni selle Painküla täiesti mõttetu koostootmisjaama. Sinna on juba maetud 43 miljonit eurot. Neid asju on juba nii palju, et tõesti ei saa ainult üht küsimust esitada.

Keit Pentus-Rosimannus

Hea juhataja, kas kuidagi saaks suunata seda, et me püsiksime ühe teema raames? Ja kui küsija küsib ning selles sisaldub mitu väga kiiva kiskuvat väidet, siis kuidas mul on võimalik kõigile nendele vastata? Ma saan aru, et kodukord seda täna ei võimalda arutada, aga võib-olla peaks selle peale edaspidi mõtlema.

Aseesimees Laine Randjärv

Vastake oma valitud küsimusele kahe minuti jooksul.

Keit Pentus-Rosimannus

Kõigepealt oli väide, et võrgutasude määramise põhimõtted on salastatud. Nii majandusminister kui varasemates infotundides ka peaminister Andrus Ansip on teile selgitanud, kuidas võrgutasusid määratakse. Ma olen küll

üsna veendunud, et teile peaks teada olema, et Konkurentsiamet kooskõlastab iga kord võrgutasude suuruse tulenevalt väga detailsest Euroopa ja Eesti-sisese reeglistikust. See ei ole kindlasti kuidagi salastatud. Ma ei tea, kas teie fraktsioon on selle teema arutamiseks Konkurentsiametiga kohtunud, aga kui selleks vajadus on, küllap siis on võimalik paluda neilt detailsemat seletust.

Eleringi investeeringud on tänavu märksa suuremad kui summa, mis tarbijate käest tegelikult aastas kokku kogutakse, ja kõik need investeeringud on kokkuvõttes otseselt suunatud energiajulgeolekut ja paremat teenust tagavasse võrguteenusesse. Majandusminister selektas teile hiljuti, kuidas investeeritakse Estlink 2 ühendusse, mis on meie varustuskindluse ja energiajulgeoleku seisukohast hädavajalik investeering ja tuleb ära teha, samamoodi Estlink 1 ja avariireservjaam. Selle kohta on teile juba varem täiesti ammendav vastus antud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Lugupeetud minister, täna peaministri ülesannetes! Te ütlesite, et elektri hinna tõusu tuleb suhtuda mõistvalt. Aga kuidas saab peaminister suhtuda mõistvalt riigi elanikkonna elatustaseme langusse, mille on põhjustanud riigi maksupoliitika? Elektri hinna järsu tõusu taga on ju ka turul kujunevale hinnale lisanduvad riigimaksud. Kuidas te saate väita, et tuleb mõistvalt suhtuda elatustaseme langusse?

Keit Pentus-Rosimannus

Teie oskus sõnu väänata on täiesti harukordne! Te panete mulle suhu sõnu, mida ma ei ole öelnud. Ma ütlesin, et inimeste pahameel elektri hinna tõusu pärast on täiesti mõistetav. Ja tõepoolest, kuidagi teisiti kui mõistvalt sellesse suhtuda on täiesti võimatu. Aga kui ma kuulan neid teie küsimusi kasvavate eluase- mekulude kohta, siis mul on, kui aus olla, mõnevõrra raske uskuda nende siirusesse. Seda eelkõige põhjusel, et kui me vaatame, kui suure osa inimeste väljaminekutest moodustavad küttekulud, siis see osakaal on suurem kui elektri oma. Elektri hind kujuneb turul. Kui te küttekulude osas tõepoolest tahaksite

midagi ette võtta, siis küllap te oleksite oma juhile ja õpetajale, kelle ainuvalitsemise all Tallinna linn praegu on, teinud selgeks, et pealinnas tuleb investeerida kütetrassidesse, et inimesed ei peaks maksma õhu kütmise eest.

Ma näitan teile paari pilti, mis mulle andis üks Tallinna linna juhtide peale väga kuri linnakodanik. Need on suhteliselt väiksed, aga ehk te näete siiski. Siin on pilt hipodroomi esisest, mis on tehtud ajal, kui väljas oli mitukümmend kraadi külma. Tallinna linnas, kus elab ligi kolmandik Eesti inimestest, maksavad kaugkütet tarvitavad inimesed 17% tühja – nad maksavad selle eest, et Tallinn ei ole investeeritud soojatrasside kordategemisse. See töö on otseselt Tallinna Soojuse võimuses, aga igal aastal võetakse Tallinna Soojusest välja miljoneid eurosid, et suunata see raha Tallinna Televisiooni, kus ka teie, härra Lenk, olete tihe külaline.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Võtame järgmise küsimuse. Palun, Kalle Palling!

Kalle Palling

Marika Tuus-Laul on kindlasti vaieldamatu talent Eesti poliitikas. Ilmselt ei oska keegi teine siin saalis nii tuima näoga valeväiteid loopides vassida. Küsin aga võrgutasude kohta. Praegu käib arutelu Euroopa Liidu struktuurivahendite kasutamise üle tulevikus. Kuidas te suhtute mõttesse, et osa järgmise perioodi eelarve vahenditest võiks kasutada võrgu uuendamiseks, selle asemel et seda raha tarbijailt koguda? Minule tundub, et see on idee, mis väärrib vähemasti arutamist.

Keit Pentus-Rosimannus

Energiasääst tervikuna on kindlasti ka järgmises Euroopa Liidu finantsperspektiivis tugevalt fookuses ja see kehtib ka nende summade puhul, mida me riigisiselt investeeringuteks suuname. Mis puutub teie suhteliselt värskesse ettepanekusse kasutada Euroopa Liidu raha võrguinvesteeringuteks, siis see on kindlasti analüüsimist väärt. Praegu ei ole mul infot, et ma saaks öelda, kas asjaomaste analüüsidega on jõutud niikaugele, et on võimalik juba hakata otsust tegema, aga usun, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium ning ka Rahandusministerium seda ettepanekut tõsiselt

analüüsivad. Järgmise eelarveperioodi euro-raha kasutamise arutelu on sellises faasis, et otsuseid tehtud veel ei ole. Lähiajal jõutakse esimese koondini, esimese ettepanekute paketi, siis on kindlasti võimalik detailsemalt analüüsida. Aga igal juhul väärub see mõte läbiarutamist.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Lõpetan selle küsimuse arutelu ja läheme järgmise juurde, et jõuaksime kõik teemad ilusasti läbi võtta.

2. Kreeka võlakirjade intressitulu

Aseesimees Laine Randjärv

Kadri Simson esitab nüüd küsimuse rahandusminister Jürgen Ligile, see on Kreeka võlakirjade intressitulu kohta. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud rahandusminister! Paar nädalat tagasi käis Riigikogu rahanduskomisjoni delegatsioon Kreekas, kus üks eredaimaid ettevõtmisi oli kohtumine Kreeka parlamendis. Üks Kreeka parlamendiliige ütles seal, et Eesti ja teised eurosooni riigid mitte ei aita Kreekat, vaid teenivad tänu nende õnnetusele intressitulu. Kõige rohkem on intressitulu teeninud Euroopa Keskpank – 2012. aastal väärtpaberituru programmi raames ostetud Kreeka võlakirjadelt saadi intressitulu 555 miljonit eurot. Samas on eurogrupi rahandusministrid sõlminud poliitilise kokkuleppe, et see intressitulu kantakse Kreekale tagasi. Ma soovingi teada saada, kuidas Eesti seda poliitilist kokkulepet täidab. Teadupärast üle kandma peaks selle summa Eesti riik, intressitulu saaja aga on Eesti Pank, kelle tulude kasutamine ja nõukogu otsus on sõltumatud.

Jürgen Ligi

Ma loodan, et teil oli võimalus sellel eredal kohtumisel märku anda, et selline teiste süüdistamine ja abistajate kritiseerimine on kohatu. Aga seda on kahetsusväärset palju selles ilmakaares ja niisuguseid meeolusid on ka tänaval. See on mu meelest hästi tülgastav. Intressitulu teema tõepoolest on üleval. Keskpank on ostnud turult väärtpaberituru programmi raames odavalt programmiriikide võlakirju

kokku ja teeninud sellelt korraliku kasumi. Kokkulepe on, et esiteks selleks, et leevendada Kreeka võlakoormat, ja teiseks, et mitte teenida programmiriigi häda pealt kasumit, kantakse see raha abistanud riigi eelarvesse ja tehakse ettepanek anda see Kreekale tagasi. Nii et see element tolle kreeklase jutus ja ka teie küsimuses on igati loogiline. Tagasimaksmine on plaanis ja sellega me tuleme Riigikokku niipea, kui on selgunud summa suurus ja keskpank on teinud oma sõltumatud otsused. Ma usun, et Eesti valitsus ei kavatse seda raha endale jätta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson, esimene täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Kas ma saan õigesti aru, et seetõttu peab Riigikogu muutma käesoleva aasta riigieelarvet ja seda summat me praegu veel ei tea? Aga kas te oskate öelda, mis suurusjärguga tegu on ja kas selline poliitiline kokkulepe on kooskõlas ka Eesti riigieelarve baasseadusega?

Jürgen Ligi

Loomulikult on see seadusega kooskõlas ja loomulikult tuleb selleks eelnõuga Riigikokku tulla. Ning tõepoolest puudutab see ka 2013. aasta eelarvet. Summa suurusjärg? Ma praegu komakoha jätan lisamata, sest see pole täpselt teada, see sõltub ka keskpanga otsusest ja tema portfelist, tema kasumiarvestusest, aga suurusjärg on viis miljonit, mis on teenitud võlakirjadega kauplemiselt eesmärgiga toetada võlakirjaturgu ja muidugi teenida ka kasumit.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson, teine täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Lugupeetud rahandusminister! Seoses Küprose liikumisega abivajajate hulka kasvab Eesti kohustus ka edaspidiste Kreeka abisummade osas. Nüüd on neljas eurosooni riik EFSF-ist väljas ning alles jäänud abistavate riikide osakaal kasvab. Eile te ei osanud rahanduskomisjonis täpselt öelda, mida see summaliselt Eestile tähendab, et edasised Kreeka väljamaksed kasvavad. Kas te täna oskate öelda summat,

kui palju Eesti kohustused Kreeka suhtes nüüd kasvavad?

Jürgen Ligi

Ma ei püüdnud kinni, mida täpselt sa küsimuse alguses küsisid. Lõpust sain aru ja küllap ka algus käis selle kohta. Kreekat, Iirimaa ja Portugali puudutab see osa, mis on Eesti võti EFSF-ist antavates laenudes. Kui seni välja antud summad jäävad puutumata, siis programmist väljakukkuvate riikide tõttu muutub teiste riikide koefitsient uute väljamaksete puhul mõistagi suuremaks. Neid väljamakseid on teha jäänud vähemus. Ja see summa on mikroskoopiline. Kuna Küprose teema tuleb meil kohe ka jutuks, siis võin öelda, et Küprose väljalangemise korral kasvab meie osalus EFSF-is 0,006%. Selleks peab kõigepealt teema protseduurid läbi ja see mõjutab meie garantiisummat teiste programmide puhul paarisaja tuhande euro ulatuses. See on garantiisumma, mitte väljamakstav summa, ja see sõltub väga sellest, kui palju laenu tegelikult EFSF-ist võetakse. Täpsem summa on 300 000, aga see on maksimum, täpsemalt jääb see kolme ja poole saja kanti. Aga see kindlasti ei ole täpne summa.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Katsume kahe minuti sisse ära mahutada! Palun, Aivar Sõerd, kohapeal registreeritud küsimus!

Aivar Sõerd

Hea minister! Muidugi ma mõistan kolleegi muret, et samal ajal kui meil pole raha Tallinna lagunevate tänavate remontimiseks, me tegeleme päästeprogrammides osalemisega. Aga tuleksin tagasi Kreeka võlakirjade intresside juurde. Võib-olla polegi see otseselt rahandusministrite küsimus, aga ka rahandusministrid on sellega tegelenud. Keskpangal on kümnete või sadade miljonite eurode ulatuses Kreeka võlakirju ning võib ju tekkida olukord, et neid võlakirju tuleb hakata alla hindama. Kas on arutusel olnud, et selle asemel, et see intressitulu ühele liikmesriigile tagasi maksta, võiks keskpangas luua erakorralise fondi tulevaste võimalike kulude katteks, juhuks kui neid võlakirju tuleb hakata alla hindama? Kas seda ettepanekut ei kaalutud?

Jürgen Ligi

Sellel ettepanekul ei ole tehtud. Ma juhin ka tähelepanu, et võlakirjatulu ei koosne ainult intressidest. Kreeka puhul moodustab isegi suurema osa tulust odava turuhinna ja nominaalhinna vahe. Aga praegu, jah, kantakse üks osa sellest kasumist edasi riigieelarvetesse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Selle teema kohta rohkem küsimusi ei ole. Lõpetame teise küsimuse arutelu.

3. Haldusreformi elluviimine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise küsimuse juurde. Neeme Suur esitab regionaalminister Siim Valmar Kiislerile küsimuse haldusreformi elluviimisest. Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Lugupeetud minister! Te töötate oma meeskonnaga välja haldusreformi raamseadust. Septembriks peaks see olema valitsuses ja detsembriks vastu võetud. Aluseks on võetud tõmbekeskuste mudel. See mudel valiti välja, tuginedes küsitlusele, millele vastajaid oli 67. Nendest ca 40 avaldas arvamust mudeli kohta ja nendest omakorda veidi üle poole toetas tõmbekeskuste mudelit. Tegelikult te toetute praegu natuke vähem kui 30 arvamusele. Eelnou väljatöötamise kavatsust toetas MKM, toetas Põllumajandusministeerium, aga näiteks Justiitsministeerium ja Kultuuriministeerium seda ei kooskõlastanud. Eesti Linnade Liit kooskõlastas, Eesti Omavalitsuste Liit ei kooskõlastanud. Reformierakond on selgelt välja öelnud, et ei toeta omavalitsuste sunniviisilist liitmist. Siit ka küsimus: kui kaugele te selle protsessiga tegelikult jõuda loodate?

Siim Valmar Kiisler

Loodan jõuda sinnamaani, et Eesti omavalitsused oleksid mõistliku suurusega, et paarisaja elanikuga omavalitsused ikkagi ühinevad ja mõnevõrra suuremad samuti. Kui suurteks, on kompromissi küsimus. Mis puutub teie toodud arvudesse, siis see statistika kajastab kirjalikke vastuseid. Me korraldasime maakondades, eelkõige maakonnakeskuste kultuurimajades ka avalikke arutelusid sel teemal, kus küsiti kõigi inimeste seisukohti. Loomulikult

ei protokollitud seal täpselt, kes mida ütles, kuid hoiak tõmbekeskuste mudeli suhtes oli ülimalt positiivne. Kui seisukohta väljendati, siis valdavalt selle mudeli poolt. Minu arust ei maksa takerduda sellesse, et kirjalikult sõnastati oma seisukohti natuke rohkem ühele poole või teisele poole. Väga valdav poolehoid on olnud. Tõsi, probleem on see, et paljud ei taha oma seisukohta välja öelda. Õigemini, Eestis öeldakse välja arvamus, et asju on vaja muuta, et praegune olukord ei rahulda. Palju raskem on saada vastust küsimusele, mida te siis muudaksite. Sellepärast me need kuus mudelit välja pakkusimegi, et inimestel oleks lihtsam oma eelistust öelda, ja üks eelistus oli seal selgelt enamuses. Me saame selle mudeli aluseks võtta, selle kallal edasi töötada. Te viitaste kooskõlastustele. Küsimus oli seaduseelnõu väljatöötamise kavatsuses ja on arusaadav, et esimesel kooskõlastusringil kohe saada kõigilt jaatavaid vastuseid on ülimalt keeruline. Me jätkame tööd ka kooskõlastuste läbiraakimistel.

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud regionaalminister, palun jääme kahe minuti piiresse! Palun, Neeme Suur, esimehe täpsustav küsimus!

Neeme Suur

Need on väga põhimõttelised küsimused. Haldusreformi puhul on küsimus poliitilises tahtes ja kompromissides. Tahtega on meil teadagi mitmeti, aga kuidas on lugu kompromissidega? Üks võimalik kompromiss omavalitsuste sunniviisilisel liitmisel oleks omavalitsuste maakondliku koostöö tõhustamine omavalitsusliitude tugevdamise abil. See haakuks ka teie esialgse tugevatele maakondadele baseerunud suunaga. Siit on ka küsimus: kas te olete praeguseks loobunud tugevatele maakondadele toetuva haldusmudeli arendamisest?

Siim Valmar Kiisler

Jah, kompromissi selles küsimuses tuleb otsida. Mis puutub omavalitsuste koostöösse, siis ma arvan, et ühinemine ja koos tegutsemine pärast ühinemist ongi selle koostöö parim ja kõrgeim vorm. Miks piirduda koostöös näiteks ainult jäätmeveo ja muu sellisega? Me võiksime ka juhtimisstruktuurid ühendada nii,

nagu see mitmel pool omavalitsuste läbirääkimiste käigus vabatahtlikult teoks on saamas.

Maakondlike omavalitsusliitude puhul on küsimus, kui suureks jäävad meie omavalitsused. Kui näiteks Hiiumaal on tulevikus üks omavalitsus, mis asi on sel juhul Hiiumaa maakondlik omavalitsusliit? Ma olen seda väga palju arutanud maakondlike omavalitsusliitude esindajatega ja nad on olnud nõus, et kui maakonda jääb ainult üks, kaks, kolm, võibolla neli omavalitsust, siis omavalitsusliidud võiksid hõlmata suuremat piirkonda, mitte ainult ühte maakonda. Nii tekiksid piirkondlikud omavalitsusliidud. Selge, et koostöö on vajalik ka suuremate omavalitsuste puhul, sest ka nende puhul võivad näiteks ühistranspordiliinid piire ületada. Kindlasti on vaja selgeks vaielda kõik küsimused, mis jäävad lahendada omavalitsusliitude või ühistranspordikeskuste laadis struktuuride koostöös. Aga ma rõhutan, et kõik sõltub väga palju sellest, kui suured omavalitsused meil on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur, teine täpsustav küsimus!

Neeme Suur

Läänemaal võtsid kolme omavalitsuse volikogud esmaspäeval vastu otsuse liituda. Alustas kaheksa omavalitsust, lõpetas kolm. Esimese suurema probleemi tekitas Ridala vald oma loobumisega, millega ta lahutas ülejäänud omavalitsustest ka Haapsalu. Esmaspäeval, protsessi viimases faasis loobus ka Nõva vald. Kui otsustada sotsiaalmeedias toimuva aktiivse arutelu põhjal, said mõlema valla puhul otsustavaks Reformierakonna ja IRL-i esindajate lahkavamused kohapeal. Siit ka minu küsimus: kas IRL-is endas on haldusreformi osas ikka ühtne seisukoht olemas? Ja miks on nii, et valitsuserakondade esindajad töötavad kohapeal üksteisele vastu ja tõkestavad sellega vabatahtlikku liitumist?

Siim Valmar Kiisler

Reformierakonna kohta on mul raske öelda, peab küsima headelt kolleegidelt siin saalis. Mis puutub IRL-i, siis võin öelda, et meil ei ole sellist raudset distsipliini, et kui erakond on ühes küsimuses võtnud vastu konkreetse otsuse, siis keegi meie hulgast ei võiks teistmoodi

arvata. Meil on selles küsimuses väga erinevaid arvamusi. Tõsi on, et IRL-i volikogu ja eestseisus, ühesõnaga juhtorganid, toetavad haldusreformi selgelt. See ei tähenda aga, et kohapealse volikogu liikmed alati täpselt nii hääletavad, kuigi selline üldine suund on.

Mis puutub teie toodud Ridala näitesse, siis ma ei ole nõus, et Ridala lahutas Haapsalu ja ülejäänud omavalitsused. Haapsalu linnapea ütles avalikult selgelt välja, et tal puudub vähimigi soov, et Haapsalu linn ühineks väikeste omavalitsustega. Minu arust ei olnud see ilus käitumine. Ma ei kiida heaks Ridala Vallavolikogu otsust mitte minna ühinemisläbirääkimistele, aga ma mõnes mõttes mõistan neid. Kui kellelegi selgelt öeldakse, et me tahame ühineda ainult teiega ja kõik ülejäänud omavalitsused maakonnas me välistame, siis on arusaadav, et tegelikult oli see välistaja eelkõige Haapsalu linnapea, mitte Ridala Vallavolikogu. Mul on hea meel, et kolm omavalitsust läksid võiduka lõpuni. Olen kindel, et nad viie aasta pärast vaatavad uhkusega selle otsuse peale tagasi, nii nagu see mõnel pool Eestis on juba juhtunud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Läheme kohapeal registreeritud küsimuste juurde. Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Lugupeetud minister! Haldusreformi kava kohaselt on olnud arutlusel ka teema, et mitmed maavalitsuste rollid antakse üle omavalitsustele. Kas selles kontekstis on kõneldud ka alaealiste asjade komisjoni rollist? Praegu tegetsevad need maavalitsuste juures väga hästi, need on kompetentsed organid. Samas peab mõni linn ka praegu eraldi oma komisjoni. Millisena näeb haldusreformi kava ette alaealiste asjade komisjoni rolli?

Siim Valmar Kiisler

Üldine põhimõte on, et me peaksime andma kohaliku omavalitsuse tasandile võimalikult palju ülesandeid. Praegu ongi seda takistanud eelkõige omavalitsuste väiksus, mille tõttu me kahjuks näeme viimasel ajal pigem vastupidist trendi. Asjad liiguvad vaikselt selles suunas, et hiilivalt, paralleelseid struktuure moodustades võtab riik omavalitsuse ülesandeid üle. Ma arvan, et kui omavalitsused on piisavalt suu-

red, siis nad saavad ka alaealiste asjade komisjoni töö ja muude lastekaitsevaldkonna ülesannetega suurepäraselt hakkama. Küsimus on ju inimestes, maakonnas peavad olema olema pädevad inimesed. Ülesanded on ju oma olemuselt omavalitsuslikud ja praegu on see tegelikult hädaolukord, et maavalitsus neid täidab. Minu arvates on igati mõistlik, et need tublid ametnikud, kes seda tööd teevad, liiguvad kohaliku võimu struktuuri, kui omavalitsustel on selleks piisav suurus ja tänu sellele ka piisav eelarve.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Hea minister! Ma pean tunnistama, et mina küll ei tea ühtegi seesugust ülesannet, mis viimasel ajal oleks omavalitsustelt ära võetud ja millega riik oleks tegelema hakanud. Pigem on olnud vastupidi: riik on omavalitsustele ülesandeid pannud, seejuures finantse kaasa andmata. Aga küsimus on hoopis teie väite kohta, et te ei tea oma koalitsioonipartneri Reformierakonna selgelt seisukohta haldusreformi küsimuses. Kas enam ei olegi siis meie riigis koalitsioonivalitsust? Kas koalitsioonis tegevusplaan kokku ei lepita, enne kui minnakse ummisjalu neid peaaegu et teostama – palgatakse uusi inimesi, moodustatakse osakondi, kes sellega tegelema peaks. Kas teil kui ministril ei oleks mõistlik valitsuskabinetis küsida ka koalitsioonipartneri seisukohta haldusreformi osas?

Siim Valmar Kiisler

Mulle ei meeldi vastata sedalaadi kurtmistele, milles sõnu keeratakse teistpidi. Kui te aga minu öeldule täiesti vastupidist väidate, siis peab seda tegema. Ma tõesti ei öelnud, et ma ei tea, milline on Reformierakonna seisukoht haldusreformi küsimuses. Jutt oli sellest, kas IRL-i ja Reformierakonna liikmed otsustavad kohapeal teistmoodi, kui on erakonna liin. Selle kohta ma ütlesin, et peab küsima erakonna liikmetelt, kui suur on erakonnasisene demokraatia, milline on tegevusvabadus. Parmpoolsetes erakondades on see suhteliselt suur, nagu ma olen aru saanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Priit Toobalil on protseduuriline märkus.

Priit Toobal

Lugupeetud istungi juhataja, minu arvates on teie ülesanne jälgida ka seda, et kui saalis esitatakse küsimus, siis minister sellele ka vastaks. Ja kui ta seda ei tee, siis tuleks sellele tähelepanu juhtida. Praegu ma võin oma küsimust korrata, kui minister sellest aru ei saanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Ma tänan selle tähelepanujuhtimise eest! Praegu ma aga juhin infotundi ja annan sõna Kalvi Kõvale. Palun!

Kalvi Kõva

Hea minister! Küsin Omavalitsusliitude Koostöökogu ja Vabariigi Valitsuse vaheliste eelarveläbirääkimiste kohta, mis äsja algasid. Me teame, et eeskätt tasandusfond on instrument, millega regionaalpoliitikat teostada. Tasandusfondi kaudu antakse raha eeskätt omavalitsustele, kes asuvad piirkondades, kus maksulaekumised pole asukoha tõttu kuigi suured. Kas teie regionaalministrina toetate järgmisel eelarveaastal tasandusfondi suurendamist kas või masueelse tasemeni?

Siim Valmar Kiisler

Ma olen natuke teistsugusel seisukohal. Minu arust tasandusfondi mudel ei ole niivõrd regionaalpoliitika teostamise vahend, kuivõrd pigem katab puudujääke, kui keegi saab vähem tulu. Tasandusfondist raha saajate hulgast leiame ka omavalitsusi, kes asuvad suhteliselt soodsas asukohas. Nende probleem ei ole mitte kehv asukoht, vaid see, et nad on teinud kehva kvaliteediga juhtimisotsuseid. Ja kui nende tulud seetõttu vähenevad, siis saavad nad kompensatsiooni. Nii et pigem on tegu toimetulekutoetuse laadis meetmega omavalitsuste jaoks. Tunduvalt paremini aitavad regionaalpoliitikat teostada regionaalsed toetusprogrammid – hajaasustusega alade toetusprogrammist kuni näiteks kompetentsikeskuste programmini.

Aga vastuseks teie küsimusele ütlen, et ma toetan omavalitsuste tulubaasi vähehaaval taastamist. Ma olen teinud eelarveläbirääki-

mistel ettepaneku suurendada omavalitsustele laekuvat tulumaksuosa 0,2 protsendipunkti võrra ja ma arvan, et see on olulisem kui tasandusfondi summade suurendamine.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Võtame viimase kohapeal registree-ritud küsimuse. Palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Hea minister! Täna uuesti uudistest võib lugeda, et järgmiseks eelarveperioodiks saab Põllumajandusministeerium ligemale miljard eurot Euroopa Liidu raha maaelu edendamiseks. Kui palju teie oma ministeeriumiga selle raha jagamise kaasa rääkida saate või rääkida katsete?

Siim Valmar Kiisler

Ma ei ole maaelu arengukava uue perioodi meetmete planeerimisega täpselt kursis, kuid mulle tundub, et väga suurt summat sealt omavalitsuste toetamiseks ei tule. Nii on see eurorahaga olnud ka praegusel eelarveperioodil. Maaelu arengukava strateegia koostamisse on meie ministeeriumi inimesed aga kaasatud. Meie jaoks on väga oluline läbirääkimiste teema Leader-meetme ja teiste seda laadi meetmete ülesehitus. Oleme huvitatud, et maakondades oleks parem koostöö väikevaldade ja linnade vahel ning oleme teinud ettepaneku laiendada Leader-meedet maakonnas olulistes linnadesse. Seni nad ei ole Leader-meetme puhul abikõlblikud olnud. Palju sõltub ka sellest, kas näiteks regionaalarengu fondist on võimalik selleks lisatoetusi leida. Ma arvan, et suurem koostöö n-ö maapiirkonna ja maakonnalinnade vahel on kindlasti vajalik. Praegu ma näen mitme toetusprogrammi puhul, et üks tegutseb ühes suunas ja teine natuke teises suunas. Me peame tõmbekeskusi ja toimepiirkondi tervikuna käsitlema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Lõpetame selle küsimuse käsitlemise.

4. Maavalitsused

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise, neljanda küsimuse juurde. Tarmo Tamm soovib regionaalminister

Siim Valmar Kiislerile esitada küsimuse maavalitsuste kohta. Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Lugupeetud minister! Teatavasti muutusid Põlvamaal kaks omavalitsuse volikogu – Kanepi ja Põlva vallavolikogu tegutsemisvõimeks ja volikogu liikmete asemele on määratud asendusliikmed. Kanepi Vallavolikogu oli tegutsemisvõime alates eelmise aasta 18. septembrist ja Põlva Vallavolikogu alates eelmise aasta 3. juunist. Härra minister, kas maavalitsus ei jälginud nende valdade töö õiguspärasust? Kui ta siiski jälgis, siis miks ta õigel ajal ei sekkunud?

Siim Valmar Kiisler

Meil on see valdkond reguleeritud nii, et maavalitsused ei teosta järelevalvet omavalitsuste kõigi otsuste üle. Näiteks Lätis kehtib selles osas teine kord, seal on minu teada igal omavalitsuse volikogu koosolekul kohal ka maavalitsuse esindaja. Nende seadusandlus on niiviisi üles ehitatud, et jälgitakse kohapeal omavalitsuste otsuste õiguslikkust. Eestis on omavalitsuste tegevusvabadus palju suurem, maavalitsuse esindaja ei kirjuta igal volikogu koosolekul ette, kuidas ja mida nad peaksid tegema. See, et ühes maakonnas on vastu võetud otsuseid, mis ei ole õigusaktidega kooskõlas, on muidugi kahetsusväärne, aga eelkõige peavad otsuste õiguslikkuse tagama nende langetajad. Minu meelest võiks ka edaspidi nii olla, et on eelkõige omavalitsuse, mitte mõne riigiorgani ülesanne garanteerida, et langetatud otsused oleksid kvaliteetsed.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Tarmo Tamm, esimene täpsustav küsimus, palun!

Tarmo Tamm

Härra minister! Hiljaaegu arutati Riigikogus maavalitsuste töö ümberkorraldamist ja maavanema ameti kaotamist. Siis rõhutati eriti, et üks maavanemate põhiülesandeid on kontroll omavalitsuste õigusaktide üle. Täna selgub, et see on mingi naljategu ja seda ei pea tegema. Ma küsin järgmist. Juhul kui Põlva linn ja Põlva vald on otsustanud ühineda, aga maavalitsus ei jälgi seda ühinemise protsessi, kes siis selle eest vastutab, kui ühinemine on selle-

pärast, et õigusaktid on õigustühised, tänasel päeval teostamata? Kas selle eest keegi vastutab?

Siim Valmar Kiisler

Austatud Riigikogu võttis üsna hiljaaegu vastu kohaliku omavalitsuse üksuste ühinemise soodustamise seaduse muudatused. Seaduses on nüüd ka säte, et maavanem nõustab omavalitsusi ühinemisprotsessis. Seega on see nõustamise kohustus ka seadusega kindlalt sätestatud, kuigi minu teada pole ei maavalitsuste ega ka meie ministeeriumi ametnikud varemgi keeldunud nõu andmast ja abistamast, kui omavalitsustel on olnud küsimusi, kuidas ühinemisprotsessi läbi viia. Olen näinud, et konsulteeritakse jooksvalt, helistatakse pidevalt, küsitakse nõu, kui on mingid küsimused või takistused, kui miski on segane. Minu arust on koostöö olnud päris hea.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine täpsustav küsimus!

Tarmo Tamm

Lugupeetud minister, ma saan teie jutust aru, et realselt maavalitsused omavalitsuste üle kontrolli ei teosta. Kas ma saan millestki valesti aru?

Siim Valmar Kiisler

Oleneb valdkonnast. Kui me räägime näiteks omavalitsuse üldplaneeringu kehtestamisest, siis järelevalve selle üle on rangelt sätestatud ja maavalitsused teostavad seda süsteemselt. Aga minu arust ei peaks me tekitama olukorda, kus maavalitsuse esindajad mõjutavad peaaegu iga omavalitsuste otsust. Iseseisev otsuste tegemine on autonoomia oluline komponent. Muidugi ei tohi need otsused õigusaktidega vastuolus olla, aga ärme autonoomiat omavalitsustelt päris ära võta!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun kohapeal registreeritud küsimus, Kalvi Kõva!

Kalvi Kõva

Nagu me teame, lähenevad kohalikud valimised. Me teame ka seda, et kõik maavanemad on end poliitiliselt määratlenud, on mõne

erakonna liikmed. Valdavalt on nad kõik ka erakondade piirkonnajuhid. Siit minu küsimus. On avaldatud kartust, et maavalitsustest võivad saada parteikontorid. Mulle on mitu korda räägitud, et ühe või teise maavalitsuse ruumes on peetud mingi partei juhatuse koosolekuid selle eest tasumata. Kuidas te sellesse suhtute? Kas maavalitsuses tohib teha ka parteipoliitikat, näiteks pidada piirkonna juhatuse koosolekuid?

Siim Valmar Kiisler

Tean, et maavalitsuste koosolekuruume antakse suhteliselt vabalt kasutada mitmesuguste organisatsioonidele. Eraldi ma selle kohta andmeid pole küsinud, mis laadi organisatsioonid neid ruume on kasutanud. Aga sa saad näiteks oma kolleegilt Neeme Suurelt küsida, et kui ta oli maavanem, kas siis nendes ruumides toimus Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koosolekuid või mitte. Samamoodi saad seda pärida teistelt endistelt maavanematelt. Ma kordan: selle sajandi jooksul on Eestis maavanema ametis olnud 46 inimest. Nendest 46 inimesest ei ole kandideerinud valimistel ega ole olnud mõne erakonna liige neli inimest – seda erinevatel põhjustel, üks näiteks vabadusekaotuse tõttu. Minu arust on silmakirjalik hakata rääkima, et justkui sina, Kalvi, oled järsku avastanud, et maavanemad on mõne erakonna liikmed. Meil on olnud sotsiaaldemokraatidest maavanemaid ja teistesse erakondadesse kuuluvaid maavanemaid. See on olnud nii selle sajandi jooksul, aga ka pikalt enne seda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peep Aru!

Peep Aru

Hea minister! Teema on maavalitsused, aga täpsemalt nende kontroll omavalitsuste üksikaktide üle. Üksikaktide õiguspärasusel on veel üks tahk. Ma olen ka seda meelt, et omavalitsused peaksid oma autonoomiast tulenevalt eelkõige ise vastutama, kas nende üksikaktid on nii juriidiliselt kui sisuliselt õigesti kirja pandud. Kas sinu vastutusallas on korraldatud mingeid ettevõtmisi, mis tõstaks linna- ja vallasekretäride kvalifikatsiooni, et see kõik võiks toimuda õigesti?

Siim Valmar Kiisler

Meil on mitmesuguste meetmete raames üsna pidevalt omavalitsuste ametnike koolitust korraldatud. Selle vastuse, kas konkreetselt linna- ja vallasekretäridele on eraldi koolitusi olnud, jään ma võlgu, aga eri valdkondades on nad nõu alati saanud. Näiteks rahvastikutömingute valdkonnas saavad nad järjepidevalt iga aasta eraldi koolitusi. Meil oli juttu järgmise perioodi struktuurifondide rahast. Selle arutelu käigus on Rahandusministeerium teinud ettepaneku eraldada üsna palju raha omavalitsuste ametnike koolitamiseks nendes valdkondades. Aga eks kõik sõltu lõpuks inimese enda soovist õppida asju endale selgeks teema. Paratamatult on inimesed erineva pädevusega ja nii see jääb. Kordan, et kui omavalitsussüsteem on meil väga killustunud, on eapädevuse risk suurem.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Selle teema kohta rohkem küsimusi registreeritud ei ole. Lõpetan neljanda küsimuse arutelu.

5. Muud küsimused

Aseesimees Laine Randjärv

Nüüd on meil mõni minut aega, et registreeruda küsimuse esitamiseks kohapeal. Teeme nii palju, kui jõuame. Palun öelge küsimus ja millisele ministrile see on adresseeritud! Palun, Kalle Palling!

Kalle Palling

Mina küsin Keit Pentus-Rosimannuse käest. Te enne hakkasite lisaks elektrikuludele põgusalt rääkima ka soojakuludest ja sellest, kui halvas seisukorras on Tallinna soojatrassid. Mida ikkagi ette võtta saaks ja ette võtma peaks, et inimeste toasoojaarved oleksid väiksemad, kui need praegu on?

Keit Pentus-Rosimannus

Tõesti, enne jäi aeg pisut napiks, et see teema lahti rääkida. Hakkaks pihta lühikesest olukorra kirjeldusest. Tallinnas on soojatrassid kaugkütet kasutavate elanike jaoks väga oluline osa infrastruktuurist. Paraku on nende keskmine vanus jõudnud 25 aastani. Kui jätkub senine praktika, et soojatrassidesse investeeritakse minimaalselt, siis õige pea on see

keskmine vanus juba 30 aastat. Olukorras, kus osa trasse on sisuliselt 60-aastased, osa trasse aastased, võib juhtuda, et need väga vanad trassid hakkavad suure pakasega lõhkema ja inimesed jäävad lihtsalt külma kätte. See on üks osa probleemist.

Teine osa probleemist on selles, et kui me võrdleme näiteks Soome ja Eesti küttekulusid, siis Soomes kulub ühe kuupmeetri elamis- või kontoripinna kütmiseks kaks korda vähem soojaenergiat kui Eestis. Muidugi on selle taga ka majade soojustamise erinev kvaliteet, aga suurt rolli mängib ikkagi tõsiasi, et Tallinnas 17% soojast, mille tarbijad kinni maksavad, lihtsalt kaob õhku ära.

Trassid kuuluvad Tallinna Soojusele, mis omakorda on 100% linna omandis olev ettevõtte. Tegu on kasumit teeniva ettevõttega, aga paraku linn ei investeerida seda kasumit trasside uuendamisse, vaid võtab kasumi välja. Tõenäoliselt saame Tallinna Televisioonist selle raha eest hulga mitte väga kvaliteetseid saateid. Kui vastata, mida teha, siis esmajärjekorras peaks linn hakkama seda kasumit Tallinna Televisiooni asemel suunama oma soojatrassidesse.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Ka minul on küsimus minister Pentus-Rosimannusele. Kummaline, meie infotunni formaat on selline, et kui küsijat solvatakse ja öeldakse talle, et ta valetab, ja vastatakse absoluutselt küsimusest mööda, siis Riigikogu liige ennast kaitsta ei saa. Elektri hinna teema puhul te jõudsite Tallinna Televisioonini ja Tallinna Soojuseni ning lisaküsimuse puhul samuti. See oleks umbes sama, kui ma küsiksin teilt Autorollo mingite tehingute kohta. Ma ei tee seda. Aga ma küsin veel kord elektri hinna kohta. Kui Elering ja tema hinda kooskõlastav Konkurentsiamet oleks majandusministeeriumi alt väljas, kas siis see tasu oleks inimestele soodsam?

Keit Pentus-Rosimannus

Riigikogu liige on oma küsimuste esitamisel kahtlemata vaba, aga ma soovitan teil küsimused edaspidi võimalikult täpselt adresseerida ja mitte põimida kokku väga palju

erinevaid teemasid. See teeb vastamise väga keeruliseks, seda enam, et sageli on teie küsimusest raskevõitu aru saada.

Aga veel kord: võrguteenuse hinna kooskõlastab eranditult Konkurentsiamet. Selle hinna moodustumise mehhanisme on teile kaunis detailselt selgitanud majandusminister Juhan Parts ja kindlasti on ta valmis seda veel tege-ma. See raha, mida tarbijad võrguteenuste eest maksavad, tähendab otseselt investeerimist suuremasse varustuskindlusesse. Ma täna juba nimetasin suuremaid investeeringuid, mida Elering sel aastal teinud on või teeb, need puudutavad Estlink 1, Estlink 2 ja avariireservjaama. Kui rääkida summadest, siis 2013. aastal investeerib Elering pisut üle 209 miljoni euro. Lisaks nendele suurtele investeeringutele on vaja leida raha ka väiksemate tavavõrkude jaoks. Kõigest sellest võrguteenused koosnevad. Ja tõepoolest, see mehhanism, millest Konkurentsiamet hinna kooskõlastamisel lähtub, tuleneb otseselt seadustest, mille on parlament vastu võtnud, samuti Euroopa Liidu reeglistikust, mis on erakordselt detailne ja mida kindlasti Konkurentsiametist vajaduse korral teile üksipulgi selgitama tullakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Infotunni aeg on läbi saanud, rohkem küsimusi esitada ei saa. Suur tänu valitsusliikmetele ja suur tänu küsijatele!

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere päevast! Alustame täiskogu V istungjärgu 11. töönädala kolmapäevast istungit. Nüüd on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Eelnõusid ja arupärimisi üle anda ei soovita.

Läheme teadete juurde. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: esiteks, Riigikogu majanduskomisjoni s.a 15. aprillil esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikme nimetamine" eelnõu, juhtivkomisjon – majanduskomisjon; teiseks, Riigikogu keskkonnakomisjoni s.a 15. aprillil algatatud jäätmeseaduse § 131 muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – keskkonnakomisjon; kolmandaks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 16. aprillil algatatud tulumaksu-

seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – rahanduskomisjon.

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise sotsiaalminister Taavi Rõivasele.

Head kolleegid, palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks on registreerunud 82 Riigikogu liiget, puudub 19.

Täpsustame tänast päevakorda. Päevakorrapunktis nr 2, milleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Küprose Vabariigi vahel sõlmitava vastastikuse mõistmise memorandumiga kava heakskiitmine" eelnõu 419 esimene lugemine, teeb juhtivkomisjoni nimel ettekande rahanduskomisjoni esimees Sven Sester.

1. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 21 muutmise seaduse eelnõu (369 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme edasi. Esimene päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 21 muutmise seaduse eelnõu 369 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Tutvustan teile Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni eelnõu, millega soovitakse täiendada põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse sätteid gümnaasiumi õppekeele kohta. Alustuseks räägin lühidalt üle praegu kehtiva korra ja panen selle eelnõu natuke laiemasse konteksti.

Teatavasti alates 2011. aastast on muudetud riigi- ja munitsipaalgümnaasiumide õppekeelt selliselt, et üldjuhul peab 60% õppetööst toimuma eesti keeles. Põhikooli osas kord sisuliselt ei muutunud, kohalik omavalitsus saab anda loa õpetada ükskõik mis keeles. Tõsi, eesti keele kui võõrkeele õpe on nendes põhikoolides, kus õppekeeleks ei ole eesti keel, 1. klassi kohustuslik. See peaks tagama põhikooli lõpetanutele võimaluse edasi õppida eesti keeles, nagu seadus ette näeb.

Mis puutub 60% ulatuses eesti keeles õpetamisele, siis on räägitud iseenesest väga õiget juttu sellest, et tööturul ja ühiskonnas hakkama

saamiseks tuleb ka venekeelsetest peredest pärit noortel osata heal tasemel eesti keelt. Sellele üllale eesmärgile vaatamata on reformi elluviimisel saanud eriti markantselt nähtavaks asjaolu, et vene põhikoolide eesti keele õpetamise tase on äärmiselt erinev. Osalt on see tingitud koolide hariduslikest valikutest, aga kindlasti ka väga erinevatest integratsiooni-keskkondadest näiteks Tartus, Narvas, Mustvees, Tallinnas ja Narvas. Loen ette arvud, mida ma juba korduvalt olen nimetanud. Tartu Annelinna Gümnaasiumis oli 2011. aastal põhikooli lõpetajate eesti keele eksami keskmine tulemus 88,8%, Tallinna Karjamaa Gümnaasiumis ...

Aseesimees Laine Randjärv

Vabandust korra! Saalis on liiga suur lärm. Palun vaiksemalt! Nüüd palun jätkake!

Jevgeni Ossinovski

Tallinna Karjamaa Gümnaasiumis oli see näitaja 49%, Narva 6. Koolis 43%, Lasnamäe Põhikoolis aga sootuks 30%. Mõõda ei saa minna ka üldistest hariduskorralduslikest probleemidest. Ühelt poolt on selleks eesti keelt piisaval tasemel valdavate õpetajate puudus vene gümnaasiumides. Kõikides vene koolides kokku on eesti keelt vähemalt C1 tasemel valdavate pedagoogide osakaal 51%, aga muidugi on selles osas tõsiseid regionaalseid erinevusi ja erinevusi ka kooliti. Tartu Annelinna Gümnaasiumis on selliseid õpetajaid 68%, Narva 6. Koolis ainult 35%. Kui aga ainetund toimub formaalselt eesti keeles, ent ei õpilased ega õpetaja eesti keelt piisavalt ei valda, siis võite ise arvata, mida see tähendab – ei sünni sellest ei keeleoskust ega ka aineteadmisi. Konkurentsi võime suurendamisest on siinkohal lihtsalt kohatu rääkida.

Lisaprobleemina tuleb välja tuua asjakohaste mitmekeelsete õppematerjalide vähesus, mis sunnib õpetajaid olema "loovad", nagu ütleb ministeerium. Vene koolide pedagoogid eelistavad sõna "eksperimenteerima", pidades silmas vajadust jõuda sobiva metoodikani katseeksituse meetodil. Kindlasti saavad mõned koolid sellega kenasti hakkama – kahtlemata. Ent kõiki koole sama mõõdupuuga võimalik mõõta ei ole – keeleoskuse ja pedagoogide ettevalmistuse tase on just nii erinev, nagu ülaltoodud arvudest nähtub.

Seadusandja on tegelikult koolide ja integratsioonikeskkondade erinevust arvestanud ning põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses on säte, mis võimaldab valitsusel teha erand nendele koolidele või ka üksikutele klassidele, kellele keelenõude kvaliteetne täitmine käib üle jõu. Paraku jättis seadusandja sätestamata kriteeriumid, millest valitsus erandite tegemisel lähtuma peaks. See on viinud protsessi politiseerituseni ja poliitilise kallutatuseeni. Valitsus on 15 vene kooli puhul keeldumisotsust langetades küll hinnanud nii õpetajate kui õpilaste keeleoskust, kuid keeldumisotsuse üldine retoorika on olnud stiilis "jah, selles koolis on küll probleeme nii õpetajate kui õpilaste keeleoskusega, aga kool on ise süüdi, et õigel ajal ei valmistatud lapsi üleminekuks ette". Tihti süüdistatakse ka kohalikku omavalitsust, et nõrku koole pole siiani kinni pandud.

Kindlasti on nii koolides kui ka kohalikes omavalitsustes selles küsimuses tegematajätmisi, aga kannatavad praegu lapsed, kes peavad ilma piisava keeleoskusega õppima eesti keeles olukorras, kus on puudu ka hästi eesti keelt oskavaid õpetajaid. Haridusministeerium väitis vastuses minu teabenõudele, et uue süsteemi alusel õppivate noorte õppeedukus on erinev, aga "minimaalselt rahuldav". Meie arvates ei ole "minimaalselt rahuldav" kindlasti piisav ning selline jäikus põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 21 lõike 3 ehk siis selles sätestatud erandi rakendamisel ei ole õige.

Et tõestada erandiotsuste poliitilist kallutatust, vaatame näiteks otsust Narva 6. Kooli kohta. Praeguse põhikooli õppekava alusel peaks põhikooli lõpetaja valdama eesti keelt vähemalt tasemel B1, mis tähendab 60 punkti saamist eesti keele lõpueksamil. B1 taseme kohaselt – tsiteerin põhikooli õppekava võõrkeelte ainekava – peaks lõpetaja mõistma kõike olulist endale tuttavalt teemal, suuliselt oskama kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärke ning lühidalt põhjendada ja selgitada oma seisukohti ja plaane ning suutma kirjalikult koostada lihtsat teksti tuttavalt teemal. Tekib küsimus, kas see on tõesti piisav, et õppida gümnaasiumi tasemel füüsikat, keemiat, matemaatikat või ajalugu. Kehalise kasvatusesega vahest saab hakkama.

Narva 6. Koolis on põhikooli lõpetajate keeleoskus veelgi kehvem. Enamik neist ei saanud isegi 60 punkti keeleeksamil ehk B1

taset. 2011. aastal oli eesti keele kui teise keele lõpueksami keskmine tulemus 43 punkti, mediaantulemus aga kõigest 40, st pool eksami sooritajatest sai alla 40 punkti. Tuleb märkida, et sellest tasemest ei piisa kodakondsuse saamiseks, gümnaasiumis õppimisest rääkimata. Valitsuse hinnang õpilaste keeleoskusele Narva 6. Koolis oli järgmine: keskmine eesti keele eksami hinne on veidi madal, kuid näitab, et teatud osa õpilaste keeleoskuse tase on selgelt üle 60 punkti. Ja seda väidetakse olenemata faktist, et tervelt pool õpilastest sai eksamil alla 40 punkti, 60-st rääkimata. Mil viisil peaksid selle kooli õpilased saama eesti keeles korralikult aineteadmisi omandada? On ju ka B1 tase ebapiisav gümnaasiumis õppimiseks.

Nüüd jõuan meie eelnõuni. Selle eesmärk on täpsustada kriteeriume, mida valitsus hindab erandi tegemise otsustamisel. Seni neid kriteeriume sätestatud ei ole. Eelnõus on neid kriteeriume kolm. Esiteks, omavalitsus peab kindlasti tagama võimaluse saada eestikeelset gümnaasiumiharidust – see on põhiseaduslik nõue. Teiseks, tuleb hinnata õpilaste keeleoskust, ja kolmandaks, tuleb arvestada muid asjaolusid, sh nõutava kvalifikatsiooniga pedagoogide olemasolu. Eelnõu sätestaks selgelt pedagoogilised aspektid, mille alusel valitsus oma kaalutusõigust rakendab. Tänu sellele väheneb teema politiseeritus, otsused muutuvad selgemaks, läbipaistvamaks ja arusaadavamaks. Õpilaste hariduse kvaliteedi küsimustes ei tohiks meie arvates kindlasti mängus olla mingisuguseid poliitilisi kalkulatsioone.

Laiem probleem on muidugi selles, et kogu reformi alustati valest otsast. Riik üritab praegu gümnaasiumi tasemel kompenseerida põhikoolides tegemata jätut. B1 tase ei ole gümnaasiumis õppimiseks kindlasti piisav ning isegi selleni küünib Eesti vene koolides vaid pool kõigist põhikooli lõpetajatest. Seega tuleks eeskätt tegeleda põhikooli õppemetoodikaga, sest gümnaasiumi ülesanne on ikkagi eeskätt aineteadmiste andmine edasisteks õpinguteks. Seda, et reformi alustati valest otsast, on siinsamas tunnistanud ka haridusminister Jaak Aaviksoo ning lõpuks ometi alustab ministeerium tõsisemat põhikooli keeleõppemetoodika analüüsi. See on kindlasti tänuväärne, aga vahepealsed vanuserühmad peavad praegu õppima eesti keeles, kuigi nende keeleoskusest

selleks ei piisa. See pole ei sotsiaal-majanduslikult ega ka integratsiooni seisukohalt õige.

Meie eelnõu pakub võimalust vähendada selle teema politiseeritust ning võimaldada objektiivsete kriteeriumide alusel erandeid koolidele või ka üksikutele klassidele, kus pole kas eesti keeles õpetajaid või on õpilaste keeleteadmus selleks ebapiisav. Sel juhul saaksid ka need lapsed, kellele ei õpetatud põhikoolis eesti keelt piisavalt hästi, kvaliteetsed aineteadmised ning neilgi oleks võimalus ülikooli minna. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Palju tänu, Jevgeni Ossinovski! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud Riigikogu! Kõnealune eelnõu oli kultuurikomisjoni arutlusel 25. märtsil. Kohal olid lisaks kultuurikomisjoni liikmetele ning eelnõu autorite esindajatele ka Haridus- ja Teadusministeeriumi inimesed: üldhariduse osakonna juhataja Irene Käosaar ning haridus- ja teadusministri nõunik Andrus Saare. Kõigepealt tutvustas Jevgeni Ossinovski seda eelnõu, tehes seda samasugusel viisil nagu hetk tagasi siit kõnetoolist. Irene Käosaar selgitas Vabariigi Valitsuse arvamust eelnõu kohta, mis kokkuvõttes oli eitav. Sellele järgnes võrdlemisi põhjalik arutelu kõigi kohalviibijate osavõtul.

Lõppkokkuvõttes tehti niisugused otsused. Algul otsustati saata eelnõu täiskogu istungi päevakorda 9. aprilliks, aga 26. märtsil seda muudeti. Osutus, et 9. aprilliks ei ole võimalik seda päevakorda panna, kuna eelnõu tutvustaja ei oleks saanud sel päeval Riigikogusse tulla. Komisjoni liikme Jaak Alliku soovitusel tegime ettepaneku lülitada esimene lugemine 16. aprilli istungi päevakorda, aga Riigikogu juhatuse ettepanekul tõsteti see nädala päevakorra tasakaalustatuse huvides tänasele päevale. Teisena otsustati 25. märtsil teha ettepanek eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Selle otsuse poolt oli 5 ja vastu 4 komisjoni liiget, erapooletuid ei olnud.

Vabariigi Valitsuse mittetoetav seisukoht on kokku võetud selle võrdlemisi pika ja põhjaliku teksti viimases lõigus, mida ma teile hea

meelega tutvustan. Valitsus selgitab, et sõltumata sellest, kas PGS-is on asjaomaseid kriteeriume, millest Vabariigi Valitsus peab loa andmise otsustamisel lähtuma, on igal korral tegemist valitsuse kaalutusotsusega. Seda muidugi eriti juhul, kui kriteeriumid ei ole täpselt kirjeldatud. Kaalutusotsuse tegemisel peab Vabariigi Valitsus lisaks eelnõus pakutud kriteeriumidele arvestama muude põhiseaduslike väärtustega ja tagama teiste põhiõiguste ja vabaduste järgimise, samuti arvestama muude kaalutusotsusega, mis loa andmise otsustamisel olulised on. Kõiki neid kriteeriume ei ole valitsuse arvates võimalik ammendavalt PGS-i kirjutada. Vabariigi Valitsus peab asjaolusid hindama iga otsuse puhul eraldi ja ka oma otsust põhjendama, et loa andmise või sellest keeldumise põhjused oleks kõigile selged ja arusaadavad.

Need argumendid olid suuremale osale komisjonist vastuvõetavad. Ka arutelu komisjonis kaldus sinna poole, et nende kriteeriumide otsene lülitamine seadusesse ei muuda tegelikult ülesannet, mis on Vabariigi Valitsuse ning eelnevalt Haridus- ja Teadusministeeriumi ees. Ülesanne on taotlus põhjalikult läbi kaaluda ja langetada otsus vastavalt olukorrale, mis valitseb selles koolis, kelle kohta taotlus esitati.

Nii et selle eelnõu seadustamine tegelikult ei muudaks olukorda ja nõnda on see mingis mõttes, kui väga kategooriliselt väljenduda, sisutühi. Irene Käosaar esitas ka nagu mitmel varasemal korral, kui komisjonis on õppekeele küsimust arutatud, üsna põhjaliku ülevaate sellest, mismoodi Haridus- ja Teadusministeerium teeb koostööd ja püüab n-ö individuaalselt lähenedes igale koolile leida parima võimaluse, et nad suudaksid täita seaduse nõudeid. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Austatud ettekandja! Tahaksin täpsustada, kas haridusministeeriumi esindajad olid kindlad, et nende seatud suunad ja meetodid, mida nad kasutavad, annavad soovitud tulemuse ja me pääseme sellest olukorrast. Või seda kindlustunnet ei ole ja kardetakse, et tuleval aastal peame jälle neid probleeme lahendama?

Paul-Eerik Rummo

Kui te probleemina näete seda, et venekeelsete põhikoolide lõpetajad ei valda eesti keelt niisugusel tasemel, et gümnaasiumis riigikeeles edasi õppida, siis see probleem kahtlemata on. Aga sammud, mis olukorra parandamiseks on astunud, on viimastel aastatel tehtud senisest suurema kindlusega ning selgema metoodika alusel. Ma ei saa teile sisendada kindlustunnet, et järgmisel aastal on saavutatud ideaalne olukord, aga seda usun küll, et me samm-sammult sellele läheneme.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Seadusandja on PGS-i §-ga 21 andnud täitevvõimule ehk Vabariigi Valitsusele erandina loa gümnaasiumis või selle üksikutes klassides õppekeelena kasutada ka mõnd muud keelt kui eesti keelt, sätestamata seejuures aga mingeid kriteeriume selle loa andmise või taotluse tagasilükkamise põhjendamiseks. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna eelnõu soovib kehtestada täitevvõimule delegatsiooninormi kasutamiseks teatud kriteeriumid. Vabariigi Valitsus teatas, et ta ei toeta seda eelnõu ning seadusandja määratud kriteeriume oma kaalutlusõiguse rakendamisel ei vaja. Kuidas te hindaksite võimude lahususe põhimõttest lähtudes täitevvõimu sellist positsiooni?

Paul-Eerik Rummo

Täitevvõimul on kahtlemata õigus väljendada oma arvamust selle kohta, mida kavatseb seadusandlik võim järgmiste sammudena teha. Iseküsimus on, kas seadusandlik võim arvestab valitsuse hinnangut selle kohta, kas delegatsiooninormi kasutamist on vaja täpsustada. Kahtlemata jääb viimane sõna parlamendile.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud ettekandja! Te ütlesite, et põhikoolides eesti keele oskus pidevalt paraneb. Võiks siiski natuke asjaomaseid arve vaadata, kas või selle Narva 6. Kooli osas, kus viimasel kolmel aastal on tulemused olnud täpselt ühe-

sugused, mitte mingisugust paranemist olnud ei ole. Põhikooli lõpueksamiga mediaantulemus on seal 40 punkti, mis on 20 punkti madalam kui B1 tase, mis ka ei ole ju piisav. Kas teie arvates eksamil 40 punkti saanud inimesed suudavad gümnaasiumis eesti keeles õppida? Ning kui ei suuda, siis missugustest kriteeriumidest peaks valitsus oma otsust tehes veel lähtuma, kui keeleoskus ei ole oluline? Kas teie arvates on õige, et valitsus lähtub sellest, et kohalik omavalitsus on midagi tegemata jätnud või et koolidirektorid on milleski eksinud?

Paul-Eerik Rummo

Kui püsida teie esitatud eelnõu teema raames, on küsimus selles, kas eelnõus pakutud meetmed muudavad olukorda, mida te kriitilisena kirjeldate, või lisavad midagi olulist juurde, et Vabariigi Valitsus ning Haridus- ja Teadusministeerium saaks astuda samme olukorra parandamiseks. Komisjoni enamiku hinnangul, mis tõepoolest langes kokku Vabariigi Valitsuse arvamusega, ei aitaks see mitte mingisugusel viisil näiteks nendel Narva põhikooli lõpetajatel paremini eesti keelt omandada. See tingiski komisjoni otsuse teha ettepanek eelnõu tagasi lükata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Allik, teine küsimus!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Sotsiaaldemokraatlik Erakond soovib oma eelnõus vaid seda, et kohaliku volikogu taotluse tagasilükkamisel või erandi tegemisel hinnataks konkreetse gümnaasiumi õpetajate eesti keele oskust ning gümnaasiumis õppima asuvate õpilaste eesti keele oskust. Kusjuures me ei paku mingeid norme, mis puhul tuleks langetada üks või teine otsus. Mida kahjulikku võiks eesti keelele või meie hariduspoliitikale põhjustada selline avalik konkreetne info iga kooli kohta?

Paul-Eerik Rummo

Ma ei mäleta, et ma oleksin öelnud või et komisjonis oleks kõne all olnud, et see võiks põhjustada midagi kahjulikku. Pigem jäi kõlama, et sellest ei oleks mingisugust tulu, kuna hinnates esitatud taotluse argumente, peetakse niikuinii silmas kõiki neid asju, mis eelnõus kirjas on. See on kaalutlusotsuse kujundamise

enesestmõistetav osa. Lisaks on iga kooli puhul mängus ka niisuguseid asjaolusid, mida on seaduse tekstis ammendavalt kirja panna võimatu. Kaalutusotsuse langetamisel on kõikvõimalike argumentide arvesse võtmise võimalused märksa laiemad kui juhul, kui seaduses on konkreetselt sätestatud, millistesse piiridesse tuleks nii taotlejal kui taotluse läbi-vaatajal jääda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Siin on korduvalt kõlanud mõte, et kriteeriume ei ole võimalik ammendavalt kirja panna. Tooge mõni näide, mis nimelt on meie pakutud loetelust välja jäänud! Võib-olla valitsus avaldas arvamust või oli komisjonis juuks, mis sellest loetelust puudu on?

Paul-Eerik Rummo

Asi on selles, et igas konkreetses koolis võib olla olukord detailides väga erinev ja üldistada neid erinevusi mingiks seadusesätteks on võimatu. Ma usun, et te olete minuga nõus.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Austatud ettekandja! Ma olen selle küsimuse teile korra juba esitanud. Kui me arutasime siin Keskerakonna eelnõu seoses vene koolidega, siis te ei vastanud sellele küsimusele ja ma üritan veel kord. Te kindlasti teate, mis on riiklik õppekava. Kas te saaksite öelda, millised õppeained peavad vastavalt riiklikule õppekavale õpetama meie lastele eesti keelt?

Paul-Eerik Rummo

Milliste õppeainete kaudu peaks õpitama eesti keelt lisaks sellele, et õpetatakse eesti keelt eraldi õppeainena?

Aseesimees Laine Randjärv

Yana Toom, palun täpsustage oma küsimust!

Yana Toom

Küsimus oli, milline õppeaine seab vastavalt riiklikule õppekavale endale ülesandeks eesti keele õpetamise vene lastele.

Paul-Eerik Rummo

See küsimus jääb selle eelnõu kontekstis mulle natuke mõistmatuks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski, teine küsimus!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud ettekandja! Väga kohusetundliku ja sisulist tööd tegeva Riigikogu liikmena olete kindlasti põhjalikult tutvunud kõikide nende koolide eranditaotlusega ja valitsuse otsustega nende kohta. Paar küsimust tagasi vastates te ütlesite, et nende koolide olukord on erinev. Kuidas siis põhjendada seda, et kui koolide olukord on erinev – mõnes koolis on keskmine keeletase 80 punkti, teises 40 punkti – ja kui arvestatakse ainult pedagoogilisi kriteeriume, siis ikkagi tehti kõikide koolide kohta täpselt samasugune otsus? Kas te oskate seda öelda?

Paul-Eerik Rummo

Komisjon ei ole tutvunud kõigi nende otsustega eraldi, aga üldistatud kujul oleme nendest ministeeriumi esindajate kaudu kuulnud. Otsused on tõesti kõigi nende koolide puhul samad olnud, taotlused on tagasi lükatud. Omaette küsimus on nende otsuste põhjendused, miks on taotlus ühel juhul tagasi lükatud, miks teisel ning kolmandal juhul.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud ettekandja! Ma püüan täpsustada küsimust, mille esitas kolleeg Toom. Millistes õppeainetes on olemas õppevahendid, mis ei ole koostatud eraldi eesti või vene kooli jaoks, vaid on sellised, mis on mõeldud vene laste jaoks, kes õpivad seda ainet eesti keeles? Millistes õpikutes on vastav sõnavara, vastavad harjutused jne? Teine punkt: mis ainete õpetajatega on haridusministeerium töötanud, et valmistada neid ette tundide andmiseks üle-

minekuklassides, sellistes, kus vene lapsed õpivad nende ainet eesti keeles? Millist tööd on nendes gümnaasiumides tehtud vene lastega, kes õpivad eesti keelt selleks, et hakata näiteks keemiat eesti keeles õppima?

Paul-Eerik Rummo

Ma püüan püsida praegu arutusel oleva eelnõu teema raames. Selle põhjal toimus ka arutelu komisjonis. Praegu on põhiküsimus selles, kas eelnõus ette pandavad meetmed olukorda kuidagi muudavad või mitte. Jäime arvamusele, et ei muuda. Missuguseid samme on astutud selleks, et olukord koolides paraneks, on küsimus väljaspool seda eelnõu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Käsitän järgmist küsimust Yana Toomi teise küsimusena. Palun!

Yana Toom

Austatud ettekandja! Kas seda on komisjonis arutatud, millistel alustel ei antud venekeelse õppe luba nendele koolidele, kes seda küsisid? Praegu ju mingisuguseid kriteeriume kehtestatud ei ole.

Paul-Eerik Rummo

Üksikute koolide taotluste menetlemist me komisjonis ei arutanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev, teine küsimus!

Eldar Efendijev

Austatud ettekandja! Nagu ma teie vastustest aru sain, peaks halduspraktika, mida haridusministeerium praegu praktiseerib, kõik need probleemid lahendama. Aga me ei ole kuulnud, mida ministeerium ikkagi kavatses teisiti teha. Senised meetodid ei ole midagi parandanud, selles ongi probleem. Mida kavatsetakse praktikas muuta?

Paul-Eerik Rummo

Küsimus jäi mulle natuke mõistmatuks. Kas te peate silmas seda, missugusel viisil Haridus- ja Teadusministeerium abistab koole, kes on oma probleemidest teada andnud? Jah, me oleme saanud küllalt hea ülevaate sellest, missugused on Haridus- ja Teadusministeeriumi

ning nende koolide juhtkondade, õpetajate ja ka lastevanemate vahelised kontaktid. Kui otsustada meile esitatud ülevaadete järgi, siis need üldjuhul toimivad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juku-Kalle Raid!

Juku-Kalle Raid

Hea Paul-Eerik, ütle palun, kas sul on sotsidega juttu olnud, kuidasmoodi peaksid need inimesed hiljem õppima ülikoolis eesti keeles, kui nad ei suuda sellega hakkama saada ei põhikoolis ega gümnaasiumis? Ja ega nad ei ole rääkinud plaanist muuta ka ülikoolid kakskeelseks ehk eesti- ja venekeelseks?

Paul-Eerik Rummo

See küsimus ei olnud komisjonis arutlusel ja komisjon minu arusaamist mööda ei soovi kogu seda temaatikat mingil viisil politiseerida, nagu on vahel etteheiteid tehtud. Ma ei arva, et me peaksime nõudma vastust teie küsimusele just nimelt sotside või mõne teise partei käest. See tõepoolest ei ole poliitiline küsimus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor, teine küsimus!

Eiki Nestor

Ma väga loodan, et erinevalt mõnest isemõtlejast komisjoni liikmed saavad aru, et asja uba on soovis, et vene lapsed õpiksid eesti keele selgeks. Ja siit ka meie pakutud kriteeriumide ettepanek. Minu meelest on loogiline, et kui me ei ole suutnud põhikooli lõpuks lastele eesti keelt korralikult selgeks õpetada, siis on neilt raske seda nõuda ka siis, kui nad gümnaasiumiharidust omandavad. On nagu riigi kohustus neid õpetada ja teistpidi koolile ka selleks võimalused luua. Seepärast oleks loomulik seadusesse kirja panna selged kriteeriumid, millal valitsus saab teha erandeid, millal mitte. Seadusandjal on see voli olemas. Kui need kaks kriteeriumi järsku ei kõlba – minu meelest on need küll kõige loogilisemad –, mis seal loetus peaks siis veel olema?

Paul-Eerik Rummo

Seisukoht on, et mingeid kriteeriume ei ole vaja seadusesse kirja panna. Esiteks, taotlejatel

oleks siis vaba voli esitada oma argumente loa taotlemisel, me ei pea püüdma neid kuidagimoodi toppida seaduses antud kriteeriumide raamesse. Ja sama kehtib taotluse menetleja puhul: ta ei pea iga hinna eest liigitama ühe või teise probleemi ühes või teises koolis kuidagimoodi nende kriteeriumide alla, et otsustada positiivselt või negatiivselt. See on vaba dialoog taotleja ja taotluse menetleja vahel, mida ei maksa piirata seadusega antud liiga kitsaste kriteeriumidega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Austatud ettekandja! Küllap olete tutvunud nende äraütlevate otsuste motiveeriva osaga. Kuidas teile tundub, kas valitsus on keeldudes lähtunud eelkõige sisendipõhisest lähenemisest ja hinnanud ka seda, kui palju on minevikus eraldatud ressursi ja aega selleks, et saavutada õpilaste valmidus õppida õppekavas ettenähtud mahus eesti keeles? Või on lähenetud n-ö väljundipõhiselt ja hinnatud seda, millise tegeliku tulemuse igas konkreetses koolis selleks eraldatud raha ja tehtud jõupingutused on andnud? Kumba teie arvates on valitsus keeldudes pigem võtnud hinnata?

Paul-Eerik Rummo

Niipalju kui mulle teada, on eeskätt tutvunud konkreetse kooli olukorraga konkreetselt kohapeal, mis on märksa sisulisem lähenemine kui kumbki teie kahest, ütleme, puhtjuriidilisest lähenemisest. On tutvunud iga kooli olukorraga kohapeal ja otsitud koos taotleja esindajatega võimalusi olukorra parandamiseks.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Paul-Eerik Rummo! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Palun, Mart Meri, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel! Kaheksa minutit.

Mart Meri

Head kolleegid! Püüdkem selle eelnõu sisu täpselt mõista! Paragrahv 21 on ilmselt põhi-kooli- ja gümnaasiumiseaduse kõige poliitilisem paragrahv ja pole vist olnud ühtegi istungjärku, kus õppekeele teema poleks vaidlusi

tekitanud. Sotsiaaldemokraatide eelnõu numbri 369 selge siht on selle paragrahvi emotsionaalset koormust vähendada, suurendades õigusselgust ning kohustades valitsust õppekeele seotud otsuste puhul langetama avalikkusele arusaadavaid, läbipaistvamaid ja Eesti ühiskonna seisukohalt ratsionaalsemaid otsuseid. Õppekeele teema vajab depolitiseerimist, õppekeelealaste otsuste langetamine rohkem ratsionaalsust, pedagoogilist kompetentsi ja võimet ette näha sotsiaal-majanduslikke tagajärgi.

See eelnõu käsitleb õppekeelt gümnaasiumiastmes. Oluline on mõista, et gümnaasiumi õppekeelele kehtivaid nõudeid ei muudeta, ei leevendata ega karmistata, vaid täpsustatakse tingimusi, mida valitsus peab silmas pidama konkreetses gümnaasiumis muu õppekeele kasutamise üle otsustamisel.

Eelnõu koostamise ajendiks on olnud kaks teineteisega läbipõimunud õiguslikku protsessi. Esimene protsess algas siis, kui mitme Narva ja Tallinna gümnaasiumi hoolekogud esitasid taotluse jätkata erandina vene õppekeele kasutamist ja valitsus alustas nende taotluste menetlemist. Kogu protsess tervikuna on selge ja halva maiguga näide kooliprobleemide ülepõlitiseerimisest, millest on sündinud segadust kooliperedes, lastevanemate hulgas ja ka avalikkuses.

Eelnõu koostamise teine ajend oli õiguskantsleri ettepanek nr 16 eestikeelse hariduse piisava kättesaadavuse kohta, mis viitas vajadusele tagada igaihe õigus eestikeelsele õpetusele ka avaliku võimu asutatud eraõiguslikus gümnaasiumis. Õiguskantsleri mõistetavast ettepanekust lähtuvat seadusmuudatust hakkame siin saalis arutama homme.

Selle eelnõu algatajad leiavad, et õiguskantsleri väljapakutud kontrollimehhanismi tuleks rakendada ka riigi- ja munitsipaalgümnaasiumide õppekeele üle otsustamisel, et kohalikul omavalitsusel ei tekiks võimalust eestikeelse gümnaasiumihariduse andmisest oma territooriumil üldse loobuda.

Kordan veel kord üle eelnõu põhiteesid. Esiteks, õpilasele tuleb tagada õigus omandada võimetekohane haridus, ja teiseks, igaihel peab olema õigus saada elukohalähedases gümnaasiumis eestikeelset õpet. Nendest teesidest lähtuvalt peaks Vabariigi Valitsus konkreetse gümnaasiumi või üksiku klassi õppe-

keele üle otsustamisel arvestama kooli õpilaste eesti keele oskuse taset ning eestikeelse õpikeskkonna, sh pädevate õpetajate olemasolu koolis. Ja ongi õieti kõik. Lihtne, loogiline ja ratsionaalne!

Valitsus esitas eelnõule kolm vastulauset. Esimese vastulause kohaselt põhikooli- ja gümnaasiumiseadus juba kindlustab kõigile Eesti gümnaasiumide õpilastele võrdsed võimalused riiklikus õppekavas toodu omandamiseks. Valitsus leiab, et eelnõu 369 ei aita kaasa parema hariduse omandamisele. Aga kas ikka on võrdsed võimalused ka tegelikkuses? Julgen selles sügavalt kahelda. Paljud meist on kas või siin majas kohtunud vene koolide õpilastega projekti "Minu riik" raames. Eks ole, põhikooli õpilaste keeleoskus on vägagi erinev! See, et oled põhikooli lõpetanud, ei tähenda sugugi seda, et sul on teistega võrdsed võimalused eesti keeles edasi õppida. EHIS-e mitte kuigi täpsete andmete alusel võib väita, et vaid umbes pooled vene või eesti ja vene õppekeelega põhikoolide aineõpetajad valdavad riigikeelt piisavalt hästi.

Teise ja kolmanda vastulause põhisisu on see, et gümnaasiumiharidus on Eestis vabatahtlik ja kui noor inimene õppekeele nigelat oskuse tõttu gümnaasiumis hakkama ei saa, siis mingi ära. Ja kui kooli pidajal ei ole pädevaid õpetajaid kusagilt võtta, näiteks selliseid, kes valdavad õppekeelt piisavalt, siis pangu kool kinni.

See on vastulause, mis annab ainekõikselt tõsiselt aruteluks hariduspoliitiliseks debatiks. "Mingit ära, pangu kinni" arusaam *versus* 21. sajandi arusaam hariduse sotsiaal-majanduslikust rollist. Kui pädevaid õpetajaid on puudu, siis kes vastutab õpetajakoolituse eest? Kes määrab koolitustellimuse ülikoolidele? Kes vastutab üldise õpikeskkonna ja hariduskorralduse eest?

Mõni kuu tagasi haridusministeeriumi üllitatud Eesti haridussüsteemi välishindamise raportis on analüüsitud õpingute ebaõnnestumisest ja katkemisest tulenevaid kulusid riigile. See on väga põnev kirjutis. Üks järeldus selles on: "Kui keskmine põhiharidusega inimene õnnestuks viia keskmise keskhariidusega inimese tasemele, siis võidaks ühiskond sellest 78 000 eurot inimese kohta. Seega, kui selliseid tulemusi andva meetme maksumus inimese kohta jääb alla 78 000 euro, siis on meetme rakendamine ühiskonna kui terviku seis-

kohalt vaadatuna kasulik." See oli väga kiretu ökonoomiline seisukoht.

Sama mõtet saab sama täpselt väljendada ka emotsionaalsemalt. Tsiteerin siinkohal katkendit ühe vene koolis töötava eesti keele õpetaja arvamusest, mis on dateeritud 9. aprilliga: "Esimene oht, mida Vene gümnaasiumide kaotamisest näen, on muukeelse elanikkonna haridustee katkemine. Eestikeelne gümnaasium ei ole kindlasti nii paljudele venekeelse põhikooli lõpetanud õpilastele jõukohane, kui oleks nende emakeelne keskkool. See omakorda vähendab nende muukeelsete noorte hulka, kes jõuavad kõrgkooli ning nn kriitiline mass ehk hariduseta muukeelsete ja tööturul konkurentsivõimetute noorte inimeste hulk kasvab. Mis neist saab? Kui nad haridusteed jätkata ei saa ega leia ka tööd, mis võimalus siis jääb? Pole ilmselt tarvis mitu korda mõeldagi." On tarvis mõelda küll, ja see pole keelatud ja seda ei pea häbenema. Siinkohal kutsungi teid üles eelnõu edasi menetledes seda arutelu jätkama! Jätka poliitiliselt, aga ka ratsionaalselt – nii, et me suudaksime ülepolitiseerimist vältida. Aitäh!

Asesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnetooli Mihhail Stalnuhhini, Keskerakonna fraktsiooni esindaja!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kolm ja neli aastat tagasi võtsin ma oma kodulinnas Narvas aktiivselt osa kooli hoolekogu tööst. Ükskord me arutasime pikalt, millised on 9. klassides olnud põhikooli riigieksami tulemused, ja keskmine näitaja oli pidevalt kindlalt alla 60%. Ja pärast me arutasime, millised on kooli võimalused katta 60% õppekavast eesti keeles õppega, ning selgus, et kool ei küüni isegi mitte 40%-ni. Siis võttiski meie kool – see kool, mille hoolekogus ma olin – vastu pöördumise valitsuse poole. Sellest me praegu räägimegi. Mõõdukas umbes kolm kuud. Ühel toredal päeval tulid linna kaks toredat bürokraati haridusministeeriumist – Küttis ja Käosaar, suured eesti keele patrioodid. Istusime koos sellesamas kollektiivis, kus me selle otsuse vastu võtsime, ja jutt läks väga kummaliseks. Ei räägitud sellest, millised probleemid põhikoolis on ja kuidas

oleks vaja õpetada eesti keelt. Räägiti sellest, kuidas, nui neljaks, ikkagi see üleminek kas või formaalselt kindlustada.

Jälgides seda hullust, mis seal ruumis toimus, püüdsin ma kohalviibijatele näitlikult selgeks teha, mida tegelikult tähendab see üleminek. Nagu te teate, vastavalt seadusele on hoolekogus ka kaks õpilaste esindajat: üks põhikoolist, teine gümnaasiumist. Nii oligi seal ruumis üks põhikooli poiss, kusjuures üks targemaid selles koolis, väidetavasti väga hea eesti keelega. Nii et ma riskisin sellega, kui ma talle oma küsimuse esitasin. Ma küsisin tema käest: mis on sinu pükste tagataskus? Ta ei saanud aru. Ma küsisin väga aeglaselt, mitte nii, nagu eksamil tekste ette loetakse, vurinal. Mis on sinu pükste tagataskus? Ja kui ma ka kolmandat korda olin küsinud ja ta ei suutnud sellele vastata, siis tegin ma lugupeetud Haridus- ja Teadusministeeriumi esindajatele ettepaneku mõelda, kuidas hakkab välja nägema reaalinete õppimine eesti keeles selle kooli gümnaasiumiastmes, kui tase on selline, nagu nad selles ruumis nägid. See oli 2011. aastal. Sellest ei olnud mitte mingit tolku.

See küsimus on läbi ja lõhki poliitiline. Teie väitel, härra Rummo, et ei tahaks teemat politiseerida, ei ole mitte mingit alust. See on läbi ja lõhki poliitiline küsimus. Sest direktorit ähvardati, šantažeeriti ja lõppude lõpuks me saime teada, et muidugi põhikooli eesti keele eksami tulemusi ei saanud keegi muuta, aga vaat seda üleminekut muudeti küll. Koostati uus tunniplaan, kus tehti niiviisi: heal õpetajal, kelle käe alla tahavad saada kõik lapsed, võeti tunnid ära ja anti need teisele õpetajale. Vahe on selles, et üks on kümneid aastaid õpetanud ajalugu, teisel ei ole isegi vastavat haridust, aga ta natuke räägib eesti keelt. Siis lepiti kokku mingite Tartu Ülikooli ja mõne teise kõrgkooli lektoritega, kes andsid paberil nõusoleku teatud ainet teatud mahus õpetada. Praegu neid koolis ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas soovite lisaega? Palun, kolm minutit!

Mihhail Stalnuhhin

Neid koolis ei ole. Nad ei tulnudki sinna, aga ministeeriumile oli väga vajalik, et paberi peal need 60% välja võluda. Ja nii tehti! Kui üks pool survestab ja teine on nõrgem, siis

tavaliselt see teine pool ei taha surra, ta annab alla. Nad andsid alla ja tegid raportid, kus rõõmsalt teatasid, et nõutud 60% on kindlustatud. Ning valitsus ei andnud seda luba.

Praegu käib koolides tõeline tsirkus. Nagu meil kunagi siin kolleegid jutustasid peale sõitu Daugavpilsis, et kohtumiste alguses ja lõpus kõlas üks lause läti keeles ning nende vahel oli jutt kõik vene keeles. See on üks võimalus. Teine võimalus on, et pool tundi õpitakse sõnavara, ainet ei õpita. See on jama! Ja see on politiseerimise tagajärg. Tunnistage endale: te ei mõtle lastele, te ei mõtle hariduse tasemele! Teil on ainult üks eesmärk: välja suretada venekeelne haridus üldse.

Aga põhiprobleem on selles, et see toob kaasa rohkem miinuseid kui plusse. Kolleeg Raid küsis, mis keeles õpetatakse ülikoolides. Juku, ülikoolides õpetatakse saksa keeles, inglise keeles, prantsuse keeles, rootsi keeles, ja meie lapsed lähevad välismaale, kui neil ei ole võimalust õppida eesti keeles. Kui te ei suuda neile eesti keelt Eestis olevas koolis 12 aastaga selgeks õpetada, siis nad lihtsalt lähevad ära. Ma tean üht klassi, mille lõpetas kümme aastat tagasi 27 noort inimest. Neist 21 on praegu välismaal. Nad ei jää kõrgharidusest ilma, ainult et nad töötavad ja maksavad makse mingites muudes riikides. Seda ütlen teile mina, kelle perest järgmises põlvkonnas on absoluutne enamik juba kuskil välismaal. Seda protsessi ei ole võimalik kuidagi peatada just nii kaua, kui te suhtute haridusküsimustesse mitte kui haridusküsimustesse, vaid nagu poliitikasse. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas ettekandja soovib kohapealt repiiki? Palun, kaks minutit!

Paul-Eerik Rummo

Ma tahan lihtsalt enne edasist otsustamist juhtida lugupeetud Riigikogu liikmete tähelepanu sellele, et eelnenud tõepoolest väga emotsionaalsed kõned läksid mööda ühest põhilisest küsimusest. See on nimelt see, kas praegu arutatav eelnõu aitaks seadusena kaasa praeguse olukorra muutmisele, milles on kahtlemata üht-teist kriitilist. Ühtlasi tahan juhtida tähelepanu, et selle teema politiseerimine ükspuha mis nurga alt on igal juhul ekslik. Kindlasti ei ole komisjoni ega meile teadaolevalt ka

Vabariigi Valitsuse või haridusministeeriumi eesmärk käsitleda seda teemat poliitilisest vaatenurgast.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove rohkem ei ole. Sulgen läbirääkimised.

Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 369 esimesel lugemisel tagasi lükata. Me peame seda hääletama. Valmistume hääletamiseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 369 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 49 Riigikogu liiget, vastu oli 30, erapooletuid ei olnud. Juhtivkomisjoni ettepanek leidis toetust. Eelnõu 369 langeb menetlusest välja. (Tabel 21.)

2. Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Küprose Vabariigi vahel sõlmitava vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu (419 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänane teine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Küprose Vabariigi vahel sõlmitava vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu 419 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! 24. aprillil otsustatakse ESM-i juhatajate nõukogus vastastikuse mõistmise memorandumi Küprose programmi põhitingimused. ESM-i asutamislepingu ratifitseerimise seadusest lähtuvalt vajan selleks otsuseks Riigikogu toetust.

Kõigepealt Küprose abivajadusest. Miks seda abi vaja on? Küprose majandusmudel toetus pikka aega suuresti pangandussektorile ja hakkas investorite seas usaldusväärsus kaotama poolteist aastat tagasi. Suure kahjumi tõi Küprose pankade laenuportfellide, kinnisvara ja ehitussektori mulli lõhkemine, mistõttu pangad vajasid 10 miljardit eurot lisakapitali.

Küprose riigieelarve on kriisiaastatega halvenenud: 2008. aastal oli riigi võlatase 58,8% SKT-st, mullu jõudis see 90%-ni. Reitinguagentuurid on riigi reitingut järk-järgult alandanud, kuni 2013. aasta alguseks jõuti rämpsu staatusesse. Võimalus turgudelt raha laenata kadus juba 2011. aasta sügisel. Pankadele andis löögi ka Kreeka erasektori laenude vähendamine. Küprose pankadel oli palju Kreeka võlakirju, lisaks teenisid Küprose pangad kahjumit Kreeka majanduslanguse tõttu.

Ette rutates saab öelda, et vigadest on õpitud, programmi raamides karmistatakse pankade riskide kontsentreerimise piiranguid ja järelvalve reegleid. Välisabi ei suuda Küprose valitsus oma pangandussüsteemi rekapitalizeerida ega tagada riigieelarve finantseerimist. Piisavalt kapitaliseerimata pankadele ei saa eurosüsteem likviidsusabi pakkuda. Sisuliselt kummitab riiki pankrot, puuduvad vahendid oma võlgade teenindamiseks ja jooksvate maksete sooritamiseks. Küprose halvenev olukord mõjutab ka Kreekat, kus olukord on teise abiprogrammi toel hiljuti stabiliseeritud. Otsest riskid kaasnevad kolme Küprose panga Kreeka filiaalidega, mis moodustasid 8% sealset pangandusest. Jällegi etteruttavalt ütlen, et need filiaalid on nüüd emapankadest eraldatud ja liidetud Kreeka pankadega. Laiemalt eksisteerib risk, et Küprose probleemistik halvendab krediititingimusi Euroopa finantssektoris tervikuna, löögi alla võivad sattuda eelkõige euroala programmi riigid. Riigi kontrollimatu pankrot võib seada kahtluse alla turgude usu euroala võimekusse kriise juhtida ja kahjustaks viimasel üheksal kuul märgatavalt kasvanud stabiilsust.

Arvestades eeltoodut on Küprose abistamine põhjendatud ja üldistes huvides. Programmi jõudmine võttis Küprosel aega. Eelmine valitsus eiras pikka aega reaalsust ja venitas reformipaketi kokkulepetega. Taotlused euroalale ja Rahvusvahelisele Valuutafondile esitati alles 2012. aasta juunis, teile esitatud memorandum on aga kavas lõplikult allkirjastada veel kümme kuud hiljem, 2013. aasta aprilli lõpus. Kahe tärmini vahele on jäänud hulk troika missioone, läbirääkimisi ja eurogrupi kohtumisi.

Programmi kolm suurt eesmärki on kõigepealt taastada usaldusväärsus Küprose panganduse vastu, vähendades samal ajal selle osa-

kaalu majanduses. Teiseks, konsolideerida eelarvet, kõrvaldades ülemäärase eelarvepuudujäägi, parandada riigi tulude kogumist ja riigisektori toimimist. Kolmandaks, viia ellu majanduskasvu toetavad struktuurireformid. Programmi maht on kuni 10 miljardit eurot, ESM-i osa selles on 9 miljardit ja IMF-i oma 1 miljard.

Programmi makrostsenaarium on järgmine. 2013. aastal peaks SKT langema 8,7% ja tuleval aastal ligi 4%. Eesmärk on vähendada riigivõlga 100% lähedale aastaks 2020. Võlataseme kõrghetk tootab tulla aastal 2015 – 126% SKT-st.

Edasi finantssektoris kavandatavatest meetmetest. Kõigepealt korraldatakse ümber kahe suurema panga tegevus. Laiki Bank ei jätkata iseseisvana ja Bank of Cyprus kujundatakse ümber. Laiki "hea" osa liidetakse Küprose Pangaga ja kaasatakse ligi 9 miljardit keskpanga antavat likviidsusabi, halb osa lõpetatakse aegamööda, nii kuidas õnnestub varasid realiseerida. Küprose Panga rekapiitalseerimiseks konverteeritakse osa 100 000 eurot ületavatest hoiustest omakapitaliks, täpsem arvutus veel selgub. Täies mahus panustavad aktsionärid ja võlakirjaomanikud kaotavad kogu oma raha. Alla 100 000 euro suurused hoiused on kõikides pankades kaitstud. Programmi ei kasutata nimetatud kahe panga päästmiseks. 2013. aasta lõpuks tõstetakse kõigi pankade kapitalimäär 9%-ni. Kapitaliseerimisel tuleb eelistada erasektori allikaid, riigiabi saamiseks koostatakse restruktureerimiskavad.

Halbade laenude jälgimiseks loob keskpank laenuregistri, rangemaks muudetakse laenu andmise ja pankade juhtimise regulatsioon. Kehtestatakse ühtne andmete esitamise süsteem, ajakohastatakse kriisihalduse raamistikku. Halbade varadega tegelemiseks luuakse varahaldusettevõtte.

Küprosel on kogu aeg olnud küsimuseks rahapesu tõkestamine. Rahapesuvastase võitluse õiguslikku raamistikku tugevdatakse, seadustesse viiakse sisse laialdast rahvusvahelist koostööd võimaldavad sätted. Pidevalt hinnatakse kehtestatud meetmete rakendamist. Aprillis algava auditi järel võetakse teise kvartali jooksul vastu tegevuskava soovitude elluviimiseks. Teises kvartalis peab valmima ka tegevuskava juriidiliste isikute tegevuse läbiipaistvuse suurendamiseks, et avalik informat-

sioon liiguks juriidiliste isikute välispartneritele õigeaegselt ja korrektselt. Küprose keskpanga järelevalveüksus vaatab neljandaks kvartaliks üle sise- ja välisjärelevalve protseduurid, et tõhustada rahapesualast järelevalvet.

Edasi, riigirahanduse meetmed. Eelarve primaartasakaalu saavutamiseks peaks 2016. aastaks olema 1,2% ülejääki SKT-st ja 2018. aastaks 4%. Eelarvet konsolideeritakse kolme aasta jooksul 7,1% ulatuses SKT-st, suurendatakse eelarve tulusid. Kinnisvaramaks kujundatakse ümber, seda ajakohastatakse ja suurendatakse. Ettevõtte tulumaksu määr tõuseb 10%-lt 12,5%-le, hoiuseintresside maks kasvab 30%-ni, pangalõiv 0,15%-ni hoiuste mahult. Meetmeteks on veel teedemaksu, autode registreerimise maksu ja riigilõivude suurendamine. Aktsiise ja käibemaksu tõstetakse 18%-lt 19%-le.

Kärbitakse ka kulusid. Tervishoius kehtestatakse rangemad kulukontrollid. Kärbitakse eluaseme toetusi, pensionäride eritoetusi, valitsussektori töötajate ja pensionäride tasusid ning reformitakse kulukat haridussüsteemi. Küpros on üks seni haridusele kõige rohkem kulutanud riike üldse, rohkem veel, kui Eesti kulutab SKT-st ühe inimese kohta.

Lõpuks struktuurireformidest. Pensionid. 2018. aastast tõstetakse pensioniiga ja seotakse see eesseisva eluea pikenemisega. Teiseks viiakse sisse eelpensionile jäämisega seotud pensionivähendus. Kolmandaks pikendatakse minimaalset perioodi, mille jooksul on vaja teha sissemaksed selleks, et pensioni saada.

Tervishoid. Luuakse perearstisüsteem. Ravikindlustuseta isikute teenustasu suurendatakse 30% ulatuses. Korraldatakse ümber riigihaglad.

Nagu ikka sellistel puhkudel on programmis erastamine. Kolmandaks kvartaliks koostatakse varade register, kuhu märgitakse ka riigiettevõtted, mis likvideeritakse või erastatakse. Riigiettevõtetes vähendatakse tegevuskulusid 15%, võrreldes 2010. aastaga. Koostatakse kava riigiettevõtete juhtimise tugevdamiseks. Menetluses on riigiettevõtete loomise ja toimimise seaduse eelnõu, mis näeb ette tugevama keskvalitsuse seire.

Reformitakse maksukogumist ja -haldust, parandatakse teabevahetust, järgitakse rahvusvahelist teabevahetust reguleerivaid seadusi ja standardeid.

Programmi kuuluvad ka tööturu reformid. Palkade indekseerimist vähendatakse ühele korrale aastas (varem tehti seda kuue kuu järel). Erasektoris ei rakendata indekseerimist kuni 2014. aastani ja avalikus sektoris peatatakse see üldse.

Kauba- ja teenuseturu reformid. Täielikult rakendatakse Euroopa Liidu teenustedirektiiv. Kohendatakse kinnisvara- ja konkurentsisektori regulatsioone, suurendatakse turismisektori konkurentsivõimet ning avatust, läbipaistvust ja konkurentsi energiasektoris.

Milleks programmi vahendid kuluvad? ESM-i laenu tähtaeg on 15 aastat ja intressimarginaal 10 baaspunkti üle ESM-i enda finantseerimiskulude. Sellele lisandub ühekordne teenustasu 50 baaspunkti igalt väljamakselt ja aastas pool baaspunkti teenustasu laenujäägilt.

Laiki Panga ja Küprose Panga restruktureerimiseks rahvusvahelist abi ei kasutata. Teistele pankadele, mida on kokku 24, pakutakse kapitalituge 2,5 miljardi ulatuses. Küpros vajab ca 4,1 miljardit eurot võlgade teenindamiseks ja 3,4 miljardit fiskaalseteks vajadusteks, (näiteks ühekordsed maksed, et kompenseerida Laiki Panka kinni jäänud pensionifondide kahjusid).

Finantseerimisallikad, nagu öeldud, on ESM-ist 9 miljardit eurot (2,5 pankade rekapi-taliseerimiseks ning 6,5 võlgade tagasimaksimiseks ja riigirahanduseks). IMF-i 1 miljard eurot kulub ainult mittepangandussektorile, selline on nende reegel.

Küprose panus on kokku 12,2 miljardit eurot. Pangandussektorist tuleb kuni 8,3 miljardit. See saadakse suurte hoiuste pealt lõikamisega, mille kohta mul head eestikeelset sõna pakkuda ei ole, inglise keeles on see *hair cut*. Keskpanga kasumist ja kulla müügist plaanitakse eraldada 0,4 miljardit. Kodumaiste investorite võlakirjade pikendamine peaks andma 1 miljardi ja lühiajaliste võlakirjade refinantseerimine 1 miljardi. Erastamistulusid loodetakse 2016. aastaks saada 1 miljard eurot, pikema aja jooksul 1,4 miljardit. Venemaalt võetud laenu tingimuste leevendamine annab kokkuhoidu 0,1 miljardit.

See olekski kokkuvõtvalt kõik. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Asume küsimuste juurde. Palun, Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Austatud ettekandja, aitäh panoraamse ülevaate eest sellest, mida Küpros kavatseb teha! Küprose uus valitsus on tegutsenud nüüd juba poolteist kuud. Kas nad on peale programmide saanud ka midagi konkreetset Brüsselis ette kanda? Milline on sinu isiklik ja sinu kolleegide arvamus, kas Küprosel on reaalsed võimalused seda programmi täita, arvestades, et Küprose rahvas sellest väga vaimustatud ei ole?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma arvan, et Küprose rahvale on reaalsus üksjagu päralt jõudnud. Kui pärast esimese programmpaketi tagasilükkamist parlamendis läksid inimesed tänavale juubeldama ja parlament oli justkui surve all, siis tundub, et riik toodi peagi maa peale tagasi ja parlament asus juba samal nädalal uuesti toimetama. Tegelikult võib öelda, et eelmine, võiks öelda, kommunistlik valitsus jõudis ka ühteist teha ja ette valmistada. Praeguse valitsuse selle programmiga seotud olulisemad asjad olid pankade rekonstrueerimise ja kapitali kontrolli seadused, mis panid raha väljavoolu kraanid kinni. See oli üks põhinõudmisi, et üldse saaks midagi teha riigis, kus põhiprobleem on panganduses. Et kapitali kontroll üldse eurotsoonis kehtib, on muidugi erakordselt ebatavaline ja loodetavasti sellist asja ei ole enam vaja.

Nii et nad ikkagi liiguvad edasi. Minu isiklik arvamus on, et tuleb lähtuda ekspertiisidest ja mitte kõhutundest. Programm on kokku pandud ning IMF ei ole üldjuhul eksinud, riigid on talle oma raha ära maksnud. IMF on programmi osaline, nii nagu ka keskpang ja komisjon. Põhjus, miks ma IMF-i mainin, on võib-olla see, et ei saa välistada, et Euroopa Komisjonil või keskpangal võiks olla ka natuke suurem huvi asi ära otsustada ja võib-olla vähem kainet kaalutlust. Kes tahab, kahtlustagu, ma ise seda ei kahtlusta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Esimest korda esitas Küpros finantsabi saamise avalduse eelmise aasta 25. juulil. Niisiis on see protsess, et mingisuguste otsusteni jõuda, võtnud aega peaaegu üheksa kuud. Mis on põhjus, miks nende tingimuste ja võimaluste üle on nii kaua läbi räägitud? Kui me oleksime sellesse faasi varem jõudnud, kas siis oleksid abisummad väiksemad?

Jürgen Ligi

Aitäh! Seda võib arvata. See oli Küprose vasakpoolne valitsus, kes ei suutnud ideoloogiliselt midagi teha. Kogu Küprose ühiskonnal on finantssektoris väga suured majandushuvid, seda ei saa keegi alahinnata, poliitikud sealhulgas. Loobumine majandusmudelidest, mis oli loonud sealse heaolu mõne aastakümnega – see on ju muljet avaldav –, oli raske. Niimoodi nad seda asja siis venitasid. Soovitusi programm vastu võtta saabus ammu enne seda, kui nad üldse rääkima hakkasid, kui nad esitasid taotluse või tehti see põhimõtteline otsus. Mul ei ole praegu kalendrit ees, et päevapealt öelda, aga üks tähtpäev oli presidendi valimine. Taheti, et president, kes on seal ka valitsusjuht, vastutaks selle programmi eest, sest värskelt valitud valitsus peab seda ellu viima. See oli üks põhjus, miks me kannatasime nii kaua.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra minister! Küprose president on lubanud kolmanda riigi kodanikele, põhiliselt Vene kodanikele, kes selles päästeoperatsioonis on kaotanud pangas enam kui kolm miljonit eurot, et nad saavad kompensatsiooniks Euroopa Liidu kodakondsuse. Mis hinnangu te sellele annate, kuidas te suhtute sellisesse vahetusesse?

Jürgen Ligi

Selle üle võib muiata ja ma olen siin korra juba avalikult muianud, et riigil on selline suhtumine, selline erisugune suhtumine oma kodakondsusse. Aga ratsionaalsem pool on ilmselt see, et tahetakse need, kes on seal raha kaotanud, riigiga tugevamini siduda, kuidagi lootes, et see side tähendab ka sissetulekut. Ma

oletan, et see on nii. Ja kui hoiuste konverteerimisel tekib mingi aktsiaomandus, mis on tõenäoline, siis oleks see ka nagu mingisugune majanduse stabiliseerimise idee. Kodakondsus ei ole midagi väga materiaalist. Ma muidugi lisan muigamisele selle, et ega see teiste Euroopa riikide suhtes ju ilus ei ole, et kuskilt kaudu tuuakse sisse kodanikud, kes saavad oma kodakondsuse ebaloogilistel ja ebatavalistel alustel. Mis iganes need riskid siis ka ei ole, aga nad ikkagi eksisteerivad, muidu ei oleks ju kodakondsuse institutsiooni.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Arto Aas!

Arto Aas

Aitäh! Austatud minister! Küprose probleemid ei ole tõesti väga uued. See on selge, et senine majandus- või pangandusmudel ei saanud olla jätkusuutlik, mistõttu loodame väga, et Küpros programmi vastu võtab ja tõsiselt täitmist alustab. See aitaks neil vabaneda sotsialistlikust ja bürokraatlikust koormast, mis seni nende õlgadel on. Aga selle programmi täitmine sõltub suuresti usaldusväärsest, usaldusest troika, Euroopa Liidu ja Küprose vahel. Kreeka programmi aegadest mäletame, et oli küsimus, kas esitatud statistikaandmed ja makromajanduslikud näitajad on usaldusväärsed. Kas Küprose puhul on olnud samasuguseid probleeme või me saame olla kindlad, et Küpros on avatud, oma asjaajamises läbipaistev ja usaldusväärne?

Jürgen Ligi

Aitäh! Oponendid kindlasti ütleksid, et see riik oli pigem finantskapitalistlik kui sotsialistlik. Küll aga võib öelda, et majanduspoliitika poolest saab ta olema märksa liberaalsem, kui me selle programmiga hakkama saame. Kas statistikaga on probleeme? Noh, eks see ikka selline kultuuriline asjaolu ole, nii maksu- maksmine, arvepidamine kui ka sinna juurde käiv statistika on omavahel koos käivad asjad. Küprose puhul ei ole see nii väga eraldi teema olnud, pigem on teemaks olnud rahapesu ja see, kelle raha me päästame. Sellepärast on ka programm väga erinev. Minnakse ikkagi – statistilises mõttes, mitte igal konkreetsel juhul – välisohiustajate kallale, kes on mulli aidanud puhuda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Vladimir Velman!

Vladimir Velman

Suur tänu, proua juhataja! Lugupeetud rahandusminister! Viimasel ajal on räägitud pigem ikka Kreekast ja Küprosest, kaks varasemat EFSF-i klienti, Iirimaa ja Portugal, on nagu tagaplaanile jäänud. Milline on teie hinnangul nende riikide praegune olukord?

Jürgen Ligi

Aitäh! Neid siiski kiidetakse. Aga kui lähemalt vaadata, siis probleeme seal jätkub, inerts, harjumused on olemas ja mõnigi asi nendes riikides võib üllatada. Nagu lipsust näete, olen ise äsja Iirimaa käinud, ja olen ka seal imestanud. Aga Iirimaa ikkagi oodatakse väljapääsemist. Tõsi, nende majandusmudeli kohta on kuulda ka väga skeptilisi noote. Nähakse, et kasv on olnud üsna kinnisvara- ja finantssektorikeskne, juba pikka aega enne kriisi, ning see ei saa jätkuda. Portugali puhul tuleb kriitilise aspekti juures lisada, et majandus langeb veel üsna oluliselt ja põhiseadus ei näi toimivat. Põhiseadus näib soovivat pigem hävingut kui lahendust. Igatahes tuleb osa meetmeid, mis on kokku lepitud ja olnud raha saamise aluseks, asendada ja sellega on valitus tegelnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Nii EFSF-i kui ka ESM-i eelmiste programmiriikide puhul on ootus, et majandus taastub ja isegi kasvule pöördub, alati olnud optimistlikum kui reaalsus. Kiire kohanemise stsenaariumi järgi peaks ka Küprose majandus 2015. aastal eratarbimise ja ekspordi toel kasvule pöörduma. Ekspordi puhul saab sellest loogikast võib-olla mingil määral aru, aga millel baseerub eratarbimise kasvu ootus, kui selleks aastaks on prognoositud 9%-list ja järgmiseks aastaks 4%-list langust? Ka meetmed ju ikkagi mõnevõrra vähendavad eratarbimist, eriti just need, mis pangadussektorit puudutavad.

Jürgen Ligi

Aitäh! Peale langust eratarbimine üldjuhul paraneb, seda enam, et hoiused ja finantsvarad on küproslastel päris arvestatavad, seda ruumi jätkub. Ja jätkub ka võimalusi turismi kaudu asja parandada. Ma muidugi veidi õelutsedes vastan teile, aga programmi hindamised tuleks ikkagi eksperdile jätta. Ärge minult sellise vastutuse võtmist nõudke! Ma olen tähele pannud, et te vaidlustate ka Eesti prognoose, sõltumata sellest, et Rahandusministeeriumi prognoosid kipuvad olema pigem pessimistlikud, tegelikus on Eestis parem. Teie olete aga ikka teistpidi kirjutanud. Poliitikud võiksid jätta prognoosid arvustamata, vähemalt ärge nõudke minult vastust ega arvake, et mina tean täpselt. Mina keeldun olemast targem kui tippeksperdid, kellele see on põhitöö.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Kui me arutasime Riigikogus Kreeka abipaketti, siis oli juttu, et umbes sama suur summa, 30 miljonit eurot, mis me eraldasime ESM-i, läheb autoringraja ehitamiseks. Kas te oskate öelda, millises seisus autoringraja ehitus on ja kas Küprosel on ka mingi analoogne projekt kavas?

Jürgen Ligi

Ükskord te juba pigistasite mult välja selle teemalise kommentaari ja see lõppes mulle väga halvasti. Ei, ma ei ole sellest kuulnud. See küsimus käis ka eurogrupist korra läbi ja toonane rahandusminister tegi näo, et ta ei tea asjast midagi. Meie juba teadsime! Rohkem ei ole sellest midagi räägitud ja ma ei usu, et selline projekt ... Aga te küsisite ju Küprose kohta. Ringrajajutt oli Kreekaga seotud, jätame selle teema sinnapaika, ma ei tea sellest midagi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Ma kujutan ette, et selle memorandumi mõned punktid võivad tõsiselt häirida Eesti pensionäre.

Nädalavahetusel tuleb mul üks kohtumine pensionäridega ja kindlasti küsitakse seal, kes selle memorandumiga vastuvõtmisega kaotavad ja kes võidavad. Mõtleme just meie, Eesti pensionäride peale. Kuidas te sellele küsimusele vastaksite?

Jürgen Ligi

Aitäh! Mina soovitan küll Küprose memorandumit pensionäridele mitte tutvustada. Neil on palju hingelähedasemaid teemasid. Tõepoolest, see võib nende hingeelu riivata ja ei ole neile hea. Miks ma peaksin arvama, et nad just selle vastu huvi tunnevad? Ma arvan, et meil kõigil siin Riigikogus tasub nii noorematele kui ka vanematele valijatele katkematult seletada, et abi pakkudes me ei ole mitte ainult altruistid, vaid ka egoistid. Eurosooni ja Euroopa Liidu kriis on igal juhul palju rohkem maksma läinud kui abipaketid. Abipaketid on hästi toimunud, need on aidanud majandusel taastuda ja loomulikult vastame tänuga ka abi eest, mis me ise saanud oleme. Ei ole nii, et me ainult võtame Euroopast raha, aga siis kui endal on vastutus, poeme põõsasse ja räägime abistatavate kohta inetusi. See on omakasuga tegevus, aga sellel on loomulikult ka tugev abistamise, solidaarsuse mõõde. Me ei tahaks ju ühelegi oma liitlasele halba.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Eestis kuuleme pidevalt, kui hea ning majanduse efektiivsust suurendav on ühtlane tulumaks. Ja tõesõna, kui vaatame statistikat, loeme lehti, siis Eestis majandus vohab nagu pärmiseen. Küprosel on nagu enamikus Lääne-Euroopa maades astmeline tulumaks, mis on Reformierakonna retoorika järgi majandust pärssiv ning vaid vaesust ümberjagav maks. Ega te ometigi ei teinud memorandumiga koostamisel ettepanekut, et Küpros peaks majanduskasvu saavutamiseks loobuma astmelisest tulumaksust?

Jürgen Ligi

Kindlasti ei teinud, nad on meile mingil määral ju ikkagi konkurendid. Las neil läheb paremini, aga see, et majanduslikult on ühetao-

line tulumaks õigem, on selge. Küsimus on, kas me peame maksu kogumise ajal tegema nägu, et see lahendab sotsiaalprobleeme. Mina ütlen, et lahendus tuleb leida eelarve kaudu, mitte maksukogumise keerulisemaks ja majanduse suhtes tõrjuvamaks muutmise teel.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea rahandusminister! Ärge pahandage, aga ma alustan siiski juttu Kreekast. Kui me arutasime Kreeka abipaketti, siis te tõite välja, et tol ajal oli Kreeka riigisektori võlg 160% SKT-st ja erasektori võlg praktiliselt olematu. Eestis oli vastupidi, riigivõlg null ja erasektori võlakoormus 120% SKT-st. Millised on need protsendid Küprosel, võrreldes Kreeka ja praeguse Eestiga? Kas Eestis on need numbrid ka selle mõne kuu jooksul muutunud?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kõik teie numbrid olid muidugi ebatäpsed, aga eks te ütlesite seda ka sellisel moel, et keegi ei saa midagi ette heita. Eesti erasektori laenukoormus on vähenemas ja suhtumine tugevasti muutunud. Kui ma räägin erasektorist, siis ma mõtlen eraisikuid, firmade laenukoormusid mul praegu ees ei ole. Eesti riigi võlakoormus põhimõtteliselt ei ole kasvanud, küll aga on ta statistiliselt kasvanud EFSF-i arvel, lisaks on seda suurendanud teised avaliku sektori agendid. Muidugi on meie statistikas sees ka Euroopa Investeeringupanga üliodav laen, mille lõpliku väljavõtmise tähtaeg nüüd saabus ja me võtsime välja rohkem, kui meil on võimalik kohe käiku panna. Käiku hakatakse seda panema järk-järgult. Nii et see laen ei ole ära kulutatud, vaid on praegu likviidsete vahenditena Riigikassas. Ma arvan, et see suhe on meil väga hea. Tähtis on, et erasektori laenukoormus ei kasvaks riskantse tempoga. Praegu tõmbub see isegi kokku ja hoiab selles mõttes ka majanduskasvu tagasi, aga riik peab olema stabiliseeriv faktor ja pakuma oma teenust ning tegema investeeringuid siiski jõukohaselt ja riske maandavalt, mitte kaasa joostes.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea minister! Kuigi räägitakse, et sügav eurokriis on läbi ja majanduses on teatud taastumismärgid, siis tegelikult on ju räägitud ka Sloveeniast kui potentsiaalsest abivajajast. Küsingi teie seisukohta: kui tõenäoliseks te peate, et ESM-i järgmiseks kliendiks võib saada Sloveenia?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei ole mingi prognoosija. Ma jään selle juurde, mis ma olen meedias öelnud. See vastus on vist küll natukene teistpidi kirja pandud, aga vastus on ikka eitav. Seda küsimust ei ole arutatud, seda abipakki ei ole. Kui ma oleksin valetaja, siis ma ju ka eitaksin, aga antud juhul ma ei ole valetaja. Ütlen, et seda abiprogrammi ei ole arutatud, abipalvet ei ole esitatud ja mina seda ka ei hakka esitama. Nad on lubanud, et tulevad sellest olukorrast välja. Aga samas on ka teada, et nad on pikka aega suhteliselt aeglased otsustajad olnud ja majanduskasv on kidur. See kõik on kriisi lahendamist raskendav asjaolu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud minister! Kui lugeda seletuskirja, siis võib sealt välja lugeda, et ei Laiki Panka ega Küprose Panka restruktureerimisel rahvusvahelise abiga ei aidata ja 2,5 miljardit eurot läheb teiste pankade rekapitalizeerimiseks. Minu küsimus on: mis pangad need on ja kuidas toimub nende rekapitalizeerimine? Teiseks, seletuskirja järgi läheb 6,5 miljardit Küprose võlgade vähendamiseks. Kuhu riik kulutab selle suure summa, 6,5 miljardit, mida ESM-i kaudu meie osalusel maksma hakatakse?

Jürgen Ligi

Aitäh! Küprose pankade nimekiri mul puudub ja see polegi oluline, sest meil ei ole ka nende rekonstrueerimise tingimusi käes. Seda, kuhu raha kulub, sai öeldud. Laias laastus läheb tõesti teiste pankade kapitaliseerimisele

kuni 2,5 miljardit. Nagu öeldud, eelistatakse erasektori allikaid, mitte välisabi. See 6,5 miljardit läheb eri kohtadesse. Siin sai nimetatud, et selle rahaga teenindatakse laene ja makstakse muu hulgas kinni pensionifondide kahjusid. Aga need on lihtsalt fiskaalsed meetmed. Minul ju nende eelarvet ees ei ole, et ma saaksin kõike detailselt kirjeldada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud minister! Meie räägime abipakettidest. Äsja me kuulsime, kuidas Kreeka parlamendi esindaja abipaketti suhtus, öeldes, et tegelikult teised riigid teenivad nende pealt. Teil on nüüd olnud kokkupuuteid Küprose esindajatega. Milline on Küprose rahandusministri ja teiste asjaomaste ametite esindajate tonaalsus või sõnavõttud abipaketi teemal?

Jürgen Ligi

Aitäh! Millise rahandusministri? Need on viimasel ajal vahetunud seal nii tihti, aga nad on olnud soliidsed inimesed. Praegust ma nägin esimest korda, aga eelmised olid soliidsed, viisakad, väarikad, tundlike sõnavõttudega esinenud härrasmehed. Suhtumise poolest ei ole mul küll neile midagi ette heita. Iseasi on, jah, tegevuse tempo, mis Küprosel oli pikka aega selgelt olematu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Olga Sõtnik, teine küsimus!

Olga Sõtnik

Täna, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Küprose panus seisneb suuresti selles, et nad kaasavad hoiustajate raha. Mõningal määral meenutab see tegevus sellist kulakluse likvideerimist. Kuidas teie liberaalse erakonna esindajana ja liberaalsete väärtuste kandjana suhtute sellesse, et rikkamatelt inimestelt võetakse raha ära?

Jürgen Ligi

Aitäh! Miks nii kaugele minevikku minna? Pigem on see natukene astmelise tulumaksu moodi. Seal ei likvideerita ju ühtegi kulakut, Siberisse ei veeta kedagi, vaid võetakse ära

selle eest, et sul on. Ma olen tõesti liberaal. Ma arvan, et igaüks peab vastutama oma tegude eest, ja kui heaolus on tekitatud kunstlik mull, siis tuleb endal sellest mullist loobuda. Kogu ühiskond on seal võitnud. Suured hoiused on ju selgelt ikkagi välispäritolu, sh on nad seal nähtavasti ka maksude optimeerimise põhjusel. Seda on võinud aru saada näiteks mõne Venemaa ministri sõnavõtust, mina ei ole seda ise välja mõelnud. Nii et ebaõiglust on selles üpris vähe. Teatud juhtusid võib muidugi kujutleda, näiteks kui arvel oli mingi ajutine raha millegi müügist ja siis omanikku pügatakse – eks see ajab ikka närvi küll. Raha aga on seal juurde tulnud aastakümneid – alguses puhta *offshore*-panganduse mudeliga, Euroopa Liitu astudes juba rahapesu reeglite järgi – siiski finantsmulli oludes. Seda jõukust tuleb hakata tagasi andma. See on kurb tõsiasi, et mida kiiremini sa tõused, seda valusamini sa kukud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Marika Tuus-Laul, palun teine küsimus!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud minister! Seoses memorandumi kava heakskiitmisega antakse Küprosele ESM-ist 9 miljardit eurot. Millal on praeguste plaanide kohaselt see aeg, kui Küpros peaks selle raha ESM-ile tagasi maksma?

Jürgen Ligi

Aitäh! Nagu ma ütlesin, laenu tähtaeg on 15 aastat.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Ma tänan, proua eesistuja! Austatud minister! Memorandumis hakkas silma selline lause, et seadusliku ettevõtte tulumaksu määr tuleb tõsta 12,5%-le. Siit jääb selline mulje, justkui oleksid Küprosel seaduslikud ja mitteseaduslikud ettevõtted, millele kehtivad erinevad maksumäärad. Aga tuleb välja, et ingliskeelses originaalis on "*increase the statutory corporate income tax rate*". Niisiis on see lihtsalt tõlkeviga. Kas te olete kindel, kas te saate panna käe südamele, et kogu memorandumi tekst, mis on eesti keelde tõlgitud, on tõlgitud ikka

enam-vähem adekvaatselt? Riigikogu otsustab ju selle eestikeelse tõlke järgi.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ütlen, et see on adekvaatselt tehtud, aga kindlasti on seal rabadaid kohti. See on meil tehniline probleem, et me oleme teinud laenu andmisest väga detailse parlamentaarse protseduuri. Üldjuhul käib kogu töö rahvusvaheliste laenude puhul inglise keeles, professionaalide käe all. Meie oleme nüüd seda tava väga muutnud. IMF-i puhul ei ole keegi selliseid küsimusi esitanud, kuigi IMF on ju praegugi mängus. Keegi ei küsi, kui suur on Eesti osa, miks ikkagi jne – kedagi ei huvita. ESM on loodud väikse Euroopa IMF-ina, aga IMF-i ei ole keegi niimoodi poliitiliseks ajanud. Sellest tulevad ka meie administratiivsed probleemid. Dokument alles valmis ja me pidime ülikiiresti selle tõlkima. Riigikogu töötab loomulikult ainult eesti keeles. Meil on raske, see tempo on olnud väga kiire. Me saime alles ise ta kätte ja samas pidime teda ka ju "salastama". "Salastama" on liiga karm sõna, aga ütleme siis, mitmel põhjusel mitte avaldama. Kogu see protsess on ju orienteeritud peamiselt finantssektorile. Esialgu pidi olema täielik infosulg, mis rikub meie nädalavahetused ära. Sellal kui pangad on kinni, peavad rahandusministrid aina töötama, jälle midagi otsustama. Ma ei ütle, et neid nädalavahetusi on väga palju olnud, aga siiski. Kui memorandum tuleb välja, kui lõpuks on kokku lepitud, siis hoitakse tal ikka veel keeldu peal. See on Küprose siseelus väga tundlik küsimus, mida ikkagi kokku lepiti, mida saavutati, kes selle avalikuks teeb, et Küprose kodanikud ei kuuleks oma hädaabipaketi meetmetest mitte rahvusvaheliselt meedialt ja Eesti parlamendilt. See on taust, miks tekivad ka tõlkeprobleemid – lihtsalt tempo ja nõudmised on sellised. Ma palun vabandust, kui seal on vead sees!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Küprosele on otsustatud eraldada koos IMF-iga 10 miljardit eurot laenuabi. Seda tehti eeldusel, et Küprose üldine võlakooormus ei kasva, vaid väheneb. Seletuskirjas on kirjutata-

tud, et 2020. aastaks peab see vähenema kuni 102–104%-ni SKT-st ja kõrgpunkt või *peak* – 126% SKT-st – on 2015. aastal. Aga samal ajal avalikustas rahvusvaheline reitinguagentuur Moody's oma hinnangu, mille järgi kasvab Küprose võlg 2017. aastaks kuni 140%-ni. Kuidas te seda kommenteerite?

Jürgen Ligi

Aitäh! Tegemist on ju prognoosiga ja võlataseme prognoosid on kindlasti tundlik teema, see on loogiline. Moody'se prognoosil oli ka mitu stsenaariumi. Te ütlesite, et kasvab kuni 140%-ni. See on üks riskistsenaariume, mille järgi võlatase võib selliseks osutuda. Eks me monitoorime kogu aeg olukorda ja vajaduse korral peab Küpros rohkem panustama. Ma ei usu, et abivajajad on nähtavas tulevikus nõus oma panust suurendama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Nagu me teame, on Euroopa Liidu nendes riikides, kes ei kuulu eurotsooni, majanduskasvu suurem. Kas eurotsooni madalama majanduskasvu põhjus on ka see, et need jamad ei pruugigi otsa lõppeda? Kuidas siis meelitada või ahvatleda uusi riike eurotsooni astuma, et nad oleksid meiega koos ja aitaksid neid probleeme lahendada?

Jürgen Ligi

Aitäh! Eurot ei saa siin kindlasti süüdistada. Tuleb vaadata, millised on need riigid, kes kuuluvad eurotsooni. Eurotsoonis on suurem osakaal vanadel rikastel riikidel, kus kasvupotentsiaal ongi väiksem ja tegelikult ka inflatsioon madalam. Selline eriti nominaalses võrdluses väiksem kasv on seletatav sellega. Üldiselt on majanduse pidurid kogu Euroopas samasugused ja majanduse riskidega tegeleb eurotsoon hoopis tõhusamalt kui mitteeurotsoon. Meil on kehtestatud regulatsioonid, need on alles toimima hakanud ja on karmimad kui mitteeurotsooni riikides. Kriiside suhtes on see süsteem kindlasti efektiivsem.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev, teine küsimus!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea rahandusminister! Eelmises küsimuses tahtsin küsida mõne arvu kohta ja täpsustada andmeid, mis minul on. Te ütlesite minu arvude kohta, et need ei ole täpsed. Muidugi ei ole, teie teate täpsemalt, aga te ei öelnud mulle neid arve. Tühja kah, tendents on meil teada, ja arve ei öelnud te mulle sellepärast, et te teadsite, milleks mul neid vaja on. Tendents on teada, Küpros teeb meile ju Kreekat, nad on lükanud rahva võlad kõik riigi kaela ja tahavad nüüd abi saada, täpselt samamoodi nagu Kreeka tegi. Meil on vastupidi, meil on rahvas võlgades, meil on firmad, eraettevõtted võlgades, aga riik on võlast puhas. Need riigid, kes teevad Kreekat ja saavad sellest Euroopa mustast kassast abi, astuvad sealt muuseas välja. Kas siis lõpuks ongi niimoodi, et Eesti on viimane, kes kõiki teisi toetama hakkab?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei tea, kas ma küsimusest aru sain, aga nende arvude puhul ei heitnud ma ju midagi ette. Te ütlesite, et Eesti võlakoormus on null ja et erasektoril on see 20. Siin on juba terminoloogiliselt küsitav, mida te mõtlete, seda arvu ma ära ei tunne. Kreeka puhul rääkisite 160-st. Mingil hetkel vastas see tõele, aga kas see praegu nii on – ma väidan, et see on ebatäpne. Nii et ega ma ei kritiseerinud teie ümardamisi. Nagu ma seletasin, ongi riigi vastutus ohjata ebastabiilsust, kriise, olla valmis reageerima, mitte ahmida ennast laene täis. Kodanikel ja firmadel on olukord ja eesmärgid teistsugused. Inimene võtab laenu selleks, et teha elu ost, osta endale korter või maja. Selge see, et tal tekib võlakoorem, eriti siis, kui heaolu üldiselt kasvab, nii nagu see viimasel paarikümnel aastal on ju pöörase kiirusega kasvanud. Laenuvõimalused ajavad inimest tegema elu ostu ja see kajastub nende laenukoormas. Firmadele on see loomulik äririsk, laenatakse selleks, et riskeerida ja proovida kasumit teenida. Riigil sellist riski ei ole, riik ei tee elu oste, ta ei paku mingit elu teenust. Tema põhiline funktsioon on tagada järjepidevalt turvalisusteenust, investeringuid, aga mitte hüppeli-

selt. Selle tõttu on igasugune riiklik laenamine väikses ja haavatavas majanduses risk, nagu näitab lähiajalugu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Te seisate praegu Riigikogu ees ja taotlete, et Riigikogu kiidaks heaks Küprosega sõlmitava vastastikuse mõistmise memorandum. Selles dokumendis on suuresti Küprose kohustused, kuidas ta peab kulusid kokku hoidma ja tulusid juurde saama. Üks neist punktidest on, et kuni 2016. aasta lõpuni tuleb lisada sissetulekutele, nii palkadele kui ka pensionidele, ajutine maks. Põhimõtteliselt oleks see nagu tulumaksu tõstmine, ainult et sissetulekuni kuni 1500 eurot on tõus null, neile inimestele ei panda lisakoormat, seejärel hakkab maks astmeliselt tõusma ja üle 3501-eurose kuusissetuleku puhul on ajutine maks 3,5% kuus. Kust selline astmeline lisamaksustamine tuli? Kas see oli Küprose, Euroopa Komisjoni või eurosooni rahandusministrite mõte ja kuidas teie sellesse suhtusite?

Jürgen Ligi

Aitäh! See protsess on kahepoolne. Programmi omanik on ikkagi Küpros, kes räägib läbi troikaga, kes omakorda on saanud rahandusministritelt suunised, millised on piirid, kui palju ollakse nõus andma. Kohtumisi ja infovahetusi on kogu aeg, aga kokkuleppe valmis-tavad ette troika ja Küpros ise.

Mis puutub astmelisusesse, siis on selge, et Küprose majandusmull on tekkinud viisil, kus selline loogika on põhjendatav. Finantsmajandusest, kinnisvarasektorist saab suuremat tulu ikkagi piiratud arv inimesi, mitte lihttöötaja. Teiseks on see muidugi ka sotsiaalselt nii, et kellel rohkem on, sellelt on üldises hädas loogilisem ära võtta. Aga kõik nad hakkavad rohkem maksma, kogu ühiskond kannab seda koormat ja loomulikult läheb kogu heaolu pügamisele. Nii et õnnelik ei ole seal praegu keegi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Võsa, teine küsimus!

Peeter Võsa

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud ettekandja! Erinevalt EFSF-ist on ESM-i riigid maksnud sisse reaalselt raha ja see raha on võetud nende riikide kodanike, ka meie kodanike taskust. Kuidas seda raha on siamaani hoitud ja millist intressitulu on meie sissemaks teeninud?

Jürgen Ligi

Aitäh! Mul ei ole neid arve ees, aga raha on seal alles. See raha, mida välja laenatakse, on omakorda laenatud. Põhikapitalide sissemaksed on alles. Ma hakkan praegu mõtlema, et Eesti vist ei olegi oma makset teinud, neid tuleb teha sel aastal kaks tükki. See fakt tuleb üle kontrollida, sest ma ei ole riigikassa töötaja, ega ma igat makset ei tea. Aga minu teada on makse veel tegemata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Kui me siin Kreeka toetamist arutasime, siis härra peaminister ja võib-olla ka teie – kui ma eksin, siis parandage mind – ütlesite, et ei, see ei ole toetamine, see on Eesti jaoks vaata et hea äri, me teenime intressitulu. Aga nüüd ma loen, et Eesti kannab Kreekale 5 miljoni euro ulatuses intressitulu tagasi. Kas te peate oma sõnad ümber hindama ja ütleva, et jah, me ikkagi toetame Kreekat, et see ei ole meie jaoks kasulik tehing, nagu alguses räägiti? Millised on tingimused Küprose puhul, mis nendest intressidest saab?

Jürgen Ligi

Aitäh! Sel teemal vassitakse üksjagu. Juba see, et te räägite praegu Kreekast, on vassimise moodi. Kaks asja, kaks riiki – need on erinevad. Mina ei ole kunagi nimetanud Kreekale antud laenu investeringuks raha teenimise mõttes. Terminoloogiliselt on see loomulikult investering, definitsiooni järgi on see investering, aga see ei ole investering, kus eesmärk on kasum. Eesmärk on stabiilsus ja, mis seal salata, solidaarsus. Intressi tuleb alati mainida, see on eriti vajalik siis, kui keegi jälle vassib ja ütleb, et me anname Kreekale raha ära. Me ei anna Kreekale ega kellelegi teisele

raha. Me anname neile fondide kaudu laenu ja laenu tunnus on intress. Iseasi, kui me lähikesime sinna lihtsalt raha teenima, siis me küsikesime kõrgemat intressi. Kõik on olnud korrektne ja see on nende riikide puhul ühine. Jah, laenu eest makstakse intressi. Jah, see laen on terminoloogiliselt investering.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo, teine küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud minister! Täna me arutame juba mitmenda riigi abipaketti. Nende abipakettidega on kaasnenud kohustused ja teoreetiliselt ka järelevalve, millest on samuti juttu olnud. Kas ja kuidas järelevalve on toimima hakanud? Kas te olete märganud, et järelevalve on juba n-ö intensiivne ja on tehtud ka mingeid järeldusi? Või ei ole selle järelevalvega veel alustatud?

Jürgen Ligi

Aitäh! Järelevalve on pidev. Ka iga makse on järelevalve all, aga mitte ainult. Iga natukese aja tagant – see on riigiti veidi erinev – on rahandusministritel päevakorras aruanded, kuidas on läinud, vahearuanded ja maksetega seotud aruanded, kas teha väljamakse või mitte. Me kuulame üle Euroopa Komisjoni, IMF-i ja keskpanga, kes selle asjaga tegelevad. Nii et järelevalve on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud minister! Kui loodi eurotsoon, siis kaasnes sellega mitme kontrollfunktsiooni loomine ja kinnitamine, seati sisse teatud kontroll euroala riikide üle jne. Täna, arutades järjekordset abipaketti, võiks minna tagasi minevikku ja küsida, miks kontrollimehhanismid ei ole toimunud ja kogu süsteemil on lastud minna sellisesse seisu, et üks riik teise järel sattub finantskriisi. Kas te olete kuulnud, et kedagi on võetud vastutusele, kui tarbimisebuumi ja jätkusuutmatu elustiili tagajärjel on tekkinud sellised sümptomid, mille puhul on vaja abipakette? Kuidas on juhtunud, et loodud tulemüürid on olnud paberist ja finantskatk jätkub?

Jürgen Ligi

Aitäh! Need mehhanismid, mille loomise juures mina olen olnud, ei ole alt vedanud. Need on väga värsked, äsja kehtestatud ja toimima hakanud. Need ei ole alt vedanud. Kas kedagi on vastutusele võetud? Rahandusministrite pead lendavad kogu aeg, mina olen haruldane erand – rahandusminister, kes valiti tagasi vastupidise tegevuse eest. Ma väidan, et see oli põhjus, miks valija mind üldse kannatab. Mina teen teistsugust tööd, muidu oleks ta mu ammu üle parda visanud. See on ka vastutus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom, teine küsimus!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Hea minister! Ma teen väikse kõrvalepõike, aga see teema huvitab mind. Mu küsimusele vastates te mainisite, et see on selline peaaegu et salastatud teave, et me ei pea seda laialt levitama jne. Küprose MoU me leiame internetis guugeldades. Kas me ei reageeri siin natuke üle oma salajase infoga?

Jürgen Ligi

Aitäh! Selline oli palve, me ei ole neid reegleid ise kehtestanud. Kuidas ja mis hetkest see on internetti jõudnud, seda ma ei tea, aga ma olen kuulnud, et selline fakt on. Ärme siis meie oleme need, kellele saab näidata, et oleme enneaegselt avalikustanud. See on minu käitumisviis. Ma ei kavatse reeta ega lekitada. Midagi katastroofilist selles loomulikult ei olnud, aga piinlik, kui see enneaegu välja tuleb ja kui seda loevad need valijad ise. Tegelikult ei pidanud ka pangandussektori lahendus ikkagi leketele vastu. See imbus ajakirjandusse, millest on väga kahju, ja tõenäoliselt maksis see ka raha. Osa raha jõuti tõenäoliselt siiski mujale viia, aga täpsemad andmed mul selle kohta puuduvad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev, teine küsimus!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Kui Kreeka sattus kriisiolukorda ja hakati

uurima, kui sügav see problemaatika on, siis sai teatavaks, et Kreeka oli omal ajal, kui ta Euroopa Liitu astus ja pärast seda, esitanud oma finantsolukorra kohta mittekorrektseid andmeid. See on tänapäeval kõigile teada. Siit tuleb mul küsimus Küprose kohta: kas te ei karda, et järsku ei saada ka Küprose olukorrast hästi aru ja mõne aja pärast tuleb lisainformatsioon?

Jürgen Ligi

Aitäh! Nagu ma ütlesin, ega mina ei saa Küprose eest garantiid anda, aga seal ei ole kerkinud nii tõsiseid arvepidamise probleeme nagu Kreekas, see ei ole teemaks olnud. Ma usun, et järelikult on seal asjad natuke või ka oluliselt paremas korras. Mis ei tähenda, et selles programmis ei oleks maksupettuse ja infovahetuse punkte sees. Igal juhul on lootus, et riigi maksejõulisusel on reserve, et see saab paraneda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson, teine küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Eelarvepoliitika osas on Küprose valitsus lubanud vähendada avaliku sektori pensionäridele ja töötajatele makstavaid toetusi. See ei ole pensionide vähendamise lubadus, vaid ka ingliskeelses tekstis räägitakse mingi täiendava toetuse vähendamisest. Kuidas seda lauset tuleks mõista? Millised on need toetused, mida praegu Küprose avaliku sektori pensionäridele makstakse ja mida lubatakse kärpida?

Jürgen Ligi

Aitäh! Nende kohta on tõesti mingi teistsugune sõna, mida ma praegu ei suuda inglise keeles öelda, ja seda on püütud tõlkida siis eritoetusteks või milleks iganes. Ma ei oska öelda, kuidas Küprosel vajaduse korral selgitataks näiteks Tallinnas makstavat pensionilisa, et mis asi see üldse on. On mingid tavad, mida meil ei tunta. Kui poliitilised, kui regulaarsed need on, seda ma ei tea ja võib-olla ei peagi teadma. See ei räägi muidugi pensionisüsteemi kompaktsusest ja loogilisusest, kui on mingisugused lisapensionid, mis on regulaarsest süsteemist eraldi. Hea see välja ei paista, aga nad reformivad seda süsteemi. Nad teevad tõhusa

reformi ja seovad pensioniea oodatava elueaga, mis on hästi innovaatiline. Kui see toimima hakkab, siis võtab see pensionisüsteemi riske kõvasti maha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea minister! Jälgisin huviga arutelu ja ka teie selgitusi. Võib-olla sobiks siia nüüd selline küsimus. Kui vaadata eelnõu seletuskirja, siis seal on kirjas, et 10-miljardise abiprogrammi ja finantssektori restruktureerimise abil loodetakse vähendada Küprose võlakoormus 2020. aastaks jätkusuutlikule tasemele. Kui täpsemalt vaadata, siis seletuskiri toob välja, et jätkusuutlik tase on umbes 102–104% SKT-st. Milline on Eesti jätkusuutlik võlakoormus?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma arvan, jätkusuutlik ei ole selline loogika, et kui sul on raha puudu, siis tõstad makse ja võtad laenu. Kui kultuur on selline, siis juhtub see, mis Euroopas on juhtunud. See, et 100%-list laenukoormat nimetatakse jätkusuutlikuks, kõlab muidugi irooniliselt, Euroopa on kokku leppinud ju 60%-s, pidades seda piiriks. See on ikkagi hädalahendus. Väiksel riigil on piir madalam, suurel suurem, aga teatavasti on demokraatia tingimustes kulude kärpimine erakordselt keeruline ja haruldane. Selle tõttu ei saa olla lahendus, eriti vananeval rahvastikul, võlgade arvel endale tagasivalimist kindlustada ja heaolu muljet luua. Eesti on ajanud õiget asja ja see on meile kindlasti rohkem sisse toonud, kui tooksid need kulutused, mida tehtaks laenu abil. Seda enam, et meil on nagunii suur välisraha sissevoog. See tähendaks ainult ülekuumenemist, kui me laenu peale võtaksime.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps, teine küsimus!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Jätkame Eesti teemat. Kui võtta kätte Eurostati statistika, siis võime sealt näha eelmise aasta kolmanda kvartali võrdlust teise kvartaliga. Riigi võlakoormus kasvas kõige enam Iirimaa

(5,9%), Kreekas (3,4%) ja Portugalis (2,9%). Auväärsel neljandal kohal on Eesti, kellel see koormus tõusis 2,3 protsendipunkti. Võib-olla te rahandusministrina tooksite harimise mõttes välja, kas sellesse 2,3-protsendipunktilisse tõusu on peamise panuse andnud EFSF ehk teiste abistamine või on seal ka otseses mõttes meie oma rahvale tehtud kulused?

Jürgen Ligi

Aitäh! See läheb Küprose programmist küll kaugele, aga kuidas ma saan siis varjata. Ma ei ole päris kindel kvartaalses võrdluses, aga ma ütlen, et on kaks tegurit, mis on meie võlakoormat suurendanud. Kõigepealt on meie võlakoormat suurendanud tõepoolest EFSF, mitte garantiid, vaid EFSF-i väljaantud laenu. Teiseks võtsime üsna hiljuti välja Euroopa Investeerimispannga üliodava laenu, mille tähtaeg hakkas otsa saama ja mis on üleval nii laenuna kui ka suuresti sularahana. Seda me kasutame ainult Euroopa projektide kaasfinantseerimiseks – võimendusega raha, täiesti riskivaba.

Kolmas asi on muidugi teatud suured investeeringud. Ütleme, näiteks kõrgkoolid ja haiglad on ka laenu kasvanud. Ma ei oska öelda kahe kvartali võrdluse kohta, kui palju see seal mõjub. Aga see ei ole valitsuse otsus, see on nende otsus, mille täitmist me kavatseme hakata paremini kontrollima ja koordineerima uue finantsjuhtimise seadusega, mis varsti loodetavasti Riigikokku jõuab. Nii et sellist võlgu elamist, jooksvate kulude võlgadega katmist meil ei ole, aga selline suurinvesteeringute rida meil ikkagi vaikselt toimib, nii nagu see on alati olnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal, teine küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Hea minister! Ma küsin Küprose riigivõla kohta. Aastatel 2002–2006 oli see oluliselt üle 60% ja vahel isegi üle 70%, näiteks 2004. aastal. Sel perioodil, kui nad alustasid läbirääkimisi euroalaga liitumiseks, aastail 2007–2008, olid need protsendid 58 ja liitumisaastal, 2008. aastal lausa 48,9. Ma ei taha olla ülearu kahtlustav, aga kas teile ei tundu, et nende kahe aasta, 2007. ja 2008. aasta näitajad võisid olla kunstlikud või n-ö joonistatud statistilised näitajad, mitte

tegelikku olukorda kajastavad, et tegelik olukord oli juba siis hoopis midagi muud, kui paberil näidati, ja sellele oleks pidanud varem reageerima?

Jürgen Ligi

Aitäh! Minul ei ole selliseks kahtlustuseks alust. Pigem on mul hea meel, et keegi sai eurotsooni korrektsete näitajate alusel, mitte järeleandmisega, mida on ka ajaloo olnud. Ma ei hakka neid fakte praegu nimetama, aga ma tean, et kompromisse on tehtud ja ka statistika on olnud lödvem, kui see praegu on. Mul ei ole alust Küprost kahtlustada ja ma kinnitan seda, mis ma kõnes ütlesin: Küprose probleemid võlakoormaga on viimaste aastate omad, seotud kriisiga ja finantsmulli tühjaks susisemisega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, rahandusminister Jürgen Ligi! Ja ma palun kaasettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Sven Sesteri!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan teile käesolevaga ülevaate Riigikogu otsusest Euroopa Komisjoni ja Küprose Vabariigi vahel sõlmitava vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmise kohta, mis meil täna on esimesel lugemisel. Rahanduskomisjon arutas eelnõu s.a 16. aprillil. Algataja esindajana tutvustas eelnõu rahandusminister Jürgen Ligi.

Lühidalt eelnõu eesmärgist. ESM-i asutamislepingu artikli 3 kohaselt antakse riigile toetust tõsiste finantsprobleemide korral, mis mõjutavad nii kogu euroala kui ka liikmesriigi finantsstabiilsust. Euroopa Komisjon on oma analüüsis leidnud, et need tingimused on Küprose abitaotluse puhul täidetud. Ilma toetusprogrammiga realiseeruda võivad kontrollimatud arengud seavad muu hulgas ohtu euroala olukorra stabiliseerimisel saavutatud tulemused ning oleksid ebastabiilsuse allikaks ka teistele euroala riikidele.

Lühidalt teemadest ja küsimustest, mis komisjonis üleval olid. Mitmed nendest või peaaegu enamik on leidnud kajastust ka tänases debatis suures saalis, kuid käin need siiski kiiresti üle. Komisjonis tunti huvi, kuidas on

hoiused tagatud. Rahandusminister kinnitas, et vastavalt memorandumile on kõikides pankades kuni 100 000 euro suurused hoiused tagatud. Küsiti, mis hakkab saama 100 000-euroste hoiuste puhul. Rahandusminister vastas, et nende hoiustega toimuv on veel kokkuleppeliselt täpsustamisel, osa nendest konverteeritakse pankade omakapitaliks. Tunti ka huvi, milline on mõju meie eelarvele. Siinkohal kinnitas eelnõu algataja esindaja, et abi andmine Küprosele ei too kaasa täiendavat mõju eelarvele ega meie võlakooomusele, et meil on ESM-i kapitali sissemakse graafik ja see on Küprosele antavast garantiist lahus. Taheti täpsustada seletuskirjas ja MoU-s olevaid arve, et palk väheneb ja maksud suurenevad. Sellest andis rahandusminister ka täna siin ülevaate. Tunti huvi abipaketi summa, 9 miljardi jaotuse vastu. Nii nagu täna on siin saalis juba räägitud, läheb 2,5 miljardit pankadele kapitalitoeks ja 6,5 miljardit mitmesuguste riigi võetud võlakirjade refinantseerimiseks, tasandatakse võlteeninduse profiili ja riigirahanduses finantseeritakse ühekordseid kulutusi.

Komisjonis küsiti veel EFSF-i garantii tühistamise kohta. Kuna riik, kes osaleb abiprogrammis abi saajana, üldjuhul lahkub garanteerivate riikide hulgast, siis tunti huvi, et kui Küpros välja langeb, kui palju suureneb siis Eesti osa. Komisjonis ja minu meelest ka täna siin saalis märgiti, et võtmene on see suhteliselt marginaalne, et suurenemine on tõesti vaid 0,006%, st ei muutu peaaegu midagi. Ja see muutumine tuleb ka alles siis, kui Küpros on reaalselt EFSF-ist välja astunud. Kõik varasemad garantiid, mis Küprosel on EFSF-is olnud, jäävad kehtima. Küsiti hinnangut pankade administratiivsete meetmete kohta, kas Küprosel oli sellega probleeme. Rahandusminister kinnitas, et sellist kardetud tormijooksu pankadele pärast seda, kui nad olid kümme päeva kinni olnud, ei tulnud. Küprose keskpank isegi leevendas mõningaid varem kehtestatud piiranguid. Tunti huvi, kuidas on Venemaaga sõlmitud kahepoolsete lepingutega. Siin oli vastus, et neid lepinguid on vaadatud ja vaadatakse üle ning selle tulemusel tehakse Küprosele teatavaid leevendusi. Küsiti ka, kes hakkab üldse otsustama üle 100 000-euroste hoiuste konverteerimise meetodi üle. Vastus oli, et põhimõtteliselt Küpros otsustab ja troika annab nõu. Küprose keskpank ja Küprose

rahandusministeerium on saanud selleks erakorralised volitused, et võtta vastu otsused üle 100 000-euroste hoiuste kohta, ja kahe panga ümberkorraldamine on üldse eelduseks, et maikuus maksed kätte saada. Kuna eelnõu seletuskirjas on selline huvitav lause, et aktsionärid ja pankade omanikud panustavad sellesse protsessi, siis tunti huvi, mida see panustamine tähendab. Reaalelus tähendab panustamine seda, et investeringust, mis on varem aktsionäri või omanikuna tehtud, jäädakse põhimõtteliselt ilma. Küll saab loomulikult hiljem osaleda täiendavates aktsiaemissioonides, kui see võimalus tekib.

Komisjon langetas järgmised otsused. Kõigepealt tehti otsus eelnõu esimene lugemine lõpetada, selle poolt oli 8 komisjoni liiget, vastu oli 3, erapooletuid ei olnud. Niisiis, komisjon toetas lõpetamist. Lisaks tehti sellised konsensuslikud otsused: määrata muudatusettepanekute tähtajaks üks tund pärast esimese lugemise lõpetamist Riigikogu täiskogus; kutsuda kokku komisjoni erakorraline istung üks tund pärast esimese lugemise lõpetamist Riigikogu täiskogus, et valmistada eelnõu ette teiseks lugemiseks, vaadata läbi võimalikud muudatusettepanekud ja teha menetlusotsused; teha juhatusele ettepanek eelnõu teise lugemise dokumentide Riigikogu liikmetele kättesaadavaks tegemise kohta hiljemalt neljapäeval, 18. aprillil kell 9. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Sven Sester! Me avame läbirääkimised. Palun, Mihhail Stalnuhhin Keskerakonna fraktsiooni nimel! Kaheksa minutit kokku.

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Seoses selle küsimusega, mida me praegu siin arutame, tuli mul meelde üks lugu, mida ma kunagi lugesin ühe tuntud filmilavastaja memuaaridest. Tema nimi on Eldar Rjazanov. Muu hulgas on ta vändanud ka sellise filmi nagu "Itaallaste uskumatud seiklused Venemaal", mida tõenäoliselt suurem osa saalist on näinud. Memuaarides on juttu ka sellest, kuidas tehti selle filmi võtteid Roomas. Rjazanov ja veel kümmekond inimest Vene-poolsest filmigrupist sõitsid Rooma, ja kuna Dino De

Laurentiis hoidis iga asjaga raha kokku, siis oligi niiviisi, et neil oli ainult päevaraha, mis tollal oli vist 12 dollarit päevas. Muidugi hoidsid ka need inimesed Itaalias veedetud päevade jooksul iga asja pealt kokku, sest igauks tahtis tollal, 70-ndate keskel tuua Itaaliast koju kaasa kas kulukad või mingi helitehnika jne. Aga viimaseks Rooma-õhtuks oli kõigil natuke peenraha üle jäänud ja otsustati, et ühe korra võivad nad endale lubada kohvikus ära käia, võtta *cappuccino*'t ja mingit kooki, et oleks, millest pärast kodus rääkida. Nad läksid kohvikusse, aga neil ei vedanud, sest kohviku ukse ees asfaldil istus üks kerjus kitarri või mandoliiniga, ma ei mäleta täpselt, ja laulis midagi väga kurba itaalia keeles, midagi sellist, et *uno momento*, *uno sentimento* jne. Neil hakkas seda vaadates nii hale, et nad võtsid taskust viimased pennid välja ja andsid sellele kerjusele. Pärast nägid nad, kuidas too korjas rõõmuga nende raha kokku, läks üle tänava poodi, ostis nende silme all veini, vorsti ja sinki, istus poest väljudes autosse, millest nemad võisid ainult unistada, ja sõitis minema.

See ongi situatsioon, milles me praegu oleme. Meie, olles väga vaesed – meist vaesem on Euroopa Liidus ainult, ma ei mäleta, kas Slovakkia või Sloveenia, üks nendest riikidest –, meie oma pensionide, palkade ja sotsiaaltoetustega (tuletan meelde seda kurikuulsat 19 eurot lapse peale jne) toetame neid tegelikult väga rikkaid riike. Seoses sellega tekib hulk küsimusi. Kui vaadata, milline on Küprose keskmine palk, milline on keskmine pension, millised on sotsiaaltoetused – ma ei hakka teid arvudega hirmutama, aga need on korraldas suuremad kui meil Eestis. Järjekordselt tekib küsimus, miks meie, nii vaesed, peame toetama neid, nii rikkaid.

Teine asi. Ette on valmistatud terve kava, kuidas Küprose olukorda parandada. Vaadake seda eelnõu, vaadake seletuskirja lehekülge 4! Neil on ees pensionireform, tervishoiu rahastamise süsteemi muutmine, riigiettevõtete varade erastamine, tööturureform, sh palgasüsteemi indekseerimine. Viiakse läbi kinnisvaramaksu reform, samuti avaliku halduse reform. Tuleb välja niiviisi, et kui sa tahad Euroopa Liidus ja eurotsoonis püsida, siis pead sa teatud hetkel olema valmis selleks, et keegi kõrvalt hakkab sind kamandama, hakkab sulle ette ütleva, mida sa pead tegema oma sisepo-

liitikas. See on väga huvitav filosoofiline küsimus, millal aeg kuulata neid, kes kõrval seisavad ja meile sisepoliitilisi põhisuundi ette ütlevad, ka Eestis kätte jõuab. Kui me nõustume sellega, kas me ei nõustu siis ka sellega, et kunagi on kellelgi õigus rikkuda Eesti iseseisvust, kamandades meie sisepoliitikat?

Ja veel üks asi. Me oleme kuulnud ja palju rääkinud nendest kurikuulsatest sadadest tuhandetest eurodest, millele keegi kallale ei lähe. Aga mida teha rahaga, mis läheb sellest üle? See on ju praktiliselt eksproprieerijate eksproprieerimine, nagu seda nimetati 20, 30 ja 40 aastat tagasi! See on hullem kui mingi revolutsiooniline protsess. Mis vabast turumajandusest saab üldse rääkida, kui inimestelt võetakse oma tingimustel nende raha lihtsalt ära? Mul ei ole mingit haletsust nende inimeste vastu, kes on sinna *offshore*'idesse tassunud suure tõenäosusega ka mingitest teistest riikidest varastatud raha. Ega see ei ole juhus, et Küprose 800 000 elanikust on praegu 35 000 venelased. Sellegipoolest peab mainima, et vaba turumajandusega ei ole sellel mitte midagi pistmist.

Nii et, lugupeetud kolleegid, Keskerakonna fraktsioon näeb selles küsimuses rohkem probleeme kui normaalseid lahendeid. Oma seisukoha me ütleme välja tõenäoliselt homsel hääletamisel. Aga omalt poolt pean ma mainima, et nii kaua kõik need protsessid kesta ei saa. Ja kui nad hakkavad lõpupoole jõudma, mis siis ootab selles olukorras Eestit? Mõelge, palun, selle peale! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel kõnesoove? Rohkem kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 419 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määratud eelnõu 419 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 17. aprilli kell 17.19. See on täna kell 17.19.

Tänane istung on lõppenud. Head õhtu jätku ja kohtumiseni!

Istungi lõpp kell 16.19.

Istungi kestus 3 tundi ja 19 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 18. aprill 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu (343 SE) kolmas lugemine

2. Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Küprose Vabariigi vahel sõlmitava vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu (419 OE) teine lugemine

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere hommikust, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärku 11. töönädala neljapäevast istungit. Head kolleegid, nüüd on võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Head kolleegid! Annan 13 Riigikogu liikme nimel üle arupärimise peaminister Andrus Ansipile. See puudutab uusi tuuli Eesti välispoliitikas, konkreetsemalt juba kurikuulsaks saanud repliiki "ühe daami" kohta. Kuigi see väljaütlemine pälvis Eesti avalikkuses ja meedias suure pahameeletormi, on peaminister ise olnud selle kommenteerimisel hämmastavalt kidakeelne ja ka välisminister, kes veebruarikuus siin kõnepuldis rääkis väärtuspõhisest välispoliitikast ja inimõiguste ülimuslikkusest kõigi välispoliitika aspektide puhul, kaasa arvatud välismajanduspoliitika, on olnud üsna sõnaaher peaministri avalduse kommenteerimisel. Meie arvates on mõistlik, et peaminister saab võimaluse väljaöeldud parlamendiliikmete ees selgitada, ja seetõttu me esitame talle viis küsimust.

Esiteks: "Kas Teie Ukraina meedias tsiteeritud väljaütlemine "ühest daamist", kes ei peaks olema takistuseks Ukraina ja Eesti ning Ukraina ja Euroopa Liidu suhetele, on Teie arvates kooskõlas väärtuspõhise välispoliitika põhimõtetega?" Teiseks: "Kuidas hindate oma

visiidi tulemuslikkust Teid saatnud Ukrainas ärihuve omavate Eesti ettevõtjate, sealhulgas hiljuti Teie erakonda 50 000 euroga toetanud Hillar Tederi jaoks?" Kolmandaks: "Kas ja kuivõrd aitasid Teie Ukraina võimudele meelepärased, ent Euroopa Liidu valdavast läheneemisest lahknevad avaldused kaasa Teid saatnud ettevõtjate ärihuvide edendamisele Ukrainas?" Neljandaks: "Kas Ukraina visiidil Eesti majandushuve esindades järgisite välisminister Urmas Paeti Riigikogule tehtud ettekandes väljendatud põhimõtet väärtuste ja inimõiguste ülimuslikkusest Eesti välismajanduspoliitikas?" Ja viies tulevikku suunatud küsimus, kuigi lähtub minevikust: kuna valitsuskoalitsiooni kuuluvate erakondade suurtoetajate hulgas on olnud ettevõtjaid, kellel on olnud Valgevenes ärihuve, siis, nagu kolleeg Randpere on väljendunud, kui kaugele on peaminister valmis uues doktriinis minema? Kas valitsuskabineti liikmetelt võib tulevikus oodata ka Valgevene kohta Euroopa Liidu poliitikast oluliselt lahku minevaid avaldusi? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Täna! Olen juhatause nimel võtnud vastu ühe arupärimise. Kui see vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis edastan selle otsekohe adressaadile.

Selgub, et täna teateid ei ole, välja arvatud see, et kevad ikka tuleb.

Palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 82 Riigikogu liiget, puudub 19.

Head kolleegid, nüüd väike päevakorra täpsustus. Täna teine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Küprose Vabariigi vahel sõlmitava vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu 419 teine lugemine ja selle raames teeb ettekande rahanduskomisjoni esimees Sven Sester.

1. Erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu (343 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Läheme tänase päevakorra juurde. Esimene päevakorrapunkt on kultuurikomisjoni algatatud erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu 343 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Palun, Jevgeni Ossinovski Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni seisukoht selle eelnõu suhtes ei ole muutunud. Nagu oleme märkinud, on üks eelnõu algatamise ajendeid õiguskantsleri ettepanek Riigikogule. Meie arvates on õiguskantsler lasknud ennast selles küsimuses tõmmata inetusse päevapoliitilisse võitlusesse Vabariigi Valitsuse ja Tallinna linna vahel. Tolle võitluse algpõhjus aga on eile siin saalis arutatud küsimus õppekeele osas erandi võimaldamisest gümnaasiumidele, kes seda seaduse alusel ja pedagoogilistel põhjustel on taotlenud. Paindumatu ja poliitiliselt motiveeritud keeldumine tõi kaasa kohaliku omavalitsuse otsuse minna munitsipaalomandis oleva erakooli asutamise teed.

Nagu oleme öelnud, sotsiaaldemokraadid ei kiida kuidagi heaks seda sunnitud käiku, millega põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatud erandivõimalust asutakse realiseerima teise seaduse kaudu ehk siis erakooliseaduse kaudu. Vastutustundlik valitsus peaks selle käigu peale üle vaatama oma otsused erandite kohta, mitte kasutama oma parlamendienamust, et kohalikule võimule lihtsalt ära teha. Sotsiaaldemokraadid kutsuvad nii Riigikogu kui valitsust veel kord üles otsima venekeelse hariduse probleemile sisulisi ja terviklikke lahendusi, mis tagaksid nii head aineteadmised kui ka eesti keele oskuse ning võimaldaksid venekeelsetel noortel täiel määral panustada Eesti ühiskonda. Nimetatud eelnõu ilmselgelt sellist terviklikku lahendust ei paku ning me hääletame selle vastu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Läheme seaduseelnõu lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele kultuurikomisjoni algatatud erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu 343. Palun hääletada!

Poolt hääletas 49 Riigikogu liiget, vastu 31, erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 22.)

2. Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Küprose Vabariigi vahel sõlmitava vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu (419 OE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Küprose Vabariigi vahel sõlmitava vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu 419 teist lugemist. Ma palun ettekandeks kõnepulti rahanduskomisjoni esimehe kolleeg Sven Sesteri!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan teile ülevaate otsuse eelnõust, mis kannab numbrit 419. Tegemist on Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Küprose Vabariigi vahel sõlmitava vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu teise lugemisega. Kooskõlas Riigikogus 15. septembril 2012. aastal vastuvõetud Euroopa stabiilsusmehhanismi asutamislepingu ratifitseerimise ja rakendamise seaduse § 5 lõikega 1 vajab Eesti Vabariigi esindaja memorandumi kavandi küsimuses hääletamisel osalemiseks ja hääletamiseks Riigikogu eelnevat otsust.

Küpros esitas euroalale avalduse finantsabi saamiseks 25. juunil 2012. Seejärel algasid Euroopa Komisjoni, Euroopa Keskpanga ja IMF-i ehk siis nn troika läbirääkimised Küprosega, et abiprogrammis täpsemalt kokku leppida. Memorandum konkreetsete majanduspoliitilise tingimuste kohta on Küprose abiprogrammi peamine alusdokument. Abiprogrammi põhieesmärk on taastada usaldus Küp-

rose panganduse vastu, jätkata eelarve konsolideerimist ja ellu viia struktuurireformid. Abiprogrammi maht on kuni 10 miljardit eurot, sh Euroopa stabiilsusmehhanismi poolt 9 miljardit ja IMF-i poolt 1 miljard eurot. Abiprogramm kestab kolm aastat ja finantsabi kasutamise lõpptähtaeg on 31. märts 2016.

Eelnõu 419 esimene lugemine toimus 17. aprillil ehk siis eile. Muudatusettepanekute tähtaeg oli 17. aprill kell 17.19. Kuna selleks ajaks muudatusettepanekuid ei esitatud, siis lisaarutelu komisjonis ei toimunud. Eelnõu teist lugemist puudutavad otsused langetati rahanduskomisjoni erakorralisel istungil 17. aprillil. Komisjon otsustas teha Riigikogu täiskogule ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada ja panna eelnõu lõpphääletusele. Otsuse poolt oli 5 komisjoni liiget, vastu 1, erapooletuid ei olnud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Sven Sester! Palun nüüd küsimused! Alustame kolleeg Lauri Laasist.

Lauri Laasi

Austatud ettekandja! Küsimus on järgmine. Juhul kui läheb nii, et Riigikogu täna otsustab, et me seda eelnõu ei toeta, siis mis saab edasi? Kas Küprost toetatakse ka ilma Eesti osavõtuta, st vastu Eesti tahtmist, või ainult koos Eestiga?

Sven Sester

Kui me mullu Euroopa stabiilsusmehhanismi käsitlevat eelnõu menetlesime, siis see küsimus oli ka päevakorral. Vastavalt ESM-i puudutavatele sätetele on võimalik teatava häälteenamusega võtta vastu otsus ka siis, kui osa riike on mingi konkreetse otsuse vastu. Tegemist oli nn 85% seadusega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Tõepoolest, 30. augustil eelmisel aastal sai seda ESM-i reeglistikku arutatud. Kas see tegelikult tähendab, et kui Eesti oleks ainukene ESM-is osalev riik, kes ütleb ei, siis me osaleksime vastu omaenda parlamendi tahet ikka selles abipaketis?

Sven Sester

Need küsimused on ajendatud otsusest, mis eelmisel aastal vastu võeti. Meil oli siis päris korralik debatt. Mul ei ole kogu lepingut siin käepärast, kuid tuletan teile mälu järgi meelde, et seal sätestati, et kui vastuolijaid on alla 15%, siis abi vajav riik siiski toetust saab. Nende riikide puhul, kes mingil põhjusel on kõrvale jäänud, toimuvad täiendavad menetlused, mis on MoU-s kirjas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Lugupeetud ettekandja! Kui ESM asutati, siis ettekandjad väitsid, et see on Eesti riigile hästi kasulik finantsinvesteering ja selle pealt me hakkame teenima. Eile selgus härra ministri vastusest, et me ei teeni midagi. See raha läheb tagasi Kreekale ja ilmselt ka Küprosele. Miks riik oma investeeringutega nii erinevalt ringi käib? Näiteks Estonian Airile antakse laenu 15%-ga, Küprosele ja Kreekale aga tasuta.

Sven Sester

Eile rahanduskomisjonis seda teemat üleval ei olnud. Opositsiooni esindajad üldse selle eelnõu menetlemisprotsessi vastu erilist huvi üles ei näidanud ja küsimusi üles ei tõstnud. Viiest opositsiooni esindajast oli kohal üks ja ka tema sellist teemat ei püstitanud. Nii et praegu ei ole niisugune küsimuseasetus kohane. Estonian Air ei ole mingilgi määral selle eelnõuga seotud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Ma saan aru, et kui asi on kiire, siis on ta kiire. Kas sul, hea kolleeg, on informatsiooni, mis riigid on seda memorandumit juba toetanud?

Sven Sester

See on hea küsimus! Mul ei ole seda informatsiooni, küll aga võin täiskogule öelda, et on kokku lepitud, et liikmesriigid langetavad oma otsuse ajavahemikul 15.–18. aprill. Vastavalt sellele ajagraafikule peavad osalised ole-

nevalt oma riigisisestest protseduuridest – osal on tegemist parlamendi, osal valitsuse tasemega – otsuse langetama. Kas me oleme täna kõige viimane või kõige esimene, ma ei oska öelda. Tõenäoliselt me esimesed ei ole, täna on ju juba 18. aprill. Küllap riigid, kes otsuse täna vastu võtavad, on viimaste hulgas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, teine küsimus!

Kadri Simson

Lugupeetud rahanduskomisjoni esimees! Olles see ainukene opositsiooni esindaja, kes eile rahanduskomisjoni istungil viibis, tahan ma küsida muudatusettepanekute tegemise võimalikkuse kohta. Nagu me näeme, otsuse eelnõu koosneb viierealisest sisust. Kui Eesti parlamendil oleks soov, kas tal oleks võimalik sellele otsusele lisada ka preambul, kus me kinnitame üle mõningad põhimõtted? Rahanduskomisjoni arutelul tuli välja, et ka valitsusliidus ollakse üsna skeptilised väljavaate suhtes, et Küpros 100% endale võetud kohustusi täidab.

Sven Sester

Ma alustan sellest, millega teie lõpetasite. Ma kinnitan täiskogule, et rahanduskomisjonis ei ole olnud diskussiooni, kus oleks jäänud prevaleerima arvamus, et vaevalt Küpros midagi tagasi maksab. See on Kadri Simsoni hetkeinterpretatsioon ja selle ma lükkan kindlasti ümber.

Nüüd teie küsimuse esimesest poolest. Hea kolleeg Eiki Nestor on öelnud, et Riigikogu liige võib teha igasuguseid ettepanekuid, ükskõik mis talle pähe ka ei tule. Iseasi on, kas need ettepanekud on aktsepteeritavad meie kodu- ja töökorra seadusest lähtuvalt ning kas me saame neid hääletada, kuid võtta ära õigust teha ettepanekuid ükskõik millise paragrahvi muutmiseks ükskõik millises sõnastuses ei saa teilt mitte keegi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Väino Linde!

Väino Linde

Hea ettekandja! Koalitsioonipoliitikuna tuleb mul selle eelnõu poolt hääletada, aga sa-

mas hinges on natuke raske. Kui hakata mõtlema, kuidas Küpros pole viimasel ajal oma rahandusega üldse hakkama saanud – toon näiteks pankade suured laenukustutused poliitikele jne –, siis mida sa selle peale hingedokumendiks võiksid öelda?

Sven Sester

Tundub, et eile, kui rahandusminister siin puldis oli, teil sellist hingedokumendit vaja ei olnud, teil tekkis see tarvidus üleöö. Aga ei ole hullu! Võiks öelda nii. Need riigid, kes on elanud üle oma võimete – miks on nad jõudnud selliste probleemide ette, et on vaja Euroopalt abi küsida? Asi on selles, et nende varasemad maksupoliitilised ja üldse finantspoliitilised otsused ei ole olnud jätkusuutlikud. Suure tõenäosusega on enamikul sellistel riikidel olnud eelarved tasakaalust ära, laenukoormused on järjepidevalt suurenenud, on elatud üle oma võimete. Nüüd, kui on esitatud abipalved Euroopale, siis me peaksime oma otsuste tegemisel lähtuma sellest, kuidas need abi vajavad riigid kavatsevad oma probleemidest üle saada. Ma tuletan meelde, et eelmisel aastal ajakirjanikud küsisid Kreeka menetluse ajal isegi seda, kas Euroopa Liit ei ole mõelnud, et Kreeka võiks selle laenu tagatisena pantida mingeid oma saari, teatud kinnisvara või veel midagi, mis on riigi omandis. Euroopa jaoks saavad aga tagatiseks olla vaid reformid, mida riik teeb.

Siinkohal pean ma küll ütleva, et otsused, mis Iirimaa, Portugalil, Kreekal ja nüüd ka Küprosel on vaja teha, et oma tulused suurendada ja kulusid vähendada, ei ole kerged otsused. Nad peavad otsustama, milline kinnisvara maha müüa, millised ettevõtted privatiseerida, ja langetama ka maksupoliitilisi otsuseid. Ma arvan, et see on tegelikult meie garantii, et kui me oleme selles ühes Euroopa peres – ka koos Küprosega –, siis me jagame neid väärtusi, mis Euroopa Liidus on. Kui mõni riik on end oma finantspoliitiliste otsustega viinud olukorda, kus tal on väga raske, siis talle minnakse nõu ja jõuga appi. Minu arvates see kahepoolne leping, mis meil laua peal on, peaks küll Küprose uuesti tagasi ree peale aitama, kui nii võib öelda. Kui te uurite ka MoU kavandit, siis näete, et juba aastal 2015 peaks majandus kasvule pöörama.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Hea esineja! Kas Riigikogu Küprose toetusrühm ka selle eelnõu aruteludes aktiivselt osales ning oma jõu ja nõuga abiks oli?

Sven Sester

Küprose toetusrühm ei ole mingit proaktiivset toimingut teinud. Vähemalt rahanduskomisjonile ei ole nad ühtegi ettepanekut eraldi edastanud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi, teine küsimus!

Lauri Laasi

Austatud komisjoni esimees! Kas Küprosele antav laen teenib ka intressitulu? Ja kui teenib, kas see kantakse tallegi samamoodi nagu Kreekale tagasi? Kui kantakse, kes siis lõpuks laenu teenindamisega seotud kulud katatab?

Sven Sester

Teil oli mitu küsimust: kas laen teenib intressitulu ja kui teenib, siis mis selle tuluga tulevikus tehakse? Vastus esimesele küsimusele: jah, teenib intressi. Sellest rääkis eile rahandusminister siin puldis suhteliselt pikalt ja põhjalikult, andes ülevaate, millised on Euroopa stabiilsusmehhanismi funktsioneerimise eeldused, kuidas see töötab. Kuna tegemist on laenu andmisega, siis ESM hangib ise turult raha. Tuletan meelde, et me osaleme ESM-is natuke alla 0,2% ulatuses – 0,186%, kui täpne olla. Selles ulatuses garanteerime meie neid laene, mida ESM turult hangib.

Tulen veel kord tagasi selle juurde, miks üldse selline finantsskeem on ja millal asub ESM tegelikult liikmesriiki abistama, kui ülejäänud liikmed on nõusoleku andnud. Tegu on olukordadega, kus probleemne riik enam turgudelt raha ei saa. Siis tuleb mängu ESM. Reaalelus tähendab see seda, et ESM laenab finantsturgudelt raha, ta saab seda oma kõrge reitingu tõttu suhteliselt odavalt ja seda laenu garanteerivad teised Euroopa riigid. ESM annab selle laenu edasi probleemsele riigile, antud juhul Küprosele. On teada ka, mitme baaspunktiga laenu antakse. Antud juhul vist,

kui ma ei eksi, on teenustasu 50 täiendavat preemiapunkti igalt väljamakselt. Ehk siis tegemist on tehinguga, turult raha hankimise ja edasiandmisega probleemsele riigile, kes turult muidu raha kätte ei saaks. See on vastuse esimene pool.

Teiseks, mis saab nendest intressidest, mida ESM sellelt laenult teenib? Seni meil ei ole mingit informatsiooni, kas peaks need summad kustutama, peaks need tagasi maksma või tegema midagi kolmandat. ESM-i üldine põhimõte, nagu ka rahandusminister ütles, ei ole reaalelus kasumile orienteeritud tegevus. Põhiline eesmärk on tagada Euroopa stabiilsus. Seda kinnitab ka fondi nimi: Euroopa stabiilsusmehhanism.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Juku-Kalle Raid!

Juku-Kalle Raid

Aitüma! Kas ma saan sinu pakatavast optimismist õigesti aru, et sa oled sada protsenti kindel, et Küpros ja ka teised üle jõu elanud suhteliselt laisad ja lohakad lõuna pool asuvad riigid täidavad kõik endale võetud kohustused? Kinnita mulle seda, et ma ei peaks punast nuppu pressima!

Sven Sester

Ma ei pakata optimismist. Vaadates mitme Euroopa riigi probleeme, kaasa arvatud maad, kes on juba EFSF-i või ESM-i kaudu rahalist tuge saanud, pluss riigid, kelle puhul on spekulatsioonid, et nende finantsolukord ei ole hea, ma tõesti ei pakata optimismist. Pigem vaatan neid murelikult. Tunda on, et nii mõnigi peaaegselt just nn vana Euroopa riik pole rahapoliitika vallas mitte kõige targemaid otsuseid langetanud. See on viinud olukorrani, kus Euroopa Liidu keskmine võlatase on juba 80–90%. See on keskmine. Eesti näitaja on umbes 12%. Ei, ma kindlasti ei pakata optimismist.

Nüüd küsimuse teine pool: kas see raha tuleb tagasi? See küsimus oli üleval ka ESM-i puudutanud eelnõu menetlemisel eelmisel aastal. Ma ütleksin, et keegi ei saa raudkindlalt väita, et me saame oma raha tagasi või et me jääme oma rahast ilma. Ent kui me räägime tõenäosusest, siis tõenäosus, et see raha ära kaob, on väga väike. Mis annab aluse niimoodi

väita? Annab fakt, et raha ei maksta välja korraga peale otsuse vastuvõtmist, vaid kvartaalset. Raha antakse vastavalt tehtavatele tegudele ja pidevalt toimub troika monitooring, kas probleemsed riigid – praegusel juhul Küpros, aga ka teised abisaavad maad – täidavad oma lubadusi, kas nad langetavad majanduslikke ja poliitilisi otsuseid, mida nad on lubanud langetada. Kas need riigid erastavad, kas nad viivad ellu lubadusi, mida nad on andnud? See on aluseks järgmistele rahasüstidele. Kõik sellised meetmed vähendavad tõenäosust, et meie raha läheb kaotsi. Ma arvan, et see on korrektne vastus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Lugupeetud ettekandja! ESM-i on Eesti rahvas panustanud või õigemini panustab selle aasta lõpuks 150 miljonit eurot oma raha. See on ca 2,2 miljardit krooni ja ma arvan, et tänasel päeval olete teie ka ilmselt seda meelt, et tegemist ei ole hea finantsinvesteeringuga, vaid see on Eesti rahva rahaline kingitus Kreekale ja Küprosele.

Sven Sester

See ei olnud küsimus, see oli arvamused, aga ma püüan sellelegi vastata. Esiteks, te olite natuke ebatäpne. Te olite ebatäpne just selles, et tänavuse aasta lõpuks annab Eesti lähtuvalt oma osalusest ESM-ile aktsiakapitali sissemaksetena 150 miljonit eurot. Tegelikult juhtub see järgmisel aastal, kusjuures summa on 148 koma millegagi, aga suurusjärk on tõesti 150 miljonit. Selle aasta lõpuks on meil neli viiendikku ära makstud. Ülejäänut ma ei oska kommenteerida, see oli pigem lihtsalt teie arvamused.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Lugupeetud ettekandja! Vaatasin eile üsna suure huviga Soome parlamendi debatti samas küsimuses, Küprose memorandumis küsimuses. Ja ebapõhjamaiselt temperamentne oli see jutuajamine, mille keskormajad olid ühelt poolt Soome peaminister ja teiselt poolt põlissoom-

laste partei esimees. Peaminister kinnitas, et kui Soome ei toeta seda memorandumit, siis on see väga suur – ta rõhutas, et väga suur – hädaoht kogu eurotsoonile, kaasa arvatud Soome rahanduspoliitikale. Kas meie komisjon jagab seda seisukohta või pead sa seda natuke ülepaisutatud ohuks?

Sven Sester

See on väga hea küsimus! Ma ei saa rääkida komisjoni nimel, kuna komisjonis seda teemat ei arutatud. Küll saan ma seda kommenteerida rahanduskomisjoni esimehena. Tegu on hinnanguga väärtuspõhisuse seisukohalt ja ma kujutan ette, et Soome peaminister rääkiski väärtuspõhisusest lähtuvalt. Meie Riigikogus on praegu nelja partei kooslus ja ma saan aru, miks kolm erakonda eelnõu toetavad. Vähe-malt parlamendi rahanduskomisjonis oli näha, et kolm erakonda toetavad eelnõu, üks on vastu. See üks püüab sisepoliitiliselt oma valijatele midagi mõista anda.

Samal ajal olen tunnetanud, et kui oleme käinud Euroopas oma kolleegidega kohtumas, siis Eesti parlamendiliikmed on olenemata parteist suhteliselt üksmeelsed, presenteerimaks oma üldisemat visiooni Euroopast. See väärtuspõhine hinnang tundub nagu paigas olevat. Ma arvan seda, et Euroopa Liidus olemine tähendabki nii heas kui halvas koos olemist. Me peame garanteerima probleemsele riigile laenu andmist ja tõsilugu, ühel hetkel võivad need garantiid ka realselt rakenduda. Konkreetsetes arvudes meie garantiid suurenevad. Kui ESM-i käsitleva eelnõu seadusena vastuvõtmisel võis öelda, et meil on garanteerida hüpoteetiline summa üle miljardi euro, siis praegu on konkreetsetel kõnelistel 16 või 17 miljonit eurot. See on konkreetne summa, mille ulatuses garantii kehtima hakkab. See ei väljendu tegelikult väljamaksena, aga garantii läheb kirja.

Selge see, et kõigi nende garantiisüsteemide loomine ei ole olnud kerge. Aga arvestagem just seda väärtuspõhisust, mida Euroopa Liit endas kannab, ja soovi, et me ühtses peres lähituksime ühisest mõtteviisist eriti just majanduspoliitiliselt, aga jagaksime ka muid väärtushinnanguid. Kokkuvõttes kinnitan, et ma jagan täiesti Soome peaministri arvamust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Hea ettekandja! Küprose abipaketi tingimuseks on seatud, et Küpros peab realiseerima mingi osa oma kullavarudest. Palun vabandust, ma ei mäleta praegu seda protsenti, teile on see ilmselt täpselt teada. Aga kui suured need Küprose kullavarud on ja milleks neid hoitakse? Ilmselt on riigi kullavaru ülesanne kriisiolukorra tekkides teatud probleeme leevendada. Kas on õiglane, et Küpros istub oma kullahunniku otsas ja imeb nagu puuk ESM-i kaudu meie kõigi verd, kusjuures me oleme temast väiksemad ja vaesemad? Meil on kulda, ma ei tea, vist 100 kilogrammi alles, rohkem küll mitte. Kui suured on Küprose kullavarud?

Sven Sester

Kullavarude suuruse osas ma jään teile vastuse võlgu. Euroopa Komisjoni ja Küprose kahepoolses MoU lepingus konkreetset kullavarude suurust ei nimetata. Samas võin öelda – võib-olla seda ei ole eriti tähele pandud –, et Küpros saab tõesti Euroopa Komisjoni, IMF-i ning ESM-i kaudu 10 miljardit abi, aga ta on ka võtnud endale kohustuse ise kõvasti kokku hoida. Riik püüab oma kulusid vähendada umbes 12,2 miljardit eurot. Üks abinõu on aga tõesti see, mida te mainisite – see on kullaga seonduv. Eeldatakse, et keskpanga kasum ja kulla müük annavad riigile täiendavat raha 400 miljonit eurot. Kui suur kullavaru on, ma aga tõesti ei tea. Ent lisaks kullale loodetakse raha saada pangasektorist, samuti erastamisega. Erastamine peaks 2016. aastaks andma tulu 1 miljard eurot ja hiljem isegi kokku 1,4 miljardit, pluss veel võlakirjade refinantseerimine. Ka Venemaaga seotud laenulepingu pikendamisest loodetakse kasu saada. Kõik kokku peaks andma 12,2 miljardit, mille Küpros ise reaalselt teenib.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arto Aas!

Arto Aas

ESM loodi eelmisel aastal, kui Küpros ei olnud veel ametlikult programmiiriik, ja tõenäoliselt tegi Küpros ise ka sinna sisse makse. Kui suur on Küprose osakaal ESM-is iseenda

abistamisel? Või kui seda ei ole, siis kes katab Küprose osa?

Sven Sester

Münchhauseni meetodit ei kasutata, et tõmban iseennast juukseid pidi välja. Ma ei oska teile öelda, kui suur on Küprose osakaal. Arutelul ESM-i üle oli kõikide riikide osakaal välja toodud. Eesti protsent oli üks väiksemaid ja ka Küpros oli täiesti lõpus. Saksamaa osakaal oli ligi veerand ESM-i mahust. Jään teile Küprose osakaalu protsendi võlgu ja sel kindlasti ei ole ka väga suurt tähtsust. Samas võin teile öelda, et kui Küpros muutub abiandvast riigist abisaajaks riigiks, siis nagu on juba juhtunud mõne teise maaga, ta astub abiandjate koosseisust välja ja tema osalus jagatakse teiste liikmesriikide vahel. Kusjuures nendes laenudes, mis on varem EFSF-ist välja antud, Küpros osaleb. Nii et tema seda osalust ei muudeta, küll aga hilisemate laenude puhul. Kui ta on muutunud abivajajaks, jagatakse tema osalus ümber teiste riikide vahel. Nagu eile rahandusminister ütles, arvestades senist Küprose osakaalu, suureneb Eesti osalus 0,006%.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud ettekandja! Sa oled Euroopa Keskpanga, Euroopa Komisjoni ja IMF-i triumviraadist rääkides kasutanud vene sõna "troika". Troikal on vene keeles kolm põhitähtsust. Üks on hinne "kolm", teine on kolm hobust ühe vankri ees ja kolmas on ossoboje soveštšaniye ehk üks selline kohtuväline repressiivne organ, mis tegutses Stalini ajal 1930. aastatel ja jagas heldelt surmanuhtlust. Kui sa räägid nüüd troikast, siis mida sa silmas pead? Kas sa annad neile hinde "kolm" või pead neid hobusteks, keda keegi kogu aeg piitsaga peksab, või on see nagu kohtuväline organ, kes Küprosele lõpu teeb?

Sven Sester

Aitäh! Eile oli meil rahanduskomisjoni istung, kus väga suurt arutelu ei toimunud. Ka see küsimus ei olnud üleval. Jätan oma personaalsed hinnangud hilisemaks, kui ma peaksin soovima teise lugemise käigus Riigikogu liikmena veel mingit arvamust avaldada. Rahan-

duskomisjonis meil ei olnud süvaanalüüsi, mida tähendab troika ja kuidas meie sellest aru saame.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Viktor Vassiljev, teine küsimus!

Viktor Vassiljev

Hea ettekandja! Mul on selline küsimus. Küprose ja ka Kreeka sündmusi jälgides me näeme, et põhimõtteliselt on olemas kaks viisi oma riiki ülal pidada. Kui lihtsustatult öelda, siis üks võimalus on hoida pensionid ja palgad kõrgel ja lasta riigil võlgadesse vajuda. Teine võimalus on nagu meil siin Eestis iga hinna eest hoida eelarve tasakaalus, hoolimata sellest, et suur osa elanikke elab vaesuses. Ja nüüd me tahame kinnitada, et see meie tee on õige. Ent kui tuletada meelde Eesti põhiseadust, siis on seal öeldud, et tähtsaim on tagada rahvuse, keele ja kultuuri järjepidevus, sugugi mitte eelarve tasakaal. Kui üks ja teine riik hakkavad niimoodi abi paluma, kumb käitumine on siis kokkuvõttes õige – Kreeka ja Küprose või Eesti oma?

Sven Sester

Eesti oma.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Hea ettekandja! Ma olen tõsiselt kimbatu- ses. Ühelt poolt tahaks hääletada poolt – kuidas sa liitlasi ja sõpru ei aita, tahaks ju aidata. Aga teiselt poolt ma mõtlen, kuidas saab sõber või liitlane käituda nagu röövel. Ta võtab hoiustajatelt raha ära, see on ju täiesti röövellik käitumine! Kuidas sa mind lohutaksid või vee- naksid poolt hääletama?

Sven Sester

Oleme oma arutelus jõudnud lohutust pa- luvate küsimusteni. Küprosel on nagu kõigis teistes riikides Euroopas garanteeritud kuni 100 000-euroste hoiuste puutumatus. See on väga oluline. Kui seda ei oleks, siis oleks tek- kinud küsimus, kas me julgeme hoida oma raha mitmel pool Euroopa eri pankades. Kyp- rose puhul on selgelt rõhutatud, et kuni

100 000 euro suurused hoiused on puutuma- tud. Näiteid selle kohta, et pankade valede ot- suste või mingite muude tegurite tõttu tekivad pankadel finantsprobleemid, on maailmas küll ja küll. Sellistel juhtudel on kaotatud kogu raha – kõik, 100%! Kui ei olnud veel kuni 100 000 euro suuruste hoiuste garantiid, siis võidi kaotada kõik. Ka Eestist on teada näiteid, et nii avaliku sektori kliendid kui ka eraisikud on kaotanud kõik oma säästud. Kui hoiustajad valivad pank, kus nad tahavad opereerida, peavad nad alati arvestama, milline on ühe või teise panga usaldusväärsus ja jätkusuutlikkus. Kommertsasutuse puhul ei ole kliendid kunagi kaitstud võimaluse eest, et asutus läheb pank- rotti. See ei pruugi olla pank, see võib olla ta- valine eraettevõtte, kellele te näiteks mingi arve alusel ülekande teete ja kes enne, kui ta teile teenust või kaupa pakub, suvatseb pankrotti minna. Selliseid olukordi on ikka.

Praegu aga on väga olulised kaks head as- ja – kui üldse midagi heaks nimetada saab. Üks on kuni 100 000-euroste hoiuste tagami- ne, mis on üldine reegel. Ja teiseks, mis puutub üle 100 000-eurostesse hoiustesse, siis ma olen aru saanud, et Küprose keskpank ja riigi rahan- dusministeerium töötavad välja skeemi, kuidas konverteerida need osaliselt kas panga omaka- pitaliks või võlakirjadeks. See annab hoiustaja- tele mingigi lootuse, et nad saavad kunagi tule- vikus, kui pangal hakkab hästi minema, oma raha tagasi. Kui suur on see tõenäosus, on eral- di küsimus, aga alternatiiv oleks olnud tõsiasia, et sa kaotadki oma hoiused, kui oled vales ko- has oma raha hoidnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Hea ettekandja! Nagu sa mainisid, võtab ESM turult laenu, annab selle edasi ja lisab sinna oma intressimarginaali. Meil on siin kir- jas, et see on kümme baaspunkti. Kuidas sulle tundub, kas see kümme baaspunkti on mõistlik intressimarginaal või on see liiga suur või liiga väike?

Sven Sester

Eks kõik asjad, mille nimi on tunne, on alati subjektiivsed. Kellegi jaoks tundub mingi arv olevat suur ja kellegi jaoks väike. Praegu me

peaksime seda arvu hinnangu andmiseks millegagi võrdlema, ja me saame seda võrrelda vaid intressidega, millega Küpros saaks rahaturult laenu võtta. See on tegelikult võrdlusbaas. Ja selle võrdlusbaasi põhjal ma võin öelda, et Küpros saab peale seda, kui ESM on talle hakanud reaalselt rahaeraldise tegema, laenu väga hea hinnaga. Kümme baaspunkti on nn finantseerimiskulu, pluss ühekordne teenustasu 50 baaspunkti iga väljamakse summalt, pluss aastas 0,5 baaspunkti teenustasu laenujäägilt – need on asjaomased arvud. Arvata võib, et tegemist on väga hea laenuga.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Austatud ettekandja! Ma tahan täpsustada ühte küsimust, et arutelust ei jääks ekslikku arvamust, mis puudutab intressitulu tagastamist Kreekale ja seda, et Küprose programmi puhul võiks nagu sama asi juhtuda. Kreekale intressi tagastamise puhul on tegemist Euroopa Keskpanga poolsete võlakirja ostudega ja nendelt võlakirjadelt teenitud intressidega, mis tagastatakse Kreekale. See on keskpanga teema, sellel ei ole otsest pistmist abiprogrammidega. Abiprogrammi raames liikmesriikidelt ESM-i laekunud intressid jäävad ESM-ile ja seda raha kasutatakse ESM-i kapitali tugevdamiseks. ESM-i teenitud intressitulu minu teada ei tagastata liikmesriikidele. Kas te saate seda kinnitada?

Sven Sester

Hea küsimus! Tõsilugu, nii see on. Kreeka puhul on tegemist Euroopa Keskpangaga. Ja mis puutub keskpanga ja Kreeka suhetesse, siis täpsustan veel seda, et tulud, mida on teenitud konkreetsetelt võlakirjadelt, ei ole olnud ainult intressitulud. Tulu on saadud ka võlakirjatootelt kui selliselt, mis parajasti turul müügil on olnud. Keskpang oli võimeline kriisi tõttu võlakirju ostma, kui need olid alla hinnatud. Ta oli võimeline ostma Kreeka riigi suhteliselt madala hinnaga võlakirju, hiljem nende hind tõusis ja tekkis mitte ainult intressitulu, vaid ka võlakirjade müügi tulu. Ja see on muuseas põhiline tulu. See pole aga mitte n-ö igapäevane tulu ja nii otsustati keskpanga tasemel, et see raha osaliselt tagastatakse Kreekale.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Vladimir Velman!

Vladimir Velman

Hea kolleeg! Kas sina rahanduskomisjoni esimehena oled kindel, et need probleemid, mis praegu Euroopa Liidus on, Küprosega lõpevad? Kas pole viimane aeg organiseerida korralik audit vähemalt eurotsooni riikides, et selliseid üllatusi enam ei tuleks?

Sven Sester

Tahaks vastata kuulsa loosungiga "Võid kindel olla!", aga paraku ei saa. Arvestades just nn vana Euroopa riikide laenukoormusi, arvestades eelarvete kulude-tulude bilanssi, ei saa kindel olla. Aga Euroopas jälgitakse väga tähelepanelikult kõikide liikmesriikide igapäevast tegevust just eelarvete täitmisel ja vastuvõtmisel. Selleks on rakendatud suur hulk lisameetmeid, mida varem ei olnud. Üks asi, mille võib näiteks tuua, on see, et kui liikmesriigid võtavad üldjuhul sügisel vastu järgmise aasta eelarve, siis nüüd tuleb neil kevadel esitada oma visioon järgnevatel aastatel toimuvast. Nad saadavad selle Euroopa Komisjonile, kes vaatab selle üle ja annab tagasisidena oma näpunäited. Sellest on olnud pikalt juttu, kas tegu on põhimõtteliselt riigi siseasjadesse sekkumisega või mitte. Ma kujutan ette, et Eestil ei ole sellega probleeme. Me oleme oma rahanduspoliitiliste otsustega pigem eeskujuks olnud. Aga minu arvates sellised meetmed, millest me praegu räägime, on üks võimalus lämmatada juba eos otsused, mis võiksid mingis riigis finantsprobleeme süvendada. Kevadised ülevaated selle kohta, kuhu konkreetne riik liigub, on selles mõttes väga head.

Aga jah, lühike vastus on, et ma ei ole kindel. Ent tegevused, mis on käivitatud selleks, et riske vähendada, on selgelt must valgel kirjas ja ka näha.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Sven Sester! Head kolleegid, kas soovitakse avada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Ma arvan, et tänast kõnet on kohane

alustada nende parlamendiliikmete tunnustamisega, kes eelmisel suvel peale Riigikohtu nappi otsust leidsid, et Eesti riik peab endale võetavatesse kohustustesse vähemalt nii tõsiselt suhtuma, et edaspidi arutatakse kõik uued ESM-i kliendid läbi Riigikogu täiskogu saalis. Need, kes eile ja täna aruteludel osalesid, said kindlasti selgema pildi, kellele me siis seekord appi läheme ja milliste tingimuste täitmist loodame. Ma usun, et Riigikogu Kantseilil on täpne ülevaade ka selle kohta, kui paljud Riigikogu liikmetest on vaevunud avama meie asutuse siselistis ESM-i ainult asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud Küprose memorandumit täisteksti. Mul pole mingit põhjust kahelda, et neid rahvasaadikuid oli veel rohkem, kui eilsel istungil arutus osales.

Praegu peatuksin paaril aspektil, mis mind Küprosega seotud argumentatsioonis on häirunud. Esiteks rääkis meie rahandusminister eile solidaarsusest. Vastastikuse mõistmise memorandumit kohta käiv tsitaat on järgmine: "See on omakasuga tegevus, aga sellel on loomulikult ka tugev abistamise, solidaarsuse mõõde. Me ei tahaks ju ühelegi oma liitlasele halba." Miks meie valitsus räägib solidaarsusest vaid siis, kui on vaja leida vabandust, miks Eesti, kiireima inflatsiooniga riik eurotsoonis, annab endast jõukamatele riikidele laenu? Seejuures on väga tõenäoline, et too laen osutub intressita laenuks, sest tõenäosusteooriast lähtuvalt võib arvata, et millalgi kogunevad taas eurotsooni rahandusministrid ja otsustavad seegi kord, et kogu ESM-i kogutud intressitasu antakse laenusajatele tagasi, nii nagu on juba juhtunud Kreeka võlakirjade puhul.

Tuletan meelde, et suvel oldi siin saalis vägagi üleolevad Soome suhtes, kes nõudis oma laenudele lisagarantiid. Selle lisagarantii saamise nimel loobus Soome intressitulust. Öeldi, et küll Eesti on tark – me saame vähemalt intressitulu. Nüüd tuleb välja, et hoopis Soome oli tark, tema vähemalt on oma laenu ülegaranteerinud.

Kui juba solidaarsusest rääkida, siis võiks analüüsida Küproses endas sündivat solidaarsust ja võrrelda seda meie omaga. Küpros peab suurendama riigi tulusid. Selleks kehtestatakse kolmeks aastaks erakorraline tulumaksulisa. Aga kuni 1500-eurose kuusissetuleku korral lisatakse null protsenti. Suurema koorma ehk tulumaksu tõusu 3,5% võtavad enda kanda üle

3500-eurose kuusissetuleku saajad. Ja ministril oli loogiline seletus ka olemas: rikkamad said Küprosel buumist suurimat kasu ning on loogiline, et nad panustavad ka taastumisse enam. Aga Eestis, kus buumiaja maksuandlustest said ka enim kasu suure sissetulekuga inimesed, me sellisest solidaarsusest ei räägi. Küpros lepib kokku, et edaspidi ei indekseerita riigilt palka või pensioni saavate inimeste sissetulekut vastavalt inflatsioonile kaks korda aastas, vaid ainult üks kord aastas. Aga meil siin Eestis on kriisimeetmete tõttu juba neli aastat järjestikku reaalpension vähenenud. Tõsi, eile minister Jürgen Ligi andis ühe soovitusena ja nüüd tuleb tema tsitaat: "Mina soovitän küll Küprose memorandumit pensionäridele mitte tutvustada. Neil on palju hingelähedasemaid teemasid. Tõepoolest, see võib nende hingeelu riivata ja ei ole neile hea."

Aga miks ei peaks Eesti inimesed selle vastu huvi tundma? Me siiski garanteerime 16,74 miljonit eurot, ja anname selle garantii 15 aastaks. Ja kui tuleb mingi tõrge, siis katame ise selle kohustuse. Tuletan meelde, et Küpros liitus eurotsooniga kõigest viis aastat tagasi ja vastas siis kõikidele tingimustele. Viie aasta tagusest edukast liitujast on nüüdseks saanud abivajaja! Meie aga panustame oma ressursi 15 aastaks ja vastutame tagasilanguse korral oma maksumaksja rahaga.

Teine eile kõlanud väide oli, et me panustame ju mikroskoopilise summa. Aga esmaspäeval rääkis siin kõnetoolis sotsiaalminister, et Eesti katmiseks kiirabivõrguga on vaja viite täiendavat kiirabibrigaadi ja kui raha leitakse, siis nad ka tulevad. Too summa, mida otsitakse eelarvest, oli kümme korda väiksem ehk vaid 1,5 miljonit eurot. Tõsi, lõpuks tuleb siiski tunnistada, et Küpros müüb maha kogu oma kulla. Need, kes dokumendid läbi lugesid, teavad seda. Tullis appi rahanduskomisjoni esimehele, ma selgitan, et see ongi see põhjus, miks praegu kulla hind maailmaturul langeb ja Meelis Atonen on ilmselt juurde saanud nii mõnedki hallid juuksekarvad. Aga meie võtame oma riigile kohustuse 15 aastaks ja anname laenu, mis võib osutada intressita laenuks riigile, kes on meist jõukam. See ei pruugi olla õigustatud. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kadri Simson! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Selle otsuse eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei ole ja me võime minna lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Euroopa Komisjoni ja Küprose Vabariigi vahel sõlmitava vastastikuse mõistmise memorandumi kavandi heakskiitmine" eelnõu 419. Palun hääletada!

Poolt hääletas 54 Riigikogu liiget, vastu 21, erapooletuid ei olnud. Eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 23.)

Head kolleegid! Meie päevakord on am-
mendunud ja teatan teile väga hea uudise:
õhtust istungit ei toimu.

Istungi lõpp kell 10.56.

Istungi kestus 56 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 22. aprill 2013

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine erakonna huvides tehtavate süütegude kohta (nr 306)

2. Arupärimine Riigikogu otsuse "Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018" elluviimise kohta (nr 307)

3. Arupärimine Riigikogu otsuse "Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018" elluviimise kohta (nr 308)

4. Arupärimine hüpoteeklaenude kohta Eestis (nr 316)

5. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere päevast! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 12. töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja Aivar Rahno!

Aivar Rahno

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus algatab liikluskindlustuse seaduse eelnõu. Selle menetlemisel esindab valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Samuti algatab valitsus korrakaitse seaduse muutmise ja rakendamise seaduse eelnõu. Selle menetlemisel esindab valitsust justiitsminister Hanno Pevkur. Tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Lugupeetud eesistuja! Austatud kolleegid! Viiel Keskerakonna fraktsiooni liikmel on üle anda arupärimine Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumile ja minister Juhan Partsil Maanteeameti liiklusregistri büroode alt-

käemaksujuhtumite statistika kohta. 17. aprillil 2013 pidasid kaitsepolitsei ametnikud kinni Sotsiaaldemokraatliku Erakonna liikme, Maanteeameti liiklusregistri Narva büroo juhataja kohusetäitja Jaanus Tammetsi, keda kahtlustatakse ametialases võltsimises ja korduvas altkäemaksuvõtmises. Pea igal aastal on meedia vahendusel saanud avalikuks kurb tõsiasi, et järjekordselt on kusagil Eestis kas pakutud või võetud altkäemaksu selleks, et Maanteeameti liiklusregistri büroos sõidueksam ära teha. Kuna tegemist on sagedaste altkäemaksujuhtumitega Maanteeameti liiklusregistri eri büroodes, on meil järgmised küsimused. Kuidas on statistiliselt korruptsioonisüütegude arv Maanteeameti haldusalas tõusnud või kahenenud viimase kahe aastaga? Mida on ministrium teinud, et korduvalt seadusega pahuksis olnud isikud, nagu Sotsiaaldemokraatliku Erakonna liige Jaanus Tammets, ei naaseks enam nii vastutusrikkale tööpostile, kus on võimalik altkäemaksu võtta? Mida plaanite ette võtta, et edaspidi vältida Maanteeameti liiklusregistri büroodes esinevaid altkäemaksu juhtumeid? Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kaks eelnõu. Riigikogu juhatuse otsustab nende menetlusse võtmise vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele. Samuti olen juhatuse nimel vastu võtnud ühe arupärimise. Kui see vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätestatule, edastab Riigikogu esimees selle adressaadile viivitamatult.

Läheme teadete juurde. Riigikogu juhatuse on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 19. aprillil esitatud järgmised eelnõud Euroopa Liidu asjade komisjonile. Esiteks, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu raha ülekandmisel edastatava teabe kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi eelnõu finantssüsteemi rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise vältimise kohta. Riigikogu

juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõude kohta arvamust andma rahanduskomisjoni ja õiguskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 9. mai kell 16. Teiseks, Euroopa Liidu Nõukogu määruse eelnõu, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks, ning Euroopa Liidu Nõukogu määruse eelnõu, millega muudetakse nõukogu 7. mai 1998. aasta määrust (EÜ) nr 994/98, milles käsitletakse Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklite 92 ja 93 kohaldamist teatavate horisontaalse riigiabi liikide suhtes ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2007. aasta määrust (EÜ) nr 1370/2007, mis käsitleb avaliku reisijateveoteenuse osutamist raudteel ja maanteel. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõude kohta arvamust andma majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 9. mai kell 16. Kolmandaks, Euroopa Liidu Nõukogu direktiivi eelnõu, millega rakendatakse tõhustatud koostööd finantstehingute maksu valdkonnas. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma rahanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 2. mai kell 16.

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise peaminister Andrus Ansipile.

Head kolleegid, palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks on registreerunud 84 Riigikogu liiget, puudub 17.

Läheme käesoleva nädala päevakorra kinnitamise juurde.

Head kolleegid, panen hääletusele Riigikogu täiskogu V istungjärgu 12. töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 80 Riigikogu liiget, vastu või erapooletu ei olnud keegi. Selle nädala päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine erakonna huvides tehtavate süütegude kohta (nr 306)

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme tänaste arupärimiste juurde, neid on neli. Esimene on Riigikogu liikmete Jaan Õunapuu, Indrek Saare, Marianne Mikko,

Mart Mere, Kalev Kotkase, Andres Anvelti, Rein Randveri, Neeme Suure, Jevgeni Ossinovski, Kalvi Kõva, Eiki Nestori, Kajar Lemberi, Heljo Pikhofi, Jaak Alliku ja Rannar Vassiljevi 13. märtsil 2013. aastal esitatud arupärimine erakonna huvides tehtavate süütegude kohta (nr 306) justiitsminister Hanno Pevkurile. Palun arupärijate nimel kõnetooli Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Austatud koosoleku juhataja! Head kolleegid! 15 sotsiaaldemokraati esitasid tänavu 13. märtsil arupärimise justiitsministrile, teemaks "Erakonna huvides tehtavad süüteod". Me soovime, et justiitsminister Hanno Pevkur annaks selge hinnangu juhtumitele, kus mõjuvõimu omavad isikud on sundinud ähvarduste saatel inimesi erakonda astuma ja teatud poliitikute poolt hääletama.

Pole kahtlustki, et Jõgevamaa äriees Paul Kärberg sundis oma töötajaid IRL-i astuma ja valimistel Aivar Koka poolt hääletama, kasutades alluvate majanduslikku sõltuvust temast. Karistusseadustikus on kriminaliseeritud nii sundparteistamine, valimis- ja hääletamisvabaduse rikkumine kui ka häälte ostmine. Nende süütegude eest on ette nähtud kuni aastane vangistus. Paraku võivad kurjategijad end turvaliselt tunda, sest tõendeid on niisuguste juhtumite korral äärmiselt raske koguda ja jälitustoimingud on lubatud üksnes häälte ostmise korral.

Küsime lugupeetud ministrilt, kas uurimisorganitel on võimalik praegu tõestada erakonda astuma sundimist ning hääletamisvabaduse rikkumist või tuleks nende süütegude uurimisel lubada ka jälitustegevust. Ministril tuleb ka öelda oma hinnang, kas olukord, kus töövõtja astub tööandja käsul mingisse erakonda, on karistusseadustiku mõistes käsitatav süüteona. Ka ei ole harvad juhtumid, kui omavalitsusjuhid on neljasilmavestluses tunnistanud, et astusid koalitsioonis oleva erakonna liikmeks eeldusel, et omavalitsusele võimaldatakse mitmesuguseid investeringutoetusi. Seepärast ootame härra ministrilt hinnangut olukordadele, kus omavalitsus saab riiklikku investeringutoetust tingimusel, et vallavanem astub teatud erakonda. Loodame ministrilt sisukaid vastuseid. Jääme kuulama!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun vastamiseks kõnetooli justiitsminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Tervist, austatud Riigikogu! Ma pole veel vastama hakanudki, aga juba on mõnel Riigikogu liikmel küsimus kirjas. Hea näha! Aga, austatud arupärijad, arupärimist ma ette lugesin ei hakka, teen lühikese sissejuhatuse ja lähen siis kohe küsimuste juurde. Küsimused on esitatud sellisel kujul, et mina ministrina saan kindlasti anda oma hinnangu, aga selle üle, kas mingi konkreetne tegu oli kriminaalne ja nende toimepanijad ka karistusseadustiku mõistes süüdi, saab Eestis otsustada ainult kohus. Aga nüüd konkreetsed vastused.

Esimene küsimus puudutab töölepingu sõlmimist tingimustel, et töövõtja astub tööandja nimetatud erakonda, ja seda, kas see on käsitatav karistusseadustiku §-s 155 nimetatud süüteona. Lugesin ise ja soovitan ka arupärijatel lugeda karistusseadustiku kommentaare. Nendes ollakse seisukohal, et erakonda astuma sundimine seisneb inimese mõjutamises psüühilise või füüsilise sunni abil selleks, et inimene astuks erakonda. Samamoodi mõistetakse sündi ka näiteks pantvangi võtmise kuriteo koosseisu korral, mida käsitleb karistusseadustiku § 135, ja terrorikuriteo koosseisu korral, millest räägib karistusseadustiku § 237. Nende sarnasuste alusel on selge, et jutt ei ole absoluutsest sunnist, vaid isiku mõjutamisest, et ta käitaks oma tahte vastaselt. Kui inimene keeldub sundijale allumast, siis jääb ta millestki väga olulisest ilma. Selline oluline hüve võib olla ka võimalus saada tööd diskrimineerivate tingimusteta. Minu hinnangul on võimalik, et sõltuvalt konkreetsetest asjaoludest seatakse töölepingu sõlmimisel tingimuseks mõnda erakonda astumine ja tegu võib olla erakonna liikmeks olemise sundimisega karistusseadustiku § 155 tähenduses. Aga juhin veel kord tähelepanu, et olulised on siiski kõik tehjolud ja ainult ajakirjanduse põhjal konkreetsetele juhtumitele hinnangut anda on pehmelt öeldes keeruline.

Teine küsimus: "Kas riigi otsusel kohalikule omavalitsusele investeringutoetuse eraldamine tingimusel, et vallavanem astub soovitud erakonda, on käsitletav karistusseadustiku § 298¹ nimetatud süüteona?" See paragrahv

käsitleb mõjuvõimuga kauplemist. Mõjuvõimuga kauplemine eeldab kaht isikut, kes kauplevad kolmanda isiku ehk siis ametiisiku mõjutamise võimaliku hinna üle. Seega on esimene küsimus, kes on konkreetsel juhul väidetav mõjuvõimu kasutaja, kes võib mõjutada riiki toetust eraldama või vähemalt väita, et tal selline mõjuvõim on. Teine küsimus on, milline on see lubamatu tasu või soodustus, mida tegelikku või eeldatavat mõjuvõimu omav isik nõuab või saab. Toetuse saaja, niipalju kui ma küsimusest aru sain, oleks toodud näite puhul vald. See iseenesest ei välistaks koosseisu kohaldamist, kuna toetuse saaja ja üks mõjuvõimuga kauplemise osapooltest ei pea olema üks ja seesama isik. Kui mõjuvõimu kasutajaks on erakond või mõni selle esindaja, siis see, kas vallavanema astumine erakonda on käsitatav vara või muu soodustusena, mida erakond sel juhul nõuab või saab, ei ole päriselt selge. Teine asi on, kas mõjuvõimu kasutamine on toimunud ebaseaduslikult. Teisiti öeldes, mingi seadus peab olema sellise mõjutamise keelanud. Kokku võttes võib öelda, et mõjuvõimuga kauplemise kuritegu ei pruugi olla selles juhtumis aset leidnud, mis samas ei tähenda, et välistatud on erakonna liikmeks astumise sundimine – seda käsitleb teie esimeses küsimuses viidatud karistusseadustiku § 155 –, kui vallavanemat on mõjutatud käituma tema tahte vastaselt.

Kolmas küsimus: "Kas teie hinnangul on uurimisorganitel võimalik tõestada erakonda astuma ja selle liikmeks olema sundimist ning valimis- ja hääletamisvabaduse rikkumist või tuleks lubada nimetatud süütegude uurimisel jälitustegevuse kasutamist?" Sellele küsimusele saan anda hinnangulise vastuse. Usun, et oleks väga mõistlik seda teemat laiemalt käsitleda, see vajab põhjalikku analüüsi. Ma ei tahaks oma seisukohta öelda sellisena, et see oleks nagu ministeeriumi lõplik seisukoht, millest ei võiks tulevikus kõrvale kalduda.

Ühelt poolt on viidatud kuriteod tõsised kodanikuõiguste ja demokraatia aluspõhimõtete riived ja sellistele juhtumitele loomulikult peab riik reageerima. Teiselt poolt kujutab ka jälitustegevus endast põhiõiguste riivet ja seadus ei peaks seda võimaldama liiga kergelt. Uurimisorganite ja teiste õiguskaitseasutuste seisukohti arvestades on jõutud praeguse regulatsioonini ning kehtiva seaduse järgi teatud

kuritegude korral tõepoolest ei ole jälitustegevus lubatud. Nii sundparteistamise kui valimisvabaduse rikkumise korral on tegu sunnile allutatud subjektiga, kes saab ütlosti anda. Järelikult on võimalik ka muul viisil kui jälitustoimingutega kogutud tõendite alusel sundparteistajaid ja valimisvabaduse rikkujaid vahele võtta. Teisisõnu, ma ei näe praegu otsest vajadust laiendada jälitustegevuse regulatsiooni nimetatud koosseisudele. Iseenesest aga on selle valdkonna põhjalikum analüüs igati asjakohane.

Mis puutub kriminaalmenetluse seadustikku, siis praegu käib koostöös Tartu Ülikooliga selle analüüs just nimelt isikute põhiõiguste seisukohast. Loodan, et suudame sügiseks noppida selle arutelu esimesed viljad, siis ehk selgub, kas me vaatame laiemalt üle seaduses sätestatud loetelu, mis puudutab jälitustegevusi. Alles sügisel saab anda mingeid hinnanguid, kas kriminaalmenetluse seadustik vajab selles osas täiendamist või hoopis kärpimist või mitte. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Härra minister! Te ütlesite, et ainult kohus saab otsustada, kes on süüdi, kes mitte. Ma tahtsin meelde tuletada, et teie eelkäija minister Michali puhul räägiti ka kogu aeg, et küll kohus otsustab. Lõpuks tuli aga nii välja, et tal tuli minna enne, kui kohus midagi otsustas. Siit ka minu küsimus. Ma ei saanud hästi teie esinemisest aru, kas praegu selle asja uurimine käib. Kas püütakse üksikasju välja selgitada või on kogu see häälte ostmine ja inimeste parteisse meelitamine töökoha kaotuse ähvardusel juba seiskunud?

Hanno Pevkur

Loomulikult jään ma selle juurde, et õigust mõistab Eesti Vabariigis ainult kohus, mitte keegi teine. Mis puutub eetilisse käitumisse, siis see küsimus ei puuduta karistusseadustiku alusel kellegi süüdimõistmist. Need on täiesti erinevad kategooriad. Küsimusele, kas konkreetse asjas menetlus käib või mitte, jään aga vastuse võlgu – ma ei tea hetkeseisu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Austatud härra minister! Ärimees Kärbergi juhtumi puhul on väidetavalt tegemist häälte ostmisega, samuti mõjuvõimuga kauplemise ja sundparteistamisega. Töötajad on väitnud, et nad pidid astuma parteisse vastu tahtmist – vastasel juhul oleks nad oma töö kaotanud. Mulle tundub, et teie vastused olid ülimalt leebed. Miks te pooldate niisugust jokk-skeemi, et midagi pole tõendatud, midagi ei tea? Eeldaksime justiitsministrilt nõudlikumat suhtumist.

Hanno Pevkur

Justiitsminister saab äärmisel juhul karistusseadustikku kommenteerida ja seda ma ka tegin. Ma ütlesin, et kui me räägime karistusseadustiku §-st 155, siis lähtudes sellest infost, mida avalikkus teab, võib olla tegemist selle paragrahvi rikkumisega. Seda ma ka ütlesin, seejuures väga konkreetselt. Kas rikkumine lõpuks tõendamist leiab või mitte, on loomulikult kohtu hinnata, aga selle eeldus on, et prokuratuur jõuab veendumusele, et niisuguse süüdistusaktiga on võimalik kohtusse minna. Kui süüdistuseks piisavalt tõendeid ei ole, siis prokuratuur kohtusse ei lähe. Kui prokuratuur läheb kohtusse, siis ta peab oma sõnade eest seisma ja siis saab kohus konkreetsele teole hinnangu anda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud minister! Mul on natuke laiem küsimus, räägin ühest konkreetsest juhtumist abstraktselt. Oletame, et mingis linnaametis töötab ametnik, kes on valitseva linnavõimu suhtes opositsioonilise erakonna liige. Selleks et tollel ametikohal tööd jätkata, palutakse tal oma erakonnast välja astuda. On selge, et see pole ei seaduslik ega ka demokraatlikus riigis kohane. Kuidas peab inimene sellises olukorras käituma ning missugused on Justiitsministeeriumi plaanid selles osas, et tagada inimeste õigus kuuluda poliitilistesse organisatsioonidesse? Inimesel on küll õigus pöörduda kohtusse, kuid töökoha kaotuse ähvarduse tõttu ta

loomulikult seda ei tee. Kuidas üldiselt võiks sundparteistamist vähendada?

Hanno Pevkur

Loomulik, et igasugune vääriti mõjutamine erakonda kuulumise või mittekuulumise osas, kui tegu on töökohustuste täitmisega, ei ole aktsepteeritav. Kui ma meenutan oma valitsemisala Sotsiaalministeeriumis, siis meil ei olnud küll probleem võtta tööle opositsiooni-erakondade või parlamendis esindamata erakondade liikmeid. Olen siit puldist ka varem rõhutanud, et need kaks asja tuleb lahus hoida. Kui inimene töötab, siis talle eeldatavasti makstakse palka selle eest, millised on tema teadmised, mitte selle eest, millisesse erakonda ta kuulub. Kui mõni tööandja võtab inimese tööle mingitel muudel motiividel, siis loomulikult peab ta suutma vastata küsimustele, miks näiteks avalikul konkursil just seda inimest eelistati.

Meie põhieesmärk on muidugi, et asjaomased karistusseadustiku paragrahvid oleksid võimalikult selged. Mis puutub eetilistesse tõekspidamistesse, siis selles osas ükskõik, milline on seadusetäht. Inimese eetilist või ebaeetilist käitumist ei ole kuidagi võimalik seadustega reguleerida. Selles osas kannavad inimesed suurt vastutust ka valijate ees, kes hoolega jälgivad, kas üks või teine erakond või üks või teine poliitik pole mitte ebakorrektselt käitunud. Poliitikas kehtivad kindlasti kõrgemad moraali- ja eetikanõuded kui tavaelus. Poliitika kujundamine nii kohalikul tasandil kui ka riigitasandil peab eeskujuks olema ja loomulikult leiavad ebaeetilised teod selles vallas hoopis teravamalt tähelepanu ja suuremat ühiskonna hukkamõistu.

Te küsisite, mis Justiitsministeeriumil veel plaanis on. Üks meie selle aasta ettevõtmisi on näiteks uus korrupsioonivastane strateegia "Aus riik", milles käsitletakse ka teatud eetilisi põhimõtteid. Ma loodan, et ühiskond tervikuna kogu aeg areneb ja selliseid juhtumeid, kus inimesed pannakse valiku ette kas ühe või teise erakonnaga liituda või kaotada ametikoht – see ongi ju sundparteistamine, millest te rääkisite –, Eestis enam olema ei hakka ja et inimesed valivad erakonnaliikmesuse oma tõekspidamiste ja veendumuste järgi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Hea minister, teie vastused lähtusid puhtast juriidikast. Ma ei oska öelda ega tahagi hinnata, kas tavainimene neid vastuseid kuulates kõikidest nüanssidest ikka aru sai. Samas on selge, et tegelikult kohalikud inimesed teavad, mismoodi üks või teine kohaliku omavalitsuse juht on oma otsuseid teinud ja kas lubadusi ikka on täidetud. On ju teada, kas investeeringuid on tulnud või mitte. Aga minu küsimus puudutab jälitustoiminguid. Häälte ostmine on praegu jälitustoimingutega kaetud, sundparteistamine ning valimis- ja hääletamisvabaduse rikkumine ei ole. Kui te praegu seda mõtet ei toeta, et seegi võiks kuuluda jälitustegevuse alla, kuidas on siis teie arvates võimalik need kuritarvitamised avastada?

Hanno Pevkur

Tuleksin mulle esitatud kolme küsimuse juurde hästi lihtsustatult tagasi. Mis puutub karistusseadustiku § 155, siis selle puhul on lihtne ja konkreetne vastus: jah, koosseis võib olemas olla. Mis puutub mõjuvõimuga kauplemisse, mida käsitleb § 298¹ – väga keeruline öelda. Väga keeruline öelda, arvestades ka senist kohtupraktikat. Teades Riigikohtu praktikat § 298¹ kohaldamisel, olen selles osas skeptiline. Ütlen veel kord: jälitustoimingute puhul kehtivad kahepoolsed õigused. Ühelt poolt me tahaksime võimalikult palju teada saada, teiselt poolt peame arvestama sellega, et jälitustoimingutega sekkutakse inimese eraellu väga suurel määral.

Ning nagu ma ütlesin, valimisvabaduse rikkumine on selgelt tõendatav ka inimese ütlustega. On olemas inimene, kelle valimisvabadust rikuti, ja kui ta tahab sellest teada anda, siis on võimalik talt ütlusi võtta. Ei pea kasutama varjatud jälitustoiminguid, et tuvastada kuriteo toimepanemine.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kajar Lember!

Kajar Lember

Hea minister, te alustasite sellega, et te just nagu saate sellel teemal anda ainult oma hinnangu, kuna asi ei ole veel lõppenud. Missugu-

se hinnangu te siis suures pildis arupärimise aluseks olevale loole ministrina annate?

Hanno Pevkur

Ma lähtun oma hinnangu andmisel kehtivast karistusseadustikust ja nendest teadmistest, mis minul ja Justiitsministeeriumi tublidel inimestel on. Meie käsutuses ei ole uurimistoimikut, aga mingisuguse omapoolse hinnangu me suudame anda ka selle materjali põhjal, mis on olnud meile kättesaadav. See hinnang väljendus sõnapaaris "võib esineda". Lõpuni kindlalt aga ei saa me midagi väita enne, kui kohus on midagi tuvastanud. Selles mõttes pean arvamust avaldades piirduma hinnanguga.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud härra minister! Ma võtan kinni teie viimastest sõnadest, et midagi kindlat ei saa väita enne, kui kohus on midagi tuvastanud. Äkki oskate kommenteerida, kuidas siis kapo oma aastaraamatus julgeb anda kindlaid hinnanguid ilma kohtuotsuseta, kusjuures mitu aastat järjest?

Hanno Pevkur

See on küll täiesti teine teema, aga esiteks, eks kaitsepolitsei ole oma aastaraamatus samamoodi lähtunud seadusest. Ja teiseks, ta on just nimelt andnud hinnanguid. Loomulikult ei saa kedagi süüdlaseks kuulutada enne, kui kohus on niisuguse otsuse teinud. Aastaraamatut tuleb just nii ka võtta. Aga kui me võtame süüdistuskokkuvõtted ja süüdistusaktid laiemalt, siis olgem ausad – kui me tahaksime täiesti puhast kohtupidamist ja süütuse presumptsiooni absoluutset järgimist, siis ei tohiks kahtlustatava isiku kohta vähimatki infot enne välja anda, kui tema vastu ei ole esitatud vähemalt süüdistusakt, aga parem oleks juba kohtuotsus. Aga see on ideaal maailm. Tõsiasi on see, et kui keegi kahtlustatavana vahistatakse ja sellest kuuleb ka ajakirjandus, siis võib info avalikuks saada juba varem ning siis on juba tõesti igapäevse hinnangu küsimus, kas ta üldsusele teada antu alusel kellegi süüdi mõistab või mitte. Aga see, kas inimene ka karistusseadus-

tiku kohaselt karistuse saab, on kohtu otsustada.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, justiitsminister! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita, seega on käesolev punkt ammendunud.

2. Arupärimine Riigikogu otsuse "Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018" elluviimise kohta (nr 307)

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise arupärimise juurde. See on Riigikogu liikmete Neeme Suure, Andres Anvelti, Kalev Kotkase, Mart Meri, Marianne Mikko, Karel Rütli, Sven Mikseri, Indrek Saare, Jevgeni Ossinovski, Jaan Õnapuu ja Kajar Lemberi 14. märtsil 2013 esitatud arupärimine Riigikogu otsuse "Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018" elluviimise kohta (nr 307) justiitsminister Hanno Pevkurile. Palun arupärijate nimel esinema Neeme Suure!

Neeme Suur

Proua juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud minister! 2010. aastal vastu võetud Riigikogu otsus kriminaalpoliitika arengusuundade kohta on vägagi konkreetne tööülesannete kogu, mille Riigikogu on andnud Vabariigi Valitsusele täita. Nende ülesannete hulka kuulub ka justiitsministri iga-aastane ülevaade Riigikogule. Kõnealune dokument kriminaalpoliitika arengusuundade kohta on laiapõhjaline ja sisaldab ca 21 suunist ja ülesannet. Paraku piirdus justiitsminister oma 26. veebruaril tehtud ülevaates vaid mõne aspektiga, hulgaliselt tähtsaid punkte jäi käsitlemata. Hinnanguliselt jäi puudutamata 17 aspekti 21-st. Kuna sotsiaaldemokraadid ja demokraadid on vägagi mures elanikkonna turvalisuse pärast ning leiavad kuritegevuse ärahoidmise ja vähendamise vägagi olulise olevat, siis esitasimegi justiitsministrile kirjaliku arupärimise, et anda talle võimalus veel kord vajalikku teemat käsitleda – seekord ehk ka ammendavalt käsitleda. Kuna 17 küsimust ühes arupärimises oleks olnud liiga palju, said need vormistatud kahe eraldi arupärimisena. Sellisena on need nüüd

ka päevakorras. Loodame ministrilt saada asjalikud vastused. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun vastamiseks kõnetooli justiitsminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Aitäh! Nüüd tulevad meil arupärimine nr 307 ja 308.

Aseesimees Laine Randjärv

Kõigepealt nr 307.

Hanno Pevkur

Jah, ma mõtlesin seda, et need on ühe sisuga. Aga ma palun juhatajalt üsna palju aega, kuna võib minna natuke kauem. Ma loodan, et ei lähe, aga arupärimises nr 308 on kümme küsimust.

Aseesimees Laine Randjärv

Annan praegu aega 15 minutit ja arvestan, et arupärimine nr 308 on eraldi ja need küsimused jätkuvad. Teine 15 minutit tuleb siis järgmise punkti juures.

Hanno Pevkur

Hästi, hakkame siis peale. Austatud arupärijad, aja kokkuhoiu huvides ma küsimusi ette ei loe.

Esimene vastus. Kriminaalpoliitika arengusuundade teemal ettekandeid on siin saalis peetud juba alates 2004. aastast. Kehtivaid arengusuundi puudutav ettekanne 26. veebruaril oli järjekorras kolmas. Kuna ettekande aeg on piiratud, siis keskendume ühelt poolt arengusuundade põhieesmärkidele, milleks on kuritegevuse ohjeldamine retsidiivsuse ja alaealiste kuritegevuse vähendamise abil, teiselt poolt aga toome Riigikogule välja olulisemad arengud, mis puudutavad muid valdkondi. Ühelt poolt oleme selles osas teinud oma valiku, mida kajastada ühel aastal ning mida järgmisel, teiselt poolt tuleb kindlasti arvestada, et arengusuunad kehtivad üheksa aastat ning kõiki valdkondi pole võimalik ühekorraga siin puldis käsitleda. Kinnitan aga, et eesmärk on saavutada edasimineku kõigis punktides. Igal juhul tänan arupärimise esitajaid, et olete võtnud vaevaks arengusuundade dokumendiga tutvuda. Mina olen tänu sellele saanud võima-

luse rääkida ka nendest teemadest, mis ettekandesse ei mahtunud.

Siinkohal on ehk paslik märkida, et paari nädala eest täpsustasime siseministriga valitsuse prioriteete kuritegevuse vastu võitlemisel. Nendega saab tutvuda Justiitsministeeriumi veebilehel. Olulisima muudatusena tooksin sealte välja perevägivalla selgesõnalise markeerimise. Loomulikult küsime igal aastal tagasisidet teistelt ministeeriumidelt ning oleme seda ka saanud. Teeme arengusuundade eesmärkide saavutamiseks igapäevast koostööd, mille parim näide on ehk Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Sotsiaalministeeriumiga välja töötatud riskilaste ja -noorte programm, mille raames me investeerime Norra riigi toel kuriteoennetuse järgmistel aastatel 7,6 miljonit eurot lisaraha. See programm on üks põhilisi teetähiseid ministeeriumiülese poliitika kujundamises ja elluviimises.

Vastus teisele küsimusele. Julgen öelda, et kõigi küsimuses nimetatud valdkondade puhul on valitsuse tegevus väga selgelt väljendunud ühes: oleme pidevalt prioriteetsete valdkondadega tegelemiseks ressursi juurde andnud. Küberkuritegudega tegeleb eraldi üksus, korruptsioonijuhtumite menetlejate arv on kasvanud, inimkaubanduse osas oleme harinud menetlejaid ning taganud ohvritele parema abi ning nõustamise, perevägivalla osas on politsei oma taktikat muutnud ning oleme kõvasti pannustanud ka ennetusse. Vastavalt Kuriteoennetuse Nõukogu möödunud aasta otsusele on kuriteoennetuse projekti konkursi eesmärk sel aastal toetada perevägivalla vähendamiseks mõeldud tegevust 50 000 euroga.

Meie vastus kolmandale küsimusele. Kui rääkida vabaihendustest, siis toon eelmisest aastast esile diskussioonid kurikuulsa ACTA teemal ja kindlasti ka vaenu õhutamise kuritegusid käsitleva eelnõu teemal. Need diskussioonid on olnud pikad ja väga laia osalejate ringiga. Praegu käsil olevatest asjadest meie ministeeriumi valitsemisalas toon veel esile väga mahuka töö, uue korruptsioonivastase strateegia ettevalmistamise. Sellesse on kaasatud väga suur hulk inimesi.

Neljanda küsimuse vastus. Kui rääkida tugiisikutest ja sellest programmist, siis põhjapanevaid hinnanguid täna ei tahaks veel anda. Teatavasti rakendusprogramm alles eelmisel ehk 2012. aastal. Me jõudsime aastaga välja

koolitada 50 tugiisikut ja 56 tähtajaliselt vanglast vabanenut said juba ka teenust. Tuleb arvestada, et aastas vabaneb vanglast tuhandeid kinnipeetavaid. Arvestades vabatahtlike hulka, saame neist vabatahtliku süsteemiga tulevikus haarata ehk mõnisaada inimest aastas. Selline on esialgne hinnang. Samas olen veendunud, et tegemist on väga olulise valdkonnaga. Paar esimest vabanemisjärgset kuud on endistele vangidele toimetuleku mõttes kõige kriitilisemad ning ka retsidiivsuse vähendamise seiskohalt on toe pakkumine neile sel ajal äärmiselt vajalik. Esmane süsteem selleks saab olla kriminaalhooldus, mis ühelt poolt pakub käitumiskontrolli ning teiselt poolt sotsiaaltööl põhinevat tuge. Eestis vabaneb vanglast enne tähtaega keskmiselt iga viies kinnipeetav ja see on ainuke eeldus, kus me saame inimese kriminaalhooldaja toe alla suunata või kohustada teda alluma käitumiskontrollile. Vabatahtlikusel põhineval tugiisikute süsteemil on minu hinnangul selge koht meie ühiskonnas olemas. Ent nagu ma juba ütlesin, praegu on veel vara sellele hinnanguid anda, küllap paari aasta pärast oskame vähe täpsemalt öelda, kuidas tugiisikute programm on rakendunud ja kas me saame selles vallas veel samme astuda.

Viies küsimus ja vastus sellele. Mis puutub kohalikku tasandisse, siis kindlasti on see väga oluline just nimelt esmases kuriteoennetuses. Nii lastekaitse- kui ka haridussüsteem toimivad ju omavalitsuste tasandil ja seepärast tahaksime kindlasti näha kohaliku tasandi paremat koostööd. Kuritegude ärahoidmine on meie kõigi ühine asi ning konkreetsete inimeste aitamiseks ja ka üldisemate probleemide lahendamiseks peavad osapooled koostööd tegema. Kui vaadata Justiitsministeeriumi ettevõtmisi, siis oleme oma partnerite ja ärksamate omavalitsustega viinud ellu kogukonnapõhise ennetustöö projekti, mille raames püüti luua võrgustikke ning välja töötada meetodikat probleemide lahendamiseks kohalikul tasandil. Täpsemalt saab sellega tutvuda kodulehel kuriteoennetus.ee, kust leiab infot ka "Märka ja hooli!" kampaania kohta. Samuti oleme organiseerinud üritusi selleks, et omavalitsuste inimestele tutvustada head praktikat koostöö tegemisest kuritegude ärahoidmise alal. Viimane suurem üritus oli 21. märtsil Tallinna Ülikoolis, kus meil olid külas Põhjamaade spetsialistid, kes jagasid kogemusi kogukond-

likus kuriteoennetuses ja just noorte abistamises. Justiitsministeerium avab peagi taotlusvooru projektide elluviimiseks, mis toetavad kogukondlikku kuriteoennetust. Kokkuvõtteks ütlen, et päris palju on selles valdkonnas juba tööd tehtud, kuid tõsi on, et reaalsed tulemused, mis väljenduvad nende tegevuste tulemusel kuritegude toimepanemise ja retsidiivsuse vähenemises, ilmnevad hiljem.

Kuues küsimus ja selle vastus. Tulevikuriskid on teie küsimuse kontekstis tõepoolest saamas tänasteks riskideks. Kui mõelda sellele, mis juhtus Eesti jalgratturitega Liibanonis, või keerulistele probleemidele, mis tulenevad abieludest ja ühistest lastest välismaalastega, siis mõistame seda kõik. Samuti teame, et illegaalne sisseränne Eestisse on kasvamas. Samas, võimalused selliseks sisserändeks, mida me soovime, ei ole kuigi kontrollitavad ja laiad. Ma arvan, et kõige olulisem on riigi teenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamine, et me suudaksime sellistele juhtumitele reageerida ja inimesi aidata. Hea näide on kindlasti hiljutine ohvriabisüsteemi täiustamine, panustades sinna inimjõudu ja kompetentsi just inimkaubanduse ohvrite abistamiseks. Samuti märgin, et viie ministeeriumi koostöös saab tänavu alguse uuring, millega püüame leida kitsaskohad ning pakkuda selged lahendused probleemidele, mis on seotud Eestisse tulnud välismaalaste kohanemisega siin.

Seitsmenda küsimuse vastus. Küberkuritegevuse valdkonnas oli tähtsaim samm kesk-kriminaalpolitseis spetsiaalse üksuse loomine, mille eesmärk on arvutivõrkudes toime pandud kuritegude väljaselgitamine ja lahendamine. Mullu töötati kesk-kriminaalpolitseis välja küberkuritegudevastase võitluse kontseptsioon, küberkuritegude büroo loomise tegevuskava ja värbamisplaan aastateks 2012–2016. Ennetuse osas on tähtis, et 2012. aastal alustas internetis tööd Eesti teine veebikonstaabel, et anda nõu ning vastata kodanike küsimustele interneti suhtlusportaalides ja foorumites. Algselt oli veebikonstaabli ameti loomise eesmärk olla lähemal noortele ning pakkuda neile abi ja nõu tuttavas keskkonnas, eelkõige interneti turvalise kasutamise ning seksuaalse enesemääratlemise küsimustes, kuid veebikonstaabel on osutanud populaarseks ka täiskasvanud elanikkonna hulgas. Veebikonstaabli poole on pöördutud küsimustega alates liiklusest ja pisikel-

mustest kuni vägivalda, kadunud inimeste otsimise ning narkosüütegudeni. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Te ütlesite oma ettekande alguses, et arengukava on koostatud üheksaks aastaks ja kõigi valdkondadega ei jõua tegelda.

Hanno Pevkur

Jah, ettekande käigus.

Neeme Suur

Just, ettekande käigus, mitte üheksa aasta käigus.

Hanno Pevkur

Ma ütlesin, et arengusuunad kehtivad üheksa aastat ning kõigi valdkondadega pole võimalik ettekande käigus tegeleda.

Neeme Suur

Küsin siis niimoodi. Juttu oli kohalike omavalitsuste kaasamisest ja projektist "Märka ja hooli!". Kui mitu omavalitsust on Justiitsministeeriumi algatustega kaasa haaratud? Kui suur osa nendest? Me teame, et on 244 omavalitsust, kas nendest on kaasatud 8, 10, 12, 10 või 15%? Kui ulatuslik see koostöö on?

Hanno Pevkur

Võtame kohe praegu koos lahti veebilehe, seal on kõik kirjas. Need omavalitsused ei moodusta loomulikult poolt Eesti omavalitsustest ega ka veerandit. Sellepärast ma kasutasingi sõna "ärksamad". Need omavalitsused, kus me praegu seda projekti ellu viime, on Jõhvi, Kose, Lihula, Rapla, Tapa ja Viljandi, üle-eelmisel aastal liitusid programmiga Mäetaguse, Toila, Sillamäe, Rakvere, Tootsi ja Harku vald. Need omavalitsused sai varasemasse märkamise programmi haaratud. Loomulikult neid võiks olla rohkem.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea ettekandja! Ma kasutan juhust ja küsin järgmist. Riigikaitse arengukava vaadatakse üle iga nelja aasta tagant ja see on arukas. Ka tark inimene korrigeerib kindlasti oma tegevusi. Kas Justiitsministeeriumil on "Kriminaalpoliitika arengusuundades aastani 2018" kavas mingisuguseid muudatusi teha? Näiteks kerkis meil uuesti üles ühiskonda šokeeriv pedofiilialugu. Kui operatiivselt te suudate arutada seda, et vahest karmistaks ikka karistusi, paneks niisugused vennad õige kauaks kinni?

Hanno Pevkur

Me oleme operatiivsed. Karistusseadustiku ülevaatamine on praegu käsil. Paari nädala jooksul peaks esimesed resultaadid Tartu Ülikoolist ministeeriumisse jõudma. Mis puutub lastega seotud kuritegudesse, siis tänavu võtab Eesti üle ühe lapspornovastase direktiivi. Olen täiesti veendunud, et selle ülevõtmise raames tuleb siin saalis tuline debatt selle üle, millised on karistused, kas neid on vaja muuta või mitte. Nii et jah, me oleme piisavalt valmis-
tunud selleks, et Riigikogu saalis tänavu seda teemat tõsiselt arutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Käesolev punkt on ammendunud.

3. Arupärimine Riigikogu otsuse "Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018" elluviimise kohta (nr 308)

Aseesimees Laine Randjärv

Liigume tänase kolmanda päevakorrapunkti juurde. See on Riigikogu liikmete Neeme Suure, Andres Anvelti, Mart Meri, Marianne Mikko, Karel Rüütli, Sven Mikseri, Heljo Pikhofi, Rannar Vassiljevi, Jaan Õunapuu, Jevgeni Ossinovski, Helmen Küti, Eiki Nestori, Kajar Lemberi, Rein Randveri, Kalle Laaneti, Lembit Kaljuvee ja Kalev Kotkase 18. märtsil 2013 esitatud arupärimine Riigikogu otsuse "Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018" elluviimise kohta (nr 308) justiitsminister Hanno Pevkurile. Ma palun kõnetooli Neeme Suure!

Neeme Suur

Proua juhataja! Head kolleegid! Tegu on teise arupärimisega samal teemal ja mul on hea võimalus teha ettepanek härra ministrile, et ta võiks nende ülevaadete tegemisel eeskuju võtta Siseministeeriumist. Seal koostatakse iga-aastane poliitika ülevaade, nii et vastustest saab kokku terve raamatu. Minister kannab puldist ette nii palju, kui ta selle aja jooksul jõuab, vastab küsimustele, mis talle esitatakse, aga vastused kogu selle poliitikadokumendi teemal trükitakse eraldi välja ja esitatakse ka Riigikogu liikmetele. Niimoodi on ammendav ülevaade olemas. Oma kõnes puudutab minister olulisemaid momente. See on päris hea praktika ja võib-olla peaks Justiitsministeerium selle heade kogemuste ülevõtmise korras kasutusse võtma.

Aga nüüd palume ministril vastata ülejäänud küsimustele kriminaalpoliitika arengusuundade elluviimise kohta. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun kõnetooli vastamiseks justiitsminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Justiitsministeerium kindlasti tänab selle ettepaneku eest! Me oleme püüdnud siamaani paberit kokku hoida ja hoidnud enamikku oma materjale elektroonilisel kujul. Meil on täiesti eraldi veebileht kuriteoennetus.ee, sinna tasub vahel kiigata. Ka loodus on väärt säästmist.

Kuna selles arupärimises on kümme küsimust, siis ma neid ette ei loe, ainult vastan.

Esimese küsimuse vastus. Kannatanute ja tunnistajate kaitse on tõepoolest kriminaalpoliitikas äärmiselt tähtis teema. Eelmisel aastal valmis tõsine uuring "Kannatanud ja tunnistajad süüteo menetluses", mida on samuti võimalik Justiitsministeeriumi kodulehelt lugeda. Osalt selle uuringu põhjal, osalt Euroopa Liidu ohvrikaitse põhimõtetest lähtuvalt koostatakse juba tänava Riigikokku jõudev eelnõu, millega kannatanute ja tunnistajate õigused saavad kindlasti märksa paremini kaitstud. Teiselt poolt oleme aktiivselt käsile võtnud kuritegudest teatamise teema, mis puudutab samuti nii kannatanuid kui tunnistajaid. Käsitleme seda teemat käesoleva kuu lõpus ka Kuriteoennetuse Nõukogus. Püüame otsida lahendusi, kuidas soovitud tulemust paremini saavutada.

Selge on, et aidata saab eelkõige inimesi, kes teada annavad, et nad abi vajavad. Kolmandaks, eelmise ja üle-eelmise aasta kontekstis ei saa pidada väheoluliseks ka politsei ja prokuratuuri aktiveerunud tegevust perevägivalla juhtumite menetlemisel. Neljanda teemana toon välja lepitusmenetluse aasta-aastalt aina enama kasutamise kriminaalmenetluses. Nii muude riikide kui ka Eesti enda praktikast on näha, et restoratiivõiguse meetmete puhul – seda lepitus ju ongi – on kannatanute rahulolu protsessi lõppedes märksa suurem kui traditsioonilise kohtupidamise korral. Meie soov on kindlasti, et lepitusmenetluste arv kasvaks.

Teine küsimus ja vastus sellele. Sotsiaalministeeriumi tegevuse näiteks esmatasandi ennetuses võiks tuua mulluse uue lastekaitse seaduse koostamise. Teiseks märgiksin ära investeringute garantii saamise Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanismist selleks, et kasutusele võtta tõendus põhine programm vanemlike oskuste parandamiseks Eestis. Ma usun, et need kaks on väga mahukad tööd, mis olukorda Eestis üsna palju muudavad.

Kolmas küsimus oli Haridus- ja Teadusministeeriumi tegevuse kohta. Nimetan kaks olulist valdkonda, milles tehtav on minu hinnangul kõige suurema mõjuga. Esiteks, varajase koolist väljalangemise vähendamiseks jätkati õppenõustamiskeskuste tööd. Nendes keskustes lahendati mullu 7556 juhtumit, mis puudutasid kokku 14 573 last, 10 776 lapsevanemat, 7040 haridusasutuste töötajat ja 1024 ametnikku. Juhtumite ja nõustatute arv on aasta-aastalt kasvanud. Teise teemana toon välja eesmärgi suurendada teadlikkust koolikeskkonna turvalisusest ning tõsta õpetajate metoodilist pädevust. Seda püütakse saavutada ka Lastekaitse Liidu tegevusi toetades. Eraldi võib välja tuua programmid "Koolirahu" ning "Kiusamisest vaba lasteaed", mida on laiemalt rakendatud. Aasta lõpuks oli "Kiusamisest vaba lasteaia" programmi jõudnud rakendada juba 46 lasteaeda.

Neljas küsimus oli alaealiste asjade komisjonide kohta. Nende komisjonide töövaldkonnas on ilmselt kõige olulisem olnud Haridus- ja Teadusministeeriumi töö uue alaealiste mõjutusvahendeid käsitleva seaduse koostamisel. Minu teada on plaan selle eelnõuga valitsusse jõuda aasta teisel poolel. Praegu on meil 67 alaealiste asjade komisjoni. Eelmisel aastal

avaldas näiteks ka Rakvere linn soovi selline komisjon moodustada. Kui vaadata ühte minu jaoks väga olulist näitajat ehk seda, kui kiiresti alaealiste asjade komisjon menetlusi läbi viib, siis esialgsel andmetel oli eelmisel aastal keskmine aeg 23 päeva. Kui võrrelda seda aasta varasema näitajaga, siis on seda kümme päeva vähem ja see on väga hea, et me suudame nii kiiresti alaealiste asjade komisjonist lahendi saada.

Viies küsimus on Justiitsministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi koostöö kohta narkomaaniavaldkonnas. Siin on hea meel aastale tagasi vaadata. Kui üle-eelmise aasta lõpus kinnitati sotsiaalministri määrusega sõltuvusravi kohaldamise ravi- ja rehabilitatsiooninõuded, siis eelmisel aastal hakati koostöös Justiitsministeeriumiga pakkuma sõltuvusravi asenduskaristusena. Eraldi on olemas narkomaanidele ravi- ja rehabilitatsiooniteenuste osutamiseks teenusekirjeldused, mida jooksvalt täiendatakse. Riigikogu menetlusse jõudsid eelmisel aastal psühhiaatrilise abi seaduse muudatused. Muu hulgas kehtestab see eelnõu alused, tingimused ja korra alaealistele sõltuvushäirete taastusabi andmiseks, sh alaealise tahtest olenematu vältimatu psühhiaatrilise abi andmise korra.

Kuues küsimus puudutab retsidiivsust. Retsidiivsust on Justiitsministeerium aasta-aastalt pidevalt analüüsinud. Oleme püüdnud meie näitajaid võrrelda rahvusvahelise statistikaga, kuid süsteemid on selleks liiga erinevad. Meie jaoks on kõige tähtsam näitaja vanglast vabanenute retsidiivsus, mis on praegu liiga suur. Viimased avaldatud arvud kinnitavad, et üleminek vanglast vabadusse on paljude inimeste jaoks liiga järsk. Kui meil õnnestuks kriminaalhoolduse võimalusi paremini kasutada, siis oleks nendel inimestel uuesti ühiskonda sulada märksa kergem.

Seitsmes küsimus puudutab alkoholi. Lühike vastus on, et alkoholipoliitika rohelise raamatu koostamine on Sotsiaalministeeriumis lõpusirgel, loodetavasti käivitub sellel teemal ulatuslik avalik debatt. Sotsiaalministeerium mängib siin juhtrolli ja ma usun, et ka arupärijad kuulevad sellest rohelisest raamatust juba lähiajal.

Kaheksas küsimus on perevägivalda kohta. Siin on võimalik välja tuua hulk asju. Esiteks tõstaksin esile eelmise aasta projekti, mis

puudutas Politsei- ja Piirivalveameti ning Sotsiaalministeeriumi koostööd. Selle pealkiri oli "Koostöös loome turvalisust" ning selle tähelepanu keskmes oli eesmärk tõsta ametnike ja kriminaalasjade menetlejate teadlikkust lähisuhtevägivallast ning tõhustada sellealast koostööd eri asutuste vahel. On püütud vähendada lähisuhtevägivalda ohvriks langejate arvu, pakkudes potentsiaalsetele ohvritele enam abi ja kaitset ning tõhustades võrgustike koostöömimist. Asjaomased ettevõtmised viidi läbi kuues Eesti maakonnas. Samuti korraldati mullu kohtunike ja prokuröride koolitusi, et tõsta nende teadlikkust perevägivallast. Kindlasti tuleb ära märkida Eesti Naiste Varjupaikade Liidu koostöö Ida-Virumaa Naiste Tugikeskuse-Varjupaigaga, konkreetselt pean silmas Jõhvis ja Sillamäel läbi viidud koolitusi. Seal räägiti noortele, mida teha, et vägivalda ohvriks mitte langeda. Samuti valmisid mullu perevägivalda ja inimkaubandust käsitlevad peatükid põhikooli ja gümnaasiumi ühiskonnaõpetuse aineprogrammites. Ma usun, et see aitab noorte teadlikkuse tõusule kaasa.

Üheksas küsimus puudutab arengusuundade punkti 24 ehk Sotsiaalministeeriumi koostööd kohalike omavalitsuste ja mittetulundussektoriga varjupaikade loomisel. Ohvriabi teenust osutab ohvriabi seaduse alusel Sotsiaalkindlustusameti ohvriabi osakond, kindlasti arupärijad teavad seda. Selles osakonnas töötab 27 töötajat, kes pakuvad ohvriabi teenust ning viivad läbi lepitusmenetlusi. Eelmisel aastal pöörduti nende töötajate poole kokku 4510 korral. 1697 pöördumist olid politsei suunamisel, 2474 korral tuli ohver omal algatusel abi paluma ja 339 korral teiste asutuste suunamisel. Peamine pöördumise põhjus oli perevägivald, neid pöördumisi oli 2065. Lastevastane vägivald oli mängus 243 korral, füüsiline vägivald 323 korral. Alaealiste ülekuulamise juurde kaasati ohvriabi töötajaid mullu 565 korral. Kahjuks pidi politsei käima ka surmateateid lähedastele üle andmas, seda tehti 27 korral. Võrreldes varasemate aastatega oli ohvriabi töötajate lepitusmenetluste arv suurem. Lepitusmenetluse saatsid prokuratuur ja kohus eelmisel aastal 656 juhtumit. Mullu rahastas Sotsiaalministeerium Hasartmängumaksu Nõukogu kaudu kümne naistevarjupaiga tegevust kokku 311 000 euro ulatuses ja tugitelefoni 1492 tegevust 23 000 euro ulatuses. Inimkaubanduse

ja seksuaalse ekspluaterimise ohvritele teenuste pakkumiseks sõlmis Sotsiaalministeerium 2012. aastal kaks eraldise lepingut: Mit-tetulundusühinguga Eluliin summas 79 889 eurot, Eesti Naiste Varjupaikade Liiduga aga summas 15 978 eurot. Lisaks rahastas Sotsiaalministeerium Hasartmängumaksu Nõuko-gu kaudu inimkaubanduse ohvrite varjupaika Vega summas 15 978 eurot. Seoses inimkau-banduse direktiiviga on minu teada Sotsiaalministeerium ette valmistanud ohvriabi seaduse ja sotsiaalhoolekande seaduse muudatused, mille eesmärk on teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti parandada.

Kümnnes küsimus on kuritegude menetlejate kohta. Olulisematest sammudest korruptsioonivastases võitluses tuleb ära märkida, et üleeelmise aasta 1. septembril loodi Politsei- ja Piirivalveameti kriminaalosakond, mis eelmise aasta alguses muudeti keskkriminaalpolitseiks. Sinna juurde loodi spetsiaalne korruptsioonivastase võitluse üksus. 2012. aasta algusest koondati korruptsioonikuritegude menetlemine politseis korruptsioonikuritegude büroosse. Selles büroos töötab praegu 28 ametnikku, mida on märksa rohkem kui mõni aasta tagasi. Mis puutub kaitsepolitsei ameti pädevusse korruptsioonivastases võitluses, siis viimastel aastatel on omavaheliste kohtumiste tulemusel täpsustatud uurimisega seotud alluvusi. Sellest tulenevalt on kaitsepolitsei esmaülesanne püüda riigi välis-, sise- ja majandusjulgeolekut ohustavat korruptsiooni ära hoida, avastatud juhtumeid aga efektiivselt menetleda. Julgeolekuasutuste jälitustegevuse selgema reguleerimise sihiga võeti eelmisel aastal vastu ka kriminaalmenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Läheme küsimuste juurde. Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Eelmisel nädalal käisime oma fraktsiooniga visiidil Narvas. Külastasime ka linna narkoennetuskeskust ja rääkisime sealsete töötajatega. Üks mure, mis välja toodi, oli see, et koolide valmidus ja võimekus tegeleda narkoennetus-tööga on väga erinev. Mõni annab endast miinimumi, mõni maksimumi, aga üldine

probleem on selles, et koolidel napib nii ressurssi kui ka pädevust teemaga nii tegeleda, nagu just Ida-Virumaal vaja oleks. Mida annaks siin teha? Seegi teema haakub meie tänase arupärimisega. Millised võimalused on tõhustada narkoennetus-tööd koolides?

Hanno Pevkur

Ma olen teiega sada protsenti nõus, et tase on väga erinev. See sõltub suures osas õpetajatest, kes seda ainet noortele annavad. Mõtlen just teemasid, mis puudutavad narkomaaniat ja muid sõltuvusi. Küsimus ei ole ainult narkomaanias, vaid ka suitsetamises, alkoholi tarbimises – kõikides sõltuvustes, mis noortel võivad tekkida. Ühest küljest on mul väga hea meel, et vähemalt vormiliselt on ainekaval uus ja asjalik sisu. Kas see sisu jõuab ka õpilasteni, sõltub eelkõige õpetajatest. Te küsite konkreet-selt, mida saaks teha. Usun, et kui neid õpetajaid, kes räägivad noortele sõltuvustest, pidevalt koolitada, siis on tulemused paremad. Nagu te ütlesite, tase on ebahütlane. Teatud määral on mõnikord kasutatud šokiteraapiat. Noori on viidud vanglasse või rehabilitatsiooniasutusse näitamaks, mis seal toimub. See, kas niisugune šokiteraapia mõjub või mitte, oleneb konkreetsest isikust, aga ma usun, et noorte teadlikkuse tõstmine on väga vajalik. Teiselt poolt on alati võimalik igapäevast tööd nii haridus- ja sotsiaalsüsteemis kui ka siis, kui inimene on kahjuks jõudnud justitsüsteemi asjatundjate vaatevälja, professionaalsemalt teha.

Üks oluline ettevõtmine, mida ma juba nimetasin, on nõustamiskeskuste loomine Sotsiaalministeeriumi poolt. Kui on raske ja kui kool näeb, et ühel perel või ühel lapsel on raske, siis saab abivajaja suunata nõustamisele. Nimetasin teile enne nõustamise näitajad, mis tõestavad, et seda tööd tehakse juba päris palju, aga üks kvaliteeti saab loomulikult alati tõsta.

Tänaseid teemasid on väga palju. Need on üsna konkreetselt lahti kirjutatud ka vägivalda vähendamise arengukavas, mitte ainult kriminaalpoliitika arengusuundades, mida me parlamendi ees tutvustamas käime. Kui te võtaksite ette kas või vägivalda vähendamise arengukava 2012. aasta täitmise aruande, siis seal on asjaomaseid summasid nimetades täpselt kirjas, millise programmi raames on ka sõltuvuste vähendamisele suunatud tegevusi läbi

viidud. Ma lõin praegu lahti ühe Sotsiaalministeeriumi rea, see ei puuduta küll narkomaaniat, vaid alkoholprobleemidega noorte ravi ja rehabilitatsiooni kontseptsiooni väljatöötamist – kuidas teha seda tööd paremini, kuidas tagada, et kõik need tegevused saaks ikka kenasti läbi viidud jne. Riik on ette näinud mitmesuguseid tegevusi, aga kas nende raames ka noorteni jõutakse ja isegi kui jõutakse, siis kuidas noored kõike vastu võtavad – selles osas on erinevaid arvamusi väga palju.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea minister! Me kõik saame aru, et korruptsioonikuriteod on väga rasked kuriteod. Nende uurimine on jagatud kahe struktuuri, Kaitsepolitsei ameti ja keskkriminaalpolitsei uue vastava üksuse vahel. Läänud aastasse jääb Kaitsepolitsei ameti töomailt üks näotu korruptsioonijuhtum, mis ei jõudnud kuhugi ja kahjustas ka Kaitsepolitsei ameti mainet. Kas Kaitsepolitsei amet peaks nüüd korruptsiooni uurimisest lahti saama ja tuleks keskenduda selle valdkonna üleandmisele keskkriminaalpolitseile? Seal on kindlasti võimekad inimesed, kes saaksid selle tööga hakkama. Kaitsepolitseil võiks olla meie riigi seisukohalt – see on ju väga usaldusväärne organisatsioon – hoopis sügavamad ülesanded, mis puudutavad riigi julgeolekuga seotud laiemat pilti.

Hanno Pevkur

Minu subjektiivne arvamus on, et Kaitsepolitsei amet võiks olla ainult vastuluureasutus. See, kuidas me riiklikult kokku lepime, oleneb loomulikult sellest, kas meil on keskkriminaalpolitseis võimekus loodud. Seda ühest küljest. Loomulikult võiks ju ette panna, et võtame lihtsalt need inimesed, kes on Kaitsepolitsei ameti palgal, ja viime nad keskkriminaalpolitseisse üle, aga ma ei taha siseministri vastutusalas selliste väljaütlemistega lagedale tulla. Aga usun, et debati- ja aruteluteema see on küll. Me oleme viimastel aastatel Kaitsepolitsei ameti ning Politsei- ja Piirivalveameti uurimisalluvuse lahendamisel ju lähtunud arusaamast, et teatud liiki korruptsioon võib olla ka julgeolekuoht. Kui see on julgeolekuoht, siis menetleb seda Kaitsepolitsei amet. Selles mõt-

tes on Kaitsepolitsei ametil ka uurimispädevus olemas, eelkõige korruptsiooniasjades.

Aga kui küsija soovib teada saada minu subjektiivset arvamust, siis minu meelest võiks keskkriminaalpolitseid tugevdada ehk anda talle selles küsimuses õigusi juurde. Korruptsioonijuhtumid võiks olla Politsei- ja Piirivalveameti keskkriminaalpolitsei kompetentsis, et kaitsepolitsei saaks keskenduda Eesti riigi julgeolekule.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, justiitsminister Hanno Pevkur! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Käesoleva punkti käsitlemine on lõppenud.

4. Arupärimine hüpoteeklaenude kohta Eestis (nr 316)

Aseesimees Laine Randjärv

Neljas arupärimine on Riigikogu liikmete Peeter Võsa, Vladimir Velmani, Valeri Korbi, Mihhail Stalnuhhini, Kadri Simsoni, Mailis Repsi, Ester Tuiksoo, Viktor Vassiljevi, Aadu Musta, Tarmo Tamme, Eldar Efendijevi ja Enn Eesmaa 2013. aasta 28. märtsil esitatud arupärimine hüpoteeklaenude kohta Eestis (nr 316) justiitsminister Hanno Pevkurile. Ma palun kõnetooli Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Austatud eesistuja! Armsad kolleegid! 28. märtsil sai tõepoolest justiitsministrile esitatud arupärimine, mis puudutas hüpoteeklaene. Nimelt soovitas Rahvusvaheline Valuutafond tänava märtsi teisel poolel Eesti võimudel kaaluda piirmäärade kehtestamist laenu ja tagatise väärtuse ning laenu ja sissetuleku suhtarvule. Põhjenduseks toodi, et Eestis on lühiajalise muutuva intressimääraga hüpoteeklaenudel väga suur osa, see aga kasvatab eluasemeturu ja majanduslangusega seotud riske. Kui me meenutame kinnisvarabuumi ja mõtleme jäljele, mille see jättis, siis mõistame, et kinnisvarabuumi ohvreid on kahte liiki. Ühed on võtnud endale eluasemelaenu ja lisaks sellele on ühistul võetud laen maja renoveerimiseks. Nendel inimestel tuleb maksta kahte laenu, millest pere eelarvesse oli planeeritud ainult üks. Teist sorti ohvrid on sellised,

kellelt on kodu juba ära võetud, aga nad on ikkagi veel pangale kodulaenu võlgu.

Rääkides üldiselt võlgadest, analüüsis krediithalduse ettevõtte Lindorff Eesti eelmisel aastal inimeste võlakäitumist, võrreldes asjade seisuga varasemaga. Analüüsi põhjal tõi Äripäeva ajakirjanik Indrek Kald välja, et tüüpiline võlgnik on 35-aastane mees, kellel on enamasti üks-kaks õigeks ajaks maksmata arvet. Niisamuti viitas ajakirjanik väga kurvale tõsiasi, et võlgnike seas on kõige kiiremini kasvanud noorte inimeste hulk. Võlgnike suur arv näitab, et riigisisene laenupoliitika on olnud ebamõistlik. Kuna see mõjutab meie inimeste elatustaset, on meil ministrile neli küsimust, millele ootame sisukaid vastuseid. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma palun kõnetooli justiitsminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head arupärijad! Enne kui ma otseselt vastama hakkam, ütleksin sissejuhatajaks, et laenu saaja õiguste kaitse on viimastel aastatel kindlasti olnud Justiitsministeeriumis üks olulisi tööteemasid. Oleme selles valdkonnas üritanud õiguskorda pidevalt täiustada. Lisaks märgin, et laenulepingute ja laenuuru regulatsioonide kujundamine kuulub ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Rahandusministeeriumi ülesannete hulka ning meil on hea võimalus nendele ministeeriumidele tuge pakkuda.

Agan nüüd küsimuste juurde. Vastus esimesele küsimusele. Kui me analüüsime majandusbuumi ja sellele järgnenud finantskriisi, on selge, et see on olnud laiem Euroopa probleem. Finantskriis algas 2007. aastal ning Euroopa Liidus on laenuuruga seotud probleemid olnud mitu aastat väga aktuaalsed. Nendes küsimustes toimub elav avalik diskussioon enamikus liikmesriikides.

Me teame, et laenuvõla näol on tegemist valdkonnaga, mis on osaliselt Euroopa Liidu õigusaktidega reguleeritud. Minu hinnangul ei ole selles midagi halba ja taunimisväärtset – kuna paljud finantskriisi ajal ilmnunud probleemid, näiteks ülelaenamise probleem, on paljudes liikmesriikides sarnased, siis on igati mõistlik, et probleemidega ühiselt tegeldakse.

Kui aga rääkida riigipoolsest laenupoliitika suunamisest, siis kuigi Eestis rakendatavat majandusmudelit iseloomustab eelkõige majandusvabadus, võib riik juhul, kui laenuurul on näha tugevaid tarbijat või majanduskeskkonda ohustavaid tendentse, kaaluda meetmete rakendamist olukorra parandamiseks. Vajaduse korral võib riik finantssektori tegevusse sekkuda. Ja tuleb märkida, et seda on ka tehtud.

Kasutan siinkohal võimalust ja selgitan põgusalt, mida on tehtud ning mis on edaspidi plaanis meie ministeeriumis. Riik sekkub finantssektori tegevusse eelkõige kujundades seadusakte ehk regulatiivset keskkonda. Kui vaadata tagasi, siis 2007. aasta 1. jaanuaril rakendus pankade kohustus järgida laenuvõla väljastamisel vastutustundliku laenuvõla printsiipe. See on pannud pankadele kohustuse arvestada rohkem laenuvõtja vajadusi ning võimekust laenu tagasi maksta. Muudele krediidiandjatele rakendatakse vastutustundliku laenuvõla nõuet seaduse tasandil alates 2011. aastast, kui võlaõigusseaduses jõustusid uuest tarbijakrediidi direktiivist tulenevad muudatused, mis tarbijakaitset märksa parandasid. Tarbija saab varasema ajaga võrreldes lepingu kohta enne selle sõlmimist teavet suuremal hulgal ja selgemal kujul. Enne lepingu sõlmimist peab krediidiandja hindama tarbija krediitvõimelisust ja talle selgitama, kas plaanitav laen ikka vastab tema vajadustele ja finantsolukorrale. Tarbijal on võimalik sõlmitud lepingust 14 päeva jooksul põhjust avaldamata taganeda. Varem oli see tähtaeg seitse päeva. Lisaks laiendati võimalusi saadud laenuvõla enne tähtaega tagasi maksta ning tehti hulk muid tarbijale kasulikke muudatusi. Oluline on märkida, et alates 2009. aastast on tsiviilseadustiku üldosa seaduses regulatsioon, millega on üritatud tarbijat kaitsta tarbijakrediidilepingu liigkasuvõtjalike intresside eest. Seega, võrreldes buumi ajaga on tarbija nüüd laenu võttes hoopis kaitsutamas positsioonis kui varem.

Lisaks õigusloomeliste meetmetele on pädevatel ametiasutustel õigus anda ettevõtjatele soovitusi laenupoliitika muutmiseks. Vaadates Eesti Panga ja Finantsinspektsiooni pressiteateid buumi ajal ja selle järgselt, võib leida korduvalt viiteid pankadele antud soovitude olla laenuvõla väljaandmisel konservatiivsemad.

Mis puutub Justiitsministeeriumi edasistes seadusaktidesse, siis on meil töös mitu projekti,

mille eesmärk on parandada tarbija kaitset ja muuta laenude andmine vastutustundlikumaks. Koos Rahandusministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga olene Riigikogule esitanud võlaõigusseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille eesmärk on täpsustada võlaõigusseaduses vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimise kohustust ning täiendada reklaamiseadust nii, et oleks tagatud tarbijakrediidi reklaami vastutustundlikkus ja tasakaalustatus ning välistatud reklaamis sellise mulje jätmise, et tarbijakrediit on riskivaba ja lihtne võimalus finantsprobleeme lahendada. Minu teada õiguskomisjon seda lugupeetud arupärimise esitaja eestvedamisel või vähemalt kohalolekul just täna arutas.

Kindlasti tasub tähelepanu pöörata praegu Euroopa Liidus koostatavale hüpoteeklaenude direktiivile. Kui on soov internetist otsida, siis on märksõna "KOM (2011) 142 lõplik". Selle dokumendi kohaselt soovitakse luua tõhus ja konkurentsivõimeline, kuid samas vastutustundlik ja tarbijat kaitsev hüpoteeklaenude turg. Eestis on direktiivi eelnõu menetlemise eest peavastutajaks määratud Rahandusministeerium. Justiitsministeerium on kindlasti Rahandusministeeriumile toeks ja seda eelkõige lepinguga seotud õigusküsimustes. Samuti arvestame vajadusega tulevikus direktiivi ülevõtmise protsessis aktiivselt kaasa lüüa.

Teine küsimus on, kas Justiitsministeeriumis on valmimas mõni asjaomane eelnõu. Nagu ma ütlesin, see, mida Justiitsministeerium teha saab ja mida plaanib, on seotud laenude andmise vastutustundlikumaks muutmisega. Seda eesmärki teenib juba mainitud võlaõigusseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu. Loodan, et parlament jõuab selle enne suve seadusena vastu võtta. Ma usun, et see ongi kõige konkreetsem eelnõu. Aga nagu ma mainisin eelmisele küsimusele vastates, on olemas üks komisjoni ettepanek, mis on töös. See puudutab hüpoteeklaenusid konkreetsemalt. Näis, kuidas sellega läheb.

Kolmas küsimus oli, millised on Justiitsministeeriumi selle aasta eesmärgid. Selle aasta eesmärk, nagu juba mainitud, on võlaõigusseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu menetlemine parlamendis, samuti juba mainitud Euroopa Liidu hüpoteeklaenude direktiiviiga seotud Eesti seisukohtade kujunda-

mine, et too direktiiv kujuneks selliseks, nagu see Eestilegi vastuvõetav on. Mis puutub sisenoõudmiskuludesse, siis praegu on pooleli analüüs, et saada selge pilt, kui palju selles osas muudatusi on vaja.

Neljas küsimus: kas kiirraenud on ikka veel Eestis probleem? Kui vastata tolele kas-küsimusele ühe sõnaga, siis vastus on jah. Natuke ne täiendades tuleb tõdeda, et kiirraenud on mureks ka meie naaberriikides. Kui võtta aluseks olukord, mis meil oli mõni aasta tagasi, siis sellega võrreldes on asjade seis väga palju muutunud. Näiteks 2009. aastal määrati tarbijakrediidi regulatsiooni kohaldamise eeldusena summalised alampiirid, varem teatavasti tarbijakrediidi puhul tarbijat kaitsvad sätted alla 200-euroste laenude korral ei kehtinud. Eelkirjeldatud tarbijakrediidi norme tuleb kohaldada kõikvõimalikele kiirraenudele. Samuti on alates 2009. aastast meie tsiviilseadustiku üldosa seaduses selged põhimõtted, millele toetudes on tarbijal võimalik kaitsta end liigkasuvõtjalike intresside eest. Samas ei saa öelda, et kõik probleemid on lahendatud. Seetõttu tulevikus töö selle valdkonna paremaks reguleerimiseks jätkub.

Lõpetuseks avaldan lootust, et õiguskomisjon menetleb praegu Riigikogus oleva eelnõu kiiresti ära ja jõutakse ka selle vastuvõtmiseni. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Austatud minister, teile on küsimusi. Peeter Võsa, palun!

Peeter Võsa

Austatud minister! Ma valgustan teid natuke selles osas, mis õiguskomisjonis toimub. Võlaõigusseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu menetlemine ei lähe sugugi lihtsalt. Aga ma küsin nii: miks me peame ootama mingisuguseid juhtnööre väljastpoolt? Praegusel juhul teeb meile märkuse Rahvusvaheline Valuutafond. Miks me ise ei või initsiatiivi üles näidata ja oma inimeste kaitseks midagi teha? Miks me peame selleks ootama mingisuguseid juhtnööre ja näpunäiteid väljastpoolt?

Hanno Pevkur

Ma just lugesin teile üles suure hulga muudatusi, mis me oleme alates 2009., isegi juba

2007. aastast teinud. Selleks ei ole küll kellegi näpunäiteid või juhtnööre olnud. Kui keegi annab ka väljastpoolt meile soovitusi, siis head nõuanded on alati teretulnud. Ma võiksin vastu küsida, miks te ei ole siis õiguskomisjonis seda võlaõigusseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu kiiresti menetlenud. Ma saan aru, milles on probleem, ma olen kursis selle menetlusega, aga tegelikult tahaksin tõesti teada, mis oleks teie konkreetne ettepanek, mida saaks veel teha. Aastail 2007–2009 olin ma õiguskomisjoni liige ja toona me menetsime kiirraenudega seotud eelnõusid väga põhjalikult, väga tõsiselt. Siis oli ka pikk vaidlus selle üle, kui suur peaks olema krediidi kulukuse ülemmäär, ja olid ka muud dispuudid. Nii et kui vaadata praegu kehtivaid seadusnorme, siis ma väidan, et palju on kinni selles, mida inimesed teavad või ei tea, milline on nende teadlikkus laenulepingute sõlmimisel, tarbijakrediidi võtmisel. Kui nad kõiki riske teaksid, siis nad ehk sellistele lepingutele alla ei kirjutaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Enn Eesmaa, palun!

Enn Eesmaa

Austatud minister! Minu küsimuse sisu on diametraalne Peeter Võsa küsimuse sisuga, lähenen n-õ üksikult üldisele. Siin oli juttu sellest eurodirektiivist, mille koostamisest võtab koos teistega osa ka Eesti. Ehk siis meie teeme keskusele omapoolseid ettepanekuid, missugune see eurodirektiiv peaks olema. Milline aga on ajagraafik? Millal mõeldakse see direktiiv vastu võtta? Võib vist eeldada, et kuna rahvaste ja riikide olud on väga erinevad, siis see on suhteliselt keeruline ja aegavõttev protsess?

Hanno Pevkur

See on keeruline! Täpse ajagraafiku osas jään vastuse võlgu, kuna see ei ole mitte justiitsministrite laual, vaid ECOFIN-i ehk siis rahandusministrite laual. Võimalik, et see käib läbi ka – ma eeldan vähemalt – majandusministrite laualt. Meie anname Justiitsministri poolt siseriikliku sisendi eelkõige võla- ja lepinguõiguse vaatevinklist. Mis puutub põhilistesse sisulistesse küsimustesse, mis ju arupärijaid peamiselt huvitavad, siis neile peaks

põhivastused saama Rahandusministeeriumist, kuna hüpoteeklaenu on kindlasti otseselt rahanduse teema. Eeldatavalt on võimalik komisjoni kodulehelt selle kohta täpsemat infot saada. Ma ei tea, et me oleksime sellega jõudnud ministrite ringini, mis tähendab seda, et tänavuse aasta jooksul kindlasti lõpuni ei jõua. Kuna dokument on ECOFIN-i laual, siis ma ei oska öelda, kas Leedu järgmise eesistujamaana on selle planeerinud oma tööplaani või mitte. Võib-olla rahandusminister või keegi muu Rahandusministeeriumist oskab täpsemalt vastata.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Hea minister, te mainisite, et 2007. aastast saadik on tehtud igasuguseid laenamist puudutavaid seadusetaiendusi. Aga just sellest või natuke hilisemast ajast ongi väga tõsiseks probleemiks saanud tohutu laenuorjus ja kodude sundmüük. Inimesi tõstetakse korteritest ja elamutest välja. Te küsisite, kas me oleme ettepanekuid teinud. Jah, oleme küll. Meil on ka selle seaduse parandamiseks mitmeid ettepanekuid tehtud. Meie arvates peaks krediidiandja jälgima, et inimene, kellele laenu antakse, tuleks ka pärast seda toime. Aga teatavasti ei kiidetud meie ettepanekuid sugugi heaks ja praegu on ohus ka piirmäärade kehtestamine, mis näiteks Soomes juba jõustub. Kuidas te seda kommenteerite? Miks te neid ettepanekuid ei toeta?

Hanno Pevkur

Vastutustundliku laenamise põhimõte on kehtinud juba mitmeid aastaid. Te viitasite aastale 2007. Meie põhimured algasid tegelikult natuke veel varem, mil pangad tõesti andsid laenu väga suures ulatuses. Võib-olla nende laenu tagatiste väärtus on nüüd jah, muutunud, toonaste hindamiste käigus said need ehk natuke ülehinnatud. Nagu ma arupärimisele vastates juba ütlesin, kui vaadata ajas tagasi, siis nii Finantsinspeksioon kui ka Eesti Pank kutsusid panku üles mõistlikult käituma. Loomulikult on kurb, et Eestis on hulk inimesi, kes on laenu võtnud, majanduskriisi tõttu töö kaotanud ega suuda raha tagasi maksta. Isegi kui neile on antud laenupuhkust, on nen-

de seis raske. Loomulikult on nende konkreetsete inimeste olukord äraütle mata keeruline.

Te ütlete, et teie ettepanekuid ei ole arvestatud. Aga vaatame nendele ettepanekutele otsa. Võtame panga ja ka SMS-laenu andja vastutuse laenuvõtja seisundi kontrollimisel – see vastutus on nendel olemas. Ja eelnõus, mis on praegu õiguskomisjoni menetluses ja mida ka küsija teab, on veelgi täpsustatud, mis asjaolusid peab krediidiandja isikule laenu andes kontrollima. On vaid täiendav küsimus, kui palju peab SMS-laenu andvaid ettevõtteid kontrollima ning kas seda peab tegema Tarbijakaitseamet või Finantsinspeksioon. Need debati d õiguskomisjonis kindlasti käivad.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Ma täpsustan, et viimased kiir laenu puudutavad muudatused olid tehtud aastal 2008.

Hanno Pevkur

Aastal 2009.

Eldar Efendijev

Tookord lootust oli, aga kahjuks need muudatused väga palju andnud ei ole. Me teame, et praeguse seisuga on umbes 100 000 kiir laenu võtjat, nendest 70 000 on võtnud SMS-laenu. Need inimesed on nagu pantvangid. 100 000 inimest Eestis – see on ikka küllaltki suur arv! Ma mõtlen, et see on isegi nagu julgeoleku küsimus, mitte niisama väike probleem. Te teate väga hästi, kui suured on nende laenude protsendid – mitte 200% või 400%, mis on juba üsna tavaline asi, aga võib ka juhtuda, et on 5000% ja 27 000%. Sellest on meil palju räägitud. Väga kurb, et tõesti keegi ei kontrolli seda – Tarbijakaitseamet ei kontrolli, Finantsinspeksioon ei kontrolli samuti.

Hanno Pevkur

Tarbijakaitseametil on need õigused olemas. Mis puutub konkreetsetesse isikutesse ja laenulepingutesse, kus nõutakse, nagu te mainisite, tuhandettesse protsentidesse ulatuvaid intresse, siis tsiviilseadustiku üldosa seadus koostoides teiste seadustega annab võlgnikule võimaluse minna kohtusse ja lasta see nõue tühistada. Meil on krediidi kulukuse määr

seaduse tasandil fikseeritud, see on kolmekordne Eesti Panga arvutatav ja avaldatav tarbimiskulukuse määr. Te peate selle konkreetse seaduse lahti võtma, ma ei mäleta päris täpselt seda sõnastust. Aga on olemas ka selged kohtulahendid. Kui inimene on alla kirjutanud laenulepingule, mille puhul ta ilmselgelt ei ole nõutavast intressimäärast aru saanud, siis kohus on selle intressimäära tühistanud. Loomulikult inimesed peavad oma õiguste eest seisma. Kui intressimäärad ületavad seaduses lubatud, siis tuleb oma õiguste kaitseks pöörduda kohtusse ja suure tõenäosusega seal kaitse ka saada kse.

Aseesimees Jüri Ratas

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Lugupeetud minister, see viimane väide võiks olla nädala parim anekdoot. Mina ei tea ühtegi SMS-laenajat, kes oleks suuteline minema kohtusse. Inimene on ju nii vaene, et on olnud sunnitud võtma seda laenu nende suurte protsentidega ja end eluajaks pantvangiks, ma ütleksin isegi, et mitte pantvangiks, vaid tõepoolest võlaorjaks muutma. Sama küsimus, mis teile on esitatud, on siin saalis esitatud ka rahandusminister Jürgen Ligile. Tema seisukoht on, et eelkõige tuleb kaitsta ettevõtluse huve. SMS-laenude andmine on ettevõtlus ja me ei tohi selle vabadust piirata. Siit minu küsimus. Te ütlete, et te olete viimastel aastatel palju tegelenud laenajate kaitsega. Kas te võite mulle nimetada kolm punkti, mis te olete ära teinud SMS-laenajate kaitseks? Näiteks punkt 1, punkt 2 ja punkt 3.

Hanno Pevkur

See oli arupärimise vastuses kõik ära toodud. Võiksime ette võtta needsamad võlaõigusseaduse ja reklaamiseaduse muudatused, mis praegu õiguskomisjonis arutusel on, seal on punkte rohkem kui kolm. Kõik need kannavad ühte eesmärki: et inimeste õigused oleksid paremini kaitstud. Mina küll ei alahinda inimesi, kes olude sunnil on pidanud mis tahes vormis laenu võtma, ja võimalus oma õiguste eest seista on neil kindlasti olemas. Kui nad jäävad hätta, on lisaks olemas võimalus taotleda riigi õigusabi. Riigi õigusabi summad on päris märkimisväärsed. Ka saab tasuta õigus-

abi konkreetsetelt riigi lepingupartneritelt. Nii et kui mõni SMS-laenu andja on teadvalt seadust rikkunud, siis ei tohiks inimese õigused küll selle pärast jääda kaitsmata, et tal on rahalisi raskusi.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud härra minister! Iga kord, kui ma telekast näen järjekordselt mingit SMS-laenu reklaami, kerkib mulle paratamatult silme ette pilt, nagu mingi vampiiride kamp teeks endale reklaami, otsides ohvreid, kellelt saaks verd imeda. Siin Riigikogus on kõik selge. Opositsiooni eelnõusid ei võeta mitte kunagi seadusena vastu, sest need on opositsiooni tehtud. Näiteid on olemas, selle vastu ei saa vaielda. Komisjonides võib kõik venida aastaid. Kümme aastat läks võlaõigusseaduse tegemiseks ja vastuvõtmiseks. Miks te ei tee midagi SMS-laenude reklaami ja nende firmade vastu? Kas teil ei ole sellist soovi?

Hanno Pevkur

Soovitan teil tutvuda Riigikogu õiguskomisjoni menetluses oleva valitsuse algatatud võlaõigusseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu sisuga. Kui mõnel Riigikogu liikmel on soov esitada selle muutmiseks ettepanekuid, siis see võimalus on olnud. Muudatuseettepanekute tähtaeg on küll läbi, aga komisjoni enda algatusel on veel võimalik neid teha. Teie fraktsioonist kuuluvad õiguskomisjoni teie taga istuv Peeter Võsa ja teist natukene eemal istuv Marika Tuus-Laul. Nii et ettepanekuid on olnud võimalik teha. Üldiselt aga usun, et kui need seadusmuudatused heaks kiidetakse, siis on inimeste kaitstus parem kui seni. Ütlen veel kord: vaadake otsa sellele, milline seis oli Eesti laenu turul aastail 2007–2009 ja milline see on praegu – milliseid piiranguid on ettevõtlusele täiendavalt peale pandud, et inimesi kaitsta.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Toksisin kompuutrisse sõna "hüpoteeklaen" ja avastasin, et

kohe avaneb niisugune lause nagu "Pank ei anna laenu? Meie anname!". Ja edasi kinnitatakse, et laenuotsus tehakse vaid ühe tunniga. Te rääkisite pikalt sellest, mida on vaja teha, et hüpoteeklaen kätte saada. Tuleb välja, et ühel poolel on pangad, teisel poolel "nemad". Ja nii tekibki küsimus, kes paremini töötavad – kas pangad või "nemad". Kas olete veendunud, et need teised on riigi kontrolli all ja suured summad ei lähe riigieelarvest mööda?

Hanno Pevkur

Ma riigieelarve osa jätan kommenteerimata. Aga mis puutub sellesse, et on pangad ja on "nemad", siis Eesti ettevõtlusturul on erinevaid ettevõtlusvorme, mille puhul võiks tõmmata samasuguseid paralleele ja esitada üleskutseid kraanid kinni keerata. Meediast on ju läbi käinud info, et kui alkoholi müüki hakati kellaajaliselt piirama, ilmusid turule alkoholitaksod, mis on täiesti ebaseaduslik tegevus. SMS-laenude andmine on riigi reguleeritud, selle puhul kehtivad teatud piirangud ja teatud kohustused. Ütlen veel kord, et kui SMS-laenu andev ettevõtte on mõne lepingu puhul teadvalt seadust rikkunud, siis on inimesel võimalik oma õiguste kaitseks kohtusse minna. Eks internetist leiab igasuguseid asju – internetiavarus on täis kõikvõimalikke pakkumisi, millega inimeste käest raha küsitakse. Saadetakse teateid näiteks Indiast ja mujalt ning väidetakse, et keegi on ära surnud ja tulge võtke pärand vastu, kõigepealt aga kandke 1000 eurot meie kontole. Petuskeeme, kuidas inimestelt raha välja meelitada, on internetis väga palju. Raha legaalselt väljaandmist aga reguleerib riik päris karmilt. Samas ma mõnan, et kindlasti saab teha rohkem. Alustame sellest, et kiidame võlaõigusseaduse ja reklaamiseaduse muutmise heaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Heimar Lenki!

Heimar Lenk

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Ma tuln pulti ainult lühikeseks sõnavõtuks. Mulle hakkas kõrva sõnapaar "pangad ja "nemad".

Tegelikult on olukord riigis niisugune, et on olemas lihtrahvas, tavalised inimesed ja "nema". Viimaste alla kuuluvad pangad, valitsusk koalitsioon ja ka SMS-laenude andjad. Tuletan veel kord meelde, et olen sellesamas puldis esitanud küsimuse rahandusministrile. Jürgen Ligi vastas pikalt ja oli pahane, kui Keskerakond tahtis SMS-laenude võtjaid kaitsta. Kordan veel kord, mida Jürgen Ligi ütles. Ta ütles, et me peame kaitsma Eestis ettevõtlust, ettevõtlus peab olema vaba, seda ei tohi piirata, ja ka SMS-laenude andmine on ettevõtlus. Valeri Korb just praegu tsiteeris selle ettevõtluse kuldreeglit: tulge meile, tunni aja jooksul teeme teiega lepingu ära! Inimene, kes läheb SMS-laenu võtma, on võib-olla hädas mõne suurema võla tasumisega ja viimase õlekõrrena haarab selle laenu järele, mille intress on 5000% või, nagu siin nimetati, lausa 27 000%. Ja nii vajub ta võlaorjusse aastateks.

Kõik see algas Reformierakonna ja IRL-i ideoloogiast. Tuletage meelde, millised olid loosungid Eesti ajakirjanduses mitte 2007. aastal, vaid 2005. ja 2004. aastal. Noortele korraldati päevast päeva ühte ja sama asja: kogu maailm võtab laenu! Ameerika Ühendriikides võetakse laenu, terved praegused põlvkonnad elavad laenudega ja järgmised põlvkonnad ka. Laenu võtmine on auasi! Ja noored inimesed kasvata tigi üles selles vaimus, et tuleb laenu võtta. Mitte kokku hoida ja siis midagi osta, vaid minge kohe ja laenake.

See oli suur strateegia ja ka väga võimas taktika, et anda Swedbankile ja SEB pangale võimalus Eesti rahvas klientidena orjastada. Vanasti olid eestlased pärisorjad mõisnike juures ja said vitsa, kui nad pahandust tegid. Nüüd on Eesti rahvast saanud pankade ori. Just niimoodi ongi – sa ei ole mitte ainult laenusõltlane, sa oled panga ori. Täpsed arvud mul peas ei ole, aga kui me vaatame statistikat, siis näeme, et tuhanded perekonnad on 30 aastaks nendesamade hüpoteeklaenudega panga orjaks muudetud. Nendes perekondades ei ole enam rõõmu ja õnne ega saagi kunagi olla, sest mõeldakse: ma olen siis 60-aastane, kui me saame oma korterivõla tasunud. Selline aga on oravate ja kogu 1999. aastast peale võimul olnud valitsusk koalitsiooni poliitika olnud. On meil ju valitsuses olnud enam-vähem ühed ja samad jõud. See on nende poliitika ja nende retoorika. Niimoodi on Eesti rahvas tehtud

võlaorjarahvaks. Rootslaste võlaorjad oleme meie, eestlased! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Ka tänasele viimasele arupärimisele on vastatud.

5. Vaba mikrofon

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Peale haamrilööki palun registreeruda nendel Riigikogu liikmetel, kes soovivad sõna võtta vabas mikrofonis! Palun Riigikogu kõnetooli Mihhail Stalnuh hini!

Mihhail Stalnuh hin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Midagi toredat selle päeva lõpuks. Umbes kaks aastat tagasi sai lõppude lõpuks tehtud otsus ja Narvas asutatud tööstuspargile anti üle üks mitte eriti suur territoorium linna piires. Praegu, kaks aastat hiljem, on huvitav vaadata, mis sellest saanud on.

Algas kõik üsna tavaliselt. Oli vaja teha detailplaneering ja territooriumi jaotus. Nii tekkis 32 kinnistut. Erilist usku, et tulevad investorid ja midagi saab tehtud, kaks aastat tagasi ei olnud, aga nüüdseks on rõõmustaval moel 14 maatükki juba müüdüd, üheksa on broneeritud ja kõigi ülejäänute üle käivad läbirääkimised. Ma loodan, et selle aasta jooksul ma saan teile rääkida väga suurtest investeringutest.

Aga praegu on väga tore see, et Narva tööstuspargis on ehitusjärgus kaks ettevõtet, kusjuures asjad on juba niikaugel, et juulis toimub kahe logistikaettevõtte avamine. Minimaalselt kaks ettevõtet on lõpetanud kõik projekteerimistööd. Lähipäevil annab volikogu neile võimaluse edasi töötada, ehitus algab ja ühel neist kerkib hoone juba tänavu, ka tootmine peaks algama. Minimaalselt kolm ettevõtet lõpetavad praegu projekteerimist, ehitustööd peaksid algama selle suve keskpaiku.

Väga meeldiv, et Eestis siiski toimub midagi positiivset, midagi sellist, mis annab meile tuleviku mõttes lootust. Kõigi nende kas juba ehitamisel, projekteerimisel või päris arendamise algjärgus olevate projektide maht on 65 miljonit eurot ning sellel ja järgmisel aastal

peaks ainult tööstuspargi territooriumil olema loodud minimaalselt 750 töökohta.

Minult mõnikord küsitakse, mis sa kogu aeg kritiseerid. Kas sealkandis pole tõesti midagi head toimumas? On küll! Ja täna on mul hea võimalus öelda suur tänu kõigile, kes tegelesid selle maa taotlemisega (endale ka sealhulgas), nendele investoritele, kes on Narva tulnud (muuseas, kõik firmad on tulnud Venemaalt), ja EAS-ile, kes on toetanud seda projekti, tänu millele on kommunikatsioonid – valgustus, teed ja kõik muu – olemas. Ma väga loodan, et üle terve Eesti võetakse ette midagi analoogset ja ka samas mahus nagu Narva kandis. Samuti loodan, et tolle tööstuspargiga, kui see ehitatud saab, ettevõtmised Ida-Virumaal ei lõpe – see tähendab, et ka elu seal ei lõpe. Inimestel on töö ja võimalus teenida oma

perele elatist Eestiski, mitte ainult välismaal. Nii et veel kord aitäh kõigile, kes sellest osa võtsid! Loodame, et muutused parema poole on ka Eestis võimalikud.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Vaba mikrofoni on ennast ammendanud. Head ametikaaslased, tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 16.49.

Istungi kestus 1 tund ja 49 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 23. aprill 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu otsuse "Mart Laari Eesti Panga Nõukogu esimehe ametisse nimetamine" eel- nõu (415 OE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 12. töönädala teisipäevast istungit. Head ametikaaslased, lubage meile kõigile täna õnne soovida – möödub 94 aastat Asutava Kogu kokkukutsumise päevast. Nii et head Riigikogu sünnipäeva ja loomulikult head veterani- päeva ja head jüripäeva! Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Tere hommikust, hea istungi juhataja! Head kolleegid! Mul on au 12 Eesti Keskerakonna fraktsiooni liikme nimel üle anda arupärimine sotsiaalminister Taavi Rõivasele. Arupärimine puudutab toimetulekutoetust. Kui te mäletate, siis viimati muudeti seda enne valimisi 2011. aastal. Võrreldes 2011. aasta jaanuariga on tarbijahinnaindeks vahepeal tõusnud 9,3%, sh kulud toidule 10,5%. Meeldetuletuseks, et praegu on toimetulekutoetus üksi elavale inimesele ja perekonna esimesele liikmele 76,70 eurot ning teise ja järgnevate pereliikmete puhul 61,36 eurot kuus. Statistikaameti avaldatav minimaalse toidukorvi maksumus oli 2011. aastal 85,10 eurot ja 2012. aastal 88,34 eurot ehk toimetulekupiir on juba aastaid olnud väiksem kui ainuüksi minimaalse toidukorvi maksumus. Samas lähevad toimetulekutoetuse sisse toit, riietus, jalanõud ja kõik muud kaubad-teenused. Sotsiaalministeerium on nüüd küll välja pakkunud, et järgmisel aas-

tal toimetulekupiir pisut tõuseb, üksi elaval isikul 90 euronit kuus ning pere teisel ja järgnevatel liikmetel 72 euronit. Paraku aga tähendab see, et ka edaspidi jääb toimetulekupiir minimaalse toidukorvi maksumusest madalamaks, sest Rahandusministeerium prognoosib hinnatõusuks 3,4%. Meil on mitu küsimust selle kohta, miks toimetulekupiir on juba aastaid madalam minimaalse toidukorvi maksumusest. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, olen juhatuse nimel vastu võtnud ühe arupärimise ning vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab juhatus selle edasise menetlemise.

Liigume edasi teadete juurde. Kolmapäeval, s.a 24. aprillil osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: kaitseminister Urmas Reinsalu peaministri ülesannetes, majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts ning sotsiaalminister Taavi Rõivas.

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile.

Head ametikaaslased, täna pärast istungi lõppu toimub istungisaalis Riigikogu lahtiste uste päeva raames valitsuse infotund Riigikogu külalistele, seetõttu palun teil oma laudadelt ja sahtlitest olulised materjalid kaasa võtta.

Viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 85 Riigikogu liiget, puudub 16.

Asume tänase päevakorra juurde.

1. Riigikogu otsuse "Mart Laari Eesti Panga Nõukogu esimehe ametisse nimetamine" eelnõu (415 OE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Tänases päevakorras on üks punkt: Eesti Vabariigi presidendi Toomas Hendrik Ilvese esitatud Riigikogu otsuse "Mart Laari Eesti Panga Nõukogu esimehe ametisse nimetamine" eelnõu 415 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Sven Sesteri!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan teile ülevaate otsuse eelnõust, mis kannab numbrit 415 ja mille pealkiri on "Riigikogu otsus "Mart Laari Eesti Panga Nõukogu esimehe ametisse nimetamine"". Tegemist on esimese ja ka ainukese lugemisega.

Nimetatud eelnõu esitas Riigikogule Eesti Vabariigi president Toomas Hendrik Ilves 9. aprillil 2013. aastal. Vastavalt Eesti Vabariigi põhiseaduse § 65 punktile 7 ja Eesti Panga seaduse § 7 lõikele 1 nimetab Eesti Panga Nõukogu esimehe ametisse Riigikogu Vabariigi Presidendi ettepanekul viieks aastaks. Seoses Eesti Panga Nõukogu esimehe Jaan Sven Männiku ametivolituste lõppemisega 12. juunil 2013 teeb president Eesti Vabariigi põhiseaduse § 78 punkti 11 alusel ettepaneku nimetada Eesti Panga Nõukogu esimeheks alates 13. juunist 2013 Mart Laar. Mart Laar vastab seadusega Eesti Panga Nõukogu esimehele kehtestatud nõuetele.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, ma palun vabandust! Head ametikaaslased, saalis on väga suur lärm. Ma palun, austame ettekandjat ja neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad selle päevakorrapunkti ettekannet kuulata!

Sven Sester

Rahanduskomisjon arutas eelnõu oma 15. aprilli istungil, kus osales Eesti Panga Nõukogu esimehe kandidaat Mart Laar, kes vastas ka komisjoni liikmete küsimustele. Mõningad küsimused ja teemad, mis komisjonis üleval olid. Esiteks, kandidaat soovis infovahetuse eesmärgil kohtuda kõikide fraktsiooni-

dega, kes selleks soovi avaldavad. Küsiti ka tema varasema koostöö kohta praeguse Eesti Panga presidendi härra Hanssoniga. Mart Laar nentis, et see koostöö oli ka varem, sel perioodil, kui ta oli peaminister, hea. Teemaks oli veel Euroopa rahandus- ja majanduspoliitika, mille puhul Mart Laar kinnitas, et on valmis tegema otsuseid ka rasketel aegadel.

Väga pikka diskussiooni komisjonis ei olnud. Komisjon tegi konsensuslikud otsused võtta eelnõu esimene lugemine päevakorda 23. aprillil ja panna eelnõu lõpphääletusele. Aitäh teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hea ettekandja, teile on ka küsimusi. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Ma loen Riigikogu kodukorda, mida muudeti 2009. aasta 23. novembril. Sinnamaani ei olnud põhiseaduslikule ametikohale asuval inimesel õigust Riigikogu ees esineda, aga siis seda korda muudeti. Muudatuse eesmärk oli suurendada Riigikogu täiskogu arutelu tähtsust ametisse nimetamise protseduuris, võimaldades Riigikogu liikmetel avalikult ja vahetult kandidaati küsitleda. Ka Alar Karis sai paar nädalat tagasi sõnaõiguse. Miks Mart Laar täna sõna ei saa?

Sven Sester

Rahanduskomisjoni esimehel oli sellel teemal Mart Laariga eraldi jutuajamine. Mart Laar ütles läbirääkimistel, et ta on valmis kohtuma kõikide fraktsioonidega. Minu andmetel avaldas selleks soovi demokraatide ühendus, kes Mart Laariga ka kohtus. Ülejäänud fraktsioonid järelikult leidsid, et nad kas ei toeta või vastupidi, toetavad Mart Laari kandidatuuri, sest keegi soovi eraldi kohtuda ei avaldanud. Nii et Mart oli valmis vastama mitte ainult ühele küsimusele, vaid kümnetele küsimustele, mida on võimalik esitada mitmesugustel fraktsiooni koosolekutel.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! Kahju, et seda ei saa küsida meie presidendilt, aga tema ütles, et

härra Mart Laar on parteipoliitikast taandunud. Minu küsimus ongi sellega seotud. Kas sa võid öelda, millal, mis kuus see toimus?

Sven Sester

Aitäh! Teie küsimuse asetusest ei paista, nagu te eeldaksite, et see teema on rahanduskomisjonis arutusel olnud. Tõesti, rahanduskomisjonis sellist asja ei arutatud ja kindlasti ei saa ma nimetada teile konkreetset kuupäeva. Mart on öelnud, et kui ta valitakse panga nõukogu esimeheks, siis taandub ta selgelt erakonnapoliitikast. Ma arvan, et see on ka õige. Aktiivset erakonnapoliitikat ajades ei ole võimalik selle kõrval veel teist asja teha. Ma arvan, et see, mida lugeda taandumiseks, millist tegevust nimetada aktiivseks tegevuseks, millist mitte, on iga inimese oma otsus. Mart Laarilt ei saa keegi ära võtta nägemust, mis tal on 20 aastat olnud konservatiivse maailmapoliitika osas. Ma usun, et ka Eesti Panga Nõukogu esimehena soovib ta viljelda seda rahanduspoliitikat, mida ta on viljelnud varasemad 20 aastat. Tänu sellele võin ka öelda, et mina isiklikult tunnen end täna suhteliselt kindlalt, vajutades jah-nuppu ja teda toetades.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, ma palun olla vaikselt, sest saalis on ikka liiga suur lärm! Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma tulen esimese küsimuse juurde tagasi. Me ei vali panga nõukogu esimeest mitte endale, mitte mõne Riigikogu fraktsiooni liikmetele või mõnele ühendusele, vaid valime teda kogu Eesti rahvale. Tõenäoliselt võibki see arutelu toimuda kuskil fraktsioonis või ühenduses, aga see ei jõua sealt kuhugi edasi, seda ei näe avalikkus, seda ei jäädvustata stenogrammis. Samas on nõukogu esimehe vaated just meie tuleviku mõttes väga tähtsad. Kas te tõesti ei näe vahet sellel, kas kandidaat esineb ainult fraktsioonides või ta tuleb siiski ka saali ja tema vastuseid küsimustele kuulab kogu Eesti rahvas, kes soovib neid kuulda?

Sven Sester

Aitäh, hea kolleeg! Mulle tundub teie küsimuse asetusest, et teile on tähtis vorm, mitte

sisu. Põhjus, miks ma nii arvan, on just selles, et Mart Laar on väga selgelt öelnud ja ütles ka komisjonis väga selgelt välja, et ta soovib, et teda kutsutaks fraktsioonidesse. Paraku on tänaseks selgunud, et tema soovi arvestas ja, ütleme siis, ka uudishimu temaga rääkida või informatsiooni saada ilmutas ainult meie demokraatide ühendus. Ükski fraktsioon seda võimalust ei kasutanud. Mulle tundub, et teile on tähtis pigem vormilisus. Ma jään endiselt sellele seisukohale, et kui ta oleks fraktsioonides esinenud, oleks temalt saanud küsida kümnelt ja kümnelt küsimusi. Kuid mis teeb tänase otsustamise kindlasti lihtsaks, on see, et tegemist on inimesega, kes on meie kõrval töötanud aastaid, mõnega koos kaugelt üle kümne aasta. Ma usun, et tegelikkuses on see kandidaat nendele inimestele, kes täna peavad otsuseid tegema, hästi tuttav ja valik on kerge.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma küsin sisu kohta. Teie erakonna esimees Urmas Reinsalu on väitnud, et Mart Laar, saades Eesti Panga Nõukogu esimeheks, suudab Euroopa Keskpangas rumalusi ära hoida. Kas te oskate öelda, mis rumalusi ta selle all silmas pidas?

Sven Sester

Aitäh! See kaldub taas sinna kanti, et kas te oskate öelda, mis hetkel ja mis päeval ta lahkus aktiivsest erakonnapoliitikast. Jällegi on tegemist suhteliselt subjektiivsete arvamustega ja küsimus on selles, et me peaks siis defineerima, mis asi on rumalus. Ühe inimese jaoks tundub mingi tegevus olevat rumalus ja teise jaoks tundub see olevat ideaalide elluviimine. See on kindlasti sel juhul aluseks. Ma arvan, et see vastus peaks teid rahuldama.

Aseesimees Jüri Ratas

Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Aitäh! Hea ettekandja! Tegelikult on see olnud pikka aega hea tava, et kui Riigikogu määrab inimesi mitmesugustesse ametitesse, siis saavad nad enne kohtuda fraktsioonidega.

Seda võimalust on ka varem välja pakutud ja üsna sageli kasutatud, sest nendel kohtumistel ei ole selliseid piiravaid protseduureegleid nagu siin saalis ja saab tekkida ka väike debatt. See on iseenesest väga hea töövorm. Kas sul on mingeid andmeid, miks Keskerakonna fraktsioon keeldus Mart Laariga kohtumast?

Sven Sester

Ma ei tea, kas ta keeldus, küll aga ei näidanud ta välja huvi. Ma küsisin Mart Laarilt eile õhtul eraldi üle, kas on veel avaldatud soovi temaga kohtuda. Ta väljendas kahetsust ja ütles, et ta tõesti ootas kohtumisi, ning kirjeldas väga positiivselt kohtumist demokraatidega. Ma ise seal juures ei olnud, aga ta kirjeldas seda tõesti positiivselt ja ütles, et oli olnud küsimusi, oli olnud arvamusi. Huvi polnud tundud mitte ainult varasema tegevuse, vaid ka tuleviku vastu, küsiti, kuidas ta näeb Eesti Panga tulevikku. Ma sain vähemalt Mardi jutu järgi aru, et see kohtumine oli hea. Ja see võimalus oli kõigil olemas. Kui täna on siin suures saalis igal Riigikogu liikmel võimalik küsida minu käest üks küsimus, siis fraktsioonis oleks olnud võimalik esitada Mart Laarile palju küsimusi. Ma tõesti ei tea, mis on see põhjus. Ma eeldan positiivselt, et kõik on selge ja me näeme täna siin saalis Mart Laarile ligi saajaprotsendilist toetust.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra juhataja! Hea kolleeg! Tõesti, demokraatide ühendus kohtus härra Mart Laariga ja meil oli sisukas vestlus, mille jooksul me saime kinnitust arvamusele, et Mart Laar saab selle tööga hakkama. Me rääkisime n-ö eilsest päevast ja tänasest päevast ning tema tulevikunägemustest. Nii et minul on küll kahju, et teised ei tahtnud temaga kokku saada, nad oleksid saanud asjale paremini pihta. Mis sa arvad, miks siis teised fraktsioonid ei tahtnud Mart Laariga kokku saada?

Sven Sester

Aitäh! See on nüüd kindlasti minu subjektiivne arvamus, aga kordan üle, mis ma juba enne ühele küsimusele vastasin. Ma arvan, et osale rahvasaadikutele on pigem tähtis vorm,

mitte sisu. Tähtis on näidata ... Jah, seda on raske öelda. Tähtis ei ole see eesmärk, vaid ... Hea küll, ma jätan pigem ütle mata. Ma ei lasku järgmisesse diskussiooni. Ma ütlen veel kord, et kõigil oli võimalus, ja kui seda ei tahetud kasutada, siis võib järeldada, et mingid otsused olid varem tehtud. Eks me näeme siis siin saalis, millised need otsused on.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Leinatamm, palun!

Tarmo Leinatamm

Aitäh! Ma sain teie jutust aru, et ka IRL-i fraktsioon ei tahtnud Mart Laariga kohtuda. Miks te ei tahtnud?

Sven Sester

IRL ei korraldanud Mart Laariga eraldi kokkusaamist, sest IRL-i auesimehena on Mart Laar olnud kõikidel meie kokkusaamistel ja kogunemistel. Tõsilugu, ma võin kinnitada, et IRL on Mart Laari nägu, nii nagu Mart Laar on olnud läbi aegade IRL-i nägu. Meil ei olnud vaja eraldi kokkusaamist kokku leppida.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Hea ettekandja! Ma olen teiega sada protsenti nõus, et sõnal "rumalus" on eri inimeste jaoks erinev tähendus. Ma küsin, kas teie arvates on rumalus ka see, kui üks poliitik teise poliitiku pilti tulistab.

Sven Sester

Aitäh! Ma ootasin, et see küsimus täna varem või hiljem tuleb. Ma pean tunnistama, et teie erakonna liige esitas komisjonis analoogse küsimuse, natuke küll teise varjundiga, aga analoogse. Tema küsimuse sisu oli teistsugune. See oli selline, et temal rahanduskomisjoni liikmena on hiljem raske saalis otsuseid vastu võtta. Ta tahtis teada, kuidas Mart Laar hindab seda konkreetset tegevust, millele te viitasite. Mart Laar kordas komisjonis seda, mida ta on varemgi öelnud. Ta palus vabandust ja ütles, et inimene peab olema valmis tunnistama oma eksimusi. Seda ta komisjonis ütles. Mul on nüüd väga huvitav vaadata, kuidas see, kes

seda rahanduskomisjonis küsis, täna hääletab, kuidas see vastus teda mõjutas.

Aseesimees Jüri Ratas

Jevgeni Ossinovski, palun!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te just ütlesite, et IRL on Mart Laari nägu sama palju, kui Mart Laar on IRL-i nägu. Siit minu küsimus: kas pärast tänast hääletust on ka Eesti Pank siis IRL-i nägu?

Sven Sester

Aitäh, see on hea küsimus! Ma võin teile kinnitada, et ma loodan – ja see on tõesti minu subjektiivne arvamus ja lootus –, et organisatsioonid, kes praegu Eestit esindavad, ei ole mitte IRL-i nägu, vaid on selle parempoolse maailmavaate nägu, mis Eestil on olnud viimased 20 aastat. Tänu sellele me oleme Eestis tegelikult praegu seal, kus me oleme, võrreldes teiste riikidega, kellega me koos alustasime. Ehk siis ma usun, et Eesti Pank ei ole mingil juhul IRL-i nägu. Mart Laar on öelnud, et ta taandub aktiivsest poliitikast. Arvestades Mart Laari isiksust – vaieldamatult ei ole ta ju tagasihoidlik isiksus –, on tal tõenäoliselt väga palju pooldajaid ja väga palju vastaseid, nagu on üldiselt inimestel, kellel on Eesti poliitikas, ja mitte ainult Eesti poliitikas, vaid kogu maailmas, olnud suur õigus võtta vastu otsuseid ning julgus neid otsuseid teha. Ma arvan, et tema tööd ja tulevase otsuseid hinnatakse ja jälgitakse veelgi tähelepanelikumalt, kui seda on seni tehtud. Ma usun, et seda enam võib öelda, et ta ei ole mitte IRL-i nägu, vaid ta on selle Euroopa, nende Euroopa väärtushinnangute nägu, mida me ju Euroopa Liitu astununa kanname.

Aseesimees Jüri Ratas

Rait Maruste, palun!

Rait Maruste

Täna! Austatud kolleeg! Ma usun, et Mart Laar on kindlasti väärikas inimene ja sobiv inimene sellesse ametisse, millest me täna räägime. Aga mu küsimus on selline: kas te näete vahet Eesti Panga Nõukogu ja riigiettevõtete nõukogu liikmeks oleku vahel?

Sven Sester

Aitäh küsimuse eest! Nüüd me jõuame juba süvafilosoofiasse. Me oleme tunduvalt kaugenud nendest küsimustest, mis olid rahanduskomisjonis arutusel. Ma lähtuksin täna nendest seadusandlikest initsiatiividest, mis on meile ette kirjutatud. Kui te peate silmas küsimust, millises olukorras Riigikogu liikmed võiksid olla nõukogudes ja millal mitte, siis praegu on seaduse järgi nii, et Eesti Panga Nõukogus – ja mitte ainult seal, vaid ka mitme muu riigile kuuluva ettevõtte nõukogus, kui ma peast öeldes ei eksi, siis näiteks Riigimetsa Majandamise Keskuse nõukogus – on tegelikult nn segakooslus: osa on Riigikogu liikmed, kes on määratud seadusandlikul baasil, ning osa on määratud vastavate ministrite otsustega. Nii et tänaseid otsuseid tehes me lähtume kehtivast seadusest.

Aseesimees Jüri Ratas

Kajar Lember, palun!

Kajar Lember

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Lähedes sinu vastustest, äkki selgitad natuke, kuidas eristub sinu arvates vasakpoolne Eesti Panga juhtimine parempoolsest Eesti Panga juhtimisest?

Sven Sester

Aitäh, see on hea küsimus! Ma tahan kindlasti sellele vastata ja ma kasutan võimalust. Tegemist on minu subjektiivse arvamusega. Ma arvan, et vasakpoolset maailmavaadet eviv inimene, olenemata sellest, kas ta on pangajuht või ta on ... Ma arvan, et pangajuhiks on vasakpoolse maailmavaatega inimesel üldse ses mõttes väga raske pürgida, et tema nägemus rahandus- ja majanduspoliitikast erineb selgelt sellisest edasiviivast majandusmõtlemisest. Kuigi võib-olla ma teen kellelegi liiga, sest kui me vaatame pärast minu sõnavõttu üle Euroopa keskpankade juhid, siis võime avastada nende hulgas ka vasakpoolse maailmavaatega inimesi. Aga teadmata täpselt, kas seal on vasak- või parempoolseid, saan ma rääkida vaid oma subjektiivsetest arusaamadest. Ma arvan, et kui me räägime sellisest lihtsustatud maailmavaatest ega lähe väga süvitsi, siis parempoolse maailmavaatega inimesed ütlevad, et ühiskonna edu aluseks on ettevõtluse toetami-

ne ja madalamad maksud. Vasakpoolsed ütlevad, et pigem vaatame üle maksusüsteemi, tõstame makse, teeme mõned ümberjagamised, kui meil on rohkem võtta, siis meil on ju ka rohkem kellelegi anda jne. Ma arvan, et mingid maksustamise erisused, aga muidugi mitte ainult need, sest loomulikult tulevad sisse ka sotsiaalsed ja mitmed muud aspektid, on see, mis eristab maailmavaateid. Kuid me oleme oma jutuga läinud nüüd kindlasti kaugemale Eesti Panga Nõukogu esimehe valimisest.

Aseesimees Jüri Ratas

Arto Aas, palun!

Arto Aas

Aitäh! Austatud ettekandja! Ka minul ei ole täna Mart Laari kandidatuuri toetamisega probleeme. Aga ma tahaksin täpsustada Mart Laari osalemist arengufondi nõukogus, sest kui ma ei eksi, on ta arengufondi nõukogu liige. Kas kehtivad seadused sunnivad teda sellelt kohalt lahkuma või saab ta seal jätkata?

Sven Sester

Aitäh! Ma jään teile vastuse võlgu, ma ei oska seda teile käigu pealt öelda. Me saame selle välja uurida ja täpsustada, kas tal on vaja sellelt ametikohalt lahkuda või mitte. See ei olnud komisjonis arutusel ja ma ei saa seda teile momentaanselt öelda. Uurime välja ja anname teile sellest eraldi teada, vajaduse korral ka kirjalikult.

Aseesimees Jüri Ratas

Urmas Klaas, palun!

Urmas Klaas

Austatud ettekandja! Kui me nüüd siit oma väikesest Eestist välja läheme ja vaatame maailmas natuke avarama pilguga ringi, siis me näeme ju, et endisi peaministreid, presidente, väljapaistvaid poliitikuid, ühiskonnategelasi valitakse või nimetatakse nii panga nõukogu esimeesteks kui ka suurte ettevõtete nõukogu liikmeteks ja esimeesteks. Kas Eestis ei osata selles kontekstis vaadata natuke kaugemale väljapoole või kuidas te õigupoolest diagnoosite seda olukorda, mis meil on nende küsimuste valguses justkui tekkimas?

Sven Sester

Aitäh! Ma vastaksin küsimusele, kui teaksin, mida te peate silmas tekkimise all. Jah, loomulikult, kui peatuda Mart Laari isikul eraldi, siis tema CV-d vaadates te näete, et ta on olnud küll kommertspangas, aga on olnud ka panganduses nõukogu liikme staatuses. Nii et kindlasti on ta panganduse lõhna, kui nii võib öelda, lähemalt tundnud.

Aga kui te küsite selles kontekstis, et mis on tinginud siin saalis küsimuste esitamise, siis ma arvan, et see on tegelikult hea, kui küsimusi esitatakse. Mulle meeldib teha statistikat ja ma vaatasin huvi pärast, milline oli varasemate otsuste tegemisel küsimuste esitamise olukord. 2008. aastal 13. mail, kui Jaan Sven Männik nimetati panga nõukogu esimeheks, ei võimaldanud seadus tal Riigikogu kõnepulti tulla. Kuid samal ajal tuleb nentida, et ühtegi küsimust ei küsitud tookord ka komisjoni esindajalt. Samamoodi ei küsitud mitte ühtegi küsimust 2003. aastal, kui Mart Sörg 12. juunil ametisse kinnitati, ma vaatasin neid stenogramme. Ma arvan, et me oleme lihtsalt hakanud kõikidest küsimustest veelgi rohkem huvituma. Vaieldamatult on Mart Laar ka inimene, kelle kohta võime ühelt poolt öelda, et me tunneme teda väga hästi, ja teiselt poolt osa inimesi ütleb, et nad tahaksid tema kohta veel ja veel midagi teada saada. Ma arvan, et see on väga õige ja väga mõistlik. Selleks see saal ju siin on, et diskussioonid maha pidada ja oma arvamust kujundada.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Enne kui me istungi- ga edasi läheme, ma palun tõesti saalis suuremat vaikust, muidu on väga raske arutelu jälgida. Kui kellelgi on ettepanek teha vaheaeg, et saaks jutud ära rääkida, siis me võime ka seda teha. Ma palun saalis vaikust, saalis on liiga suur lärm! Aivar Sõerd, palun!

Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Rahanduskomisjonis oli meil põgusalt juttu sellest, et keskpanga juhtimises võib täheldada kaht suunda kas või võlakriisi lahendamise meetodite valikul. Sellepärast ma küsingi teie arvamust, kas keskpanga sekkumine võlakirjaturule, samuti keskpanga teenitud intresside

Kreekale tagastamise plaan on vasakpoolse või parempoolse pangajuhtimise näide.

Sven Sester

Aitäh! Nüüd me ei diskuteeri enam mitte ainult vasak- ja parempoolsuse üle, vaid avame diskussiooni ka teemal, milline peab olema keskpanga roll Euroopas, mis ajani ja mis-sugustes etappides võib keskpank osaleda riikide võlakirjade ostmisel, millega ju tegelikult aidatakse teisi riike. Sel teemal on rahanduskomisjonil olnud Eesti keskpanga juhtkonnaga eraldi kokkusaamisi, kus laual on olnud hea kolleegi Aivar Sõerdi esitatud küsimusega analoogsed küsimused. Keskpanga praegune president on rahanduskomisjonile öelnud, et see piir on juba käes, et tegelikult me võime ühel hetkel nentida, et täiendavate võlakirjade ostmine ei pruugi olla õige otsus. Aga see on täiesti eraldi teema. Ma arvan, et nendel teemadel me võime kunagi tulevikus eraldi diskuteerida.

Aseesimees Jüri Ratas

Heljo Pikhof, palun!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud ettekandja! Tahaksin ühe asja ära seletada. Kõik uuringud näitavad, et inimesed on õnnelikumad ja tervemad nendes riikides, kus on pikka aega olnud võimul vasakpoolsed erakonnad, sh sotsiaaldemokraadid. Ma soovin teada, miks on vaja erakondlikku, st parempoolset poliitikat ajada Eesti Pangas, te võite teha seda ju siinsamas Riigikogus. Palun korda üle need viis punkti, miks on vaja ajada erakondlikku poliitikat pangas!

Sven Sester

Aitäh! Mis puutub teie küsimuse esimesse poolde, mis ei olnudki tegelikult küsimus, vaid teie jaoks fakti konstateering, siis siin me jääme eri arvamusele. Selles ei ole midagi ime-likku, teil on õigus oma arvamusele. Te jõudsite põimida küsimuse selliselt, et nimetasite parempoolset poliitikat ja siis jõudsite lõpuks erakondliku poliitika juurde. Ma püüan siis vastata mõlema asja kohta.

Kõigepealt erakondlikust poliitikast. Ma juba ütlesin siit kõnepuldist ühele küsimusele vastates ja julgen teile otsa vaadates kinnitada: ma arvan, et Mart Laar ei aja Eesti Pangas

erakondlikku poliitikat, päris kindlasti mitte. Ta ei aja erakondlikku poliitikat! Ma loodan, et Mart Laar ajab parempoolset poliitikat, ma tõesti siiralt loodan seda. Mida ta seal tegema hakkab ja kuidas ta käitub, see on meile kõigile juba varsti näha. Aga ma tõesti siiralt loodan, et jätkub see poliitika, mida Eestis on 20 aastat aetud, ja seda eri tasemetel, eri valitsusasutuste tasemel ja ka nende asutuste tasemel, kes ei ole üldse poliitikaga seotud. Keskpank ei ole seotud igapäevapoliitikaga, küll aga on ta väga selgelt seotud igapäevaste rahanduspoliitiliste otsustega. Kui keegi ütleb, et Mart Laar taandub poliitikast, siis ma ütlen, et küsimus on, mida me poliitika all mõistame. Ma arvan, et Mart Laar ei tohiks mingil juhul taanduda majandus- ja rahanduspoliitilistest otsustest. Just selleks on ju nõukogu loodud, et vaadata, kuidas juhatus käitub, andma juhatasele suuniseid, ja need suunised peaksid lähtuma Euroopa huvidest. Niisiis, tegu on majandus- ja rahanduspoliitiliste otsustega.

Aseesimees Jüri Ratas

Valdo Randpere, palun!

Valdo Randpere

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Esiteks tahan sind vabastada lubadusest anda kirjalik vastus seoses arengufondiga ja Eesti Panga Nõukogu esimeheks olemisega. Ka praegune Eesti Panga Nõukogu esimees Jaan Sven Männik, kes muide oli kunagi ka IRL-i presidendikandidaat, kuulub arengufondi nõukogusse. Nii et see ei ole seadusega keelatud. Aga nüüd minu küsimus. Kas siis, kui te komisjonis kohutate Mart Laariga, keda ma kandidaadina kahtlemata toetan, tuli jutuks ka see, mismoodi Mart Laari nõukogu esimeheks olemise ajal Eesti Panga Nõukogu või laiemalt Eesti Panga töö või kommunikatsioon muutub, võrreldes praegusega?

Sven Sester

Aitäh, väga hea küsimus! See ei tulnud jutuks sellises kontekstis, nagu teie praegu küsisite. Küsiti üldiselt, tunti huvi, milline on Mardi nägemus Euroopa tänases kriisisituatsioonis. Mart ütles selle kohta, et tuleb ajada konservatiivset rahandus- ja majanduspoliitikat, see oli tema selge seisukoht. Me ei läinud süvitsi ja ka komisjonis – kuigi ma rõhutan, et

komisjoni liikmetel on õigus küsida limiteerimata arv küsimusi – ei olnud pikemat diskussiooni teemal, milliseid konkreetseid samme peaks lähiajal astuma. Vaevalt et on vaja teha kiireid selgeid reforme. Eesti Pank on ju tegelikult osa Euroopa keskpankade süsteemist. Ühelt poolt ta ei ole eraldiseisev üksus, teistpidi ta on iseseisev üksus. Ma ei ole ise selles struktuuris sees olnud, aga ma kujutan ette, et kõikide pangajuhtide mõtted ja ideed tulevad arutusele mingitel konkreetsetel koosolekutel. Ma kujutan ette, et just sellistel koosolekutel suudab ka Mart Laar anda väga selgelt oma nägemusi edasi.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, protseduuriline küsimus, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Minu teada on meil täna ees salajane hääletamine. Kas protseduur on muutunud? Ettekandja vastuses kõlas, et ta vaatab huviga, kuidas härra Laari vastus komisjonis – mina olin see, kes küsis portree pihta laskmise kohta – mind mõjutab ja kuidas ma hääletan. Kas protseduur on tõesti muutunud ja keegi, näiteks komisjonipoolne ettekandja, saab kätte hääletamisprotokolli? Kuidas ma peaksin sellest jälgimisest aru saama?

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Me peame sellest aru saama selliselt, et vastavalt kodu- ja töökorra seaduse § 79 lõike 2 punktile 6 on tänane hääletus salajane. Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Kas te võite meile öelda, milline on rahanduskomisjoni või ka teie isiklik hinnang Eesti Panga Nõukogu senise esimehe härra Jaan Männiku tegevusele? See on ju ka tänase otsustuse juures oluline.

Sven Sester

Aitäh! Ma arvan, et Jaan Sven Männik on saanud oma ametiajal Eesti Panga juhtimisega väga hästi hakkama, juhtimisega selles kontekstis, mis kuulub nõukogu esimehe kohustuste hulka.

Aseesimees Jüri Ratas

Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh! Austatud ettekandja! Teie ülimalt subjektiivne, hinnanguline ja halvustav kirjeldus sellest, mis on vasakpoolsus ja millised on vasakpoolsed, meenutas mulle väga omaaegse Taani karikaturisti Herluf Bidstrupi kirjeldusi sellest, mis on kapitalism ning millised on kapitalistid. Te ütlesite, et loodate, et see saal toetab 100% Mart Laari kandidatuuri, kuna Laar on IRL-i nägu ja IRL on Laari nägu ning kuna Laar hakkab Eesti Pangas ajama väga parempoolset poliitikat. Miks te arvate, et sellised argumendid peaksid saalis 100%-lise toetuse tooma? Kas te tõepoolest kahtlustate, et kõik vasakpoolsed siin saalis on tegelikult sa-laja parempoolsed?

Sven Sester

Aitäh! Huvitav on see, et oma küsimuses te asetate päris mitmele küsimusele antud vastused ühte patta. Mina ütlesin vastupidi: ma arvan, et te võiksite vasakpoolsetena Mart Laari toetada, kuna ta ajab konservatiivset rahapoliitikat, mida ta on ajanud siia maani. Ma ei näe mingit põhjust, miks ta ei peaks ajama seda konservatiivset rahapoliitikat, mida Eesti on ajanud kõigi nende aastate jooksul. Kui me vaatame, mis toimub Euroopas – just mõned päevad tagasi menetlesime ühele abi saavale riigile antavat paketti –, siis me näeme, et Euroopas on väga palju probleeme rahandus- ja majandusvaldkonnas. Ja kui me vaatame, milline on Eesti situatsioon just nendessama-des valdkondades, siis me näeme, et meil on selles kontekstis väljaöeldud sõnade ja teemade järgi väga hea positsioon. Kindlasti on oma osa selles, et meil on selline hea positsioon, kus meie riigivõlg on väike, kus meie kulud ei ületa tulusid, kus silme ees on siht, et me ei ela tulevaste põlvete arvel, mingil määral ka Mart Laaril.

Aseesimees Jüri Ratas

Protseduuriline küsimus, Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Selline kummaline diskussioon äratas palju protseduurilisi küsi-

musi. Siin kõlas üks küsimus, mille sisu oli selles, et miks nad küsivad. Mul tekkis kohe küsimus, kas meie töökorda on muudetud ja on olemas selliseid otsuse eelnõu menetlemise protseduure, kus selleks, et küsida, peaksime kellegi käest luba küsima. Või on jõus ikka need paragrahvid, mis annavad igale Riigikogu liikmele võimaluse otsuse eelnõu menetlemisel üks küsimus esitada, ilma et keegi sellest hämingusse sattuks?

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Me lähtume küsimuste-vastuste voo-
rus kodu- ja töökorra seaduse § 117 lõikest 3,
mis ütleb, et üks küsimus. Yana Toom, palun!

Yana Toom

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja!
Paraku kukkus välja nii, et meie justkui ootasime, et härra Laar tuleb ennast n-ö vestluskaaslaseks pakkuma, ja härra Laar ootas vastupidist. Seepärast tuligi välja, et meil on eeliseisus ainult demokraadid ja IRL-i fraktsioon, kes temaga suhtlesid. Ma üritan nüüd küsida teie käest. Kuna härra Laari kokkupuude pangandusega on tõepoolest ammu teada, kas te olete siis äkki arutanud kas komisjonis või fraktsioonis, kuidas tulevane Eesti Panga Nõukogu esimees hindab oma rublatingut?

Sven Sester

Aitäh! Me ei ole seda arutanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Juku-Kalle Raid, palun!

Juku-Kalle Raid

Aitäh! Sven, kuule, kas sa mäletad, me leppisime enne kokku, et üle 20 sekundi ühele küsimusele ei vasta?

Sven Sester

Aitäh! Tuli meelde ja püüan nüüd kiiremalt vastata.

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Austatud ettekandja! Mis sa arvad, kas sinu kaasettekanne tuli Mart Laari toetusel sellel hääletusel kasuks või kahjuks?

Sven Sester

See hinnang oleks subjektiivne. Ma arvan, et kui te küsite minu arvamust, siis teid huvitab, mida mõtleb rahanduskomisjon või mida mõtleb rahanduskomisjoni esimees Mart Laarist. Kuna komisjonis oli kokku võttes üldse kolm kuni viis küsimust, siis me oleksime võinud tänase diskussiooni maha pidada kahe minutiga. Nendest kolmest kuni viiest küsimusest pooled ei lähtunud minu hinnangul rahandus- ega majanduspoliitikast. Nii et ma püüdsin anda teile oma parima arusaama järgi edasi oma nägemust Mart Laarist. Kui see aitab kaasa teie mõttele, kuidas hääletada, siis ma loodan, et ainult positiivselt.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Kaia Iva!

Kaia Iva

Austatud juhataja! Head kolleegid! Kui Vabariigi President tegi teatavaks oma otsuse esitada panga nõukogu esimehe kandidaadiks kolleeg Mart Laar, siis käivitusid arusaadavalt ka diskussioonid selle üle, kas ta on piisavalt hea kandidaat sellele kohale, kas on paremaid või mida Mart Laar võiks lisaks sellele ametile teha. Üks vahest oodatudki diskussioon oli see, et kui avalikkus on pidanud juba tavapäraseks, et all-linnas on võimalik saada ametikohti vaat et pea ainult poliitilise pädevuse järgi, kas siis Toompeal on õigus või kohane kinnitada kõrgele riiklikule ametikohale inimest vaatamata tema poliitilisele pädevusele, tema oskustele ja teadmistele. Mul on hea meel, et täna saab siin ilmselt kinnitust see teine variant. Oli ka selliseid diskussioone, mille kohta õnneks siitsamast saalistki inimesed ütlesid, et need ei väljenda head lastetuba, ei ole kohased ega soliid-
sed. Lisaks sellele küsiti, kas Eesti Pank vajab nõukogu juhiks ajaloolast. Oh seda koledat eriala, mis Mart Laar on omal ajal omandanud, ja vähe sellest, tal on jätkunud jaksu, tahtekindlust ja tarkust omandada sellel alal doktorikraad! Siin saalis on olnud aegade jooksul ja on ka praegu väga palju ajaloolasi. Ma võin

öelda, ka matemaatikuna kinnitada ja öelda, et mis siis et ajaloolane, ikkagi inimene.

Ma arvan, et me võiksime täna endale tunnistada, omada südant ja mõistust teadmaks, et Eesti Pangas on olemas nii finantsalane kui ka tehniline pädevus. Kindlasti vajab Eesti Pank, Eesti rahapoliitika ja ka Euroopa rahapoliitika aga riigimeheliikkust, vajab selgeid otsuseid, enesekehtestamise oskust ja konservatiivsust. Meie soovime Mart Laarile selles töös jõudu, jaksu ja ikka seda, et ta selge sõna, selge mõte ja julgus otsustada, konservatiivselt rahapoliitikale läheneda kuhugi ei kaoks. Aitäh teile ja Mart Laarile edu ja tervist!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Keskerakonna fraktsiooni esindaja Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Ma olen praegu siin kõnetoolis väga delikaatses olukorras. Ma saan aru teist, kes te leiate, et tänu oma silmapaistvale tegevusele 20 aasta jooksul Eesti poliitikas väärrib Mart Laar väarikat sinekuuri. Ma saan aru ka sellest survest, millega öeldakse, et iga vastulause tema parteipoliitilisele määramisele Eesti Panga Nõukogu esimeheks oleks justkui maaslamaja löömine. Ma ei taha rääkida maaslamajast, ma tahan rääkida neist inimestest, kes on sõlminud parteipoliitilise kokkuleppe ja kasutavad selle peitmiseks õõnsaid argumente. Räägitakse Mart Laari kompetentsusest. Aga kellega võrreldes me tema kompetentsust mõeldame? Kui me võrdleme tema kompetentsust näiteks professor Enn Listra omaga, kui me võrdleme tema kompetentsust professorite Irene Kulli, Urmas Varblase või professor Raul Eametsa omaga, isegi kui me võrdleme tema ja Eesti Panga Nõukogu praeguse esimehe Jaan Männiku kompetentsust, siis tuleb ju välja, et tema ametisse nimetamine on parteipoliitiline kokkulepe.

Seni on lähtunud sellest, et põhiseaduses nimetatud ametikohti täidavad inimesed, kes ei kuulu erakonda. Ka varem on nendele kohtadele satunud parteipoliitiliste kokkulepetega, aga nii Andres Lipstok kui ka Märt Rask lahkusid erakonnast päeval, kui nad asusid ametisse. Isegi avalik-õiguslike ülikoolide rektorid Mait Klaassen ja Signe Kivi lahkusid erakon-

nast pärast seda, kui nad olid rektoriks valitud. Rääkimata Mart Laari poliitilisest eakaaslasest Arnold Rüütlist, kes oli samuti ühe erakonna auesimees – ka tema lahkus erakonnast. Nii et ei saa öelda, et ühe erakonna auesimehe tiitel annab erilised volitused. Täna jäi vastuseta küsimus, millal Mart Laar parteipoliitikast lahkus, ja ometi kinnitas president Toomas Hendrik Ilves eelmise aasta lõpus, et poliitikuid ta sellel kevadel kolmele põhiseaduslikule ametikohale ei nimeta.

Ma lugesin Mart Laari artiklit Margaret Thatcherist. Ka järelehüüdes Suurbritannia legendaarsele naispeaministrile suutis Mart Laar jõuda ikkagi kohaliku poliitikani – ta jõudis selleni, et Tallinnas tuleks valimisseadust muuta. Mina arvan, et leinata on võimalik ka ilma kohalikku poliitikasse näppu pistmata. Partei- poliitikast lahkunud inimene suudab leinata ilma Tallinna valimisseadust muutmata.

Mul on kahju, et Mart Laar loobus täna oma sõnaõigusest. Olen pidanud normaalseks seda, et ta siin Riigikogus olles ei ole aasta aega kordagi suures saalis sõna võtnud ja et ta väga harva jääb saali kauemaks kui kohaloleku kontrolli ajaks. Aga täna oli see koht, kus oleks olnud kohane näidata oma head vormi, sest just sellepärast muudeti aastal 2009 Riigikogu kodu- ja töökorda, et sellistesse olulistesse ametitesse nimetatavad inimesed saaksid avaldada oma seisukohti siin suures saalis. Tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Sven Mikseri!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Head kolleegid! Tuleb öelda, et ehkki eelnenud arutelu oli omajagu lõbus, oli selles ka kurbi noote. Sotsiaaldemokraadid leiavad, et Eesti Panga juhtimine ei peaks olema ega tohiks olla parteipoliitiline. Seetõttu me tundsimme siirast heameelt, kui president Ilves lubas esitada riigikontrolõri, Riigikohtu esimehe ja Eesti Panga Nõukogu esimehe kandidaatideks poliitiliselt sõltumatud isikud. Kahjuks pidime tundma pettumust, kui avalikuks sai kandidaat Eesti Panga Nõukogu esimehe kohale. Kui president Mart Laari kandidatuuri esitas, siis nimetas ta oma kandidaati

tegevpoliitikast taandunuks. Seetõttu oli eriti kummastav kuulda sellele vahetult järgnenud IRL-i esimehe Urmas Reinsalu kinnitust, et panga nõukogu juhina ei jää Mart Laar poliitikast kõrvale. Samuti oli kummastav kuulda Mart Laari enda teadet selle kohta, et ta ei katse erakondlikku kuuluvust peatada.

Teadmata täpselt, kuidas ja millises sõnastuses president Ilves ja Mart Laar oma vestluses viimase edasist poliitilist aktiivsust käsitlesid, tuleb tõdeda, et president on pandud ebaumugavasse olukorda. Eile ajakirjanduses ilmunud intervjuus tõdeb president Ilves: "Riigikontrolöriks esitasin Tartu Ülikooli endise rektori Alar Karise ja parlament nimetas ta ametisse. Keegi ei arva, et Alar Karis on poliitik. Riigikohtu esimehe kandidaadina esitasin parlamendile Priit Pikamäe, samuti poliitiliselt sõltumatu erakordselt tugeva ja professionaalse juristi. Mis puudutab Mart Laari, siis jah, ta on ühe erakonna auesimees, aga teisalt kõigile silmanähtavalt tegevpoliitikast eemale ja kõrvale tõmbunud. Oleks sisepoliitiliselt asjatundmatu nimetada Mart Laari veel aprillis 2013 päevapoliitikuks." Ma olen presidendiga täiesti nõus Karise ja Pikamäe suhtes. Panga nõukogu kandidaadi osas olen presidendiga paraku täiesti eri meelt.

Ühe erakonna auesimehena ei ole Laar kindlasti oma erakonnast täiesti sõltumatu. Ja kui lugeda näiteks Mart Laari s.a 23. veebruaril Postimehes ilmunud intervjuud, siis ei kõnele ka seal väljendatud Eesti sisepoliitikat puudutavad seisukohad hoopiski mitte päevapoliitikast tagasitõmbumisest, pigem vastupidi. Seetõttu on küsimus, millal Laar tegevpoliitikast ja päevapoliitikast lahkus, igati asjakohane. Muidu ei saa meis ju tekkida vähimatki veendumust selles, et Laar ei hakka Eesti Panga Nõukogu esimehe positsiooni kasutama näiteks valimiskampaaniatesse sekkumiseks. Ma meenutan, et Eesti Panga eelmine president oli poliitiliselt määratud, ja avalikkuse ega asjatundjate arvates ei olnud tegu iseäranis tugeva pangajuhiga. Meenutan ka, et praegusele Eesti Panga Nõukogu esimehele saigi ilmselt saatuslikuks vastuseis koalitsiooni soovile istutada panga presidendiks taas kord poliitik. Kuna Eesti Panga presidendil ametikoha taaspolitiseerimine ebaõnnestus, siis nähtavasti soovitakse nüüd poliitilist kontrolli panga üle

tugevdada just panga nõukogu esimehe ametikoha kaudu.

Eesti Panga Nõukogu politiseerimine on ebasoovitav veel ühel põhjusel. Vastavalt Eesti Panga seadusele toob panga nõukogu esimees Riigikogu ette panga nõukogu liikmete kandidaadid. Panga nõukogus on traditsiooniliselt valitsenud üsna delikaatne balans poliitiliste erakondade esindajate ja sõltumatute ekspertide, peamiselt akadeemikute vahel. Viimaste sekka on enamasti, aga mitte alati kuulunud ka nõukogu esimees. Seda printsipi rikkudes riskime võimalusega, et tulevane panga nõukogu koosneb ainult poliitilistest kandidaatidest ja esindajatest, või seda vähemasti tajutakse niimoodi.

Ja veel üks aspekt, mida ei saa jätta tähelepanuta. Eesti Panga värske president on üsna pretseedenditult moel ja üsna jõulisel viisil asunud lahti harutama mõningaid panga varasemas ajaloos adekvaatse lahenduseta jäänud skandaale ja segadusi, eeskätt nn VEB Fondi nõuetega seonduvat. Panga juhtimise nähtav politiseerimine ei ole kindlasti kooskõlas avalikkuse põhjendatud ootusega, et kõik need omal ajal vastuseta jäänud küsimused saavad ükskord selged ja ammendavad vastused.

Kokku võttes soovivad Mart Laarile jõudu ja jaksu ka sotsiaaldemokraadid. Eesti Panga Nõukogu esimehe kohale ei saa me teda paraku toetada.

Asesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, lubage mul veel kord ette lugeda, et tulenevalt meie kodu- ja töökorra seaduse § 79 lõike 2 punktist 6 on Eesti Panga Nõukogu esimehe ametisse nimetamisel Riigikogu istungil hääletamine salajane.

Panen lõpphääletusele otsuse eelnõu 415. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 46 Riigikogu liiget, vastu 34 ja 4 on erapooletud. Eesti Vabariigi presidendil Toomas Hendrik Ilvese esitatud Riigikogu otsuse "Mart Laari Eesti Panga Nõukogu esimehe ametisse nimetamine" eelnõu 415 on otsusena vastu võetud. (Tabel 24.)

Päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud. Head ametikaaslased, sellega on tänane istung lõppenud. Soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 10.56.
Istungi kestus 56 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 24. aprill 2013

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Radarijaama ehitus riiklikule loodus-
kaitsealale
2. Pension
3. Taastuvenergeetika toetused
4. Sotsiaalhooldus

Istungi rakendamine

1. Tööstusheite seaduse eelnõu (345 SE)
kolmas lugemine

2. Eesti Vabariigi ning NATO Euroopa vä-
gede kõrgema peakorteri ja NATO arenduse
kõrgema ülemjuhataja peakorteri vahelise Pa-
riisi protokollilise lisakokkuleppe ratifitseerimise
seaduse eelnõu (384 SE) teine lugemine

3. Eesti Vabariigi ning NATO Euroopa
vägede kõrgema peakorteri ja NATO arenduse
kõrgema ülemjuhataja peakorteri vahelise Pa-
riisi protokollilise lisakokkuleppe ratifitseerimi-
sega seonduvalt seaduste muutmise seaduse
eelnõu (385 SE) teine lugemine

4. Investeeringufondide seaduse muutmise
seaduse eelnõu (408 SE) teine lugemine

5. Jahiseaduse eelnõu (351 SE) teine luge-
mine

6. Jäätmeseaduse § 131 muutmise seaduse
eelnõu (421 SE) esimene lugemine

7. Mahepõllumajanduse seaduse ja riigilõi-
vuseaduse muutmise seaduse eelnõu (405 SE)
esimene lugemine

8. Maksukorralduse seaduse ja teiste sea-
duste muutmise seaduse eelnõu (414 SE) esi-
mene lugemine

Infotund

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu! Austatud valitsusliik-
med! Alustame 24. aprilli infotundi. Täna-
ses infotunnis osalevad kaitseminister Urmas
Reinsalu peaministri ülesannetes, majandus- ja
kommunikatsiooniminister Juhan Parts ning

sotsiaalminister Taavi Rõivas. Kõigepealt tee-
me kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 30
Riigikogu liiget, puudub 71. Palun, Tarmo
Leinatamm, protseduuriline küsimus!

Tarmo Leinatamm

Teil on pea kohal ilus sinine taevaskas. Kas see
jääb nii õhtuni? Ülemine ekraan ei tööta.

Aseesimees Laine Randjärv

Me tegeleme selle tehnilise küsimusega. Ma
lootan, et te saate vaadata informatsiooni ka-
helt kõrvalolevalt ekraanilt ja ka oma puldilt.

1. Radarijaama ehitus riiklikule loodus- kaitsealale

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme esimese küsimuse juurde. Esi-
mene küsija on Riigikogu liige Inara Luigas,
küsimus on kaitseminister Urmas Reinsalule
peaministri ülesannetes ja selle teema on ra-
darijaama ehitus riiklikule looduskaitsealale.
Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud minister! Minu küsimus ei
ole tänasel päeval muidugi kõige põletavam,
ma olen aga selle asjaga kursis ja tahan selle
kohta küsida. Lugesin 11. aprilli LõunaLehest
artiklit "Ei saa mitte vaiki olla ehk veel kord
radarijaamast", kus üks kogukonna elanik on
kenasti edasi andnud Pilkuse külakogukonna
mõtteid. Kaitseministeerium kavatses Otepää-
le Tõikamäele rajada radarijaama. Seda ehitist
kavandatakse looduskaitsealale, kus seni on
kehtinud aga üliiranged piirangud. Inimesed
peavad seal kooskõlastama näiteks katuse kal-
de, vundamendi kõrguse jne. Selline ehitus-
tegevus läheb vastuollu kehtiva looduskaitse
eeskirjaga ja Natura 2000 võrgustiku eesmär-
kidega. Palun argumenteerige, millistele ana-

lүүsidele tuginedes leiti, et just Tõikamäele radarijaama ehitamine on parim valik!

Urmas Reinsalu

Aitäh, austatud küsija! Kõigepealt, see radarijaam on hästi vajalik meie riigikaitse seisukohalt. Meie riigi julgeoleku huvides peab Eestil olema õhuseirevõimekus. Selleks on rajatud õhuseireradar Kellaveresse, hiljuti avati radar Muhus ja Kaitseministeeriumil on plaanis rajada selline radar ka Tõikamäele. Eesti saab niimoodi õhuseirevõimekuse. Me võime öelda, et meil on siis ülevaade oma õhuruumist, me oleme võimelised seda pilti tootma. Õhuvägi tegi väga põhjaliku analüüsi. Valida oli ligi 20 objekti vahel. Lõuna-Eesti pinnareljeefist tulenevalt on selge, et radar ei peaks paiknema mitte orus, vaid künka otsas. Põhiline kaalutluskriteerium oli loomulikult seotud sellega, et see rajatis oleks võimeline radari-pilti tootma. Kaks teistest märkimisväärselt paremat kohta olid Kuutsemägi ja Tõikamägi. Teistel esinesid sellised puudused, mis ei taga soovitatavat kvaliteeti ning pole alternatiividena täielikult kasutatavad või neid ei saa kasutada ilma ebamõistlike negatiivsete mõjudeta. Kaitseväge välistas Kuutsemäe, kuna tegemist on peamiselt eraomandis oleva maaga, mida aktiivselt kasutatakse ja millel on suur tähtsus piirkonna turisminduses. Ma rõhutan, et nagu Tõikamägi asub ka Kuutsemägi Otepää looduspargis, kuid märkimisväärselt rohkem avatud maastikul. Sinna ehitamine oleks rohkem vastuolus looduspargi kaitse-eesmärgiga. Kahtlemata oli oluline põhjus, miks eelistada Tõikamäge, seegi, et julgeolekukaalutlustel tuleb meil toota radaripilti ka aladelt väljastpoolt meie piire ja Tõikamäe asukoht aitab seda eesmärki paremini saavutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas, esimene täpsustav küsimus!

Inara Luigas

Aitäh vastuse eest! Aga ma lähen edasi ikkagi selle teemaga, et militaarne objekt rajatakse looduskaitsealale. Kõik need inimesed, kes on soetanud sinna kinnisvara ja kes seal elavad, teavad, et seal kehtivad kitsendused, inimesed on nendega ka arvestanud. Näiteks soovis üks põliselanik rajada oma kodu lähe-

dale 25 meetri kõrguse tuulegeneraatori, aga vallavolikogu palus tal teha keskkonnamõjude uuringu ja sellest tulenevalt selle generaatori ehitamine välistati. Öeldi, et selline ehitis saastab esteetiliselt kogu looduskeskkonda. Rajatava radarijaama planeerimise protsessis ei pea Otepää Vallavalitsus aga keskkonnamõjude strateegilist hindamist üldse vajalikuks. Kas enne selliste riiklikult tähtsate ehitiste rajamist ei peaks tegema just põhjalikumaid analüüse ja mõjuhinnanguid, et vältida sealsete elanike ebavõrdset kohtlemist? Miks ei ole seda tehtud maakonnaplaneeringu abil?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Kindlasti on oluline, et oleks tehtud keskkonnamõjude igakülgne analüüs. Tõikamäe planeeringu kohta on Keskkonnaamet andnud oma selge seisukoha ja selle planeeringu kooskõlastanud. Aga see kooskõlastus ei läinud sugugi mitte lihtsalt. Kaitseministeerium ja Keskkonnaamet analüüsisid esitatud planeeringutaotlust ligi kaks aastat. Ma rõhutan, et just nimelt loodushoiu ja keskkonna huvides tehti olulisi muudatusi. Nimelt vähenes pingeliste läbirääkimiste käigus esialgu taotletud 15 hektari suurune riigikaitsemaa kolm korda, hooned on paigutatud võimalikult kompaktselt, et vähendada metsa raadamist, teed rajatakse kaarega, vaatesuuna eest varjatult, kasutades võimalikult palju olemasolevaid radu ja sihte, ning säilivad kolmanda kategooria liikide elupaigad ja tammik. Meeskonna elamu ja helikopteriplats koliti läbirääkimiste tulemusel looduspargist välja. Keskkonnaameti bioloogid tegid väga põhjaliku analüüsi. Nad kaardistasid Tõikamäel asuvad elupaigad ja väärtuslikud kooslused, vältimaks nende kahjustamist. Esimest korda kasutati looduspargis maaülikoolis väljatöötatud kolmemõõtmelist visualiseeringut ehk maastikuteatrit, et saada ülevaade, milline hakkab see rajatis looduses olema. Need hinnangud on tehtud. Mis puudutab strateegilist keskkonnamõju hinnangut, siis eelhinnangutest, mida tegid eksperdid, selgus, et objekt ei põhjusta olulist keskkonnamõju. Planeeringu käigus on tegevusi koondatud ning on saanud kinnitust asjaolu, et olulist mõju ei ilmne. Seetõttu asus Keskkonnaamet seisukohale, et seda tüüpi strateegilise keskkonnamõju hindamine ei ole vajalik, vaid on olemas piisav informatsioon, mis lubab kujun-

dada heaperemeheliku looduskaitselise seisukoha, et see rajatis ei lähe vastuollu nende looduskaitsepiirangutega, mis on nimetatud piirkonnas seatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas, teine täpsustav küsimus!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud minister! Paljude kohalike elanike arvates on keskkonnamõtjude hindamine väga vajalik ja ma soovitan teil selle teemaga edasi tegelda. Aga võib teha järelduse, et kui riigil või ministeeriumil on mingit objekti vaja (ma ei ütle, et seda ei ole vaja), siis paljudel juhtudel riik kehtestab ennast tugevama õigusega ja saab selle, mida tal vaja on. Ma tõmbaksin siin paralleeli Võrumaal Haanja looduspargis asuva Tallikõsõ sihtkaitsevööndiga. Piiranguvöönd soovitakse seal muuta sihtkaitsevööndiks ja karmistada kogu majandustegevust selles paikkonnas. Tihtipeale jääbki kagueestlastele mulje, et kui riigil on midagi vaja, siis riik selle kehtestab, aga tehakse väga vähe mõndusi, kui kodanikul midagi vaja on. Kui peaminister tuleb puhkuselt tagasi, siis rääkige talle, et peaks rohkem rahva arvamust kuulama. Tehke teinekord inimestele mõndusi, sest rahvas ongi ju riik.

Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma tahan öelda, et rahva arvamust tuleb kuulata. Kaitseministeerium on korraldanud selles küsimuses kuus avalikku arutelu. Ma rõhutan, et otsuse detailplaneeringu kinnitamise kohta langetab kohalik kogukond omaavalitsuse tasemel. Seetõttu on meile hästi oluline, et see otsus sünniks dialoogis. Kindlasti ei ole riik siin jõupositsioonil, vaid ta on detailplaneeringu taotleja, aga kahtlemata on see väga kaaluka avaliku huviga objekt, millel on väga spetsiifilised vajadused. Kuid ma veel kord rõhutan, et keskkonna- ega looduskaitsehuve ei ole kahjustatud, Keskkonnaamet on selle kohta oma hinnangu andnud. Mis puudutab tervisenõudeid, siis ka Terviseamet on andnud oma hinnangu, et probleeme ei ole. Selle rajatise puhul on tähtis, et me oleme koos vallavalitsusega välja töötanud heade kavatsuste kokkuleppe projekti. Sellest kokkuleppest võidakse ka kohalik kogukond. Ministeerium

on valmis rekonstrueerima juurdepääsuteed radaripostile. Paratamatult on meil vaja paigutada ka uus keskpinge maakaabel, mis on samuti kohaliku kogukonna huvides. Vähetähtis ei ole seegi, et valda luuakse juurde vähemalt kümme töökohta.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Läheme kohapeal registreeritud küsimuste juurde. Palun, Rein Randver!

Rein Randver

Täna, lugupeetud juhataja! Hea minister! Pilkuse küla kodanike pöördumist, kus on üle 40 allkirja, tuleb võtta väga tõsiselt, sest nad on mures oma elu ja selle keskkonna pärast, kus nad oma igapäevatoimetusi teevad. Mul on hea meel, et ka ministeerium on selle teemaga pidevalt tegelnud. Te rõhutasite siin mõningaid investeringuid, mida tehakse seoses selle radarijaamaga. Muhus on minu teada tsiviil- ja militaarkoostöö vallas midagi tehtud, ka Nursipalus on midagi tehtud. Kas sinna teie loetellu, mille te küsimusele vastates esitasite, lisandub veel midagi tsiviil- ja militaarkoostöö kohta külarahva või Otepää valla heaks?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Ministeeriumi esindajad on seda heade kavatsuste kokkuleppe projekti koostanud koos valla esindajate ning Pilkuse küla vanemaga. Kahtlemata tulenevad ministeeriumi ettepanekud investeringute kohta ennekõike riigikaitseliku objekti rajamise eesmärgist. Kuid me oleme selgelt väljendanud valmisolekut näidata oma head tahet ja koostöövaimu avalikest huvidest lähtuvate riigikaitseprojekti puhul ning oleme valmis täiendavalt toetama seal, kus koostöös vallaga on võimalik kokku leppida. Me oleme kinnitanud ka seda, et kindlasti on meie huvides toetada kohaliku kogukonna, kohaliku külaseltsi tegevust.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Selge on see, et riigikaitseobjekte on vaja ja neid rajatakse sinna, kus need on riigikaitse seisukohalt kõige paremas kohas. Teisalt teame, et alati tuleb selliste objektide rajamine kohalike-

le elanikele nagu välk selgest taevast. Samal ajal teame, et meil on olemas pikaajalised kaitserajatiste plaanid. Kas neid asju ei saaks kokku viia, et vätku selgest taevast ei tuleks? Rahvast võiks enne teavitada ja asi sujuks pehmemalt. Mida ja kuidas selles valdkonnas tehakse?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Kaitse pikaajaline planeerimine on paika pandud uue kümneaastase riigikaitse arengukavaga, mille valitsus kinnitas jaanuaris. Selle alldokument on investeeringute kava järgmiseks neljaks aastaks, mis võimaldab meil selgemaid vastuseid anda ja kohalike omavalitsustega läbirääkimisi pidada. Meie huvi on, et see oleks kõigile osapooltele arusaadav. Kuid ma tahan rõhutada, et see radarijaam ei ole unikaalne projekt. Kellaveres on täpselt samadele parameetritele vastav radar tegutsenud juba kümme aastat. Mõni nädal tagasi avati Muhu radar, mis rajati dialoogis kohaliku kogukonnaga. Ministeeriumi huvi on see, et inimesed saaksid asjast aru, küsimused saaksid vastused ja vastuseks inimeste võimalikele kõhklustele saaks anda ammendavaid seletusi. Vajaduse korral tuleb anda ka selged garantiid. Väiteid, mida esitab ministeerium ja esitavad teised riigiasutused ohutuse ja loodushoiu tagamise kohta, peab riik garanteerima, riigi sõna peab maksma. See on meie selge lähtekoht.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalvi Kõva!

Kalvi Kõva

Aitäh, istungi juhataja! Hea minister! Küsingi sellest samast teie lausest lähtuvalt, et riigi sõna, ministeeriumi sõna peab maksma. Paraku oleme aegade jooksul võinud tõdeda, et tsiviil- ja militaarkoostöös ehk CIMIC-u puhul ei ole riigi sõna tihti maksnud. Riik on mitmelgi korral oma lubadustest taandunud ja see on tekitanud inimestes võib-olla trotsi ministeeriumi vastu, mitte küll Eesti kaitseväge, riigikaitse või meie riigi vastu. Kui me näeme, et oluliste riigikaitseobjektide rajamisele on väga suur rahva vastuseis või on inimestel väga palju küsimusi, kas me peaksime siis näiteks tsiviil- ja militaarkoostöö ehk CIMIC-u põhimõtteid muutma, võib-olla sinna oluliselt roh-

kem panustama? Kas on plaan muuta CIMIC-u strateegiat, teha seda teise nurga alt, nii et inimesed tahaksid edaspidi rohkem riigikaitseobjekte oma kodupiirkonda?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Mul oli Muhu vallavanemaga vestlus radarijaama rajamise üle. Ta väljendas küll head meelt, et Muhusse on loodud juurde töökohti ja on korda tehtud maanteed. Selle jaama tõttu ei olnud tekkinud mingeid probleeme. Ma arvan, et põhimõtteline lähtekoht on see, et ministeeriumil ja riigil on küll suured avalikud huvid, aga nii ministeerium kui ka riik on vaid üks planeeringu taotleja. Kindlasti langetab planeeringu kohta otsuse kohalik kogukond, vald. Meie huvi on, et see toimuks partnerluses, et mõlemad osapooled tajuksid, et sellest võidavad nii riigikaitse ülesanded kui ka kohalik kogukond. Ma arvan, et meie algatust sõlmida heade kavatsuste kokkulepe, kus on sees garantiid, mida riik annab, kus on inimestele arusaadavalt sees, millised positiivsed muutused kohalikus elus aset leiavad, kui see rajatis püstitatakse, võib nimetada lisamõtmeks sõjalise ja tsiviilkoostöö valdkonnas. Veel kord ütlen, et see on Eestile vajalik rajatis. See on ohutu. Kohalikku kogukonda luuakse juurde infrastruktuuriarendusi. Keskkonnaameti hinnangul on ekspandid need mõjud läbi kaalunud ning on selgunud, et see rajatis arvestab loodushoidu ja keskkonda. Kohalik kogukond langetab otsuse ja kohalikel inimestel on õigus oma tundeid väljendada. Need küsimused, mida kohalikud inimesed küsivad, peavad saama selge vastuse. Selle nimel ongi ministeerium, nagu ma viitasin, kuus avalikku arutelu korraldanud. Me oleme valmis avatud käsitlust jätkama.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Lõpetan selle küsimuse arutelu.

2. Pension

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmisena esitab Kadri Simson sotsiaalminister Taavi Rõivasele küsimuse pensioni kohta. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud sotsiaalminister! Aprillis on igati loogiline küsida pensionide kohta, sest 1. aprillist kehtestatakse pensioniindeks. Meie vanaduspensionid on kolmel aastal – 2010, 2011 ja 2012 – kaotanud oma ostujõudu, pensionitõusu kas pole olnud või on see olnud väiksem kui hinnatõus. Ma tuginen Statistikaameti andmetele. Ka sellel aastal ei tõusnud pensionid nii palju, nagu indekseerimine oleks eeldanud: 7% asemel 5%. Kas Sotsiaalministeeriumil on mingi plaan või ajagraafik, kuidas taastada pensionide ostujõud 2010. aasta tasemel?

Taavi Rõivas

Aitäh! Tõepoolest, aprill on see kuu, kui kantseliitlikus keeles öeldes kehtestatakse pensioniindeks, aga ilusas eesti keeles öeldes pensionid tõusevad. Me võime täie kindlustundega öelda, et sel aastal kasvavad pensionid kiiremini kui elukallidus ning praeguste teadmiste ja kõikide prognooside järgi kasvavad need kiiremini ka järgnevatel aastatel. Pensionitõus ületab tänava ja lähiaastatel tuntavalt elukalliduse kasvu. Kui me vaatame kaugemale minevikku, siis näeme, et näiteks kümne aasta taguse ajaga võrreldes on pensionid Eestis kasvanud kokku 2,65 korda. See on tagantjärele vaadates üsna lühike aeg. Täpselt kümme aastat tagasi sai minu kõrval istuvast Juhan Partisist peaminister. Me kõik mäletame seda, nagu see oleks olnud üsna hiljuti. See 2,65-kordne tõus on olnud märgatavalt suurem kui elukalliduse kasv võrreldaval perioodil. Aga me peame kindlasti seisma selle eest, et sel aastal ja tulevastel aastatel saaksid pensionid kasvada ja saaksid kasvada kiiremini kui elukallidus. Peamine, võib-olla isegi ainus võimalus selleks on see, et Eesti jätkab majanduskasvu soosiva poliitikaga, sest me teame, et ainus kestlik pensionikasvu allikas on majanduskasv.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson, esimene täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Ma ei taha laskuda kümne aasta tagustesse meenutustesse. Ma arvan, et me kõik üllatuksime rõõmsalt – või siis mitte nii rõõmsalt – kümne aasta taguste kodukulude arvete

vaatamisel. Aga sellel aastal on juhtunud selline asi, et märgatav osa pensionäridest, eriti need, kellel on kõrgem pension näiteks selle tõttu, et nad on olnud represseeritud, on avastanud ennast olukorras, kus nende pension läheb tulumaksu alla. Kas see olukord, kus pensionärid peavad oma pensionist maksma tulumaksu, tuli Sotsiaalministeeriumile üllatusena, sest tulumaksuvaba miinimumi ei ole tõstetud juba viis aastat? Kas on plaanis mingi muu, kiirem lahendus nendele pensionäridele, kes tulumaksu maksma peavad, või on ainuke variant see, et järgmisel aastal tõstetakse tulumaksuvaba miinimumi?

Taavi Rõivas

Aitäh! Eestis kehtib kaks erinevat tulumaksuvaba miinimumi määra. Üks määr on üldine, see kehtib kõigile ja on praegu 144 eurot. Lisaks sellele on kõikidel pensionäridel õigus saada täiendavat tulumaksuvabastust, mille suurus on 192 eurot. Need kaks summat kokku annavad 336 eurot, mis on paari euro võrra suurem keskmisest pensionist ka nüüd, pärast pensionitõusu. Seetõttu saame sel aastal öelda, et kõik need pensionärid, kes saavad keskmist pensioni või alla selle, ei maksa pensionilt tulumaksu. Pensionär hakkab tulumaksu maksma siis, kui tema pension ületab 336 eurot. See, kas ka järgmistel aastatel võiks vähemalt keskmine pension olla tulumaksuvaba, sõltub riigi võimalustest. Mulle väga meeldiks, kui see nii oleks. Me peame arvestama, et päris kõikide pensionide tulumaksuvabaks tegemist ei ole võimalik isegi mitte kaaluda, seda ainuüksi seetõttu, et meil on – mitte küll palju, aga siiski on – eripensione, mis ületavad n-ö tavanaduspensionit mitmekordselt. Kui me kehtestaksime sedavõrd kõrge tulumaksuvaba miinimumi, siis see muutuks riigile võimatult koormavaks, võib nii öelda. Pensionäride täiendav tulumaksuvaba miinimum läheb sel aastal Eesti riigile maksma 126 miljonit eurot. Kui me soovime seda miinimumi tõsta, siis enne peame kindlasti kalkuleerima riigi rahalisi võimalusi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson, teine täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud sotsiaalminister! Kui me räägime keskmisest pensionist, siis tuleb meelles pidada, et aina enam süveneb pensionilõhe. On inimesi, kes pärast pensionile jäämist saavad päris korralikku pensioni, aga on ka neid, kes on taasiseseisvunud Eesti Vabariigis kogu aeg töötanud väga väikese palga eest, mis tähendab, et nende kolm tööaastat võrduvad vaid ühe pensioniaastaga. Kas on ka mingi plaan nende inimeste abistamiseks, kes lähevad vanaduspensionile ja avastavad, et nad hakkavad saama väga väikest pensioni?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma juhin tähelepanu, et kuni 1990. aastateni (kaasa arvatud) arvestati sõltumata sissetulekust kõikide inimeste staaži ühtmoodi, see sissetulekukomponent on viimase 13 aasta teema. Nii et kõigil nendel, kes on juba pensionile jäänud või on lähiajal pensionile jäämas, tuleb suurem osa, kaks kolmandikku kuni 100% tööstaažist, n-ö vana valemijärgi, mis sissetulekut ei arvesta. Seda, miks 1990. aastate lõpus tehti sissetulekut arvestav valem, ma arvan, teame kõik siin päris hästi. Samas, selleks et pensionide ebavõrdsust oluliselt vähendada, on läbi nende aastate ja ka praegu suurendatud eelisjärjekorras pensioni baasosa, mis moodustab pensionist ligikaudu 40% ja mis kasvab kiiremini kui see osa, mis sõltub inimese tööstaažist ning sissetulekust. Seega kasvavad madalamad pensionid natuke kiiremini kui suhteliselt kõrgemad pensionid. See tagab selle, et pensionid on paljupalju võrdsemad, kui oli inimeste sissetulek siis, kui nad veel tööelus osalesid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra minister! Reaalpension on mitu aastat järjest langenud. See on olnud päris tõsine küsimus. Me oleme pensione tõstnud vähem, kui seaduse järgi oleksime võinud teha. Sel aastal, kui pensionid pidid tõusma 6,36%, tõusid need 5%, kui oleksid võinud tõusta 5,4%, siis tõusid 4%, kui pidid tõusma 14%, tõusid 5% ja ühel aastal olid pensionid üleüldse külmutatud. Sedamööda ongi reaalpension langenud. Eelmisel aastal oli lan-

gus suhteliselt väike, aga üle-eelmisel aastal ja sellele eelnevatel aastatel oli reaalpensioni langus üsna suur. Kas te ei arva, et praegu peaks pensione ikkagi rohkem tõstma, vähemalt nii palju, kui see seaduse järgi võimalik on? Hinnad tõusevad ja te näete, kuidas kodukulud aina kerivad üles ja üles. Nendel inimestel ei ole nii väga aega oodata.

Taavi Rõivas

Aitäh! Me tõstame pensione maksimaalses määras, mis on riigile jõukohane. Teie info, nagu me lähtuksime millestki muust kui kehtivast seadusest, ei vasta tõele. Täpselt nii, nagu seaduses on kirjas, pensionid Eestis ka kasvavad. Palju rohkem kui ühe ministri või üldse poliitikute heast tahtest sõltub Eesti inimeste pensioni suurus sellest, kui hästi läheb meie majandusel. Majanduskasv panustab otseselt pensionikasvu sotsiaalmaksu laekumise kasvu kaudu. Aga majanduskasvule lisaks on teisi tegureid, mis on kas otseselt või kaudselt majanduse käekäiguga seotud ja mis on aidanud Eestil viimastel aastatel ühena vähestest Euroopa riikidest sellisel määral pensione tõsta. Selline tegur on näiteks tööpuuduse väga kiire vähenemine. Võrreldes kahe ja poole aasta taguse ajaga on meil tööpuudus üle kahe korra vähenenud. Tänu sellele on meil rohkem inimesi, kes maksavad sotsiaalmaksu, ning pensionikassas on rohkem raha ja me saame maksta kõrgemaid pensione. Kõige selle jaoks on vaja, et riik ajaks järjekindlat poliitikat, mis soosib kasvu, mitte ei pidurdaks kasvu kõikvõimalike lisakoormiste või administratiivsete tõketega. Seetõttu on eriti just eakate inimeste huvides, aga loomulikult kogu ühiskonna huvides, et Eestis jätkuks poliitika, mis soosib majanduskasvu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Lugupeetud sotsiaalminister! Ka teenuste kättesaadavus, eriti hooldekoduteenuse kättesaadavus on pensioni suurusega seotud. Praegu ei ole Eestis ühtegi eakate hooldekodu, kus eakal inimesel oleks võimalik keskmise pensioni eest teenust osta, kas omavalitsusel või lastel tuleb juurde panustada. Te olete meedias öelnud, et hoolde-

kodukohtade puudust ei ole, pigem on puudu maksujõulisusest. Samal põhjusel, just nimelt pensionide väiksuse tõttu, ei ole inimestel võimalik tihtipeale osta koduhooldusteenuseid. Omavalitsustel puudub kohustus ja sageli ka võimekus neid teenuseid tasuta pakkuda. Teie olete esitanud sellise idee nagu kinnisvarapension, aga kõigil pole ka kinnisvara. Eesti Vabariigis oleks võimalik eakana väärikalt elada ilmselt siis, kui valitsus võtaks teatud meetmeid ja astuks teatud samme. Kas te olete ministriks oleku ajal midagi planeerinud selles suunas, et põhiseadust täidetakse ja eakatel oleks võimalik väärikalt vananeda?

Taavi Rõivas

Aitäh! See teema on minu jaoks tuttav olnud üle seitsme aasta. Ma tean üsna täpselt, milline on olukord Eesti hooldekodudes. Ma tean, milline on seis järjekordadega ja milline on ühe või teise hooldekoduteenuse hind. Tõsi on see, et kui me vaatame Eestit tervikuna, siis probleemi justkui ei oleks, sest meil on üle 6500 hooldekodukoha ja teenusesaajaid on natuke üle 6000. Kui vaadata kogupilti, siis tundub, et on üle 500 vaba koha ja kõik on justkui hästi. Samas tasub jälgida ka seda, et on piirkondi, kus kohtade arv on piiratum või nõudlus suurem. Seetõttu ei saa üldistada, tehes järelduse, nagu järjekordi üldse ei oleks. Ma olen öelnud ka seda, et tegelik pudelikael on teenuse eest tasumine. Ööpäevaringne hooldekandeteenus on loomulikult kallis, see on mõisteta. Need hinnad varieeruvad väga palju, aga keskmine pension on Eestis läbi aastate katnud selle teenuse hinnast 60–62%. Millised on võimalused selle teenuse eest täiendavalt tasuda? Ma olen siin avalikuks aruteluks lahendusi pakkunud. Lisaks kinnisvarapensionile peame väga tõsiselt arutama, milline on selles küsimuses põlvkondade solidaarsus. Kui me tuleme infotunni teises pooles selle küsimuse juurde, siis saame sellest kindlasti detailsemalt rääkida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Aitäh! Hea minister! Täna tuli uudis selle kohta, et Läti kavandab üle mitme aasta pensionitõusu. Nad teevad seda alles aasta teises

pooles ja panevad selle sõltuvusse sellest, kuidas laekuvad maksud esimesel poolaastal. Kui palju praeguses kehva majandusolukorraga Euroopas üldse on neid riike, kes saavad pensione tõsta, nagu meie seda teeme?

Taavi Rõivas

Aitäh! See on väga hea küsimus. Pean tunnistama, et täpset riikide arvu ma peast öelda ei oska, aga neid riike ei ole ülemäära palju. Põhjus on väga lihtne. Kui Eesti sattus majanduskriisi, siis reageeris ta sellele kiiresti ja ka väljus kriisist väga kiiresti. Enamik teisi Euroopa riike on majanduslikus mõttes aga praeguseni sügavas stagnatsioonis või lausa majanduslanguses. Loomulikult piirab see nende võimalusi kasvatada nii pensione kui ka kõiki teisi avalikke kulutusi. Veelgi enam, neil on jätkuv surve avalikke kulutusi vähendada. Ka pensionide langetamine on teema, mis on paraku mitmes Euroopa riigis väga tõsiselt kõne all. Eesti on selleski mõttes unikaalne, et hoolimata väga suurest majanduslangusest ja sellest, et me tegime kärpeid peaaegu igas eluvaldkonnas, otsustasime jätta pensionid kärbetest puutumata, me otsustasime pensione mitte langetada. Indeks oli sel ajal negatiivne, surve ühiskonnas, võib öelda, oli mõlemapoolne. Oli ka väga suur surve, et pensione tuleks langetada, selleks et tagada riigi rahanduse jätkusuutlikkus. Valitsus otsustas toona pensione mitte kärpida ja väga õigesti tegi. Tänu sellele saame rääkida, et meil on sisuliselt igal aastal, nii kriisi ajal kui ka praegu, pensionid – vähemasti keskmine pension – kasvanud. Viimastel aastatel on kasvanud kõik pensionid. See on oluline. Ma arvan, et need otsused, mis tookord tehti, olid õiged. Mul on kahju, et mitte kõik Euroopa riigid ei saa arutada, kui mitu protsenti pensionid kasvavad, vaid nii mõnigi riik on sunnitud arutama seda, kui mitu protsenti tuleb pensione kärpida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Lõpetame selle punkti arutelu.

3. Taastuvenergeetika toetused

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise küsimuse juurde. Karel Rüütli on esitanud majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile küsimuse taas-

tuvenergeetika toetuste kohta. Palun, Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Eesti riik on seadnud endale eesmärgiks ja võtnud Euroopa Liidu ees kohustuseks vähendada keskkonna saastatust ja suurendada taastuvenergia osakaalu. Mitmes riiklikus arengukavas, näiteks looduskaitse arengukavas aastani 2020, energiamajanduse riiklikus arengukavas aastani 2020 ja Eesti keskkonnastrateegias aastani 2030, on toodud välja vajadus taastuvenergiat edendada. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Keskkonnaministeeriumi ametnike kinnitusel (see on eelmise nädala info) ei kavatse Eesti riik suunata Euroopa Liidu 2014.–2020. aasta struktuurivahenditest ehk eurorahast sentigi taastuvenergia mikro- ja pisitootmiseseadmete (väiketuulikud, päikesepaneelid, päikesekollektorid jms) toetamiseks. Miks?

Juhan Parts

Aitäh! Kõigepealt on mul väga meeldiv teid informeerida, et eile õhtul saavutas valitsus põhimõttelised kokkulepped kolmes olulises küsimuses. Otsustati, milline on riigi eelarvestrateegia põhimõtteline raamistik kuni aastani 2017, saavutati ressursside jaotamise kokkulepe valdkondade vahel ja kiideti heaks Euroopa Liidu vahendite kasutamise põhimõtted kuni aastani 2020. Kõik see kokku annab võimaluse viia ellu valdkondlikes arengustrateegiates ettenähtu, arvestades reaalseid ressursse. Muu hulgas olid kõne all prognoosid kuni 2020. aastani, see, kuidas kasutada võimalikke süsihappegaasikvootide turult laekuvaid tulusid energia- ja kliimapoliitilistel eesmärkidel. Nende kokkulepete baasil saan täna öelda, et teie väide ei vasta tõele. Väikeste taastuvenergialahenduste eesmärk ei ole kindlasti saavutada taastuvenergia kasutamise seotud üldist eesmärki, sest olgem ausad, nende lahenduste osakaal on liiga väike. Pigem on siin eesmärk paremini reguleerida energia lõpptarbimist. Need võimalused on Euroopa Liidu vahendite kasutamise kokkulepetes kindlasti olemas. Kortermajade renoveerimise programm jätkub, eraldi meede on ka taastuvenergia arendamiseks. Süsihappegaasikvootide tulude kasutamisel näeme võimalust ka n-ö väikeelamute

mikrolahenduste jaoks, seda kõige varem aastal 2015. See sõltub väga palju Euroopa Liidu toimuvast arutelust süsihappegaasikvootide vähendamise teemal, mis teadupärast sai eelmisel nädalal Euroopa Parlamendis väikese tagasilöögi. Teisisõnu, vastus teie küsimusele on pigem jaatav, need võimalused on olemas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Karel Rüütli, esimene täpsustav küsimus!

Karel Rüütli

Aitäh! Eratarbimise seisukohalt on oluline, et mikroelektrijaam võimaldab oma toodangu ulatuses fikseerida elektrienergia hinna pikaks ajaks ja selle kaudu mingil määral alandada kodukulusid. Riigi seisukohalt on oluline, et riigi toetusmeetmed mikrotootmiseseadmetele võimaldavad kaasata ka eraisikute ja ettevõtjate vahendeid Eesti energiasektori jätkusuutlikumaks kujundamiseks. Kas te oskate ütelda, millises mahus kavatseb valitsus tulevasel perioodil toetada eeskätt väikeenergiavõimsuste tootmist?

Juhan Parts

Aitäh! See sõltub tegelikult konkreetsetest kortermajade, väikeelamute või ka avaliku sektori hoonete investeeringuprojektidest. Kortermajade renoveerimise programm jätkub vähemalt mahus 102,4 miljonit eurot, mis tuleb Euroopa struktuurivahendite kasutamise uue perioodi vahenditest. Iga kortermaja renoveerimise hulka kuulub ka küttesüsteemi uuendamine, võimaluse korral võib hakata kas või lokaalselt elektrit tootma, kõik lähtub renoveerimisprojektist. Kui me räägime väikelahendustest – päikesepaneelidest, kollektoritest ja väikestest tuulikutest –, siis põhiküsimus on nende hind. Ma ütlen igaks juhuks, et kui me vaatame nende hinda või investeerimishinda, siis võrreldes suuremate tuulikutega, rääkimata konventsionaalsetest elektri- või soojatootmiseseadmetest, on nende hind ühiku kohta 3–3,5 korda kõrgem. Kui ma vaatan seda projekti, mida me tegime paar aastat tagasi, siis pean veel kordama, et taastuvenergiaga seotud riiklike eesmärkide mõttes on siin tegemist marginaalse tegevusega. Kui selline väikelahendus sobib, siis see aitab reguleerida elektri tarbimist, aga mingisugust rahvamajanduslikku või

laiaulatuslikku efekti sellel ei ole. Kuid ärge saage sellest jutust varesti aru! Kui need lahendused ühele või teisele hoonele sobivad, siis ma arvan, et neid tuleks kaaluda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Karel Rüütli, teine täpsustav küsimus!

Karel Rüütli

Aitäh! Investeerimishinnad aasta-aastalt langevad, tänu sellele, et seadmed arenevad, muutuvad säästlikumaks jne. Eeskätt on teie mainitud lahendused olulised just väiketarbijatele, kodumajapidamistele, kellel on nii võimalik alandada kodukulusid. Aga Eesti ettevõtjad on olnud äärmiselt nutikad ja innovaatilised. Eestis toodetakse päikese paneele, väiketuulikuid, väikekoostootmisjaamu, mis kasutavad biomassi, võrguinvertereid jne. Mis te arvate, kuidas me suudaksime Eestis seda kõike innovaatsionaalselt edasi arendada, kui kogu sellesse valdkonda suhtutakse meil äärmiselt tagasihoidlikult ja skeptiliselt?

Juhan Parts

Ma ei ütleks nii. Meie innovatsiooni- või teadusprogrammide hulgas on energiatehnoloogia programm, mille raames on toetatud ka mitmeid selliseid pisikesi projekte. Kui me vaatame kompetentsikeskuste programmi, klastrite arendamise programmi ja valitsuse suunatavaid võimalikke vahendeid, siis on näha, et tegelikult ka möödunud perioodil oli kokkupuuteid väikeenergia katselahenduste või innovatiivsete lahenduste väljatöötamisega. Aga nendel puhkudel on keskne probleem ikkagi see, milline on nende potentsiaal, et oleks võimalik konkureerida turul teiste lahendustega, kusjuures mitte ainult Eesti turul, vaid globaalsel turul. See on kõige suurem probleem. Me teeme arengufondis avaliku võimu vahenditega riskikapitaliinvesteeringuid, meie portfelliga on mitmeid projekte. Aga ma veel kord ütlen, et võti on selles, kas meil on piisavalt inimesi ja kapitali, juhul kui on olemas hea idee või juba valmis toode, et ka turul konkureerida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Nüüd kohapeal registreeritud küsimused. Palun, Tiit Tammsaar!

Tiit Tammsaar

Täna, proua juhataja! Härra minister! Rõõm on kuulda, et ikkagi püütakse midagi teha, küll kunagi tulevikus, aastal 2015. Maaelanikud on tihtipeale vanemad inimesed, võib-olla nad jõuavad selle ära oodata, võib-olla ei jõua. Aga ma soovin teada ikkagi konkreetsemalt. Täna on juhtunud ainult see, et paar-kolm tuulikut on püsti pandud ja paar entusiast on löönud endale paar paneeli katusele. Võib-olla saaks ikkagi teada, millised on need mahud? Te ütlesite, et korterelamud saavad üle 100 miljoni euro. Milline võiks olla eramute toetuse suurusjärg?

Juhan Parts

Ma võin rääkida mahtudest, et te teemat paremini hoomaksite. Muide, aasta 2015 ei ole enam sugugi mitte kaugel. Ma ei tea, kas te elate kümne aasta taguses ajas, mul tekkis lihtsalt niisugune assotsiatsioon. Katseprojektiga me investeerisime 1 miljon eurot taastuvenergia katselahendustesse. Mida me selle eest Eestis saime? 113 kilovati eest tuulikuid ja 165 kilovati eest päikese paneele. Kui me taandame need ühiku hinnale, nagu ma eelnevalt rääkisin Karel Rüütli küsimusele vastates, selgub, et need on n-ö konventsionaalsest tootmisest või suurematest tuulikute 3–3,5 korda kallimad. See on tegelikult see probleem. Kui need lahendused oleksid konkurentsivõimelised, siis, ma arvan, hakkaksid kõik majaomanikud ja korteriühistud neid kasutama. Me peame jätma omanikele õiguse teha soojuse või energia tarbimisel oma valikuid ja vaadata, mil määral on majanduslikult mõistlik see lokaalselt lahendada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Teadupärast toimus esmaspäeval Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ees suur meelevaldus, kus endine majandusminister lippude lehvides nõudis odavamat elektrit ja teie tagasiastumist. Siin saalis on demokraadid ja sotsiaaldemokraadid korduvalt esitanud eelnõu, mis on näinud ette, et taastuvenergia tasu võiks kompenseerida süsihappegaasikvootide müügist saadavast tulust. Ehk

me oleme kaks korda ulatanud abikäe, et elektri lõplikku hinda tarbijale üle 10% soodsamaks teha. Kas te ei arva, et see meie idee väärriks ikkagi kaalumist, või on teil mingi muu kava? Või te lihtsalt loodate, et eelmine majandusminister koos lippude ja rahvaga väsisib ning neil saab energia otsa?

Juhan Parts

Aitäh teile! Teie lahkel loal ei hakka ma neid kolmanda *Reich*'i stiilis üritusi kommenteerima, aga ma vastan sisuliselt. Me oleme vaadanud nii teie kui ka sotsiaaldemokraatide eelnõusid. Ma usun, et te vajate reaalselt informatsiooni selle kohta, mis võimalusi ja milliseid võimalikke tulusid Euroopa süsihappegaasiturul Eesti riigile pakub. Ma usun ka, et te jälgite selle börsihinda – see on internetis kättesaadav – ja Euroopas toimuvaid debatte. Süsihappegaasi hind on langenud umbes 2,5 eurole tonni eest. Kui te vaatate veel Eesti käes olevaid kvoote, siis näete, et seda, millega tarbija praegu toetab n-õ puhast elektrit või puhtamat energiat, on suurusjärgu võrra rohkem. Isegi kui oleks mõistlik seda niimoodi korraldada, ei ole see rahaliselt võimalik. Taastuvenergia toetuste asjus vaatan ma ikkagi selle saali poole. Valitsuse eelnõu on siin, te olete teinud kõvasti tööd ja me väga loodame, et te võtate selle seaduse vastu. Me peame praegu Euroopa Komisjoniga konsultatsioone riigiabi loa üle. Ma tõesti loodan, et see leevendus on teostatav.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Indrek Saar!

Indrek Saar

Aitäh! Lugupeetud minister! Kuigi mina olen natuke noorem mees kui Tiit, arvan ma siiski ka, et 2015. aasta võib osutuda päris kaugele olevaks, kui me räägime sellest, et praegu on alles 2013. aasta algus ja 2015. aastal – kui mitte juba varem – hakkavad selle eest, mis Eestis toimub, vastutama kindlasti juba uued erakonnad. Aga kui me räägime väiketootmisest, mitte energiasäästust, siis Euroopa Liit näeb ette, et seda tuleb arendada, iga riik Euroopa Liidus peaks seda tegema. Milliseid allikaid ja milliseid summasid te lähiaastatel selle jaoks ette näete?

Juhan Parts

Veel kord ütlen, et on avatud KredExi kümne miljoni euro suurune meede korterelamutele. Kui korteriühistu teeb oma maja rekonstrueerimise projekti, siis selle elementaarne osa on küttesüsteemi uus lahendus. Kas kasutada väikest tuulikut, panna katusele päikesepaneel või päikesekollektor, et teha sooja vett, see sõltub ju sellest lahendusest. Me toetame kortermajade renoveerimist, sõltuvalt saavutatavast energiasäästust, mis tähendab ka kodukulude alandamist, 35%, 25% või 15% ulatuses investimisprojektist. Ma ütlesin, et järgmisel aastal jätkub kortermajade renoveerimise toetamise programm ennenägematus mahu: Euroopa Liidu vahenditest on selleks ette nähtud üle 102 miljoni euro. Lisaks sellele räägime n-õ mikrolahendustest, mis peaksid olema mõeldud väikeelamutele. Selle jaoks on mõeldud kuni viis miljonit eurot. Me räägime ka võimalikust täiendavast taastuvenergia toetusest. Me räägime soojamajanduse toetamisest. Seda, et riik annab kuskilt kotist raha, öeldes, et minge ostke mingisugune päikesepaneel ja jalutage sellega mööda Tallinna vanalinna ringi, see valitsus ei kavatse teha. Teie n-õ unenäos olev järgmine valitsus kindlasti seda teeb, aga siis me oleme Eesti riigiga üsna kiiresti pankrotis ja pärast seda saab normaalne elu normaalse valitsusega jälle hakata edasi mine-ma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Võtame veel ühe kohapeal registreeritud küsimuse. Palun, Kaja Kallas!

Kaja Kallas

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister! Teie sõnavõtust jäi mulje, justkui oleks elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu kuidagi Riigikogus takerdunud. Ometi palusid teie enda ministeeriumi ametnikud meil teise lugemise katkestada, et saaks riigiabi loas Euroopa Komisjonilt selgust. Kuidas sellega on, kas oleme meie väärsti informeeritud või hoopis teie?

Juhan Parts

Mitte mingil juhul! Palun vabandust, kui kuidagi võis aru saada, et ma esinesin mingi etteheitega sellele saalile! See ei ole minu asi ja mul puudub selleks igasugune mandaat. Ma

vaatan suure lugupidamisega selle saali poole. Ma võin rääkida oma subjektiivsetest ootustest. Kui valitsus tuli välja elektrituruseaduse eelnõuga, siis minu tagasihoidlik ootus oli, et see menetlus siin käib kiiremini. Aga ma täiesti respekteen seda üsna keerulist arutelu. Me teame selle arutelu detaile ja ma respekteen ka seda kokkulepet. Ma saan aru, et juristide soovitusel on sõlmitud kokkulepe, et enne kui me läheme selle eelnõuga kolmandale lugemisele, peame tihedaid konsultatsioone Euroopa Komisjoniga. Need konsultatsioonid käivad, me oleme mitu korda sel teemal küsimuste ja vastuste voorus rääkinud. Ma juhin tähelepanu – see ei ole etteheide, aga ma usun, et see kulub teile infoks ära –, et üks küsimus, mille komisjon on praegu esitanud mitteametlikus küsimuste voorus, on see, kas Riigikogu kavatses teise lugemise jätkamisel eelnõu muuta ja kui ta seda kavatses, miks me siis nende juures käime. See on selles mõttes meile uus olukord. Aga ma tõesti loodan, et need kokkulepped püsivad ja me saame lähikuul – ma ei julge öelda, et lähinädalatel, sest see on Euroopa Komisjoni otsustada, see on nende sõltumatu protsess – põhimõttelise vastuse, et pakutav skeem on aktsepteeritav. Siis on võimalik sellega edasi minna.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Sotsiaalhooldus

Aseesimees Laine Randjärv

Me jõuame arutada veel ka neljandat küsimust. Palun, Marika Tuus-Laul, küsimus sotsiaalminister Taavi Rõivasele!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Minu küsimus käsitleb erivajadusega inimesi. Me teame, et aastas esitatakse Sotsiaalkindlustusametile umbes 65 000 taotlust puude saamiseks. Neid taotlusi on virnade viisi ja nende käsitlemine on ülimalt suur töö, selleks kulub tohutult töötunde ja tuhandeid eurosid kulub ka komisjoniliikmete palkadeks. Enamik inimesi taotleb puuet juba mitmendat korda, neljandat või viiendat korda, mõni on taotlenud rohkemgi. Miks ei võiks teie arvates näiteks seesama raviarst, kes raske puudega inimesele ravi määrab, ise hinnata, kas inime-

sel on erivajadus või mitte? Me säästaksime nii raha ja saaksime inimesi rohkem ravida. Miks ekspertarst, kes otsustab tegelikult paberite järgi, on parem raviarstist, kes inimesega ise kokku puutub?

Taavi Rõivas

Aitäh! Sellest, et me kavatsime puude määramisel bürokraatiat vähendada, oleme siin saalis hiljuti üsna palju rääkinud. Aga meil on selles vallas veel palju suuremad plaanid. Nimelt, nagu majandus- ja kommunikatsiooniminister juba ütles, eile pisut enne keskööd jõudsim kokkuleppele, kuidas jaotada Euroopa Liidu uue eelarveperioodi vahendeid. Selle kokkuleppe tulemusena on meil võimalik astuda suur samm ka selles suunas, et aidata erivajadusega inimesi, kes soovivad olla tööelus aktiivsed, et nad ei tunneks ennast tööelust tõrjutuna. Selleks on meil plaanis hakata hindama mitte niivõrd inimese töövõimetust kui töövõimet. Me tahame vaadata, milline on see abivahend või teenus, mille abiga inimene – loomulikult eeldusel, et ta seda ise väga soovib – saaks olla ühiskonnas ja tööelus aktiivne ning töötegemises, aga ka mujal kaasa lüüa. Selleks on vaja väga suuri investeeringuid. Me oleme selleks Euroopa Liidu vahenditest väga suured summad ette näinud. Kui me selle ära teeme, siis ma arvan, et see vastab teie küsimusele palju enam kui konkreetset puude määramise protsessiga seotu. See aitab lahendada nende inimeste probleeme.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul, esimene täpsustav küsimus!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Ma kardan, et võib-olla patsient hakkab seetõttu kaotama. Ma olen rääkinud sotsiaalhooldustöötajatega ja nad päris kardavad seda uut süsteemi. Aga vaatame. Kuid ikkagi on kõik need aastad tohutult raha raisatud. Patsientide esindusühingu nõustaja Iivi Kallaste on välja toonud, et on inimesi, kellel on sünnist saati mingi raske ajukahjustus, mingi kaasasündinud geenirike, elukestev seisund, aga nad peavad ikka iga kahe aasta tagant kuskil käima ja ennast näitama. Tohtu bürokraatia! Miks ei võiks me teha näiteks nagu Soomes, kus vanem läheb lapsega arsti juurde, arst

määrab puudeastme ja suunab lapse nõustaja juurde, kes määrab ravi? Aga meil vorbitakse kümnete tuhandete viisi rehabilitatsiooniplaane, kusjuures ravima ei jõuta hakatagi, sest enne saab raha lihtsalt otsa. Miks?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kui teil on selles vallas konkreetseid ettepanekuid, siis ma meeleldi nendega tutvusin. Aga ma juhin teie tähelepanu siiski sellele, et kaugeltki mitte kõik puuded ei ole ajas muutumatud. Kindlasti on puudeid, mis kahjuks süvenevad, ja seetõttu vajab inimene kas teistsugust raviplaani või riigilt suuremat toetust, aga on ka neid puudeid, mis võivad kas osaliselt või täielikult kaduda. Ma ei hakkaks seda teemat selliselt lihtsustama, nagu teie oma küsimuses tegite, aga ma mõistan, et küsimuse esitamise aeg on piiratud. Kui teil on konkreetseid ettepanekuid, kuidas Eestis puude määramist paremini reguleerida, siis saatke need meile ja me arutleme nende üle.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Marika Tuus-Laul, teine küsimus. Hästi lühikese täpsustava küsimuse jõuame ära kuulata.

Marika Tuus-Laul

Ma küsin pisut teise külje pealt. Väga suur probleem on ka voodihaiget hooldavatel omastel. Tervishoiuekspert Peeter Mardna on pakunud, et kodus hooldamist võiks rohkem toetada, võiks maksta 50% sellest summast, mis kulub haiglas sama teenuse osutamiseks, praegu on see määr umbes 10%. Me ehitame uusi hooldekodusid ja haiglaid, aga kui riik saaks kodus haiget abistavat inimest rohkem toetada, nii et selle töö eest arvestataks ka pensionistaaži, siis oleks olukord hoopis parem.

Taavi Rõivas

Aitäh! On tõsi, et me oleme ehitanud palju hooldushaiglaid ja vaja on ehitada ka hooldekodusid, eriti erihoolekandes. Ma neid kahte teemat ei vastandaks. Aga hoolekandes on meil väga suured plaanid. Me soovime omaste hoolduskoormust märgatavalt vähendada. See oli huvitav kokkusattumus, et samal nädalal, kui ma asusin tööle sotsiaalministrina, arutas Riigikogu omastehooldust riiklikult tähtsa küsimusena. Nende pisut enam kui nelja kuu

jooksul me valmistasime ette ja eile vahetult enne keskööd leppisime kokku Euroopa Liidu vahendite jaotuse. Meil on võimalik panustada erihoolekande taristusse ja tagada, et omavalitsused saavad omakseid koduhoolduses senisest märksa enam aidata. Nad saavad pakkuda teenuseid, mis inimeste hoolduskoormust vähendavad, ja aidata neil inimestel osaleda tööhõives. Nagu öeldud, meil on selles vallas väga suured plaanid. Tänu kokkuleppele, mis me Euroopa Liidu vahendite jaotuses eile valitsuses saavutasime, on meil võimalik astuda omastehoolduses väga pikk samm edasi.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Infotund on läbi. Suur tänu kõikidele valitsusliikmetele, kes vastamas olid!

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Tere päevast, austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 12. töönädala kolmapäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Ma palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja Aivar Rahno!

Aivar Rahno

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus algatab täna välismaalaste seaduse ja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise ning sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab valitsust eelnõu menetlemisel siseminister Ken-Marti Vaher. Tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Proua eesistuja! Head kolleegid! Mul on au Keskerakonna fraktsiooni nimel üle anda reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu, millega me tahaksime piirata energiajookide reklaami. Küllap te kõik mäletate, et me arutasime seda teemat juba peaaegu aasta tagasi, kui me üritasime piirata energiajookide müüki alaealistele. Tookord jäi meil napilt-napilt hääli puudu, et eelnõu oleks läbi läinud. Ilmselt saavad kõik nii opositsiooni kui ka koalitsiooni poole pealt aru, et energiajookid, mida lapsed

joovad, on kurjast ja selle arutelu käigus kooruski välja arusaamine, et vähemalt spordiüritustel ja lastele suunatud saadetes tuleks reklaami piirata, samuti välireklaami jne. Ma loodan, et see eelnõu saab ka selle saali toetuse. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kaks seaduseelnõu. Riigikogu juhatuse otsustab nende menetlusse võtmise vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele.

Teated. Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise sotsiaalminister Taavi Rõivasele.

Head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks on registreerunud 84 Riigikogu liiget, puudub 17.

1. Tööstusheite seaduse eelnõu (345 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me asume tänase päevakorra juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud tööstusheite seaduse eelnõu 345 kolmas lugemine. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Me asume selle eelnõu lõpphääletuse juurde.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud tööstusheite seaduse eelnõu 345. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 78 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 25.)

2. Eesti Vabariigi ning NATO Euroopa vägede kõrgema peakorterit ja NATO arenduse kõrgema ülemjuhataja peakorterit vahelise Pariisi protokollit lisakokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (384 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Teine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ning NATO Euroopa vägede kõrgema peakorterit ja NATO arenduse kõrgema ülemjuhataja peakorterit vahelise Pariisi protokollit lisakokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu 384 teine lugemine.

Ma palun ettekandeks kõnetoolit riigikaitsekomisjoni liikme Tõnu Juulit!

Tõnu Juul

Austatud aseesimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Riigikaitsekomisjon arutas Eesti Vabariigi ning NATO Euroopa vägede kõrgema peakorterit ja NATO arenduse kõrgema ülemjuhataja peakorterit vahelise Pariisi protokollit lisakokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu enne teisele lugemisele esitamist 16. aprillit istungil. Riigikaitsekomisjon otsustas konsensusega teha Riigikogu juhatusele ettepaneku lülitada seaduseelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu päevakorda 24. aprillil. Muudatusettepanekute tähtjaks, 4. aprilliks eelnõu kohta ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud. Keeleliselt ja normitehniliselt oli eelnõu esimese lugemise tekst korrektne, seetõttu on eelnõu teise lugemise tekst identne eelnõu esimese lugemise tekstiga.

Eelnõuga on seotud ka riigikaitsekomisjoni 8. aprillit väljasõiduistung NATO küberkaitsekoostöö keskusse. Keskus on seni ainus Eestis asuv sõjalise peakorterit staatusega asutus. Selle asutuse staatus on reguleeritud Pariisi protokolliga ning käesoleva lisakokkuleppe ratifitseerimisel, vastavate seaduste muutmisel ja lisakokkuleppe jõustumisel saab kokkulepet laiendada ka NATO küberkaitsekoostöö keskusse personalile. Küberkaitsekoostöö keskus esindajate sõnul on Pariisi protokollit lisakokkuleppe vajalik ning võimaldab senisest paremini valida personali NATO riikide esindajate hulgast, kes osalevad küberkaitsekeskuse töös. Pariisi protokollit osapoolteks on kõik NATO liikmesriigid. Pariisi protokollit lisakokkuleppe sõlmimisega luuakse oluline õiguslik keskkond selleks, et NATO kohalolekut Eestis vajaduse korral suurendada. Lisakokkuleppe on sõlminud need NATO riigid, kelle territooriumil on NATO sõjalise peakorterit staatuses olevad asutused, näiteks Belgia, Itaalia ja Saksamaa. Balti riikidest on seda lisakokkulepet peale Eesti sõlmimas ka Leedu.

Riigikogu juhatuse kinnitas 9. veebruaril 2012 juhised Riigikogus seaduseelnõu menetlemise hea praktika kujundamiseks. Juhiste punktis 2 on sätestatud, et kui juhtivkomisjoni menetluses oleva seaduseelnõuga kavandatakse põhimõttelise tähtsusega muudatusi ka teise komisjoni valdkonda kuulavas seaduses, küsib

juhtivkomisjoni teise komisjoni arvamust. Eelnõust lähtuvalt küsis riigikaitsekomisjoni seaduseelnõude 384 ja 385 kohta arvamust rahandus-, kultuuri- ja põhiseaduskomisjonilt. Nimetatud komisjonid toetasid seaduseelnõu 384 ning esitasid oma seisukohad ka seaduseelnõu 385 kohta.

Riigikaitsekomisjon otsustas 16. aprilli istungil konsensusega kiita heaks eelnõu teise lugemise tekst ja teise lugemise seletuskiri. Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, otsustas riigikaitsekomisjon teha Riigikogule ettepaneku panna seaduseelnõu 384 teisel lugemisel lõpphääletusele ja seadusena vastu võtta. Täna!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Tõnu Juul! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Muudatusettepanekuid käesoleva eelnõu kohta ei esitatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 384 vastu võtta. Valmistume hääletamiseks.

Head kolleegid, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ning NATO Euroopa vägede kõrgema peakorteri ja NATO arenduse kõrgema ülemjuhataja peakorteri vahelise Pariisi protokollilise lisakokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu 384. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 71 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 26.)

3. Eesti Vabariigi ning NATO Euroopa vägede kõrgema peakorteri ja NATO arenduse kõrgema ülemjuhataja peakorteri vahelise Pariisi protokollilise lisakokkuleppe ratifitseerimisega seonduvalt seaduste muutmise seaduse eelnõu (385 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Kolmas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ning NATO Euroopa vägede kõrgema peakorteri ja NATO arenduse kõrgema ülemjuhataja peakorteri vahelise Pariisi protokollilise lisakokkuleppe ratifitseerimisega seonduvalt seaduste muutmise seaduse eelnõu 385 teine lugemine. Ma palun

kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Tõnu Juuli!

Tõnu Juul

Austatud aseesimees! Lugupeetud Riigikogu! Riigikaitsekomisjon arutas Eesti Vabariigi ning NATO Euroopa vägede kõrgema peakorteri ja NATO arenduse kõrgema ülemjuhataja peakorteri vahelise Pariisi protokollilise lisakokkuleppe ratifitseerimisega seonduvalt seaduste muutmise seaduse eelnõu 385 enne teisele lugemisele esitamist 16. ja 22. aprilli istungil ning tegi ettepaneku lülitada see päevakorda teiseks lugemiseks 24. aprilliks. Seoses selle seaduseelnõuga pöördusime ka Riigikogu rahandus-, kultuuri- ja põhiseaduskomisjoni ning Rahandusministeeriumi poole. Neilt tulnud ettepanekud vormistas riigikaitsekomisjon 22. aprilli istungil riigikaitsekomisjoni muudatusettepanekutena.

Lähemalt muudatusettepanekutest. Esimene muudatusettepanek täpsustab riigilõivuseadust ning annab välislepingus sätestatud juhtudel aluse riigilõivu tasumisest vabastamiseks. Eelnõu algteksti kohaselt tulnuks välislepingute puhul riigilõivu tasumisest vabastamiseks iga kord muuta riigilõivuseadust. Ülejäänud muudatusettepanekud olid täpsustavad, tehnilise iseloomuga ega loo uusi maksustamise ja maksuvabastuse aluseid.

Riigikaitsekomisjon otsustas 16. aprilli istungil konsensusega teha Riigikogule ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada. Täna!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Tõnu Juul! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole.

Juhtivkomisjon on esitanud käesoleva eelnõu kohta kolm muudatusettepanekut. Vaatame need läbi. Esimene muudatusettepanek, teine muudatusettepanek ja kolmas muudatusettepanek. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 385 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

4. Investeerimisfondide seaduse muutmise seaduse eelnõu (408 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Neljas päevakorrapunkt on rahanduskomisjoni algatatud investeerimisfondide seaduse muutmise seaduse eelnõu 408 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Urve Tiiduse!

Urve Tiidus

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Rahanduskomisjoni esindajana teen ülevaate investeerimisfondide seaduse muutmise seaduse eelnõu menetlusest esimese ja teise lugemise vahepeal. Kõigepealt meenutan hästi lühidalt seaduseelnõu 408 sisu.

Olemasolev regulatsioon on osutunud puudulikuks kinniste investeerimisfondide puhul, mille osakuid pakutakse professionaalsetele investoritele. Neile fondidele on iseloomulik, et investorid saavad oma osakud lunastada teatud pikema tähtaja möödumisel ehk neid ei võeta tagasi varem kui ühe aasta möödumisel nõude esitamisest. Eelnõuga soovitakse kaotada õiguslik ebamäärasus, mis võib tekkida eespool kirjeldatud fondi likvideerimisel. Seadusmuudatus peab tagama, et vajaduse korral saab sekkuda Finantsinspektsioon, kes üldkoosoleku koostöövõimetuse korral otsustab ise fondi likvideerimise ning määrab ka pädevad likvideerijad, kes fondi haldamise üle võtavad.

Muudatusettepanekuid nende esitamise tähtajaks ei laekunud. Komisjon edastas eelnõu arvamuse avaldamiseks Eesti Pangaliidule ja Eesti Fondihaldurite Liidule. Eelnõu täpsustamiseks saatsid oma ettepanekud Rahandusministeerium ja Eesti Fondihaldurite Liit.

Rahanduskomisjon arutas eelnõu uuesti 16. aprillil ning tegi konsensuslikult eelnõus kolm seotud muudatust, mis on muudatusettepanekute loetelusse kantud ühe muudatusena koos selgitustega. Tehtud täpsustuste kohta selgituste andmiseks oli komisjonis kohal Rahandusministeeriumi finantsturgude poliitika osakonna juhataja Thomas Auväärt. Ministeeriumi täpsustuste kohaselt loobutakse seaduse ülikiirest jõustamisest üldkorras jõustumise kasuks. Tempo hoidmiseks peeti piisavaks viia eelnõu teine ja kolmas lugemine läbi ühel ja samal nädalal, nagu see ka Riigikogu

selle nädala päevakorrast nähtub. Nii läheb see juhul, kui teine lugemine täna lõpetatakse.

Sisuliselt annab eelnõu selguse, millal ikkagi Finantsinspektsioon võib otsustada kinnise fondi lõpetamise. Eelnõu kohaselt antakse osakuomanikele likvideerimise otsuse tegemiseks aega kaks kuud. Kui osakuomanikud ei ole kahe kuu jooksul peale fondivalitseja valitsemisõiguse lõppemist leidnud fondile uut fondi-valitsejat või otsustanud fondi lõpetada, on Finantsinspektsioonil õigus langetada otsus fondi lõpetamise kohta. Komisjonis paluti täpsustada, millised on need toimingud või sündmused, millest hakkab kaks kuud jooksema. Olgu need olulised asjaolud siinkohal ka nimetatud. Valitsemisõigus lõpeb: 1) kui fondivalitseja tegevusluba tunnistatakse kehtetuks, 2) kui fondivalitseja sundlõpetatakse, 3) kui kuulutatakse välja fondivalitseja pankrot või tema vastu algatatud pankrotimenetlus raugelvara puudumise tõttu pankrotimenetluse kulu- tuste katteks.

Komisjonis otsustati teha eelnõus muudatus – nagu ma eespool nimetasin, on kolm seotud muudatust kantud muudatusettepanekute loetelusse ühe muudatusena –, võtta eelnõu täiskogu päevakorda 24. aprillil, s.o täna, teha ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada, ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis saata eelnõu 25. aprilliks kolmandale lugemisele. Kõik komisjoni otsused tehti ühehäälselt. 22. aprillil informeeriti komisjoni valitsuse arvamusest, mis oli eelnõu toetav, ja arutati ka eelnõu kolmanda lugemisega seonduvat. Komisjon tegi jällegi üksmeelse ettepaneku panna eelnõu homme lõpphääletusele. Väga suur tänu kuulamast!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Urve Tiidus! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjon on teinud ühe muudatusettepaneku, vaatame selle läbi. Muudatusettepaneku on teinud rahanduskomisjon ja juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada seda täielikult. Muudatusettepanek on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 408 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

5. Jahiseaduse eelnõu (351 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänane viies päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud jahiseaduse eelnõu 351 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Kalle Pallingu!

Kalle Palling

Austatud juhataja! Head kolleegid! Jahiseaduse eelnõu esimene lugemine lõpetati s.a 23. jaanuaril ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati s.a 11. veebruar kell 16. Muudatusettepanekuid esitati alljärgnevalt: Riigikogu liige Rait Maruste – neli muudatusettepanekut; Riigikogu liige Kalev Kotkas – seitse muudatusettepanekut; Riigikogu liige Tõnu Juul – seitse muudatusettepanekut; Keskerakonna fraktsioon – kaks muudatusettepanekut. Keskkonnakomisjon vormistas 17 muudatusettepanekut.

Esimese ja teise lugemise vahelisel ajal on eelnõu komisjoni istungitel käsitletud üheksal korral. Keskkonnakomisjoni 4. veebruari erakorralisel avalikul istungil osalesid Eesti Erasmetsaliidu, Eesti Jahimeeste Seltsi, Eesti Talupidajate Keskliidu, Eesti Omanike Keskliidu ja Eesti Põllumeeste Keskliidu esindajad, kes väljendasid maaomanike ja jahimeeste huve ning andsid oma arvamuse eelnõu kohta. Samuti tutvustasid sel istungil komisjoni liikmetele oma seisukohti ka niisuguste ühenduste nagu jahimeeste mõttekoja, Eesti Loomakaitse Seltsi, Eesti Ornitoloogiaühingu, Eesti Linnuhuviliste Ühingu ja vibujahiklubi Mägilased esindajad. Kõigil komisjoni istungitel, kus käsitleti jahiseaduse eelnõu, on osalenud ja selgitusi andnud Keskkonnaministeeriumi esindajad.

Keskkonnakomisjon otsustas oma 16. aprilli istungil teha Riigikogu täiskogule ettepaneku eelnõu 351 teine lugemine lõpetada ja juhul, kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, saata eelnõu kolmandale lugemisele.

Nüüd ma annaksin teie lahkel loal väga põhjaliku ülevaate esitatud muudatusettepanekutest. Muudatusettepanekuga nr 1 soovitakse täiendada eelnõu sättega, mille kohaselt tuleb püüasustusega väikesaarel jahikorraldus kooskõlastada saarvalla volikogu või väikesaare

üldkoguga. Muudatusettepaneku nr 36 sisu on täiendada püüasustusega väikesaarte seaduse § 5 lõiget 1, mis reguleerib üldkogu pädevust kooskõlastuse andmisel, jahikorraldusega. Keskkonnakomisjon jättis nimetatud muudatusettepanekud arvestamata, sest eelnõu selline täiendamine pole asjakohane. Väikesaartel on võimalik sekkuda jahipidamise korraldamisse nii maaomanike kui ka kohaliku omavalitsuse organite kaudu. Nii näiteks kaitsevad väikesaarte elanike huve eelnõu § 3 lõike 2 punkt 1, mille kohaselt saab kohalik omavalitsus planeeringuga jahipidamise keelata, § 9 jahindusnõukogu moodustamise ja selle pädevuse kohta ning § 24 (teise lugemise tekstis § 25) lõige 1, mille kohaselt tuleb jahipidamiseks sõlmida leping kinnisasja omanikega.

Muudatusettepanekuga nr 3 täiendatakse jahindusnõukogu moodustamise sätet lausega järgmises sõnastuses: "Jahindusnõukogu tööpiirkond ei tohi olla suurem kui maakond." Varasem sõnastus oli, et jahindusnõukogu moodustatakse regionaalselt. Jahimeestel tekkis hirm, et võib-olla läheb otsustamine maakonna tasemest väga kaugele, mistõttu otsustasime eelnõu sõnastust muuta. See keskkonnakomisjoni esitatud muudatusettepanek on vormistatud Keskkonnaministeeriumi ettepaneku alusel.

Muudatusettepanekuga nr 4 muudetakse eelnõu § 9 lõike 3 punkti 2 ja asendatakse sõna "otsustamine" sõnaga "kokkuleppimine". Nimetatud muudatus tuleneb vajadusest täpsustada jahindusnõukogu olemust. Jahindusnõukogu on eelkõige institutsioon, kus sõlmitakse kokkuleppeid eri osapoolte vahel.

Muudatusettepanekuga nr 13 muudetakse eelnõu § 21 (teise lugemise tekstis § 22) lõiget 1 ja asendatakse sõnad "põdra, punahirve, metssea ja metskitse küttemismahu ja -struktuuri otsustab igal aastal jahindusnõukogu" sõnadega "põdra, punahirve, metssea ja metskitse küttemismaht ja struktuur lepitakse igal jahiaastal jahipiirkondade kaupa kokku jahindusnõukogus". Nimetatud muudatus tuleneb vajadusest täpsustada jahindusnõukogus sõlmitava kokkuleppe alust sõraliste küttemise mahu määramisel. Ka see keskkonnakomisjoni esitatud muudatusettepanek on vormistatud Keskkonnaministeeriumi ettepaneku alusel.

Muudatusettepanekud nr 5 ja 6. Muudatusettepanekuga nr 5 on muudetud jahipiirkonna

kasutusõiguse luba tähtajatust tähtajaliseks. Mitmel komisjoni istungil arutati jahipiirkonna kasutusõiguse loa tähtajatusena seonduvaid probleeme (tähtajatu luba ei motiveeri jahipiirkonna kasutajaid piisavalt arvestama maaomanikega jne), sh vastuolu põhiseadusega, ja leiti, et tähtajatu luba tuleb muuta tähtajaliseks. Selle muudatusettepaneku kohaselt antakse jahipiirkonna kasutusõiguse luba kümneks aastaks ning loa kehtivust pikendatakse jahindusnõukogu asjakohase seisukoha alusel. Keskkonnakomisjoni muudatusettepanek on vormistatud Keskkonnaministeeriumi ettepaneku alusel. Muudatusettepanekuga nr 6 muudetakse eelnõu § 14 lõiget 4 ja sõnastatakse see järgmiselt: "Jahipiirkonna kasutusõiguse luba antakse tähtajaliselt ja tingimuslikult." Tulenevalt muudatusettepanekust nr 5 arvestas keskkonnakomisjon seda ettepanekut sisuliselt.

Muudatusettepanekuga nr 8 tehakse ettepanek jätta eelnõu § 18 (teise lugemise tekstis § 19) teise lause (punkt 2) sõnastusest välja sõnad "ja avalik huvi jahipiirkonna kasutusõiguse loa muutmiseks kaalub üles isiku usalduse". Keskkonnakomisjon kuulab ära Keskkonnaministeeriumi arvamuse ja otsustas jätta muudatusettepaneku arvestamata, kuna jahiseaduse eelnõu § 18 (teise lugemise tekstis § 19) punkt 2 sätestab, et jahipiirkonna kasutusõiguse luba muudetakse, kui jahipiirkonna kasutusõiguse loa nõuete aluseks olnud õigusnormid on muutunud ja avalik huvi jahipiirkonna kasutusõiguse loa muutmiseks kaalub üles isiku usalduse.

Muudatusettepanekud nr 9–12. Muudatusettepanekuga nr 9 on muudetud ühte jahipiirkonna kasutusõiguse loa kehtetuks tunnistamise alust. Vastavalt eelnõu § 19 (teise lugemise tekstis § 20) lõike 2 punktile 2 tunnistatakse jahipiirkonna kasutusõiguse luba kehtetuks juhul, kui maaomanikud, kellele kuulub kaks kolmandikku jahipiirkonna pindalast, on esitanud ühise taotluse jahipiirkonna kasutusõiguse loa kehtetuks tunnistamiseks. Selle muudatusettepanekuga muudetakse sätte sõnastust nii, et jahipiirkonna kasutusõiguse loa saab kehtetuks tunnistada, kui maaomanikud, kellele kuulub vähemalt 51% jahipiirkonna jahimaa kinnisasjadest ning vähemalt 51% jahimaa pindalast, on selleks esitanud ühise taotluse. Muudatusettepanek on huvigruppide ning Riigikogu fraktsioonide ja liikmete kon-

sensuslik seisukoht, mille kohaselt võetakse jahipiirkonna kasutaja väljavahetamisel arvesse nii maaomanike kasutuses oleva jahimaa pindala kui ka jahimaal olevate kinnisasjade arv. Muudatusettepanek on vormistatud Keskkonnaministeeriumi ettepaneku alusel. Tulenevalt muudatusettepanekust nr 9 on keskkonnakomisjon arvestanud muudatusettepanekuid nr 10 ja 11 sisuliselt ning jätnud muudatusettepaneku nr 12 arvestamata.

Muudatusettepanekuga nr 16 täiendatakse eelnõu vibujahti reguleerivate sätetega. Kõigepealt lisatakse eelnõusse uus § 26 (teise lugemise tekstis § 27), mille kohaselt loetakse jahivibuks jahiseaduse tähenduses relvaseaduse § 18 lõike 1 punktis 8 nimetatud sportvibu tõmbejõuga 20–45 kilogrammi, mida kasutatakse jahipidamisel ja millele on ilmastikukindlalt kantud jahivibu kasutaja jahitunnistuse number. Jahivibuga jahipidamiseks on lubatud kasutada vibunooli kaaluga vähemalt 20 grammi, mis on varustatud lõikurotsikuga, mille kaal on vähemalt 6,4 grammi ja lõikediameter minimaalselt 24 millimeetrit ning millele on ilmastikukindlalt kantud jahivibu kasutaja jahitunnistuse number. Jahivibu on lubatud kasutada väikeulukite jahil. Eelöeldust tulenevalt tehakse eelnõus järgmised muudatused: § 23 lõiget 1 täiendatakse uue punktiga, mis fikseerib lubatud jahipidamisvahendina jahivibu; § 23 lõiget 4 täiendatakse punktiga 12, mis keelab jahipidamise vibuga, mis ei ole jahivibu; § 22 täiendatakse uue punktiga 5, mille kohaselt ei peeta jahipidamiseks jahimaal viibimist vibukotis või -kohvril oleva jahivibuga. Analoogia tagamiseks suuruluki laske katsega täiendatakse eelnõu § 33 (teise lugemise tekstis § 35) lõiget 1 punktiga 5, mille kohaselt on jahipidamisõigust tõendavaks dokumendiks ka vibujahi laskekatse tunnistus. Seejärel täiendatakse eelnõu vastutust reguleerivat peatükki uue väärteosättega, milleks on vibujahi laskekatse tunnistuseta jahipidamine, ja täpsustatakse veel vibuga jahipidamist.

Muudatusettepanek nr 7 tuleneb eelnõu § 14 lõikest 5, mille kohaselt antakse jahipiirkonna kasutusõiguse luba tingimusel, et loa taotlejal on samas jahipiirkonnas kinnisasi või vähemalt ühe samas jahipiirkonnas kinnisasi omava maaomanikuga kirjalik kokkulepe jahindustegevuse korraldamiseks tema kinnisasjal. Seetõttu on muudetud eelnõu § 15 lõike 2

preambulit ja täiendatud sätte teksti nõudega lisada taotlusele andmed taotleja selles jahipiirkonnas asuva kinnisasja kohta.

Muudatusettepanek nr 14 täpsustab eelnõu § 21 (teise lugemise tekstis § 22) lõiget 4 ja teeb Keskkonnaametile kohustuseks teavitada jahipiirkonna kasutajat seatavatest piirangutest ja tingimustest kas vahetult, posti teel või elektroonselt.

Kui palju mul veel aega on?

Aseesimees Laine Randjärv

Praegu on aega seitse minutit.

Kalle Palling

Selge, siis ma peatun veel olulisematel muudatustel. Te saate pärast küsimustega juhtida tähelepanu sellele, mis rääkimata jääb.

Järgmine oluline muudatusettepanek on nr 25, millega soovitakse täiendada eelnõu § 29 lõiget 2 sellega, et jahijuhatajal peab olema kehtiv jahijuhataja tunnistus. Keskkonnakomisjon on jätnud muudatusettepaneku arvestamata, sest kõigil jahimeestel peavad olema teadmised jahi ohutustehnika ja korraldamise kohta. Nõuda jahijuhataja eraldi esiletoomist on ebaotstarbekas ja sageli ka raskesti teostatav, näiteks kahe jahimehe osavõtul toimival ühisjahil ei ole jahijuhataja erikoolituse nõue põhjendatud. Rohkete osavõtjatega ühisjahil valivad jahimehed jahijuhatajaks isiku, kes tunneb kohalikke olusid ning kellel on jahimeeste seas autoriteeti.

Muudatusettepanekuga nr 29 on muudetud eelnõu § 42 (teise lugemise tekstis § 44) teksti tulenevalt seisukohast, et uluksõraliste tekitatud kahju tuleb hüvitada kõigi põllumajanduskultuuride, mitte ainult teravilja, kartuli ja köögivilja puhul. Käesoleva muudatusettepaneku alusel on lisaks eelnimetatuile lisatud veel hulganisti põllukultuure, mille puhul kahju hüvitatakse.

Nüüd ilmselt kõige olulisem muudatusettepanek, mis on ka komisjonis kõige rohkem tähelepanu pälvinud ja arutelusid tekitanud. See on muudatusettepanek nr 30, millega täiendatakse eelnõu uue §-ga 43 (teise lugemise tekstis § 45) reservfondi moodustamise ja fondist makstud summade katmise kohta. Vastavalt nimetatud paragrahvi lõikele 1 moodustavad jahipiirkonna kasutajad või nende organisatsioonid maaomanikule uluki tekitatud

kahjust tulenevate nõuete kompenseerimiseks reservfondi, mille vahenditeks on liikmetelt kogutud maksed, toetused ning muu tulu. Ulukikahjustuste kompenseerimiseks peavad maaomanikud enne vegetatsiooniperioodi algust teavitama jahipiirkonna kasutajat tõenäolistest ulukikahjustuste kohtadest. Sellega seoses saavad jahimehed lisaks ulukite ohjeldamisele potentsiaalsetes kahjustuskohtades planeerida ka võimalike kahjunõuete ulatust ning koguda vahendeid reservfondi. Nimetatud paragrahvi lõike 2 kohaselt toetab riik Keskkonnainvesteeringute Keskuse kaudu reservfondist tasutud nõuete osalist katmist mahus, mis on minimaalselt 10% ja maksimaalselt 30% reservfondi aastas tehtud väljamaksetest ega ületa taotlemise aastale eelnenud aasta jahipidamisõiguse tasu riigieelarvesse laekumise aastast mahtu. Eelöeldust tulenevalt ei saa riigi toetussumma olla suurem kui jahipidamisõiguse tasu, mis jahimehed on riigieelarvesse maksnud. Selle paragrahvi lõike 3 kohaselt toetab Keskkonnainvesteeringute Keskus esmajärjekorras eelnõu §-s 42 (teise lugemise tekstis § 44) kirjeldatud nõuete osalist katmist.

Muudatusettepanekuga nr 31 muudetakse eelnõu § 43 nii, et lõiget 1 täiendatakse punktidega 3 ja 4 ning paragrahvi lisatakse uus lõige 2. Need muudatused tulenevad asjaolust, et enamik Eesti jahimaast on jahipiirkondadele jahipidamiseks välja antud, kuid samas on rangete kaitsega alasid, kus inimeste viibimine on keelatud ja seega puudub võimalus jahindusega tegelda. Võib juhtuda, et sellistele aladele koondunud ulukid põhjustavad piirnevatel aladel ulukikahjustusi. Muudatusettepaneku kohaselt hüvitab riik osaliselt võimalikud maaomanike nõuded, kui kahju on tekkinud ühe kilomeetri raadiuses selliste alade piirist (see on sätestatud § 46 lõike 1 punktis 3). Kuna üldjuhul ümbritsevad väga rangelt kaitstavaid alasid piiranguvööndid, kus aktiivset põllumajandustegevust ei ole, on nõuete esitamine riigile vähe tõenäoline. Samasugune regulatsioon laieneb jahimaadele, mis on mingil põhjusel jäänud jahipiirkondadele välja andmata, või aladele, mis jäävad ühe kilomeetri raadiusesse jahipiirkonnaga liitmata jahimaa piirist.

Muudatusettepanekuga nr 35 muudetakse eelnõu § 64 (teise lugemise tekstis § 68) punkti 4, millega täiendatakse keskkonnatasude seadust §-ga 12¹ jahipidamisõiguse tasu kohta.

Muudatusettepanekute kohaselt tõstetakse jahipidamisõiguse tasu ülemmäär 25 euroni aastas. See muudatus tuleneb muudatusettepanekust nr 30, millega eelnõusse lisatakse säte reservfondi moodustamise kohta. Selle katmiseks ei piisa esialgu planeeritud jahipidamisõiguse tasu määra 10–20 eurot. Muudatusettepaneku on vormistanud keskkonnakomisjon.

Muudatusettepanek nr 37. Eelnõu §-s 68 (teise lugemise tekstis § 72) tehtavad muudatused on seotud eelnõu seadusena jõustamise uue tähtajaga, milleks on s.a 1. juuni. Selle muudatusettepaneku on vormistanud keskkonnakomisjon Keskkonnaministeeriumi ettepaneku alusel.

Eelnõus on tehtud veel tehnilisi ja keelelisi muudatusi, mis ühelgi juhul ei muuda eelnõu sisu. Järgnevalt annan teile ka loetelu muudatusettepanekute, mis vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõikele 2 ei kuulu Riigikogu suures saalis hääletamisele: 8., 12., 18., 21., 24., 28. ja 34. muudatusettepanek. Kõik need muudatusettepanekud on keskkonnakomisjon ühtlasi jätnud oma istungitel arvestamata. Suur tänu!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Läheme küsimuste juurde. Palun, Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Aitäh, austatud eesistuja! Hea ettekandja! Kuna aega oli tõesti napilt, siis katsume küsimustega appi tulla ja jahiseadusesse natuke rohkem selgust tuua. Jahiseaduse järgi peavad jahimehed maaomanikule kompenseerima ulukite tekitatud kahju. Kas selline regulatsioon on teie arvates põhiseaduspärane? Võtame näiteks kas või põdra. Põder tekitab kahju 12 kuul aastas, aga jahti saab põdrale pidada ainult kolmel kuul aastas. Loodusesõbrad teavad ka seda fakti, et põder on suhteliselt suur rännumees, suvel elutseb ta ühes kohas, talvel teises kohas. Kahjusid peavad jahiseltid hakama maksma isegi siis, kui neil on küttemahud täidetud.

Kalle Palling

Aitäh! Tõepoolest, see on küsimus, mis pälvib ka komisjonis väga palju tähelepanu ja seda on palju arutatud. Kuid ma juhin tähelepanu, et käesoleva seaduse, mitte vana muut-

mise, vaid uue jahiseaduse loomise tingiski ju see, et õiguskantsler osutas mitmele asjaolule, mis Eesti jahipidamises või jahikorralduses ei ole põhiseadusega kooskõlas. Seesama maaomanike õigus jahipidamisel kaasa rääkida on ju kehtiva jahiseaduse alusel sisuliselt võimatu. Põhiline õigus, mis jahipiirkonnas elaval eraomanikul praegu on, on kanda 100% ulatuses kahju, mis metsloomad tema omandisse kuuluval maal tekitavad. Teine õigus, mis tal on, on õigus jahipidamine oma maal keelata, ja seda on maaomanikud ka kasutanud. Seda ma pean isiklikult halvaks tavaks ja mitte väga heaks lahenduseks, sest need kahjustused tekiavad seal ikkagi. Ma arvan, et selline osaline kompenseerimine, mida maaomanikud saavad jahipiirkonna kasutajalt nõuda juhul, kui jahipiirkonna kasutaja ja maaomanik ei ole sõlminud omavahel lepingut, on kompromiss, milleni 2008. aastal alanud eelnõu koostamise käigus on jõutud. Keskkonnakomisjonis me jõudsime aga veelgi parema lahenduseni, mille järgi 30% tekkinud kahjustest katab riik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! Esimesed jahimeeste organisatsioonid tekkisid Eestis 145 aastat tagasi ja nende aastate jooksul ei ole jahipidamise vahendite nimekirjas olnud jahivibu. Selle seadusega me laseme džinni pudelist välja ja lubame jahivibu kasutada. Komisjonis hääletasid sina poolt ja mina hääletasin vastu. Kas sa võiksid kommenteerida oma seisukohta või arvamust, miks me nüüd 2013. aastal anname jahivibule roheline tule?

Kalle Palling

Veebruaris käisid keskkonnakomisjoni erakorralisel istungil ka vibujahiklubi Mägilased esindajad ja siis me otsustasime, et kui Riigikogu liikmete vahel on laiapõhjaline konsensus, siis me arutame, kas Eesti jahinduses ollakse valmis lisama vibu jahipidamisvahendite loetelusse. Arutelude tulemusena selgus, et kui järgida kõiki reegleid ja seadussätteid – ja seadus kirjutati ju selles küsimuses päris karmiks –, siis on võimalik ka vibuga ohutult jahti pidada. Vibujaht on täpselt samasugune jahipidamine nagu tänapäeval traditsioonilise

jahirelvaga jahipidamine. Kõik nõuded, mis on seatud jahimehele, kes peab jahti jahirelvaga, kehtivad ka jahimehele, kes peab jahti vibuga. Tal peab olema laskekatse tunnistus ja ta peab läbima noorjahimehe kursuse. Sellest tulenevalt ma arvan, et ei olnud põhjust vibujahi vastu olla. Seda enam, et näiteks Soomes ja Lätis ning veel paljudes Euroopa Liidu riikides on vibuga jahipidamine lubatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmen Kütt, palun!

Helmen Kütt

Täna, härra eesistuja! Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Minu küsimus puudutab jahitunnistust. Ma tsiteerin § 36 lõiget 6, et oleks paremini aru saada, milles küsimus on: "Välisriigis antud kehtiva jahitunnistuse alusel antakse selle saanud isikule tema soovil, ilma et ta jahindusalase koolituse läbiks ning jahiteooriaeksami sooritaks, jahitunnistust kehtivusajaga kuni üks aasta kümne päeva jooksul pärast taotluse esitamist ..." On mõned Euroopa Liidu liikmesmaat, näiteks Inglismaa, kus seaduses ei ole jahitunnistuse nõuet sätestatud. Kas Inglismaa jahimehed, kui nad tulevad Eestisse jahile, peavad ka jahimehe eksami sooritama ja läbima kõik selleks ettenähtu, et saada seda õigust?

Kalle Palling

Selleks, et välismaalt tulnud jahimehed saaksid Eestis jahti pidada, peab neil olema sooritatud suuruluki laske katse ja kaasas kehtiv suuruluki laske katse tunnistus. See nõue kehtib Eesti jahimeestele ja keskkonnakomisjon ei toetanud ettepanekut teha erandeid nendele jahimeestele, kes tulevad kusagilt väljastpoolt, kas mõnest teisest Euroopa Liidu riigist või ka mujalt. Me ei toetanud seda sellepärast, et see oleks meie endi, Eesti jahimeeste diskrimineerimine. Laskekatset on võimalik sooritada ka välisriigi kodanikul, kes tuleb siia jahti pidama, ja jahti on võimalik vastavalt korraldada. Eeskätt puudutab see ikkagi turismijahti. Ma arvan, et kellelgi ei tule ju üleöö mõte, et näed, ma tulen nüüd Eestisse jahti pidama. Seda tuleb natukene rohkem planeerida ja oma reisi sisse kavandada ka laskekatse sooritamine, juhul kui ei ole kehtivat laskekatse tunnistust. Kui meil Eestis laske-

katse sooritamise võimalusi napib, siis ma usun, et SA Keskkonnainvesteeringute Keskus on kindlasti valmis kaaluma nende võimaluste loomise rahastamist. Teatavasti on meil laske tiirused, kus aastaringselt saab laskekatseid teha, vähe. Võib-olla on neid vaja lihtsalt Tallinna piirkonda juurde teha ja selleks tuleb esitada põhjendatud taotlus näiteks KIK-ile.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra juhataja! Hea ettekandja! Käesolevat jahiseaduse eelnõu on parlamendis menetletud juba mitu kuud. Me teame, et ministriumis oli see menetluses viis või isegi kuus aastat. Paljud ei tea, miks seda nii pikalt ja põhjalikult on menetletud. Tegelikult on asi selles, et IRL tahtis n-ö isamaalist lahendust, aga Reformierakond tahtis n-ö reformi-, äri-meelset lahendust. Nüüd te olete selle äri-meelse lahenduse saanud. Öelge, kuidas see õnnestus, kas kasutasite mõistust või jõudu? Minu arvates kasutasite jõudu. Kas mul on õigus?

Kalle Palling

Aitäh! See küsimus ei puuduta kuidagi arutelu, mis toimus keskkonnakomisjonis. Kuid ma juhin tähelepanu, et seda seaduseelnõu on tööpoolest ette valmistatud alates 2008. aastast. Seda on ette valmistanud lausa kaks keskkonnaministrit: üks nendest, Jaanus Tamkivi, istub täna siin saalis ja Keit Pentus-Rosimannus on seda rasket tööd jätkanud. Mina hindan seda protsessi küll selliselt, et otsiti kompromissi ja aastatepikkuse töö tulemusena jõutigi kompromissini. Ma arvan, et Riigikogus ei ole see seaduseelnõu ju liiga kaua menetluses olnud. Jaanuaris võtsime eelnõu esimesele lugemisele, täna, aprillis on see teisel lugemisel ja loodetavasti võtame selle homme kolmandal lugemisel vastu. See ei ole ju mingi eriline jõu kasutamine. Ma arvan, et see on ikkagi laiapõhjalise kompromissi tulemus.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Kuidas on sellise seaduse järgi uutelt taotleja-

tel, kes vastavad §-s 14 sätestatud tingimustele ja nõuetele, võimalik taotleda jahipiirkonna kasutusõiguse luba?

Kalle Palling

Käesoleva seaduseelnõu kohaselt pikendatakse kehtivaid jahipiirkonna kasutusõiguse lubasid kümne aasta võrra kõikides jahipiirkondades. Neid on Eestis kokku 384. Riigil on teatud hulk jahimaid, mis ei ole veel jahipidamiseks välja antud ja mis tegelikult ootavadki selle elnõu seaduseks saamist, et siis saaks neid juba uue seaduse alusel välja anda. See on üks võimalus. Teine võimalus on see, et kui mõni jahipiirkonna kasutaja ei saa oma ülesannetega hakkama ja maaomanikud on otsustanud jahipiirkonna kasutaja välja vahetada, mida ma isiklikult pean ebatõenäoliseks, siis on võimalik uutel kasutajatel oma jahipiirkond moodustada. On veel teisigi võimalusi. Nimelt on võimalik praegusi jahipiirkondi, mis on kohati päris suured, väiksemateks teha. Seda tehakse maaomanike ettepanekul ja ühtlasi peab otsust toetama ka jahindusnõukogu. Neljas variant on oodata kümme aastat ja osaleda konkursil, kus mõned piirkonnad otsustatakse uutele rentnikele välja anda.

Pigem on minu meelest kõige olulisem probleem see, et meil koolitatakse aastas sadu uusi jahimehi, keda pahatihti olemasolevatesse jahiseltsidesse ei oodata. Hinnanguliselt on selliseid jahimehi, kes ühtegi jahiseltsi ei kuulu, kokku 3000 ja see on minu arvates suur probleem. Sisuliselt ei ole nendel meestel praegu Eestis võimalust suurulukitele jahti pidada. Ja juhul kui neil ei ole maad, siis ei saa nad pidada jahti ka väikeulukitele.

Aseesimees Jüri Ratas

Tiit Tammsaar, palun!

Tiit Tammsaar

Täna, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Alustan lihtsamatest küsimustest. Teatavasti on Eesti võtnud Euroopa Liidu ees kohustuse tagada ca 200 hundi, 600 ilvese ja karu populatsioon. Kas me tahame või ei taha, kas maaomanikud tahavad või ei taha, aga need loomad kipuvad sööma. Nad söövad põhiliselt sõralisi ja neid ei sööda mitte ühe- või kahekaupa, vaid kümnete tuhandete kaupa. Ja nüüd tuleb teie poolt läbi surutud seaduse val-

guses välja niimoodi, et ulukkiskjate sööda maksavad sisuliselt kinni jahimehed. Samal ajal kompenseerime riigieelarvest rõõmsasti suurkiskjate ja lindude tekitatud kahju. Miks ei võiks sedasama kompenseerimist kasutada ka sõraliste puhul?

Kalle Palling

Käesolev seaduseelnõu ja seda läbiv filosoofia on üles ehitatud sellele, et jahipiirkonna kasutaja ja maaomanik lepivad kokku maaomaniku maa peal jahipidamise reeglites. Kui sõlmitakse leping, siis lepingus ei pea tingimata olema sätestatud kahjude kompenseerimine, vaid pigem on maaomanik huvitatud ikkagi sellest, et neid kahjusid suudetaks ära hoida. Kui me vaatame mehhanismi, mis on selles seaduseelnõus, siis tegemist on ju kahjude osalise kompenseerimisega. Lugupeetud küsija suurmaa- ja tõenäoliselt ka metsaomanikuna ilmselt teab, kui palju maksab ühe põllukultuuri või metsakultuuri uuendamine hektari kohta. Käesolev seadus annab võimaluse maksta kompensatsiooni siiski vaid 100 eurot hektari kohta. Aga ma juhin tähelepanu, et see on ikkagi erandjuhtum, juhul kui maaomanik ja jahipiirkonna kasutaja ei ole omavahel kokkuleppele jõudnud. Lisan veel, et riik aitab ju Keskkonnainvesteeringute Keskuse kaudu 30% ulatuses kompenseerida erandjuhtudel tekkinud kahjusid, kui jahindusorganisatsioon esitab oma moodustatud reservfondi kaudu KIK-ile vastavasisulise taotluse.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalvi Kõva, palun!

Kalvi Kõva

Aitäh! Head sõbrad, kõigepealt arvamused, siis küsimus. Kõva talus võtab metsanotsu igal aastal põllu pealt ikka vähemalt pool tonni kartulit, mis ongi juba see 100 eurot. Nii et mul on tõsiselt kahju Rõuge kandi jahimeestest, kes näiteks ainult minu talu kahjude kompenseerimiseks peaksid maksma aastas juba oma 10 000 eurot. Sellepärast on õigustatud arvamus, et riik, panustades reservfondi ainult 10–30%, on sellest asjast natuke kõrvale astunud ja peaks panustama rohkem. Aga minu konkreetne küsimus on selle kohta, kuidas jahimeeste kulukoormat natukenegi leevendada. Kas ka riigipiirist on kilomeeter seda maad,

mille puhul riik kahjud hüvitab? Üle Läti piiri tulevad suured karjad, mis on meile päris suureks probleemiks.

Kalle Palling

Vastus on ei. Need kilomeetri raadiusesse jäävad alad, mille puhul riik tekkinud kahjud hüvitab, on kaitse-eeskirjaga moodustatud looduskaitsealade ja nende alade ümbrus, mis on küll jahimaad, aga mida riik ei ole jahipidamiseks välja andnud. Kuid nagu ma juba enne mainisin, need viimati mainitud maad just ootavadki uue jahiseaduse vastuvõtmist. Aga minu arvamus teie arvamuse kohta on, et neid samu metsanotsude kartulisöömise kahjusid on ju teatavasti võimalik olulisel määral vähendada, kui neid püütakse ära hoida. Seda on öelnud mulle elukutselised jahimehed. Ma ei proovigi siit toolist väita, et kõiki kahjusid on võimalik alati ära hoida. Aga ma usun, et kui jahimehe, jahindusorganisatsiooni ja maaomaniku vahel on vastastikune mõistmine, kui koostöö maaomaniku ja jahipiirkonna kasutaja vahel muus osas sujub ja jahipiirkonna kasutaja tõesti proovib süveneda asja sisusse ning kahju tekkimist maksimaalselt ennetada, siis on maaomanik teatud erandjuhtudel, kui need kahjud tõesti tekivad, valmis ka ise kulusid kandma.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Eelnõu § 25 lõige 2 ütleb, et ilma lepinguta tohib jahti pidada piiramata või tähistamata kinnisasjal päikese tõusust päikese loojanguni, kuid mitte lähemal kui 200 meetri kaugusel hoonest. Samas ütleb eelnõu § 23 lõige 2, et jahipidamisega on võrdsustatud ka jahisaadusega looduses viibimine. Kuidas selle kahe sätte valguses on võimalik tuua jahisaak valgela ajal sellisesse majapidamisse, mille kinnistu kohta ei ole jahipidamislepingut sõlmitud? Kas siin on väike loogikaviga või on see eelnõu algataja teadlik valik?

Kalle Palling

Jah, te esitasite tõepoolest muudatusettepaneku, mis tõstatas ka selle probleemi. Komisjon arutas seda muudatusettepanekut ja leidis

koos Keskkonnaministeeriumiga, et muudatus ei ole põhjendatud, sest siin ei ole ei loogikaviga ega ka mitmeti mõistmist. Tegelikult on võimalik jahipidamist korraldada täpselt nii, nagu §-des 25 ja 23 sätestatud on. Teie sõnastus "viia kinnistule, millel ei ole jahipidajaga lepingut" on mõneti meelevaldne. Miks peabki teise inimese kinnistule mingit jahisaadust viima? Kui see viiakse kinnistule, millel ei ole lepingut, ju see on siis mõne sellise inimese maa, kes on ise konkreetsetes jahis osaline. Ma ei kujuta päris hästi ette, kuidas selline olukord praktikas tekkida võiks.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud kolleeg, esiteks tahan sind tänada hea ülevaate eest komisjoni arutelust! Mul on aga ka küsimus. Viimasel istungil tegime ettepaneku, et reservfondi moodustamisel võiks üks asutajaid olla ka riik, mitte ainult jahimehed. Kuna ta nagunii osaleb juba oma vahenditega, siis oleks see otstarbekas ja õige. See ei olnud koalitsiooni esindajatele vastuvõetav, kuid ei olnud ka argumentatsiooni, mispärast. Mis on need argumentid ja miks riik ei saa fondi asutamisel osaleda, kui ta oma vahendeid juba sinna paneb?

Kalle Palling

Jah, tõepoolest, te vastasite ise poolele küsimusele ära. Riik osaleb praegu kahjude katmisel, seda nii suurkiskjate kui ka lindude tekitatud kahjude puhul, ja tulevikus hakkab Keskkonnainvesteeringute Keskuse kaudu osalema kahjude katmises 30% ulatuses. Põhjus, miks komisjon ei toetanud n-ö piiratud vastutusel või solidaarsusel põhinevat mudelit, kus kõik jahimehed maksaksid keskselt loodud fondi, oli see, et 324 jahipiirkonnast sugugi mitte kõik ei vaja sellist fondi. See oli nii Keskkonnaministeeriumi kui ka paljude keskkonnakomisjoni liikmete argumentatsioon. Paljud jahipiirkonnad – kindlalt julgen väita, et neid on üle poole, kuid minu isikliku arvamuse kohaselt on neid veelgi rohkem – saavad nii kahjude kompenseerimise kui ka nende ärahoidmisega suurepäraselt hakkama. Osa neist on juba loonud reservfondi, millesarnase me käesoleva

seaduseelnõuga seadustame. Puudub praktiline vajadus sellise solidaarse fondi loomiseks. Ma mõnan, et ongi erinevad arusaamad, kuidas kahjusid kompenseerida võiks või kompenseerima peaks, kuid see arusaam, mis sisaldub seaduseelnõus, on üks nendest, mis leidis komisjonis kõige suurema toetuse.

Aseesimees Jüri Ratas

Kajar Lember, palun!

Kajar Lember

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Teatavasti tuleb maaomanikul või tema volitatud isikul esitada jahipiirkonna kasutajale ulukikahjustuste ennetamise teatis, kus peaks fikseeritama kogu vara, mis võib kahju kannatada. Kes selle nõude täitmist kontrollib ja misugune õiguslik olukord tekib, kui teatist pole planeeritud mahus või tähtaegselt esitatud? Kes seda reaalselt kontrollima hakkab?

Kalle Palling

See on poolte omavaheline kokkulepe. Seadus paneb paika raamid. Kui kahjude ennetamise teatis on esitatud 2. maiks, siis on see kahe poole omavaheline kokkulepe. Kui jahipiirkonna kasutaja aktsepteerib teatist, siis kirjutatakse sinna juurde vastavasisuline leping. Kui ta ei aktsepteeri seda, siis on maaomaniku enda mure, et ta ei esitanud seda kahjude ennetamise teatist 1. maiks. Siin on ikkagi pooltevaheline kokkulepe, ja kui tekivad vaidlused, siis on osapooltel loomulikult võimalik pöörduda oma õiguste kaitseks kohtusse.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnu Juul, palun!

Tõnu Juul

Austatud aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Mulle jääb § 42 lõikest 4, kus räägitakse välisriigi kodanike laskekatsest, mulje, et selle nõudega me rikume rüügel Euroopa Liidu võrdse kohtlemise printsiipi, sest paljudes riikides ei ole laskekatset sellisel kujul olemas ja need mehed, kellel on jahioiguse paberid, võivad omal maal minna metsa täie õigusega. Kas komisjon arutas seda, et võib-olla tuleks siis ka lõunapiirkondade autojuhtidelt, näiteks itaallastelt, kõigepealt nõuda libedaeksami sooritamist Eesti Vabariigis ja alles seejärel võiksid

nad Eestis autorooli istuda? See minu tähelepanek on suunatud ka meie juhatusele, sellepärast et see on ikkagi rüüge vastuolu. Mida ettekandja asjast arvab?

Kalle Palling

Mina isiklikult arvan juhtivmenetlejana, et küllap meie Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakond oleks osutanud sellisele vastuolule, kui see oleks reaalselt olemas. Mulle pigem tundub, et teatav võrdse kohtlemise põhimõtte riive on siis, kui me välisriigi kodanikel lubame pidada jahti ilma laskekatset sooritamata ja vastavasisulise tunnistuseta, aga oma jahimeestelt seda nõuame. Kui tõepoolest selline riive peaks eksisteerima ja siin Riigikogu majas ei ole suudetud seda märgata – selle tõenäosust pean ma väga väikeseks, sest hindan meie maja õigus- ja analüüsiosakonna kompetentsust väga kõrgeks –, küllap siis osutab sellele tähelepanu näiteks Vabariigi Presidendi Kantselei. Mina arvan pigem nii, et kui me ei nõua laskekatse sooritamist ja vastavasisulist tunnistust välisriigi kodanikelt, siis ei tohiks me nõuda seda tunnistust ka Eesti riigi jahimeestelt.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Paragrahvis 20 on ettepaneku kohaselt muudetud jahipiirkonna kasutusõiguse loa kehtetuks tunnistamise tingimusi. Lõike 2 punkt 2 ütleb, et luba tunnistatakse kehtetuks, kui taotluse on esitanud maaomanikud, kellele kuulub vähemalt 51% jahimaa kinnisasjadest ja vähemalt 51% jahimaa pindalast. Iseenesest on muudatus loogiline, ainult et see asjaolu, et 51% pindalast jäi ikkagi sisse, tähendab sisuliselt seda, et RMK saab otsustada, kes ja kuidas jahti peab, kas jahipidaja vahetatakse välja või ei vahetata. Sellega, et sisse tuli 51%, suurenes RMK mõju tegelikult veelgi. Kas see on taotluslik, mis on selle eesmärk, et RMK-le antakse nii suur roll?

Kalle Palling

Aitäh! Austatud küsija! Ma ei saa kuidagi aru kartusest, et RMK hakkaks nüüd kuidagi viisi suunama jahipidamise kurssi nendel jahi-

maadel, mis on praegu teiste jahindusorganisatsioonide, mitte RMK käes, et RMK hakkaks seal midagi korraldama. Ma tõesti ei saa sellest aru. Aga teie küsimus oli väga hea. Osalt tingituna just sellest samast kartusest, et RMK või ka mõned suurmaaomanikud, kellele kuulub kaks kolmandikku jahimaa pindalast, võiksid sisuliselt üksi otsustada, kes nende maal jahti peab, ning tulenevalt Riigikogu liikme Rait Maruste muudatusettepanekust ja tähelepanuosutusest, me otsustasimegi jahimaa rentniku väljavahetamiseks sisse tuua ka 51% kinnistute nõude. RMK toimetamine nii, nagu te siin kirjeldasite, välistatakse sellise muudatusettepanekuga täielikult. Kui mõnel suurmaaomanikul on soov jagada oma maa ümber väikesteks kinnistuteks ja seeläbi saada mõni konkreetne jahipiirkond enda kätte, siis selline lahendus on tõepoolest võimalik – kuigi selle soovi tõenäosust ma pean äärmiselt väikeseks, pigem on see ebatõenäoline –, aga tal peab sel juhul olema ka kokku 51% jahimaa pindalast. Pigem tegi see muudatusettepanek, võrreldes eelnõu algse sisu ja mõttega, jahirentniku väljavahetamise oluliselt keerukamaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Sa mainisid oma ettekandes, et keskkonnakomisjon muutis 29. muudatusettepanekuga ulukikahjustuste hüvitamist põllumajanduskultuuride osas. Seal on tehtud kaks põhimõttelist muudatust: kõigepealt on märkimisväärselt laiendatud nende kultuuride nimekirja, mis hüvitamisele kuuluvad, ja teiseks on antud õigus nõuda hüvitust lisaks maaomanikule ka põllukultuuride omanikule, juhul kui need on erinevad. Kas sa saaksid stenogrammi huvides konkreetselt välja tuua, millised on need põllumajanduskultuurid, mille puhul keskkonnakomisjoni arvates tuleb kahjud hüvitada?

Kalle Palling

Aitäh! Eelnõu algtekstis olid põllumajanduskultuurid, millele tehtud kahju jahimaa kasutaja oleks pidanud hüvitama, teravili, kaunvili, rühvelkultuurid, õli- ja kiukultuurid, köögivilid, ravim- ja maitsetaimed. Tulenevalt Põllumajandusministeeriumi ettepanekust ot-

sustati sinna lisada veel mitmesuguseid kultuure. Lõppkokkuvõttes kuuluvad tulevikus sellesse nimekirja kaunviljad, tehnilised kultuurid, avamaal kasvatatavad köögiviljad ja marjad, lilled ja dekoratiivtaimed, haljassöödaimed, muud põllukultuurid ja kesa, lisaks püsirohuma, puuvilja- ja marjaistandikud ning puukoolid. Ühtlasi tegi Põllumajandusministeerium ettepaneku kehtestada asjakohane põllumajanduskultuuride loetelu eelnõu § 43 lõike 3 alusel kehtestatavas rakendusaktis.

Tõepoolest, seda loetelu muudeti jahipiirkonna kasutaja jaoks oluliselt karmimaks ja maaomaniku jaoks paremaks. Põllukultuuride kasvatavad on siin näiteks metsakultuuride kasvatajatega võrreldes oluliselt paremas seisus. Metsakultuuride puhul me räägime ainult okaspuudest, räägime kuusest, männist, nulust, lehisest ja ebatsuugast. Tegelikult on just põllukahjud ilmselt need, mis maaomanikele oluliselt rohkem peavalu valmistavad, ja teatavasti põhjustab põllukahjusid meil suures osas kolleeg Kalvi Kõva nimetatud metsanotsu. Teine asjaolu, mida te mainisite, on see, et tulevikus saab ka põllukultuuri omanik esitada jahipiirkonna kasutajale nii kahju ennetamise teatise kui ka kahjunõude. Seda muudatust pean ma isiklikult äärmiselt loogiliseks. Ettepaneku esitasid maaomanike esindajad. Teatavasti kasutab ju väga suur osa põllumeestest rendimaid ja miks peaks rendimaa omanik esitama konkreetse põllukultuuri omaniku eest kahjude kompenseerimise taotluse. Kahju tekitatakse ju ikkagi põllukultuurile, mitte konkreetsele maale. Selles mõttes on ettepanek hästi loogiline ja mul on hea meel, et see on eelnõusse sisse viidud.

Aseesimees Jüri Ratas

Karel Rütli, palun!

Karel Rütli

Aitäh, austatud eesistuja! Hea komisjoni-poolne ettekandja! Minu küsimus puudutab uluki tekitatud kahju hüvitamist riigi poolt. Paragrahv 46 ütleb, et teatud juhtudel hüvitab kahju osaliselt Keskkonnaamet, näiteks kaitsitava loodusobjekti territooriumil, alal, kus Keskkonnaamet on jahipidamise keelanud, territooriumil, mis jääb ühe kilomeetri raadiusesse ala piirist, kus see jahipidamine on keelatud, või siis jahimaaga liitmata piirkonnas. Pluss

veel suurkiskjate tekitatud kahju, hane ja lagle tekitatud kahju hüvitamine looduskaitseaduse alusel. Ühtekokku on tegemist, ütleme, kümnete tuhandete hektaritega. Kas Keskkonnaministeeriumil on tehtud ka arvutused või on ettekujutus, milline koormus võib langeda riigieelarvele sellega, kui nendel territooriumidel tuleb hakata Keskkonnaameti kaudu kahjusid hüvitama?

Kalle Palling

Aitäh! See konkreetne summa, mis tulevikus peaks riigi kanda jääma, ei tulnud komisjonis arutusele, sest selle paragrahvi järgi lisandusid ainult, esiteks, kahju, mis tekib jahikeelualadel, mis jäävad ühe kilomeetri raadiusesse ala piirist, ja teiseks, kahju, mis tekib jahipiirkonnaga liitmata jahimaal või alal, mis jääb ühe kilomeetri raadiusesse jahipiirkonnaga liitmata jahimaa piirist. Kõik muud juhud, mida te loetlesite, on kehtivas jahiseaduses juba sätestatud ja ma võin teile kas või kohe pärast siit puldist lahkumist need arvud järele vaadata. Kuid ma toonitan veel kord, et see konkreetne küsimus ei puuduta arutelu, mis oli komisjonis, ega puuduta ka käesolevat seaduseelnõu, sest need kahjude hüvitamise määrad ja korrad on juba varem kehtestatud.

Kui me räägime jahipiirkonnaga liitmata jahimaadest, siis nagu ma enne ütlesin, need maad on plaanis esimesel võimalusel uutele jahipiirkonna kasutajatele välja anda, need maad ootavadki käesoleva seaduse jõustumist. Kui rääkida aladest, mis jäävad ühe kilomeetri raadiusesse ala piirist, kus looduskaitseaduse alusel või kaitse-eeskirjaga on jahipidamine keelatud, siis Keskkonnaministeeriumi informatsiooni põhjal on tegemist aladega, kus ka majandustegevus on mõnevõrra väiksem kui muudel aladel. Nende kahjude tekkimist peetakse vähe tõenäoliseks, kuid konkreetse summa me saame ju teada, kui see seadus on ühe aasta reaalelus toiminud.

Aseesimees Jüri Ratas

Ülo Tulik, palun!

Ülo Tulik

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea kolleeg! Selle seaduseelnõu alusel katab riik kahjud aladel, mis jäävad ühe kilomeetri raadiusesse selle ala piirist, kus jahipidamine on loodus-

kaitseaduse alusel või kaitse-eeskirjaga keelatud. Minu küsimus: miks just ühe kilomeetri kaugusel, kas komisjonis oli arutusel ka teisi variante? Loomabioloogiat tundvad inimesed väidavad, et kõige väiksem liikumise areaal, 1,5 kilomeetrit, on kitsel, kuid suurulukitel, sigadel, põtradel ulatub see kümme korda kaugemale. Miks just üks kilomeeter?

Kalle Palling

See on ettepanek, mis on kooskõlastatud ka loomabioloogide ja Keskkonnaministeeriumiga. Osa loomabioloogide koolkondade hinnangul piisaks tegelikult 400 meetrist. Ma arvan, et üks kilomeeter, mis ka seadusse sai, on selline kesktee. Nagu ma siin ülevaadet tehes ütlesin, on see muudatusettepanek sõnastatud Keskkonnaministeeriumi muudatusettepaneku alusel ja küllap neil oli seda punkti puudutavates küsimustes põhjalik analüüs.

Aseesimees Jüri Ratas

Urve Tiidus, palun!

Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus lähtub eeldusest, et mitte kõik maaomanikud ei ole jälginud jahiseaduse eelnõu menetlemist nii põhjalikult ja süvenenult. Kas teil on võimalik lühidalt kokku võtta, mis muutub praegusega võrreldes maaomanike jaoks, kui see jahiseadus vastu võetakse? Võib-olla ütlete sellised olulisemad põhimõtted.

Kalle Palling

Aitäh! Kahe lausega seda kokku võtta vist ei õnnestu. Ülevaadet tehes mainisin, et põhiline vahe kehtiva seaduse ja meie ees oleva seaduseelnõu vahel on see, et maaomanikul tekib suurem õigus rääkida kaasa jahipidamises, mis toimub tema maal. See on üks põhimõtteline lähtekoht, mis läbib kogu seaduseelnõu. Nii nagu ma enne ütlesin, kehtiva seaduse alusel on maaomanikul, juhul kui ta ei saa jahipiirkonna kasutajaga kokkuleppele, väga ahtad võimalused jahipiirkonna kasutajat kas välja vahetada või temalt kahjutasu nõuda, need on sisuliselt olematud. Nagu ma samuti enne ütlesin, tema ainuke õigus on 100%-liselt katta kahjud, mis tema maa peal on tekkinud. Nägin enne kolleeg Tiit Tammsaare pearaputust selle

väite peale. Võib-olla ma olin enne pisut ebatäpne, loomulikult rakendub see õigus alles siis, kui jahipiirkonna kasutaja ja maaomaniku vahel ei ole kokkulepet. Nii nagu Tiit ise kirgliku jahimehena teab, on 90%-s Eesti jahipiirkondades võimalik kokkulepped sõlmida ja need kokkulepped on sõlmitud. Üldjuhul on läbisaamine maaomanike ja jahipidajate vahel Eestis väga sõbralik.

Ma arvan, et põhiline ongi see, mis ma teile juba ütlesin: omanikule hakkavad kehtima omaniku õigused, mis muudes valdkondades Eesti riigis juba ammu kehtivad. Soovin siinkohal ära märkida, et selle seaduseelnõu ettevalmistamisel on maksimaalselt proovitud arvestada nii jahimeeste kui ka maaomanike ettepanekuid. Kogu see eelnõu on tegelikult nende kahe osapoolle omavaheline kompromiss. Selles mõttes jahipiirkonna kasutajate jaoks suuri muutusi ei ole, et kõikides kehtivates jahipiirkondades jätkub jahipidamine samamoodi edasi, lihtsalt mõningatel teistel alustel. Kellelki jahipidamisõigust selle seaduse jõustumise korral ära ei võeta.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra juhataja! Hea ettekandja! Jahiluba ega jahipidamisõigust kellelki ära ei võeta, kui uus jahiseadus kehtima hakkab, aga jaht muutub kalliks ning paljud väiksema ja keskmise rahakotiga inimesed Eestis tulevikus enam jahti pidada ei saa. Kas te olete välja arvutanud, kui palju siis jahinduse käive Eestis järgmisel aastal kasvab? Milline see saab olema, kui palju Eesti riigis selle seaduse jõustumise korral raha juurde tuleb?

Kalle Palling

See küsimus ei puuduta absoluutselt arutelu komisjonis, kuid ma vastan hästi lühidalt: väide, et tegemist on seadusega, mis on viidud ärilistele alustele, on täiesti meelevaldne ja keegi ei ole mingisuguseid arvutusi teinud, sest nende järele puudub vajadus.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea ettekandja! Vibujahi puhul on palju räägitud sellest, et see suurendab salaküttimist, kuna vibu ei tee pauku ja raske on kontrollida. Samas võib ju iga inimene vabalt metsa minna ja öelda, et ta laseb seal lihtsalt märki ja ongi kõik. Milline on Keskkonnainspektsiooni seisukoht vibujahi lubamise osas?

Kalle Palling

Aitäh! Keskkonnainspektsioon mingit eraldi seisukohta vibujahi lubamise osas ei esitanud. Ja päris nii see ka ei ole, et keegi kõnnib vibuga metsas ja ütleb, et laseb märki. Siis võiks ju püssiga metsas jalutaja samamoodi öelda, et ta laseb lihtsalt märki. Tegelikult on meie ees olevas seaduseelnõus väga täpselt kirjeldatud, mida loetakse jahipidamiseks, seda nii tulirelva kui ka vibu puhul. Kui inimesel on metsas kaasas vibu, mis vastab seaduses sõnastatud jahivibu tunnustele, aga tal ei ole kaasas kehtivat jahimehe tunnistust või vibujahi laskekatse tunnistust, siis on õigus rakendada sanktsioone vastavalt käesoleva seaduse paragrahvidele. Nii lihtne see ongi. Jalutada metsas vibuga ja väita, et lasen märki, ei ole võimalik.

Kuid ma tahan juhtida tähelepanu asjaolule, et minu arvates on salaküttimine äärmiselt tõsine probleem, seda juba praegu. Sellega tuleb päris kindlasti tegelda, kas siis suurendada Keskkonnainspektsiooni järelevalve võimekust või parandada jahimeeste omavahelist informeeritust. Kui osa jahimeestest tegeleb salaküttimisega, siis heidab see ju varju kõikidele jahimeestele terves Eestis. Minul isiklikult tulevase noorjahimehena ei oleks küll hea meel viibida sellises seltskonnas, kellest osa täiesti teadlikult tegeleb salaküttimisega. Tõepoolest, see on taunitav! Seda tehakse aga paraku juba praegugi ja mina isiklikult ei usu, et vibuga jahtimine salaküttimist suurendaks. Juhin veel tähelepanu, et vibuga võib jahti pidada ainult väikeelukitele.

Aseesimees Jüri Ratas

Tiit Tammsaar, palun!

Tiit Tammsaar

Aitäh! Kõigepealt ütlen, et meie kõige suurema maaomaniku, RMK osatähtsus jahimaa-de hinna kujundamisel on määrava tähtsusega. Ütleme siis nii, et viimasel oksjonil kujunes

keskmiseks rendihinnaks kaks eurot hektari eest. Kas te arvate, et Helenius, kellel on Kaiu vallas 1000 hektarit maad, ei küsi seda kahte eurot hektari eest, juhul kui ta hakkab minuga lepingut sõlmima? Kas te peate teda idioodiks või kelleks te teda peate? Igal juhul ta küsib kaks, võib olla ka kolm eurot. Väita seda, et RMK ei loo siin trendi, küll ei saa. Või kuidas see oli teil mõeldud?

Kalle Palling

See ei puuduta absoluutselt arutelu komisjonis, kuid kui on konkreetseid ettepanekuid, kuidas RMK peaks oma jahimaadel jahti paremini korraldama, siis teie Riigikogu liikmena võiksite neid täiesti vabalt esitada. Kuid ma mõnan, et mingisuguse indikatsiooni võib selline lähenemine tõepoolest anda. Minu teada annab RMK jahimaid välja siiski üheaastaste rendilepingutega. See on mõnevõrra teistsugune lähenemine, kui on teistel jahimaa kasutajatel, kus leping tehakse kümneks aastaks. Kuid nii nagu kõikidele jahipiirkonna kasutajatele kehtivad ka RMK-le samasugused järelevalve, küttemismahutude ja kogu jahikorralduse nõuded. Kui nad teevad midagi valesti, tuleb nende suhtes täpselt samamoodi sanktsioone rakendada nagu ükskõik millise teise jahipiirkonna kasutaja suhtes. Kuid seda, et nad teevad midagi valesti, on siit Riigikogu saalist küll nii üht- kui teistpidi meelevaldne hinnata. Selles küsimuses tuleks mõjusid siis ikkagi konkreetsemalt analüüsida, juhul kui need mõjud on nii positiivsed kui ka negatiivsed.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Võsa, palun!

Peeter Võsa

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! See seaduseelnõu kannab ilmselgelt kiirustamisest tuleneva lohakuse märke. Põhiline jahihooaeg on Eestis ikka sügisel ja talvel. Kui ma nüüd ei eksi, ma ei ole jahimees, siis suvel on minu meelest lubatud jahti pidada vaid metskitsedele ja sokkudele ning praegusel ajahetkel polegi jahimehel pussiga metsas midagi teha. Seda enam on pannud jahiringkondi imestama komisjoni soov see seadus võimalikult kiiresti vastu võtta. Millised olid komisjoni argumendid selliseks kiirustamiseks?

Kalle Palling

See, et on kiirustatud, on teie väide, härra Peeter Võsa. Komisjon töötab oma tavapärasel rütmis, võib öelda, et algselt mõeldust isegi pisut aeglasemalt, kuid seda põhjalikumalt. Lähtusime ettepanekutest, mis olid keskkonnamisjonile laekunud, ja nende menetlemise kiirusest ning meil ei olnud mingit põhjust lihtsalt oodata mingisugust muud aega. Seaduseelnõu menetlus keskkonnamisjonis on olnud põhjalik ja see on tänaseks lõpule jõudnud. Kuid üks oluline asjaolu on see, et jahimehed peavad 25. aprilliks maksma riigieelarvesse jahipidamisõiguse tasu. Eelnõu selleks ajaks seadusena ei jõustunud. Jahipiirkonna kasutajatele esitatakse arved kahe kuu kaupa ja me soovisime, et jahipiirkonna kasutajatel oleks pikemalt ette teada, kui palju jahipidamine neile jahipidamisõiguse tasuna maksma läheb. Ka seetõttu ei lükatud seda seaduseelnõu sügisesse, mis on aga väike põhjus. Põhiorhk on ikkagi sellel argumentatsioonil, mis ma teile oma vastuse alguses andsin, st polnud küsimusi, mis oleksid jäänud lahenduseta.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! RMK korraldab ju peremeheta varale oksjonid ja teenib seega vara müügist raha. Millistel eesmärkidel kasutatakse oksjonitel jahioiguse müügist saadavat raha ja miks kuulub jahioiguse müügi õigus RMK-le?

Kalle Palling

Õigus pidada jahti RMK maadel on maaomaniku õigus. Kõike muud, mida te küsisite, tuleks küsida kas mõne RMK nõukogu liikme käest või arupärimise korras keskkonnaministrilt. Tõepoolest, käesoleva seaduseelnõu menetlust komisjonis ei puuduta kuidagiviisi see, kui palju RMK kogub raha ja milleks ta seda kasutab. Selline on mu vastus.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Komisjon ei toetanud minu muudatusettepane-

kut, mille järgi püasustusega väikesaarel tuleks jahikorraldus kooskõlastada saarvalla volikogu või väikesaare üldkoguga. Kuidas peaks siis väikesaarte kogukond või vähemalt saarevaht, kelle riik on ametisse pannud, saama infot, et näiteks homme tuleb 15 Itaalia jahimeest linnujahile ja väikesaar muudetakse kaheks päevaks piltlikult öeldes lasketiiruks?

Kalle Palling

Aitäh! Mina näen, et see koht on jahindusnõukogu. Juhul kui tegemist on sellise maaonnaga, kus on ka väikesaared, peaks jahindusnõukogu töös osalema ka väikesaare esindaja või siis peaks informatsiooni liikumine olema kuidagi selgem. Ma ei tea, kas igapäevases elus on sellised probleemid väga sage-dased, et kuskilt tulevad mingisugused jahimehed, kellest keegi mitte midagi ei tea. Ma mõõnan, et kui selliseid olukordi reaalses elus ette tuleb, siis peaks informatsiooni liikumine olema parem. Parim võimalus selleks on, kui saare esindaja saab kaasa rääkida ja osaleda jahindusnõukogu töös. Ja nagu ma enne ütlesin, peaks informatsiooni liikumine, juhul kui see praegu ei ole piisavalt hea, olema parem.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Randver, palun!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud komisjonipoolne ettekandja, tänud teile vaprase eest! Eelnõu on oma esialgse versiooniga võrreldes küllaltki palju muutunud, sellesse on uusi põhimõtteid sisse toodud. Kuidas sina konkreetset praegu tunned, kuidas see eelnõu, kui ta vastu võetakse, hakkab seadusena toimima? Millised on sotsiaalsed mõjud kogukonnas? Teatavasti maaomanikud ja jahimehed elavad kogukonnas ja suhtlevad, sotsialiseeruvad. Teiseks, millised on selle seaduse majanduslikud mõjud? Ja kolmandaks, milline on administratiivne suutlikkus, milliseks sa seda praegu hindad?

Kalle Palling

Aitäh küsimuse eest! Ma olen siit kõnetoolist korduvalt öelnud, et käesolev seaduseelnõu valmis nii omanike esindajate kui ka jahimehi esindava jahimeeste seltsi omavahe-lise kompromissi tulemusena. Kõiki neid as-

pekte, millele te oma küsimuses viitate, arutati ka selle eelnõu koostamise ja menetluse käigus äärmise põhjalikkusega. Mitte kellelgi ei ole eesmärki Eesti jahindust kuidagi pahupidi pöörata. Nii nagu ma enne siin ütlesin, säilivad need 324 jahipiirkonda sellisel kujul, nagu nad on. Informatsiooni paremaks vahetamiseks ja koostöö tõhustamiseks luuakse maakondlikud jahindusnõukogud. Jahipiirkonna kasutusõiguse load muutuvad küll tähtajaliseks, kuid kõigil 324 jahipiirkonnal hakkab seaduse jõustumise järel kehtima kümneaastane kasutusõiguse tähtaeg. Lisaks pindala nõudele on sisse toodud ka kinnistute arvu nõue, mille kohta Neeme Suur küsis. Kõik need on ju muudatused, mis soosivad praeguse jahikorralduse jätkumist, kuid mängu tuleb praktikas juba väga paljudes jahipiirkondades toimiv filosoofia, et eraomandi omanikul on õigus kaasa rääkida tema maa peal toimuva jahi korralduses. Kui need läbirääkimised toimuvad ja kokkulepped sünnivad, siis ma ei näe põhjust, miks peaksid kaasnema mingisugused sotsiaalsed mõjud.

Tõesti, ma olen ise ka väga väikesest kohast pärit, seal sündinud ja veedan seal kogu oma töövälise aja. Ma tean neid nädalavahetuse päevi, kui jahimehed kogunevad, et minna ühisjahile. Ma tean neid inimesi ja osaliselt ka nende majanduslikku olukorda. Maaomanikul on siiski õigus teada, mis tema maa peal toimub, ja oodata jahipiirkonna kasutajalt partnerlust – see oleks vist kõige õigem sõna. Sealsamas Raplamaal, kust me Tiiduga mõlemad pärit oleme, on üks tubli kartulikasvataja, kelle maad ulatuvad kolme jahiseltsi aladele. Kahega neist on tal väga hea läbisaamine ja kolmandaga seda läbisaamist ei olegi. Ma eeldan, et nende kahe puhul, kellega temal konkreetset on väga hea läbisaamine, jätkub ka uue seaduseelnõu valguses kõik täpselt nii, nagu tänaseni on olnud. Nii et koostöö toimib. Aga jahimeeste hinnangu järgi on alla 10% nendest 324 jahimaast tõesti sellised mõnevõrra probleemsed piirkonnad. Kindlasti ei ole seal probleemide ainukeseks põhjuseks jahimehed, kaugegtki mitte seda ei soovi ma väita, vaid tegemist on piirkondadega, kus kokkulepete saavutamine on mõnevõrra komplitseeritud. Kui me seaduse jõustumist selles valguses vaatame, siis ei ole asjaolud üldsegi mitte nii hullud,

kui meile siin seaduseelnõu menetlemise käigus on proovitud väita ja muljet jätta.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Läheme § 24 lõike 4 ehk siis keelatud jahipidamisvahendite ja -viiside juurde. Lõike 4 punktis 4 on kirjas, et jahipidamine on keelatud mootoriga veesõiduki, mootor- ja maastikusõidukiga ulukit taga ajades. Sõidukid on jaotatud mootorsõidukiteks ja maastikusõidukiteks. Tuleb välja, et meil on ka sõidukid, mis on küll maastikusõidukid, aga ei ole mootorsõidukid. Tõenäoliselt on tegemist maastikujalgrattaga, millega siis ei tohi ulukit taga ajada. Aga ma ei näe siin ühtegi viidet hobusele. Kas see tähendab, et ratsajaht on Eestis lubatud? Vibujahi me tõime sisse. Kuna me hobusega uluki tagaajamisele ja hobuselt uluki laskmisele tähelepanu ei pööra, kas siis on meil lisaks vibujahile ka ratsajaht lubatud? Kas see on nii?

Kalle Palling

See on tõesti väga hea küsimus, mis ei puuduta küll komisjoni arutelu. Ma täpsustan: kas te küsisite § 24 või § 25 kohta? Paragrahvi 24 kohta. Mina olen aru saanud selliselt, et kui ei ole mootorit, siis on lubatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Enn Eesmaa, palun!

Enn Eesmaa

Aitäh! Minu küsimus puudutab neid välismaa kütte ja jahimehi, kes tulevad Eesti metsadesse küttimea, kas hobusel või ilma, see pole antud juhul oluline. Kui võrrelda meie jahiseadust teiste Euroopa Liidu riikide jahiseadustega, millises positsioonis me siis sinu arvates oleme? Võtame sellesama meile paljudele meeldinud vibuga küttimea. Kui siia tuleb vibulaskja Sherwoodi metsadest, kas talle on siis kõik teada ja kas tema riigi jahiseaduses on samasugused sätted olemas?

Kalle Palling

Niipalju kui mina olen jahipidamisest kui sellisest väljaspool seda seaduseelnõu aru saanud ja püüdnud aru saada, reguleerib jahipida-

mist ja jahimeeste käitumist üle maailma kirjutamata jahieetika. Seda esiteks. Ma arvan, et meil Eestis on jahindusega väga hästi, ja sellest tulenevalt on arutatavas seaduseelnõus soovitud maksimaalselt säilitada nn traditsioonilist jahindust, nagu ma Rein Randveri küsimusele pikalt vastasin. Niisiis ei ole muutusi, mis käesoleva seaduseelnõu vastuvõtmisega võiksid kaasneda, üldse nii palju.

Mis puudutab vibujahti, siis ma arvan, et vibujahi võimaldamine Eestis muudab jahipidamise mitmekesisemaks. Mõningaid väikeulukeid, näiteks kobrast, on vibuga kindlasti palju kergem tabada. Vibunooletele saab külge panna ka nõõri, ja kui sa oled kobrast tabanud, siis saab nõõri abil kopra veest välja tõmmata. Ma arvan, et meil Eestis on jahindusega kõik hästi. Sellest annab tunnistust ka see, et Eestit külastab ja peab siin ka jahti aastas umbes 3000 jahimeest väljastpoolt. Meil on haruldased liigid, needsamad suurkiskjad, keda me oleme vastavalt Euroopa Liiduga liitumise lepingule kohustunud Eestis hoidma – hundid, karud, ilvesed.

Mis puudutab teie küsimuse lõpuosa, kas mujal on samasugused reeglid, siis ma arvan, et teatud sarnasusi ja läbivaid jooni leiab kõikide riikide jahiseadustest.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmen Kütt, palun!

Helmen Kütt

Täna, austatud juhataja! Hea ettekandja! Minu küsimus tuleb jahindusnõukogu kohta, § 9. Jahindusnõukogu pädevusse on antud küttimea ja -struktuuri kokkuleppimine. Natuke haakub see küsimus kolleeg Kotkase küsimusega, kes küsis selle kohta, et kui jahindusnõukogus ei ole inimest väikesaarelt, kuidas siis lepitakse kokku küttimeaht. Tõenäoliselt tuleb siis kellelegi anda volitus ja kokkulepitut saab vist tühistada ainult kohtus. Mis saab siis, kui keegi, kes ei ole nõukogus esindatud, ei ole kokkulepituga rahul?

Kalle Palling

Seaduses on sätestatud, et jahindusnõukogusse kuuluvad Keskkonnaameti esindaja riigi esindajana ning maaomanike ja jahimeeste esindajad. See, kui palju maaomanikke ja kui palju jahimehi sinna kuulub, ei ole kuidagi viisi

reglementeeritud. Ma ei kujuta päris hästi ette olukorda, kus väikesaare esindaja soovib jahindusnõukogusse kuuluda ja selle tööst osa võtta, aga seda talle ei võimaldata. Ma arvan, et sellist olukorda praktilises elus ilmselt ei tekigi.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Hea ettekandja! Natuke aega tagasi te teatasite, milline üksmeel valitseb selle seaduseelnõu puhul huvigruppide vahel. Ometi on Eesti Jahimeeste Seltsi juhatus oma pöördumises teatanud, et nad ei toeta teisele lugemisele saadetud eelnõu sõnastust. Vähe sellest, nad leiavad, et selline sõnastus ja regulatsioon kujutab tõsist ohtu meie rahvusliku jahinduse kestlikule arengule. Kuidas te ettekandjana seda kommenteerite?

Kalle Palling

Ma kommenteeriksin seda nii, nagu ma vastasin ka Rein Randverile. Meie komisjonis ja juba selle eelnõu väljatöötamise faasis on maksimaalselt proovitud arvestada kõigi osapoolte ettepanekuid. Minu hinnangul on tõepoolest tegemist nendevahelise kompromissiga. Neid mõjusid, millele jahimeeste seltsi juhatus viitab, on võimalik hinnata, neid on hinnatud, kõiki neid mõjusid on kaalutud. Nagu ma enne ütlesin, seaduseelnõu ettevalmistamine algas juba 2008. aastal. Keskkonnaminister on nimetanud seda seadust kaasamise meistriks. Võtame kas või näiteks arutelu keskkonnakomisjonis. Üheksale istungile, millest üks oli erakorraline, olid kutsutud ka kõik asjasse puutuvad organisatsioonid, ja ma julgen väita, et enamik ettepanekuid võeti arvesse, kui mitte tervenisti, siis osaliselt. Tegelikult on nii ministerium eelnõu ettevalmistajana kui ka komisjon Riigikogus eelnõu menetlejana proovinud arvestada maksimaalselt kõiki osapooltega ja vastavasisulisel muudatused, kui neid on peetud vajalikuks esitada, on ka enamjaolt eelnõusse muudatusettepanekutena sisse kantud.

Kuid ma tahaksin ära öiendada ühe asjaolu, millele sellesamas teie mainitud pöördumises on viidatud. Nimelt on viidatud sellele, et meil ei ole rakendusakte ja et rakendusaktide koos-

tamise ei ole osapooli kaasatud. Uue jahiseadusega kaasnevast kaheksast õigusaktist on uued vaid kaks. Nendest esimene on jahipidamisõiguse tasu suurus, selle maksmise ja maksmise kontrollimise kord. Sellega sätestatakse jahimehe aastamaks. Ja kuna tegemist on KIK-i jahindusprogrammi laekuva rahaga, mis jahindusse tagasi suunatakse, siis lepitakse selle tasu suurus kokku Eesti Jahimeeste Seltsiga. See on minu mälu järgi muudatusettepanek nr 35, millega tõsteti jahipidamisõiguse tasu ülemmäära viie euro võrra. Teine rakendusakt, mis on uus, on põllumajanduskultuuridele ning metsamaal kasvavatele okaspuudele uluksõraliste tekitatud kahju hindamise alused ja meetodika, nõuded hindamisaktile, kahju hüvitamise täpsustatud ulatus ja hüvitamise kord ning hüvitatavate okaspuude nimekiri. Seda määrust on Keskkonnaministerium koos jahiseaduse eelnõuga paralleelselt menetlenud. Määruse eelnõu on valminud Eesti Jahimeeste Seltsi ja Eesti Maaomanike Ühenduse ettepanekutest lähtuvalt, oluline sisend on tulnud ka Põllumajandusministeriumist. Jahieeskirja põhimõttelisi muudatusi sisse ei viida. Nii et tegelikult on rakendusaktid olemas ja osapooli on nendest informeeritud. Niisiis ei ole see argument päris õige ja selle pärast ei pea seaduseelnõu teist lugemist katkestama, nii nagu jahimeeste selts seda soovis.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea Kalle, mis sa arvad, kumb osapool, kas maaomanikud või jahimehed, on selle seaduseelnõuga rohkem rahul?

Kalle Palling

Ma arvan – ja see on puhtalt minu isiklik arvamus, sest see ei puuduta komisjoni arutelu –, et rahulolematuid on mõlemal poolel ja samamoodi on mõlemal poolel ka rahulolevaid. Kompromiss tähendabki iseenesest seda, et leiti kuldne kesktee. Kindlasti on nii ühel kui teisel pool neid, kes maksimumi ei saavutanud ja päris rahul ei ole. Kuid vaadates tagasi aruteludele ja meenutades, milline see eelnõu oli parlamenti saabudes, arvan siiski, et nende nelja kuu jooksul on tehtud tubli töö ja seaduseelnõu on muutunud oluliselt paremaks.

Ma tänan isiklikult kõigepealt komisjoni liikmeid selles töös aktiivselt osalemast ja loomulikult kõiki muudatusettepanekute esitajaid, kelle häid ettepanekuid me oleme saanud selle seaduseelnõu menetlemisel arvestada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Härra juhataja! Kallid kolleegid! Siin saalis on vahel arutusel olnud must-valged eelnõud ja me võtame samasuguseid seadusi vastu. Jahiseadus ei ole kindlasti must-valge seadus. Oma küsimuses ettekandjale ma väitsin, et see seaduseelnõu on valitsuses või õigemini ministriumis menetluses olnud viis aastat ja veidi rohkem. Selle põhjusi on tõesti mitu. Isegi on vale öelda, et mitu – neid on palju.

Mis selle viie aasta jooksul ikkagi toimus? Ministriumil, õigemini Reformierakonnal oli soov muuta jahipidamine maaomanikukesks. Tõesti võib öelda, et praegune jahiseadus on just jahimehe poole kaldu. Ma arvan, et IRL-il oli kogu selles Eesti jahimajanduse ideoloogias väga õige seisukoht. Nad võitlesid selle nimel päris pikalt ja saavutasid ka väikest edu. Aga ma rõhutan, et see edu on olnud väike ja täna mul oleks põhjust õnnitleda reformareid, kes surusid oma tahtmise läbi ja nüüdne jahiseaduse eelnõu kaldub kahjuks teisele poole: ta kaldub omaniku poolele. Muidugi ei juhtu midagi homme, vaid alles siis, kui see seadus vastu võetakse. Siis muutub olukord vähehaaval selles suunas, et Eestis jahimeeste arv väheneb. Seda sellepärast, et jahipidamine läheb tunduvalt kallimaks ning väikese ja keskmise rahakotiga inimestel jahti Eestis võimalik pidada ei ole. Meie Eesti elukeskkond tegelikult kaotab selle seaduse jõustumisega. Seda mitte hoobilt, homme, aga me käivitame selle seadusega suundumuse, et metsa jahile saab minna rikas mees, on see siis kohalik mõisnik, kohalik rikkur, või siis meelitame mujalt siia inimesed, kes selle eest kallist raha maksavad.

Täna ettekandja kinnitas õige mitu korda, et see ei ole komisjoni teema ja seda me ei arutanud. Millistele küsimustele ta siis tegelikult vastas? Me võime rääkida mõnest juriidilisest

nüansist ühe või teise paragrahvi puhul, aga eelnõu sisule kahjuks komisjonis nagu pihta ei saadud, kuigi asja arutati üheksa korda. Jutt on ühest eluvaldkonnast. Mulle jäi küll selline mulje, et see seadus muudab ühe eluvaldkonna suunda meie riigis. Me räägime ka teiste seaduste puhul pahatihti vähe teemal, kuidas üks või teine seadus aitab Eesti elu edendada, kas inimesed jäävad Eestisse või miks nad ära lähevad. Ma arvan, et jahiseaduse sellise lahenduse puhul mitte küll tuhanded, aga mõned noored perekonnad lähevad Eestist ära.

Mis ma tahan veel öelda? Opositsioon tegi head tööd, IRL võitles vägevalt oma aadete eest, aga kahjuks jäi alla. Võitsid reformarid, kes on ärimehed, kes võitlevad ärimeeste eest. Ärimehed selle seadusega võidavad – nii jahimehed kui ka teised, kes jahinduse pealt teenivad. Need teised on toitlustus-, majutus- ja transpordiettevõtted. Palun aega juurde!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, kolm minutit!

Lembit Kaljuvee

Kuigi siin nii ettekandja kui ka minister väitsid, et tegu ei ole ärilise lähenemisega, oleme ikkagi kahjuks läinud seda teed, et me oleme nagu tüki Eestimaad maha müünud, kaubaks teinud. Nii võtame paljudelt inimestelt ära võimaluse tulevikus selle ürgse hobiga tegeleda. Rõhutan, just nimelt ürgse hobiga. Ja sellest on mul ääretult kahju, et IRL, kes peaks võitlema selle eest, et Eestis saaks millegi isamaalise ja ürgsega tegeleda võimalikult lai seltskond, seda jahiseaduse eelnõu menetlemisel ei saavutanud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Tiit Tammsaare! Kolm minutit lisaega.

Tiit Tammsaar

Mina olen neljandat koosseisu Eesti Jahimeeste Seltsi juhatause liige ja mul tuleb kurbusega sellest kõnetoolist öelda, et meie ligi viis aastat kestnud kompromissi otsimine on luhta läinud. Ja tõenäoliselt just selles majas on asju niimoodi suunatud. Mitmeaastane pingsalt kulgenud protsess uue jahiseaduse kooskõlastamisel ja eriarvamuste silumisel saab täna-homme läbi, lõppedes jahinduse tu-

leviku seisukohalt kindlasti fataalse lahendusega. Kahju, et kompromiss, mis sõlmiti väljaspool seda maja, keerati just siin Toompeal pea peale. Otsides kooskõla jahimeeste, loodushoidjate ja ultraliberaalse turumajanduse apologetide, mammonameeste vahel, ei suudetud leida mingit kompromissi. Eesti kui Euroopa Liidu ühe kõige rikkalikuma ja suursugusema faunaga maa mainest saab selle seaduse vastuvõtmisega vaid nostalgiline mälestus. Need väärtushinnangud ning looduse mitmekesisuse ja tasakaalu printsiibid, mida Eesti kütid on vankumatult olenemata riigikorrast sajandeid hoidnud, on möödaniukuks saamas, ja seda vaid väikese osa saamameeste osava ja jesuiitliku lobitöö tagajärjel. Enamik maa- ja metsamehi, kelle hulka ka mina kuulun, ei võida seadusest sentigi ja võib vaid und näha väidetava uue jahiseaduse hüvedest ja omanikuõiguse realiseerimisest, sest peotäis suurmaaomanikke on oma uue korra maksma pannud. Mõne hektari meestel jääb üle leppida väikeaktsionäri staatusega.

Ulukkonna liigirikkuse ja populatsiooni püsijäämise seisukohast ei ole uuel seadusel küll mingit ülesannet. Õigemini on tehtud kõik, et sellised justkui vähetähtsad väärtused elimineerida. Mida rohkem küttemist ja turismijahti, seda parem, sest ulukeid, kes suuromanike püha omandit laastavad, jääb järjest vähemaks. Riik kui selline ei kontrolli ühte meie suurimat loodusrikkust ju pea mitte kuidagi. Me ei hakkagi kurtma jahindusklubide saatuse pärast. Tänu kehtestatud kulude kompenseerimisele õige pea sellised tüütud MTÜ-d suures osas kaovad või on nendes võim sujuvalt üle võetud. "Mis siis?" küsite teie, kes te ei ole jahimehed, kes te asjasse kõige paremas mõttes ei puutu. Ega see ei olegi midagi hullu, võrreldes maailmarevolutsiooniga! Ammu on teada, et kõige odavam liha on Selveris ja kala Maksimarketis või oli see vastupidi. Metsast tulev saak on tunduvalt kallim kui kõige kallimas kaubaketis pakutav.

Asjatundmatuile selle sõna kõige paremas tähenduses olen väikese seletuse võlgu. Me kõik teame, kuidas on lood meie maaeluga tervikuna. Põllumajanduse töömahukuse drastiline vähenemine on maal kaasa toonud nüüdseks juba pöördumatud muutused. Poed pankakse kinni, pankadest ja postkontoritest ei ole maal juttugi, koolid sulgevad stoilise järjekind-

lusega uksi, kultuuriüritustest ja huvialadega tegelemise võimalustest pole mõtet rääkidagi. Siiski võib siin-seal täheldada kõige kiuste mõningaid elumärke. Aktiivsed külamehed on kaitseliitlased ja abipolitseinikud ja priitahtlikud pritsimehed ning lisaks kõigele sellele ja vaatamata sellele on nad vabal hetkel ka metsas jahti pidanud. Nad on olnud oma riigile lojaalsed kodanikud, aga nüüd on sellega kahjuks lõpp. Parimal juhul lubatakse neid külamehi metsa uussakste kütitud loomade soolikaid laskma. Retooriliselt võib küsida ja peabki küsima: kas me sellist riiki tahtsime? Kas riigi võetud kohustuse Euroopa Liidu ees tagada ca 200 hundi, 600 karu ja ka ilveste populatsioon siin Maarjamaal peab see vaene külamees oma õblukesest rahakotist kinni plekkima? Kas on seda järjekordset eelkõige sotsiaal-majanduslikku vapustust meie külale ikka vaja? Kelle huvides see riid üles võetakse? Midagi on hirmus valesti sellel pildil!

Kutsun veel kord kõiki üles sellist külavae-nulikkude seadust kiirustades mitte vastu võtma. Meil on veel aega, aga mitte eriti palju. Ja kui seda ikkagi tehakse, siis, uskuge mind, need 15 000 tänini riigitruud jahimeest ja lisaks nende lähikondsed ei saa seda unustada. Nad ei unusta oma "heategijaid" ei valimistel ega riigile vabatahtlikuna abi osutades. Mul isiklikult on häbi selle koalitsiooni lehmakauple-mise tulemusena sündinud kokkuleppe pärast, mille üheks pooleks on reformistid, kes said oma jahiseaduse, ja käivad jutud, et IRL saab oma põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse või jumal teab, mida veel. Kui reformistidest võib veel kuidagi aru saada, siis eriti piinlik on mul IRL-i pärast, et nad jahimehed hülgasid. Tuletan meelde, et enne eelmisi valimisi oli Eesti esikütt ja jahimeeste kaitseingel Jaak Aaviksoo isiklikult. Võite selles veenduda ajakirja Eesti Jahimees 2011. aasta esinumbrist sirvides – Jaak Aaviksoo lubab selles oma täies ilus seis-ta surmani jahimeeste püüdluste eest. Milleni me tänaseks oleme jõudnud, on kõigile teada.

Lõpetuseks tuleb nentida, et vaatamata seaduse vastuvõtmisele ja just selle tõttu ei jäta jahimehed ja lihtsad külamehed oma püha võitlust. Ka kõige halvemat seadust saab muuta ja peabki muutma ning kes teab, kas meil lõpuks ikka on vaja nentida, et Pentus-Rosimannus on Eesti jahinduse Liiva-Annus.

Head suursuguse Eesti looduse ja eelkõige meie ulukite mitmekesisuse nautimist seni, kuni neid veel maha notitud ei ole! Aga selles, et seda tehakse, olen ma juba täna surmkindel. Kõik on koalitsiooni kätes, nii et mõelge enne, kui nupule vajutate. Teie kätes on kogu Eesti looduslik tasakaal ja ulukite säilimine. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Rein Randver!

Rein Randver

Väga austatud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Kui rääkida jahinduse olemusest, siis me teame, et Eestimaal on jahimehi ja jahinaiasi 15 000 – 16 000 inimese ringis, kes kasutavad jahinduse eesmärgil üle 80% riigi maismaa pindalast. Meil on relvaloa omanikke ligi 30 000, tsiviilkäibes on üle 60 000 tulirelva ja suurem osa nendest on jahiinimeste kasutuses. Ma ei pea siin silmas kallaletunge, vaid kogu seda suurt jahikogukonda, pluss kümned tuhanded maaomanikud, keda käesolev seaduseelnõu puudutab.

Me soovime eelnõuga 351 saavutada väga põhjanevaid muudatusi, teha jahinduses kannapöörde ja viia valdkonna uutele alustele. Teiselt poolt aga on ka meie soov maaomanike ja jahimeeste murede lahendamine, et vastandamist ja konflikte oleks võimalikult vähe. Kas see on ikka nii? Meie põhiseaduse §-s 5 on kirjas, et loodusressursid on rahvuslik rikkus, mida tuleb kasutada säästlikult. Sellest lähtuvalt peame ka meie siin saalis otsustama riikliku jahinduspoliitika põhisuunad jahindustegevuses, ulukiseires, jahimaade korraldamises ja järelevalve osas. Meil on kohustus tagada jahiulukivarude taastusvaruna võimalikult suurele arvule isikutele. Praegu on paljud jahimehed jahimaata ning neil ei ole võimalust jahti pidada. Ka käesolev eelnõu ei lahenda seda probleemi. Kas vaatame edaspidigi läbi sõrmede sellele, et igapäev pole tagatud õigus vabale eneseteostusele? Olen kuulnud väiteid, et Nõukogude kord kehtib jahinduses tänaseni.

Head kolleegid! Meie kolleegid Riigikogu IX koosseisust menetlesid jahiseaduse eelnõu ikka vabariigi põhiseaduse vaimus. Maaomaniku ja jahinduse korraldajate ning maaomaniku ja jahimehe õiguslikud suhted on

mitmes kehtivas peatükis lahti kirjutatud. See on täitmiseks ametnikele, korraldajatele ja vastutajatele. Võime küsida, miks seda siis tehtud ei ole. Ja kui rääkida Nõukogude aja jätkumisest, siis tuleb öelda, et nagu ka komisjoni määratud ettekandja rõhutas, võetakse eelnõuga üle senised sätted, millega on reguleeritud jahimeeste suhted, ja jahipiirkonna moodustamise põhimõtted. Normi 5000 hektarit ja piire ei muudeta ning jahipiirkonna kasutusõigus jääb samaks. Kunagi olid jahindusnõukogud, mis on ka nüüd eelnõus olemas, ka on selles endiselt suurulukite laske katsed. See oli väike loetelu sellest, mis ka käesolevas seaduseelnõus on ilusti lahti kirjutatud.

Eelnõu muutmiseks laekus hulk tänuväärseid ettepanekuid ja komisjonis toimus palju huvipoolte kohtumisi. Tulisemad vaidlused olid ulukikahjustustega seotud põhimõtete üle. Kahjustuste hüvitamine on eelnõuga jäetud suuremas osas jahimeeste õlule, omavastutuse piires osalevad loomulikult ka maaomanikud. Pean õigeks, et kahjude hüvitamises osaleb ka riik. Ja mis põhjustel? Meie riigi põhiseaduslik ülesanne on tagada elujõuliste ulukite asurkondade säilimine ja bioloogiline mitmekesisus ka tulevastele põlvkondadele.

Palun kolm minutit juurde!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun!

Rein Randver

Riigil on võetud kohustus Euroopa ees suurkiskjate osas, kelle toiduks on uluksõralised, kes teevad kahju metsa- ja põllukultuuridele. Meil on olemas kaitsealused territooriumid, kus elavad ulukid ja kus osalt on jahipidamine keelatud või piiratud. Ulukid liiguvad sealt välja ümbritsevale territooriumile ja teevad kahju. Riigi osalemine tagab korra ja stabiilsuse ulukikahjustuste hüvitamisel ning hoiab ära omanike ja jahipiirkondade kasutajate vahelised võimalikud ebakõlad.

Ma tahan tänada keskkonnakomisjoni liikmeid, kes olid päri arutama viie Riigikogu liikme algatatud jahiseaduse muutmise eelnõu 328, mille eesmärk oli hoida ära segadused jahinduses. Tulemus: esimene lugemine lõpetati, edasi komisjoni jõud rauges ja eelnõu läks riiulile. Tegelikult aga on selline, et mitu jahiseltsi on juba esitanud kohtule kaebuse ja

esialgse õiguskaitsse taotluse. Nii et segadused jätkuvad.

Käesoleva seaduseelnõu menetlemisel on mul olnud tunne, et me menetleme seda kiiresti, isegi ülikiiresti. Ühelt poolt saan aru, et kehtivas seaduses kirjas olevad ülesanded on kümme aastat täitmata, tähtajad on möödas. Ametnikud kirjutavad komisjonile, et jahipiirkonna kasutusõiguse lubade kehtivuse tähtajad on lähenemas ja jahinduse kindlatele alustele saamise seisukohast on väga oluline, et Vabariigi Valitsuse algatatud jahiseaduse eelnõu kiiresti lõpuni menetletaks. Kiire menetlemine ei lähe aga kuidagi kokku eelnõude menetlemise hea tavaga. Paraku on meil eelnõu kaks lugemist ette nähtud ühel nädalal. Ja nagu tõesime, on eelnõus ka põhimõtteliselt uusi regulatsioone, seega peaks aruteludeks ja muudatuste ettepanekuteks andma rohkem aega. Ning ka avaldamise ja jõustumise vahel olgu piisav ajavahemik. Praegu on eelnõus kirjas, et seadus jõustub 1. juunil. Meenutan, et kehtiva jahiseaduse vastuvõtmisest kuni rakendamiseni läks 11 kuud, täna arutatakse eelnõu tahetakse seadustada ühe kuuga. Ma küsin emotsionaalselt nii: kas me oleme Eesti riigis nüüd kümme korda haldussuutlikumad?

Eelnõuga ei ole saavutatud kõiki osapooli rahuldavaid kompromisse ja kõlab arvamusi, ka komisjonis, et me võtame eelnõu seadusena vastu ja siis hakkame kohe tegema vigade parandusi. Kas me ikka peame niimoodi tegema?

Head kolleegid, tänavune aasta on jahinduses rahuliku jahikultuuri aasta. Soovin kõigile, et see edukalt kulgeks! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon teeb ettepaneku eelnõu 351 teine lugemine katkestada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Eldar Efendijevi! Kaheksa minutit.

Eldar Efendijev

Lugupeetud härra eesistuja! Head kolleegid! Kas mul on üldiselt hea meel osaleda täna siin saalis jahiseaduse eelnõu teisel lugemisel? Ühelt poolt võib ütelda, et Keskerakonna fraktsiooni ettepanekud aktualiseerisid palju küsimusi. Kasutan praegu juhust ja kordan need üle. Näiteks me tegime ettepaneku täpsustada seaduseelnõu sätetega rentniku osale-

mise ja tema volituste kohta. Nagu te mäletate, esimesel lugemisel lükkasid eelnõu algatajad selle tagasi, aga menetluse ajal positsioon muutus ja nüüd on see küsimus üldiselt lahendatud.

Tegime ka ettepaneku moodustada fond, mille kaudu kompenseerida maaomanikele tekitatud kahju. Esimesel lugemisel ei leidnud ka see ettepanek algatajate toetust, ent menetluse ajal nende positsioon muutus ja nad tulid välja oma visiooniga reservfondi moodustamise ja eksisteerimise kohta.

Veel tegime ettepaneku arvestada otsuste langetamisel mitte ainult suurmaaomanikega, vaid ka väikestega. See lähenemine leidis samuti oma koha eelnõus, kuna algatajad järjekordselt muutsid oma positsiooni.

Tahan siinkohal kasutada võimalust ja eriti tänada kolleeg Marustet tema ettepanekute eest, mis aktualiseerisid kõrgel tasemel rea valdkondi ja aitasid seaduseelnõu menetlemisele kaasa. Eelnõu sai parem ja mõned teravad küsimused leidsid osalise lahenduse. Palju küsimusi aga ikkagi jäi. Näiteks ma täna küsisin ka komisjoni ettekandjalt, mispärast ei soovi riik olla reservfondi asutaja, kui ta juba osaleb tegevuses omavahenditega. Miks pannakse selle fondi tegevus ainult jahimeeste õlgadele, ei suudetud veenvalt argumenteerida. See ei ole nagu õige.

Veel: kas jahipidamine vibuga on hästi reguleeritud ja võib olla kindel, et tulevikus sellega seoses küsimusi ei teki? Mina ei ole selles kindel. Ka ei ole lõplikult lahendatud lahk- arvamused suur- ja väikemaaomanike vahel ning maaomanike ja jahimeeste vahel. Eelkõnelejad seda aga juba valgustasid eri külgedest ja ma kordama ei hakka.

Lõpetuseks tahan teile ette lugeda mõned laused Margus Puusti, Eesti Jahimeeste Seltsi presidendi pöördumisest jahimeeste poole. Esimene tsitaat: "Eelmise nädala keskkonnamisjoni otsus saata eelnõu teisele lugemisele juba sellel nädalal purustas meie lootused." Jätkan: "Kas tõesti peame ka meie hakkama kasutama äärmuslikke vahendeid ja ulukite ja jahimeeste õiguste kaitseks loosungitega Toompeale kogunema? Ka seda varianti arutasime erakorralisel koosolekul. Otsus oli, et mitte, ja juhatuse liikmed avaldasid lootust, et saadikud reageerivad meie juhatuse avaldusele võtta aeg maha ja käsitleda jahiseaduse eelnõu

vajaliku tõsidusega ja lähtudes õigusloome heast tavast, koos rakendusaktidega." Kas pärast sellist avaldust võib rääkida partnerlusest selles valdkonnas? Ma mõtlen, et selle seaduseelnõu puhul partnerlust pole tekkinud, kui saab selliseid näiteid tuua.

Muidugi on ka palju teisi küsimusi, mille lahendused on pooleli jäänud või tagasi lükatud. Me leiame, et jahiseaduse eelnõu tuleks edaspidi veel menetleda. Keskerakonna fraktsioon teeb ettepaneku jahiseaduse eelnõu 351 teine lugemine katkestada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Erki Nool!

Erki Nool

Austatud Riigikogu esimees! Austatud vähesed jahiseaduse huvilised! Tahaksin ainult mõningatele ülestõstetud küsimustele vastuseid anda ja hirme vähendada. Üks põhilisi täna kõlanud väiteid on, et jahiseaduse eelnõu on menetletud väga kiiresti. Kindlasti ei ole see õige ja kindlasti ei ole menetlus olnud pealiskaudne. Jahiseaduse eelnõu saatis valitsus Riigikokku detsembrikuu alguses. Praegu on aprilli lõpp. Seega pole alust väita, et on rikutud tavapärase menetluse norme.

Lisaks on jahimeestelt tulnud rohkelt kriitikat, et ei ole arvestatud paljusid asju. Aga mina kui komisjoni esimees olen selle eelnõu menetlemise käigus näiteks saanud eri maade seitsidest 74 toetuskirja, milles soovitatakse lubada pistrikujahti ka Eestis. Kui me oleks arvestanud kõigi linnuhuviliste, ornitoloogiaühingu ja loomakaitseseltside ettepanekuid, oleks jahiseltsid meie peale märksa kurjemad olnud.

Nüüd natuke ka mett pannkoogi peale. Minu arvates on positiivne, et kui seadus vastu võetakse, siis jahipiirkonna kasutusõigus pikeneb kümne aastani. Usun, et see on väga suur vastutulek jahiseltsidele. Lisaks on jahipiirkonna muutmine märksa keerulisem, kui see eelnõu koostaja ettepanekul algul oli.

Üks põhilisi intriige tekitanud teemasid on olnud reservfondi loomine. Siin saalis süüdistati IRL-i, aga kompromiss, mis viimase kolme kuu jooksul sõlmida õnnestus, on minu arvates positiivne. Väga palju vaidlusi ja spekulatsioon tekitas teema, kui palju on riigis looduskaitseseadusega kaetud alasid, kus jahipida-

mine on keelatud. Ka seal tuli kompromisslahendus: kui uluki tekitatud kahju tekib alal, mis jääb ühe kilomeetri raadiusesse ala piirist, kus jahipidamine on keelatud, siis Keskkonnaamet kompenseerib selle.

Nii imelik, kui see ka ei tundu, vahest üks suurimaid muudatusi jahiseaduses on vibujahi lubamine. Jah, sellega on seotud väikseid hirme, aga need, kes võtavad vibu ja nooled metsa kaasa, peavad olema läbi teinud jahimeesteks kvalifitseerumise kursused. Peavad olema täidetud kõik tingimused, tehtud eksamid ja lisaks ka vibujahi laskekatse. Tiit Tammsaarele väikseks kommentaariks, et uus jahiseadus ei ole kindlasti põhjus, miks inimesed maalt ära lähevad, pigem see, et jahimehed ei tee oma naisi õnnelikuks ja pered on liiga väikesed. Just seepärast peab koole kinni panema.

Lõpetuseks nii palju, et opositsiooni asi ongi vastu vaielda. Aga ma loodan, et need, kes siin metssea häälega ruigavad, loevad jahiseaduse läbi ja näevad, et nende külvatud hirm ei ole õigustatud. Kindlasti on seadusega rahulolematuid nii jahimeeste kui ka maa- ja metsaomanike seas, aga olen siiski veendunud, et tegu on väga hea kompromissiga, mis aitab jahindust Eestis edendada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Erki Nool! Palun kõnepulti kolleeg Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Püeiasustusega väikesaari on meil ühest küljest vähe ja teisest küljest piisavalt palju, et aru saada, et neid väikesaari ei saa panna kõigi teistega ühte patta. Nendel saartel, kus on omavalitsus, on rohkem kui normaalne, et omavalitsus teab, kuidas nende maalapil jahipidamine korraldatud on. Nendel väikesaartel, kus omavalitsus puudub, tuleb anda jahipidamise üle otsustamine või vähemalt jahipidamiskavade kooskõlastamine kohaliku kogukonna kätte. Praegu kehtiv jahiseadus seda vajalikuks ei pea ja kahetsusväärset ei ole koalitsioon nõus seda ka uude seadusse sisse kirjutama. Vastuargumendid on pehmelt öeldes otsitud.

Meil on üle kümne püeiasustusega väikesaare ja naiivne oleks loota, et kõigi nende esindajad saavad maaomanike esindajatena

koha tulevastes jahindusnõukogudes. Nii jätkub olukord, kus isegi riigi poolt ametisse pandud saarevahti võivad tema saarel üllatada korraga 10–15 umbkeelset jahimeest, kes muudavad mereääre lasketiiruks, tulistades padruneid lugemata kõike, mis lendab. Kuna jahioigust müüakse oksjonil, on ostjateks tihti välismaalased või kohalikud "rahakoti-jahimehed". Kuna jahiala kasutusõigus müüakse üheks aastaks, puudub oksjoni võitjal igasugune motivatsioon ja vajadus seda jahiala hoida, arendada ja hooldada, seal toimetatakse ühepäevaperemeestena.

Abruka inimestel on siiani valusalt meeles, kui paar aastat tagasi tuldi, lasti maha ja viidi saarelt ära kahe päevaga 11 põtra. Kuu aega tagasi käis meediast läbi uudis, et 2013. ja 2014. jahiaasta jahilubade eelisõigusega omandamiseks toimunud suuruluki jahilubade enampakkumise RMK Kuressaare jahipiirkonnas Abruka jahialal võitis itaallasest turismi-ettevõtja. Ta plaanib hakata seal välituristidele jahti korraldama. Samalaadsete probleemide kohta on tulnud infot ka teistelt väikesaartelt.

Jahiseadus oleks üks võimalus, kus Riigikogu saaks näidata oma lugupidavat ja hoolivat suhtumist püriasustusega väikesaartesse, seetõttu palun toetada muudatusettepanekuid nr 1 ja nr 36. Need muudatusettepanekud on sõnastanud Eesti Saarte Kogu liikmed ja need väljendavad ühemõtteliselt väikesaarte elanike ootusi jahiseadusele.

Lisaks on jahiseaduse eelnõus ka teatud loogikaprobleemid. Eelnõu § 25 lõige 2 ütleb, et ilma lepinguta tohib jahti pidada piiramata või tähistamata kinnisasjal päikesetõusust päikeseloojanguni, kuid mitte lähemal kui 200 meetri kaugusel hoonest. Samas § 23 lõige 2 ütleb, et jahipidamisega on võrdsustatud ka jahisaadusega looduses viibimine. Seega ei ole võimalik valgel ajal viia jahisaaki majapidamis- mis asub kinnistul, mille omanik pole jahipidamise lepingut sõlminud. Näiteks kui ma jahimehena tahan oma emale viia pardi ja ütelda, et ole hea, küpseta see ära, siis ma ei saa seda valgel ajal teha. Ma pean ootama, kuni pimedaks läheb, sest ema ei ole oma kinnistul jahipidamise lepingut sõlminud. Oleks ma vandenõuteooria pooldaja, siis ütleksin, et jahimehed saavad siit hea põhjuse tulla jahilt koju alati pimedas – seaduse §-d 23 ja 25 lausa

nõuavad seda. Kaitsmaks jahimeeste abikaasade huve, palun komisjonil viidatud paragrahvid üle vaadata.

Kuna eelnõu ei arvesta kuidagi väikesaarte erisustega ja sisaldab loogikavigu, jääb mul üle tõdeda, et jahiseaduse eelnõu on toorevõitu ja homme on kolmandat lugemist varavõitu teha. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalev Kotkas! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Liisa-Ly Pakosta! Kahaksa minutit.

Liisa-Ly Pakosta

Head sõbrad! Riigimetsa Majandamise Keskuse suunas on teele saadetud terve rida mürginooli ja kuna seda on tehtud täiesti valesti, siis seisan siin teie ees ainult selleks, et parandada ära kõige olulisemad faktivead, mis siin saalis on kõlanud.

Hakkan pihta sellest, et osa Eesti jahimaade erajahiühingutele välja andmata jätmise sätestati Eesti Vabariigi esimese jahiseadusega juba aastal 1993. Tollal kehtestati nõue, et vähemalt 9% riigi jahipiirkondadest jäetakse võimalikeks teadusuuringuteks, koolitusteks ja muude riigi avalike ülesannete täitmiseks. Nende jahipiirkondade õigusjärglane on Riigimetsa Majandamise Keskus, kes on valdavast osast jahipiirkondadest loobunud ning jätnud enesele jahioiguse ainult 3%-l kõikidest Eesti jahimaadest. Kordan: ainult 3%-l kõikidest Eesti jahimaadest, seda valdavalt riigile kuuluval maal. Eesmärk on endiselt avalike ülesannete täitmine. Näiteks Kilingi-Nõmme jahipiirkonnas on suuremal osal territooriumist keelatud suurkiskjate jaht, et uurida nende populatsiooni dünaamikat ja teha asjakohaseid järeldusi.

Teine ülesanne on pakkuda jahipidamise võimalust jahihendustesse mittekuuluvatele jahimeestele. Seda korraldatakse Riigimetsa Majandamise Keskuse nõukogu otsusel juba kolmandat aastat avaliku enampakkumise korras. Huvi selle vastu on kõigil aastatel olnud suur, mis tõestab, et neid jahimehi, kellel pole võimalik jahti pidada, on palju. Lauri Laasi küsimus oli seega kümnesse. Tõepoolest, uutel noortel huvilistel pole sageli kuskile mujale pöörduda kui Riigimetsa Majandamise Keskuse poole.

Teavet selle kohta, mis jahipidamine tegelikult maksab, jahipiirkondade omamine riigile suurt ei anna. Viitan siin Lembit Kaljuvee esitatud küsimusele. Keskmiselt maksti tänavusel enampakkumisel jahipidamise võimaluse eest 2,17 eurot hektari kohta. Kallid sõbrad, see on vähem kui pakk suitsu! Riigimetsa Majandamise Keskus on riigi esindajana suurim maaomanik Eestis, kelle jaoks ei ole oluline mitte niivõrd tulu teenimine jahindust korraldades, kuivõrd väärtuslikku metsa kasvatades. Need on kaks erinevat ülesannet. Seetõttu puudub Riigimetsa Majandamise Keskusel igasugune soov kasutajatele väljaantud jahipiirkondades ise jahti pidama hakata. Samas eeldab Riigimetsa Majandamise Keskus metsakasvatajana, et kokkuleppel jahimaa kasutajatega jaotatakse ulukikahjude hüvitamine omavahel ära. Vaatame fakte. 2012. aastal hindas Riigimetsa Majandamise Keskus ulatuslikke ulukikahjustusi 222 hektaril. Kokku on RMK majandatavate metsade pindala ca 850 000 hektarit. Kahjude kogusummaks saadi 145 000 eurot, mis teeb umbes 17 senti hektari kohta. Kallid sõbrad, neid kahte arvu kõrvutades nähtub, et kahjustuste hüvitamise võime on umbes 12 korda suurem kui kahju. Mäletate – 2,17 ja 0,17 eurot? Seega ei ole põhjust karta, et kahjude korvamine hakkab tulevikus jahimeestele üle jõu käima.

Ei vasta tõele ka ettekujutus, nagu koguneks RMK nõukogu alatasa jahimeeste kiusamiseks. Oma seisukohad kujundati 2010. aastal ja sellest on informeeritud nii jahimeeste esindusorganisatsioone kui ka laiemat üldsust. Üldise põhimõtte kohaselt ei püüa RMK jahimaade rendist tulu teenida ja seetõttu võib jahipiirkonna kasutaja, kes ulukikahjud kontrolli all suudab hoida, edaspidi arvestada võimalusega riigile kuuluval maal jahti pidada, makstes selle eest null eurot iga jahimaa hektari kohta. Ilmselt vajab ka see fakt kordamist: null eurot iga jahimaa hektari kohta.

Juttu on olnud vaestest Eesti ürgtraditsioone kandvatest jahimeestest ja rikastest välismaa ärimeestest. Loodetavasti ei peeta jahipüssi taga seisvate meeste üle rahvuse põhjal arvestust üheski Eesti jahipiirkonnas ja ka RMK ei ole seda teinud. Hinnanguliselt on alla 10% konkurssidel osalejatest välisriikide kodanikud. Kui paneme siia kõrvale metsaasjatundja Heiki Hepneri arvamuse, et tervelt kolmandiku

lastud jahiloomadest lasevad maha välisküla-lised, siis jõuame samuti järelduseni, et RMK süüdistamine Eesti talurahva – mis ta oligi? – enam-vähem orjastamises on täiesti alusetu.

Kallid sõbrad! Lõpetuseks avaldan lootust, et teie kõik, kes te täna nii kirglikult jahiseaduse teemal sõna olete võtnud, ilmutate vähemalt samasugust kirge, kui me räägime inimpopulatsiooni säilitamisest Eesti Vabariigis. Tahaksin näha sama põhjalikku süvenemist ja sama sütitavaid sõnavõtte, kui me hakkame arutama näiteks nende kahjude hüvitamist lastevanematele, mida tekitavad lapsed oma toitumisega. Soovin teile viljakaid arutelusid, aga palun tuginege faktidele, konkreetsetele arvu-tele ja muudele tõsiasiadele! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Liisa-Ly Pakosta! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Mihhail Stalnuhhini! Kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud kolleegid! Ma juhuslikult kuulun nende hulka, kes arvavad, et karu tapmine Eesti metsas on samaväärne elevandi tapmisega Aafrika savannis. Ma võtan teie diskussiooni siin nagu kahe huvigrupi omavahelist arveteklaarimist, aga mul on õigus sõna sekka öelda. Siin kõlas, et jahimehi on Eestis 15 000 ja neil on registreeritud 60 000 püssi. 15 000 inimest meie elanikkonnast on selge vähemus. Mul on meeldiv võimalus esineda enamuse nimel. Pean alguses veel nentima seda, et kui selles eelnõus ei oleks § 27, siis tõenäoliselt muigaks ma kuskil suitsutoas ega võtaks teie väitlusest siin osa. Ja veel üks asi: see on sügavalt minu isiklik seisukoht.

Nii, jahindus. Jahinduse seisukohalt on, kui suhtumist vaadata, neli gruppi inimesi. Esimest gruppi iseloomustab väga hästi dialoog ühest toredast Ameerika filmist. Mees, kelle tema ülemus kutsus jahile, tuleb selles filmis koju ja küsib naise käest, et kuule, vaata, kas nende pükstega sobib homme jahile minna. Mees nimelt pole kunagi jahil käinud. Naine vaatab teda põlgavalt ja ütleb: "Kuule, kujuta ette, et sa oled väike metsahirveke, sa oled selline graatsiline, sul on suured vesised silmad, sa oled nii tore, sa jalutad oma kodus, metsas – seal on värske rohi, magus vesi –, ja äkki tuleb hopsti üks kuul ning sinu aju ja kondid

lendavad mitme meetri kaugusele. Mis kuradi vahet seal on, mis värvi pükstes oli mees, kes sind tappis?!" Umbes niiviisi kuuluan praegu mina seda dialoogi. See tähendab, et on inimesi, kes ei taha jahipidamisest midagi enamat kuulda kui see, millest ma veidi hiljem räägin. Mina olen suur jahinduse vaenlane. Ma arvan, et me ei tohi oma nooremaid vendi tappa.

Aga on olemas veel kolm gruppi. Teine grupp on inimesed, kes nõustuvad sellega, et jah, peaks metsa puhastama, mingi arvu karusid ja põtru ära tapma, et teistel oleks parem. Kui neilt küsida, kuidas nad enne inimese ehk konkreetsemalt jahimehe ilmumist reguleerisid seda asja, siis on vastus, et ah, see tuli neil niisama välja. Kolmas grupp on need, kes pooldavad küll jahti, aga nad tahaksid, et see käiks veidi õiglasemalt. Kui sa suudad nii kiiresti joosta nagu meie kolleeg Nool näiteks, niiviisi noole kiirusega panna ja hundi kätte saada, siis äga talle rusikaga ja hakka hammastega külge, aga ole mees ja mine talle vastu ilma selle tehnilise vahendita, millega sa saad ta poole kilomeetri kauguselt ära tappa. Ja neljas grupp on konkreetsetl need jahimehed, kes ei saa elada ilma selleta, et keegi maha tappa ja pärast tal soolikad välja lasta.

Niiviisi me jaguneme ja selle võtaks rahulikult teadmiseks, kui mitte ei oleks § 27. Inimesed, mida te teete?! Te tahate lubada vibujahti! Muidugi räägitakse, et tsiviliseeritud riikides, näiteks Soomes ja Lätis, on see lubatud, kõik on korras. Kolleegid, astmeline tulumaks on 23 Euroopa Liidu riigis. Kui teie loogikat järgida, siis meilgi peaks homme olema astmeline tulumaks. See loogika siin ei mängi, mängib hoopis teine loogika. Püssi naljalt kodus ei tee, aga tehke lahti internet – teil on neid *notebook*'e laudade peal piisavalt. Otsige sealt välja, kuidas valmistada vibu. Mina sain 27 000 saiti, mis selgitavad, kuidas seda relva saab valmistada. Inimesed ei loe seda seadust. Nad kuulevad ainult seda, et vibujaht on lubatud. Ja ma saan vibu valmistada ühe õhtuga. Kui ma juba 40 aastat tagasi suutsin Puurmani pioneerilaagris poole tunniga valmis meisterdada vibu, mis saatis noole üle jalgpalliväljaku – kusjuures pikkuses, mitte laiuses –, siis suudab igaüks sedasama teha. Ja mida teie, jahimehed, ütlete, kui metsast hakkab välja tulema ulukeid, kes kuskil põllu peal, majade juures surevad ja kelle kaelast, seljast,

tagumikust saab vibunooli välja nokkida? Kas te tõesti mõtlete, et suhtumine jahindusse paraneb siis?

Tehke eksperiment! Väikeulukeid on siin käeulatuses üsna palju. Kadrioru pargis ma nägin täna hommikul kolme oravat. Kolleegid, korraldame, palun, Kadrioru pargis ürituse nimega "Tapetud orava päev"! Kutsume kohale inimesed vibudega ja las nad näitavad meile, kuidas see toimib ja mitu haavatud oravat jookseb minema.

Kuulge, te lahendate neid maaküsimusi kvootidega või mis teil seal kõik ongi. Lahendage pealegi, aga miks te lasete tekkida sellel hullumajal vibudega? Kas te tõesti usute, et inimesed, kes saavad õhtul kodus poole tunniga vibu valmis tehtud, hakkavad neid lubasid taotlema? Vibu võetakse lahti, topitakse taskusse ja minnakse sellega metsa, ning mitte keegi seda kontrollida ei saa. Kui te, jahimehed, tulistate püssiga, siis optilise sihiku korral te 99% tõenäosusega tapate karu või põdra humaanselt. Mulle on see vastik, aga see vähemalt toimub hetkega. Ja te teete sealjuures vist pauku ka. Või te kasutate summuteid? Ei kasuta. Kolleeg, kes tegeleb selle asjaga, ütleb, et ei kasuta. Aga vibu ongi summutiga püss – te ei anna teistele ulukitele šanssi pääseda. See on summutiga relv ja loomad ei tunnetata ohtu, mis neid selles metsaosas varitseb. Ja see vibuga lurjus, kes metsas kõnnib, võib haavata kümneid loomi, enne kui ta ühe kätte saab.

Kolleegid, olgem inimesed, võtame välja selle § 27! See on inimloomuse vastane, see on ebahumaanne. Sellest võib kurat teab mis jama tulla. Loodan, et te säilitate inimese näo ja tegelete selle seaduseelnõuga edasi ning võtate kõik selle, mis puudutab vibujahti, sealt välja. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mihhail Stalnuhhin! Palun, kolleeg Ülo Tulik!

Ülo Tulik

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Tõepoolest, see eelnõu on tekitanud hästi palju emotsioone. Nägime seda ka täna siin saalis, kui arutelu jõudis laste tekitatud kahjude osalise katmiseni riigi poolt ja ka hea kolleegi härra Stalnuhhini tõstatatud vibujahi teemani. Ma alustangi vibujahist. Seda ei tasu

küll nii hullusti karta, nagu hea kolleeg siin just demonstreeris. Tegelikult peavad vibunoolled olema märgistatud konkreetse jahimehe numbriga. Kui keegi on looma haavanud, siis saab selle numbri järgi teada, kes noole lendu laskis. Ja näiteks kopra puhul on noolega tabamise ja looma kättesaamise tõenäosus suurem. Nii et niiviisi asjad küll toimuma ei hakka, nagu hea kolleeg siin puldis pildi maalis.

Samas pole kõigi nende emotsioonide taustal eriti puudutatud küsimust, miks ikkagi uut jahiseadust vaja on. Minu arvates on mõistlik veel kord tulla selle juurde tagasi, et õiguskantsler oli väga selgelt teada andnud, et maaomaniku põhiseaduslikke õigusi on kehtivas seaduses rikutud. See oli põhjus, mille pärast see seadus käsile võeti. Kinnitan teile, head kolleegid, et see ei ole kokkulepete alusel koostatud eelnõu. Õigemini, kui seal kokkulepped olidki, siis nende aluseks ei olnud mitte põhikooli- ja gümnaasiumiseadus. Olid teised kokkulepped ja siinkohal ma tahan neid meenutada.

Kui eelnõu tuli Riigikogusse, siis ei olnud seal sees riigi osalust ulukite tekitatud kahju katmisel. Nüüd on see sees, nagu kuulsite. Fond ei olnud kohustuslik, aga see on nüüd seaduses selgelt kirjas. Ka kümneaastane kehiva rendilepingu pikendamine soosib kindlasti jahimehi, mitte nn suurärimehi. Veel on sisse toodud kahju hüvitamine, kui tegu on looduskaitsealadega piirnevate maadega, samuti vibujaht, mida ma just puudutasin. Nii et tegelikult kokkuleppeid oli üsna palju ja ma tahan kinnitada, et eelnõu on sündinud laiapõhjalise konsensuse alusel.

Mõne sõnaga ka sellest, miks need läbirääkimised nii raskelt kulgesid. Kui me üldiselt võime öelda, et Eestis ei ole jaht ärile rajatud, siis tegelikus elus on see meil hakanud nii minema. Mitmel pool Eestis on tekkinud jahtkonnad, kus tegutsetakse äripõhiselt. Karulaskmisluba maksab 3500 eurot, hirvelaskmisluba enam-vähem sama palju ja kui maaomanik seda teab, siis nii ongi probleemid tekkinud. Samas tahan kinnitada, et Eesti Jahimeeste Selts on väga tublit tööd teinud just selliste nn kinniste jahipiirkondade vastu. Aga ikkagi on meil umbes 3000 jahimeest, kellel ei ole jahtkonda, kuhu kuuluda.

Kindlasti tahan öelda seda, et mina ei leia küll ühegi kandi pealt, et selle seaduse tõttu

inimesed lahkuvad maalt. Pigem vastupidi. Seda peab ka tunnistama, et tuntud jahindusteadlase Nikolai Laanetu soovi eelnõusse sisse kirjutatud ei ole. Meenutan tema väga õiget mõtet, et jahiseaduse põhieesmärk peab olema ulukipopulatsioonide kaitse ja nende otstarbekas kasutamine. Aga ma olen veendunud, et ...

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit juurde.

Ülo Tulik

... kui mõistlikult seda tulevast seadust rakendada, siis on Nikolai Laanetu mõtted võimalik ellu viia. Ja seda võivad teha needsamad maakondade jahindusnõukogud, kui need moodustada tõepoolest kogukonnapõhiselt ja anda neile otsustamisõigus. Minu arvates ministriumini ametnikud on kinnitanud, et nii saab see olema. Jah, tuleb tunnistada, et seaduseelnõu ei meeldi kõigile osapooltele, aga ta on vastuvõetav.

Nüüd kahjunõuete käsitlesest, mis on kõige emotsionaalsem teema. Julgen arvata, et tegelikus elus see ei hakka olema nii suur probleem, kui see meil siin saalis on olnud. Enamik jahimehi on maaomanikud, enamik jahimehi käib oma kandi meestega jahil ja kui nad ei ole seni nende kahjude hüvitamist nõudnud, siis uskuge, nad ei hakka seda ka tulevikus teema. Teatud inimesed ilmselt hakkavad, aga see ei saa olema valdav. Inimesed tahavad kuuluda kogukonda, teistega koos toimetada, koos eksisteerida. Ma ei usu, et see saab olema suur probleem. Head arutelu jätku teile kõigile ja head tänase päeva jätku!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Ülo Tulik! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Tõnu Juuli!

Tõnu Juul

Austatud esimees! Lugupeetud saalisviibijad! Minu vanavanaisa oli jahimees ja minu vanaisa, kes võitles vabadussõjas, oli ka jahimees. Minu isa oli jahimees ja mina olen jahimees ja minu pojad on jahimehed. Nii et Mihail Stalnuhhiniga võrreldes ma olen tema vastand. Kindlasti ei pea ma jahipidamist mingiks metsikuks kireks tappa. Seda ka tänapäevase vibujahi puhul. Ma ei kujuta ette jahimeest, kes tahab, nagu Stalnuhhin ütles, minna vibuga

metsa ja lasta seal mõnd looma nii, et loom piinleks paar päeva, enne kui ta sureb. Loomulikult see nii ei ole.

Jahinduse puhul on tegemist inimkonna ühe kõige vanema ja autoriteetsema harrastusega. Jahindus on maamunal eksisteerinud aastatuhandeid ja tänu sellele on ka härra Stalnuhhin siin meie keskel olemas, sellepärast et tema esiisad suutsid garanteerida sellise toidulaua, et oli võimalik järglastele elu anda.

Kuulates täna siin kõiki neid kõnesid, tekitab minus väga sooja tunde Lembit Kaljuvee sõnavõtt. Kui Lembit tuleb siia pulti, siis esindab ta alati riigimeheliikkust – erakondlikkust ja propagandapoliitika jäävad tagaplaanile. Selliste meeste puhul tundub mulle, et nende soov on jätta endast peale oma parlamenditöö lõppu maha parem Eestimaa, kui see oli siis, kui me parlamenti tulime. Siin kõlas mitmeid elufilosoofilisi tõdesid, muu hulgas ka see, et palga teenimine, töö käimine on üks osa elust. Mida rikkam on riik, seda väiksema tähtsusega see on. Toon näiteks heaolu-Mekas Skandinaavias tehtud küsitlused. Sealsed inimesed vastavad selgelt, et nad käivad tööl selleks, et pärast oleks võimalik rohkem pühenduda oma hobidele, perele ja sõpradele.

Mul oli võimalus minna Soome arstina tööle juba aastal 1989, kuna ma töötasin seal mitu korda vahetusarstina. Aga päriselt minna ei ole ma kunagi tahtnud sel lihtsal põhjusel, et Eestimaa on minu jaoks tervik. Ning üks osa sellest tervikust on töö kõrval jahindus. Just see hoiab mind siin.

Miks on tänane diskussioon siin saalis olnud nii kuum ja mispärast on huvi selle seaduse vastu väga suur ka väljaspool Riigikogu? Aga seepärast, et jahiseadus reguleerib Eestis palju rohkemat, kui mõningad ignorantsed sõnavõtjad arvavad. Toon näiteks kõrvale kultuurivaldkonna. Kas näiteks Laine ja Imre tahaks kooride asemel korraldada ansamblite laulupidu? Kuidas see neil välja kukuks? Või riigikaitsjad – kas nad tahaksid riiki kaitsta 20 000 mehe asemel 4000 mehega? Me võime oma uue seadusega esile kutsuda protsessi, mille tagajärjel võib alata jahikultuuri vaikne lagunemine ja hääbumine. Üks pool – erametsaomanikud – saavutab omandit tähtsustades midagi, teine pool ehk jahindus aga hääbub. Seda meil ju tegelikult vaja ei ole. Mehed peaksid Eestis metsa ära mahtuma. Meil tuleb leida

kompromiss, arvestades omandi huve ja jahi kui üldrahvaliku kultuuri osa huve. Minu jaoks ei ole jahipidamine tähtsusetum osa kultuurist kui näiteks koorilaul või teater. Enamik inimesi, kes on selle kasuks otsustanud, naudib loodust ja pühendab suure osa vabast ajast sellele.

Palun kolm minutit veel!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit, palun!

Tõnu Juul

Jahimehi häirib praegu lihtsalt teadmatus. Nad ei tea näiteks, mis saab sellest fondidusest. Metsaomanikud on mullu kasutanud vaid 8% Euroopa Liidu eraldatud rahast, mis on ette nähtud metsakahjustuste ennetustegevuseks ja metsakahjustuste likvideerimiseks. Järelikult ei tunta selle vastu eriti huvi. Aga huvi võib ehk ka kunstlikult tekitada?! Et saada näiteks lauale tänase seaduseelnõu veelgi radikaalsem variant ja panna jahimehed teistsugusesse sundseisu. Seda ei tohi unustada!

Ja mida kokkuvõttes üldse jaht maksma võib minna, seda ka ei teata. Rakendusakte koos eelnõuga meie laudadel ei ole. Võib-olla ei ole uut seadust praktikas üldse võimalik efektiivselt rakendada. Ma ei räägi üldse nendest kahtlase väärtusega nõuetest, et külalisjahimehed Euroopa Liidu maadest peaksid sooritama laskekatse. Presidendi kantselei võib selle nõude vaidlustada ja seaduse Riigikokku tagasi saata.

Kõige suurem mure aga on, et juba aastaid mulle tundub, et ministrid on nagu sellise rakendi vedajad, kus kutsarid on hoopis teised isikud. Ja kolmandat parteid esindavad justkui ametnikud. Riigikogu kahjuks ei ole enam seadusandja, vaid tööpoolest sundseisus kummitempel.

Lõpetuseks kinnitan: ma ei ole vastu sellele, et omand on püha ja puutumatu. Aga põhiseaduses, härrad ja daamid saalis, on ka punkt, mis räägib rahvuslikust rikkusest, mille kasutamine lepitakse ühiskonnas kokku. Selleks olemegi meie siin saalis, et see väga vajalik lepe ilusasti paika panna. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Tõnu Juul! Lugupeetud kolleeg Mihhail Stalnuhhin, teie repliik, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Vastavalt meie kodu- ja töökorra seaduse §-le 70 on see tegelikult vastusõnavõtt, mitte repliik. Aga jah, kaht asja tahaks öelda lugupeetud kolleeg Tõnu Juulile. Ma isegi võtaksin tagasi oma ettepaneku vibujahti puudutav 27. paragrahv eelnõust kõrvaldada, kui kolleeg Tõnu vannuks siin, et tema vanaisa ja vana-vanaisa käisid metsas jahtimas vibu, mitte püssiga. Sellist kultuuri, et vibuga jahtimas käia, Eestis ei ole olnud. Selle sätte sissetoomisega võib tekkida vibuturism ja isegi massiliseks muutuda. Nii et võite kahetseda, et te seda lubasite.

Ja teine asi: te nimetasite mind teise poole esindajaks. Ma ei ole teine pool! Mets koos kõigega, mis seal on, kuulub Eesti rahvale ja ma nendin veel kord, et teid, registreeritud jahimehi, on 15 000 ning meie, kõik ülejäänud ei ole teine pool – me oleme absoluutne enamus! Ja meil on õigus nõuda normaalset regulatsiooni, mis puudutab neid loomi, kes metsas elavad. Keegi ei väida, et sinna minnakse loomi piinama, aga noolega laskmine ilmselgelt ei ole nii surmav nagu püssist laskmine ja see võib endaga kaasa tuua väga palju paha. Olge inimesed, võtke 27. paragrahv eelnõust välja!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Head kolleegid, asume muudatusettepanekuid läbi vaatama, neid on tervelt 37. Muudatusettepanek nr 1 on Riigikogu liikme Kalev Kotkase esitatud, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Suurima heameelega! Lugupeetud kolleegid, tuletan teile meelde, et hääletamise ajal ei kommenteerita.

Panen hääletusele esimese muudatusettepaneku, mille on esitanud Riigikogu liige Kalev Kotkas ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 32 Riigikogu liiget, vastu oli 44, erapooletuid ei olnud. Ettepanek toetust ei leidnud.

Teise muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Eesti Keskerakonna fraktsioon palub teist muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Hästi! Head kolleegid, kas me oleme valmis hääletama?

Panen hääletusele teise muudatusettepaneku, mis on Keskerakonna fraktsiooni esitatud ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 32 Riigikogu liiget, vastu oli 44, erapooletuid ei olnud. Ettepanek toetust ei leidnud.

Muudatusettepanek nr 3 on keskkonnakomisjoni esitatud ja on arvestatud täielikult. Ettepanek nr 4 on keskkonnakomisjoni esitatud ja on arvestatud täielikult. Muudatusettepanek nr 5 on keskkonnakomisjoni esitatud ja on samuti arvestatud täielikult. Ettepanek nr 6 on Riigikogu liikme Mait Rajuste esitatud ja on arvestatud sisuliselt. (Hüüded ja naer saalist.) Mis on? Vabandust! Head kolleegid, ma lihtsalt ei ole täna terve öö maganud ja keel kipub sõlme minema. Palun veel kord vabandust!

Muudatusettepanek nr 7 on keskkonnakomisjonilt, juhtivkomisjon on seda arvestanud täielikult. Muudatusettepanek nr 8 on Riigikogu liikme Rait Maruste esitatud, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata ning vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõikele 2 ei kuulu see hääletamisele. Üheksas ettepanek on keskkonnakomisjonilt, juhtivkomisjon on seda arvestanud täielikult. Ettepanek nr 10 on Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on seda arvestanud sisuliselt. Muudatusettepaneku nr 11 on esitanud Riigikogu liige Rait Maruste, juhtivkomisjon on seda arvestanud sisuliselt. Ettepaneku nr 12 on teinud Riigikogu liige Kalev Kotkas, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata ning see samuti ei kuulu hääletamisele. Ettepanekud nr 13 ja nr 14 on teinud keskkonnakomisjon, juhtivkomisjon on neid arvestanud täielikult. Ettepaneku nr 15 on teinud Riigikogu liige Tõnu Juul, juhtivkomisjon on seda arvestanud täielikult. Muudatusettepanek nr 16 on kesk-

konnakomisjoni esitatud, juhtivkomisjon on seda arvestanud täielikult. Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Eesti Keskerakonna fraktsioon palub muudatusettepanekut nr 16 hääletada.

Esimees Ene Ergma

Väga hea meelega! Lugupeetud kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 16, mis on keskkonnakomisjoni esitatud ja on arvestatud täielikult. Palun hääletada!

Poolt hääletas 44 Riigikogu liiget, vastu oli 23, erapooletuid oli 1. Ettepanek leidis toetust.

Muudatusettepaneku nr 17 on esitanud Riigikogu liige Tõnu Juul, juhtivkomisjon on arvestanud osaliselt. Ettepanek nr 18, autor Riigikogu liige Kalev Kotkas, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata ning see ei kuulu hääletamisele. Ettepanek nr 19, autor Riigikogu liige Tõnu Juul, on arvestatud sisuliselt. Ettepanek nr 20, autor Riigikogu liige Tõnu Juul, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Ettepanek nr 21, autor Riigikogu liige Kalev Kotkas, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata ja seegi ei kuulu hääletamisele. Number 22 on keskkonnakomisjoni ettepanek ja seda on arvestatud täielikult. Ettepanek nr 23, autor Riigikogu liige Tõnu Juul, juhtivkomisjon on seda arvestanud osaliselt. Ettepanek nr 24, autor Riigikogu liige Kalev Kotkas, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata ja hääletamisele see ei kuulu. Ettepanek nr 25, autor Riigikogu liige Kalev Kotkas, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Hästi! Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 25, mis on Riigikogu liikme Kalev Kotkase esitatud ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 32 Riigikogu liiget, vastu 43, erapooletuid ei olnud. Ettepanek toetust ei leidnud.

Muudatusettepanek nr 26 on Riigikogu liikme Tõnu Juuli esitatud, juhtivkomisjon on arvestanud osaliselt. Ettepanek nr 27, mille

autor on keskkonnakomisjon, on arvestatud täielikult. Ettepanek nr 28 on Riigikogu liikme Tõnu Juuli tehtud, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata ja see ei kuulu hääletamisele. Ettepanek nr 29 on keskkonnakomisjoni tehtud, juhtivkomisjon on seda arvestanud täielikult. Kolleeg Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Palun 29. muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 29, mis on keskkonnakomisjoni esitatud ja arvestatud täielikult. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 43 Riigikogu liiget, vastu oli 32, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust.

Muudatusettepanekud nr 30, 31, 32 ja 33 on keskkonnakomisjoni esitatud ja arvestatud täielikult. Ettepanek nr 34 on Riigikogu liikmelt Rait Marustelt, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata ja see samuti ei kuulu hääletamisele. Ettepanek nr 35 on keskkonnakomisjoni esitatud ja arvestatud täielikult. Ettepaneku nr 36 autor on Riigikogu liige Kalev Kotkas, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 36, mis on Riigikogu liikme Kalev Kotkase esitatud ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 32 Riigikogu liiget, vastu 41, erapooletuid ei olnud. Ettepanek toetust ei leidnud.

Ja viimane muudatusettepanek, nr 37, mille on esitanud keskkonnakomisjon. Juhtivkomisjon on seda arvestanud täielikult.

Head kolleegid, me oleme läbi vaadanud kõik muudatusettepanekud. Kuna nii Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon kui ka Keskerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku jahiseaduse eelnõu 351 teine lugemine katkestada, tuleb meil seda hääletada.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ja Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku ja

hiseaduse eelnõu 351 teine lugemine katkestada. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 32 Riigikogu liiget, vastu 42, erapooletuid ei olnud. Ettepanek toetust ei leidnud. Eelnõu 351 teine lugemine on lõppenud.

6. Jäätmeseaduse § 131 muutmise seaduse eelnõu (421 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on keskkonnakomisjoni algatatud jäätmeseaduse § 131 muutmise seaduse eelnõu 421 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Tõnis Kõivu!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Eelnõu 421 otsustas keskkonnakomisjon esitada peale arutelu 8. aprilli koosolekul. Selle arutelu aluseks oli kaks meile laekunud kirja: üks Horizon Tselluloosi ja Paberi AS-ilt ning teine Sillamäe Linnavalitsuselt. Mõlemas kirjas kirjutati, et nende poolt suletud prügilad vajavad katmist. Selleks vajalikud tegevused on, nagu väidetakse Horizon Tselluloosi ja Paberi AS-i kirjas, põhiliselt tehtud, kuid tööstusjäätmete ladestusala haljastustööde teostamine võtab veel aega. Mõistlik on seda teha keskkonnale vähem mõju avaldaval viisil ehk siis kasutades samu vägagi hästi sobivaid materjale, mis tehasel tootmisest üle jäävad. Poleks õige vedada kuskilt mujalt pinnast kohale ja sellega keskkonda rohkem kahjustada. Sillamäe Linnavalitsuse kirjast tuli välja, et neil on probleem analoogne: nad ei jõua 16. juuliks 2013 oma prügilat nõuetekohaselt korrastatud. Nende põhiprobleem on see, et Keskkonnainvesteeringute Keskusest saadi küll prügilala sulgemiseks raha taotlemisele positiivne vastus, kuid sellele järgnenud toimingud – hanke ettevalmistamine ja läbiviimine – osutusid tunduvalt kallimaks, kui oli plaanitud. Selle pärast tuli üks hankemenetlus lõpetada ja alustada järgmist, mis paraku viis selleni, et tänavuseks suveks ei ole võimalik prügilat nõuetekohaselt korda teha.

Keskkonnakomisjon tutvus mõlema kirjaga ja kuulas ära ka Keskkonnaministeeriumi esindaja arvamuse. Viimane ütles meile üheselt, et

kehtiva õigusregulatsiooni järgi tuleb nõuetele mittevastavad prügilad korrastada 16. juuliks 2013. Kui see selleks ajaks ei ole tehtud ja mingid tööd jäävad lõpetamata, siis ei ole võimalik peale seda tähtaega kasutada enam struktuuritoetuste raha, vaid asjaosalistel tuleb vajalikud summad endal leida. Keskkonnaministeeriumi esindaja ettepanek oli prügilate korrastamise lõpptähtaega nihutada kuni 31. detsembrini 2015. Selle peale otsustas keskkonnakomisjon 8. aprillil, et algatab jäätmeseaduse § 131 muutmise seaduse eelnõu. See oli konsensuslik otsus.

Kui kogu eelnõuga seotud teema veel lühidalt üle korrata, siis tuletan meelde, et vastavalt Euroopa Liidu Nõukogu direktiivile aastast 1999 võeti Eesti õigusesse üle prügilate rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded, mille kohaselt koostatud keskkonnaministri määrus sätestas, et kõik prügilad, mis jäävad tegutsema peale 31. detsembrist 2001, peavad vastama selle määruse nõuetele 16. juuliks 2009 või siis olema samaks ajaks suletud. Nimetatud määruse lõige 2 sätestas, et 2009. aastal suletud prügilad tuleb korrastada määruses sätestatud korras hiljemalt 16. juuliks 2013. Need ladestamiseks suletud prügilad tuleb korda teha seetõttu, et vältida nende kahjulikku mõju keskkonnale. Keskkonnamõju ulatus oleneb muidugi prügilala suuruselt, mahust, ladestatud jäätmete iseloomust ja looduslikest oludest. Prügilate korrastamist toetatakse perioodil 2007–2013 struktuuritoetuste fondist ja neid projekte on võimalik toetada kuni 31. detsembrini 2015. aastal.

Veel märgin, et kui meil oli Euroopa Liidu direktiivist tulenev selge kohustus nõuetele mittevastavad prügilad sulgeda hiljemalt 16. juulil 2009, siis suletud prügilate korrastamise tähtaja võime Eestis ise määrata lähtuvalt oma võimalustest ja vajadustest. Tänu sellele ei ole keskkonnakomisjoni koostatud eelnõu tähtaja pikendamiseks vastuolus Euroopa Liidu õigusega. Seaduse mõju keskkonnale on positiivne, kuna selle eesmärk on kõik jäätmete ladestamiseks suletud prügilad nõuetekohaselt korrastada, pikendades töö tähtaega kuupäevani, milleni on võimalik kasutada selleks ettenähtud struktuuritoetusi.

Oma 9. aprilli koosolekul tegi keskkonnakomisjon ka järgmised korralduslikud otsused: kõigepealt määrata eelnõu menetlemisel juh-

tivkomisjoni ettekandjaks Tõnis Kõiv, teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta esimene lugemine päevakorda kolmapäeval, 24. aprillil, teha Riigikogu täiskogule ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva ehk siis 9. mai 2013. Kõik need otsused võeti vastu konsensusega. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Tõnis Kõiv! Küsimus kolleeg Andre Sepalt, palun!

Andre Sepp

Hea ettekandja! Kas komisjoni teada on need kaks ainsad prügilad Eestis, mis vajavad seda ajapikendust? Kas me saame seda dokumenti nimetada kahe prügila eelnõuks?

Tõnis Kõiv

Jah, meie teada teistel suletud ja korrastamist vajavatel prügilatel probleeme ei ole. Oleme oma muudatuse tegemisel lähtunud nendest konkreetsetest kirjadest, mis on meile saabunud. On päris kindel, et ühe prügila puhul oleks tulemuseks väiksem mõju keskkonnale, teisel juhul saaks korrastamiseks kasutada raha, mis on selleks ette nähtud, mitte ei peaks Sillamäe linna eelarvest neid summasid muude vahendite arvel otsima.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Tõnis Kõiv! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määrän eelnõu 421 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 9. mai kell 17.15. Eelnõu 421 esimene lugemine on lõppenud.

7. Mahepõllumajanduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (405 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud mahepõllumajanduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 405 esimest lugemist. Palun ettekandeks kõnepulti lugupeetud põllumajandusministri Helir-Valdor Seederi!

Helir-Valdor Seeder

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Lugupeetud mahepoliitikud! Mahepõllumajanduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmine on päevakorral eelkõige vajadusest lihtsustada mahepõllumajandussaaduste kasutuselevõttu ja soodustada mahepõllumajanduslikule päritolule viitamist tootlustusasutustes pakutava toidu puhul. Mahepõllumajanduse registri andmetel oli Eestis seisuga 31. detsember 2012 kokku 1478 mahepõllumajandusliku taime- ja loomakasvatusega tegelevat isikut ning 159 mahepõllumajanduslike toodete ettevalmistamise ning turule viimisega tegelevat isikut. Samas oli 2012. aasta lõpus registrisse kantud andmed vaid kaheksa isiku kohta, kelle tootlustusettevõttes mahetoiduga tegeletakse. Kohtumistel mahepõllumajandusorganisatsioonide esindajatega on selgunud, et toidu valmistamisel kasutatakse selliseid saadusi paljudes koolides, lasteaedades ja tootlustusettevõtetes, kuid ilma sellele viitamata. Takistusena toodi välja nõuete keerukus ja tunnustamismenetsi ajamahukus.

Eesti mahepõllumajanduse arengukava aastateks 2007–2013 seab strateegiliseks eesmärgiks suurendada kohalike mahepõllumajandussaaduste ja -toodete turuosa ning tagada tarbijatele kohaliku mahetoidu kättesaadavus. TNS Emori 2012. aastal läbiviidud mahetoodete turu uuringu kohaselt müüdi 2011. aastal Eestis kohalikke mahetoidukaupu kokku 6,01 miljoni euro eest ja Eestis toodetud mahetooted moodustasid toidukaupade jaekäibest 0,47%. Tootlustusettevõtetes mahetoidu pakumise nõuete lihtsustamine aitab kaasa arengukava eesmärkide saavutamisele.

Eelnõu paneb ette asendada mahepõllumajanduslikke koostisosi kasutavate tootlustusettevõtete tunnustamise kohustus teavitamise kohustusega, mille puhul võib mahetoiu pakuma hakata kohe pärast teavitamise avalduse esitamist. Sellega kahaneb nii ettevõtja kui Veterinaar- ja Toiduameti halduskoormus, sest väheneb esitatavate dokumentide maht. Seadusmuudatuste jõustumisel piisab teavitamise avaldusest.

Tootlustusettevõtete kontrollimine hakkab toimuma riskipõhiselt, seega mitte igal aastal. Tootlustusettevõtetele ei anta tõendavat dokumenti ja nende andmeid ei kanta mahepõllumajanduse registrisse. Veterinaar- ja Toidu-

amet avalikustab mahepõllumajanduslike toodete ettevalmistamisega tegelevate tootlustus- asutuste loetelu oma veebilehel. Soodustamiseks tootlustusettevõtetes mahetoidu pakkumist, on kavas eelnõuga vabastada tootlustusettevõtjad riigilõivu tasumisest. Arvestades mahetoodete kasvavat populaarsust, võib eeldada, et turule tuleb hulk uusi mahetoodetele spetsialiseerunud tootlustoitlustajad ning mahetooted leiavad tootlustus- arengis senisest enam kasutamist.

Lisaks on kavas täpsustada valitsemisala asutuste pädevust söödatootmisega tegelevate isikute üle tehtaval järelevalvel ning ajakohastada mahepõllumajanduse seadust ja riigilõivuseadust vastavalt seaduste rakendamise käigus ilmnunud vajadustele. Riigilõivuseaduses tehtavate muudatustega viiakse selles kasutatav terminoloogia vastavusse mahepõllumajanduse seaduses kasutusel olevaga.

Seaduse rakendamine ei too kaasa riigieelarvelisi lisakulusid, samuti ei kaasne uusi tulusid. Mahepõllumajanduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seadus on plaanitud jõustada 2013. aasta 1. juulil, juhul kui Riigikogu selle heaks kiidab. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Kas küsimusi on? Palun, kolleeg Andre Sepp!

Andre Sepp

Hea minister! Mida meie saaksime veel riigi nimel teha? Millised on seadusloomega seotud küsimused, mis takistavad mitte ainult mahetoitu toota, vaid seda ka pakkuda näiteks koolides ja lasteaedades? Milliseid peamisi takistusi te näete, et praegu kasutatakse mahetoitu meie haridusasutustes siiski vähe?

Helir-Valdor Seeder

Kindlasti on mõnevõrra võimalik lihtsustada bürokraatiat ehk nõudeid mahetoidu tootmisel, töötlemisel, turustamisel ja ka tootlustamisel. Siin on veel reserve ja usun, et täna me teeme ühe sammu selles suunas. Me oleme ministriumis analüüsinud, kuidas bürokraatiat annab lihtsustada, ja täiesti võimalik, et me tuleme veel mõne ettepanekuga välja.

Aga kindlasti ei ole bürokraatia või seadusaktid peamine takistus. Peamine takistus kogu ahelas on töötlev tööstus. Töötlev tööstus ei ole väga huvitatud mahetoodetest, sest mahe-

toodete kogused on väga väikesed ja ka tarnekindlus jätab soovida. Kogused tulevad eri aegadel ja alatist järjekindlust ei ole. Pidevalt kindlaid koguseid mahetootjad reeglina tootlustele tarnima võimelised ei ole ja see on tõsine probleem. Nii et meie esimene samm on suunatud sennapoolsele, et toodetavad kogused oleksid suuremad. Teine samm on selles suunas, et töötlev tööstus oleks asjast huvitatud ja tagatud oleks tarnekindlus. Sealt edasi sõltub palju inimeste teadlikkusest ja inimeste rahakotist. Mahetoitu on reeglina mõnevõrra kallim kui tavatoitu ja selle populaarsuse määrab ka tarbija rahakott. Nii et siin on palju takistusi, mis ei ole seotud bürokraatiaga, ja nendega me tegeleme maaelu arengukava raames.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Palun ettekandjaks kõnepulti maaelukomisjoni liikme kolleeg Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Maaelukomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud mahepõllumajanduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 405 oma korralistel istungitel 9. ja 15. aprillil. Eelnõu algatajat esindasid ja selgitusi andsid Põllumajandusministeeriumi taimetervise osakonna taimekaitse büroo juhataja proua Evelin Hillep ja mahepõllumajanduse büroo juhataja Marika Ruberg. Komisjon jagas igati arusaama, et on mõistlik kehtestada tootlustusettevõtetele, kes soovivad pakkuda mahetoitu, senise tunnustamise kohustuse asemel teavitamise kohustus. Meil oli hea meel, et nõnda väheneb halduskoormus. Arutelul räägiti veel sellest, kas oleks mõistlik riigilõivumäärasid ümardada täiseurodeni. Lahkasime mõiste "segama sööta ettevõtte tarbeks" sisu. Tundsime huvi, kas Põllumajandusametile tuleb funktsioone ja rahalist koormust juurde, keda sotsiaalpartneritest on eelnõu arutelusse kaasatud ja milline oli huvirühmade tagasiside.

9. aprilli istungil määrati eelnõu komisjoni- poolne ettekandja ja otsustati teha ettepanek esimene lugemine lõpetada. 15. aprilli istungil otsustati saata eelnõu täiskogu istungile esimeseks lugemiseks 24. aprillil ja määrata muudatuste ettepanekute tähtajaks 6. mai kell 16. Kõik otsused tehti konsensusel. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalev Kotkas! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõne-soove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määrán eelnõu muudatusettepanekute esitamise täht-ajaks s.a 6. mai kell 16. Eelnõu 405 esimene lugemine on lõppenud.

8. Maksukorralduse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (414 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Päevakorra viimane punkt on Vabariigi Va-litsuse algatatud maksukorralduse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 414 esimene lugemine. Ettekandjaks palun kõne-pulti rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Maksukorralduse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu eesmärk on eden-dada elektroonilist asjaajamist maksuhalduri ja maksumaksja vahel. Maksuhalduril tekib eel-nõu järgi õigus saata maksumaksjale e-kiri või lühisõnumiga meeldetuletus, et maksukohustus on täitmata, ja muud isikut puudutavat mak-suinfot. Maksuhaldur teeb maksumaksjale do-kumendi kättesaadavaks e-maksuameti kesk-konnas, teavitades sellest e-kirja või lühisõnu-miga. Dokument loetakse kättetoimetatuks, kui maksukohustuslane saadab kättesaamise kohta kinnituse või avab teate e-maksuametis. Säilib ka võimalus toimetada dokumente kätte pos-tiga. Muutuvad maksu määramise ja maksu-summa sissenõudmise aegumise sätted. Mak-susumma määramise aegumise tähtaeg maksu tahtliku tasumata või kinnipidamata jätmise korral lüheneb kuult aastalt viieni. Sissenõud-mise aegumise tähtaeg lüheneb seitsmelt aas-talt viieni. Enam kui viieaastaste maksuvõlga-de laekumise protsent on väga väike. Maksu-halduril on edaspidi õigus avaldada isiku nõus-olekuta lisaks maksuvõla suurusele ka selle tekkimise aeg. Ühtlasi tunnistatakse eelnõuga kehtetuks Eesti NSV taluseadus. Täna tähele-panu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra rahandusminister! Kas on küsimusi? Ei ole.

Lugupeetud kolleegid, juhatus võtab kolm minutit vaheaega.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid, juhataja vaheaeg on läbi. Ma kutsun ettekandjaks kõnepulti rahan-duskomisjoni aseesimehe kolleeg Rannar Vas-siljevi. Teen teile ka märkuse, et palun olla saalis, kui teie seaduseelnõu arutatakse!

Rannar Vassiljev

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Palun väga vabandust! Kuna eelnenud arutelu toimus nii kiiresti, siis ma lihtsalt ei jõudnud siin suures Riigikogu hoones nii kiiresti saali.

Tuleb tunnistada, et rahanduskomisjonis oli selle eelnõu üle väga põnev ja sisuline arutelu. Teie lahkkel loal ma annan sellest lühikese üle-vaate. Rahanduskomisjon arutas maksukorral-duse seaduse ja teiste seaduste muutmise sea-duse eelnõu 15. aprilli istungil. Algatajate esin-dajatena osalesid istungil Rahandusministeer-iumi maksupoliitika osakonna juhataja Lem-mi Oro ja peaspetsialist Tanel Ruusmaa. Küsiti mitmesuguseid küsimusi ja tõstatati problee-me, olulisemaid neist ma teile ka tutvustan.

Küsimusi, mis on selle eelnõu üldine kasu maksumaksja jaoks ja kas bürokraatia võiks nende muudatuste mõjul suurenedä või vähe-neda. Elektroonilise asjaajamise edendamise on üks selle eelnõu võtmekohti, laiendatakse dokumentide elektroonilisel teel kättetoimeta-mise võimalusi. Juhul kui isikutele ei ole siiski võimalik dokumente elektrooniliselt kätte toi-metada, tehakse seda vanal moel posti teel. Aga muidugi võib eeldada, et suure osa mak-sukohustuslaste jaoks tähendab info elektroo-niline kättetoimetamine kiiremat teavitamist nende õigustest ja kohustustest. Selline oli vastus küsimusele.

Eelnõuga tunnistatakse kehtetuks Eesti NSV taluseadus, mis siiani kehtib. Sellega se-oes küsiti algatajatelt, kui palju meil on veel seadusi, mis pärinevad Eesti NSV ajast. Täpset arvu ei osatud nimetada, kuid Riigi Teatajast on võimalik välja võtta Ülemnõukogu vastu-võetud seadused, mis veel kehtivad.

Eelnõuga seonduvalt on rahanduskomisjoni poole pöördunud Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, kes juhtis tähelepanu asjaolule, et kooskõlastusringil olnud eelnõuga võrreldes on nüüd välja võetud maksukorralduse seaduse § 99 lõiget 3 puudutanud muudatus. Koda teeb ettepaneku selle sinna tagasi panna ehk siis muuta seda paragrahvi nii, nagu see oli eelnõu algversioonis, millele ka kooskõlastus võeti. Sisu oli see, et vastutusotsuse tegemise menetluse ajaks maksusumma määramise aegumine ei peatu. Rahandusministeeriumi selgituste kohaselt jäeti säte eelnõust välja normitehnilistel kaalutlustel. Lähiajal on kavas vastutusotsuse regulatsiooni põhjalikumalt täiendada ning seetõttu otsustati üht teemat käsitlevad muudatused koondada ühte eelnõusse. Kogu selle lõike mõte on välistada võimalik õigusvaakum küsimuses, kas vastutusotsuse tegemise menetlemise ajal maksusumma määramise aegumine peatub või ei peatu. Praegune seadus seda otseselt ei reguleeri. Tegelikult arvab Rahandusministeerium, et sisuliselt võiks jääda selle variandi juurde, mis oli eelnõu algses versioonis, aga tuleks üritada seda tulevikus põhjalikumalt reguleerida.

Menetlusotsused olid järgmised: teha ettepanek eelnõu 414 esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 2. mai kell 17. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Rannar Vassiljev! Küsimusi teile ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõne-soove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määratud eelnõu 414 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 2. mai kell 17. Eelnõu 414 esimene lugemine on lõppenud. Head kolleegid, meie päevakord on ammendatud. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 17.49.

Istungi kestus 4 tundi ja 49 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 25. aprill 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Investeeringisfondide seaduse muutmise seaduse eelnõu (408 SE) kolmas lugemine

2. Jahiseaduse eelnõu (351 SE) kolmas lugemine

3. Riigikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (388 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 12. töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Yana Toom, palun!

Yana Toom

Härra eesistuja! Austatud kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni nimel annan üle arupärimise sotsiaalminister Taavi Rõivasele abi- ja rehabilitatsioonivahendite sooduslaenu- ja -müügi kohta. Me kõik teame, et need vahendid on mõeldud liikumispuudega inimestele, vanuritele ning haiguse tõttu ajutiselt abivahendeid vajavatele inimestele. Need vahendid toetavad iseseisvat toimetulekut liikumisel jne. FIRMAD pakuvad sooduslaenu- ja -müüki riigieelarvest eraldatavate vahendite abil. Paraku sellest riigi abist ei piisa ning eelarvevahendid saavad paljudes omavalitsustes otsa juba aasta esimeses pooles. Seoses sellega esitame austatud ministrile neli küsimust. Ootame konstruktiivset vastust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon algatab tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle eelnõuga täiendatakse töötutoetusi ja töötuskindlustushüvitise maksmise jätkamise tingimusi seoses ajateenistuse mõiste muutmisega. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Härra juhataja! Kallid kolleegid! Kui aeglaselt tuled, siis jäävad kõik vaikseks, kuigi enne oli nii suur sumin. Tore! Arupärimist on parem ette lugeda ja seda kuulata, kui saal on vaikne.

Viis demokraatide ühenduse liiget esitavad arupärimise peaminister Andrus Ansipile. Arupärimine käsitleb kalanduspoliitikat ja kalandusvaldkonna reguleerimist Peipsi järvel. Nimelt on juba aastaid olnud suur probleem kalapopulatsiooni järsk vähenemine Peipsi järves, mistõttu kannatavad ennekõike kutselised kalurid, aga ka Peipsi ökosüsteem ja piirkonna areng tervikuna. Kalandussfääris iga päev tegutsevad inimesed kinnitavad, et selle põhjus on musta turu suur osakaal, massiline püügi- kvootide ületamine ja röövpüük. Eluaegsete kalurite sõnul on musta turu osakaal üle poole, mis tähendab, et kvote, mis arvestavad järve suutlikkust ja on määratud teadlastega kooskõlastatult, ületatakse enam kui kaks korda.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma palun vabandust! Head ametikaaslased, saalis on ülisuur sumin, mis segab ettekandjat ja kuulajaid. Ma palun olla vaiksemalt!

Lembit Kaljuvee

Arupärimise küsimused puudutavad seda korralgedust. Selle teemaga tegelevad kaks ministeeriumi, aga nad ei ole asja korrastamisega hakkama saanud. Sellepärast me pärimegi aru peaministrilt. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon algatab Riigikogu otsuse eelnõu hooldusravi teemadel. Me oleme vist kõik sunnitud tõdema, et väga paljudele inimestele on see väga vajalik teenus kättesaamatu. Põhiline põhjus on selles, et riiklikus korralduses me teeme siamaani vahet ja ütleme, et siin lõpeb ravi ja siin algab hooldus, tegelikus elus vajavad inimesed aga nii hooldust kui ka ravi, seda ühel ja samal ajal. Meil puudub selge ja ühtne süsteem, kuidas seda rahastada. Selle tõdemusega algab ka Eesti hooldusravivõrgu arengukava aastateks 2004–2015, kuid kahjuks ei anna arengukava vastust, mida teha selleks, et neid erinevaid sotsiaalsüsteeme ühendada. Riigikogu kui seadusandja käed jäävad siin lühikeseks. Selleks et inimestele see teenus mõistlikul moel kättesaadavaks teha, peaks Vabariigi Valitsus pidama läbirääkimisi haigekassa ja kohalike omavalitsustega, et luua ühtne ja selge hooldusravisüsteem. Me esitame Riigikogu otsuse eelnõu, mis kohustab Vabariigi Valitsust seda tegema.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kaks arupärimist ja kaks eelnõu. Meie kodu- ja töökorra seaduse kohaselt otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetlemise.

Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 87 Riigikogu liiget, puudub 14.

1. Investeeringufondide seaduse muutmise seaduse eelnõu (408 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene päevakorrapunkt on rahanduskomisjoni algatatud investeeringufondide seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 408. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 82 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Rahanduskomisjoni algatatud investeeringufondide seaduse muutmise seaduse eelnõu 408 on seadusena vastu võetud. (Tabel 27.)

Esimene päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Jahiseaduse eelnõu (351 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume teise päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud jahiseaduse eelnõu kolmas lugemine. Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Karel Rütli!

Karel Rütli

Head kolleegid! Keskkonnaministeeriumi soov keskenduda jahiseaduse uuendamisel ainult maaomanike ja jahimeeste omavaheliste suhete reguleerimisele on jätnud tähelepanuta peamise ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane, ma palun vabandust! Auväärt Riigikogu, saalis on väga suur lärm ja sumin. Ma palun austada ettekandjat ja neid Riigikogu liikmeid, kes on huvitatud kõne kuulamisest! Palun, ettekandja! Palun anda juurde pool minutit lisa-aega! Kokku kaheksa ja pool minutit.

Karel Rütli

... – meie metsades elavad loomad ja neile soodsad elutingimused. Seaduseelnõu seletuskiri kirjeldab küll deklaratiivselt, et eesmärk on suunata jahiulukiasurkondade kaitset ja ohjeldamist selliselt, et säiliks asurkondade soodne seisund ning ökoloogiline tasakaal elupaikade ja liikide vahel, arvestades sealjuures eri huvigruppide ootusi ning jahindusega seotud rekreatiivseid, sotsiaalseid ja majanduslikke aspekte. Kuid tegelikkuses seab eelnõu lõplikult ohtu jahiulukiasurkondade kestlikkuse.

Selleks et head kolleegid mõistaksid paremini jahinduse olemust, kordan üle hiljuti avaldatud 2012/13. jahindusaasta küttimisandmed. Kütiti üle 24 000 metssea, üle 5100 põdra ja üle 1500 metskitse ning 829 punahirve ja 5700 kobrast. Edukas jaht eeldab tihtipeale tundidepikkust ettevalmistust, head metsade ja looduse tundmist ning sadadesse eurodesse ulatuvat kulu. Praegu on metsas loomade peremeheks riik, ulukid on peremehetu vara. Seni on Keskkonnaministeerium teaduslike uuringute ja analüüside alusel andnud jahimeestele täpse ülesande, milline peab olema eri liikide arvukus, nende sooline ja vanuseline struktuur. Uue jahiseaduse üks paljudest möödalaskmistest on see, et võrreldes kehtiva seadusega on sealt välja jäetud teaduslik lähenemine jahindusele ehk jahimaade korralduse peatükk. Uue regulatsiooni alusel hakkab soovitusi jagama jahindusnõukogu, kusjuures sellele ei eelne teaduslikku tööd.

Metsloomad on praegu veel meie kauni looduse igapäevane osa ja tavaliselt hoiduvad nad kontaktist inimestega. Toidubaasi nappuse tõttu või isendite arvukuse kasvades satuvad loomad linna ning jooksevad maanteele, põhjustades traagilisi õnnetusi. See kõik toimub aga sel põhjusel, et inimene ise on oma kasuahnusega rikkunud loodusliku tasakaalu. Me oleme tunginud loomade elupaikadesse, soovides teenida tulu, ja hoiame teadlikult väiksena suurkiskjate arvukust, soovides minimeerida nende tekitatud kahju. Samas tõstame kõva lärmi kahjude pärast, mida sõralised eluspüsimiseks tekitavad. Me ei ole valmis neid kahjusid taluma. Aga see on normaalne, et metsloomad elavad meie kõrval ja tekitavad kahjusid. Täiesti eraldi küsimus on nende loomade arvukus, aga see on juba riikliku keskkonnapolii-

tika, mitte jahimeeste ja maaomanike kokkuleppe küsimus.

Selle seaduse suurim ebaõnnestumine, mis kõige rohkem probleeme tekitab, ongi peatükk, mis käsitleb uluki tekitatud kahju hüvitamist. Isamaa ja Res Publica Liidu ning Reformierakonna lahendus on loonud ebaõiglase konstruktsiooni, mis paneb kogu vastutuse uluksõraliste põhjustatud kahjude kompenseerimisel jahimeeste ja kindlasti ka maaomanike õlgadele. Metsas elavad ulukid ei ole ainult jahimeeste ja maaomanike vastutada. Metslooma ei saa täielikult kontrollida, nagu ei saa ka jahimees hüvitada kõiki kahjusid, mis on tekkinud rumalusest ja lohakusest. Kas jahipidamine on ikka ainult hobi või viivad jahimehed ellu ka riiklikke eesmärke? Seoses ühiskondliku survega ei ole kohusetundlikule jahimehele või jahindusorganisatsioonile jaht ainult hobi, vaid paljudele on see juba igapäevane töö ja kohustus. Nad tegelevad ulukihooldega söödapõldude ja soolakute rajamise teel, teevad vihtasid või raiuvad sihte, hoiavad maa- ja metsaomanike varal ära kahjusid, loendavad loomi, likvideerivad kopratamme jne.

Mõistliku alternatiivina pakuti uluksõraliste tekitatud kahju hüvitamise piiratud vastutusega reservi loomist, milles osaleks ka riik kui loomade peremees. Keskkonnaministeerium pühkis aga käed vastutusest puhtaks ja jätab nüüd jahimehe maaomanikuga metsaserva ja põlluveerele vaidlema.

Toon teile ühe näite. Põder on meie metsade uhkus, teda nimetatakse Eestis tihti kuninglikuks loomaks. Põdrajaht kestab kolm kuud: septembri keskpaigast detsembri keskpaigani. See on periood, kui jahimehel on võimalik põtrade arvukust reguleerida. Loodussõbrad teavad ka seda, et loomad liiguvad metsas ringi. Eriti suure rännukirega on põdrad ning hirved, kes elavad suvel ühes ja talvel teises kohas. Kahjustusi tekitavad nad terve aasta, sest nad nimelt söövad. Kujutame ette olukorda, kus jahimees on kuulekas ja on täitnud jahindusnõukogu seatud küttimismahud. Põdrad on kariloomad, raskel ajal kogunevad nad karja, et talv üle elada. Sesoonne migratsioon toob nad teistelt aladelt talvituskohtadesse ehk püsilatesse kokku. Jahimees on andnud endast kõik, küttimismaht on täidetud, aga kahju on ikkagi tekkinud. Raha tuleb maksta isegi seaduskuulekal jahindusorganisatsioonil. Mille eest?

Kardan, et sellise läbimõtlemata seaduse tagajärjeks on loomade üleküttimine, sest seaduse järgi on elusad põdrad (ja loomulikult ka teised metsas elavad loomad) pahad. Nende kõige suurem süü on see, et nad on elusolendid ja selleks et eksisteerida, toituvad puudest, põõsastest ja teistest taimedest. Ka üks loom metsas tekitab kahju, mille peab praeguse regulatsiooni järgi kinni maksma jahimees. Tõsised probleemid tekivad aga eeskätt põtrade, metssigadega ja punahirvedega. Metssigadega on mõnevõrra lihtsam, sest neid võib küttida aasta ringi, ka suvel, kui nad tekitavad kahju põllukultuuridele.

Arusaamatuks jääb, kuidas kavatseb Eesti täita Euroopa Liidu ees võetud kohustust ja hoida suurkiskjate arvukuse kindlates piirides. Hundiasurkonna suurus peab olema 150–250 isendit, ilveseid peab olema 600–780 ja karusid umbes 600. Kõik need kiskjad vajavad eluspüsimiseks oma toidubaasi sõralisi. Üleküttimise tagajärg on aga näljaste suurkiskjate rünnakud kariloomadele. Siis ei pruugi erandlikuks jääda ka juhtumid, kui hunt murrab taluõuel ketis oleva koera.

Ühte võib seaduseelnõu kohta kindlalt väita: senisele asurkonnakesksele jahindusele on see seadus hukatuslik, sest toob endaga kaasa ulukite üleküttimise. Selle seaduse rakendamine peletab metsast eemale lihtsa maa- ja metsamehe, kes asendatakse jõuka välismaise rahajõmmiga. Kindlasti satub ohtu maakogukonnas eksisteerinud, enamjaolt mehi, aga viimasel ajal ka üha enam naisi koondav ühis-tegevus, sest kes julgeb juhtida jahiseltsi või olla selle liige, teadmata, kui palju aasta lõpus peab hakkama füüri välja laskma.

Koalitsiooni võib muidugi õnnitleda. Te tegite selle ära, saite seaduse, mida lubasite, ja raha sai õnnelikuks. Taas kaotasid aga maal elavad inimesed ja kohe kindlasti metsas elavad loomad. Jääb ainult loota, et tulevikus ei pea me menetlema eelnõu, mille alusel vabatahtlikud pritsimehed peavad hakkama inimestele korvama kahju, kui majaomaniku vara on ära põlenud, aga pritsimehed ei jõudnud õigel ajal kohale.

Kõike eelnevat arvestades ei toeta Sotsiaaldemokraatlik Erakond selle seaduse vastuvõtmist. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Annely Akkermanni!

Annely Akkermann

Tere hommikust, lugupeetud eesistuja ja head kolleegid! Inimkonna ajaloos on jaht olnud koriluse kõrval üks vanemaid toidu hankimise viise. Jaht on osa eesti rahvuskultuurist, mis on mõjutanud eluviisi, toidulauda, tööriistu ja kombestikku, uskumusi ja tavasid. Teave vanade jahitavade kohta on tänapäeva jõudnud rahvalaulude ja juttude kaudu. Lääne-Eesti ja saarte hülgekütid teadsid, kuidas jäätunud merel paadis kaks nädalat ellu jääda, mida teha, kui mees kukub jääprakku, ning kuidas kogu loomne saadus toiduks ja elamiseks ära kasutada. Jahikultuur ei ole meie kultuuriloos vähem tähtis kui koorilaulu- või kehakultuur. Eesti seaduste kohaselt on metsloom peremehetu vara, kui ta elab vabas looduses. Jahiloomad on meie rahvuslik rikkus. Veelgi enam, Eesti riik on võtnud kohustusi ja andnud lubadusi kaitsta looduslikku mitmekesisust Eesti metsades.

Jahiseaduse eelnõu menetlemine on pälvitud avalikkuse suurt tähelepanu. See näitab, et Eesti inimestele läheb korda meie loodus ja kultuur. See on rõõmustav. Kurvastav on see, et jahiseaduse eelnõu arutades ei saavutatud mitte konsensust, vaid tehti kompromiss. Jahiseadus vajanuks konsensust, st üksmeelset üldist kokkulepet, vastuhälte puudumist. Jahiseadus võetakse paraku vastu kompromissina, vastastikuse järeleandmise teel saavutatud kokkuleppega.

Riigikogu keskkonnakomisjonis muutus jahiseaduse eelnõu menetluse käigus siiski mitmes mõttes paremaks. Esiteks toon välja varandusliku tsensuse väljavõtmise eelnõust. Selle kohta tegi ministeeriumile ettepaneku jahimeeste mõttekoda ja Riigikogule Rait Maruste. Põhimõtteks jääb, et õigused on inimestel, mitte varal.

Teiseks, kuna metsloom kuulub maa juurde loomulikus, looduslikus olekus, siis jääb põhiline osa ulukikahjustest siiski maaomanike kanda. Piiratud osas, mitte suuremas summas kui 100 eurot hektari kohta, katavad ulukikahjusid riik ja jahimehed kokku. Metsa- või põllukultuuridele tekitatud tegelikud kahjud või-

vad sellest 100 eurost ju 10–40 korda suuremaks osutuda. Seetõttu pean vaeleks opositsiooni väiteid, et jahimehed hakkavad täies mahus kinni maksma maa- ja metsaomanike kahjusid. Tihti kurdavad inimesed Saaremaalt, Hiiumaalt, Tõstamaalt, Vormsilt, Raplamaalt ja ilmselt mujaltki, et metssigade populatsioon on läinud väga suureks ja toiduotsingutel tuhuvad seakarjad segi isegi lillepeenrad kambriakna all. Neid probleeme ei ole küll igal pool, kuid mõned jahimehed vajavad korralekutsust. Riigil on kohustus hoida looduslikku mitmekesisust. Seetõttu on loomulik, et riik ja jahimehed osalevad piiratud määral ulukikahjude hüvitamisel. Positiivne on, et maaomanikele siiski hakatakse ulukikahjusid hüvitama.

Kolmandaks toon välja, et jahipiirkondade kasutamine muudeti tähtjaliseks, neid saab kasutada kümme aastat. See peaks kaasa tooma maaomanike ja jahimeeste tihedama koostöö ning vastastikuse arvestamise ja lugupidamise kahjude vältimisel.

Neljandaks pean positiivseks vibujahi, ühe kõige vanema jahiviisi seadustamist. Eile Riigikogu kõnetoolis muretsesid nii mõnedki kolleegid, et nüüd võib igaüks teha endale metsaserval vibu, hakata loomade peal märki laskma ning haavatud loomad metsa surema jätta. Nii see siiski ei ole. See oli eksitav seisukoht. Vibujaht ning selle ohutus on seaduses detailselt sätestatud.

Kas ma saan lisaega?

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit.

Annely Akkermann

Aitäh! Viidendaks, jahimeestele jäävad laskekatsed kohustuslikuks. Mul on hea meel, et jahiohutuses järeleandmisi ei tehtud.

Kuuendaks, taas luuakse jahinõukogud, kus jahimehed, maaomanikud ja riigi esindajad, loodetavasti ka ulukibioloogid, valdkonna asjatundjad, arutavad probleemid läbi ja leiavad avalikes huvides konsensuse, kuidas populatsiooni elujõulisust ja tekkivaid kahjusid tasakaalustada.

Seitsmendaks, ma loodan, et uue seaduse tulemusena tuleb jahimeeste ridadesse uusi inimesi. Loodan, et leiab leevendust õiguskantsleri mure, et kõik Eesti kodanikud, kellel on küll olemas load ja tunnistused, mis annavad

õiguse jahti pidada, ei pääse siiski ligi pere-mehetule varale, ei pääse jahile.

Lõpetuseks ütlen, et jahimehed on enamasti väga head loodusetundjad, nad armastavad loodust ja on väga suured loodusesõbrad, kes jälgivad metsloomade elu ja peavad silmas nende heaolu. Ebasoodsate looduslike olude korral näevad nad suurt vaeva lisasöötmisega, seda oma rahakoti arvel ja omast vabast ajast. Juhin tähelepanu ka sellele, et tänapäeval on ulukiliha kõige eetilise liha. Suurfarmide kanad ei saa ju kunagi siblida mullas ega lehmad süüa rohtu päikeselisel aasal. Suur osa jahimehi on ka maaomanikud. Jahikultuur jääb alles siis, kui eestlased jäävad oma maa omanikeks, oma maa peremeesteks. Siis saavad nad omal maal ka jahti korraldada ja meie jahikultuur kestab edasi. Suur tänu teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Tõnis Kõivu!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Uue jahiseaduse eelnõu on oodatult jõudnud kolmandale lugemisele ehk lõpusirgele. Alates 2008. aastast on toimunud läbirääkimised maaomanike ja jahimeeste esindusorganisatsioonide vahel, need jõudsid lõpule juba eelmise aastanumbri sees ehk 2012. aastal. Loomulikult on Riigikogus menetlemise ajal nende huvide esindamine jätkunud. Ma arvan, et Reformierakonna fraktsiooni nimel võin ma südamerahuga öelda, et seaduseelnõu on muutunud veel paremaks. Tunnustan keskkonnaminister Jaanus Tamkivi, kes jahiseaduse muutmise protsessile 2008. aastal aluse pani, ja keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannust, kes selle protsessi edukalt lõpule on viinud. Samuti tunnustan maaomanike esindusorganisatsiooni Eesti Erametsaliit ja jahimeeste esindusorganisatsiooni Eesti Jahimeeste Selts, kes oma liikmete huvide eest on seisnud ning aidanud kõvasti kaasa kogu valdkonna arengule. Tunnustan ka Tõnis Lukast, kes keskkonnakomisjoni esimehena tollal, aasta alguses, jahiseaduse eelnõu menetlemisele alguse pani, ning sportliku visadusega komisjoni arutelusid lõpuni juhtinud Erki Noolt, eelnõu vastutavat menetlejat Kalle Pallingut ning kõiki eelnõu

aruteludesse ja ettepanekutesse panustanud kolleege.

Väidan, et kogu läbirääkimiste aeg, aastad 2008–2012, oli kui üks pidev elukestev õpe, aastatepikkune koolitusprogramm. Nii mitmedki põhimõtted said selgemaks vaieldud, maaomanike ja jahimeeste arusaamad ühtlused. Ei tasu ju ära unustada, et praegused jahipiirkonnad pärinevad Nõukogude Eesti ajast ja on moodustatud peamiselt tollaste kolhooside piiride alusel. Siis oli maa teatavasti riigi oma ja jahimeeste tsunfiõigused kehtisid täies ulatuses. Aga üle 20 aasta pärast nõukogude korra lõppemist ei saa enam edasi kesta olukord, kus eraomandisse kuuluv maa on ilma omaniku nõusolekuta sunniviisiliselt lülitatud endistest aegadest pärit jahipiirkonna koosseisu. Uue jahiseaduse kandev mõte ongi koostöö jahimeeste ja maaomanike vahel. Me loome selle seadusega vundamendi, millele jahiselts ja maaomanik saavad rajada omavahelised lepingulised suhted. Nad saavad kokku leppida, millistel tingimustel eraomaniku maa peal jahti peetakse. Kokkuleppes peavad kajastuma jahiloomade tekitatava ulukikahju ärahoidmise ja kompenseerimise reeglid. Aga kui mingil põhjusel ei ole võimalik seda lepingut sõlmida, näiteks ühe või teise poole tahte puudumise tõttu, saavad maaomanikud nõuda nende maa peal jahti pidavalt jahiseltsilt ulukikahju osalist kompenseerimist kuni 100 euro ulatuses hektari kohta. Selle 100 euro ümber on palju vaidlusi olnud. Ühelt poolt arvatakse, et ulukikahjude tegelik suurus on umbes 1000 eurot hektari kohta ja 100 eurot on selle kompenseerimiseks liiga vähe. Teisalt arvatakse jällegi, et 100 eurot on liiga suur summa. Kuid selge on see, et kui kahju on olemas, siis selle kandmises peavad osalema mõlemad osapooled, nii jahimehed kui ka maaomanikud. Keskkonnaminister kinnitab metoodika, kahju hindavad atesteeritud põllu- ja metsamajanduse konsulendid ning maaomanik teavitab eelnevalt jahimehi võimalikest kahjustuskohtadest. Tegelikult on väga palju reegleid, mis kahjude hüvitamist reguleerivad ja võimaldavad astuda ka samme nende vältimiseks. Samas on seaduseelnõus olemas võimalus, et jahimehed saavad luua reservfondi nimetatud kahjunõuete hüvitamise kompenseerimiseks, ja riik toetab ulukikahjude hüvitamist. Aga rõhutan, et tegemist on vabatahtliku reservfondiga, mis on

mõeldud ikkagi sellise olukorra jaoks, kus leping on puudunud. Nendel jahiseltsidel, kus on maaomanikega lepingud sõlmitud, mingit kohustust fondiga liituda ei ole. Tegelikult ei ole neil selleks ka vajadust.

Edaspidi on kõige tähtsam jahindustegevuse küsimuste kokkuleppimise koht maakondlik jahindusnõukogu, kuhu kuulub võrdselt maaomanike ja jahimeeste esindajaid ning tasa kaalu huvides on ka riigil igas jahindusnõukogus üks esindaja. Jahindusnõukogus tuleb kokku leppida uluksõraliste küttemismahus ja -struktuuris, samuti jahipiirkonna kasutajaga lepingu lõpetamises või pikendamises ...

Palun lisaiega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit.

Tõnis Kõiv

... ja jahipiirkonna piiride muutmises. Neid teemasid, mida jahindusnõukogus tuleb arutada ja milles kokku leppida, tekib praktikas ilmselt veel palju. Et paremini kaitsta väikemaaomanike huve, on seaduse järgi õigus jahipiirkonna kasutaja väljavahetamist nõuda maaomanikel, kellele kuulub vähemalt 51% jahimaa kinnisasjadest ja vähemalt 51% pindalast.

Märkimata ei saa jätta keskkonnakomisjoni rõhuva enamuse otsust, et meilgi on lähinaabrite eeskujul aeg lubada väikeulukitele jahipidamisel kasutada vibu.

Jahipidamine eeldab kokkuleppeid ja ühistegevust. Uus jahiseadus loob selleks head eeldused. Kuid ma väidan, et enamikus Eesti jahipiirkondades toimub juba praegu koostöö jahimeeste ja maaomanike vahel ning mitmetel siin varem kõlanud hirmujuttudel ei ole tegelikult alust. Täna võime peale seaduse vastuvõtmist öelda, et oleme jälle astunud suure sammu arenenud demokraatliku kodanikuühiskonna suunas, kus eraomand on au sees ja ühiskonnaliikmete vabadused garanteeritud. Kuigi see võib-olla ei tasu ülekoormada, aga ütlen siiski, et vabadusega koos käivad õigused ja kohustused. Me oleme Eestis elanud põhimõtte järgi, et eraomand on püha. Mul on hea meel, et pärast pikki ja viljakaid vaidlusi lõpeb okupatsiooniaegne mõtlemine ka jahinduses. Suur tänu kaasamõtlemise eest! Reformierakonna fraktsiooni nimel kutsun teid üles

hääletama selle seaduse vastuvõtmise poolt. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea juhataja! Head kolleegid! Hea kolleeg Tõnis Kõiv riputas praegu kõikidele seaduseelnõu menetlejatele kaela ohtralt medaleid ja kiitis neid tubli töö eest. Ma olen temaga pea-aegu nõus, ainult et need medalid ei ole kuld- sed, need on äärmisel juhul hõbedased või pronksised, sest mulle tundub, et natukene kasutasid need menetlejad dopingut. Dopingut kasutasid nad eelkõige selles mõttes, et näitasid selgelt välja, kelle poolel nad on.

Kui eelnõu viis aastat menetletakse, siis on see väga pikk aeg. Jääbki üle küsida, kas see, kui viis aastat tegeldakse ühe seaduseelnõuga, on progressiivne märk, mis näitab, et parlament ja parlamendikomisjonid tegelevad asjaga sisuliselt, või on viis aastat märk sellest, et tõsiste probleemide olemasolu korral ei suuda me milleski normaalse ajaga kokku leppida. Ma ei taha olla siin kohtumõistjaks. Ütlen ausalt ja otse, et üks hingel on ju kergem, kui see seadus lõpuks vähemalt sellisenagi olemas on. See viis aastat on võimaldanud meil midagi konkreetset laual hoida. Kas see tulemus on tõepoolest väärt rohkem kui pronksi, selles ma väga kindel ei ole. Häälekad huvigrupid tänaval – ühelt poolt 15 000 ja enam jahimeest ning teiselt poolt eelkõige suurmaaomanikud, aga ka terve hulk teisi maaomanikke – ilmselt lõpuni rahul ei ole.

Mul on kahju selle pärast, et ei leidnud toetust Keskerakonna ettepanek, mis sisuliselt ei tulenenud mingisugusest erakonnapoliitikast, vaid tähendas riigi käsitlemist laiemalt. Kelle jaoks riik tegelikult on? Kas riigi roll praeguse parempoolse valitsuse arvates on tõepoolest see, et korjatakse maksud kokku ja edasi vaadaku igäüks ise, kuidas hakkama saab? Ma räägin hetkel sellest fondist, mis oleks KIK-i juures võinud olla ja tegelikult oleks võtnud maha kõik vaidluspinged, mis nüüd metsadele ja niitudele jäid. Kujutage ette relvastatud jahimeest maaomanikuga väitlemas. Küsimus ei ole selles, et ta seda relva kasutaks, aga see

pilt on ebavõrdne ja seda pilti ei tahaks me näha. Riik on tegelikult rahva oma, rahvas on maaomanikud ja rahvas on ka jahimehed. Sellest ettepanekust keelduti küüniliselt, kuigi oleks saanud ühe intelligentse ja normaalse struktuuri kaudu tegelikult pinged maha võtta. Sellesse ei oleks tohtinud niimoodi suhtuda. Ma arvan, et me saame selle fondi juurde edaspidi seadust muutes kindlasti veel tagasi tulla.

Kui räägitakse kahjustest, siis öeldakse, et 100 eurot pole nagu mitte midagi. Kui jahimees laseb maha kõik loomad, kelle mahalaskmiseks tal õigus on, sest maakondlikus komisjonis on otsustatud, et selles piirkonnas peaks olema nii palju neid, neid ja neid loomi, siis hoolimata sellest, et jahimees on need loomad maha lasknud, tekivad kahjud ju ikkagi edasi. Kas me ei karda seda, et nende kahjuste tõttu, mida ellujäänud loomad edasi tekitavad, läheb jahimehe tapetud loomade liha kilohind nii kõrgeks, et tavaline tubli Eesti küllamees, kes oma sileraudse jahirelvaga siimaani on proovinud mingit looma kätte saada, on nüüd sunnitud sellest lihtsalt loobuma?

Mina olen ka jahiseltsi liige ja maaomanik. Ma tean väga täpselt, kui palju kohustusi on jahimehel seoses söötmise, liikmemaksu ja millega iganes, kuni varustuseni välja. Ma tean maaomanikuna, kes ma olen jahimeestega tülitsetud, väga selgelt ...

Ma võtaksin vist lisaiega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kas vist või kindlasti?

Aivar Riisalu

Kindlasti.

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit.

Aivar Riisalu

Ma olen jahimeestega tülitsetud ja olen viimasel ajal rääkinud sellest, kuidas ma ei suutnud nendega kokku leppida. Nüüd olen ma palunud, et nad tuleksid jumala pärast tagasi, sest asi on väga paha.

Ma tahan öelda, et see jutt, mida me siin võimendasime ega tahtnud seda probleemi delikaatselt paika panna, justkui maaomanikud oleksid väga kurvad ja, nagu Tõnis Kõiv ütles,

kolhoosikord ei saa lõputult kehtida, ei ole väga adekvaatne, sest maaomanikul on jahimeest ikka väga vaja. Ma ei kujuta ette, mida hakkab maaomanik tegema sellel päeval, kui jahimehi enam pole, kas istub kaevikus, nagu oleks saanud miinipildujatuld, sest metssead on teinud puhta vuugi.

Nüüd vibust. Keskerakonna fraktsioonid olid väga kirglikud vaidlused vibu üle. Mina julgen vibu kasutamist nimetada innovaatiliseks. Lähen metsa, mitte keegi mind ei näe, mul on head riided, ma olen nagu snaipeer, varjun hääletult, lasen ära. Ütleme niimoodi, et ma jäin hüüdjä hääleks kõrbes. Tõepoolest, me oleme hädas väga proosaliste probleemidega ja vibuline innovatsioon on järjekordselt selline kummaline asi kõikide praeguste probleemipundarde kõrval. Väga paljud tublid Eesti külamehed ja -naised, kes peavad sileraudse jahipüssiga jahil käima, sest neil pole enamaks raha, ei mõista seda. Nad ütlevad, et teie seal Riigikogus toetate just edukaid inimesi, kes saavad endale vibu või mida iganes soetada. Vibu on päris kallid. Võib-olla oleks selle innovatsiooniga tulnud natukene oodata, aga täna on see ettepanek laual. Mina isiklikult olen seda meelt, et innovatsiooni peab elus olema, aga hetkel ei esinda ma ju ennast, vaid erakonda.

Summa summarum tahan ma öelda, et kui midagi on valesti läinud, siis meil peaks olema tarkust see kiiresti ära parandada. Aga see, et siin on natukene midagi valesti läinud ja eelkõige on valesti läinud see, et minu riik ei teeni seda rahvast, kelle teenimiseks ta ellu on kutsunud, on võib-olla just see kitsaskoht, millest tuleks kiiresti üle saada. Me reaalses elus ikkagi näeme, et asi on untsu läinud.

Ma arvan, et sellisel kujul esitatud jahiseaduse eelnõu on väga raske toetada. Ma ei tea, millise otsuse langetavad minu kolleegid, aga ma arvan, et nad teevad targa otsuse, sest meie asi on teenida oma rahvast, mitte kitsaid erahuvisid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Läheme eelnõu 351 lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 351. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 45 Riigikogu liiget, vastu 39, erapooletuid ei olnud. Vabariigi Valitsuse algatatud jahiseaduse eelnõu 351 on seadusena vastu võetud. (Tabel 28.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

3. Riigikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (388 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kolmanda päevakorrapunkti juurde. Algab Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Priit Toobali!

Priit Toobal

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Olen täna teie ees, et tutvustada Riigikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu, mis kannab numbrit 388. Kuna e-valimiste ja nende kontrollitavuse teema on lähenevate kohalike valimiste taustal väga aktuaalne, siis loodan, et te olete eelnõu menetluskäiku jälginud. Kuid enne eelnõu detailsemat kirjeldust lähen natuke ajas tagasi ja selgitan, mis Eesti Keskerakonna fraktsiooni arvates on tinginud selle seadusmuudatuse vajalikkuse.

E-valimiste kriitikute ja pooldajate olukord oli kõige keerukam tõenäoliselt enne 2011. aasta Riigikogu valimisi, mil uuriva ajakirjanduse lipulaevas, rahvusringhäälingu saates "Pealtnägija" tõestas Tartu Ülikooli tudeng, kui lihtne on õigete teadmiste korral e-valimisega manipuleerida. Kusjuures saates esinenud noormees ei olnud üldse mitte IT-tudeng, vaid hoopis ajalootudeng, kes programmeerimisega tegeles üksnes hobi korras. Tulised e-valimiste pooldajad on loomulikult tema tõsiselt võetavuse kallal hammast teritanud, kuid see ei muuda fakti olematuks. Tõestati, et valija arvuti ekraanile ilmub teade eduka hääletamise kohta, kuid arvutis pesitsev viirus blokeerib valija hääle enne sihtkohta jõudmist. Valija paneb rahuliku südamega ID-kaardi taskusse, olles enda meelet kodanikukohuse täitnud, tegelikult on aga hääle pahatahtlikult või naljategemiseks poolel teel ärandatud.

Kirjeldatud juhtumit arutasid nii Vabariigi Valimiskomisjon kui ka Riigikohus. Toonane e-valimiste projektijuht, praegune elektroonilise hääletamise komisjoni esimees Tarvi Martens ütles kommentaariks vaid seda, et hääletajate arvuteid polegi võimalik kontrollida. Hoolimata sellest, et oldi teadlikud riskide olemasolust ja reaalsest ohust, et valijate hääled lähevad poolel teel kaotsi, ei võetud mitte midagi ette. Ma ei pea siinkohal isegi silmas seda, et e-valimiste korraldamisest oleks loobutud, seda olnuks palju loota, vaid lihtsalt valijate teavitamise kampaaniat, et nad oma arvutid üle kontrolliksid, ja selgituste andmist, kuidas nad seda teha saaksid.

Kuid e-valimiste kriitika pole olnud üksnes riigisisene. Rahvusvaheline organisatsioon OECD jälgis oma missiooni käigus 2011. aastal Eestis parlamendivalimisi, kusjuures erilist tähelepanu pööрати just e-valimiste korraldusele. Vaatlejad tuvastasid mitmeid puudusi, millest olulisematenä võib välja tuua järgmisi. Esiteks, Eesti puudulikud seadused, mis ei luba e-valimiste tulemusi tühistada, kui selleks peaks vajadus tekkima. Teiseks, valimiskomisjonis puudub hääletusprotseduuri jälgiv IT-ekspert. Kolmandaks, puudub tagavara plaan juhaks, kui hääletussüsteem peaks seiskuma. Neljandaks ehk viimaseks, valijal puudub võimalus teada saada, kas tema hääle ikka jõudis valimiskomisjoni. See on täpselt see, millest meie eelnõugi räägib. Vaatlus võeti kokku tõdemusega, et e-hääletuse süsteem peab muutuma läbipaistvamaks ning tuleb teha veel palju tööd, et ilma IT-teadmisteta valija seda süsteemi läbinisti mõistaks.

Just nende soovitude ja märkuste analüüsimiseks moodustati Riigikogu põhiseaduskomisjoni juurde elektroonilise hääletamise töörühm, kuhu kuulusid Valdo Randpere, Jaak Allik, Peeter Laurson, siinkõneleja, Heiki Sibul, Ülle Madise ja Priit Vinkel. See töörühm oli kahtlemata vajalik, ta tegi ära olulise töö ja sai valmis korralik analüüs. Minu hinnangul oli kõige kõnekam just Ahto Buldase, Sven Heibergi, Tarvi Martensi, Jan Willemsoni ja Priit Vinkeli koostatud eksperdiarvamus, mis käsitles interneti teel hääletamise kontrollimise vajalikkust. Tsiteerin teile osa sellest dokumendist: "Interneti teel hääletamine on tõusnud populaarsuselt teiseks hääletamisviisiks, mis võib muuta selle erineva motivatsioo-

niga ründajate jaoks paeluvaks sihtmärgiks. Kuigi kahjurvara valmistamine on alles ründe esimene samm ja ründe tegelik realiseerimine eeldab lisaks ulatuslikku levitamist, võidakse ka teoreetilisi riske poliitilises võitluses ära kasutada, seades kahtluse alla esmalt valimiste, seejärel aga kogu riigivõimu legitiimsuse. Interneti teel hääletamise usaldusvääruse suurendamiseks tuleb anda valijale võimalus kontrollida, kas tema hääle on valimisserverisse muutmata kujul kohale jõudnud. Valimiste kui terviku kontekstis on üheks olulisemaks ohuks hääle massiline võltsimine või tõkestamine. Arvestades elektrooniliste rünnetega seotud ohtude omadust plahvatuslikult laieneda, on massiline rünne e-hääle vastu aastal 2013 lihtsamini teostatav kui kunagi varem. Senise, ilma kontrollimiseta e-hääletamise kontseptsiooniga edasi minnes puuduvad meil tulevikus usaldusväärsed vahendid niisuguste rünnete täiemõõdulisteks avastamiseks. Kui 2013. aasta kohalike omavalitsuste volikogu valimistel kontrollitavuse meetmeid ei rakendata, tuleb ühest küljest olla valmis võimalikuks avastamata jäävaks e-hääle manipuleerimiseks. Teisalt, isegi kui niisugust rünnet realselt ei toimu, kasutatakse pelgalt sellist ründevõimalust avalikus diskussioonis ära. Niisugusel juhul peame olema valmis vastama avalikkuse, ekspertide ja meedia õigustatud küsimustele valijate kaitseta jätmisest." Niisiis on mainitud asjatundjad, keda Vabariigi Valimiskomisjon tunnustab ja oma igapäevatoös kasutab, seda meelt, et e-valimiste usaldusväärsus tuleb suurendada ning hääle kontrollimine on just nimelt see vahend, mille abil saab suuremat usaldust saavutada.

Mulle isiklikult – usun, et veel paljudele inimestele – ei teinud head meelt põhiseaduskomisjoni ettepanek ja Riigikogu otsus, mis seadustab e-hääletamise kontrollisüsteemi ehk verifitseerimise alles alates 2015. aasta parlamendivalimistest. See asjaolu oli suuresti ajend, miks eelnõu numbriga 388 on siia Riigikogu saali arutelule jõudnud. Nimelt leiab Eesti Keskerakonna fraktsioon, et e-valimiste kontrollitavuse küsimus tuleb lahendada kiiremini kui alles 2015. aastaks. Kuigi olete selle eelnõuga kindlasti tuttav, kordan siiski üle, et selle eesmärk on elektroonilise hääle kontrolli rakendamine 2013. aasta sügisel toimuvatel kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel.

Nüüd ma veidi meenutan selle eelnõu arutelu komisjonis. Üks vastuväide esimese lugemise lõpetamisele oli asjaolu, et tulenevalt Riigikohtu seisukohast ei tohiks valimisseadust muuta vähem kui aasta enne valimisi. Olen selle seisukohaga täiesti päri. Tõepoolest, selline põhimõte kehtib pigem opositsiooni kaitseks, kuid ma ei näe probleemi selles, kui valimissüsteemi muudetakse turvalisemaks ja läbipaistvamaks. Oma ettepanekuga ei muuda me valimissüsteemi põhimõtteliselt, ei too juurde ühtegi valimisviisi, vaid palume ühte olemasolevat valimisviisi turvalisemaks muuta. See on põhimõtteliselt seesama, kui laiendaksime jaoskonnakomisjonides vaatljate volitusi. Sellisel puhul ei räägiks ju keegi, et see oleks valimiskorralduse põhimõtteline muudatus. Seega ei näe ma ka probleemi, miks mitte seesugust muudatust, mida me taotleme, veel selle aasta sügisel toimuvate valimiste tarbeks teha.

E-hääletuse töörühma nõustanud IT-eksperdid on avaldanud arvamust, et hääletamise kontrollsüsteemi loomine pole midagi ületamatult keerulist. Seda enam teeb nukraks praegune olukord, kus me asume üht spetsiifilist kontrollsüsteemi lihtsalt katsetama. Kas valimised on siis katsetamise koht? Minu meelest mitte. Valimiskomisjon võinuks korraldada kontrollsüsteemi katsetamiseks n-ö proovi- või testvalimised ja kutsuda asjahuvilisi valijaid, IT-eksperthe, minu pärast ka häkkereid üles nädala jooksul neis osalema ja süsteemi katsetama. Päris kindlasti oleks saanud usaldusväärse valimi. Siin võib vabalt tuua paralleeli uute lennukitega. Enne kui lennuk lubatakse liinile reisijaid vedama, tuleb teha hulgaliselt katselende, veendumaks ohutuses. Ei ole ju nii, et lennuk läheb otse tehasest New Yorgi – Londoni liinile. Seega ei pea paika ka see Vabariigi Valitsuse vastuargument, et esimene kontrollsüsteemi proovimise võimalus on alles kohalikel valimistel.

Veel kord ütlen, et minu arvates ei ole päris valimised, millest sõltub liiga palju, koht katsetamiseks. Seda enam, et sellel katsetamisel ei ole praeguste seaduste järgi mitte ühtegi õiguslikku tulemit. Samuti on probleemne katsetamise vorm, mis põhineb Androidi operatsioonisüsteemi kasutataval telefonidel. Kontrollida on võimalik vaid pool tundi. Minul on näiteks Nokia telefon, mis tähendab, et mina

2013. aasta kohalikel valimistel oma e-häält kontrollida ei saa. Võib-olla teeme siis ka sellise reegli, et valimisjaoskondades võivad vaatljad olla vaid mõne tunni või vaadelda võivad ainult need, kel pole prille? Seda me ju ei taha, aga e-valimiste puhul teeme jälle olulise erandi. Nii nagu pangaülekandeid tehes saame hiljem toiminguid kontrollida, peaks see olema võimalik ka e-valimiste puhul.

E-valimiste fenomeni on kindlasti põhjustanud valimisviisi mugavus, võimalus anda oma hääld kodust väljumata. Sama oluline on aga selle valimisviisi anonüümsus, sest tegelikult ei tea valimiskomisjonis keegi, kas hääle ikka andis ID-kaardi omanik ning kas ta tegi seda täiesti sõltumatult. Inimestel peab olema võimalus oma antud häält hiljem kontrollida. Kui me ei suuda luua usaldusväärset kontrollsüsteemi, siis kuidas saame kogu e-valimiste süsteemi usaldada?

Täna ei kõnele ma siit puldist otse e-valimiste vastu, vaid kõnelen turvaliste e-valimiste poolt. Kui riigis on kasutusel e-hääletus, siis ei pea see ainult olema aus, vaid peab ka näima aus. Just seetõttu palun teil toetada Keskerakonna fraktsiooni algatatud eelnõu, mis seadustaks kontrollsüsteemi e-hääletusel juba sügisestel kohalike omavalitsuste valimistel. Täna tähelepanu eest ja vastan hea meelega teie küsimustele!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Head ametikaaslased, kas teil on küsimusi? On. Jevgeni Ossinovski, palun!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Ma ei saanud päris täpselt aru. Kui kaua teie arvates peaks ükskõik mis hetkest rakenduv elektroonilise valimise kontrollimine kestma? Te ütlesite, et pool tundi on liiga vähe. Kui kaua teie arvates see siis ideaalis kestma peaks?

Priit Toobal

Aitäh! Ma rääkisin sellest, et see pool tundi, mille on testperioodi jaoks pakkunud välja Vabariigi Valimiskomisjon, on meie arvates ilmselgelt liiga lühike aeg. Konkreetset tärmnit me oma eelnõus loomulikult ette ei näe, selle kirjutab ette Vabariigi Valimiskomisjon oma määruses. Aga ma arvan, et kontrollimine võiks kesta vähemalt valimisperioodi lõpuni

või vähemalt selle aja lõpuni, kui saab valimiste kohta kaebusi esitada. Tihtipeale on see 30 päeva. Vähemalt sel ajal peaks saama oma e-häält tagantjärele kontrollida.

Aseesimees Jüri Ratas

Valdo Randpere, palun!

Valdo Randpere

Aitäh! Hea ettekandja! Kuna sa ka ettekandes viitasid minule ja sellele töögrupile, kus me koos toimetasime, siis tuli mulle meelde, mida me seal töögrupis mõne korra arutasime. Tegelikult on nii, et ükskõik kuidas ja kui suureks hinnata e-valimiste eaturvalisust, siis tavaline, paberil hääletamine on veel eaturvalisem, kui tahaks väga mingeid konspiratsiooniteooriaid arendada. Kas sul ei ole mingit mõtet, mida siis ette võtta? Paberil hääletades ei saa sa oma häält tagantjärele kontrollida. Äkki on sul mõni hea mõte, kuidas ka seda teha? Kas hakkame pärast kõiki lipikuid läbi sobrama ja kindlaks tegema, kas minu häälikka jõudis kohale sellisena, nagu ma kasti topitud sedelile kirja panin?

Priit Toobal

Aitäh! Kõigepealt sellest töörühmast, kus me koos tegutsesime. Ma märkisin oma ettekandes seda kindlasti positiivses võtmes. Ma arvan, et see töörühm tegi ligi 15 nõupidamisel väga head tööd. Lõpptulemus, mis põhiseaduskomisjonile üle anti, on kahtlemata ainult tunnustust väärt, eriti on tunnustust väärt sinu töö töörühma esimehena. Aga ma ei ole kindlasti nõus selle väitega, et pabersedelite abil valimine on eaturvalisem kui e-valimised. Kogu maailmas on pabersedelite abil valimine tunnustatud valimisviis. Liigutakse ainult selles suunas, et minnakse e-valimistest järjest kaugemale ja kaugemale. Mina ei tea ühtegi teist riiki peale Venemaa, kus kaalutaks e-valimiste kasutuselevõttu. Ülejäänud riigid on sellest kas juba taandunud või plaanivad sellest eemalduda. Ma ei ole nõus selle väitega, et pabersedelite abil toimuvad valimised on eaturvalisemad kui e-valimised.

Aseesimees Jüri Ratas

Jevgeni Ossinovski, palun!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Paberi peal valimise üks põhilisemaid plusse on nimelt see, et tegemist on salajase hääletusega, ehk seda, kuidas sa hääletasid, ei saa mitte keegi teada. See on üks demokraatia toimimise põhialuseid. Kui tulla elektroonilise hääle kontrollitavuse juurde, siis kindlasti on siin riske, mille realiseerumist me oleme ka mitmes omavalitsuses näinud. Näiteks võib töandja kokku koguda inimeste ID-kaardid ja hääletada nende eest või paluda inimestel hääletada töökohal tema poolt. Praeguse seisuga võib inimene näiteks kodus uuesti hääletada ja mitte kuidagi ei ole võimalik kontrollida, kelle poolt ta hääletas. Pärast selle süsteemi rakendamist võiks töandja hakata nõudma hääle kontrollimist. Kas see teie arvates hoopis ei vähenda e-valimiste ausust?

Priit Toobal

Aitäh! Kõigepealt sellest mõttest, kas see vähendaks e-valimiste ausust ja usaldusväärsust. E-valimiste üks hea omadus on see, et e-valida saab n-ö ümber, mitu korda. Kui isegi on niisuguseid juhtumeid, millest teie rääkisite, et töandja käsib e-hääle ette näidata, et näha, kas töötaja hääletas "õige" kandidaadi poolt, siis hilisem ümbervalimise võimalus kaitseb töötajat. Ta võib hiljem minna arvutisse ja valida selle inimese või erakonna, keda ta ise valida tahab. Seda võimalust, et e-valimistel saab oma otsust muuta, ei kaota ju mitte keegi. Tänapäevased tehnilised vahendid on sellised, et kui tõesti on seesugune töandja, kes tahab oma töötaja häält kontrollida, mis iseenesest on karistatav, siis võib ta paluda töötajal teha näiteks telefoniga pilti hääletusedelist ja hiljem seda pilti töandjale näidata. Mõlemad teguviisid on karistatavad. Tegelikult ei lahenda e-valimiste kontrollitavuse süsteem kindlasti kõiki probleeme, aga annab inimesele kindlustunde, et tema häälik jõudis kohale seesugusena, nagu inimene tahtis.

Aseesimees Jüri Ratas

Valdo Randpere, palun!

Valdo Randpere

Ütlen täienduseks. Priit, ma ei pidanud kuidagi silmas seda, et ma kritiseerin töörühma või sinu osa selles. Ma pean sind ka kiitma, olid selles töörühmas väga tubli, isegi ebatä-

valiselt tubli. Küll aga tuli mul teistmoodi mõtte. Ma vaatan, kuidas Keskerakond kogu aeg e-valimiste vastu sõdib. Küll te annate brošüürike välja või toimetate organiseeritud kommenteerijatega kusagil linnavalitsuses. Tegelikult on kõik erakonnad peale Keskerakonna ühinenud e-hääletamise hea tava leppega. Kas Keskerakonnal on kavas sellega ükskord ühineda ja me võime siis kindlad olla, et ükski erakond ei katsu teha midagi ebaetilist, ka mitte midagi sellist, millest Jevgeni Ossinovski just rääkis, või jääb Keskerakond endiselt sellisest hea tava leppest eemale?

Priit Toobal

Aitäh! Muutke teie e-valimised turvalisemaks, siis Keskerakond kaalub hea tava leppega liitumist.

Aseesimees Jüri Ratas

Rait Maruste, palun!

Rait Maruste

Täna! Hea kolleeg! Oma küllalt huvitavas ettekandes tõid sa ühe näitena selle, et ka lennukeid katsetatakse tegelikus olukorras. Minu teadmist mööda neid lennukeid ei laadita küll reisijaid täis ega hakata siis katsetama. Käib ikka vastupidi, kontroll tehakse tühja lennukiga ära ja alles siis pannakse inimesed peale. See oli kommentaar. Aga siiski on mul raske mõista seda umbusku e-valimiste vastu ja aktiivset vastutöötamist nendele. On ju olemas valikuvõimalus: kui inimene ei usalda e-valimisi, siis ta kasutab klassikalist valimisviisi ehk läheb valimisjaoskonda, võtab hääletus-sedeli ja täidab selle ära. Millest sellised suured hirmud?

Priit Toobal

Aitäh! Kõigepealt katsetamisest. Ma rõhutasin, et Vabariigi Valimiskomisjon ja Vabariigi Valitsus oma seisukohas on öelnud, et e-valimiste verifitseerimise süsteemi ei saa varem rakendada, esimest korda saab seda katsetada kohalikel valimistel aastal 2013, justkui päris valimised oleksid ainuke katsetamise viis. Teistes Euroopa riikides ja ka USA-s, kui seal e-valimisi on kunagi ka katsetatud, ei ole mitte kordagi katsetusi tehtud pärisvalimistel. Kõik tehakse selgeks valimistevahelisel ajal. Me küsisime komisjonis Vabariigi Valimiskomis-

joni esindaja käest, millal saaks see testsüsteem valmis. Ta nimetas selle aasta sügist. Me jõuaksime väga edukalt süsteemi augustis katsetada, septembris saaksime teha parandusi ja kui katsetused lähevad hästi, siis saaksime oktoobris seda süsteemi rakendada.

Mis puudutab umbusku e-valimiste vastu, siis probleem on selles, et e-valijate osakaal on valimistel järjest suurenenud, kusjuures üldine valimisaktiivsus eriti tõusnud ei ole, ainult poolteist protsenti. Ma ei julge öelda, et see on toimunud e-valimiste tõttu. Tegelikult on meie arvates juhtunud see, et need valijad, kes on siia maani valinud jaoskonnas, kus on tõesti väga range turvakontroll, peab üksi minema kabiini ja oma käega sedeli peale kirjutama, on läinud turvalisest jaoskonnakeskkonnast meie arvates ebaturvalisse e-valimiste keskkonda. Nad ei saa oma häält tulevikus enam ka mitte kontrollida. See on probleem! Meie asi on olnud probleemidest rääkida, sest Vabariigi Valimiskomisjon meie arvates neist probleemidest rääkinud ei ole. Ma tõin näite. Tarvi Martens väidab, et e-valimiste puhul on põhiline probleem kasutaja arvuti. Ma olen temaga täiesti nõus. Aga siis oleks Vabariigi Valimiskomisjoni ülesanne rääkida sellest, kuidas inimesed saaksid enne valimistoimingu tegemist oma arvutit kontrollida. Kuid see on jäetud tegemata. Meie püüame selle augu ära täita.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Andrei Korobeiniku!

Andrei Korobeinik

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Põhiseaduskomisjon arutas eelnõu 388 oma korralisel istungil esmaspäeval, 15. aprillil aastal 2013. Eelnõu arutamisel osalesid külalistena Kristen Kanarik Justiitsministeeriumist ning Priit Vinkel Riigikogu Kantselei valimiste osakonnast.

Arutelu alguses selgitas eelnõu algataja esindaja ja põhiseaduskomisjoni liige Priit Toobal eelnõu eesmärgi. Eesmärk on rakendada selle aasta kohalikel valimistel elektroonilise hääle kontrolli. Praeguse regulatsiooni järgi rakendub hääle kontroll selle aasta valimistel testrežiimil, kuid eelnõu algataja arvates

ei ole see piisav, kuna selle katse tulemustel puuduvad õiguslikud tagajärjed.

Vabariigi Valitsus eelnõu ei toetanud, kuna esiteks ei muudeta hea tava kohaselt valimiste aastal valimisseadust, teiseks soovitab Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee alustada selliste süsteemide rakendamisel katseprojekti-dest.

Komisjonis toimunud arutelu käigus selgus, et praeguste plaanide järgi toimuvad selle ning järgmise aasta valimistel verifitseerimise katsetused ja edu puhul rakendub häälekontroll 2015. aasta Riigikogu valimistel. Oma häält saab kontrollida iga valija, kuid sügisesteks valimisteks saab valmis vaid Androidi rakendus, teised võimalused lisanduvad hiljem.

Kokkuvõtlikult öeldes ei toetanud komisjon eelnõu ja tegi ettepaneku see esimesel lugemisel tagasi lükata (poolt oli 7 komisjoni liiget, vastu 2 ja erapooletuks jäi 1). Lisaks otsustas komisjon saata eelnõu täiskogu päevakorda 24. aprilliks – hiljem lükati see tänasele päevale – ning määrata ettekandjaks mind. Need otsused võeti vastu konsensusega. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! Teile on küsimusi. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mees nimega Adrian Lamo murdis sisse Microsofti, New York Timesi ja Bank of America võrku ning tekitas neile tohutut kahju. Mees nimega Jonathan James murdis sisse USA kaitseministeeriumi ja NASA võrku ning tekitas neile tohutut kahju. Mees nimega Kevin Poulsen murdis sisse FBI võrku ja paralüseeris selle üsna pikaks ajaks. Selliseid nimesid võib internetist leida sadu. Kas te saate öelda, et üldse eksisteerib mingi elektrooniline süsteem, olgu siis kaitseministeeriumis, panganduses või valimistel, mis on täiesti ohutu?

Andrei Korobeinik

Aitäh! Sellele küsimusele võiks ka pikemalt vastata, aga ma säästan natuke aega. Kui Eestis e-valimiste süsteem näiteks rünnakute tõttu ei toimi, siis on valimiskomisjonil õigus e-valimiste tulemused tühistada ehk inimesed lähevad valimispäeval jaoskonda ja hääletavad seal. Mis puudutab teist poolt ehk andmete

vargust, siis süsteemi ülesehitus on selline, et ei ole võimalik ka süsteemi sees tuvastada, kes kelle poolt hääletas. See tähendab, et on võimalik küll varastada hääletajate andmeid ja hääli, aga neid kokku viia ei ole võimalik. Uus, parandatud valimisseadus tekitab minu arvates väga õige ja vajaliku kohustuse, et sertifitseeritud audiitorid peavad enne valimisi süsteemi auditeerima. Ma arvan, et see lisab kindlustunnet inimestele, kes võib-olla ise tehnilistesse detailidesse süveneda ei soovi.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea esineja! Ma nägin mõni aeg tagasi ühte väga huvitavat Ameerika filmi, mille pealkiri oli "Demokraatia häkkerid". Selles filmis tõestas USA-s elav ja töötav Soome IT-spetsialist, programmeerija Harri Hursti, et tänapäeval ei ole meie käsutuses oleva tehnoloogiaga võimalik saavutada, et e-valimised oleksid turvalised ja usaldusväärsed. Selles filmis räägiti, et mõni aasta tagasi Washingtonis toimunud internetihääletusel suutsid eksperdid süsteemi sisse häkkida, asendades vaid paar sümbolit. Spetsialistide silme all tegid nad seda nii, et keegi ei märganud, nad said kontrolli häälte üle ja neil tekkis võimalus oluliselt muuta valimistulemusi. Nad jätsid endast maha ka visiitkaardi. Alles pärast avastati, et tõesti oli süsteemi sisse häkitud, keegi seda enne ei arvanud. Selle peale lõpetati Ameerikas e-valimised ja need on tänaseks kõikjal lõpetatud. Ainult Venemaa tahab praegu nendega katsetama hakata. Kui kaua meil see süsteem veel kestab?

Andrei Korobeinik

Ameerikas kasutatakse e-hääletamisel eraldiseisvat masinat. Teie esitatud analoogia on võrreldav sellega, et kui korterisse saab sisse murda, siis saab sisse murda ka näiteks kullareservi. Need elektroonilised süsteemid on tegelikult hästi erinevad. See, et üks konkreetne süsteem toimib halvasti, ei tähenda, et kõik elektroonilised süsteemid toimivad halvasti. Ma arvan, et me saame sellest kõik ühtmoodi aru. Mis puudutab Eesti süsteemi, siis ma veel kord ütlen, et seda iga kord enne valimisi auditeeritakse. Ka valijarakendus saabub vahe-

tult enne valimisi, mis tähendab, et sellega ei saa eelnevalt tutvuda. Kuid häkkerilgi on vaja natuke aega, selleks et midagi rünnata. Mina hääletan rahuliku südamega ka järgmistel valimistel interneti teel.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Kuna paljudes meist suuremates riikides, kes on ka tugevamad IT-riigid, on e-valimistest loobunud, siis mina sügavalt kahtlen selles, et meie geeniused on saanud valmis sellise süsteemi, kuhu ei ole võimalik häkkida. Aga härra Maruste juhtis tähelepanu, et lennukeid täis reisijatega ei katsetata. Tegelikult tähendab selle kontrollsüsteemi katsetamine reaalsel kohalikel valimistel minu arvates just lennuki katsetamist koos reisijatega. Meie ettekandjal oli soovitus, et seda ei tehtaks koos reisijatega, vaid ikkagi tühja lennukiga. Miks seda siis tehakse tegelikus valimissituatsioonis?

Andrei Korobeinik

Aitäh! Selle konkreetse katsetamise skeemi pakkus välja valimiskomisjon. Eesmärk oli see, et kui verifitseerimine ei toimi, mis võib uue süsteemi puhul ju teoreetiliselt võimalik olla, siis ei satu e-valimiste legitiimsus löögi alla. Kindlasti katsetatakse seda süsteemi päris põhjalikult ka enne valimisi, aga on ikkagi päris tõsine vahe, kas seda katsetab sada inimest või mitu tuhat inimest. Ma arvan, et see annab meile kindlust, et aastal 2015 on meil valimistel hästi toimiv, turvaline ja kindel verifitseerimissüsteem.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg, teame sind nagu inimest, kes tegutseb just infotehnoloogiavaldkonnas. Vastates kolleeg Stalnuhhini küsimusele, läksid sa vastuses nagu kuskile eemale. Aga minu küsimus on sinule kui spetsialistile, kes selle valdkonnaga tegeleb. Kas valimistulemusi on võimalik muuta või ei? Jah või ei?

Andrei Korobeinik

Saad ju pidevalt uuesti hääletada ja sellega sa muudad valimistulemusi vähemalt ühe hääle võrra. Kui sa, hea kolleeg, pidasid silmas midagi muud, siis on võimalus esitada uus küsimus.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Ma tahan ka konkretiseerida. Kas oskate öelda, millised olid argumendid, miks komisjoni enamus hääletas selle eelnõu vastu?

Andrei Korobeinik

Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et need argumendid võisid igal komisjoni liikmel olla erinevad. Minu arvates on vastuhääletamiseks kaks põhjust. Esiteks, selline põhimõtteline muudatus pool aastat enne valimisi – see aeg on isegi veelgi lühem – ei vasta heale tavale. Teiseks on vaja kindel olla, et uus verifitseerimissüsteem toimib 100%-liselt. Selleks on vaja seda enne katsetada. Kohalikud valimised sobivad selleks päris hästi, kuna valimisaktiivsus on suur, me saame päris palju andmeid ja saab vigadest õppida.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud kolleeg! Sa ei vastanud otse minu küsimusele, mis seisnes selles, kas on olemas täiesti perfektsed, täiesti kaitstud süsteemid. Sa ei saanud muidugi jaatavat vastust anda, sest see naeruvääristaks sind sinu kolleegide, IT-spetsialistide silmis, kes kõik teavad, et täiesti kaitstud süsteem ei ole. Ei ole kaitstud ei USA kaitseministeerium, NASA, FBI ega Bank of America, mitte ükski neist. Küsimus on lihtsalt selles, milleks on meile vaja süsteemi, mis ei ole elektrooniliselt sugugi kaitstud (ma ei räägigi teistest võimalustest elektroonilist hääletamist kuritarvitada) ja mis võimaldab kolmandatel riikidel meie siseellu sekkuda.

Andrei Korobeinik

Aitäh! Ma tegelikult vastasin sellele küsimusele. Ma mainisin, et kui sa pead silmas seda, kas süsteem on alati töökorras, siis tõepoolest ei ole seda võimalik suure rünnaku puhul tagada. Aga sellisel juhul e-valimiste süsteem lihtsalt ei toimi. Nagu ma juba mainisin, valimiskomisjonil on võimalik e-valimised tühistada ja inimesed lähevad valimisjaoskonda. Seda pole veel juhtunud, aga seda ei saa välistada, suure rünnaku puhul on see täiesti reaalne. Asja teine pool on see, et puhtmatemaatiliselt ei saa viia kokku hääletajat ja tema häält. Sinu uuele küsimusele vastates ütlen, et verifitseerimise mehhanism tegelikult suurendab nii valimiste usaldusväarsust kui ka turvalisust, kuna juhul, kui süsteemis endas on mingi viga, saab verifitseerimise käigus sellest operatiivselt teada.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea esineja! Kui Washingtonis süsteemi häkiti, siis kasutati just nimelt internetihääletust, mitte masinhääletust, nagu teie väitsite. Aga miks ikkagi näiteks Soome on loobunud e-valimistest, miks on seda teinud ka Saksamaa ja paljud teised riigid?

Andrei Korobeinik

Aitäh! Nagu me kõik teame, Ameerikas puuduvad ID-kaardid, mis võimaldavad andmeid jooksvalt krüpteerida. Selle tõttu toimub ka internetipankadesse sisselogimine seal ainult paroolidega. Loomulikult võib neid parooli kopeerida. Nagu ma mainisin, ükski süsteem ei ole kaitstud suure rünnaku eest. Mis puudutab teiste riikide kogemusi, siis e-valimisi on korraldatud näiteks Norras. Ma olen üsna kindel, et Eesti kogemused on päris väärtuslikud ja aja jooksul hakatakse e-valimisi korraldama ka teistes riikides. Teiste riikide probleem on tihtipeale see, et neil puuduvad universaalsed autentimismehhanismid nagu meie ID-kaart ja selle tõttu on see kõik lihtsalt tehniliselt raskem. Aga ma tean, et hästi mitu riiki kaaluvad seda võimalust. Sellest oli juttu e-valimiste töögrupis ja sellega on hästi kursis ka eelnõu algataja.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Kolleegid mainisid mitu korda lennuki näidet. Kui me kujutame ette seda mittepositiivset testi lennuki ja reisijatega, siis on arusaadav, mis see on – see on miinus. Aga mida te arvate, kui valimistel, nagu te rääkisite, süsteemi katsetamisel tuleb ka miinusresultaat, kuidas siis valimiskomisjon käitub? Mida siis teha? Kas uued valimised korraldada? Kui palju võtaks teie hinnangul ressursse selline miinus tulemusega test?

Andrei Korobeinik

Aitäh! Sellest ei olnud küll komisjonis juttu, aga minu hinnangul sõltub see sellest, kumb pool ei toimi. Kui viga on puhtalt verifitseerimises, siis on see samasugune olukord, nagu on paar korda olnud valimistulemuste avaldamisel. Süsteem on paar tundi maas olnud, aga valimistulemused ise on turvaliselt kohale jõudnud ja nende väljakuulutamise ega ei ole ka probleeme olnud. Kui viga on süsteemis endas, mis näiteks võibki selguda sellesama katsetuse käigus, siis loomulikult ei saa väita, et valimistulemused on legitiimsed. Sellisel juhul peab valimiskomisjon e-hääled kahtlemata tühistama. Juhul kui on piisavalt aega, saavad inimesed jaoskonnas uuesti hääletada, kui aga ei ole piisavalt aega, siis tuleb valimistulemused tõepoolest tühistada.

Aseesimees Jüri Ratas

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Hea põhiseaduskomisjoni liige, ütelge, palun, mis hullu juhtub maailmas ja Eestis, kui me üldse ei rakenda elektroonilist hääletamist! Mis halba sellest juhtub? Kas Bill Gates tõmbab uuesti Windowsist eesti keele toe maha või langeb mõni arvutifriik depressiooni? Mis halba meile juhtub, kui me elektroonilist hääletamist ei rakenda?

Andrei Korobeinik

Aitäh! E-hääletamist on juba mõnda aega rakendatud. See otsus on tänaseks vastu võe-

tud. Tänapäevane teema on tegelikult e-hääle kontrollimine ja mitte lihtsalt kontroll, vaid juriidiliselt siduv kontroll. Ma pean tunnustama, et see küsimus võib-olla väljub tänase arutelu kontekstist.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma olen teiega eri meelt selles, nagu e-valimiste puhul oleks meie üks või pea-aegu ainuke tugevus see, et meil on ID-kaart. Mina arvan, et ID-kaart on e-valimiste üks nõrgim lüli. Just sellepärast, et ID-kaart rändab tihtipeale käest kätte koos paroolidega ja keegi pagan ei tea, kes selle ID-kaardiga tegelikult hääletab, kas ID-kaardi omanik või keegi teine. Me teame selle kohta palju lugusid hooldekodudest, haiglatest ja väiksematest omavalitsustest. Küsimus on aga järgmine. Meie põhiseadus ütleb, et valimised on ühetaolised ja salajased. Kas teie arvates on valimised jaoskonnas, kus kõik on jaoskonnakomisjoni liikmete ja vaatlejate väga range kontrolli all, ja e-valimised, kus valijat tegelikult mitte keegi ei kontrolli, ei vaatlejad ega jaoskonnakomisjoni liikmed, ühetaolised valimised, kas need kaks valimisviisi on ühetaolised? Teiseks, kas e-valimised on salajased? Kui näiteks üks erakond korraldab noortepeo, kõik koos kutsutakse valima ja tehakse valimisotsus ühe arvuti taga kõikide silme all, kas need on siis teie arvates salajased valimised?

Andrei Korobeinik

Aitäh! Ma ei saa nõustuda teie väitega, et mitte keegi ei kontrolli, sest seaduse uue redaktsiooni kohaselt teeb iga valijarakendus läbi sertifitseeritud audiitori kontrolli, selle teeb läbi ka valimissüsteem ise. Juhul kui sertifitseeritud audiitorid ehk CISA audiitorid, keda on tegelikult päris vähe ja kes on väga teadlikud, leiavad, et süsteemis on viga, siis see on põhjus, miks e-valimised võivad üldse mitte toimuda. Selles mõttes ei olnud see väide päris korrektne.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja, te ei saanud minu küsimusest ilmselt aru. Ma küsisin seda, et kui ma lähen valimisjaoskonda, siis jaoskonnakomisjoni liige füüsiliselt kontrollib dokumendi alusel, kas ma olen Priit Toobal. Ta vaatab pilti, vaatab ID-kaarti, vaatab pilti, vaatab ID-kaarti ja ütleb siis: "See on Priit Toobal." Ma lähen üksi valimiskabiini, kedagi sinna juurde ei lasta ning siis lähen ja panen oma käega valimisedeli valimiskasti. Aga e-valimiste puhul ei kontrolli ei vaatlejad ega jaoskonnakomisjoni liikmed, kas selle ID-kaardiga istub arvuti taga Priit Toobal või Tarmo Tamm.

Andrei Korobeinik

Aitäh! Ma tuletan ikkagi meelde, et Eesti riigis on ID-kaardiga antud allkirjal samasugune mõju nagu paberil antud allkirjal. Minu subjektiivne hinnang on see, et seesama põhimõte võiks kehtida ka e-valimiste puhul.

Aseesimees Jüri Ratas

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Teid on huvitav kuulata. Te räägite, et kõik on väga korras, väga kontrollitav ja valimistel saadakse tõesed tulemused. Ma olen sellega nõus, kui te seda väidate. Aga mul on teile ka küsimus. Kui kõik on nii hästi, nii läbipaistev ja nii ilus, mispärast siis viimastel valimistel hävitati kõvakettad valimistulemustega nädalapäevad pärast valimisi? Kui mõni spetsialist tahab kõvaketta peale panna, et vaadata, mis seal peal oli, siis selgub, et seda enam ei ole. Miks on tarvis elektrooniliste valimiste tulemusi hävitada?

Andrei Korobeinik

Aitäh! Ka see küsimus läheb minu hinnangul tänasest teemast päris kaugele. See seadusäte meil täna arutelu all ei ole. Me räägime hääle verifitseerimisest. See eelnõu ei reguleeri mitte kuidagi kõvaketaste hävitamist.

Aseesimees Jüri Ratas

Olga Sõtnik, palun!

Olga Sõtnik

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Erinevalt mõnest minu fraktsioonikaaslasest toetan mina e-valimisi. Aga selge see, et nii e-valimiste kui ka tavaliste valimiste puhul on olemas risk, mis on maandatav. Mis on sinu arvates kõige suurem praegu eksisteeriv risk e-valimistel?

Andrei Korobeinik

Aitäh! Minu isiklikul hinnangul on kõige suurem risk see, et e-valimiste ajal võib toimuda ulatuslik rünnak, mille tõttu inimesed ei saa hääletada, sest serverid on maas. Sellisel juhul e-hääletamist ei toimu. Praeguses maailmas ei ole see üldse välistatud. Me kõik oleme näinud, et ka suured võrgukeskkonnad võivad päris pikalt maas olla. Sellisel juhul võib tekkida selline õiguslik pretsedent, seda ei saa välistada. Ma arvan, et see risk on täiesti olemas.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb.

Valeri Korb

Aitäh! Hea ettekandja! Ma tahan täpsustada kontrollimise mehhanismi. Kas sa võiksid laiendada meie teadmisi, öeldes meile, kes personaalselt või mis firma kontrollib meie elektrooniliste valimiste süsteemi?

Andrei Korobeinik

Aitäh! Minu teada valija hääle kontrolli rakendust, mis toimib praegu Androidi operatsioonisüsteemis, teeb firma nimega Finestmedia. Ma ei oska öelda, kes seda edaspidi võiks teha. Ma arvan, et see on riigihanke küsimus. Valijarakenduse teeb – ma jällegi loodan, et ma ei eksi – Cybernetica AS. Näiteks tegi valimistulemuste avaldamise eelmise lahenduse AS Helmes. Neid teenusepakkujaid on ilmselt veelgi.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Ma tänan, härra eesistuja! Mul on väga praktiline küsimus. Minu tütar, kes õpib välismaal, unustas koju oma ID-kaardi koos paroolidega. Ma saadan selle talle ühe tuttava abil,

aga hetkel on see kaart minu kotis. Tegelikult ei ole välistatud võimalus, et ühe inimese käes on mitme pereliikme ID-kaardid koos paroolidega. Kuidas te kommenteerite seda võimalust just valimiste kontekstis? Me siin arutasime, kas me anname lastele valimisõiguse. Kui ma tahan kedagi volitada minu eest midagi tegema, siis ma pean minema ja mingi paberi vormistama. Siin pole midagi sellist vaja teha. Kuidas jääb sellega, et inimene teeb ise oma valiku?

Andrei Korobeinik

Ma arvan, et see, et inimene teeb ise oma valiku, on väga tervitatav. Kui te pidasite silmas seda, et teine inimene võib näiteks juures olla või nende paroolide abil hääletada, siis see ei ole ilmselt seaduslik tegevus. Aga hea uudis on see, et see valija võib minna jaoskonda ja hääletada seal valimispäeval uuesti. Selle tõttu on ka hääle kontrollimise aeg piiratud. Erinevalt minu heast kolleegist mina küll usun, et pool tundi on piisav aeg ja seda pikemaks teha ei tasu, just seetõttu, et sellisel juhul kaob inimesel võimalus uuesti hääletada. Kui häält saab kontrollida peale valimisi, siis on siin päris tõsine risk, millele ka teie praegu viitasite.

Aseesimees Jüri Ratas

Protseduuriline küsimus, Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Ma pean ühe vea ära parandama. Kolleeg puldist eksitas kuulajaid. Valimispäeval e-häält muuta ei saa.

Andrei Korobeinik

Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Läheme küsimustega edasi. Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Hea kolleeg! Valimissüsteem peab olema usaldusväärne, sest sellest sõltub ka usaldus meie riigi vastu. Miks kasutatakse meil ebakindlat valimissüsteemi ja kas ka just mitte sellest põhimõttest tulenevalt mujal maailmas seda süsteemi ei rakendata?

Andrei Korobeinik

Aitäh! Ma ei saa nõustuda teie subjektiivse hinnanguga. Selle tõttu on mul raske teie küsimusele vastata.

Aseesimees Jüri Ratas

Tiina Lokk-Tramberg, palun!

Tiina Lokk-Tramberg

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Te ennist mainisite, et e-hääletamisel on raske või peaaegu võimatu matemaatiliselt kokku viia isikut, kes on hääletanud, ja tema häält. Kui minu eest on näiteks keegi teine hääletanud ja ma tahan ise hääletama minna, siis kuidas on võimalik tuvastada, et nüüd olen mina hääletama tulnud ja see eelmine hääl, mis on minu eest antud, peab nagu kaduma?

Andrei Korobeinik

Jah, saab tuvastada, et teie olete hääletanud. Häälekontrolli käigus saab tuvastada ka seda, et see konkreetne rakendus on andnud hääle konkreetsele kandidaadile. Kui võtta neid andmeid andmebaasist, kus on nimed ja hääled, siis neid ei saa kokku viia. Selle kohta on olemas päris pikk dokumentatsioon ja see on tegelikult avalik. Meie e-hääletamise süsteemi protokoll on avalik ja sellega saab tutvuda iga soovija. Loomulikult annavad sellele iga kord enne valimisi hinnangu ka audiitorid.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Ma tänan, härra eesistuja! Ma vist ei väljendanud ennast väga selgelt. Vaadake, mul on suur pere, mul on kummutis neli ID-kaarti koos paroolidega. Ma võin hääletada nii enda kui ka oma pereliikmete eest, kes võib-olla ei tunne valimiste vastu mingisugust huvi. Teie vastasite minu küsimusele, et see ei ole päris seaduslik. Öelge, palun, millise seaduseparagrahvi alusel on selline tegevus keelatud ja kontrollitav!

Andrei Korobeinik

Aitäh! Kontrollitav see kindlasti ei ole, juhul kui see isik ise ei väida, et te olete seda teinud, või see mingil teisel põhjusel ei selgu. Ma toon paralleeli allkirjaga. Kui inimene

annab võõra ID-kaardiga allkirja, siis on ID-kaardi omanikul õigus see vaidlustada. Juhul kui ta suudab seda tegu tõestada, siis on allkirja andja selle teo eest vastutav.

Aseesimees Jüri Ratas

Olga Sõtnik, palun!

Olga Sõtnik

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mul on tehnilisem küsimus hääle verifitseerimise kohta. Kas sa tead, millal toimub hääle verifitseerimine, kas enne või pärast krüpteerimist?

Andrei Korobeinik

Aitäh! See sõltub sellest, millist krüpteerimist sa mõtled. Loomulikult peale seda. Kui sa hääletad, siis hääl läheb serverisse juba krüpteeritud kujul.

Aseesimees Jüri Ratas

Vladimir Velman, palun!

Vladimir Velman

Suur tänu, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kui inimene hääletab elektroonilisel teel, siis ei anna ta hääletuse käigus digitaalallkirja. Aga kui ta tuleb valimisjaoskonda, siis ta annab allkirja selle kohta, et ta on sedeli kätte saanud, ja on võimalik kontrollida, kas ta on valimas käinud või ei. Kui me läheme sellele teele – mida mina küll ei poolda –, kas ei oleks siis parem, kui me annaksime ka e-valimistel digitaalallkirja?

Andrei Korobeinik

Aitäh! Tehniliselt on see protsess täiesti identne, sest e-valimistel küsitakse ID-kaardi paroole, selleks et saaks andmeid krüpteerida ja edasi saata. Täpselt samamoodi on krüpteeritud teie elektrooniline allkiri.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Ma avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Mihhail Stalnuhhini! Kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud juhataja! Kallid kolleegid! Hoolimata kogu austusest teie vastu – te ju teate, kui sügavalt ma teid kõiki armastan – tekib mõnikord tahes-tahmata tunne, nagu ma oleksin vaimuhaigla selles toas, kus on pehmed seinad.

Me elame pöörases maailmas. Näiteks võis kolm päeva tagasi lugeda uudist, et kui grupp häkkereid murdis sisse Twitterisse ja andis edasi uudise, et Valges Majas on toimunud plahvatused ja president on haavata saanud, siis peale seda momentaanselt, peaaegu poole tunni jooksul, börs kukkus. Ühendriikide majandus kaotas 200 miljardit dollarit. See on üks suurem näide, nüüd veidi väiksem näide. Kui te täna uudised lahti tegite, siis nägite, et IRL-i koduleheküljel on maas ja selle kohal olid uhkelt, nagu mulle öeldi, kahe türklase nimed. Need mehed kuskil Türgis lihtsalt nalja tehes saatsid pikalt teie suurt raha maksnud kodulehekülje.

Teate, kogu see vestlus elektroonilise hääletamise üle toimub ainult siin Eestis, väljaspool Eestit seda ei ole. Poolteist aastat tagasi käisin ma koos mitme Riigikogu liikmega, kuigi olin veidi teises grupis, Venemaal Riigiduuma valimisi vaatlemas. Meie grupis oli 17 eri riikide ja ka europarlamenti esindajat ning kolm või neli politoloogiprofessorit. Valimiste päeval läksime mööda riiki laiali, aga umbes pooled jõudsid Moskvasse tagasi. Istusime Venemaa kaubandus- ja tööstuskojas, ootasime tulemusi ja vestlesime. Öö oli pikk, rääkisime paljudest asjadest. Siis tuli jutuks Venemaal kasutusel olev nn KEK, kompleks elektronogo golosovanija, elektroonilise hääletamise kompleks. Et te aru saaksite, siis ütlen, et see on umbes selle puldi suurune masin. Inimene tuleb valimisjaoskonda, näitab passi, saab kätte parooli, läheb selle masina juurde ja teeb oma valikud ära. Masin ei ole võrguga ühendatud. See, et häkkerid sinna sisse saavad, on välistatud. Seda nimetataksegi terves maailmas elektrooniliseks hääletamiseks. Tollal oli neid masinaid 320 valimisjaoskonnas, mis on Venemaal tohutult väike protsent. Aga mõned meist olid neid näinud ja jutustasid teistele, kuidas need välja näevad. Me vahetasime muljeid, millised need aparaadid ühes või teises riigis välja näevad. Siis tuli kellelegi meelde, et Eestis on ju ka elektrooniline hääletamine.

Ma ütlesin, et jah on. "Aga kuidas see välja näeb?" Ma võtsin taskust ID-kaardi ja ütlesin: "Niiviisi." Pärast jutustasin neile lühidalt, milles seisneb meie elektrooniline hääletamine. Tekkisid lisaküsimused: "Kas sa tahad väita, et saab hääletada suvalisel ajal, suvalises kohas, suvalises seisundis ja suvalises kambas?" Igale küsimusele vastasin ma jah. Nad vaatasid mind nagu mingit eksootilist Kunstkamera eksponaati. Siis ütles üks mees, kellega ma olin koos Kroonlinnas käinud ja kes juba teadis, et mul on olemas teatud naljasoon: "Ah, ta teeb nalja." Ja kõigil hakkas kergem, ainult minul oli äärmiselt kehv olla. Ma kasutaksin isegi mingit teist sõna, aga siin oleks see eba viisakas. Ma läksin halli, kus seisis mitukümmend kompuutrit, tegin lahti Vabariigi Valimiskomisjoni leheküljed vene ja inglise keeles, leidsin artiklid, mis kirjeldavad elektroonilist hääletamist, läksin siis tagasi saali ja kutsusin need inimesed kompuutrite juurde. Nad tulid, lugesid ja olid täielikus šokis. Nende hulgas oli Poola, Saksa, Tšehhi ja Iisraeli parlamendi liikmeid, oli üks sakslane Euroopa Parlamendist ja Ameerika Ühendriikide kongresmen.

See on võimatu! Te räägite meile, et maailmas seda proovitakse. Sellist idiootsust nagu Eestis ei ole mitte kuskil. Ei ole kindlustatud ei salajane ega mingi muu hääletamine, see on puhas sohitegemine.

Ma tuletan teile meelde, kuidas see praktikas välja nägi, kui me siin ükskord europarlamenti valisime. Väideti, et elektrooniline masin ei saa eksida, ta lihtsalt ei saa seda teha. Midagi juhtus, eks ju, sest tuli tulemus, mille alusel Eesti Keskerakond sai kolm mandaati. Masinale see ei meeldinud, ma saan nii aru, sest läks 40 minutit mööda ja masin parandas ennast, umbes 40 häält läks ühest kohast teise, mille tagajärjel Keskerakond kaotas ja sotsiaaldemokraadid said mandaadi. Kuidas see võimalik on? Mina usun hoopis midagi muud. Ma usun, et keegi redigeerib, keegi tegeleb selle asjaga. Te ei suuda mulle mitte kuidagi tõestada, et see ei ole nii.

Me oleme võtnud kasutusele süsteemi, mis ei ole kindel. Ma tõin siin näiteid. Noored, alla 20-aastased inimesed murravad sisse NASA, USA kaitseministeeriumi või Bank of America süsteemidesse, igale poole. Aga teie tahate öelda, et see on kindel ja kaitstud süsteem! Milleks on teile vaja seda süsteemi, mis või-

maldab kolmandatel riikidel meie poliitikasse sekkuda? Kes on siia saali saanud nende häältega, mis on suunatud väljapoole Eestit, kusjuures kuritahtlikult?

Kolleegid, ma arvan, et kunagi me väljume sellest hullumajast, kus me oleme praegu seoses elektroonilise hääletamisega, ja hakkame mõtlema nagu normaalsed poliitikud terves maailmas. Aga selleks oleks vaja vähemalt kindlustada võimalus kontrollida elektroonilise hääletamise süsteemi. Selle nimel kutsun ma teid üles seda seaduseelnõu toetama. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 388 esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 388 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 47 Riigikogu liiget ja vastu 25, erapooletuid ei olnud. Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu 388 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 29.)

Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

Head ametikaaslased, tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 11.42.

Istungi kestus 1 tund ja 42 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees